IDISH VERTERBUKH...

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

אידיש ווערטערבוך

YIDDISH DICTIONARY

CONTAINING

ALL THE HEBREW AND CHALDAIC ELEMENTS OF THE YIDDISH LANGUAGE
ILLUSTRATED WITH PROVERBS AND
IDIOMATIC EXPRESSIONS

COMPILED BY
DR. C. D. SPIVAK AND SOL. BLOOMGARDEN (YEHOASH)

אידיש ווערטערבוך

ענטהאַלט

אַלע העברעאישע (און כאַלדעאישע) ווערטער, אויסדרוקען און
איינגענעמען, וועלכע ווערען געברויכט אין דער אידישער
שפּראַך, מיט זייער אויסשפּראַך און אַקצענט, און מיט
ביישפּיעלען פון ווערטלעך און שפּריכווערטער
אין וועלכע זיי קומען פאָר

מיט אַ'ן

אײַנלייטונג

פון נעטהיגע כללים און בעמערקונגען, און אַ

בײלאַגע

פון העברעאישע פּערזאָנען־נעמען, פאַמיליען־נעמען און נעמען
פון פעראיינען, חברות, שולען, בית־עולם'ס א. א. וו.

צוזאַמענגעשטעלט און ערקלעהרט

פון

ד"ר. חיים ספּיוואַק און יהואש (ש. בלומגאַרטען).

ארויסגעגעבען פון

פערלאַג „י ה ו א ש"

ניו יאָרק.

אינהאלט:

פאָרוואָרט

אלע אידען רעדען לשון קודש, מעהר אדער ווייניגער.

אלס גרונדשטיין פון אונזער אידיש־העברעאישען ווערטער־בוך שטעלען מיר די פאָלגענדע אלגעמיינע בעהויפטונג: אלע אידען פון דער גאנצער וועלט, פון גלות בבל ביז היינטיגען טאָג, וואס פאַר א שפראך זיי האבען ניט בענוצט, האבען אימער געברויכט אין זייער טעגליכען פערקעהר צווישען זיך, מעהר אָדער ווייניגער העברעאישע ווערטער. אין דער רייכער אידישער ליטעראטור פון די פערשיעדענע פעריאָדען, ווען די אידען האבען געוואוינט אין גרויסע צאָהלען אין כאלדעא, פערזיען, גריעכענלאנד, איטאליען און שפאניען, און האבען געשריעבען זייערע ווערק אויף דער שפראך פון יענע לענדער, געפינען מיר, אז די פערפאסער האבען זיך בענוצט פריי און אונבעשרענקט מיט פיעלע העברעאישע ווערטער. אפילו איצט, אין די לענדער, וואו די אידען רעדען אויף דער שפראך פון דער לאנד, אזוי ווי למשל אין פראנקרייך, דייטשלאנד אדער ענגלאנד, ווען איין איד רעדט מיט דעם צווייטען, געברויכט ער די ווערטער: גנב, מצוה, צדקה, יום־טוב, משוגע, חופה, חכם, חזן, תורה, א. ז. וו. אזוי גוט ווי דער רוסישער, גאליציאנישער אדער רומענישער איד. אום צו ערקלערען אזא ערשיינונג, ווילען מיר געבען א קורצען איבערבליק איבער די געשיכטליכע ענטוויקלונג פון דעם געברויך פון העראיש אלס די פונדאמענטאלע שפראך פון אידען.

די עוואָלוציאָן פון העבּרעאיש.

די אורשפרינגליכע שפראך פון אידען איז געוועזן העברעאיש, די שפראך, אויף וועלכער די ביבעל איז געשריעבען, און וועלכע ווערט גערופען, ניט פון אידען אליין, נור פון אלע ציוויליזירטע פעלקער לשון הקודש, די הייליגע שפראך.

פרעמד־ווערטער. אלע שפּראַכען, וועלכע זיינען מעהר אדער וויי־ניגער ענטוויקעלט, האבען א צד השוה שבהם, אז ווי רייך זיי זאָלען ניט זיין אין ווערטער, קענען זיי ניט אויסקומען אָהן דעם, אז זיי זאָלען ניט לייהען ווערטער איינע פון דער צוויי־טער. שוין אין די ערשטע יאָהרען פון דער עקזיסטענץ פון אידישען פאָלק, אין די צייטען ווען די אידען האבען געוואוינט אין מצרים, האָט העברעאיש זיך ניט באַגנוגענט מיט איהר אייגענעם אוצר פון ווערטער און האָט געליהען ווערטער פון די עגיפּטער. ווען די אי־דען האָבען באַדאַרפט געבען א נאָמען צו א נייעם געגענשטאַנד אָדער אויסדריקען א בעגריף, פאַר וועלכען זיי האָבען ניט געהאַט א פּאַסיג וואָרט, האבען זיי אָנגענומען די ווערטער, וועלכע זיינען געווען אין געברויך ביי די פעלקער, צווישען וועלכע זיי האבען געלעבט. מיר געפינען אין חומש פיעלע עגיפּטישע ווערטער, און אין די אַנדערע ביכער פון די ביבעל פיעלע פּערזישע, אַראַמישע און אַנדערע ווערטער געליהען פון אַנדערע פעלקער, מיט וועלכע די אידען זיינען געקומען אין מיליטערישע אדער קאָמערציעלע באַ־ריהרונגען. שפּעטער אין די גלות־צייטען, ווען די אידען זיינען פאַרטריבען געוואָרען אין בבל, האבען זיי אַלץ מעהר און מעהר ווערטער אריינגענומען פון זייערע שכנים די כאַלדעער. דאס בוך דניאל איז כמעט אין גאַנצען געשריבען אין דער אַראַמישער שפּראַך. ביסלעכווייז איז זייער לשון געוואָרען א געמיש פון העב־רעאיש און כאַלדעאיש, מיט מעהר כאַלדעאיש ווי העברעאיש, צו וועלכען עס זיינען שפּעטער צוגעקומען א מאַסע גריכישע, לאַ־טיינישע און אַנדערע פרעמדע ווערטער.

בבל־שפּראַך. פון דער צווייטער עפּאָכע איז אונז איבערגעבליעבען א מאָ־נומענטאַלעס ווערק געשריעבען אין דער בבל־שפּראַך — דער תלמוד און די מדרשים. נאָך שפּעטער, ווען די אידען זיינען צו־זייהט און צושפּרייט געוואָרען איבער דער גאַנצער וועלט, האט די תלמודישע שפּראַך, וועלכע איז געווען אי אין אינהאַלט פון ווערטער און טהיילווייז אויך אין דער פאָרם, העברעאיש, ביסלעכ־ווייז אויפגעהערט צו זיין דער אַלטעגליכער לשון פון דעם אידישען פאָלק. דער פאַרקעהר מיט די וואוינער פון דעם לאַנד, אין וועלכען דער שיקזאַל האט זיי פערוואָרפען, האט זיי געצוואונגען אָנצו־נעהמען די שפּראַך פון זייער אומגעגענד. און דאָך איז העברעאיש

פאָרבליבען דער יסוד און הויפּט־קוואַל פון זייער שפּראַך, און ווי
ווייט איין גרופּע אידען איז געווען פון דער צווייטער אין א געאָ־
גראַפישען זינן, און ווי פרעמד די שפּראַך פון איין גרופּע איז געווען
צו דער צווייטער אין א פּילאָלאָגישען זינן, אבער אזוי ווי אַלע
אידען האבען זיך בענוצט מיט העברעאיש פיר אַלע רעליגיעזע,
און אינטעלעקטועלע צוועקען, האָט זיך ענטוויקעלט ביי
אַלע אידען פון אַלע לענדער אַן אַלגעמיינע זאָנדערבארע שפּראַך־
אייגענשאַפט, נעמליך, אַז אין אונטערהאַנדלונגען צווישען איין
אידען און דעם צווייטען, אין רעדען און אין שרייבען, האָבען
זיי זיך בענוצט מיט מעהר אדער ווייניגער העברעאישע ווערטער,
פּראַזען, אויסדריקע, ווערטלעך, א. ז. וו., גענומען פון תנ"ך,
תלמוד, מדרשים, תפלות, סליחות, קינות, א. ז. וו.

ספּאַניאָליש און אידיש.

אלס א רעזולטאַט פון עקאָנאָמישע, סאָציאָלאָגישע
און פּאָליטישע אומשטענדען, פון וועלכע עס איז ניט דאָ דער אָרט
צו רעדען, האבען די שפּאַנישע און דייטשע שפּראַכען זיך ארויס־
געוויזען צו זיין מסוגל זיך צו בעהעפטען מיט דער העברעאישער
מעהר פון אַלע אַנדערע שפּראַכען. ניט נאָר האבען די צוויי אויב־
בענדערמאָנטע שפּראַכען זיך ערלויבט צו פערקערפּערן מיט העב־
רעאישע ווערטער, נאָר זיי, די צוויי שפּראַכען גופא, זיינען אויף
די ליפּען פון אידען דורך די ווירקונג פון דעם שמעלץ־טיגעל פון
העברעאיש אליין אונטערגעוואָרפען געוואָרען אזעלכע ראַדיקאַלע
פאַרענדערונגען, אז מיט דער צייט האבען זיך אויסגעאַרבייט צוויי
שפּראַכען, וועלכע זיינען גאַנץ פערשיעדען פון זייערע אורשפּרונג־
שפּראַכען. פון דעם זיווג פון שפּאַניש מיט העברעאיש איז בעשאַ־
פען געוואָרען דאס צאַרטע בעשעפעניס, די שפּאַניאָלישע אדער
לאַדינא שפּראַך, אויף וועלכער עס רעדען נאָך עד היום מעהרערע
הונדערט־טויזענדע אידען אין פאַרשיעדענע טהיילען פון דער וועלט
פון דעם זיווג פון דייטש מיט העברעאיש איז ארויסגעוואַקסען דער
ריעז, אויף וועלכען עס רעדען אַ'ן ערך פון ניין מיליאָן אידען צו־
שפּרייט אין פערשיעדענע לענדער.

די עדות.

אז די העברעאישע ווערטער אין דער אידישער
שפּראַך, וועלכע בעשטעהט איצט פון אַכציג פּראָ־
צענט דייטשע און סלאַווישע ווערטער, זיינען פערבליעבען פון
דער ביבלישער און תלמודישער עפּאָכען, זאָגען עדות די ווערטער:

אבות, אבל, אלמן, בטל, בכור, ברירה, גאוה, גאון, גולם, גט, גלות, גנב, גר, הסכמה, הלואה, זכות, זכרון, חבר, חדר, חופה, חוצפה, חורבן, חלול השם, חלול, חן, חרטה, חרם, חתן, יחוס, יורש, יצר הרע, יצר טוב, ים, ירושה, יתום, כהן, לבנה, לויה, מגפה, מדבר, מוהל, מילר, מזבח, מחותן, ממזר, מנהג, מפלה, מקוה, מצבה, מצוה, נביא, נדבה, נדן, נדר, נואף, נוסח, נס, נקודה, נסיון, עבור, עדות, פותר, צדקה, צנועה, נבלה, קבר, קנאה, ראשי תובת, שבת, שדוך, שררה, תורה, תכריכים, און נאך מעהרערע ווערטער, פאר וועלכע עס איז ניט געווען אין אידיש ביז מיט עטליכע יאהר צו־ריק קיין אנדער ווארט אויסער דאס העברעאישע. מעהרערע פון די דערמאנטע ווערטער געברויכט אי זאידיש, זיינען אזוי אלט, ווי דאס אידישע פאלק, און די איבריגע זיינען אזוי אלט, ווי דער אידישער גלות.

דער וואוקס אין צאהל פון העברע־אישע ווער־טער.

פון וואס מיר האבען אויבען געזאגט קען מען שליסען וואס פאר א וויכטיגע ראלע די העברעאישע שפראך האט געשפיעלט און וועט שפיעלען אין דער ענטוויקלונג פון דער אידישער שפראך. דער יעניגער, וועלכער נעהמט זיך די טרחה צו פארגלייכען דאס געשריעבענע און געשפראכענע אידיש פון פינף און צוואנ־ציג יאהר צוריק מיט דעם היינטיגען וועט געפינען, אז מיט דעם שטורמישען גאנג פון דער אידישער געשיכטע פאר דער צייט, און מיט דער הויבונג פון דער נאציאנאלער שטימונג צווישען אי־דען, האט דער געברויך פון העברעאישע ווערטער, פראזען, אויס־דריקע, א. ז. וו., זיך אונגעהייער פארמעהרט. אויב די עוואלוציאן פון דעם אידען'ס זעלבסט־בעוואוסטזיין און זעלבסט־רעספעקט וועט ווייטער אזוי געהן, ווי אין דעם לעצטען פירטעל־יאהרהונ־דערט, וועט וואהרשיינליך די צאהל פון העברעאישע ווערטער גע־ברויכט ביי אידען זיך נאך פערגרעסערען. די אויפלעבונג פון נא־ציאנאלע געפיהלען און שטרעמונגען וועלען ממילא פעראורזאכען, אז דאס פאלק זאל זוכען אויסדרוקען פאר נייע באגריפען אין דעם אונגעהויער גרויסער אוצר פון ווערטער, וועלכע געפינען זיך אין ביבעל, תלמוד, תפלות, מדרשים א. ז. וו. אגב מוזען מיר באמער־קען, דאס דער פאקט וואס פיעלע אידישע שרייבער זיינען צוגליך

העברעאישע שריפטשטעלער, טראגט אויך ביי, דאס די צאהל פון העברעאישע ווערטער זאל זיך פארגרעסערען.

א רשימה פון אלע ווערטער פון דער אידי־שער שפראך

די פארפאסער פון דעם ווערטער־בוך זיינען גע־געקומען צום באשלוס, אז די צייט איז געקומען מע זאל מאכען אן אויספיהרליכע רשימה פון אלע ווער־טער, וועלכע ווערען געברויכט, אין דער אידישער שפראך, הן אין רעדען הן אין שרייבען, און האבען אויף זיך גענומען צוערשט די אויפגאבע צו זאמלען, י ע נ ע עלעמענטען, וועלכע האבען צוליעב זייער היסטארישער באדיי־טונג און זייער נאציאנאלען כאראקטער, די בכורה איבער אלע אנדערע עלעמענטען, נעמליך, די העברעאישע ווערטער און אויס־דרוקען.

דער צוועק פון דעם ווערטער בוך.

דער צוועק פון דעם אידישען ווערטער־בוך איז געווען א דאפעלטער. ערשטענס, איז געווען די כונה פון די פערפאסער צו געבען א פולע און גענויע זאמ־לונג פון אלע העברעאישע ווערטער, אויסדרוקען, פראַ־זען ווערטלעך און שפריכווערטער כדי צו געבען מאטעריאל פאר געלעהרטע און פילאלאגען צו דער פארשונג פון דעם וויכטיגען

מאטעריאל פירשפראך־פארשער.

געגענשטאנד. דאס שטודיום פון דער פארענדערטער געשטאלט, הן אין אויסלייגונג, הן אין אויסשפראכע, הן אין באדייטונג, וועלכע די העברעאישע ווערטער האבען אנגענומען אין זייער פארשמעלצונג מיט די אנדערע עלע־מענטען פון אידיש אין דעם טעגליכען געברויך, און פארקעהרט, די פארענדערונג פון די אויסלייגונג, אויסשפראכע און באדייטונג פון די ווערטער פון די אנדערע שפראכען אונטער דער ווירקונג פון די העברעאישע ווערטער, א שטודיום וועלכע איז כמעט ניט אנפאנגען, וועט איצט מעגליך זיין דורך דעם ווערטער־בוך. צוויי־טענס, האבען די פארפאסער געהאלטען אין אויג

א הילפס בוך.

יענע גרויסע צאהל פון אידישע לעזער און שרייבער, וועלכע האבען ניט געהאט אין זייערע אינגערע יאה־רען קיין אונטערריכטונג אין העברעאיש. פאר זיי וועט דאס ווער־טער־בוך ערפילען א לאנג־געפיהלטע באדערפענים.

די צאהל פון די העברעאישע ווערטער און ווערטלאך, וועלכע

ווערען געברויכט אין רעדען און אין שרייבען, איז פארשיעדען ביי די פארשיעדענע קלאסען פון פאלק. די תלמודיש געלערנטע וועלען נאטירליך געברויכען א סך ווערט־לאך און פראזען, וועלכע דער געוועהנליכער המון געברויכט ניט, און וועלכע מע קען דאריבער ניט בא־טראכטען אלס אן ארגאנישען טהייל פון דער אידישער שפראך. אזעלכע אויסדרוקען, שפריכווערטער און זאצען, האבען מיר דארי־בער געדרוקט אין א בעזונדערען צווייטען טהייל וועהרענד אין דעם ערשטען טהייל האבען מיר אריינגעשטעלט די מעהר אדער ווייניגער אלגעמיין־געברויכטע העברעאישע עלעמענטען.

וואס מעהר לומדות אלץ מעהר העב־רעאיש.

ביים פאנאנדערשיידען די דאזיגע צוויי יסודות, האבען מיר ניט תמיד געפונען שארפע גרענעץ־ליניען. ביי דעם שטינדיגען פראצעסס פון ענטוויקלונג דורך וועלכען א ווארט ווערט ביסלעכווייז פארוואנדעלט פון בלויז א ספעציעל לומדישען אויסדרוק אין דאס אייגענטהום פון דעם גאנצען פאלק, האבען די פארפאסערס זיך אפט געפונען אין פארלעגענהייט, בנוגע צו דער קלאסיפיקאציאן. די לומדים וועלען אזוי גוט זיין און דאס האלטען אין זינען ווען זיי וועלען פיעלייכט געפינען א ווארט אדער אן אויסדרוק אין דעם ערשטען טהייל, וועלכער האט נאך זייער אנזיכט געזאלט אריינקומען אין דעם צווייטען, אדער פאר־קעהרט.

די קלאסי־פיקאציאן.

מעהר פון אלע אנדערע פיהלען די פערפאסער די אונפאלקאמ־מענהייט פון זייער ארבייט, אבער זיי האפען דאך, אז זיי האבען בייגעטראגען עטוואס ניצליכעס צום שטודיום פון די העברעאישע עלעמענטען אין אידיש, און אז זייער התחלה וועט פיהרען צו ווייטערע און גרינד־ליכערע ארבייטען אויף דעמזעלביגען פעלד.

די האפנונג פון די מחברים.

איינלייטונג.

איינִיגע נויטהיגע כּללים און באמערקונגען איבּער די העבּרעאישע ווערטער וועלכע ווערען געבּרויכט אין אידיש *).

די העבּרעאישע ווערטער געבּרויכט אין אידיש פאָלגען אין אַלגעמיינעם די גראַמאַטיקאַלישע כּללים פון דער אידישער שפּראַך. מיר גיעבּען דאָ אונטען נאָר אַזעלכע רעגעלען וועלכע אונטערשיידען זיך פון די דאָזיגע אַלגעמיינע געזעצען.

בּוּכשטאַבּען (אותיות).

אין העבּרעאישע ווערטער קומען פאָר די פאָלגענדע פיער בּוּכשטאַבּען וועלכע געפינען זיך ניט אין אַנדערע אידישע ווער־טער: כּ (אויסגעשפּראָכען ווי ק), שׂ (אויסגעשפּראָכען ווי ס), ת (אויסגעשפּראָכען ווי ס) און תּ (אויסגעשפּראָכען ווי ט).

---

*) עס איז ניט אין אונזער פּלאַן צו געבּען אַ פאָלשטענדיגע גראַ־מאַטיק פון די העבּרעאישע ווערטער און די געזעצען לויט וועלכע זיי גע־שטאַלטען זיך. אַזוי ווי מיר גיעבּען אויפ'ן אָרט די אויסשפּראַך, אַקצענט, מעהרצאָהל און אַלע אַנדערע בּויגונגען און ענדונגען פון יעדען וואָרט, האָ־בּען מיר זיך דאָ בּאַגנוגענט מיט בּלויז אַזעלכע כּללים און בּאַמערקונגען וועלכע מיר האָבּען געהאַלטען אַלס נויטהיגע וועגווייזער אין דעם געבּרויך פון אונזער ווערטער־בּוך.

וואָקאַלען (נקודות).

1) וואָקאַלען אין העבּרעאיש ווערען באַצייכענט דורך די פאָלגענדע וואָקאַל=צייכענס:

אַ	ווערט באַצייכענט דורך	◌ַ	(פתח)	געזעצט אונטער דעם בוכשטאב.
אָ	" " "	◌ָ	(קמץ)	
עֶ	" " "	◌ֶ	(סגול)	
אִי	" " "	◌ִ	(חיריק)	
עֵי	" " "	◌ֵ	(צירה)	
אֻוּ	" " "	◌ֻ (קבוץ) / וּ (מלאפום)		
אֹוי (ווי אין "אויגען")	"	◌ֹ (חולם) / וֹ (חולם)		איבער דעם בוכשטאב

2) בּוכשטאַבּען וועלכע האָבּען ניט אונטער זיך אָדער איבּער זיך אַ וואָקאַל (נקודה), ווערען באַצייכענט מיט אַ ◌ְ (שְׁוָא), אויסער ווען דער בּוכשטאַבּ אָהן אַ וואָקאַל קומט צום סוף וואָרט.

3) דאָרט וואו די שפּראַך=געוואוינהייטען פון דער אידישער שפּראַך מאַכען די אויסשפּראַכע פון אַ וואָקאַל=לאָזען בּוכשטאַבּ אונמעגליך, ווערט דער "שוא" אויסגעשפּראָכען ווי אַ קורצער וואָקאַל — אונגעפעהר ווי דער "ע" אין "גערום". צ. בּ. ש.: יְתוֹמָה, ווערט אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי יֶתוֹמָה; לְבָנָה — ווי לֶבָנָה; נְקוּדָה — ווי נֶקוּדָה, א. א. וו.

4) די פאָלגענדע צייכענס קומען אָפט אונטער די בּוכ=

שטאַבען א, ה, ח, ע, און װערען גערופען: ֲ (חֲטַף־פַּתַח), ֳ (חֲטַף־קָמַץ), ֱ (חֲטַף־סֶגוֹל).

5) דער "חטף־", װען ער טראָגט אויף זיך דעם אַקצענט, װערט אויסגעשפּראָכען אַזוי װי דער װאָקאַל מיט װעלכען ער איז פאַרבונדען. צ. ב. ש.: חֲ'זִיר — װי חַזִיר, אֱ'מֶת — װי אֶמֶת, א. א. װ.

6) װען ניט אַקצענטירט, װערט דער "חטף־" אויסגעשפּראָכען װי אַ שוא (זעה אויבען). צ. ב. ש.: חֲלִי'צָה — װי חְלִיצָה, אַחֲרֵי־מוֹת' — װי אַחְרֵי־מוֹת. װען די אידישע שפּראַך־געװאוהנהײטען ערלויבען ניט קײן װאָקאַל־לאָזען בוכשטאַב, װערט דער "חטף־" אויסגעשפּראָכען װי דער װאָקאַל. צ. ב. ש.: חֲזָ'רָה — װי חַזָרָה, הֲלִי'כָה — װי הַלִיכָה, אֱלֹהִים' — װי אֶלֹהִים.

7) װען אַ "חטף־פּתח" שטעהט אונטער די בוכשטאַבען "א" און "ע", און קומט נאָך אַ זילבע מיט אַ "פּתח", װערט ער אויסגעשפּראָכען װי "יי". צ. ב. ש.: מַאֲכָל — װי מַייכָל, מַעֲמָד — װי מַייִמָד, מַאֲמִין — װי מַיימִין, א. א. װ.

8) װען אַ קאָנזאָנאַנט (סאָגלאַסני) האָט אונטער אָדער איבער זיך אַ נקודה, מוז דער קאָנזאָנאַנט געלעזען װערען פריהער און דערנאָך דער װאָקאַל, אויסער אין דעם פאַל פון דעם בוכשטאַב "ח" (חית) אין סוף װאָרט, אונטער װעלכען עס געפינט זיך די נקודה ַ (פּתח), װאו דער װאָקאַל מוז געלעזען װערען צוערשט און דערנאָך דער קאָנזאָנאַנט. צ. ב. ש.: מוֹחַ, מוז געלעזען װערען מוֹאַח (ניט מוֹחַא), רֵיחַ — רֵיאַח (ניט רֵיחַא).

אויסשפּראַך און אַקצענט.

דאָרט וואו די אויסשפּראַכע איז אַנדערס ווי די אור-שפּרינגליך-העברעאישע, ווערט זי אָנגעוויזען אין קלאַמערען, אַזוי ווי: סוד [סָד], סוֹחֲרִים [סָחְרִים].

דער אַקצענט, וועלכען מיר האָבען געשטעלט אויף די ווערטער, איז דער אידישער אָנגענומענער אַקצענט און ניט דער אורשפּרינגליך העברעאישער. אַזוי צ. ב. ש. גיעבען מיר אין דעם וואָרט מוֹכֵר דעם אַקצענט אויף דער ערשטער זילבע (מוֹ'כֵר), הגם דער אורשפּרינגליך העברעאישער אַקצענט איז אויף דער צווייטער זילבע (מוֹכֵ'ר).

הויפּטוואָרט (שם־עצם).

1) די מעהרסטע העברעאישע ווערטער בּאַהאַלטען אין דער אידישער שפּראַך זייער אורשפּרינגליכע מעהרצאָהל־ענ-דונגען, וועלכע זיינען: "־ים" און "־ות" (אויסנאַהמען זיינען ווער-טער ווי "אִשָּׁה" וועלכעס ווערט אין מעהרצאָהל "נָשִׁים"). אַזוי ווערט פון "אוֹרֵחַ" — "אוֹרְחִים", פון "חֶשְׁבּוֹן" — "חֶשְׁבּוֹנוֹת", א. א. וו.; ווערטער וועלכע ענדיגען זיך מיט א "ה", וואַרפען דעם דאָזיגען בּוכשטאַב אין דער מעהרצאָהל אַרונטער. אַזוּ ווערט פון "לֹוֶה" — "לֹוִים", פון "נְדָבָה" — "נְדָבוֹת", א. א. וו.

2) ווערטער וואָס ענדיגען זיך מיט אַ "ה" נאָך אַ בּוכ-שטאַב מיט אַ "קמץ", ווען זיי פאַרבּינדען זיך מיט אַנדערע ווערטער, פאַרוואַנדלען דעם "ה" אין אַ "ת". אַזוי ווערט פון "אַהֲבָה" — "אַהֲבַת"־(אַחִים), פון "טוֹבָה" — "טוֹבַת"־(הַכְּלָל), א. א. וו.

3) ווערטער וועלכע ענדיגען זיך אין מעהרצאָהל אויף

״־ים״, ווען זיי פאַרבינדען זיך מיט אנדערע ווערטער, וואַרפען ארונטער דעם ״ם״. אזוי ווערט פון ״אֲנָשִׁים״ — ״אַנְשֵׁי״־״אֱמֶת), פון ״בָּנִים״ — ״בְּנֵי״־״יִשְׂרָאֵל), א. א. וו.

4) פיעל ווערטער נעהמען צו א ״י״ אין איינצאָהל ווען זיי קומען אין פאַרבינדונג מיט אנדערע ווערטער. אזוי ווערט פון ״אָב״ (פאָטער) — ״אֲבִי״־״הַיֶּלֶד (פאטער פון קינד).

פאַרקלענערונג פון הויפּטווערטער.

1) די פאַרקלענערונג־פאָרם פון העבּרעאישע ווערטער וועלכע ענדיגען זיך מיט ״א״, ״ה״ און ״ע״, בּילדעט זיך אין מעהרצאָהל ווי אין איינצאָהל דורך דער צושטעלונג פון די פאַר־קלענערונג־ענדונג צו דעם וואָרצעל־וואָרט, אזוי ווי:

מעשה: מעשה׳לע, מעשה׳לעך.

רגע: רגע׳לע, רגע׳לעך.

תורה: תורה׳לע, תורה׳לעך.

2) די פאַרקלענערונג־פאָרם פון אַלע אנדערע ווערטער ווערט אין מעהרצאָהל געבּילדעט דורך דער צושטעלונג פון דער פאַרקלענערונג־ענדונג נאָך דער מעהרצאָהל־ענדונג, אזוי ווי:

איינצאָהל	מעהרצאָהל
בגד — בגד׳על	בגדים — בגדים׳לעך
ספר — ספר׳על	ספרים — ספרים׳לעך
חזן — חזנ׳דעל	חזנים — חזנים׳לעך
חשבון — חשבונ׳דעל	חשבונות — חשבונות׳לעך

אנמערקונג: דאָס וואָרט חסיד׳על האָט צוויי מעהר־צאָהל־ענדונגען: 1) חסיד׳על (א קליינער חסיד) — חסידים׳לעך; 2) חסיד׳על (א חסידיש מענ־צעל) — חסיד׳לעך.

3) דאָרט וואו דאָס וואָרצעל-וואָרט האָט ניט קיין העב-רעאישע מעהרצאָהל-ענדונג, בילדעט זיך די פּאַרקלענערונג אין מעהרצאָהל דורך דער צושטעלונג פון די פּאַרקלענערונג-ענדונג צו דער איינצאָהל-פאָרמע, אַזוי ווי:

חן: חנ'דעל — חנ'דלעך.

די אויסנאַהמען פון די אויבענדערמאָהנטע כלל'ים וועלען געבראַכט ווערען אין דעם ווערטער-בוך.

איינענשאַפט-וואָרט.

1) העברעאישע איינענשאַפט-ווערטער פּאָלגען די זעלבינע כללים ווי אַלע אַנדערע אידישע איינענשאַפט-ווערטער, אַזוי זאָגט מען:

ער איז חשוב.
זי איז חשוב.
זיי זיינען חשוב.
אַ חשוב'ער מאַן.
אַ חשוב'ע פרוי.
חשוב'ע לייט.
חשוב'ער פון איהם.
דער חשוב'סטער פון אַלע.

דערביי איז צו באַמערקען, אַז געוויסע איינענשאַפט-ווער-טער האָבען אויסער זייערע אידישע ענדונגען אויך די העברע-אישע ענדונגען וועלכע ווערען געוועהנליך געברויכט ווען דאָס וואָרט קומט אין פאַרבינדונג מיט אַ העברעאישען הויפּטוואָרט. אַזוי זאָגט מען אויך:

איש חשוב.
אשה חשובה.

אנשים חשובים.

נשים חשובות.

2) פיעלע העבּרעאישע אייגענשאַפט-ווערטער ווערען בלויז געבּרויכט אַלס פּרעדיקאַט (בּאַהויפּטונגס-וואָרט) און נעה-מען ניט אָן קיין אידישע ענדונגען. אַזוי זאָגט מען:

עָר איז פּטור. עָר איז חשוד.

זי איז פּטור. זי איז חשוד.

זיי זיינען פּטור. זיי זיינען חשוד.

אָבּער מע קען ניט זאָגען: אַ פּטור'ער מענש, אָדער: אַ חשוד'ע פרוי, אָדער: חשוד'ער פון איהם.

צו דער קלאַסע געהערען פאָלגענדע אייגענשאַפט-ווערטער:

אסור, בטל, גדול, חולה, טמא, חיב, חלק (בּלאַנק), טהור, טוב, יוצא, כולל, מבוסם, מגושם, מוחזק, מוחרם, מוטל, מוסכם, מוקצה, מוקשה, מותר, מחויב, מחולק, מלובש, מסוגל, מסופק, מרוצה, משונה, משוגע, משופע, נגזר, נגמר, נוטה, נזהר, ניכר, נכלל, נכשל, נתפעל, עלול, קודש, ראוי, שייך, תלוי.

דערבּיי איז צו בּאַמערקען, אַז פיעל פון אַזעלכע אייגענ-שאַפט-ווערטער האָבּען דאָך העבּרעאישע געשלעכט- און מעהרצאָהל-ענדונגען, ווען זיי קומען אַלס אַדיעקטיווען פון העבּ-רעאישע הויפּטווערטער. אַזוי זאָגט מען:

דברים בטלים.

בשורה טובה.

בשורות טובות.

אנמערקונג: אייגענשאַפט-ווערטער וועלכע ווערען געביל-דעט פון אַ העבּרעאישען וואָרט מיט אַ אידישע ענדונג, אַזוי ווי: משונה'דיג, שכל'דיג, נעהמען נאַטירליך אָן אַלע פאָרמען פון געוועהנליכע אידישע אייגענשאַפט-ווערטער.

געשלעכט און צאָהל.

פיעלע העברעאישע ווערטער האָבען אין דער אידישער שפראַך אומגעביטען זייער געשלעכט אָדער צאָהל, אַזוי ווי: (אַ גרויסער) זכות, (אַ ביטערער) רחמנות, וועלכע זיינען ווייבליך אין העברעאיש און מענליך אין אידיש; (אַ פינסטערע) מורא, וועלכעס איז מענליך אין העברעאיש און ווייבליך אין אידיש; (דער) פנים, וועלכעס איז מעהרצאָהל אין העברעאיש און איינצאָהל אין אידיש.

צייטוואָרט.

צייטווערטער ווערען געבילדעט אויף די פאָלגענדע צוויי ארטען:

א) פון אַ העברעאישען וואָרצעל-וואָרט מיט דער צו-שטעלונג (אין אינפיניטיוו) פון "-ן", "-ען", "-טשען" אָדער "-עווען", צ. ב. ש.: פון גָּנֹב ווערט גַּנְבֶ'ען, פון טַעֲנָה — טַעֲנֶה'ן, פון לֵץ — לֶצְ'עווען, פון צָבוּעַ — צְבוּעַ'טשען.

ב) פון אַ העברעאישען וואָרט אין פאַרבינדונג מיט די הילפס-צייטווערטער "זיין" אָדער "ווערען", צ. ב. ש.: מְנַצֵּחַ-זיין, נִשְׁתּוֹמֵם-ווערען.

אנמערקונג 1. די אינפיניטיוו-ענדונג "-ען" פון פיעלע העברעאישע צייטווערטער ווערט אין דעם מויל פון פאָלק אָפט פאַרדאָפּעלט אויף "-ענען", אַזוי זאָגען פיעלע: גנב'ענען (אנשטאַט גנב'ען). די פאַרדאָפּלונג אָבער מוז באַטראַכט ווערען אַלס אַ פאַרגרייזונג פון דער איינפאַכער ריכטיגער ענדונג און דאַרף אויסגעמיעדען ווערען אין שרייבען אַזוי ווי אין ריידען.

I.

ציטווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך דער צושטעלונג פון "־ן", "־ען", "־עווען", "־טשען" צו דעם העברעאישען ווארצעל־וואָרט.

ציטווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך די ענדונגען "־ן", "־ען", "־עווען", "־טשען" צוגעשטעלט צו דעם העברעאי־שען וואָרצעל־וואָרט, ווערען אין אַלגעמיינעם געבויגען און גע־ענדערט אַזוי ווי די אידישע ציטווערטער פון דייטשען אָדער סלאַווישען אורשפּרונג, צו וועלכע זיי טראָגען אַ'ן עהנליכקייט אין זייער זילבען־בוי, צ. ב. ש.:

בדק'ען, סוד'ען, מקיא'ן ווי צאַצקען, נודיען, בריקען.
אבל'ען, גזל'ען, טובל'ען " צאַפּלען, טרייסלען, שאָקלען.
כשר'ען, סרסר'ען, דוכנ'ען " אַקערן, פּאָדערען, רעכענען.
סמ'ען, מל'ען, גט'ען " שטאַמען, שאַלען, גלעטען.
לצ'עווען, תכל'עווען, נע־נד'עווען, צבוע'טשען " האָרעווען, שאַנעווען, פּאַל־דעווען, קאַטשען.

אַנמערקונג 2. אַלע ציטווערטער וואָס זייער העברעאי־שער וואָרצעל־וואָרט ענדיגט זיך אויף "א", "ה" אָדער "ע", ווארפען אַראָפּ דעם "ע" פון אַלע ענדונגען; דערביי נעהמט דער לעצטער וואָקאַל פון וואָרצעל איבער די אויס־שפּראַכע פון דעם "ע", צ. ב. ש.: מקיא'ן [מייקען], טענה'נדיג [טענענדיג], געצה'ט [געעצעט].

מוסטערען פון צייטווערטער ווערבע

אקטיוו

אינפיניטיוו (מקור)		בַּדְק׳ען	כַּשֶׁר׳ען
פאַרגאַנגענהייט (עבר)	איך האָב דו האָסט ער האָט מיר האָבען איהר האָט זיי האָבען	גע׳בַּדְק׳עט	גע׳כַּשֶׁר׳ט
געגענוואַרט (הווה)	איך דו ער מיר איהר זיי	בַּדְק׳ע בַּדְק׳עסט בַּדְק׳עט בַּדְק׳ען בַּדְק׳עט בַּדְק׳ען	כַּשֶׁר כַּשֶׁר׳סט כַּשֶׁר׳ט כַּשֶׁר׳ען כַּשֶׁר׳ט כַּשֶׁר׳ען
צוקונפט (עתיד)	איך וועל דו וועסט ער וועט מיר וועלען איהר וועט זיי וועלען	בַּדְק׳ען	כַּשֶׁר׳ען
מיטעלוואָרט		בַּדְק׳ענדיג האָבענדיג גע׳בַּדְק׳עט	כַּשֶׁר׳ענדיג – גע׳כַּשֶׁר׳ט
באפעהל (צווי)		בַּדְק׳ע בַּדְק׳עט	כַּשֶׁר כַּשֶׁר׳ט

ענדיגען זיך אויף "ען" אדער "ן".

(פעל)		
אַכָל'ען	סַמ'ען	טַעֲנֶה'ן
גע'אַכָל'ט	גע'סַמ'ט	גע'טַעֲנֶה'ט
אַכָל אַכָל'סט אַכָל'ט אַכָל'ען אַכָל'ט אַכָל'ען	סַם סַמ'סט סַמ'ט סַמ'ען סַמ'ט סַמ'ען	טַעֲנֶה טַעֲנֶה'סט טַעֲנֶה'ט טַעֲנֶה'ן טַעֲנֶה'ט טַעֲנֶה'ן
אַכָל'ען	סַמ'ען	טַעֲנֶה'ן
אַכָל'ענדיג — גע'אַכָל'ט	סַמ'ענדיג — גע'סַמ'ט	טַעֲנֶה'נדיג — גע'טַעֲנֶה'ט
אַכָל אַכָל'ט	סַם סַמ'ט	טַעֲנֶה טַעֲנֶה'ט

דער פאַסיװ (נפעל) װערט געבילדעט מיט דער הילף פון די צײטװערטער "זײן" און "װערען".

פאַסיװ (נפעל)	
אינפיניטיװ (מקור)	גע'בַּדְק'עט־װערען, גע'כַּשֶׁר'ט־װערען, גע'אַבֶל'ט־װערען, גע'סַמ'ט־װערען, גע'טַעֲה'ט־װע ען.
פאַרגאַנגענע־הײט (עבר)	איך בּין דו בּיסט ער איז מיר זײנען איהר זײט זײ זײנען } גע'בַּדְק'עט געװאָרען
געגענװאַרט (הוה)	איך װער דו װערסט ער װערט מיר װערען איהר װערט זײ װערען } גע'בַּדְק'עט
צוקונפט (עתיד)	איך װעל דו װעסט ער װעט מיר װעלען איהר װעט זײ װעלען } גע'בַּדְק'עט װערען
מיטעלװאָרט	װערענדיג גע'בַּדְק'עט
בּאַפעהל (צװוי)	װער װערט } גע'בַּדְק'עט

װי בַּדְק׳ען װערען געבױגען:

בּרח׳ען, גנב׳ען, דער׳רגז׳ען, דרש׳ען, הלכ׳ען, הרג׳ען, זרק׳ען, חכמ׳ען (זיך), חלי׳ען [חאַלי׳ען], חנפ׳ען, חתמ׳ען, ירש׳ען, ישב׳ען, כתב׳ען, לקח׳ען, סרח׳ען, פּסק׳ען, קנס׳ען [קאַנסען], שׂרפ׳ען, שתק׳ען.

װי כַּשֶׁר׳ען װערען געבױגען:

אַויר׳ען, דבּר׳ען, הולכ׳ען, הורג׳ען, חבר׳ען (זיך), חדוש׳ען (זיך), חוזק׳ען, חושכ׳ען, חלומ׳ען, חזיר׳ען, חור׳ען, חיות׳ען (זיך), חלש׳ען, יחוס׳ען (זיך), ישיב׳ען (זיך), כשופ׳ען, לאמר׳ען, מיאוס׳ען (זיך), מוסר׳ען, מסר׳ען, מזיק׳ען, ממית׳ען, מעשׂר׳ען, משלמ׳ען, משפּט׳ען, נהרג׳ען, נואפ׳ען, ניזוק׳ען, סדר׳ען, סלוק׳ען, ספק׳ען (זיך), סרסר׳ען, עסק׳ען (זיך), פּטר׳ען, צלמ׳ען, רודפ׳ען, שאַכערן (סחר׳ען), שמועסען, שנדר׳ען.

אַזױ אױך:

בּדחנ׳ען, דוכנ׳ען, חקרנ׳ען (זיך), חשבונ׳ען, יחסנ׳ען (זיך), כעסנ׳ען (זיך), נתנ׳ען, עקשנ׳ען (זיך), פאַר׳משכונ׳ען, שׂרכנ׳ען (זיך).

אַנמערקונג 3. אַזױ װי דער "ן" אין די לעצט=דערמאָנטע װערטער געהערט צו דעם װאָרצעל, מוז ער נאַטירליך פאָרקומען אין אַלע ענדונגען. די ענדונג פון אַזעלכע װערטער װי "חשבונ׳ען" מוז נישט פאַרמישט װערען מיט דער פאַרגרײזטער ענדונג פון "גנב׳ענען". זעה אויבען "אַנמערקונג 1.".

װי אַכְל׳ען װערען געבױגען:

בּאַ׳נװל׳ען, בּטל׳ען, גדל׳ען (זיך), טובל׳ען, יכול׳ען [יאָכלען], כּפל׳ען, מפּל׳ען, משל׳ען, פּסל׳ען.

װי סַמ׳ען װערען געבױגען:

גט׳ען, כּעס׳ען, לצ׳ען, מל׳ען, מת׳ען, פאַר׳קנס׳ען [פאַרקנאַסען], שמד׳ען, שחט׳ען.

אַנמערקונג 4. דאָס צײטװאָרט שחט׳ען צוליעב זײַן אנקלאַנג אָן "פלעכטען" װערט אין פאַר=גאַנגענהײט געשָׁחט׳ען (און ניט „געשָׁחט").

ווי טֵעֳנֲה'ן ווערען געבויגען:

בריה'ן, דאגה'ען, מקיא'ן, מלאכה'ן, מעלה־גרה'ן, נגע'ן, עצה'ן.

II.

ציימווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך דער צושטעלונג פון "זיין" און "ווערען" צו דעם העבּרעאישען ווארט.

אין ציימווערטער וועלכע ווערען געבילדעט פון א העבּרעאישען וואָרט מיט דער צושטעלונג פון די אידישע הילפס־ציימווערטער "זיין" אָדער "ווערען" (ווי: מנצח־זיין, נשתומם־ווערען), ווערען די פארשיעדענע צייטען און פאָרמען געבילדעט דורך די בויגונגען אין ענדערונגען פון דעם הילפס־וואָרט. דאָס העבּרעאישע וואָרט בלייבּט אין אלע פאָרמען גלייך.

דערבּיי איז צו באַמערקען, אז אין די ציימווערטער וועלכע ווערען געבילדעט מיט דער צושטעלונג פון "זיין", ווערט אין פארגאַנגענהייט געברויכט דאָס הילפס־ציימוואָרט "האָבען" אנשטאט "זיין". אזוי זאָגט מען: "איך האָב מנצח־געווען" (אנשטאט: "איך בין מנצח־געווען"), "האָבענדיג מנצח־געווען" (אנשטאט: "זייענדיג מנצח־געווען"), א. א. וו.

די ציימווערטער וועלכע ווערען געבילדעט דורך די הילפס־ווערטער "זיין" און "ווערען". דארפען אייגענטליך באַטראַכט ווערען אלס ניט־פאָלשטענדיגע ציימווערטער. די ציימ־ווערטער געבילדעט דורך "זיין" האָבען ניט קיין פאַסיווע פאָרמע (נפעל), און די ציימווערטער וועלכע ענדיגען זיך אויף "ווערען", האָבען ניט קיין אַקטיווע פאָרמע (פעל).

מוסטערן פון צייטווערטער געבילדעט דורך דער צושטעלונג פון "זיין" און "ווערען".

אינפיני־טיוו (מקור)	מְנַצֵּחַ־זיין		נִשְׁתּוֹמֵם־ווערען	
פאַרגאַנגענהייט (עבר)	איך האָב דו האָסט ער האָט מיר האָבען איהר האָט זיי האָבען	מְנַצֵּחַ־געווען	איך בין דו ביסט ער איז מיר זיינען איהר זייט זיי זיינען	נִשְׁתּוֹמֵם־געוואָרען
געגענוואַרט (הוה)	איך בין דו ביסט ער איז מיר זיינען איהר זייט זיי זיינען	מְנַצֵּחַ	איך ווער דו ווערסט ער ווערט מיר ווערען איהר ווערט זיי ווערען	נִשְׁתּוֹמֵם
צוקונפט (עתיד)	איך וועל דו וועסט ער וועט מיר וועלען איהר וועט זיי וועלען	מְנַצֵּחַ־זיין	איך וועל דו וועסט ער וועט מיר וועלען איהר וועט זיי וועלען	נִשְׁתּוֹמֵם־ווערען
מיטעלוואָרט	מְנַצֵּחַ־זייענדיג		נִשְׁתּוֹמֵם־ווערענדיג	
באַפעהל (צווי)	זיי זייט	מְנַצֵּחַ	ווער ווערט	נִשְׁתּוֹמֵם

פאַרבוכשטאַבען.

"ה" אַלס אַרטיקעל (אָנווייז־וואָרט).

דער אַרטיקעל ("דער", "די") ווערט אין העברעאיש באַצייכענט מיט דער צושטעלונג פון א "ה" אין אָנהויב וואָרט אזוי ווי: הַמֶּלֶךְ (דער קעניג), הַגָּדוֹל (דער גרויסער), הָאִשָּׁה (די פרוי).

פאַרבוכשטאַבען אַלס בינדווערטער.

1) דאָס בינדוואָרט "און" ווערט אין העברעאיש באַצייכענט דורך א "ו" צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט. צ. ב. ש.: צַדִּיק וְטָהוֹר (א פרומער און א ריינער), תֵּכֶף וּמִיַּד (גיך און באַלד).

2) דאָס בינדוואָרט "ווי" און "אַזוי ווי" ווערט אין העברעאיש באַצייכענט דורך א "כ" צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט. צ. ב. ש.: כִּשְׁמוֹ (אזוי ווי זיין נאָמען), כְּסוּמָא (אזוי ווי א בלינדער).

פאַרבוכשטאַבען אַלס פאָרווערטער.

די פאָרווערטער (מלות־היחס) ווערען אין העברעאיש און כאַלדעאיש באַצייכענט מיט די פאָלגענדע בוכשטאַבען צוגעשטעלט אין אָנהויב וואָרט: "ב" — "אין", בְּשָׁלוֹם (אין פרידען); "ד" (כאַלדעאיש) — "פון", דְּלִיטָא (פון ליטא); "ל" — "צו", "אין", לְחַיִּים (צום לעבען), לְשָׁלוֹם (אין פרידען); "מ" — "פון", מִקּוֹדֶם (פון פריהער); "שב" — "פון", "צווישען", כֶּלֶב־שֶׁבִּכְלָבִים (א הונד פון הינט [א גרויסער הונד]), עָנִי־שֶׁבָּעֲנִיִּים (דער אָרעמסטער פון די אָרעמע).

ענד־בוכשטאַבען.

בוכשטאַבען װעלכע װערען צוגעשטעלט צום סוף פון װאָרט און דיענען אַלס באַזיץ־אָנװײזענדע פּירװערטער (כנויים).

אין העבּרעאישע װערטער װערען באַזיץ־אָנװײזענדע פּיר־װערטער געבילדעט דורך דער צוזעצונג צום סוף װאָרט פון די פאָלגענדע בוכשטאַבען:

אײנצאָהל:

־ִי (מיין), ־ְךָ (־ִיךָ) (דיין, מענליך), ־ֵךְ (־ִיךְ) (דיין, װײבליך), ־וֹ (־ִיו) (זיין), ־ָהּ (־ִיהָ) (איהר), ־ֵנוּ (־ִינוּ) (אונזער), ־ְכֶם (־ִיכֶם) (אײַער, מענל.), ־ְכֶן (־ִיכֶן) (אײַער, װײבל.), ־ָם (־ִיהֶם) (זייער, מענל.), ־ָן (־ִיהֶן) (זייער, װײבל.).

מעהרצאָהל:

־ַי (מיינע), ־ֶיךָ (דיינע, מענל.), ־ַיִךְ (דיינע, װײבל.), ־ָיו (זיינע), ־ֶיהָ (איהרע), ־ֵינוּ (אונזערע), ־ֵיכֶם (אײַערע, מענל.), ־ֵיכֶן (אײַערע, װײבל.), ־ֵיהֶם (זייערע, מענל.), ־ֵיהֶן (זייערע, װײבל.).

אַזוי װי:

אײנצאָהל:

בֵּן אַ זוהן	אָח אַ ברודער
בְּנִ־י מיין זוהן	אָחִ־י מיין ברודער
בִּנְ־ךָ דיין (מענל.) זוהן	אָחִ־יךָ דיין (מענל.) ברודער
בְּנֵ־ךְ דיין (װײבל.) זוהן	אָחִ־יךְ דיין (װײבל.) ברודער
בנ־וֹ זיין זוהן	אָחִ־יו זיין ברודער

בְּנָ־הּ איהר זוהן	אָחִ־יהָ איהר ברודער
בְּנֵ־נוּ אונזער זוהן	אָחִ־ינוּ אונזער ברודער
בִּנְ־כֶם אייער (מענל.) זוהן	אֲחִ־יכֶם אייער (מענל.) ברודער
בִּנְ־כֶן אייער (ווייבל.) זוהן	אֲחִ־יכֶן אייער (ווייבל.) ברודער
בְּנָ־ם זייער (מענל.) זוהן	אֲחִ־יהֶם זייער (מענל.) ברודער
בְּנָ־ן זייער (ווייבל.) זוהן	אֲחִ־יהֶן זייער (ווייבל.) ברודער

מעהרצאָהל:

בָּנִים זיהן	אַחִים ברידער
בָּנַ־י מיינע זיהן	אַחַ־י מיינע ברידער
בָּנֶ־יךָ דיינע (מענל.) זיהן	אַחֶ־יךָ דיינע (מענל.) ברידער
בָּנַ־יִךְ דיינע (ווייבל.) זיהן	אַחַ־יִךְ דיינע (ווייבל.) ברידער
בָּנָ־יו זיינע זיהן	אֶחָ־יו זיינע ברידער
בָּנֶ־יהָ איהרע זיהן	אַחֶ־יהָ איהרע ברידער
בָּנֵ־ינוּ אונזערע זיהן	אַחֵ־ינוּ אונזערע ברידער
בְּנֵ־יכֶם אייערע (מענל.) זיהן	אֲחֵ־יכֶם אייערע (מענל.) ברידער
בְּנֵ־יכֶן אייערע (ווייבל.) זיהן	אֲחֵ־יכֶן אייערע (ווייבל.) ברידער
בְּנֵ־יהֶם זייערע (מענל.) זיהן	אֲחֵ־יהֶם זייערע (מענל.) ברידער
בְּנֵ־יהֶן זייערע (ווייבל.) זיהן	אֲחֵ־יהֶן זייערע (ווייבל.) ברידער

אָפּשטאַמונג.

ביי יעדער צוזאַמענשטעלונג פון צוויי אָדער מעהר העברעאישע ווערטער (און אויך ביי געוויסע כאראקטעריסטישע איינצעלנע ווערטער) האָבען מיר אָנגעוויזען דעם מקור פון וועלכען די וואָרט=פאַרבינדונג (אָדער דאָס וואָרט) שטאַמט. צ. ב. ש.: ביבליש (גענומען פון דעם תנ"ך), תלמודיש

(גענימען פון תלמוד אָדער די מדרשים), ליטורגיש (גענומען פון די תפלות, יוצרות, קינות, הגדה, סליחות, מחזור, א. א. וו.), קאַבאַליסטיש (גענומען פון זהר אָדער אַנדערע קבלה־ספרים), א. א. וו.

העברעאיזירטע אָדער פסעוודאָ־העברעאישע ווערטער און פאָרמען.

ווערטער וועלכע זיינען אייגענטליך ניט־העברעאיש (הגם זיי טראגען אַ העברעאישע פאָרמע) אָדער זיינען פון צווייפעל־האפטען אורשפרונג, ווערען באַצייכענט מיט אַ שטערענדעל (*), אַזוי ווי: פָּלוּשׁ, קוּנְדֵס. מיט דעם זעלביגען שטערענדעל ווערען אויך באַצייכענט ווערטער וועלכע טראָגען אַ העברעאישע אָבער גראמאַטיש ניט־ריכטיגע פאָרמע, אַזוי ווי: טָעוּתִים (אַנשטאט טְעִיּוֹת), תַּכְלִיתִים (אנשטאט תַּכְלִיּוֹת).

אַנמערקונג: אין דער אידישער שפראך זיינען דאָ פיעל ניט־העברעאישע ווערטער וועלכע נעהמען אָן אין מעהרצאָהל אַ העברעאישע פאָרמע, אַזוי ווי: דאָקטאָר — דאָקטוירים, פויער — פויערים, פאַקטאָר — פאַקטוירים. אין געוויסע ווערטער, וועלכע האָבען אַ געוועהנליכע מעהרצאָהל־פאָרמע, ווערט אָפט די העברעאישע מעהרצאָהל־פאָרמע געברויכט אום אויסצודריקען שפאס אָדער פאראַכטונג, אַזוי ווי: שוסטער — שוסטוירים (פאַרעכטליך).

פאַרקירצונגען און צייכענס.

א.	אייגענשאַפט=וואָרט (תואר).
א. א. וו.	און אזוי ווייטער.
אב.	אָנפאַנג=בוכשטאַבען (ראשי־תבות).
א. ד. ג.	און דאָס גלייכען (וכדומה).
או.	אומשטאַנד=וואָרט (תואר־הפעל).
אוו.	אייגענשאַפט=וואָרט ווייבליך (תואר, נקבה).
אמ.	אייגענשאַפט=וואָרט מענליך (תואר, זכר).
אנ.	אייגעננאָמען (שם־עצם־פרטי).
אנוו.	אייגעננאָמען ווייבליך (שם־עצם־פרטי, נקבה).
אנמ.	אייגעננאָמען מענליך (שם־עצם־פרטי, זכר).
אנמ. מ.	אייגעננאָמען מענליך מעהרצאָהל (שם־עצם־פרטי, זכר, רבים).
אר.	אויסרוף=וואָרט (מלת־הקריאה).
ב.	בינד=וואָרט (מלת־החבור).
ד. ה.	דאָס הייסט.
הוו.	הויפטוואָרט ווייבליך (שם־עצם, נקבה).
הז.	הויפטוואָרט זאַכליך (שם־עצם, סתמי).
המ.	הויפטוואָרט מענליך (שם־עצם, זכר).
וו.	ווייבליך (נקבה).
ווז.	וועלכעס זעה.
ווער.	ווערטעל.
זעה ווב.	זעה (ערשטען טהייל) ווערטער=בוך } די אַפקירצונגען קומען פאָר אין די ביילאַגען.
זעה פערז.	זעה נעמען פון פערזאָנען }

מ. מעהרצאָהל (רבים).
מנ. מעננער=נאָמען.
פ. פאָרוואָרט (מלת־היחס).
פי. פירוואָרט (מלת־הגוף).
פנ. פרויען=נאָמען.
צ. צאָהלוואָרט (מלת־המספר).
צא. צייטוואָרט איבערגעהענד (פעל־יוצא).
צ. ב. ש. צום ביישפיעל.
צוו. צייטוואָרט ווידערקעהרענד (פעל־חוזר).
צל. צייטוואָרט ליידענד (נפעל).
צש. צייטוואָרם שטעהענד (פעל־עומד).
ק. קליין (פאַרקלענערונג אָדער פאַרצערטעלונג).
שפוו. שפריכוואָרט.

* ווייזט אַז דאָס וואָרט איז ניט קיין אַלט=העברעאישעס נאָר גע=שאַפען געוואָרען אין שפּעטערע צייטען, אָדער די פאָרמע (הגם זי קוקט אויס ווי העברעאיש) איז ניט קיין העברעאישע.

’ דער אַפּאָסטראָף=צייכען ווערט געברויכט אום אָפּצוזונדערען דעם העברעאישען וואָרצעל פון די איבריגע טהיילען פון דעם וואָרט, אַזוי ווי אין פאַר׳משכונ׳ען, צייגען די אַפּאָסטראָף=צייכען אַז דער העברעאישער וואָרצעל איז משכון.

׳ צייגט דעם אַקצענט (לויט דער געברויכטער אידישער אויס=שפּראַך). דער צייכען קומט שטענדיג נאָך דער זילבע וועלכע דאַרף אַקצענטירט ווערען.

[ ] אין אַזעלכע קלאַמערען קומט די אויסשפּראַכע פון ווערטער דאָרט וואו זי איז אַנדערש ווי די עכט=העברעאישע.

אידיש ווערטערבוך

I

אַפּט געברויכטע העברעאישע (און כאַלדעאישע) ווערטער,
אויסדרוקען און אייגעננעמען.

א , הם. דער ערשטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית ; מיט אַ וואָקאַל=צייכען אויסגעשפּראָכען ווי דער וואָקאַל אַליין (אזוי ווי אין "אָבֵל"), אָהן אַ וואָקאַל=צייכען שטום (ווי אין "לֹא") ; אין צעה=ליגן גערעכענט אַלס 1 . זעה אַ׳לֶף .

א״ב , אב. אַ׳לֶף־בֵּית (ווז.) .

אָב , הם. דער עלפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר ; פאַלט גע=וועהנליך אין יולי=אוגוסט , און האָט דרייסיג טעג .

אֲבֵ׳דָה , הוו. (מ אֲבֵ׳דוֹת) . פאַר=לוסט , שאָדען ; פאַרלאָרענער גע=גענשטאַנד .

אִ׳בּוּד־מָ׳מוֹן , הם. (תלמודיש) . געלט=שאָדען ; געלט-פאַרשווענדע=רונג .

אָ׳בוֹת , מ. פאָטערס , עלטערן , די אורפאָטערס פון דעם אידישען פאָלק (אברהם , יצחק און יעקב) .

אֲבוֹת [אָ׳בוֹת]־אֲבוֹתֵי׳נוּ , מ. אונ=זערע עלטערען׳ס עלטערען . פון אבות־אבותינו , פון אור=אַלטע צייטען .

אָ׳בִי , הם. מיין פאָטער .

אֲבִי׳־ , הם. דער פאָטער פון — .

אֲבִי׳־אֲבוֹת׳־הַטוּמְ׳אָה , הם. (תל=מודיש) . "דער אורפאָטער פון אונרייניקייט" , דער העכסטער גראַד פון אונרייניקייט , די קווינטעסענץ פון פאַרדאָרבענהייט .

אֲבִי׳־הַיֶ׳לֶד , הם. (ליטורגיש) . דער פאָטער פון דעם (באַשניטענעם) קינד .

אֲבִי׳־יְתוֹ׳מִים , הם. (ביבליש) . דער פאָטער פון די וועלכע האָבען ניט קיין עלטערען . "גאָט איז אַ׳ן אבי־יתומים" (שפּוו.) .

אֲבֵי׳דָה , הוו. (מ. אֲבֵי׳דוֹת) . זעה אֲבֵ׳דָה .

אֶבְ׳יוֹן , הם. (מ. אֶבְיוֹ׳נִים) . אָרעמ=מאַן . "ביי אַ׳ן אביון אַ צווי=

לינג איז ווי א פינפטער ראָד צום וואָגען" (שפוו.). "ער איז ניט קיין גרויסער עושר און ניט קיין קליינער א ב י ו ן" (ווער.).

אֶבְ'יוֹן־שֶׁבָּאֶבְיוֹ'נִים, הם. דער אָרעמסטער פון די אָרעמע, א גרויסער אָרעמאַן.

אֶבְ'יוֹנ'טע, הוו. (מ. אֶבְ'יוֹנ'טעס). אָרעמע פרוי.

אֲבֵ'ילוּת, הוו. זעה אֲבֵ'לוּת.

אָבִ'ינוּ־מֶלֶךְ [מֶ'לֶךְ], הם. אונזער פאָטער דער קעניג (גאָט). "א ב י נ ו ־ מ ל ך דאָס הארץ איז מיר פרעהליך" (פאָלקס=ליעד).

אָבִ'ינוּ־מַלְ'כֵּנוּ, הם. (ליטורגיש). "אונזער פאָטער און קעניג", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א אידישען געבעט.

אַבִּיר'־לֵב [לֶב], הם. (ביבליש). הארטהערציגער מענש.

אָ'בֵל, הם. (מ. אֲבֵ'לִים). איינער וועלכער איז אין טרויער; דער פערוואנדטער פון א פארשטאָרבע=נעם (אין דעם יאָהר פון טרויער).

אֲבֵ'לָה, הוו. (מ. אֲבֵ'לוֹת). זעה אָ'בֵל.

אֲבֵ'לוּת, הוו. טרויער; די צייט פון טרויער נאָך א פארשטאָרבענעם (ביי אידען, צוועלף מאָנאט).

אָ'בֵלִיטע, הוו. (מ. אָ'בֵלִיטעס). זעה אָ'בֵל.

אֶ'בֶן־טוֹב [טָב], (תלמודיש: אֶ'בֶן־טוֹ'בָה), הם. (מ. אֲבָ'נִים־טוֹ'בוֹת). עדעלשטיין, דימענט; טהייערע זאך, זעלטענהייט. "א שם־טוב איז בעסער ווי א'ן א ב ן ־ ט ו ב" (שפוו.).

אֶ'בֶן־נֶ'גֶף, הם. (מ. אַבְ'נֵי־נֶ'גֶף), (ביבליש). שטרויכעל=שטיין, היג=דערנים.

אַבְ'נֵט, הם. גארטעל, דער גארטעל וועלכען מע טהוט אָן א טויטען.

אֵ'בָר, הם. (מ. אֵבָרִים [אֵבְ'רִים]). גליעד; מענליכער געשלעכט-אָר=גאן.

אֵ'בָר־מִן־הַחַי', הם. (תלמודיש). א שטיק פלייש אָפּגעשניטען פון א בהמה ווען זי לעבט נאָך (פאר=באָטען צו עסען לויט דעם אידי=שען דין).

אַבְרָ'הָם, אנם. דער נאָמען פון דעם ערשטען אידישען אורפאָטער.

אַבְרָ'הָם־אָבִ'ינוּ הם. (תלמודיש). אונזער פאָטער אברהם. א ב ר ה ם ־ א ב י נ ו ' ס טהירען, זעהר פיעל טהירען (לויט דער לעגענדע האָט אברהם, וועלכער איז געווען זעהר גאַסטפריינדליך, געלאָזט מאכען זעהר פיעל טהירען אין זיין הויז דאמיט די פרעמדע זאָלען קענען לייכט אריינקומען).

אַ'גַב, או. פארבייגעהענדיג, אויך, צוגלייך.

אַ'גַב־אוֹרְ'חָא, או. (תלמודיש). זעה אַ'גַב.

אֲגָ'דָה, הוו. (מ. אֲגָ'דוֹת). זאגע, לעגענדע; דעריעניגער טהייל פון תלמוד (ווז.) וועלכער באַשטעהט פון לעגענדען, שפּריכווערטער, מאָראַל־לעהרען א. ד. ג., אין געגענזאַץ צו דעם טהייל וועלכער רופט זיך "הֲלָ'כָה" (ווז.). זעה תַּלְ'מוּד.

אַגַדְ'תָא, הוו. (מ. אַגַדְ'תוֹת). זעה אֲגָ'דָה.

אֲגוּ'דָה, הוו. (מ. אֲגוּ'דוֹת). פאַר־איין, פאַרבאַנד.

אֲגוּ'דָל, המ. דער גראָבער פינגער פון דער האַנד. זעה גוֹי.

אָ'גִיל־וְאֶשְׂ'מַח, או. (ליטורגיש). "איך וועל זיך פרעהען און וועל לוסטיג זיין", די צוויי ערשטע ווערטער פון אַ געוויסען אידישען געבעט־געזאַנג, געברויכט אין דעם ווערטעל: "אגיל־ואשמח קיילעכדיג און שפּיציג", ד. ה. זעהר גלאַט (דאָס וואָרט "אגיל", איך וועל זיך פרעהען, ווערט דאָ שפּאַסהאַפט פאַרביטען מיט דעם וואָרט "עגול", רונד).

אֱ'דוֹם, אנמ. דער נאָמען פון אַ פאָלק וואָס איז געוועזען פיינדליך צו אידען און וואָס ווערט דער־מאָנט זעהר אָפט אין דער ביבעל.

אָ'דוֹן, המ. (מ. אֲדוֹ'נִים). אַ הערר; אַ רייכער פאָרנעהמער אָדער אריסטאָקראַטישער מאַן; אַ הויכער בעאַמטער (געוועהנליך געברויכט אויף אַ ניט־אידען).

אָ'דוֹן־הַגָ'דוֹל, המ. דער גרויסער הערר, דער פאָרשטעהענדער בע־אַמטער.

אֲדוֹן־עוֹ'לָם, המ. (ליטורגיש). "דער הארר פון דער וועלט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ אידישען געבעט וואָס מע זאָגט אין אָנהויב פון דעם מאָרגענדיגען דאַוונען. פון אדון־עולם ביז עלינו, פון אָנהויב ביז'ן ענד.

אֲדוֹ'נִי, המ. מיין הארר.

אֲדוֹנָ'י, המ. "מיין הארר", גאָט. זעה יְהוָֹה.

אָ'דוּק, המ. (מ. אֲדוּ'קִים). אַ זעהר פרומער, אַ פאַנאַטישער מענש.

אֲדוֹשֵׁ'ם, המ. זעה יְהוָֹה.

אַ'דִיר, המ. (מ. אַדִי'רִים). "אַ מעכ־טיגער", אַ זעהר רייכער מאַן.

אָ'דָם, המ. אַ מענש; אנמ. דער נאָמען פון דעם ערשטען מענשען. "אדם אַ מענש קאַטשקע רוק זיך" (ווערטעל געזאָגט אויף אַ קליין מענשעל וואָס שטעלט זיך גרויס, אָדער אויף אַ טויגעניכטס וואָס מאַכט דעם אָנשטעל פון אַ'ן אויפטהוער). "אדם נאַקעט חוה באָרוועס" (ווער.).

אָ'דָם־גָ'דוֹל, המ. גרויסער מאַן.

אָ׳דָם־הָרִא׳שׁוֹן, המ. (תלמודיש). דער ערשטער מענש.

אָ׳דָם יְסוֹ׳דוֹ מֵעָ׳פָר וְסוֹ׳פוֹ לְעָ׳פָר, (ליטורגיש). דער פונדאַמענט פון מענשען איז שטויב און זיין ענד איז שטויב. „אדם יסודו מעפר וסופו לעפר און בינו־לבינו איז גוט אַ טרונק בראַנפען" (ווער.).

אָ׳דָם קָ׳רוֹב לְעַצְ׳מוֹ, (תלמודיש). אַ מענש איז נאָהענט (אַם נאָהענטסטען) צו זיך אַליין.

אֲדָ׳מָה, הוו. ערד. אַריינלייגען אין דער אדמה, אומגליקליך מאַכען, רואינירען; מאַכען צו נישט.

אַדְמוּ״ר׳, המ. אב. אֲדוֹנֵ׳נוּ מוֹרֵ׳נוּ וְרַבֵּ׳נוּ, אונזער האַרר, לעהרער און מייסטער (אַ טיטול מיט וועלכען מע אַדרעסירט אין שרייבען אַ גרויסען פרומען געלעהרטען).

אֲדָר [אָ׳דָר], המ. דער זעקסטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין פעברואַר־מערץ און האָט 29 טעג.

אֲדָר־וַאֲדָר [אָ׳דָר־וֶ׳אָדָר], מ. דער זעקסטער און דער זיבענטער מאָנאַט פון אַ׳ן עבור־יאָהר.

אֲדָר [אָ׳דָר]־שֵׁ׳נִי, המ. (תלמודיש). דער צווייטער אדר, דער זיבענטער מאָנאַט פון אַ׳ן עבור־יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין מערץ־אַפריל און האָט 29 טעג.

אַדְ׳רַבָּה, אוו. (תלמודיש). פאַרקעהרט, אים געגענטהייל; נאָך בעסער, דעסטאָ בעסער.

אַדְ׳רַבָּה־וְאַדְ׳רַבָּה, אוו. נאָך בעסער, דעסטאָ בעסער; זעהר גוט פאַרטראָגען. „איך בין מיט איהם אדרבה־ואדרבה און ער איז מיט מיר קידער־ווידער" (ווער.).

אַ׳הֲבָה, אַהֲ׳בַת־, הוו. (מ. אַהֲ׳בוֹת). ליעבע, פריינדשאַפט.

אַהֲ׳בָה־רַ׳בָּה, הוו. (ליטורגיש). גרויסע ליעבשאַפט; די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען געבעט וואָס מע זאָגט פאַר שמע־ישראל. אהבה־רבה = פרישטשיקלעך, אַ וואולגאַרע באַצייכנונג פון געוויסע פרישטשיקלעך אויף דעם געזיכט פון יונגע לייט. „פאַר לויטער אהבה־רבה קומט ער ניט צו שמע־ישראל" (ווער.).

אַהֲ׳בָה שֶׁאֵי׳נָהּ תְּלוּ׳יָה בְּדָ׳בָר, הוו. (תלמודיש). אַ ליעבע וועלכע איז ניט אָפּהענגיג אָן אַ געוויסען אינטערעס, אונאייגענניציגע ליעבע.

אַהֲ׳בָה שֶׁהִיא׳ תְּלוּ׳יָה בְּדָ׳בָר, הוו. (תלמודיש). אַ ליעבע וועלכע איז

אָפּהענגיג אָן אַ געוויסען אינטע־
רעס, אייגענניציגע ליעבע.

אַהֲ'בַת־הַבְּרִ'יּות, הוו. (תלמודיש). מענשענליעבע.

אַהֲ'רֹן, אנמ. דער נאָמען פון דעם עלטערען ברודער פון משה; דער פאָטער פון דעם אידישען פּריס־טער-שטאַם.

אַהֲ'רֹן־הַכֹּ'הֵן, אנמ. דער פריסטער אהרן.

אוֹ'הֵב, המ. (מ. אוֹ'הֲבִים). ליעב־האָבער, פריינד.

אוֹ'הֵב־בֶּ'צַע, המ. (מ. אוֹ'הֲבֵי־בֶצַע [בֶ'צַע]), (ביבליש). ליעבהאבער פון געלט, געלט־גייץ, קאַרגער.

אוֹ'הֵב־יִשְׂרָ'אֵל, המ. (מ. אוֹ'הֲבֵי־יִשְׂרָ'אֵל). אַ פריינד פון דעם אי־דישען פאָלק.

אוֹ'הֵב־נֶ'אֱמָן, המ. (מ. אוֹ'הֲבִים־נֶאֱמָ'נִים). אַ געטרייער פריינד.

אוֹ'הֶל, המ. אַ געמויערט שטיבעל אויף אַ קבר; דאָס שטיבעל וואו מע רייניגט דעם טויטען פאַר דער בעערדיגונג.

אַוַ'דַאי, או. (תלמודיש). געוויס, אָהן צווייפעל. זעה וַ'דַאי.

אַוועג־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אַוועג" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל-וואָרט, צ. ב. ש.: "אַוועג־גנב'ען" זעה "גנב'ען".

אויבער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אויבער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל-וואָרט, צ. ב. ש.: "אויבער־שמש" זעה "שמש".

אויס־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מי דעם אידישען פאָרוואָרט "אויס" (וועל־כע געפינען זיך ניט דאָ) מוז גע־זוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל-וואָרט, צ. ב. ש.: "אויס־כשר'ען" זעה "כשר'ען".

אויס'שֵׁיינֶעצ'ען, צא. אויסווידלען, אָפּזוידלען. זעה שֵׁיינֶעץ.

אויף־, די באַדייטונג פון אַלע העב־רעאישע ווערטער מיט דעם פאָר־וואָרט "אויף" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט, צ. ב. ש.: "אויף־רעש'ען" זעה "רעש'ען".

אַ'וִיר, המ. לופט; שלעכטער גע־רוך, געשטאַנק; קלימאַט.

אַ'וִיר'ען, צש. האָבען אַ שלעכטען גערוך, שטינקען. פאַר־אויר'ען, אָנפילען מיט אַ

שלעכטען געֶרוך. זעה אַ'וִיר.

או'לַי, או. פיליכט.

או'לַי־וְאו'לַי, או. פיליכט, פיליכט
דאָך.

או'לַי־יְרַ'חֵם, פיליכט וועט ער
(גאָט) זיך דערבארעמען (אַ'ן אויס=
דרוק פון טרייסט אָדער האָפענונג).

אומ־בְּרַחֲמָ'נותידיג, א. אָהן דער=
בארמונג, גרויזאַם, הארטהערציג.
זעה רַחֲמָ'נות.

או'מָה, הוו. (מ. או'מות). נאַציאָן,
פאָלק. די א ו מ ו ת, די (ניט=
אידישע) פעלקער.

או'מָה־הַיִשְׂרְאֵ'לִית, הוו. דאָס אי=
דישע פאָלק.

או'מָה־וְלָ'שׁוֹן, הוו. (תלמודיש). "אַ
פאָלק און אַ שפּראַך", נאַציאָן,
פאָלק.

או'מות־הָעו'לָם, מ. (תלמודיש).
די (ניט=אידישע) פעלקער פון דער
וועלט.

אומ'יחֵן, הם. ניט=שענקייט; אונצו=
פרידענהייט. ווארפען אַ'ן א ו מ'=
ח ן אויף אימיצען, פיינט קריגען
אימיצען. "חן קאָסט ניט מעהר
ווי א ו מ'ח ן" (שפוו.). זעה
חֵן.

אומ'יכָּבוד, הם. באליידיגונג, ער=
ניעדעריגונג. "פאר א ו מ'כ ב ו ד
אנטלויף אָבער דעם כבוד לויף
ניט נאָך" (שפוו.).

או'מָן, הם. האנדווערקער, קינסט=
לער.

או'מָן־יָד [יַד], הם. זעה או'מָן.

אומָנות [אוּנְ'נות], הוו. האנד=
ווערק; קונציגע ארבייט.

או'מֵר־וְעו'שֶׂה, או. (ליטורגיש).
געזאָגט און געטהאָן, גיך, גלייך.

אומ'יתַּרְ'בּות, הם. שלעכטע מאני=
רען. זעה תַּרְ'בּות.

אונטער־, די באדייטונג פון אלע
העבּרעאישע ווערטער מיט דעם
אידישען פארוואָרט "אונטער־" מוז
געזוכט ווערען אונטער דעם
וואָרצעל=וואָרט, צ. ב. ש.: "אונ=
טער'מסר'ען" זעה "מסר'ען".

או'נֶס, הם. צוואַנג, געצוואונגענהייט.

או'פָן, הם. (מ. אופַ'נִים). ארט,
שטייגער; באדינגונג; פאל.

או'צָר, הם. (מ. אוצָרות [אוצְ'רות]).
שאַץ, רייכטהום, גרוים פארמע=
גען; פארבאָרגענער שאַץ; טייערע
זאך. "אויף אַ שטוב בויען און אַ
קינד אויסגעבען איז דאָ ביי גאָט
אַ באַזונדער א ו צ ר" (שפוו.).

אוקְיָי'נוס, הס. אָקעאַן, מעער.

אור־הַגָ'נוז, הס. (תלמודיש). "דאָס באַהאַלטענע ליכט", דאָס לע־גענדאַרישע וואונדער־ליכט וואָס גאָט האָט אָנגעבּרייט פאַר די צדיקים אויף יענער וועלט.

אוֹרֵחַ [אוֹ'רֵח], הס. (מ. אוֹרְחִים [אָרְ'חים]). גאַסט; פרעמדער. "אַז דער א ו ר ח הוסט פעהלט איהם אַ לעפעל" (שפוו.). "מיט מיטגע־בראַכטען ברויט איז מען אומעטום אַ גוטער א ו ר ח" (שפוו.).

אוֹרֵחַ [אוֹ'רֵח]־הָ'גוּן, הס. (תלמו־דיש). אַ פאָרנעהמער, אָנגעלעג־טער גאַסט.

או'רַח'טע, הוו. זעה אוֹרֵחַ.

או'רים־וְתֻמִּים [וְתֻ'מִים], הס. (ביבליש). געוויסע עדעלשטיינער וואָס דער כהן־גדול (אַמאָל ביי אידען) האָט געטראָגען אויף דער ברוסט און ביי וועלכע ער פלעגט זיך ערקונדיגען וועגען צוקינפטיגע פּאַסירונגען אָדער פרעגען אַ ראַטה אין וויכטיגע אָנ־געלעגענהייטען; אָראַקעל.

אוּשְׁפִּי'זין, הס. (ליטורגיש). געוויסע רעליגיעזע שפּרובען וועלכע אַ איד זאָגט ווען ער קומט אַריין צוערשט אין דער סוכה.

או'שֶׁר, הס. גליק.

אות [אָת], הס. (מ. או'תִיות). בוכ־שטאַב.

אות, הס. (מ. או'תות). צייכען, באַווייז, וואונדער.

אות־בְּאות [אָת־בְּאָת], אַו. בוכ־שטאַב פאַר בוכשטאַב, בוכ־שטעבליך, גענוי, אַקוראַט.

או'תו־הָאִיש', הס. (תלמודיש). דער דאָזיגער מאַן; קריסטוס.

או'תות־ומוֹפְ'תים, מ. (ביבליש). באַווייזען און וואונדער־טהאַטען; שטאַרקע באַווייזען.

או'תִיות־מְרוּבָ'עות, הס. פיער־עקיגע (העברעאישע) בוכשטאַבען, העברעאישע דרוק־שריפט.

אָז־יָ'שִׁיר, הס. (ביבליש). "דאַן האָט ער געזונגען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון דעם לויב־ליעד וואָס משה האָט גע־זונגען צו גאָט נאָכדעם ווען די אידען זיינען אַריבער דעם ים־סוף (ווז.).

אַזְהָ'רָה, הוו. (מ. אַזְהָ'רות). וואָר־נונג.

אַזְכָּ'רָה, הוו. (מ. אַזְכָּ'רות). זעה הַזְכָּ'רַת־נְשָׁ'מות.

אָזְנַ'יִם, מ. אויערען.

אָזְנַ'יִם־לַכּוֹ'תֶל, (תלמודיש). די ווענט האָבען אויערען. "אזנים לכותל די שטיוועל האָבען אויך אויערען" (שפוו.).

א"ח, אב. אֹרַ'ח־חַ'ג (ווז.).

אחב"י, אב. אַחֵ'ינוּ־בְּנֵי־יִשְׂרָ'אֵל (ווז.).

אֶ'חָד, צ. איינער; דאָס לעצטע וואָרט פון "שמע־ישראל" (ווז.) וואָס די פרומע אידען ציהען אויס מיט גרויסער כונה.

אֶ'חָד־מֵאֶ'לֶף, המ. (ביבליש). איינער פון טויזענד, אַ זעלטענהייט.

אַחְ'דוּת, הוו. איינינקייט.

אַחְ'דוּת־הַבּוֹ'רֵא, הוו. די איינאיינציגקייט פון גאָט.

אַחוּץ', או. אויסער. זעה חוּץ.

אָ'חוֹר, המ. דער הינטער־טהייל, דער הינטען.

אֲחוֹרַ'יִם, המ. זעה אָ'חוֹר.

אֲחוֹ'תִי, הוו. מיין שוועסטער.

אָ'חִי, המ. מיין ברודער.

אָחִ'ינוּ־אַ'תָּה, דו ביזט אונזער ברודער, דו ביזט איינער פון אונזערע.

אֲחִיתֹפֶל [אֲחִיתוֹ'פֶל], אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען מאַן וועלכער איז געוועזען דער ראַטה־געבער פון קעניג דוד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

אַ'חַר־הַמַּעֲ'שֶׂה, נאָך דער פּאַסירונג, נאָך דעם. "אחר־המעשה העלפט ניט קיין חרטה" (שפוו.).

אַ'חַר־מֵאָ'ה־שָׁ'נִים, נאָך הונדערט יאָהר, נאָכ'ן טויט.

אַחֲ'רוֹן, א. (מ. אַחֲרוֹ'נִים; וו. אַחֲרוֹ'נָה, מ. אַחֲרוֹ'נוֹת). דער לעצטער; דער וואָס ווערט אויפגערופען דער לעצטער צום לייענען אין שוהל; איינער פון די שפּעטערע רבנישע געלעהרטע.

אַחֲ'רוֹן־שֶׁבָּאַחֲרוֹ'נִים, א. דער לעצטער פון די לעצטע, דער נידעריגסטער.

אַחֲ'רוֹן־שֶׁל־פֶּ'סַח, המ. דער לעצטער (טאָג) פון פסח.

אַחֲ'רֵי־כְּבְ'לוֹת־הַ'כֹּל, (ליטורגיש). נאָכדעם ווי אַלץ איז געענדיגט, נאָך אַלעמען.

אַחֲ'רֵי־מוֹת, הוו. דער נאָמען פון דער ניין און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

אַחֲ'רִית־דָ'בָר, המ. (ביבליש). דאָס ענד פון דער זאַך.

אֲחַשְׁוֵ'רוֹשׁ, אנמ. דער נאָמען פון דעם קעניג פון וועמען עס ווערט דערצעהלט אין דעם בוך אסתר (ווז.).

אַ'חַת־וְאַ'חַת, צ. (ליטורגיש). "איינע און איינע", צוויי. אַריינצעהלען אחת־ואחת, געבען מעהרערע שמיץ אָדער קלעפּ.

אַ'חַת־לְאַ'חַת, צ. (ביבליש). "איינע צו איינער", צוזאַמען גענומען.

אֵי'בּוּד־, זעה אֵ'בוּד־.

איבער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "איבער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אֵי'בָר, זעה אֵ'בָר.

אי"ה, איה"ש, אב. אִם־יִרְ'צֶה־הַשֵּׁם' (ווז.).

אִ'יוֹב, אנמ. דער נאָמען פון אַ געווּסען מאַן וועלכען גאָט האָט געפּלאָגט אום צו פּרובירען זיין פרומקייט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די געשיכטע פון איוב.

איינ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אַיינ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אֵיךְ־שֶׁיִּהְ'יֶה, ווי די זאַך זאָל (ניט) זיין, יעדענפאַלס.

אֵי'כָה, הוו. דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון איינעם פון די ביכער פון דער ביבעל וואו עס ווערט באַקלאָגט די צערשטערונג פון ירושלים; אַ קלאָגליעד.

אֵי'כוּת, הוו. אייגענשאַפט, קוואַליטעט.

אַיְ'לוֹנִית, הוו. קינדערלאָזע פרוי, בעוזדיעטניצע. אַ קול פון אַ'ן אילונית, אַ האַרטע רויהע שטים.

אֵי'מָה, הוו. (מ. אֵי'מוֹת). שרעק, גרויל; פורכט, אַנגסט, שרעקעניס

אֵי'מָה וָפַ'חַד, הוו. (ביבליש). שרעק און גרויל, גרויס שרעק.

אֵי'מָה'דיג, א. שרעקליך, פירכטערליך; אונגעהייער.

אִימָ'הוֹת, זעה אִמָּ'הוֹת.

אֵי'מַת־מָ'וֶת, הוו. (ביבליש). טויטשרעק.

אֵימְ'תָא־דְצִבּוּ'רָא, הוו. (תלמודיש). דאָס שרעקען זיך (ביים אויפטרעטען) פאַר אַ פּובליקום.

אֵין־אוֹ'נֶס, (ביבליש). "קיינער נויטיגט ניט", ניט געצוואונגען.

אֵין־בְּרֵי'רָה, עס איז ניטאָ קיין אויסוואַהל, מע קען זיך ניט העלפען. "אין־ברירה איז אַ גרויסע גזרה" (שפוו.).

אֵין־גַּם־אֶ'חָד, (ביבליש). עס איז ניטאָ צומאָל איינער.

אֵין חָכְ'מָה וְאֵין תְּבוּ'נָה נֶ'גֶד —, (ביבליש). עס איז ניטאָ (עס העלפט ניט) קיין קלוגהייט און קיין פאַרשטאַנד קעגען —. "אין חכמה ואין תבונה נגד שלעכטע קאָרטען" (שפוו.).

אֵין'־לִי, (תלמודיש). איך האָב ניט. "אין־לי איז די בעסטע טענה" (שפוו.). "אין־לי איז פטור" (שפוו.).

אֵין־לְשַׁ'עֵר, ניט אָפּצושאַצען, אונגעהייער.

אֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה, (ביבליש). "עס איז ניטאָ קיין שטים און קיין ענטפער", מע הערט גאָר גיט.

אֵין רֶגַע בְּלִי פֶּגַע [פֶּגַע], (נאָכ־תלמודיש). עס איז ניטאָ אַ מינוט אָהן אַ נייעם אָנשיקענים.

אֵין רַחוּם בַּדִּין, (תלמודיש: אֵין מְרַחֲמִים בַּדִּין). עס איז ניטאָ קיין באַרעמהערציגער (באַרעמהערציגקייט) אין געריכט. "אין רחום בקאָרטען" (פאַראָדיש ווערטעל).

אֵין־תִּקְוָה, עס איז קיין האָפנונג מעהר ניטאָ.

אֵינָהּ־מְקוּדֶשֶׁת, (תלמודיש). זי איז (ווערט באַטראַכט אַלס) ניט פאַרלאָבט. "איז אינה־מקודשת" (ווער. — ד. ה. אַז ניט איז אויך רעכט).

אִיסוּר, זעה אִיסוּר.

אִיפְּכָא־מִסְתַּבְּרָא, (תלמודיש). עס מיינט גראַד דאָס געגענטהייל, גראַד פאַרקעהרט, אים געגענטהייל.

אִיָּר [אִיר], חמ. דער אַכטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין אַפּריל־מאַי און האָט ניין און צוואַנציג טעג.

אִישׁ, חמ. (מ. אֲנָשִׁים, אַנְשֵׁי־). אַ מאַן; בירגער, לאַנדסמאַן פון, אָפּגעשטאַמט פון. איש סובלק, אַ געבירטינגער פון סובלק. איש הורוויץ, איינער וואָס שטאַמט פון דער פאַמיליע הורוויץ.

אִישׁ־אֱלֹהִים, חמ. (ביבליש). געטליכער מאַן.

אִישׁ־אֱמֶת, חמ. (מ. אַנְשֵׁי־אֱמֶת), (ביבליש). אַ מאַן פון וואַרהייט, אַ'ן עהרליכער מאַן.

אִישׁ־הַבֵּינַיִם, חמ. (ביבליש). מיטעל־מאַן, פאַרמיטלער.

אִישׁ־חָשׁוּב, חמ. (מ. אֲנָשִׁים־חֲשׁוּבִים), (תלמודיש). אָנגעזעהענער מאַן.

אִישׁ־מְהֵימָן, חמ. (תלמודיש). אַ באַגלויבטער, פאַרטרויענסווערטער מאַן.

אִישׁ־מִפִּי־אִישׁ, חמ. איינער פון צווייטען, טראַדיציאָנעל.

אִישָּׁה, זעה אִשָּׁה.

אַךְ־בְּרֹאשׁ, זעה עַכְבְּרוֹשׁ.

אַכְזָר, חמ. (מ. אַכְזָרִים). גרויזאַמער, האַרטהאַרציגער מענש.

אַכְזָרִטֶע, הוו. (מ. אַכְזָרִטְעס). גרויזאַמע, האַרטהאַרציגע פרוי.

אַכְזָרִיּוּת, הוו. גרויזאַמקייט, האַרטהאַרציגקייט.

אַכְזָרִיּוּתדִיג, א. גרויזאַם, האַרטהערציג.

אֲכִילָה, חמ. (מ. אֲכִילוֹת). דאָס עסען; עסענוואַרג; אַ שפּייז, אַ געריכט. "אכילה איז די בעסטע תפלה" (שפּוו.). "אַז קרופּניק איז אַ'ן אכילה איז איישעשאָק אַ קהילה" (שפּוו.).

אַכְ׳לָן, הם. עסער, פרעסער.

אַכְ׳ליען, אַכְ׳ליענען, צא. עסען, פרעסען.

אַכְ׳ליער, הם. (מ. אַכְ׳ליערס). עסער, פרעסער.

אַכְסַנְ׳יָא, אַכְסַנְ׳יָה, הוו. (מ. אַכְסַנְ׳יוֹת). גאַסטהויז, איינפאָהר, האָטעל.

אֵל מָ׳לֵא רַחֲ׳מִים, הם. (ליטורגיש). „גאָט וועלכער איז פול מיט באַרעמהערציגקייט”, די ערשטע ווערטער און דער נאמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ביי אידען פאַר די זעעלען פון די טויטע. „עס העלפט ווי אַ טויטען אַ׳ן אל מלא רחמים” (ווער.).

אֵל נְקָ׳מוֹת, הם. (ביבליש). דער גאָט פון ראַכע.

אַל תִּבְ׳טְחוּ בִנְדִי׳בִים, (ביבליש). איהר זאָלט זיך ניט פאַרלאָזען אויף גרויסע לייט. „אל תבטחו בנדיבים פאַרלאָז זיך ניט אויף אַ פאַרד” (ווער.).

אַל תִּפְ׳תַּח פֶּה לְשָׂ׳טָן, (תלמודיש). זאָלסט ניט עפענען דעם בייזען גייסט דאָס מויל (אַ שפרוך וועלכען מע זאָגט ווען מע רעדט פון אַ מעגליכען אומגליק).

אֶ׳לָּא, ב. אָבער, אַלזאָ, אַיי וואָס?. אלא וואָס? — וואָס דען? אַיי וואָס?. אלא־וואָס־דען? — אַיי וואָס דען?

אֵ׳לֶּה תוֹלְ׳דוֹת נֹ׳חַ, (ביבליש). דאָס איז די לעבענסגעשיכטע פון נח׳ן. „אלה תולדות נח, דאָס איז די מעשה פון אַ פאַרד” (ווער.).

אֱלֹהִים׳ [געוועהנליך אויסגעשפראָכען: אֱלֹקִים׳], הם. גאָט.

אֱלוֹהִים׳, הם. זעה אֱלֹהִים׳.

אַלְוַאי׳, אַלְוואַי׳, אר. זעה הַלְוַאי׳.

אֱלוֹקִים׳, הם. זעה אֱלוֹהִים׳.

אֱ׳לוּל, הם. דער צוועלפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין אוגוסט־סעפטעמבער און האָט ניין און צוואַנציג טעג. „ראש־חדש אלול געהט אוועק און דער בעל־הבית בלייבט אַ בעל־הבית” (שפוו.). „ראש־חדש אלול ציטערט אפילו אַ פיש אין וואַסער” (שפוו.).

אֵלִיָּ׳הוּ הַנָּ׳בִיא, הם. (ביבליש). דער פראָפעט אליהו פון וועלכען עס ווערען דערצעהלט אין דער ביבעל פיעלע וואונדער־טהאַטען און וועלכער ווערט געהאַלטען ביים אידישען פאָלק אַלס דער בריינגער פון גוטע נאַכריכטען און וואונדערליכע הילף. „אַז אליהו הנביא איז דער בעל־עגלה פאָהרט מען גיך” (שפוו.). „אַז גאָט וויל איז אליהו הנביא מספים” (שפוו.).

אֵלִיָּ׳הוּ הַנָּ׳בִיא׳ס כּוֹס [כָּס], הם. אַ בעכער אָנגעפילט מיט וויין אָדער אַנ׳אַנדער געטראַנק, וועלכען מע שטעלט צום סדר פאַר אליהו הנביא.

אֲלַכְ׳סוֹן, הם. קרומע ליניע.

אַלֶּכְּסַנְ׳דֶר מוֹקְ׳דוֹן, אנם. (תלמודיש). אַלעקסאַנדער דער קיניג פון מאַ־

צעדאָניען, באַריהמט אין דער געשיכטע מיט זיין קלוגהייט און העלדישקייט.

אַלְ'מָן, המ. (מ. אַלְמָ'נִים). אַ מאַן ביי וועלכען זיין ווייב איז געשטאָרבען, אַ וויטוועֶר. אויסזעהען ווי אַ'ן אַלמן נאָך שלשים, אויסזעהען פאַרפּוצט, אויסזעהען פּראַנטיש.

אַלְמָ'נָה, הוו. (מ. אַלְמָ'נוֹת). אַ פרוי ביי וועלכער דעֶר מאַן איז געשטאָרבען, אַ וויטווע. "אַז אַ בחור נעהמט אַ'ן אַלמנה פאַר איהר ברויט, האָט עֶר פון איהר דעֶם טויט" (שפּוו.). "בעסער אַ יונגע אלמנה ווי אַ'ן אַלטע מויד" (שפּוו.). "אַ'ן אלמנה איז אַ סכנה, אַ גרושה איז אַ בושה און אַ בתולה איז אַ גדולה" (שפּוו.). אַ לעבעדיגע אלמנה, אַ פרוי וועלכע דער מאַן האָט פאַרלאָזען.

אַלְמָ'נָה חַ'יָה (ביבליש: אַלְמְנוּת חַיוּת), הוו. אַ לעבעדיגע וויטווע, אַ פרוי וועלכע דער מאַן האָט פאַרלאָזען.

אַ'מעמאָר (אייגענטליך: אַל מִי'מָר) המ. (מ. אַלמעמאָרם). דער שטענדער פאַר וועלכען דער פאָרבעטער שטעהט אין דער סינאַגאָגע.

אַלעמַאי' (אֶלָאמַאי'), ב. זעה אַמַאי'.

אַ'לֶף, המ. (מ. אַ'לֶפ'עִ). דער נאָמען פון דעם ערשטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית. "דער וואָס זאָגט אלף דער מוז זאָגען בית" (שפּוו.). "ער קען ניט קיין צלם פון קיין אלף" (ווער.).

אֶ'לֶף, צ. (מ. אֲלָ'פִים). אַ טויזענד.

אֶ'לֶף־אֲלָ'פִים, צ. (מ. אַלְ'פֵי־אֲלָ'פִים), (ביבליש). טויזענד מאָהל טויזענד.

אַ'לֶף־בֵּית [בֵּיז], המ. (מ. אַ'לֶף־בֵּ'ית'ען). אַלע העברעאישע בוכשטאַבען צוזאַמענגענומען; ערשטער אונטעררִיכט, אָנהויב.

אֶ'לֶף הַשִ'שִי, צ. דער זעקסטער (יאָהר־) טויזענד (לויט דער אידישער צייטרעכענונג). ביז'ן אלף השׁשׁי, זעהר לאַנג.

אִם יִרְ'צֶה הַשֵּׁם', אויב גאָט וועט וועלען, מיט גאָטעס הילף.

אִם כֵּן, (ביבליש). אויב אַזוי, אויב יא אַזוי. "אם כן אויב דער צער פון טראָגען איז יא אַזוי גרויס" (ווערטעל. באַציהט זיך אויף די ווערטער וועלכע רבקה האָט געזאָגט אין דער צייט פון איהר שוואַנגערשאַפט, ווי די ביבעל דערצעהלט).

אַמַאי', ב. ווארום? ווארום דען?

אָ'מָה, המ. דער מיטעלסטער פינגער פון דער האַנד.

אִמָ'הוֹת, הוו. מ. די מוטערס, די אורמוטערס פון דעם אידישען פאָלק (שרה, רבקה, רחל, לאה).

אֱמוּ'נָה, הוו. (מ. אֱמוּ'נוֹת). גלויבען, רעליגיאָן; אַ רעליגיאָן; צוטרוי.

אֱ'מוֹר, הוו. די איין און דרייסיגסטע סדרה (ווז.).

אֲמוֹ'רָא, המ. (מ. אֲמוֹרָ'אִים). איינער פון די שפּעטערע תלמודישע געלעהרטע. זעה תַּלְ'מוּד.

אָ'מֵן, אר. ריכטיג, וואהר, אַזוי זאָל עס זיין (אַ וואָרט מיט וועלכען פיעלע געבעטען און קאַפּיטלען פון תהלים ענדיגען זיך, און וואָס די צוהערער ענטפערען אויף די געבעטען פון דעם פאָרבעטער). זאָגען אמן, צובאַמקען. "פאַר אמן קומט קיין פּאַטש ניט" (שפּוו.).

אָ'מֵן סֶ'לָה, אר. (ליטורגיש). עס איז וואהר, אַזוי זאָל עס זיין. זעה אָ'מֵן.

אָ'מַר, צא. האָט געזאָגט, אַזוי האָט געזאָגט.

אָ'מַר אַבַּ'יֵי, (תלמודיש). (אַזוי האָט געזאָגט אביי (אַ געוויסער געלעהרטער וועלכער קומט זעהר אָפט פאָר אין תלמוד). "פון אמר אביי איז נאָך ניט קיין ראיה" (שפּוו.).

אִ'מְרוּ לֵאלֹ'הִים', (ליטורגיש). זאָגט צו גאָט (די ערשטע ווערטער פון אַ געוויסען געבעט). "אמרו לאלהים רעד צו דער וואַנד" (ווער.).

אֱ'מֶת, המ. וואַרהייט, ריכטיגקייט, ווירקליכקייט. "אַ האַלבער אמת איז אַ גאַנצער ליגען" (שפּוו.). "אַ ליגען טאָר מען ניט זאָגען אַ'ן אמת דאַרף מען ניט זאָגען" (שפּוו.). "אמת מיט ליגען צוריבען איז גאָר ניט געבליבען" (שפּוו.). "אַ'ן אמת מעג מען זאָגען אויף אַ'ן אייגענעם טאַטען" (שפּוו.). "דעם ליגנער גלויבט מען אפילו דעם אמת אויך ניט" (שפּוו.). "דער שפּיגעל זאָגט אויס דעם אמת" (שפּוו.). "דער אמת איז דער גרעסטער שווינדעל" (שפּוו.). "דער בעסטער ליגען איז דער אמת" (שפּוו.). "זאַלץ און ברויט זאָלסטו עסען און דעם אמת ניט פאַרגעסען" (שפּוו.). "קינדער און נאַראָנים זאָגען דעם אמת" (שפּוו.).

אֱ'מֶת, א. ריכטיג, וואהר, ווירקליך; אויפריכטיג, אָפענהערציג; עכט. אין דער אמת, אין דער אמת'ן — אין דער טהאַט, ווירקליך. "אמת ווי תורת משה" (ווער.).

אנגע'בְּרוֹ'גֶזט, א. פאַרערגערט, פאַרבייזערט, בייז. זעה בְּרוֹ'גֶז.

אַנְדְרוֹ'גִינוֹס, המ. (מ. אַנְדְרוֹגִינוֹס'ען) איינער וועלכער האָט די געשלעכט-צייכענס אי פון אַ מאַנספערשוין אי פון אַ פרויענצימער.

אָ'נוּס, המ. (מ. אֲ'נוּסִים). אַ געצוואונגענער. די אנוסים, די אידען אין שפּאַניען אין צייט פון דער אינקוויזיציאָן וועלכע זענען געצוואונגען געוואָרען זיך צו טויפען און האָבען פערבאָרגענערהייט אָפּגעהיט די אידישע רעליגיאָן, די מאַראַנען.

אֲנוּ'סָה, הוו. (מ. אֲנוּ'סוֹת). אַ פאַרגוואַלטיגטע (יונגפרוי).

אֲנִי' מַאֲ'מִין, המ. (ליטורגיש), (מ. אֲ'נִי מַאֲמִינִ'ים). "איך גלויב", איינער פון די דרייצעהן גלויבענס-אַרטיקלען פון דער אידישער רע-

ליגיאָן וועלכע מע זאָגט ביי אידען אין דעם מאָרגעדיגען דאַוונען; די דרייצעהן גלויבענסאַרטיקלען.

אֲנִי' שְׁלֹ'מֹה, (ביבליש). איך בין (דער קעניג) שלמה. "חאָטש שריי א נ י ש ל מ ה קיינער גלויבט ניט" (ווער.).

אַנִידער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אַנידער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר־צעל־וואָרט.

אֶנְ'קַת מְסַלְ'דֶיךָ, (ליטורגיש). "דאָס קרעכצען פון די וועלכע ריהמען דיך (גאָט)", די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט צו נעילה מיט אַ געוויסער מעלאָדיע, געברויכט אין ריידען ווען מען רייצט זיך מיט אימעצען וועלכען מע האָט אָפּגענאַרט (דער אויסדרוק פון טריאומף ליגט הויפּטזעכליך אין דעם זינגענדען טאָן מיט וועל־כען מע רעדט די ווערטער אַרויס).

אַנְ'שֵׁי־, המ. מ. זעה אִישׁ.

אֲנָ'שִׁים, המ. מ. זעה אִישׁ.

אֲנָ'שִׁים וְנָ'שִׁים וָטַף, המ. מ. (ביב־ליש). מענער און פרויען און קינ־דער, קינד און קייט.

אִ'סוּ־, המ. (מ. אִסוּ'רִים). פאַרבאָט, פאַרוועהר.

אָ'סוּר, א. (מ. אֲסוּ'רִים). פאַרבאָ־טען, פאַרוועהרט; אַ'ן אויסדרוק פון שווערען אַליין אָדער באַשווע־רען אַ'ן אַנדערען ניט צו טהאָן עפּעס, אַזוי ווי: א ס ו ר אויב איך וועל דאָס טהאָן, א ס ו ר זאָל דיר זיין אויב דו וועסט דאָס טהאָן.

אָ'סוּר הֲ'זִיר, א. פאַרבאָטען אַזוי ווי (דאָס פלייש פון) אַ שווין; אַ'ן אויסדרוק פון שווערען אויף ניט. זעה אָ'סוּר.

אָ'סוּר לְדַ'בֵּר, מע טהאָר ניט רע־דען! ניט גערעדט! רעדען אויף אימיצען א ס ו ר ל ד ב ר, רעדען זעהר שלעכטע זאַכען אויף אימי־צען.

אָ'סוּר לְבְ'הֵם, (תלמודיש). מע טאָר ניט קיין מיטלייד האָבען (אויף איהם, איהר א. ד. ג.).

אֲסוּ'תָא, אר. (תלמודיש). (צו) היי־לונג! צו געזונד! אַ וואונש צו איינעם וועלכער ניסט אָדער קומט אַרויס פון אַ באָד.

אִ'סִיִים, המ. מ. די אנהענגער פון אַ געוויסער אידישער קאָמוניסטי־שער סעקטע אין דער צייט פון דעם צווייטען טעמפּעל וועלכע האָבען געלעבט אָבגעזונדערט פון פון דער וועלט און זיך גענעהרט מיט די איינפאַכסטע שפּייזען.

אֲסִי'פָה, הוו. (מ. אֲסִי'פוֹת). פאַר־זאַמלונג, מיטינג.

אִסְ'רוּ־חַג, המ. (ביבליש). דער טאָג נאָך פסח, שבועות אָדער סוכות.

אַסֶר'ען, צא. פאַרביטען, פאַרוועה־רען, אַרויפלייגען אַ פאַרבאָט אויף, ערקלערען אַלס ניט גילטיג אָדער ניט געזעצליך (לויט דער אידישער רעליגיאָן).

אֶסְ'תֵּר, אנוו. דער נאָמען פון דער אידישער פרוי פון קיניג אחשורוש

וועלכע האָט זיך איינגעשטעלט פאַר דאָס אידישע פאָלק; דאָס בוך פון דער ביבעל וואו די געשיכטע ווערט דערצעהלט.

אֶסְ'תֵּר הַמַּלְ'כָּה, הוו. (ביבליש). די קעניגין אסתר. "שעהן ווי אסתר המלכה" (ווער.).

אֶסְ'תֵּר תַּ'עֲנִית [תָּ'ענֶת], (אייגענטליך: תַּעֲנִית אֶסְתֵּר). דער טאָג פאַר פורים אין וועלכען אידען פאַסטען צום אַנדענק אן דער וואונדערליכער רעטונג פון דעם אידישען פאָלק דורך דער קעניגין אסתר. עס דויערט פון אסתר תענית ביז פורים, עס דויאַרט ניט לאַנג.

אָפּ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אָפּ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

אֵ'פוֹד, הכ. אַ ברוסט־קלייד וואָס דער אויבער־פּריסטער (אַמאָל ביי אידען) פלעגט טראָגען.

אַפּוֹטְרוֹ'פּוֹס [אַפָּטְרָ'פּוֹס], הכ. (מ. אַפּוֹטְרוֹפְּ'סִים [אַפָּטְרָפְּ'סִים]. אַ'ן אָפּעקון, איינער וועלכער פּאַסט אויף אויף אַ ניט־דערוואַקסענעם און פאַרזאָרגט זיינע אינטערעסען; פאַרזאָרגער, אויפזעהער.

אַפּוֹטְרוֹפְּ'סוּת [אַפָּטְרָפְּ'סוּת], הוו. אָפּעקונסטווא, אויפזעהערשאַפט, אויפפאַסונג.

אפּוֹ'תִיקִי, חוו. געלד, פיעל געלד, רייכטהום.

אפּ'ה'יען, צא. אויפלעבען, אָפּ־

מינטערען. זעה חי.

אֲפִי'לוּ, ב. אויך זאָגאַר.

אֲפִיקוֹ'מָן, הכ. איינע פון די דריי מצות וועלכע מע לעגט אויף'ן טיש צום סדר און וועלכע ווערט באַהאַלטען ביז צום ענד פון מאָהל־צייט.

אַפִּיקוֹ'רֵס, הכ. (מ. אַפִּיקוֹ'רְסִים [אַפִּיקָ'רְסִים]). איינער וועלכער לייקענט אן גאָט, אַ פריידענקער. "אַ איד אַ למדן קען קיין חסיד ניט זיין און אַ'ן עם־הארץ קען קיין אפיקורס ניט זיין" (שפוו.).

אַפִּיקוֹ'רְסוּת [אַפִּיקָ'רְסוּת], הוו. דאָס לייקענען אן גאָט, פריידענקעריי; אַ פרייער געדאַנק, אַ פרייע געזינונג.

אַפִּיקוֹ'רֵסִיטע, הוו. (מ. אַפִּיקוֹ'רֵסִיטעס). איינע וועלכע לייקענט אן גאָט, אַ פריידענקערין.

אַפִּיקוֹ'רְסִ'יש [אַפִּיקָ'רְסִי[illegible]], א. גאָטלאָז, פריי, פרייגעזאָגען.

אַפְּ'נִים, או. זעה הַפָּ'נִים.

אָ'פֶס כֶּ'סֶף, (ביבליש). עס איז אויסגעגאַנגען דאָס געלד. "אפס כסף מאַכט דער תרגום שלים" (שפוו.; דאָס וואָרט "שלים" באַדייטעט אין אַראַמעאיש "אויסגעגאַנגען" און אין אידיש באַדייטעט עס "שלעכט").

אֶפְרַ'יִם, אנמ. דער נאָמען פון דעם איינגסטען זוהן פון יוסף; דער נאָמען פון דעם אידישען שטאַם וועלכער קומט פון איהם אַרויס.

אֶפְ'שַׁר, או. פיעלייכט, מעגליך.

"אפשר און טאָמער ברייננגט קלאָג און יאָמער" (שפוו.).

אֵין לְהַעֲשִׁיר, הוו. (ביבליש). איינער וואָס יאָגט זיך רייך צו ווערען.

אֵין קוֹצִין, (ליטורגיש). די ערשטע צוויי ווערטער פון אַ געוויסען אידישען רעליגיעזען לויב=געזאַנג וואָס ענטהאַלט אַ וואָרט=שפּיעל פון פיעל "צ"'ען (אין קוצין, קצוצי לקצין, בדבור מפוצין, רצוצי לרצין). אין קוצין שפּראַך, אַ פאַרדרעהטער אונפאַרשטענדליכער סטיל.

אֶצְבַּע, המ. דער טייטעל=פינגער.

אֶצְבַּע אֱלֹהִים, המ. (ביבליש). אַ פינגער פון גאָט, אַ באַווייז פון הימעל, אַ וואונדער.

אַקְדָמוֹת, הוו. מ. (ליטורגיש). געוויסע לויב=געזאַנגען אין אַראַמעאישע שפּראַך וועלכע מע זאָגט ביי אידען אום שבועות. "ער פאַרשטעהט זיך דאַרויף ווי אַ קאַץ אויף אקדמות" (ווער.).

אַראָפּ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "אראָפּ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל=וואָרט.

אַרְבֶּה, המ. היישעריק, איינע פון די צעהן פּלאָגען וועלכע גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער אום זיי זאָלען ארויסלאָזען דאָס אידישע פאָלק פון זייער לאַנד.

אַרְבַּע, אַרְבָּעָה, צ. פיער.

אַרְבַּע כּוֹסוֹת, המ. מ. (תלמודיש). די פיער בעכערס (וויין) וועלכע מע טרינקט ביי אידען צום סדר. "מע מיינט ניט די חרוסת נאָר די ארבע כוסות" (שפוו.).

אַרְבַּע כַּנְפוֹת, המ. (מ. אַרְבַּע כַּנְפוֹת'ען), (ביבליש). "פיער עקען", אַ פיערעקיג קליידונג=שטיק מיט וואָלענע אָדער זיידענע פעדים איינגעמאַכט אין די פיער עקען, וואָס יעדער איד מוז טראָגען נאָכ'ן אידישען געזעץ. "עס פּאַסט איהם ווי דעם הונט אַ'ן ארבע כנפות" (ווער.).

אַרְבַּע פִּנּוֹת (הָעוֹלָם), המ. מ. (תלמודיש). די פיער ווינקלען (פון דער וועלט). פון אַלע ארבע פנות, פון אומעטום.

אַרְבָּעָה, צ. פיער.

אַרְבָּעָה בָּנִים, המ. מ. (תלמודיש). די פיער פאַרשיעדענע קינדער וועלכע ווערען אויסגערעכענט אין דער הגדה: חכם — דער קלוגער, רשע — דער שלעכטער, תם — דער נאַרישער, שאינו יודע לשאול — דער וואָס פאַרשטעהט ניט צומאָל צו פרעגען.

אַרְבָּעִים, צ. פיערציג.

אַרוֹיס־, די באַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "ארויס" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אַרוֹיף־, די באַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "ארויף" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל=וואָרט.

אַרומ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַרומ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

אָ'רון, הם. (מ. אֲרו'נות) דער קאַסטען אין וועלכען מע טראָגט (ביי אידען) דעם טויטען צו דער בעערדיגונג; דער קאַסטען אין וועלכען די לוחות פלעגען גע-האַלטען ווערען; ארון קודש (ו ז.).

אָ'רון הַקו'דֶש, הם. זעה אָ'רון קו'דֶש.

אָ'רון קו'דֶש, הם. (מ. אָ'רון קו'דֶש'ען). "דער הייליגער קאַס-טען", די שאַפע וואו עס ווערען געהאַלטען די ספרי־תורות אין דער סינאַגאָגע.

אַרונטער־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַרונטער" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר-צעל-וואָרט.

אֲרו'רָה, הוו. (מ. אֲרו'רות). בייזע, שלעכטע פרוי.

אַרְ'יֵה, הם. דער לייב, דער אַסטראָ-נאָמישער צייכען אין דעם שטערען-קרייז פאַר דעם מאָנאַט אָב. זעה מַזָל.

אַרייַנ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פּאָרוואָרט "אַרייַנ" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָר-צעל-וואָרט.

אֲרִי'כַת יָ'מִים (וְשָ'נִים), הוו. (תלמודיש). לאַנגע טעג (און יאָהרען), לאַנגעס לעבען.

אֶ'רֶךְ אַפַּ'יִם, אמ. (ביבליש). אַ גע-דולדיגער. "גאָט איז אַ'ן א ר ך א פ י ם".

אֶ'רֶץ־יִשְׂרָ'אֵל, הוו. (ביבליש). דאָס אידישע לאַנד, פּאַלעסטינא.

אֶ'רֶץ־יִשְׂרָ'אֵל־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע שיקט אַוועק פאַר די אָרעמע אין פּאַלעסטינא.

אֶ'רֶץ־יִשְׂרָ'אֵל־ערד, הוו. ערד גע-בראַכט פון פּאַלעסטינא וועלכע מע לעגט צו קאָפּענס דעם טויטען אין גרוב אַלס באַשיצונג קעגען גלגול מחילות.

אַרְ'צָה, או. אויף דער ערד, זעהר נידעריג, זעהר געפאַלען.

אֵשׁ לֶהָ'בָה, או. (ביבליש). פלאַם-פייער, צאָרענדיג.

אִ'שָׁה (אֵ'שֶׁת־), הוו. (מ. נָ'שִׁים). אַ פרויענצימער; אַ ווייב.

אִ'שָׁה רָ'עָה, הוו. אַ שלעכטע, בייזע פרוי.

אַשְׁ'כְּנַז, אנוו. דייטשלאַנד.

אַשְׁ'כְּנַז, א. לויט נוסח אשכנז. זעה נו'סַח.

אַשְׁכְּנַ'זִי, הם. (מ. אַשְׁכְּ־'זִים). "אַ דייטשער איד", מיט דעם נאָמען ווערט געוועהנליך באַצייכענט יע-דער איד וועלכער איז ניט קיין ספרדי (ווז.).

אַשְׁ'מְדַאי, הם. דער קעניג פון די טייוואָלים.

אַשְׁ'מָה, הוו. (מ. אֲשָׁ'מות [אש'מות]) שולד, פאַרברעכען.

אַשְׁמוֹ'רָה, הוו. (מ. אַ ְמוֹ'רוֹת). איינער פון די טהיילען אין וועלכע די נאַכט אין געווען איינגעטהיילט אין דעם הייליגען טעמפעל (פאַרצייטען ביי אידען. יעדען טהייל פון דער נאַכט פלעגט אַ באַזונדערע וואַכע פון פריסטער באַוואַכען דעם טעמפעל).

אָשַׁמְ'נוּ, המ. (ליטורגיש). "מיר האָבען זיך פאַרשולדיגט", ערשטער וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען געבעט אין וועלכען מע באַרייהט אויף די זינד זיך שלאָגענדיג דערביי מיט דער האַנד אויף דער ברוסט. זיך שלאָגען א ש מ נ ו, באַדויערען, באַרייהען, זיך ערקלערען אַלס שולדיג.

אַשְׁפָּה, הוו. (מ. אַשְׁ'פּוֹת). מיסט, שמוץ, בלאָטע; שלעכטע, געמיינע וואַארע.

אֲ'שֶׁר יָ'צַר, המ. (ליטורגיש). אַ קורצעס געבעט וואָס מע זאָגט ווען מען געהט אַרויס פון אָפּטריט.

אֲ'שֶׁר־יָ'צַר־פּאַפּיר, הז. אָפּטריטפּאַפּיר; אַ ווערטהלאָזער פּאַפּיר.

אֲ'שֶׁר־יָ'צַר־יעל, הז. (מ. אֲ'שֶׁר־יָ'צַר־לעך). אָפּטריט־פּאַפּיר. "זיין וועכסעל איז גוט אויף א ש ר־ י צ ר 'ל ע ך" (ווער.).

אַשְׁ'רֵי, המ. (ליטורגיש). דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ קאַפּיטעל תהלים וואָס ווערט זעהר זעהר אָפט געזאָגט (ביים דאַוונען). קענען ווי א ש ר י, קענען קלאָר, אויסווענינ.

אֵ'שֶׁת אִ'ישׁ, הוו. (תלמודיש). אַ פאַרהייראַטהעטע פרוי. "אַ שנייַדערס אַ ווייב איז ניט קיין א ש ת א י ש" (שפּוו.).

אֵ'שֶׁת אִישׁ'ניצע, הוו. (מ. אֵ'שֶׁת אִישׁ'ניצעס). אַ פאַרהייראַטהעטע פרוי וועלכע לעבט מיט אַ פרעמדען מאַן.

אֵ'שֶׁת אִישׁ'ניק, המ. (מ. אֵ'שֶׁת אִישׁ'ניקעס). אַ מאַן וועלכער לעבט מיט אַ פרעמדער פאַרהייראַטהעטער פרוי.

אֵ'שֶׁת חַ'יִל, הוו. (ביבליש). אַ העלדישע פרוי, אַ'ן אויפטהוערקע, אַ פעהיגע ווירטהין. "אַ'ן א ש ת ח י ל גיט דעם מאַן אַ האַלבע פרנסה" (שפּוו.).

אֵ'שֶׁת חַ'יִל מִי יִמְ'צָא, (ביבליש). אַ פעהיגע פרוי ווער קען געפינען? (די ערשטע ווערטער פון אַ ביבלישען קאַפּיטעל וועלכען אַ איד זאָגט פרייטאָג צו נאַכט ווען ער קומט אַהיים פון שול. אין דעם דאָזיגען קאַפּיטעל ווערען געלויבט די גוטע אייגענשאַפטען פון אַ פעהיגער הויז־פרוי). "א ש ת ח יִ ל מ י י מ צ א אָבער אַ שלימזל איז בנמצא" (שפּוו.).

אֶ'ת חֲטָ'אַי אֲ'נִי מַזְ'כִּיר, (ביבליש). איך דערמאָן מיין זינד, איך מוז געשטעהן.

אַ'תָּה בְחַרְתָּ'נוּ, המ. (ליטורגיש). "דו האָסט אונז אויסערוועהלט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ביי אידען אין די פייערטעג.

אַ'תָּה בְּחַרְתָּ'ניק, הם. (מ. אַ'תָּה בְּחַרְתָּ'ניקעס). אַ'ן אויסערוועהלטער (אַ נאָמען מיט וועלכען אידען באַצייכענען זיך אַליין, אָפט אין ערנסט און אָפט אין שפּאַס). זעה אַ'תָּה בְּחַרְתָּ'נוּ.

אַ'תָּה הָרְאֵי'תָ, הם. (ליטורגיש). "עס איז דיר באַוויזען געוואָרען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ ביבלישען קאַפּיטעל וואָס מע זאָגט שמחת תורה. געבען אתה הראיתה, באַעהרען אימיצען מיט פאָרזינגען אתה הראיתה פאַר'ן עמוד. וואָס האָט אתה הראיתה צו דער אַרענדע, וואָס האָט איינס צוטהאָן מיט דעם אַנדערען.

אֶתְ'רוֹג, הם. (מ. אֶתְרוֹ'גִים). אַ פּאַראדיז-עפּעל, אַ זאָרט לימאָנען-פרוכט וועלכע אידען געברויכען צוזאַמען מיט לולב און הדסים צו רעליגיעזע צוועקען אום סוכות. בענשען אתרוג, זאָגען אַ געווּיסען זעגען-שפּרוך האַלטענדיג דעם אתרוג אין האַנד. שעהן ווי אַ קארפּירער (פון גריכישען אינזעל קארפו) אתרוג, זעהר שעהן. "דער אתרוג קאָסט דאָס גאַנצע געלט און אויף דעם לולב מאַכט מען די ברכה" (שפּוו.). "אַז מען האָט ניט קיין אתרוג דאַרף מען קיין פושקע ניט האָבען" (שפּוו.).

ב.

ב, הם. דער צווייטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אָהן אַ פּינטעלע אינעווייניג ("ב") אויסגעשפּראָכען (ווי 'וו") אַזוי ווי אין "חָ'בֵר", מיט אַ פּינטעלע אינעווייניג ("בּ") אויסגעשפּראָכען ווי אין דעם וואָרט "ברענען"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 2.

בּ־, (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ העבּרעאישען וואָרט), אין, מיט, אויף, פאַר.

בּא, הוו. דער נאָמען פון דער פינפצעהנטער סדרה (ווז.).

בּאַ־, די באַדייטונג פון אַלע העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט "באַ" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל-וואָרט.

בּא'דַ'מ'יען, צא. פאַרבלוטיגען. זעה דָם.

בְּאַהֲ'בָה, או. מיט ליעבע, מיט צופרידענהייט, מיט רעזיגנאַציאָן.

בְּאוֹ'נֶס, או. געצוואונגענערהייט.

בְּאוֹפָן, או. אויף דער אַרט, מיט דעם באַדינג.

בֵּאוּר [בּ'אוּר], הם. (מ. בֵּאוּרִים [בּאוּ'רִים]). ערקלערונג, קאָמענטאַר. דער באור, אַ געוויסער קאָמענטאַר אויף דער ביבעל פאַרפאַסט אונטער דער רעדאַקציאָן פון מאָזעס מענדעלסאָהן.

בְּאו'תו הַיום', או. אין דעם דאָזיגען טאָג.

בְּאָזְ'נַי שָׁמַעְ'תִּי, (תלמודיש). מיט מיינע (אייגענע) אויערען האָב איך געהערט.

בּא'חֵנ'ט, א. אַנציהענד, רייצענד, ליעבליך. זעה חֵן.

בּא'טַ'עַמ'ט, א. געשמאַק, אַפּעטיטליך. זעה טַ'עַם.

בְּאֵין אופָן, או. אויף קיין פאַל ניט.

בַּאֲלַכְ'סון, או. פאַר קווער, קרום.

באַלמעמאָר, המ. (מ. באַלמעמאָרם). זעה אַלמעמאָר.

בְּאֶ'לֶף מְחִי'לות, המ. "מיט טויזענד פערצייהונגען", דער הינטען, דאָס געזעס.

בְּאִם, ב. אויב.

בְּאִם לא, ב. אויב ניט.

בְּאִם לַאו, ב. אויב ניט.

בֶּאֱמו'נָה, או. עהרליך, געטריי; אויף עהרליכקייט! אויף עהרענוואָרט!

בֶּאֱמו'נָה שֶׁלִ'י, או. אויף מיין עהרליכקייט, אויף מיין עהרענוואָרט.

בֶּאֱמו'נָה שְׁלֵ'מָה, או. (ליטורגיש). מיט פולען גלויבען, מיט פאָלקאָמענעם צוטרוי.

בֶּאֱ'מֶת, או. אין דער ווירקליכקייט, אין דער טהאַט; ערנסט.

בּא'נֵוְ'ליען, צא. באַשמוצען, באַליידיגען, באַריידען.

בַּאֲרִי'כות, או. לאַנג, לאַנג אויסגעצויגען, מיט אַלע גענויאיגקייטען.

בַּאֲ'שֶׁר, ב. ווייל; אָבוואָהל, חאָטש, מאַלע=וואָס.

בַּאֲ'שֶׁר בְּכֵן, ב. מאַלע=וואָס, אַייוואָס, אָבוואָהל.

בַּאֲ'שֶׁר הוא שָׁם, (ביבליש). וואו ער איז דאָרט, וואו ער מעג זיין.

בָּ'בָא, הוו. (מ. בָּ'בות). אַ'ן אָפּטהיילונג, אַ טראַקטאַט פון תלמוד (מיט דעם נאָמען רופט מען געוועהנליך יעדע איינע פון דריי געוויסע אָפּטהיילונגען פון דעם סדר נזיקין (ווז.). זעה אונטען.

בָּ'בָא בַּתְ'רָא, הוו. (תלמודיש). די לעצטע אָפּטהיילונג. זעה בָּ'בָא.

בָּ'בָא מְצִי'עָא, הוו. (תלמודיש). די מיטעלסטע אָפּטהיילונג. זעה בָּ'בָא.

בָּ'בָא קַ'מָא, הוו. (תלמודיש). די ערשטע אָפּטהיילונג. זעה בָּ'בָא.

בִּבְחִי'נַת, או. (קאַבאַליסטיש). אין דער (סימבאָלישער) געשטאַלט פון, אין דער ראָלע פון, אין דער קלאַסע פון, אַלס.

בָּ'בֶל, אנוו. דאָס לאַנד וואו דאָס אידישע פאָלק איז פאַרטריבען געוואָרען אין דער צייט פון דער צערשטערונג פון דעם ערשטען טעמפעל; די הויפּט=שטאָדט פון דעם לאַנד בבל; המ. שלעכטע, געמיינע וואַארע. "קיין סחורה איז דער ערגסטער בבל" (שפוו.).

בָּ'בֶל־טהורעם, המ. דער טהורעם וועלכען געוויסע מענשען האָבען אויפגעבויט אין בבל מיט דער

אַבּזיכט אַרויפצוקלעטערען אויפ'ן הימעל, ווי די ביבעל דערצעהלט (אַלס שטראָף האָט גאָט צומישט זייער שפּראַך און דיזָס זאָל גע־ ווען זיין דער אורשפּרונג פון דער שפּראַכען־פאַרשידענהייט אויף דער וועלט).

בָּ'בֶל־סְחוֹ'רָה, הוו. (מ. בָּ'בֶל־סְחוֹ'רוֹת). שלעכטע וואַרע. "אַ מיידעל איז אַ בבל־סחורה" (שפּוו.).

בָּ'בֶ ־קוֹ'נֶה, המ. (מ. בָּ'בֶל־קוֹ'נִים). שלעכטער קויפער, שלעכטער קונד. "אויף אַ בבל־סחורה קומט אַ בבל־קונה" (שפּוו.).

בָּ'בֶל־שפּראַך, הוו. צומישטע שפּראַך. זעה בָּבֶל.

בֶּ'גֶד, המ. (מ. בְּגָ'דִים). אַ קלייד.

בִּגְ'דֵי כְהוּנָה [כְּהוּ'נָה], המ. מ. (תלמודיש). פּריסטער־קליידער.

בִּגְ'דֵי מַלְ'כוּת, המ. מ. קעניגליכע, פּרעכטיגע קליידער.

בִּגְ'דֵי שַׁ'בָּת, המ. מ. פעסטליכע, שענע קליידער.

בִּגְזֵ'לָה, או. דורך רויב, ניט עהרליך.

בִּגְזֵ'רַת־, או. מיט דעם באַפעהל פון —, מיט דעם סטראַשונאָק פון —.

בִּגִי'לָה בְּרִ'נָּה בְּשִׂמְ'חָה רַ'בָּה, (ליטורגיש). מיט לוסטיגקייט מיט געזאַנג און מיט גרויס פרייד. "בגעלע בגרינע בשמחה רבה" (אַ'ן אָפּטע פּאַראָדיע).

בְּגִ'לּוּי ראֹש [רָאשׁ], או. (תלמודיש).

מיט אַ'ן אָפּגעדעקטען קאָפּ, אָהן אַ היטעל.

בְּגִלּוּ'פִין, (קאַבּאַליסטיש). "מיט שניצערייען", אויפגעראַמט, באַ־ טרונקען, באַרוישט.

בִּגְנֵ'בָה, או. (נעהמענדיג) אָהן דעם איינענטהימער'ס וויסען, פאַרבאָר־ גענערהייד, אין געהיים.

בַּגְ'רֶת*, הוו. זעה בּוֹגֶ'רֶת.

בְּדוֹ'חַק, או. אין נויט, אין אָרעמ־ קייט; קוים־קוים.

בָּ'דוּק וּמְנוּ'סֶה, א. אונטערזוכט און אויספּרובירט, פעסטגעזעצט, אָהן אַ צווייפעל.

בְּדוֹ'רוֹ, או. אין זיין צייט.

בַּדְ'חָן, המ. (מ. בַּדְחָ'נִים). מאַר־ שאַלעק שפּאַס־מאַכער, וויצענ־ זאָגער, גראַמען־מאַכער. "אַ בדחן מאַכט אַלעמען פרעהליך און אַליין ליגט ער אין דער ערד" (שפּוו.).

בַּדְחָ'נוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון אַ מאַרשאַלעק; שפּאַס־מאַכעריי; אַ שפּאַס, אַ וויץ, אַ שפּאַסהאַפטער גראַם.

בַּדְ'חָנ'ען, צש. זאָגען וויצען, מאַ־ כען שפּאַסהאַפטע גראַמען.

בְּדִ'יּוּק, או. מיט גענויאיגקייט, גע־ נוי, אַקוראַט, פּינקטליך.

בְּדִיל דַל *, בְּדִיל הַדַלי *, (תלמודיש: בְּדַלֵּי דַלּוּת), או. זעהר אָרעם.

בְּדִיעָבַד [בְּדִיעֶ'בַד], או. (תלמודיש). אַזוי ווי עס איז שוין געשעהן,

נאָך דעם ווי עס איז שוין אָפּגעטהאָן געוואָרען.

בְּדֵלִית [בְּדְלֶת׳] בְּרֵי׳רָה, או. (תלמודיש). ווען עס איז קיין אויסוואהל ניטאָ, ווען מען קען אנדערס ניט טהאָן.

בְּדִי׳קָה, הוו. (מ. בְּדִי׳קוֹת). אונטערזוכונג, נאָכזוכונג; די אונטערזוכונג פון דעם אינגעווייד פון אַ פיה אום אויסצוגעפינען אויב עס איז געוועזן געזונד און מע מעג דאָס פלייש עסען, לויט דעם אידישען געזעץ.

בְּדִי׳קַת הָרֵי׳אָה, הוו. די אונטערזוכונג פון די לונגען פון אַ געקוילטען פיה. זעה אויבען.

בְּדִי׳קַת חָ׳מֵץ, הוו. (תלמודיש). דאָס נאָכזוכען און אויפראַמען אַלע געזייערטע זאַכען דעם טאָג פאַר פסח.

בְּדַ׳לוּת, או. אָרעם. בדלות שטעלען, פאַראָרעמען, רואינירען. בין איך בדלות!, מיך קימערט עס ניט.

בְּדְלֵי׳כָא [בְּדְלֶ כָּא], או. (תלמודיש). ווען עס איז ניטאָ.

בְּדֵ׳עָה, או. אין זינען, אין אַבזיכט. האָבען בדעה, בעאַבזיכטיגען.

בְּדַ׳עַת, או. וויסענדיג.

בֶּ׳דֶק הַבַּ׳יִת, המ. (ביבליש). דאָס פאַרריכטען (רעמאָנטירען) אַ שוהל.

בּדְ׳ק׳ען, בּדְ׳ק׳ענען, צא. זוכען, נאָכזוכען; אונטערזוכען דאָס אינגעווייד פון אַ געקוילעטען פיה אום אויסצוגעפינען אויב עס איז געוועזן געזונד און מע מעג דאָס פלייש עסען, לויט דעם אידישען געזעץ. אַרומ׳בדק׳ען, אַרומזוכען. "אַז מע וויל גוט בדק׳ען איז אַלץ טרף" (שפוו.).

בְּדֶ׳רֶך־, או. אויף דעם שטייגער פון —, אַלס.

בְּדֶ׳רֶךְ אַ׳גַב, או. פאַרבייגעהענדיג, פאַר איין וועג.

בְּדֶ׳רֶךְ הֲלָ׳צָה, או. אַלס שפּאַס, אין שפּאַס.

בְּדֶ׳רֶךְ כְּלַל, או. איבערהויפּט, אין אַלגעמיינעם.

בְּדֶ׳רֶךְ מָ׳שָׁל, או. אַלס אַ ביישפּיעל, אַלס אַ צוגלייך, אַלס אַ פאַבעל.

ב״ה, אב. בָּ׳רוּךְ הַשֵּׁם׳ (ווז.).

בָ׳הוּל, המ. אַ צוטומעלטער, אַ צודרעהטער, אַ פאַרהאַוועטער.

בְּהֶחְ׳לֵט (גָ׳מוּר), או. מיט (אַבסאָלוטען) ענטשלוס, ענטשיעדען, באַשטימט.

בִּהְיוֹת׳, או. אין אנבעטראַכט אַז, אַזוי ווי.

בֶּהָ׳לָה, הוו. (מ. בֶּהָ׳לוֹת). שרעק, טומעל, סומאַטאָכע. די צייט פון דער בהלה, די צייט אין רוסלאַנד אונטער דער רעגירונג פון ניקאָלאַי דעם ערשטען ווען קליינע אידישע קינדער זיינען צוגענומען געוואָרען פאַר סאָלדאַטען.

בְּהֵ׳מָה, הוו. (מ. בְּהֵ׳מוֹת). פיה, הויז־פיה; אַ קוה; אַ נאַר, אַ שטומפזיניגער מענש. "אין דער יוגענד אַ בהמה אויף דער עלטער אַ פערד" (שפוו.). "אין אַ מגפה איז אַ ציעג אויך אַ בהמה"

(שפוו.). „ביזטו אַ בהמה קיי שטרוי“ (ווער.). „כעס וחמה מאַכט אַ מענשען פאַר אַ בהמה“ (שפוו.).

בְּהֵ'מָה בְּצוּ'רַת אָ'דָם, הוו. אַ פיה אין געשטאַלט פון אַ מענשען. „בהמה בצורת פערד“ (אָפט גע־ברויכטע פאַראָדיע).

בְּהֵ'מָה גַ'סָה, הוו. (מ. בְּהֵ'מוֹת גַ'סוֹת), (תלמודיש). גרויס־פיה (אַ'ן אָקס אָדער אַ קוה).

בְּהֵ'מָה דַ'קָה, הוו. (מ. בְּהֵ'מוֹת דַ'קוֹת), (תלמודיש). קליין־פיה (אַ שעפּס אָדער אַ ציעג).

בְּהֶן שֶׁלִי', או. אויף מיין יא־וואָרט, אויף מיין עהרענוואָרט.

בהמ"ק, אב. בֵּית הַמִקְ'דָשׁ (ווז.).

בְּהֶסְ'כֵּם־, או. מיט דער צושטימונג פון —.

בְּהַעֲלוֹתְ'ךָ, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און דרייסיגסטער סדרה (ווז.). „זיך דרעהען ווי רש"י אין בהעלותך“ (ווער.).

בְּהַקָ'פָה, או. אויף באָרג, אויף קרעדיט.

בְּהַר, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

בְּהַרְחָ'בָה, או. מיט ברייטקייט, באַקוועם; אין גוטע, באַקוועמע אומשטענדען.

בוֹ'אִי בְּשָׁ'לוֹם, (ליטורגיש). „קום אין פרידען“. די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט־געזאַנג וואָס אידען זאָגען פרייטאָג צו נאַכט אין שול שטעהענדיג מיט דעם געזיכט צו דער טהיר. „ביי בואי בשלום שטעהט דער אָרעמאַן אויבען אָן“ (שפוו.).

בּוֹגֶ'רֶת [בּוֹגְ'רֶת], הוו. (מ. בּוֹגְ'רוֹת). אַ דערוואַקסען מיידעל, אַ מיידעל אין הייראַטה־יאָהרען.

בּוֹ'גֵד, המ. (מ. בּוֹגְ'דִים). פאַר־רעטהער.

בּוֹ'דֵק־זיין, צא. זעה בּוֹדְק'ען.

בְּוַדַ'אי, או. זעה אַוַדַ'אי.

בּוֹ'לֵט, א. סטאַרטשענדיג, קלאָר, דייטליך.

בּוֹלְ'מוּס, **בּוֹלְ'מוּס אֲכִי'לָ ׳**, המ. (תלמודיש). גרויסער הונגער, גרויסער אַפּעטיט.

בּוֹ'עָה, הוו. (מ. בּוֹ'עוֹת). אַ בלאָז, אַ בלאָטער, אַ געשוויר (אויף די לונגען פון אַ געקוילעטען פיה).

בּוֹ'עֵל־זיין, צא. געשלעכטליך צו־זאַמענזיין מיט —.

בּוּר, המ. (מ. בּוּ'רִים). אַ'ן אונ־ווויסענדער מענש.

בּוּר מְדְאוֹרַיְי'תָא, המ. אַ'ן אונווי־סענדער אפילו לויט דעם געזעץ פון דער תורה (ווז.), אַ זעהר אונוויסענדער מענש.

בּוֹ'רֵא, המ. דער באַשעפער, גאָט.

בּוֹ'רֵא בָּ'רוּךְ הוּא, המ. דער באַ־שעפער געבענשט זאָל ער זיין, גאָט.

בּוֹ'רֵא מְאוֹ'רֵי הָאֵשׁ', (ליטורגיש). „דער באַשעפער פון פייער־ליכט“, די לעצטע ווערטער פון אַ זע־

גענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען שבת=צו=נאַכט ווען מען צינדט אָן צום ערשטען מאָל פייער. מאַכען בורא מאורי האש, אונטערציגדען.

בוֹ'רֵא מִ'יגֵי מְזוֹ'נוֹת, (ליטורגיש). "דער באַשעפער פון (אלע) זאָרטען שפייזען", א זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען איידער מע עסט א לייכטע שפייז.

בוֹ'רֵא נְפָ'שׁוֹת, (ליטורגיש). "דער באַשעפער פון די זעעלען", ווערטער פון א זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען נאָך א לייכטען איבערבייסען.

בוֹ'רֵא־נְפָ'שׁוֹת־קלייזעל, הז. א הויז פון אויסגעלאַסענהייט, א בראָדעל.

בוֹ'רֵא פְּרִי הַגֶ'פֶן, (ליטורגיש). "דער באַשעפער פון דער פרוכט פון דעם וויינשטאָק", די לעצטע ווער=טער פון א זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען איידער מע טרינקט וויין.

בוֹרֵ'חַ, המ. א'ן אַנטלאָפענער, א שולדנער וועלכער איז אַנטלאָפען פון זיינע קרעדיטאָרען.

בוֹ'רֵר, המ. (מ. בוֹרְרִים [בָּרְ'רִים]). א וועהלער, א שטימגעבער; איי=נער פון די אויסגעקליבענע שיי=דענס=ריכטער ביי א'ן אָפמאַך.

בוֹרְרוּת [בָּרְ'רוּת], הוו. אָפמאַך, קאָמפראָמיס.

בוּ'שָׁה, הוו. (מ. בוּ'שׁוֹת). שאַנד; שעמעוודיגקייט. "אָנווערען גדן און ירושה איז ניט קיין בושה" (שפוו.). "בושה טהוט וועה" (שפוו.). "ער נעהמט זיין חרפה און דעקט זיין בושה דערמיט צו" (ווער.).

בוּ'שֶׁת־פָּ'נִים, המ. (מ. בוּ'שֶׁת־פְּ'נִימ'ער), (תלמודיש). א שע=מעוודיגע פערזאָן. "בעסער א בושת־פנים איידער א'ן עזות־פנים" (שפוו.).

בוּ'שֶׁת־פָּ'נִימ'דיג, א. שעמעוודיג.

בְּזֶה הַלָ'שׁוֹן, או. מיט דער שפראַך, אזוי, נעמליך.

בְּזֶה הָאוֹ'פֶן, או. אויף דער אַרט, מיט דעם באַדינג.

בָּ'זוּי, המ. (מ. בְּזוּ'יִים). פאַרעכט=ליכער, נידעריגער מענש.

בָּ'זוּי וּמְבוּ'זֶה, א. זעהר פאַראַכטעט, זעהר ערנידעריגט.

בָּ'זוּי וְנִבְ'זֶה, א. זעהר פאַראַכטעט, זעהר ערנידעריגט.

בְּזוֹל [בְּזָל], או. ביליג, וואָלוועל.

בִּ'זְיֵר־בִּזְיוֹ'נוֹת *, המ. מ. א גרויסע שאַנד; גרויסע באַליידיגונגען.

בִּזָ'יוֹן, המ. (מ. בִּזְיוֹ'נוֹת). שאַנד; באַליידיגונג. "א מאַמע איז א פאָקרישקע זי דעקט צו די קינ=דער'ס חסרונות און דעם מאַנ'ס בזיונות" (שפוו.).

בִּזְיוֹ'נוֹת, מ. (אַמעריקאַניש). (שפּאַסהאַפטע איבערמאַכונג פון דעם ענגלישען וואָרט „ביזנעס") געשעפטען.

בְּזִיל הַזוֹל [הַזָל'], **בְּזִיל זוֹל** [זָל] *, או. זעהר ביליג, שפּאָט=ביליג.

בִּזְכוּת', או. צוליעב, וועגען.

בִּזְכוּת' זֶה, או. (ליטורגיש). צוליעב דעם, דערפאר.

בְּחִ'בּוּק יָדַ'יִם, או. (ביבליש). מיט פארלייגטע הענד, ליידיג. "דער וואס זיצט בחבוק ידים דער בלייבט אָהן מכנסים" (שפוו.).

בְּחֵדֶר"ג, אב. בְּחֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֶר'שׁוֹם, ווערטער וועלכע מע שרייבט ביי אידען אויף דעם קאָנווערט פון א בריעף אלס א ווארנונג אז קיינער אויסער די אדרעסירטע פערזאָן זאָל איהם ניט לעזען. זעה חֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֶר'שׁוֹם.

בְּחַדְ'רֵי חֲדָ'רִים, או. (תלמודיש). "אין די אינעווייניגסטע צימערען", באהאלטען, פארבארגען, סעק־רעטנע.

בָּ'חוּר, המ. (מ. בַּחוּרִים [בָּ'חוּרִים]), א יונגער מאַן; א'ן אונפארהייראט־העטער; א יונג, א קערל. "א בחור טאָר קיין שדכן ניט זיין" (שפוו.). "א בחור מאכט קדוש איבער שפענער און הבדלה איבער א קאלטען פייער־טאָפּ" (שפוו.). "אז א'ן אלטער בחור שטארבט האָבען מיידלעך נקמה" (שפוו.). "ער איז אזוי א בחור ווי די אָם איז א מויד" (ווער.).

בָּ'חוּר'טע, הוו. (מ. בָּ'חוּר־טעס), א מוטהיגע, חיטרע, אָדער פאר־שייטע פרוי.

בְּחוּר'עַך', המ. א קערל, א יונג.

בְּחוּשׁ, או. דייטליך, קלאָר. זעהן בחוש, זעהן מיט די אייגענע אויגען.

בְּחֶזְ'קַת־, או. האָבענדיג די רעפו־טאציאָן פון —, אנגענומען אלס —.

בְּחִיל וּבִרְעָ'דָה, או. (ביבליש). מיט טרייסלען און מיט ציטערניס, מיט גרויס פארעהרונג.

בְּחִי'נָה, הוו. (מ. בְּחִי'נוֹת), (קאַ־באליסטיש). שטופע, קלאַס, גראַד.

בָּחִיר, המ. דער אויסערוועהלטער, דער בעסטער, דער פער; א'ן אנ־טיקעל, א שענע זאַך.

בְּחִיר הַיְצוּ'רִים, המ. דער אויסער־וועהלטער פון אלע באשעפעניסען, דער מענש.

בְּחִי'רָה, הוו. וואהל, אויסוואהל, פרייער ווילען.

בְּחִ'נָּם, או. אומזיסט; זעהר ביליג. "בחנם קריגט מען כנים" (שפוו.).

בְּחִפָּ'זוֹן, או. אין איילעניס, אין האסט.

בַּחֲצוֹצְ'רוֹת וְקוֹל שׁוֹ'פָר, או. (ביב־ליש). מיט טראָמפּייטען און מיט הארן־קלאנג.

בַּחֲצִי [בְּחָ'צִי] חִ'נָּם, או. האלב אומזיסט, זעהר ביליג.

בְּחֻקֹּ'תַי, הוו. דער נאָמען פון דער דריי און דרייסיגסטער סדרה (ווז).

בְּחֵ'רֶם, או. אונטער דער שטראָף פון אויסגעשלאָסען ווערען פון דער געמיינדע. פרעג מיך בחרם, וואס ווייס איך? זעה חֵ'רֶם.

בְּחֶרְפָּ'תוֹ, בְּחֶרְפָּ'תִי, בְּחֶרְפָּתֵ'נוּ, או. צו זיין, מיין, אונזער שאנדע.

בָּטוּ'חַ, המ. (ז. בְּטוּ'חִים). א באַ־גלויבטער, ראיעלער מענש. "דער בעסטער בטוח איז די אייגענע

קעשענע" (שפוו.). "גאָט איז אַ בטוח" (שפוו.).

בָּטוּ'חַ, א. זיכער, איבערציינגט.

בְּטוּ'חוֹת, הוו. מ. זיכערהייטען, גאַראַנטיע, זאַלאָג.

בִּ'טוּל, הם. פאַראַכטונג, גערינג=שעצונג.

בִּ'טוּל הַיֵּשׁ [הַיֵּשׁ'], הם. די פאַרניי=נונג פון אַלץ וואָס איז מאַטעריעל, דאָס אויסטהאָן זיך פון אַלע איר=דישע אינטערעסען.

בִּטָּ'חוֹן, הם. (מ. בִּטְחוֹ'נוֹת). צו=טרוי, גלויבען, האָפענונג. "אַז מע האָט בטחון האָט מען אויף שבת" (שפוו.). "דער בטחון איז צוקראָכען" (ווער.).

בָּ'טֵל, א. (מ. בְּטֵ'לִים). פאַרניכ=טעט, אָפגעשאַפט, צו=נישט. בטל ווערען, אויפהערען צו עקזיסטירען, אָפגעשאַפט ווערען.

בָּ'טֵל בְּשִׁ'שִּׁים, (תלמודיש). פאַר=לאָרען אין זעכציג מאָל אַזוי פיעל, פאַרלאָרען אין אַ מאַסע.

בָּ'טֵל וּמְבוּ'טָל, א. (תלמודיש). אויסקאַסירט און ווערטהלאָז.

בַּטְ'לָן, הם. (מ. בַּטְלָ'נִים). ליידיג=געהער, פוסטעפאַסניק; קלויזניק. "צוויי התונות אין איין טאָג איז דעם בטלן'ס יאָמער און קלאָג" (שפוו.).

בַּטְלָ'נוּת, הוו. ניט וועלטליכקייט, ניט פראַקטישקייט.

בַּטְ'לְען, צש. ארומגעהן ליידיג, פוסטעפאַסעווען.

בִּי'אָה, הוו. (מ. בִּי'אוֹת). גע=שלעכטליכעס צוזאַמענזיין. "מאָל אויס אַ סרים דעם טעם פון ביאה" (ווער.).

בֵּי'אוּר, הם. (מ. בֵּיאוּ'רִים). זעה בֵּ'אוּר.

בִּי'אַת הַגּוֹ'אֵל, הם. דאָס קומען פון דעם (אידישען) דערלייזער.

בְּיָד [בְּיַד] חֲזָ'קָה, או. (ביבליש). מיט שטאַרקער האַנד, מיט גע=וואַלט.

בְּיָד רָ'מָה, או. (ביבליש). מיט הוי=כער האַנד, מיט שטאָלץ, מיט פרעכהייט.

בְּיָדַ'יִם, או. מיט די הענד.

בְּיוֹדְ'עִים, או. מיט אַלעמענס וויסען, עפענטליך, אָפען.

בִּ'יוּשׁ, הם. שאַנד, באַליידיגונג.

בִּזָּ'יוֹן, הם. (מ. בִּזְיוֹ'נוֹת). זעה בִּזָּ'יוֹן.

בִּיחִי'דוּת [בְּיְחִי'דוּת], או. אין איינ=זאַמקייט, איינער אַליין. דאַוונען ביחידות, דאַוונען אָהן אַ מנין (ווז.).

בִּי'טוּל, הם. זעה בִּ'טוּל.

בִּיטָּ'חוֹן, הם. (מ. בִּיטְחוֹ'נוֹת). זעה בִּטָּ'חוֹן.

ביי־, די באַדייטונג פון אַלע העב=רעאישע ווערטער מיט דעם אי=דישען פאָרוואָרט „ביי" מוז גע=זוכט ווערען אונטער דעם וואָר=צעל=וואָרט.

בַּיי'שָׁן, הם. (מ. בַּיישָׁ'נִים). זעה בַּיְ'שָׁן.

בִּיל'בּוּל, המ. (מ. בִּילְבּוּ'לִים). זעה בִּלְ'בּוּל.

בִּי'מָה, הוו. (מ. בִּי'מוֹת). אַ פלאַטפאָרמע ארומגערינגעלט מיט אַ געלענדער אין מיטען פון דער סינאַגאָגע.

בֵּין, פּ. צווישען.

בֵּין אָ'דָם לַחֲבֵ'רוֹ, (תלמודיש). צווישען איין מענשען און דעם צווייטען.

בֵּין אָ'דָם לַמָּ'קוֹם, (תלמודיש). צווישען דעם מענשען און גאָט.

בֵּין אָ'רוּר הָ'מָן לְבָ'רוּךְ מָרְדְּ'כַי, (תלמודיש). צווישען „פאַרפלוכט איז המן" ביז „געבענשט איז מרדכי". ניט וויסען בין ארור המן לברוך מרדכי, ניט קענען אונטערשיידען פון איין זאַך ביז דער צווייטער (פון באַטרונקענהייט).

בֵּין הַזְּמַ'נִים, המ. די פרייע וואָכען צווישען די צוויי לעהרטערמינען (ביי אידען).

בֵּין הַשְּׁמָ'שׁוֹת, המ. (תלמודיש). פאַרנאַכט, פאַר זונענאונטערגאַנג.

בֵּין כֶּ'סֶא לֶעָ'שׂוֹר, המ. (די טעג) צווישען ראש השנה און יום־כפור.

בֵּין מִנְ'חָה לְמַעֲ'רִיב, המ. די צייט צווישען דעם מנחה־ און דעם מעריב־געבעט, פאַרנאַכט.

בֵּין רֶ'גֶל לְרֶ'גֶל, המ. צווישען איין פייערטאָג און דעם צווייטען, חול המועד (ווז.).

בֵּי'נֵי לְבֵי'נֵי [לְבֵי'נֵי], או. (תלמודיש: בֵּינֵי וּבֵינֵי). אין דער צווישענצייט, אונטערדעסען.

בֵּינֵי'הֶם, או. „צווישען זיי", ביי ניט־אידען. ביי זיי ביניהם, ביי ניט אידען.

בִּנְיָ'ן, המ. (מ. בִּנְיָ'נִים). זעה בִּנְ'יָן.

בֵּינְתַ'יִם, או. אונטערדעסען.

בֵּי'צָה, הוו. (מ. בֵּי'צִים). אַ'ן איי.

בֵּי'צִימער, המ. (מ. בֵּי'צִימער), (אַמעריקאַניש). אַ'ן אירלענדער (שטאַמט וואַהרשיינליך פון דעם וואָס "אירלאַנד" ווערט אין ענגליש אויסגעשפראָכען "אייערלאַנד").

בִּי'קוּר חוֹ'לִים, המ. זעה בִּ'קוּר חוֹ'לִים.

בִּירוּ'שָׁה [בִּ־יְרוּשָּׁה], א. געערבט, איבערגעלאָזט, טראַדיציאָנעל.

בֵּית [בֵּיז], המ. (מ. בֵּית'ען [בֵּי'זען]) דער נאָמען פון דעם צווייטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית ווען געשריבען מיט אַ פינטעלע אינעווייניג (בּ).

בֵּית [בֵּיז], המ. (מ. בֵּית'ען [בֵּי'זען]). דער נאָמען פון דעם צווייטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית ווען געשריבען אָהן אַ פינטעלע (ב).

בַּ'יִת, המ. (מ. בָּתִּים [בָּ'תִּים]). הויז; קעסטעל, שיידעל, דאָס פאַרטעט־שיידעל פון די תפילין וואו עס ליגען איינגעשלאָסען די פרשות (ווז.).

בֵּית־דִין [בֵּעזן], המ. (מ. בֵּית־דִינִים

[בעזנס]), (תלמודיש). געריכטס־הויז; געריכט; די ראַבינער אָדער געלעהרטע פאַר וועלכע עס ווערען פאַרגעבראַכט אַלע געלטליכע דיספּוטען און רעליגיעזע פראַגען וואָס קומען פאָר אין דער געמיינדע.

בֵּית־דִין [בעזן]־שטיבעל, הז. (מ. בֵּית־דִין [בעזן]־טיבלעך). דאָס צימער וואו בית־דין זיצט.

בֵּית־דִין [בעזן] שֶׁל מַעְ׳לָה, הם. (תלמודיש). דאָס הימלישע געריכט.

בֵּית־דִין [בעזן] שַׁמָשׁ [שַׁ׳מָשׁ], הם. (מ. בֵּית־דִין [בעזן] שַׁמָשִׁים [שַׁמָ׳שִׁים]). דער באַדינטער פון בית־דין. איך בין ניט דיין ב י ת־ד י ן־ש מ ש, איך בין ניט דיין באַדינטער.

בֵּית־הַבְלִי׳עָה, הוו. (תלמודיש). שלונד, שפּייזרעהר.

בֵּית־הַכָ׳בוֹד, הם. (מ. בֵּית־הַכָ׳בוֹד׳ען), (תלמודיש). אָפּטריט, קלאָזעט.

בֵּית־הַכְּנֶ׳סֶת, הם. (מ. בָ׳תֵּי־כְּנֵסִ׳יוֹת), (תלמודיש). אַ סינאַגאָגע.

בֵּית־הַכִּ׳סֵא, הם. (מ. בֵּית־הַכִּ׳סְאִים), (תלמודיש). אָפּטריט, קלאָזעט.

בֵּית־הַמִדְ׳רָשׁ, הם. (מ. בָ׳תֵּי־מִדְרָ׳שִׁים). זעה בֵּית־מִדְ׳רָשׁ.

בֵּית־הַמִקְ׳דָשׁ, הם. (מ. בֵּית־הַמִקְ׳דָשׁ׳ען), (תלמודיש). "דאָס הויז פון הייליגקייט", דער הייליגער טעמפּעל (ביי אידען) פאַרצייטען אין ירושלים. "ניט אין איין טאָג איז דער ב י ת־ה מ ק ד ש געבויט געוואָרען" (שפּוו.).

בֵּית־הַמְשׁוּגָ׳עִים, הם. אירענהויז.

בֵּית־הַקְבָ׳רוֹת, הם. (מ. בֵּית־הַקְבָ׳רוֹת׳ן), (תלמודיש). דאָס טויטען־פעלד. "צרות טרייבען אויפ׳ן ב י ת־ה ק ב ר ו ת" (שפּוו.).

בֵּית־וַ׳עַד לַחֲכָ׳מִים, הם. (תלמודיש). אַ הויז וואו געלעהרטע קומען זיך צוזאַמען.

בֵּית־זוֹ׳נוֹת, הם. (מ. בָ׳תֵּי־זוֹ׳נוֹת), (ביבליש). הור־הויז.

בֵּית־זְקֵ׳נִים, הם. אַלטען־הויז, באַגאָדיעלניע.

בֵּית־חַ׳יִים, הם. (מ. בֵּית־חַ׳יִים׳ס). "דאָס פּלאַץ פון לעבען", טויטען־פעלד.

בֵּית־מִדְ׳רָשׁ [מֶדְ׳רָשׁ], הם. (מ. בָ׳תֵּי־מִדְרָ׳שִׁים), (תלמודיש). אַ אידישע סינאַגאָגע וועלכע ווערט אויך געברויכט אַלס פּלאַץ צום לערנען. "אַ גוטען מענשען וועט די שענק ניט קאַליע מאַכען און אַ שלעכטען וועט דער ב י ת־מ ד ר ש ניט פאַרריכטען" (שפּוו).

בֵּית מוֹ׳שַׁב זְקֵ׳נִים, הם. זעה מוֹ׳שַׁב זְקֵ׳נִים.

בֵּית מַחְ׳סֶה ליתוֹ׳מִים, הם. וויי־זענהויז.

בֵּית־מִקְ׳דָשׁ, הם. (מ. בֵּית־מִקְ׳דָשׁ׳ען). זעה בֵּית־הַמִקְ׳דָשׁ.

בֵּית־מֶרְ'חָץ, הס. (תלמודיש). זעה מֶרְ'חָץ.

בֵּית־עוֹ'לָם, הס. (מ. בֵּית־עוֹ'לָם'ס), (תלמודיש). "דער אויביגער פלאַץ", דאָס טויטען=פעלד. "ווי קומט דער חזיר אויפ'ן בית־עולם" (ווער.).

בית־עַלְ'מִין, הס. (מ. בֵּית־עַלְ'מִוֹנִים), (תלמודיש). זעה בֵּית־עוֹ'לָם.

בֵּית־קִ'בּוּל, הס. (תלמודיש). אַ פלאַץ אַדיינצונעמען, אַ מאגען. ער האָט אַ גוטען בית־קבול, ער קען פיעל עסען.

בַּיִת רִא'שׁוֹן, הס. (תלמודיש). "דאָס ערשטע הויז", דער ערשטער בית־המקדש (ווז.).

בַּיִת שֵׁ'נִי, הס. (תלמודיש). „דאָס צווייטע הויז", דער צווייטער בית־המקדש (ווז.).

בְּכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד], א. "מיט עהרע", אַנשטענדיג. עהרווירדיג, געאַכטעט. זעה כָּ'בוֹד.

בְּכָבוֹד [בְּכָ'בוֹד] גָ'דוֹל, או. מיט גרויס עהרע, מיט פּאַראַד; מיט פאַרגעניגען.

בִּכְבוֹ'דוֹ וּבְעַצְ'מוֹ, או. (תלמודיש). "מיט זיין ווירדע און מיט זיין אייגענער פערזאָן", ער אַליין.

בִּכְדֵי', ב. דאַמיט, אום.

בְּכִוּון [בְּכִ'וּון], או. מיט אַבזיכט. זעה כִּ'וּון.

בְּכַוָּנָה [בְּכַוָּ'נָה], או. מיט וואַרעמ=קייט, מיט געפיהל, מיט'ן גאַנצען האַרצען: זעה כַּוָּ'נָה.

בְּכוֹר [בְּכָר], הס. (מ. בְּכוֹ'רִים). אַ'ן ערשט=געבוירענער זוהן; אַ'ן ערשט=געבוירענער אָקס, באָק א. ד. ג. וועלכער איז הייליג ביי אידען און וועלכען מען טאָר ניט קאַליעטשען אָדער שלאָגען. אַרומ=געהן ווי אַ בכור אויף דעם גוטען אָרט, אַרומגעהן ליידיג.

בְּכוֹ'רָה, הוו. (מ. בְּכוֹ'רוֹת). אַ'ן ערשט=געבאָרענע טאָכטער; די רעכט און פריוויליגיען פון ערשט=געבאָרענע.

בְּכוֹר'יטע [בְּכָר'יטע], הוו. (מ. בְּכוֹר'יטעס [בְּכָר'יטעס]). אַ'ן ערשט=געבאָרענע טאָכטער.

בְּכֹחַ [בְּכֹ'חַ], או. אימשטאַנד, פע=היג. האָבען בכח, זיין אימ=שטאַנד. זעה כֹּ'חַ.

בְּכִיָּה, הוו. (מ. בְּכִ'יּוֹת). געוויין, יאָמער.

בְּכִיָּה לְדוֹ'רוֹת, הס. (תלמודיש). אַ יאָמער אויף לאַנגע צייטען, אַ'ן אויביגער טרויער.

בְּכִי'וּון, או. זעה בְּכִ'וּון.

בְּכִיסוֹ [בְּכִי'סוֹ] **בְּכוֹסוֹ** [בְּכוֹ'סוֹ] **בְּכַעֲסוֹ** [בְּכַ'עֲסוֹ], (תלמודיש). דורך זיין בייטעל דורך זיין בעכער און דורך זיין צאָרן. "מע דער=קענט אַ מענשען בכיסו בכוסו בכעסו" (שפוו.).

בַּ'כֹּל מִ'כֹּל כֹּ'ל, (תלמודיש). אַלס=דינג, פון אַלע סאָרטען.

בְּכָל תְּפוּ'צוֹת יִשְׂרָ'אֵל, אין אַלע

ערטער וואו אידען זענען צו=
שפרייט.

בְּכְלָל [בִּכְלַל'], או. אין אַלגעמיי=
נעם, איבערהויפט; אין דער
קלאַסע פון, אלם.

בְּכֵן, או. דעריבער, דערפאַר, צו=
ליעב דעם.

בִּכְתָב [בִּכְתַב'], או. שריפטליך,
אין מאַנוסקריפט.

בַּל־תַּשְׁ'חִית, (ביבליש). זאָלסט ניט
(אומזיסט) צושטערען. עובר זיין
אויף ב ל ־ ת ש ח י ת, פאַר=
שווענדען אומזיסט.

בְּלֹא, או. ניט, ניט=געזעהן, בלא־
ראיה (ווז.).

בְּלֹא־יוֹדְ'עִים, או. (ליטורגיש). ניט=
וויסענדיג.

בְּלֹא־רְאִ'יָה, או. אומגעזעהען, ניט=
געזעהענערהייד (אין קאָרטען=
שפיעל).

בְּלְ'בּוּל, המ. (מ. בִּלְבּוּ'לִים). פאַל=
שע באַשולדיגונג.

בִּלְ'בּוּל דָּם [דַם], המ. בלוט=באַ=
שולדיגונג, די פאלשע באַשולדי=
גונג געמאַכט אויף אידען אַז זיי
געברויכען בלוט פון קריסטען אויף
פסח.

בְּלַ'חַשׁ, או. שושקענדיג, שטילער=
הייד.

בְּלִי־, פ. אָהן.

בְּלִי־גוּזְ'מָא, או. אָהן איבערטריי=
בונג.

בְּלִי־מַסְקָ'נָא, או. אָהן אַ'ן אבסאָ=
לוטען באַשלוס (אַ'ן אויסדרוק
וועלכע די פרומע אידען געברויכען
ווען זיי ריידען פון טהאָן אַ זאַך
אין דער צוקונפט, אום ניט צו
נעהמען אויף זיך קיין פאַרפּליכ=
טונג).

בְּלִי־נֶדֶר [נֶ'דֶר], או. אָהן אַ באַ=
שטימטען פאַרשפרעכען. זעה
בְּלִי־מַסְקָ'נָא.

בְּלִי־סָ'פֵק, או. אָהן צווייפעל.

בְּל"מ, אב. בְּלִי־מַסְקָ'נָא (ווז.).

בל"נ, אב. בְּלִי־נֶ'דֶר (ווז.).

בְּלַעַ"ז, אב. בְּלְשׁוֹן' עַם זָר, או.
"אין דער שפראַך פון אַ פרעמדען
פאָלק", ניט=העבּרעאיש; פאַר=
טייטשט, דאָס הייסט.

בִּלְ'עָם, אנמ. דער נאָמען פון דעם
צויבערער וועלכען בלק האָט גע=
רופען צו שילטען די אידען אין
דער וויסטע; אַ גרוים מויל. די
ביבעל דערצעהלט אַז ווען בלעם
איז געווען אויפ'ן וועג צו שילטען
דאָס אידישע פאָלק האָט זיך
פלוצלונג פאַר דער עזעלין אויף
וועלכע ער איז געריטען באַוויזען
אַ'ן ענגעל מיט אַ שווערד אין
האַנד און האָט איהר פאַרשטעלט
דעם וועג, און די עזעלין האָט
מיט אַמאָל אָנגעהויבען צו רעדען.
דערפון איז דער אויסדרוק:
בִּלְ'עָם'ס עזעל.

בָּ'לָק, אנמ. דער נאָמען פון דעם
קעניג פון דעם לאַנד מואב (ווז.),
וועלכער האָט געוואָלט פאַרטילי=
גען די אידען אין דער וויסטע ווי
די ביבעל דערצעהלט; הוו. דער
נאָמען פון דער פיערציגסטער סדרה

(ווז.) וואו די געשיכטע פון בלק ווערט דערצעהלט. לערנען מיט אימיצען ב ל ק, איינעם גוט אָנלערנען.

בְּלְ'תִּי סָ'פֵק, אז. אָהן אַ צווייפעל.

בַּמִדְ'בָּר, המ. דער נאָמען פון דעם פינפטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פיער און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

בַּ'מֶה מָצִי'נוּ, המ. זעה מַה מָצִי'נוּ.

בִּמְהֵ'רָה, אז. שנעל, באַלד, אין קורצען.

בִּמְהֵ'רָה בְיָמֵי'נוּ, אז. (תלמודיש). אין גיכען (און) נאָך פאַר אונזער לעבען, אין קורצען.

בִּמְזוּ'מָן, **בִּמְזוּמָ'נִים**, אז. מיט באַארען געלט, אין קאַסע.

בְּמֵ'זִיד, אז. מוטהווילליג, מיט אַבזיכט.

בִּמְחִי'לָה, אז. מיט פאַרצייהונג, בעטענדיג פאַרצייהונג.

בְּמִצְוֹ'תָיו, אז. באַרווישט, באַטרונקען (שטאַמט וואַהרשיינליך פון דעם וואָרט "במצוותיו" וואָס קומט פאָר אין קידוש, ווועלכען מע זאָגט געוועהנליך אויף וויין).

בִּמְ'קוֹם, פ. אנשטאָט, וויצע; המ. אַ שטעלפאַרטרעטער, אַ געהילפע.

בִּמְ'קוֹם שֶׁאֵין' אִישׁ הִשְׁתַּ'דֵּל לִהְ'יוֹת אִישׁ, (תלמודיש). דאָרט וואו עס איז ניטאָ קיין מאַן צו טהאָן די אַרבייט (באַמיה זיך דו צו זיין דער מאַן). "ב מ ק ו ם ש א י ן א י ש איז אַ הערינג אויך אַ פיש" (שפוו.).

בְּמֶ'קַח הַשָּׁ'וֶה, אז. אין גלייכען פרייז, אין גלייכען געלט, ביליג.

בְּמֶ'שֶׁךְ, אז. אין פאַרלויף.

בְּמַתָּ'נָה, אז. אַלס געשאַנק, געשאָנקען.

בֵּן, המ. (מ. בָּ'נִים, בְּנֵי־). אַ זוהן; אַ יונג, אַ קערל. דאָס וואָרט ווערט אויך זעהר אָפט געברויכט אין פאַרבינדונג מיט אַנדערע ווערטער אין די פיעלפאַכע באַדייטונגען פון: געהערענדיג צו, באַגאַבט מיט, פעהיג אויף, באַזיצער פון, מיטגליעד פון, אין אַלטער פון (זעה אונטען).

בֶּן־אָדָם, המ. (מ. בְּנֵי־אָ'דָם), (ביבליש). אַ מענש, מענשענקינד.

בֶּן־בַּ'יִת, המ. (מ. בְּנֵי־בַּ'יִת [־בַּ'יִת]), (ביבליש). "הויזקנעכט", הויזמענש, אָפטער איינגעהער.

בֶּן־בְּרִית, המ. (מ. בְּנֵי־בְּרִית [בְּרִית]) (תלמודיש). איינער וועלכער געהערט צו דעם בונד (וועלכען גאָט האָט געשלאָסען מיט די אידען), אַ איד.

בֶּן־גְדוֹ'לִים, המ. איינער וועלכער שטאַמט פון גרויסע (מענער), אַ'ן אַריסטאָקראַט.

בֶּן־הַנִ'דָּה, המ. (מ. בְּנֵי־הַנִ'דָּה'ס). דער זוהן געבאָרען פון אַ צוזאַמענזיין אין דער צייט פון דער מוטער'ס אונריינקייט.

בֶּן־הָרַב', המ. (מ. בְּנֵי־הָרַב'). דער זוהן פון אַ ראַבינער.

בֶּן־זוּג, המ. (תלמודיש). די באַשערטע פאָאר, דער באַשערטער.

בֶּן־זְקוּ׳נִים, הם. (ביבליש). אַ זוהן געבאָרען אויף דער עלטער, מיזיניק. "אַ בן־זקונים איז אַ פאַרטיגער יתום" (שפוו.).

בֶּן־חוֹ׳רִין, הם. (מ. בְּנֵי־חוֹ׳רִין), (תלמודיש). אַ פרייער מאַן.

בֶּן־טוֹ׳בִים, הם. (תלמודיש). אַ זוהן פון פיינע עלטערען.

בֶּן־יָ׳חִיד, הם. (מ. בְּנֵי־יְחִי׳דִים), (ביבליש). אַ׳ן איינאיינציגער זוהן. "אַ בן־יחיד איז אַ האַלבער משומד" (שפוו.). "אַ בן־יחיד זאָל מען מיידען אַ בת־יחידה זאָל מען זוכען" (שפוו.). "איינגעשפאַרט ווי אַ בן־יחיד" (ווער.).

בֶּן־יַ׳קִיר, הם. (ביבליש). אַ טהייערער זוהן, אַ טהייער קינד (געוועהנליך געברויכט אין אַ׳ן איראָנישען זין).

בֶּן־יִשְׂרָ׳אֵל, הם. (מ. בְּנֵי־יִשְׂרָ׳אֵל) (ביבליש). אַ׳ן איזראַעליט, אַ׳ן אידיש קינד.

בֶּן־מָ׳וֶת, הם. (ביבליש). "פאַראורטהיילטער צום טויט", שטערבענדער, געפעהרליכער קראַנקער.

בֶּן־מֶ׳לֶךְ, הם. (מ. בְּנֵי־מְלָ׳כִים), (תלמודיש). דער זוהן פון אַ קעניג, אַ פרינץ.

בֶּן־נֹ׳חַ, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער שטאַמט פון נח, אַ ניטאיד; אַ קאַרגער גראָבער מענש.

בֵּן [בֶּן] סוֹ׳רֵר וּמוֹ׳רֶה, חמ. (ביבליש). אַ ווידערשפּענסטיגער זוהן, אַ פאַרדאָרבען קינד.

בֶּן־סִי׳רָא, אנמ. דער זוהן פון סירא, פּאַרפאַסער פון אַ בוך וואָס ענטהאַלט מאָראַל־שפּרוכען און רופט זיך מיט דעם זעלביגען נאָמען (דאָס בוך איז אַ טהייל פון די כתובים אחרונים, ווז.).

בֶּן־עִיר, הם. (תלמודיש). שטאָדטמענש; איינער וועלכער קומט פון דער זעלביגער שטאָדט.

בֶּן־פְּקוּ׳עָה, הם. (מ. בֶּן־פְּקוּ׳עָה׳ס), (תלמודיש). אַ לעבעדיג קעלבעל ארויסגענומען פון אַ געקוילעטער קוה.

בֶּן־שִׁבְ׳עִים, הם. (תלמודיש). אַ זיבעציגער, איינער וועלכער איז אַלט זיעבציג יאָהר אָדער מעהר.

בֶּן־תוֹ׳רָה, הם. (תלמודיש). אַ געלערנטער, אַ לערנער, אַ תלמודיסט.

בְּנֶאֱמָ׳נוּת, או. אויף עהרליכקייט, אויף עהרענוואָרט.

בֶּנ׳אָק׳, הם. (מ. בֶּנ׳אָ׳קעם). אַ זוהנדעל (געברויכט אין אַ פאַראַכטענדען זין).

בִּנְבוּ׳אָה, או. פּראָפעטיש, פאָראויס.

בְּנוֹגֵ׳עַ, או. וואָס אנבעלאַנגט, וואָס געהערט.

בָּ׳נוֹת, הוו. מ. זעה בַּת.

בְּנֵי־אָ׳דָם, הם. (ביבליש). די ערשטע ווערטער פון די פסוקים וועלכע מע זאָגט צו כפרות-שלאָגען. קוקען ווי דער האָהן אין בני־אדם, קוקען (אויף עפּעס געשריבענעם אָדער געדרוקטעם) און ניט קענען איבערלעזען אָדער ניט פאַרשטעהן דעם אינהאַלט.

בְּנֵי־מֹ׳שֶׁה, הם. מ. משה׳ס קינדער, די רויטע אידעלעך, אַ געוויסער

טהייל פון דעם אידישען פאָלק וואָס געפינט זיך, ווי די לעגענדע דערצעהלט, פון יענער זייט טייך סמבטיון (ווז.).

בְּנֵי־עֲלִיָּה, הם. מ. (תלמודיש). מענער פון הויכען שטאַנד, געהויבענע לייט.

בְּנֵי׳מוּס, בְּנֵי׳מוּס׳דיג, או. אַנשטענדיג.

בִּנְיָמִין, אנמ. דער נאָמען פון דעם אינגסטען פון יעקב׳ס צעהן זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון בנימין.

בִּנְיָן, הם. (מ. בִּנְיָנִים). געביי, געביידע.

בְּנִמְצָא, או. אָפט באַגעגענט, לייכט צו געפינען.

בִּנְעִימוּת, או. מיט זאַנפטקייט, זאַנפט, מילד.

בִּנְשִׁיקָה, או. (תלמודיש). מיט אַ קוש (פון גאָט). "משה רבנו איז געשטאָרבען בנשיקה".

בס"ה, אב. בְּסַךְ־הַכֹּל (ווז.).

בְּסוֹד [בְּסֹד], או. אין געהיים.

בְּסוֹדֵי סוֹדוֹת, או. זעהר געהיים.

בְּסַךְ־הַכֹּל, או. אין גאַנצען, אַלץ צוזאַמענגענומען.

בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, או. (ליטורגיש). אין גיכען און אין אַ קורצע צייט. "אַז בעגלא איז אַ וואָגען איז בזמן קריב אַ שליטען" (ווער.—דער שפּאַס ליעגט אין דער עהנליכקייט פון דעם אַראַמעאישען וואָרט "עגלא", באַלד, צו דעם העברעאישען וואָרט "עגלה", וואָגען).

בע"ה, אב. בְּעֶזְרַת־הַשֵּׁם (ווז.).

בעה"ב, אב. בַּעַל־הַבַּיִת (ווז.).

בעוה"ר, אב. בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים (ווז.).

בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, או. "פאַר אונזערע פיעלע זינד", אַ׳ן אויסדרוק געברויכט אויסצודריקען די נישטווירדיגקייט אָדער דעם קליינעם באַטרעף פון אַ זאַך, אַזוי ווי: בעוונותינו הרבים וואָס ער האָט אין זיין גאַנצען פאַרמעגען.

בעזיבוש׳ניצע, הוו. (מ. בעזיבושניצעם). אונפאַרשעמטע פרוי.

בעזיבוש׳ניק, הם. (מ. בעזיבושניקעם). אונפאַרשעמטער מאַן.

בעזחַרְפָּה׳ט׳ניצע, הוו. (מ. בעזחַרְפָּה׳ט׳ניצעם). אונפאַרשעמטע פרוי.

בעזחַרְפָּה׳ט׳ניק, הם. (מ. בעזחַרְפָּה׳ט׳ניקעם). אונפאַרשעמטער מאַן.

בעז"ה, אב. בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם (ווז.).

בְּעֶזְרַת הַבּוֹרֵא, או. מיט דער הילף פון דעם באַשעפער, מיט גאָט׳ס הילף.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם [הַשֵּׁם] (יִתְבָּרֵךְ), מיט דער הילף פון גאָט (געבענשט זאָל ער זיין).

בְּעֵינַי רָאִיתִי, מיט מיינע (אייגענע) אויגען האָב איך געזעהען.

בְּעֵירוֹם וּבְחוֹסֶר כֹּל, או. (ביבליש).

"אין נאַקעטקייט און אין מאַנגעל פון אַלצדינג", אין גרויס נויטה.

בַּ'עַל־, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־). ווערט געבּרויכט אין פאַרבּינדונג מיט אַנדערע ווערטער און האָט די פיעלפאַכע באַדייטונגען: באַזיצער פון, באַגאַבּט מיט, פעהיג אויף, אָנגעשטעלט אַלס א. ד. גל. זעה אונטען.

בַּעַל־אוּמְ'נוּת, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־אוּמְ'נוּת), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט אַ פּראָפעסיאָן, אַ האַנדווערקער.

בַּ'עַל־אַחְרָיוּת [אַחְרַ'יוּת], המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־אַחְרָיוּת [אַחְרַ'יוּת]). דער וועלכער איז פאַראַנטוואָרטליך.

בַּ'עַל־אַכְסַנְיָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־אַכְסַנְ'יוֹת), (תלמודיש). דער איינגענטהימער פון אַ גאַסטהויז.

בּ'עַל־בָּטוּ'חַ, המ. (תלמודיש: בַּעַל בִּטְחָה). זעה בָּטוּ'חַ.

בַּ'עַל־בִּטָ'ח'ן, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־בִטָּחוֹן [בִּטָ'חוֹן]). איינער וועלכער האָט צוטרוי (אין גאָט).

בַּ'עַל־בֶ'כִ', המ. איינער וועלכער ווערט לייכט געריהרט צום ווײנען, אַ וויינער.

בַּ'עַל־בְּרִית, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־בְּרִית [בְּרִית]), (ביבליש). דער פאָטער פון דעם באַשניטענעם קינד.

בַּ'עַל־גַ'אֲוָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־גַ'אֲווֹת). שטאָלצער מאַן, גרויס=האַלטער. "אַ בעל־גאוה איז ערגער פון אַ בעל־תאוה" (שפּוו.).

בַּ'עַל־גַ'אֲוָה'ִטע, הוו. (מ. בַּ'עַל־גַ'אֲוָה'יטעם). שטאָלצע פרוי, גרויס=האָלטערקע.

בַּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניצע, הוו. (מ. בַּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניצעם). שטאָלצע פרוי, גרויס=האַלטערקע.

בַּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניק, המ. (מ. בַּ'עַל־גַ'אֲוָה'ניקעם). שטאָלצער מענש, גרויס=האַלטער.

בַּ'עַל־גוּזְ'מָא, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־גוּזְ'מָא). איינער וועלכער האָט ליעב צו איבּערטרייבּען.

בַּ'עַל־גוּף, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־גוּ'פִים). שטאַרקער דיקער מענש; אַ קליינער ערד=באַזיצער (געוועהנליך געבּרויכט אויף אַ ניט=אידען).

בַּ'עַל־דָ'בָר, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־דָ'בָר), (ביבליש). "דער מאַן פון דער קלאַגע", די באַטרעפענדע פערזאָן; דער ניט=גוטער, דער שטן (ווז.).

בַּ'עַל־דַבְּ'רָן, המ. אַ רעדנער.

בַּ'עַל־דִ'ין, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־דִ'ינִים), (תלמודיש). איינער פון די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען אין אַ פּראָצעס. "אַז ביידע בעלי־דינים זיינען גערעכט איז שלעכט" (שפוו.).

בַּ'עַל־דֵ'עָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־דֵ'עוֹת). איינער וואָס זיין מיינונג אָדער זיין באַפעהל ווערט געוועהנליך אָנגענומען, איינער וועלכער האָט (איבּער עפּעס) צו זאָגען, אַ איינפלוסרייכע פערזאָן, אויטאָריטעט.

בַּ'עַל־דִקְ'דוּק, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־דִקְ'דוּק). איינער וועלכער קען גוט די העבּרעאישע שפּראַך=רעגעלען; אַ גראַמאַטיקער.

בַּ'עַל־דֶ'רֶךְ־אֶ'רֶץ, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־דֶ'רֶךְ־אֶ'רֶץ). איינער וועלכער האָט גוטע מאַניערען.

בַּ'עַל־דַרְ'שָׁן, המ. זעה דַרְ'שָׁן.

בַּ'עַל־דַרְ'שָׁ'ער, המ. (מ. בַּ'עַל־דַרְ'שְׁ'ערס). פּרעדיגער, זאָגער. "איטליכער בעל־דרש'ער דרש'עט פאַר זיך אַליין" (שפּוו.).

בַּ'עַל־הַבַּיִת [הַבָּ'ת], המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־בָתִּים [בַּ'תִּים]), (תלמודיש). הויז־באַזיצער; באַזיצער, אייגענטהימער; וואָלהאַבענדער מענש; אַרבייט־געבער; גוטער ווירטהשאַפטער. "איטליכער בעל־הבית האָט פליי אין נאָז" (שפּוו.). "אַ בעל־הבית אויף אַ הויפּטעל קרויט" (ווער.). "בעסער אַ רייכער שכן איידער אַ'ן אָרעמער בעל־הבית" (שפּוו.). "הונגער איז אַ בייזער בעל־הבית" (שפּוו.). "יעדער הונד איז אַ בעל־הבית אויף זיין מיסט" (שפּוו.). "עס איז גוט צו זיין אַ בעל־הבית אַז עס איז דאָ מיט וואָס" (שפּוו.). "פיעל בעלי־בתים וועניג מזל־ברכה" (שפּוו.).

בַּ'עַל־הַבַּיִת'טע [הַבָּ'ת'טע], הוו. (מ. בַּ'עַל־הַבַּיִת'טעס [הַבָּ'ת'טעם]). הויז־באַזיצערין; באַזיצערין, אייגענטהימערין; וואָהלהאַבענדע פרוי; אַרבייט־געבערין; גוטע ווירטהין. "אַז די בעל־הבית'טע איז אַ שטינקערין איז די קאַץ אַ נאַשערין" (שפּוו.). "אַז די בעל־הבית'טע איז אַ קאַץ איז די קאַץ אַ בעל־הבית'טע" (שפּוו.). "אַ שטוב דאַרף האָבען אַ בעל־הבית'טע און אַ שטאַל דאַרף האָבען אַ בעל־הבית" (שפּוו.).

בַּ'עַל־הַבַּיִת'על [הַבֶּ'ת'על], המ. (מ. בַּ'עַל־הַבַּיִת'לעך [הַבֶּ'ת'לעך]). אַ יונגער מאַן גלייך נאָך דער חתונה.

בַּ'עַל־הַבַּ'ת'ישקייט, הוו. ווירטהשאַפט־זאַכען, הויז־זאַכען, מעבעל און געשיער א. ד. ג.

בַּ'עַל־הַבַּ'ת'עווען, צש. באַפעהלען, הערשען.

בַּ'עַל־הַגוּף', המ. זעה בַּ'עַל־גוּף.

בַּ'עַל־הֲעָזָה [הָ'זֶה], המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־הֲעָזָה [הָ'זֶה]). אַ פרעכער מאַן.

בַּ'עַל־הֲעָזָה'ניצע [הָ'זֶהניצע], הוו. (מ. בַּ'עֲלֵי־הֲעָזָה'ניצעס [הָ'זֶה־ניצעס]). אַ פרעכע פרוי.

בַּ'עַל־הֲעָזָה'ניק [הָ'זֶהניק], המ. (מ. בַּ'עַל־הֲעָזָה'ניקעס [הָ'זֶה־ניקעס]). אַ פרעכער מאַן.

בַּ'עַל־חוֹב, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־חוֹ'בוֹת), (תלמודיש). שולדנער; אַ קרעדיטאָר. "אַ בעל־חוב איז אַ בעל־יסורים" (שפּוו.).

בַּ'עַל־חַי, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־חַיִּים), (תלמודיש). אַ לעבעדיג באַשעפענים.

בַּ'עַל־חַ'יָּיב, המ. דער שולדיגער, דער פאַרברעכער.

בַּ'עַל־חֲלוֹ'מוֹת, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־חֲלוֹ'מוֹת), (ביבליש). טרוימער, פאַנטאַזיאָר.

בַּ'עַל־חֶשְׁ'בּוֹן, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־

חֶשְׁ'בּוֹן). אַ מאַטהעמאַטיקער, אַ רעכענמייסטער.

בַּ'עַל־חֲ'תוּנָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־חֲ'תוּנָה). איינער וועלכער גיט אַ האָכצייט=פעסט פאַר זיין זוהן אָדער זיין טאָכטער.

בַּ'עַל־טאַקסע, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־טאקסע). איינער וועלכער האַלט אין אַרענדע די טאַקסע. "זיער ערגסטער שוחט איז דער בעל־טאַקסע" (שפּוו.).

בַּ'עַל־טוֹ'בָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־טוֹ'בוֹת). וואהלטהוער, איינער וואָס טהוט געפעליגקייטען.

בַּ'עַל־יִסוּ'רִים, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־יִסוּ'רִים), (תלמודיש). איינער וועלכער ליידט שמערצען.

בַּ'עַל־כּ'חַ, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־כֹחַ [כּ'חַ]). אַ שטאַרקער מאַן.

בַּ'עַל־כִּ'יס, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־כִיס [כִּ'יס]), (תלמודיש). איינער וואָס האָט געלט, אַ רייכער מאַן.

בַּ'עַל־כַּ'עַס, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־כַעַס [כַּ'עַס]). איינער וועלכער קומט לייכט אַריין אין צאָרן, אַ בייזער מענש.

בַּ'עַל־כַּ'עֲסָן, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־כַעֲסָנִים [כַּעֲסָ'נִים]). זעה בַּ'עַל־כַּ'עַס.

בְּעַל־כָּרְ'חוֹ (כָּרְ'חָךְ), או. (תלמודיש). קעגען זיין (דיין) ווילען, מיט געוואַלט.

בַּ'עַל־לָ'שׁוֹן, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־לָ'שׁוֹן), (ביבליש). שפּראַך=קענער; אַ רעדנער; אַ שרייבער.

בַּ'עַל־לָ'שׁוֹן־קוֹ'דֶשׁ, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־לָ'שׁוֹן־קוֹ'דֶשׁ). איינער וועלכער קען די העברעאישע שפּראַך.

בַּ'עַל־מַגִ'יהַ, המ. (מ. בַּ'עַל־מַגִ'יהִים). איינער וועלכער קוקט איבער ספרי־תורות תפילין און מזוזות אום אויסצוגעפינען אויב עס איז אין זיי קיין טעות ניט פאַראַן אָדער די בוכשטאַבען זיינען ניט אָפּגעשפּרונגען אָדער פאַרמעקט געוואָרען; אַ קאָרעקטאָר אין אַ דרוק.

בַּ'עַל־מ'חַ, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מ'חַ). אַ קאָפּ=מענש.

בַּ'עַל־מוּם, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מוּ'מִים), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט אַ פעהלער, אַ קריפּעל, אַ קאַליקע.

בַּ'עַל־מוּ'סָף, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מוּ'סָף). דער פאָרבעטער פון דעם מוסף (ווז.) געבעט.

בַּ'עַל־מוֹ'פֵת, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מוֹ'פֵת). איינער וואָס באַווייזט וואונדער, אַ גוטער איד.

בַּ'עַל־מַ'זָל, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מַזָ'לוֹת). איינער וועלכער האָט גליק.

בַּ'עַל־מְחַ'בֵּר, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מְחַבְּ'רִים). פאַרפאַסער.

בַּ'עַל־מִחְ'יָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מִחְ'יוֹת). אַ שענקער.

בַּ'עַל־מַחְלוֹ'קֶת, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מַחְלוֹ'קֶת), (תלמודיש). איינער וועלכער האָט ליעב שטרייטיגקייטען, אַ קריגער.

בַּ'עַל־מַחְשָׁ'בוֹת, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־מַחְשָׁ'בוֹת), (תלמודיש). אַ מאַן מיט געדאַנקען, אַ דענקער

בַּ׳עַל־מְטוּ׳פָל, א. "אַ באַלאָדענער", אַ באַשאָנקענער (מיט); המ. איי־נער וועלכער האָט פיעל קינדער אָדער אַ גרויסע פאַמיליע.

בַּ׳עַל־מְכַ׳שֵׁף, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְכַשְׁ׳פִים). צויבערער.

בַּ׳עַל־מְלָא׳כָה, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְלָא׳כוֹת), (תלמודיש). אַרבייטער, האַנדווערקער; אַ מייסטער, אַ קינסטלער. "דעם אַרבייטער אַ גילדען דעם ב ע ל - מ ל א כ ה אַ רובל" (שפוו.).

בַּ׳עַל־מְנַ׳גֵן, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְנַגְ׳נִים) אַ קענער אויף זינגען, אַ זינגער.

בַּ׳עַל־מְפוּ׳נִיצע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־מְפוּ׳נִיצעס). זעה בַּ׳עַל־מְפוּ׳נָק.

בַּ׳עַל־מְפוּ׳נָק, המ. אַ דעליקאַטנער פאַרצערטעלטער מענש, אַ׳ן אויס־טראַכטער, אַ׳ן אויסקלייבער.

בַּ׳עַל־מַפְ׳טִיר, המ. דער וועלכער ווערט אויפגערופען אין שוהל צום לייענען פון דער הפטורה (ווז.).

בַּ׳עַל־מִצְ׳וָה, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מִצְ׳ווֹת), (תלמודיש). 1) איינער וועלכער טהוט מצוות; 2) בר־מצוה (ווז.).

בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניצע, הוו. (מ. בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניצעס). זעה בַּ׳עַל־מִצְ׳וָה 1.

בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניק, המ. (מ. בַּ׳עַל־מִצְוָה׳ט׳ניקעס). זעה בַּ׳עַל־מִצְ׳וָה 1.

בַּ׳עַל־מְצִי׳אוֹת, המ. איינער וועל־כער קויפט זאַכען זעהר ביליג.

בַּ׳עַל־מַצְלִי׳חַ, המ. איינער וועלכער האָט אימער גליק.

בַּ׳עַל־מְקוּ׳בָּל, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְקוּבָּ׳לִים). איינער וועלכער איז געלערנט אין קבלה, אַ קאַבאַליסט.

בַּ׳עַל־מְקַ׳נְא, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְקַנְ׳אִים). אַ באַניידער, אַ ניט־פאַרגינער.

בַּ׳עַל־מָ׳רָה־שְׁחוֹ׳רָה, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מָ׳רָה־שְׁחוֹ׳רָה). אַ מעלאַנכאָלי־קער.

בַּ׳עַל־מְשָׁ׳לִים, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־מְשָׁ׳לִים). איינער וועלכער ווייס אָדער געברויכט אין זיין ריידען זעהר פיעל פאַבעלען אָדער אַנעק־דאָטען.

בַּ׳עַל־נֶאֱמָ׳נוּת, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נֶאֱמָ׳נוּת). אַ באַגלויבטער, פאַר־טרויענסווערטער מענש.

בַּ׳עַל־נְגִי׳נָה, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נְגִי׳נָה). זעה בַּ׳עַל־מְנַ׳גֵן.

בַּ׳עַל־נֵס [נֶס], המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נִ׳סִים). איינער וועלכער באַווייזט וואונדער אָדער עס פאַסירען מיט איהם וואונדער.

בַּ׳עַל־נְעִי׳לָה, המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־נְעִי׳לָה). דער פאָרבעטער פון דעם נעילה (ווז.) געבעט.

בַּ׳עַל־סוֹד [סֹד], המ. (מ. בַּ׳עֲלֵי־סוֹ׳דוֹת). איינער וועלכער קען האַלטען אַ געהיימניס. "דער מאָ־גען איז אַ גרויסער ב ע ל - ס ו ד" (שפוו.).

בַּ'עַל־עֲבֵ'רָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־עֲבֵ'רוֹת). אַ מאַן פון זינד, אַ'ן אויסגעלאַסענער מענש.

בַּ'עַל־עֲבֵ'רָה'ניק, המ. (מ. בַּ'עַל־עֲבֵ'רָה'ניקעס). זעה בַּ'עַל־עֲבֵ'רָה.

בַּ'עַל־עֲגָ'לָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־עֲגָ'לוֹת). פוהרמאַן; אָנטרייבער, קוטשער. "אז מע וויל אָפּטהאָן דעם בעל־עגלה אַ שפּיטצעל געהט מען ביי'ן וואָגען צו פוס" (שפּוו.). "ווי דער בעל־עגלה וויל אַזוי דרעהט ער מיט'ן די־שעל" (שפּוו.).

בַּ'עַל־עַוְ'לָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־עַוְ'לוֹת). איינער וועלכער טהוט אַ'ן אונרעכט, איינער וועלכער קריוודעט (אימעצען).

בַּ'עַל־עֵ'סֶק, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־עֲסָ'קִים) געשעפטס־מאַן.

בַּ'עַל־עֵ'צָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־עֵ'צוֹת, (תלמודיש). ראַטהגעבער; אַ קלו־גער מאַן.

בְּעַל־פֶּה, אד. (תלמודיש). "מיט'ן מויל", אויסוועניג.

בַּ'עַל־פּוֹ'עֵל, המ. אַ ווירקזאַמער אונטערריכטער, איינער וועלכער לערנט גוט מיט זיינע שילער.

בַּ'עַל־צְדָ'קָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־צְדָ'קוֹת), (תלמודיש). אַ וואָהל־טהוער, אַ פרייגיביגער מענש. "אַ'ן אָרעמאַן טאָר קיין בעל־צדקה ניט זיין" (שפּוו.). "ער איז אַ בעל־צדקה אויף אַ פרעמדען בייטעל" (ווער.).

בַּ'עַל־צְדָ'קָה'טע, הוו. (מ. בַּ'עַל־צְדָ'קָה'טעס). זעה בַּ'עַל־צְדָ'קָה.

בַּ'עַל־קַבָּ'לָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־קַבָּ'לָה). זעה בַּ'עַל־מְקוּ'בָּל.

בַּ'עַל־רַחְ'מִים, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־רַחֲ'מִים), (תלמודיש). אַ באַרמ־הערציגער מענש.

בַּ'עַל־רַחְ'מָן, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־רַחֲמָ'נִים). אַ באַרמהערציגער מענש.

בַּ'עַל־שַׁחֲ'רִ'ית, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־שַׁחֲ'רִית, בַּ'עֲלֵי־שַׁחֲרֵי'תִים *). דער פאַרבעטער פון דעם שחרית (ווז.) געבעט.

בַּ'עַל־שֵׁם [שֵׁם], המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־שֵׁ'מוֹת). איינער וועלכער קען באַווייזען וואונדער מיט די היי־ליגע נעמען פון גאָט, אַ גוטער איד. "אז דער טאַטע איז אַ בעל־שם איז דער זוהן אַ גולם" (שפּוו.).

בַּ'עַל־שֵׁם־טוֹב [שֵׁם־טֵב], אמ. דער צו־נאָמען פון דעם קאַבאַליסט ישראל פון מעזיבוז, גרינדער פון דער חסידישער סעקטע (געבאָרען 1700; געשטאָרבען 1760).

בַּ'עַל־שִׂמְ'חָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־שִׂמְ'חוֹת). איינער וועלכער מאַכט אַ מאָהלצייט, אַ האָכצייט־פעסט א. ד. ג. "אז דער בעל־שמחה איז אַ פרעסער קומט די געסט גאָרניט אָן" (שפּוו.).

בַּ'עַל־שִׂמְ'חָה'טע, הוו. (מ. בַּ'עַל־שִׂמְ'חָה'טעס). זעה בַּ'עַל־שִׂמְ'חָה.

בַּ'עַל־שֶׁ'פַע, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־שֶׁ'פַע). איינער וועלכער האָט אַ גוט-געהענדעם געשעפט.

בַּ'עַל־תַּאֲ'וָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־תַּאֲוות [תַּאֲ'וות]). איינער וועלכער איז איבערגעגעבן צו קערפערליכע פאַרגעניגענס; אַ ליידענשאַפטליכער מענש.

בַּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניצע, הוו. (מ. בַּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניצעס). זעה בַּ'עַל־תַּאֲ'וָה.

בַּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניק, המ. (מ. בַּ'עַל־תַּאֲ'וָה'ניקעס). זעה בַּ'עַל־תַּאֲ'וָה.

בַּ'עַל־תּוֹקֵ'עַ, המ. (מ. בַּ'עַל־תּוֹקְ'עִים) דער וועלכער בלאָזט דעם שופר אין שוהל.

בַּ'עַל־תַּחְבּוּ'לָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־תַחְבּוּלוֹת [תַּחְבּוּ'לות]). אַ מאַן מיט איינפאַלען, אַ קלוגער מענש.

בַּ'עַל־תַּכְ'לִית, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־תַכְלִית [תַּכְ'לית], בַּ'עֲלֵי־תַּכְלִ'יתִים *). איינער וועלכער קוקט אוים אויף אַ צוועק, אַ שפּאָרעוודיגער עקאָנאָמישער מענש.

בַּ'עַל־תַּנַ"ךְ', המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־תַּנַ"ךְ'). איינער וועלכער קען זעהר גוט די ביבעל.

בַּ'עַל־תְּפִ'לָּה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־תְפִלּוֹת [תְּפִ'לות]). פאָרבעטער אין דער סינאַגאָגע.

בַּ'עַל־תְּקִ'יעָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־תְקִיעוֹת [תְּקִ'יעות]). דער וועלכער בלאָזט דעם שופר (אין שוהל). "אַז דער בעל־תקיעה קען ניט בלאָזען לעגט זיך דער שטן אין שופר אַריין" (שפּוו.).

בַּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־תְשׁוּבוֹת [תְּשׁוּ'בות]), (תלמודיש). איינער וועלכער בּאַרייעט אויף זיינע זינד.

בַּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניצע, הוו. (מ. בַּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניצעס). זעה בַּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה.

בַּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניק, המ. (מ. בַּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה'ניקעס). זעה בַּ'עַל־תְּשׁוּ'בָה.

בַּ'עֲלֵי־הַתַּ'לְמוּד, המ. מ. (תלמודיש). די געלעהרטע וועלכע האָבען פאַרפאַסט די פאַרשידענע טהיילען פון דעם תלמוד.

בַּ'עֲלֵי־מַ'יִם, המ. מ. די אורין-אָרגאַנען, די געשלעכט-גלידער.

בַּ'עֲלָן, המ. (מ. בַּעֲלָ'נִים). איינער וועלכער וויל וויסען אָדער האָבען (עפּעס), אַ קונד. "אויף גוטס איז איטליכער אַ בעלן" (שפּוו.).

בַּעֲלָ'נוּת, הוו. די לוסט צו האָבען אָדער צו וויסען (עפּעס), פאַרוועלענים, קאַפּריז.

בַּ'עֲלָניטע, הוו. (מ. בַּ'עֲלָניטעס). זעה בַּ'עֲלָן.

בַּעֲמִ'ידָה, או. שטעהענדיג.

בְּעֶ'צֶם, או. אין דער ווירקליכקייט, אייגענטליך.

בְּעֶ'רֶךְ, או. אונגעפעהר; אין פאַרגלייך.

בעש"ט, אנמ. אב. בַּ'עַל־שֵׁם־טוֹב (ווז.).

בְּעֵת, או. אין דער צייט, ווערענד.

בְּעֵת־מַעֲ׳שֶׂה, או. אין דער צייט פון דער פּאַסירונג, ווערענד.

בְּפֶה [בְּפֶּה] אֶ׳חָד, או. מיט איין מויל, אַיינשטימיג.

בְּפֶה [בְּפֶּה] מָ׳לֵא, או. מיט'ן פולען מויל, אָפען אַרויסגעזאָגט.

בְּפוֹעַל [בְּפּוֹ׳עַל] מַ׳מָּשׁ, או. אין דער ווירקליכקייט, פּאַקטיש.

בִּפְנֵי כָל עָם [כָּל עַם] וְעֵ׳דָה, או. "פאַר דעם גאַנצען פאָלק און פערזאַמלונג", עפענטליך.

בִּפְרוֹטְ׳רוֹט, או. (תלמודיש). מיט אַלע איינצעלהייטען; איטליך באַזונדער.

בְּפֵ׳רוּשׁ, או. אויסגעטייטשט, דייטליך, אויסדריקליך.

בִּפְרָט [בִּפְרַט׳], או. בעזונדערס, ספּעציעל.

בִּפְרָ׳טִיוּת, או. מיט אַלע איינצעלהייטען, גענוי.

בִּפְרִי׳שׁוּת, או. אין אָפּגעזונדערטקייט (פון דער וועלט).

בְּצִ׳בּוּר, או. מיט אַ פאַרזאַמלונג, מיט צעהן מענשען. דאַוונען בּ צ ב ו ר, דאַוונען זאַלבע-צעהנט.

בְּצֶ׳דֶק, הם. איינער וועלכער איז פרום בלויז ביז צו דער קעשענע (די אָנפאַנג בוכשטאַבען פון די פיער ווערטער בילדען צוזאַמען דאָס וואָרט "בצדק").

בְּצַנְ׳אָה, או. דורך אַ טעסטאַמענט; איבערגענומען, איבערגעגעבען, טראַדיציאָנעל.

בְּצוּ׳רַת־, או. אין געשטאַלט פון —.

בְּצִמְ׳צוּם, או. מיט גענויאיגקייט, גענוי, קאַרג, קוים־קוים.

בִּצְנִי׳עוּת, או. באַשיידען, זיטליך.

בְּקַבָּ׳לָה, או. איבערגעגעבען, איבערגענומען, טראַדיציאָנעל.

בְּקוֹ־הַבְּרִי׳אוּת, או. אין אַ געזונדען צושטאַנד, געזונד.

בְּקוֹ׳מָה־זְקוּ׳פָה, או. (תלמודיש). שטעהענדיג גלייך, מיט שטאָלצער האַלטונג.

בִּ׳קּוּר־חוֹ׳לִים, הם. (תלמודיש). באַזוכונג פון קראַנקע; פאַראיין אָדער אַנשטאַלט פאַר אָרעמע קראַנקע.

בָּ.קִי, הם. (מ. בְּקִי׳אִים). איינער וועלכער איז באַהאַווענט, אַ געניטער.

בְּקִי׳אוּת, הוו. באַהאַוועָנטקייט, געניטקייט.

בַּקָ׳לוּת־רֹאשׁ, או. (תלמודיש). לייכטזיניג, פאַרשייט; מיט אַ הוילען קאָפּ.

בְּקִ׳צוּר, או. קורץ, פאַרקירצט.

בְּקִ׳צוּר־הַדָּ׳בָר, או. אין קורצע ווערטער, קורץ גערעדט.

בַּקָ׳שָׁה, הוו. (מ. בַּקָ׳שׁוֹת). ביטע, געבעט; ביטשריפט.

בַּר־, הם. זוהן, געברויכט אין פאַרבינדונג מיט אַנדערע ווערטער אין פיעלפאַכע באַדייטונגען אַזוי ווי "בן־" (ווז.).

בַּר־אוֹרְיָן [אוֹרְ׳יָן], הם. (תלמודיש).

אַ געלערנטער (אין תלמודישע געגענשטאַנדען).

בַּר־דַ'עַת, המ. (תלמודיש). אַ מענש מיט פאַרשטאַנד.

בַּר־כּוֹכְבָא [כָּכְ'בָא], אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען העלד און אנפיהרער פון אַ רעוואָלוציאָנערער אַרמיי וועלכער האָט געקעמפפט קעגען דער הערשאַפט פון די רעמער אין די צייטען פון דעם קייזער אַדריאַן.

בַּר־עוֹנְ'שִׁין, המ. (תלמודיש). איינער וועלכער קען געזעצליך באַשטראָפט ווערען, אַ דערוואַקסענער, אַ מינדיגער. זעה בַּר־מִצְ'וָה.

בַּר־מַ'זָל, המ. (תלמודיש). זעה בַּ'עַל־מַ'זָל.

בַּר'־מִינָן, המ. (מ. בַּר'־מִינָן'ים), (תלמודיש). אַ געשטאָרבענער.

בַּר־מֵיצַר [מֶ'צַר], המ. (תלמודיש). נאַכבאַר, דער וועלכער האָט דאָס רעכט פון נאַכבאַרשאַפט (לויט אַ תלמודישען געזעץ האָט אַ נאַכבאַר דאָס ערשטע רעכט אָפּצוקויפען דאָס לאַנד וועלכע גרענעצט זיך מיט זיין אייגענעם).

בַּר־מִצְ'וָה, המ. (מ. בַּר־מִצְ'וָה'ים), (תלמודיש). אַ אידיש אינגעל ווען עס ווערט דרייצעהן יאָהר, צו וועלכער צייט ער הויבט אָן לייגען תפלין (ווז.) און טרעט אַריין אין אַלע פליכטען פון אַ דערוואַקסענעם און זיין פאָטער הערט אויף צו זיין פאַראַנטוואָרטליך פאַר זיינע זינד; די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט ווען אַ אינגעל ווערט דרייצעהן יאָהר אַלט. זעה בָּ'רוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי.

בַּר־נַשׁ, המ. (תלמודיש): אַ מענש.

בַּר־סַמְ'כָא, המ. (תלמודיש). איינער אויף וועלכען מע קען זיך פאַרלאָזען, אַ'ן אויטאָריטעט.

בַּר־שֵׂ'כֶל, המ. אַ פאַרנונפטיגער קלוגער מענש.

בְּרֹאשׁ [בְּרָאשׁ], או. אויבען־אָן, אן דער שפּיצע.

בְּרֵא'שִׁית, המ. "אין אָנהויב", דאָס ערשטע וואָרט פון דער תורה; דער נאָמען פון דעם ערשטען בוך פון תומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער ערשטער סדרה (ווז.).

בְּרוּ'אִים, המ. מ. באַשעפעניסען.

בְּרוֹ'גֶז, **בְּרוֹ'גֶזדיג**, א. בייז, אָנגעבלאָזען, צוקריגט. "אַ ב ר ו ג ז ' ע ר שלאָפט אַליין" (שפּוו.). "ווער עס ווערט אומזיסט ב ר ו ג ז ווערט ווידער אומזיסט גוט" (שפּוו.). "פאַר אַ קראַנקען לאָזט מען איבער אָבער ניט פאַר אַ ב ר ו ג ז ' ע ן" (שפּוו.).

בְּרוֹ'גֶז־טאַנץ, המ. (מ. בְּרוֹ'גֶז־טע'ץ). אַ געוויסער אַלט־מאָדישער אידישער טאַנץ וועלכען מע טאַנצט אויף חתונות.

בָּ'רוּךְ־אַ'תָּה, (ליטורגיש). "געבענשט זאָלסטו זיין", די געוועהנליכע אָנהויב־ווערטער פון אידישע געבעטען און זעגענשפּרוכען.

בָּ'רוּךְ דַּ'יָּן הָאֱ'מֶת, (ליטורגיש). געבענשט זאָל זיין דער גערעכטער ריכטער, אַ זעגענשפּרוך וועלכען

מע זאָגט ביי אידען ווען מע הערט אַז אימיצער איז געשטאָרבען.

בָּ'רוּךְ־הַבָּא', אר. (מ. בְּרוּ'כִים־הַבָּ'אִים), (ביבליש). געבענשט זאָל זיין דער וואָס קומט אריין, ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט ביי אידען אַ גאַסט. ברוך הבא ס'קאָציל קומט, ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט אַ וויכטיגען אָדער באַליבטען גאַסט, געוועהנליך אַ פרויענצימער.

בָּ'רוּךְ־הַ'בָּא, הַמ. (מ. בָּ'רוּךְ־הַ'בָּאִ'ם). אויפנאַהמע, באַגריסונג. אַ טרוקענער ברוך־הבא, אַ'ן אויפנאַהמע אָהן טראַקטאַמענט, אַ קאַלטע אויפנאַהמע.

בָּ'רוּךְ־הוּא, (ליטורגיש). געבענשט זאָל ער זיין. "גאָט ברוך־הוא".

בָּ'רוּךְ־הַיּוֹ'שֵׁב, אר. (מ. בְּרוּ'כִים־הַיּוֹשְׁ'בִים). געבענשט זאָל זיין דער וואָס זיצט (און עסט), אַ גוטען אַפּעטיט.

בָּ'רוּךְ־הַשֵּׁם', "געבענשט זאָל זיין דער נאָמען (פון גאָט)", דאַנקען גאָט. ער איז אַ גאַנצער ברוך־השם, ער איז אַ גאַנצער מאַכער.

בָּ'רוּךְ מְחַ'יֵּה הַמֵּ'תִים, (ליטורגיש). געבענשט זאָל זיין דער וועלכער באַלעבט די טויטע, ווערטער וועלכע מע זאָגט ביי אידען ווען מע טרעפט זיך מיט אַ פּערזאָן וועלכע מע האָט ניט ערוואַרטעט צו זעהן מעהר אָדער לאַנג שוין ניט באַגעגענט.

בָּ'רוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי [שֶׁפָּטְרַ'נִי], (ליטורגיש). געבענשט זאָל זיין דער וועלכער האָט מיך באַפרייט (פון אַ פאָטער'ס פאַראַנטוואָרטליכקייט. ווערטער וועלכע דער פאָטער זאָגט ביי אידען ווען זיין זוהן ווערט דרייצעהן יאָהר אַלט). זעה בַּר־מִצְוָה; א דאַנקען גאָט לויז געוואָרען. "ביי אַ אינגעל מאַכט מען ברוך שפטרני צו בעל מצוה ביי אַ מיידעל צו דער חתונה" (שפוו.).

בָּ'רוּר וְיָדוּ'עַ, א. (תלמודיש). קלאָר און באַוואוסט, אַלגעמיין באַקאַנט, פעסט־געשטעלט.

בְּרַחֲ'בוּת'דיג, א. ברייטליך, באַקוועם.

בְּרָ'חֵל בִּתְּ'ךָ הַקְּטַ'נָּה, (ביבליש). פאַר רחל דיין טאָכטער די אינגערע (די ווערטער וועלכע יעקב האָט געזאָגט צו לבן ווען ער האָט זיך פאַרפליכטעט צו אַרבייטען זיבען יאָהר אום צו קריגען זיין טאָכטער פאַר אַ ווייב, ווי די ביבעל דערצעהלט). אויסריידען ברחל בתך הקטנה, גענוי אויסריידען, זיך גענוי באַדינגען. "ברחל בתך הקטנה לאה די גרויסע" (פאַראָדיש ווערטעל).

בַּרְ'חִ'יען, **בַּרְ'ח'ענען**, צש. אַנטלויפען.

בָּ'רִי, או. (תלמודיש). געוויס.

בָּ'רִי־לִ'י, (תלמודיש). עס איז ביי מיר געוויס. "ברי־לי איז געלט" (שפוו.).

בְּרִי'אָה, הוו. (מ. בְּרִי'אוֹת). באַ=

שעפענים; ענערגישע פרוי, אויפטהוערקע.

בְּרִי'אוּת־הַגּוּף', הוו. די געזונדהייט פון קערפער, געזונדהייט.

בְּרִי'אַת־הָעוֹ'לָם, הוו. די באשאפונג פון דער וועלט.

בְּרִיָּה [בְּרְיָ'ה], המ. און הוו. (מ. בְּרִיוֹת [בְּרְ'יוֹת]). ענערגישע, געשיקטע, גערא̈טענע פערזא̈ן.

בְּרְיָ'ה'ן־, בְּרְיָ'ה'נען־זיך, צוו. זיך פלייסען (פאר אימיצען).

בְּרְיָ'ה'ש, א. פעהיג, גערא̈טען, ענערגיש, פלייסיג.

בְּרְיָ'ה'שאַפט, הוו. ענערגישע טהעטיגקייט, געשיקטקייט, גערא̈טענקייט.

בַּרְיוֹ'נָא, המ. (מ. בַּרְיוֹ'נֵי), (תלמודיש). "א רויבער", א יונגאטש.

בְּרַיְי'תָא, הוו. (מ. בְּרַיְי'תוֹת), (תלמודיש). איינע פון יענע לעהר־זאצען און געזעץ־ענטשיידונגען פון די תנאים (ווז.) וועלבע זיינען ניט אריינגענומען געווא̈רען אין דער משנה (ווז.) א̈בער ווערען געבראכט אלס אויטא̈ריטעטען אין דער גמרא (ווז.).

בְּרֵי'רָה, הוו. (מ. בְּרֵי'רוֹת). זעה בְּרֵ'רָה.

בְּרֵיש־גְּלֵי, אוו. (תלמודיש). עפענטליך.

בְּרִית, המ. (מ. בְּרִית'ען). "דער בונד" (צווישען גא̈ט און אידען), די צערעמא̈ניע פון באשניידונג. "די נקבה הא̈ט די יסורים און דער מאן מאכט דעם ב ר י ת" (שפוו.).

בְּרִית־חֲדָ'שָׁה, המ. דער נייעז טעסטאמענט, דער עוואנגעליום.

בְּרִית־מִי'לָה, המ. (מ. בְּרִית־מִי'לָה'ס), (תלמודיש). זעה בְּרִית.

בְּרִית'יי'צע, הוו. (וואולגאר). די געבורט פון א מיידעל.

בְּרָ'כָה, הוו. (מ. בְּרָ'כוֹת). זעגען, גליק, גערעטענים; א ווינשעווא̈ניע, א גליקוואונש; זעגענשפרוך, דאנקגעבעט, לויב־געבעט, איינס פון דיא פיעלע קורצע געבעטען וועלבע ווערען געזא̈גט ביי אידען פאר און נא̈כ'ן געניסען עפעס און ביי פיעלע אנדערע געלעגענהייטען. זא̈גען ב ר כ ה, זא̈גען דא̈ס מא̈רגענגעבעט (גלייך נא̈כ'ן אויפשטעהן). מאכען א ב ר כ ה, זא̈גען א זעגענשפרוך. מאכען ב ר כ ה, געניסען. עס איז דארי'פער א ב ר כ ה צו מאכען, עס איז זעהר שעהן א̈דער גערא̈טען. "אז א טויבער הערט א גראגער מאכט ער א ב ר כ ה איבער א דונער" (ווער.). "א סך מלאכות און ווייניג ב ר כ ו ת" (שפוו.). "וואס נוצט מזל א̈הן ב ר כ ה" (שפוו.). "אין א ליידיגען פאס קען די ב ר כ ה ניט אריין" (שפוו.).

בְּרָ'כָה־אַחֲרוֹ'נָה, הוו. (תלמודיש). דער זעגענשפרוך וועלכען מע זא̈גט ביי אידען נא̈ך דעם ווי מע עסט פרוכטען א̈דער א לייכטען צוביים.

בְּרָ'כָה־לְבַטָּ'לָה, הוו. (תלמודיש). א זעגענשפרוך אויסגעשפרא̈כען אומזיסט (אזוי ווי ווען מע זא̈גט דעם זעגענשפרוך אויף וויין און

עס ווייזט זיך אַרויס אַז עס איז געוועזן אַ'ן אַנדער געטראַנק) ; אַרויסגעוואָרפענע, אומזיסטע אַרבייט.

בָּרְ'כוּ, המ. (ליטורגיש). "בענשט", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט אין דעם מאָרגענדיגען און אָבענדיגען דאַוונען. האַפּען אַ ב ר כ ו, קריגען צו זאָגען ברכו מיט אַ מנין (ווז.). "אַ אידען'ס גליק איז ווען ער קומט צו ב ר כ ו" (שפּוו.).

בָּרְ'כִי־נַפְ'שִׁי, המ. (ליטורגיש). "בענש, מיין זעלע", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון דעם הונדערט און פיערטען קאַפּיטעל פון תהלים וועלכען מע זאָגט ביי אידען אין די ווינטער־מאָנאַטען יעדען שבת נאָך מיטאָג.

בִּרְ'כַּת־הַמָּ'זוֹן, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט וואָס מע זאָגט נאָכ'ן עסען.

בִּרְ'כַּת־כּ'הֲנִים, הוו. (תלמודיש). די בענשונג וועלכע די כהנים גיבען אין דער שוהל ביי'ם דוכנ'ען.

בִּרְמִי'זָה, או. אויפ'ן וואונק.

בְּרֵ'רָה, הוו. (מ. בְּרֵ'רוֹת). וואהל, אויסוואַהל ; אַ זיצונג פון בוררים אויף אַ'ן אָפּמאַך. "אַז מע האָט ניט קיין ב ר ר ה מוז מען אפילו טהאָן אַ'ן עברה" (שפּוו.). "דער מענש האָט צוויי ב ר ר ו ת קריעה רייסען אָדער פאַרשוואַרצט ווערען" (שפּוו.).

בִּרְשׁוּת'־, או. (ליטורגיש). מיט דער ערלויבניס פון —.

בְּשׁוֹ'גֵג, או. (תלמודיש). אומגערן, אָהן אַבזיכט.

בְּשׁוּם (ענְ'יָן וְ)אוֹ'פֶן, או. אויף קיין פאַל, אונטער קיינע אומשטענדען.

בְּשׁוּ'פִי, או. (תלמודיש). אין רייכטהום, מיט פולער מאָס.

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ'רָה], הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ'רוֹת]). נאַכריכט, נייעס. "גוטע ב ש ו ר ו ת הערט מען פון דער וויטען" (שפּוו.).

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ'רָה] טוֹ'בָה, הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ'רוֹת] טוֹ'בוֹת). אַ גוטע נאַכריכט.

בְּשׂוֹרָה [בְּשׂוּ'רָה] רָ'עָה, הוו. (מ. בְּשׂוֹרוֹת [בְּשׂוּ'רוֹת] רָ'עוֹת). אַ שלעכטע נאַכריכט.

בִּשְׂכַר'־זֶה, או. (ליטורגיש). אַלס לויהן פאַר דאָס, דערפאַר.

בְּשַׁלְ'וָה, או. אין פרידען, רוהיג, אָהן זאָרג.

בְּשָׁ'לוֹם, או. אין פרידען, אין זיכערהייט ; פרידליך, גוט פאַרטראָגען.

בִּשְׁ'לָמָא, או. (תלמודיש). צוגעבענדיג אַז, אויב עס איז יא ריכטיג אַז, זאָל שוין זיין אַז.

בִּשְׁלֵ'מוּת, או. אין פאָלקאָמענהייט, פאָלשטענדיג, אין גאַנצען.

בְּשֵׁם־, או. אין דעם נאָמען פון—.

בְּשֵׁם אֱלֹהֵי [אֱלוֹקֵי] יִשְׂרָ'אֵל, (ביבליש). אין דעם נאָמען פון פון דעם אידישען גאָט, אין גאָט'ס נאָמען.

בְּשִׂמְ'חָה (רַ'בָּה), או. (ליטורגיש).

מיט (גרויס) פרייד, מיט (גרויס) פאַרגעניגען.

בְּשָׂ'מִים, המ. מ. געווירצען, שמעקעדיגע געווירצען.

בְּשָׂ'מִים־קראָם, הוו. (מ. בְּשָׂ'מִים־קראָמען). געווירץ־געשעפט, שפּייז־קראָם.

בְּשָׂ'מִים'דיג, א. געווירציג, שמעקעדיג, דופטיג.

בְּשֵׁן־וָעַ'יִן, או. (תלמודיש). מיט אַ (אויסגעהאַקטען) צאָהן אָדער אויג (גענומען פון דער שטעלע אין תלמוד וועלכע זאָגט אַז אַ שקלאַף מוז אַרויסגעלאָזען ווערען פריי ווען זיין אייגענטהימער האָט איהם אויסגעהאַקט אַ צאָהן אָדער אַ'ן אויג). אַרויסגעהן בשן־ועין, שלעכט אָפּשניידען.

בִּשְׁעַת', או. אין דער צייט, וועהרענד.

בִּשְׁעַת־מַעֲ'שֶׂה, או. אין דער צייט פון דער פּאַסירונג, אין דער צייט.

בִּשַׁעְ'תוֹ, או. אין זיין צייט.

בָּ'שָׂר, המ. פלייש.

בָּ'שָׂר־בֶּחָ'לָב, המ. מ. (תלמודיש). "פלייש מיט מילך", פליישיגס מיט מילכיגס צוזאַמען (פאַרבאָטען לויט דעם אידישען געזעץ).

בְּ'שַׂר־וְדָ'גִים, המ. מ. (ליטורגיש). פלייש און פיש. "בשר־ודגים איז אַ'ן עונג־שבת אין דער וואָכען איז עס אויך ניט שלעכט" (שפּוו.).

בָּ'שָׂר־וָדָם [וָדַם'], המ. (תלמודיש). "פלייש און בלוט", אַ מענש. "אומשטיינס געזאָגט בשר־ודם בלוט און וויערמילך" (וועכ.).

בְּ'שַׂר־מִן־הַחוּץ', המ. פלייש אַריינגעבראַכט פון דרויסען (פון אַ פרעמדער שטאָדט).

בִּשְׁתִיקָה [בִּשְׁתִי'קָה], או. שווייגענדיג, שטילערהייד, פאַרבאָרגענערהייד.

בַּת, הוו. (מ. בָּנוֹת, בְּנוֹת־). טאָכטער, די טאָכטער פון —; איינע וועלכע איז אין עלטער פון —. "דער רב האָט דאָס רוב בנות" (וועכ. — וואָרטשפּיעל אויף "רבנות").

בַּת־הָרַב', הוו. די טאָכטער פון אַ רב.

בַּת־יְחִי'דָה, הוו. (מ. בַּת־יְחִי'דָה'ס). אַ'ן איינאיינציגע טאָכטער. "די בת־יחידה זאָל מען פרייען (הייראַטהען) דעם בן־יחיד זאָל מען שייען" (שפּוו.).

בַּת־יְחִיד'קע, הוו. (מ. בַּת־יְחִיד'קעס). פאַרקלענערונג אָדער פאַרצערטעלונג פון "בת־יחידה".

בַּת־יִשְׂרָ'אֵל, הוו. (תלמודיש). אַ אידישע טאָכטער, די טאָכטער פון איינעם וועלכער איז ניט קיין כהן (ווז.) אָדער לוי (ווז.).

בַּת־כֹּ'הֵן, הוו. (תלמודיש). די טאָכטער פון אַ כהן (ווז.).

בַּת־לֵ'וִי, הוו. די טאָכטער פון אַ לוי (ווז.).

בַּת־מַלְכָּה, הוו. (תלמודיש: בַּת־מֶ'לֶךְ), (מ. בַּת־מַלְכָּה'ס). אַ קעניג'ס טאָכטער, אַ פּרינצעסין.

בַּת־קול [קָל], המ. (תלמודיש). אַ

געטליכע שטים, אַ שטים פון הימעל.

בַּת־שְׁבְ'עִים, הוו. אַ זיבציגערין, אַ פרוי וועלכע איז אַלט זיבעציג יאָהר אָדער מעהר.

בְּתוֹךְ [בְּתוֹךְ] הַבָּ'אִים, או. צווישען די אָנגעקומענע, צווישען די געסט.

בְּתוֹכָם [בְּתוֹ'כָם], או. צווישען זיי, אונטער זיי, דאַרונטער.

בְּתוּ'לָה, הוו. (מ. בְּתוּ'לוֹת). יונגפרוי, מיידעל; דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערנקרייז פאַר דעם מאָנאַט אלול. "ווען אַ'ן אַלטער מאַן נעהמט אַ ב ת ו ל ה האָבען ביידע ניט קיין גדולה" (שפוו.).

בְּתוּ'לִים, המ. מ. די צייכענס פון יונגפערשאַפט.

בְּתוֹרַת־ [בְּתוֹ'רַת־], או. אַלס. ב ת ו ר ת ה ל ו ו א ה, אַלס אַ'ן אָנלייה, געבאָרגט.

בְּ'תִי, הוו. מיין טאָכטער. זעה בַּת.

בָּתִּים [בָּ'תִּים], המ. מ. זעה בַּ'יִת.

בְּתַכְלִית [בְּתַכְ'לִית] הַשְׁלֵ'מוּת, או. אויף דער שפיץ פון פאָלקאָמענהייט, העכסט פאָלקאָמען.

בִּתְמִיָה [בִּתְ'מִיָה], או. (תלמודיש). מיט פאַרוואונדערונג, מיט אַ פראַגענדען טאָן.

בִּתְמִימוּת [בִּתְמִי'מוּת], בִּתְמִי'מוּתדיג, א. נאַאיוו, אָהן קונצען, ערנסט, מיט'ן גאַנצען האַרצען.

בִּתְנַאי [בִּתְנַאי'], או. מיט דעם באַדינג.

בְּתָקְפּוֹ [בְּתָקְ'פּוֹ], או. אין (דער צייט פון) זיין מאַכט.

ג.

ג, דער דריטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 3. זעה גִ'ימֶל.

גַּאֲ'וָה, גַּאֲ'וָוה, הוו. (מ. גַּאֲ'ווֹת). שטאָלץ; פוסטער שטאָלץ, גרויסהאַלטעריי. "גאָט זאָל אָפּהיטען פון גויאישער תאוה און פון אידישער ג א ו ה" (שפוו.).

גַּאֲ'וָוה'דיג, א. שטאָלץ, גרויס ביי זיך.

גְּאוּ'לָה, הוו. (מ. גְּאוּ'לוֹת). אויסלייזונג, דערלייזונג; די אויסלייזונג אויף וועלכע דאָס אידישע פאָלק האָפט. "ווען די ג א ו ל ה קומען אַ ביסעל שפּעטער, עס וועט ניט פאַרזאַמען.

גָ'אוֹן, המ. (מ. גְּאוֹ'נִים). אַ גרויסער תלמודישער געלעהרטער אויסגעצייכענט מיט אונגעוועהנליכע פעהיגקייטען און קענטעניסען; איינער פון די גרויסע ראַבינישע געלעהרטע וועלכע האָבען געלעבט נאָך די תלמודישע צייטען; אַ זשעני. דער ג א ו ן, דער באַ־

ריהמטער אידישער געלעהרטער אליהו פון ווילנא וועלכער האָט געלעבט אין ענדע פון אַכצעהנטען יאָהר=הונדערט.

גאָו'נות, הוו. אונגעוועהנליכע פעהיגקייט, זשעניאַליטעט.

גאָו'ניש, א. זעהר באַגאַבט, זעהר פעהיג, גייסטרייך.

גַבָּ'אות, הוו. זיאַס אַמט פון אַ גבאי (ווז.).

גַ'בַּאי, המ. (מ. גַבָּ'אִים). פאָרשטעהער פון אַ געמיינדע אָדער אַ וואָהלטהעטיגען פאַראיין. "אַז דער גבאי געהט ניט אין שול איז אַ סימן אַז די שול געהט אין גבאי אַריין" (שפוו.). "אַ גבאי לעגט קיינמאָל ניט צו צו דער גבאות" (שפוו.).

גַ'בַּאיטע, הוו. (מ. גַ'בַּאיטעס). פאָרשטעהערין פון אַ וואָהלטהעטיגען פאַראיין; די פרוי פון אַ גבאי.

גְבוּל, המ. גרענעץ, ענד.

גִ'בּור, המ. (מ. גִבּוֹ'רים). אַ שטאַרקער מענש; אַ העלד.

גבוּרָה, גְבוּ'רָה'שאַפט, הוו. (מ. גְבוּ'רות, גְבוּ'רָה'שאַפטען). שטאַרקייט; העלדישקייט; אַ שטאַרקע אָדער העלדישע טהאַט. "דער אָקס וויים ניט פון זיין גבורה" (שפוו.).

גְבוּ'רות־הַבּוֹ'רֵא, הוו. מ. שטאַרקע טהאַטען פון דעם באַשעפער, גאָט'ס וואונדער.

גְבִיר, המ. (מ. גְבִי'רִים). אַ רייכער מאַן. "אַ משכון צו פאַרזעצען אַבי אַ גביר צו זיין" (שפוו.). "בעסער אַ'ן אויפגעקומענער גביר איידער אַ'ן אָפּגעקומענער עושר" (שפוו.). "דער גביר בלאָזט זיך און דער אָרעמאַן ווערט געשוואָלען" (שפוו.).

גְבִיר־אַ'דִיר, המ. (מ. גְבִי'רִים־אַדִי'רִים). אַ זעהר רייכער מאַן.

גְבִיר־עָ'צוּם, המ. אַ זעהר רייכער מאַן.

גְבִי'רָה, הוו. (מ. גְבִי'רות). זעה גְבִיר.

גְבִיר'יטע, הוו. (מ. גְבִיר'יטעס). זעה גְבִיר.

גְבִי'ריש, א. האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אָדער באַלאַנגענדיג צו אַ גביר.

גְבִי'ר'ינטע, הוו. (מ. גְבִי'ר'ינטעס). זעה גְבִיר.

גֶבֶר, המ. אַ זעהר שטאַרקער מאַן.

גַבְרִיאֵל, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען ענגעל. "האַלט מיך פאַר מלאך גבריאל און טרוי מיך ניט פיעל" (ווער.).

גַבְ'רָן, המ. זעה גֶבֶר.

גָד, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון גד.

גָ'דול, המ. (מ. גְדוֹ'לִים). אַ גרויסער; אַ גרויסער מאַן; אַ געוויסעס געלט=שטיק.

גָ'דול, אמ. (מ. גְדוֹ'לִים; אוו. גְדוֹ'לָה, מ. גְדוֹ'לות), גרויס.

גְ׳דול, המ. אַ געוויקס ; וואוקס, געשטאַלט, זאָרט.

גְ׳דול־בְּיִשְׂרָ׳אֵל, המ. אַ גרויסער מאַן צווישען אידען, אַ גרויסער מאַן.

גְ׳דול־בָּ׳נִים, המ. (תלמודיש). די האָדעוואַניע פון קינדער, קינדערערציהונג.

גְּדול [גְ׳דול] הַדור [הַדָר׳], המ. (מ. גְּדוֹלֵי־הַדור [הַדָר׳]), (תלמודיש). איינער פון די גרויסע מענער פון דער צייט.

גְ׳דול׳דיג, א. גרויס ביי זיך, שטאָלץ.

גְּדוּ׳לָה, הוו. (מ. גְּדוּ׳לוֹת). גרויסקייט, גרויסע עהרע, רוהם ; פרייד. "אַ גדולה אויף דיין באָבען" (איראָנישער אויסדרוק).

גְּדוּ׳לִים, המ. מ. זעה נְקֵ׳בִים־גְּדוּ׳לִים.

גְּדִי, המ. אַ "ציקעלע", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערענקרייז פאַר דעם מאָנאַט טבת. זעה מַ׳זָל.

גַדְ׳לוּת, הוו. גרויסקייט, שטאָלצקייט.

גַדְ׳לוּת׳דיג, א. שטאָלץ, גרויס ביי זיך, באַריהמעריש.

גַדְ׳לָן, המ. (מ. גַדְלָ׳נִים). אַ גרויסהאַלטער.

גַדְ׳ל׳יען־, גַדְ׳ל׳יענען־זיך, צוו. זיך גרייסען, שטאָלצירען.

גֶ׳דֶר, המ. (מ. גְ׳דָ׳רִים), (תלמודיש). אַ׳ן אָפּצאַהמונג, אַ באַשרענקונג, אַ רעגעל אָדער פאָרשריפט געמאַכט אום צו באַוואָרענען אַז מע זאָל ניט איבערטרעטען אַ רעליגיעזעס געזעץ.

גו׳אֵל, המ. (מ. גו׳אֲלִים). אויסלייזער, דערלייזער, באַפרייער ; משיח (ווז.) ; פריינד, פאַרוואַנדטער. "ער האָט ניט קיין קרוב און קיין גואל" (ווער.).

גו׳אֵל־הַדָם [הַדַם׳], המ. (מ. גו׳אֲלֵי־הַדָם [הַדַם׳]), (ביבליש). דער פאַרוואַנדטער פון דעם ערמאָרדעטען אויף וועלכען עס איז געפאַלען די פליכט ראַכע צו נעהמען פון דעם מערדער (ביי די פאַרצייטיגע אידען).

גו׳אֵל־צֶ׳דֶק, המ. דער גערעכטער דערלייזער, דער אידישער משיח (ווז.).

גו׳בֵר־זיין, צא. באַזיגען, בייקומען.

גוג־ומָ׳גוג [גָג־מָגָג], אנמ. (ביבליש). גוג דער קיניג פון דעם פאָלק מגוג. גרויס ווי גוג־מגוג, זעהר גרויס, ריזענהאַפט.

גוּזְ׳מָא, הוו. (מ. גוּזְ׳מוֹת, גוּזמָ׳אוֹת). איבערטרייבונג ; אַ מאַסע, זעהר פיעל.

גוּזְ׳מָא־רַ׳בָּה, הוו. אַ גרויסע מאַסע, זעהר פיעל.

גוּזְ׳מָא׳דיג, א. איבערטריבען ; אונגעהייער.

גו׳זֵר־זיין, צש. באַפעהלען, פאַרורטהיילען.

גו׳זֵר־דין־זיין, צש. (תלמודיש). באַשטימען אַ׳ן אורטהייל, באַפעהלען.

גו'זר־תַּעֲ'נית־זיין, צש. (תלמודיש). באַשטימען אַ פאַסט=טאָג.

גוי [גָי], המ. (מ. גוים [גָ'יים]). אַ ניט=איד; איינער וועלכער איז אונוויסענד אין אידישע רעליגיאָן=געזעצען; אַ ניט=פרומער, אַ'ן אויסגעלאַסענער; דער גראָבער פינגער פון דער האַנד (זעה יוד). האָבען אַ מזל פון אַ גוי, האָבען גליק. שטאַרק ווי אַ גוי, זעהר שטאַרק. "לעבען זאָל מען צווישען גויים שטאַרבען צווישען אידען" (שפּוו.). "מעהר גוי מעהר מזל" (שפּוו.).

גוי [גָי] **גָ'מור**, המ. (מ. גויים [גָ'יים] גְמוּ'רִים). איינער וואָס וויים גאָרניט אָדער האַלט גאָרניט פון אידישע רעליגיאָן=געזעצען.

גוי'איש [גָי'איש], א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ ניט=אידען; אונוויסענד; ניט פרום, אויסגעלאַסען. "אַ גוי'איש גלייכווערטעל איז להבדיל אַ תורה" (שפּוו.). "בעסער אין גוי'אישע העגד איידער אין אידישע מיילער" (שפּוו.).

גוי'ע [גָ'יע], **גוי''עטע**, הוו. (מ. גוי''עס, גוי''עטעס). זעה גוי.

גו'לֵי־, המ. מ. די פאַרטריבענע פון —. גולי־שפּאַניען, די פאַרטריבענע (אידען) פון שפּאַניען.

גו'לֶם, המ. (מ. גולֶ'מים, גו'לֶמ'ס), (קאַבאַליסטיש). אַ מענש באַשאַפען דורך אַ הייליגען שפּרוך; אַ נאַרר, אַ'ן אונגעשיקטער מענש, אַ'ן אידיאָט. אַ לייםענער גולם, אַ'ן אונגעשיקטער מענש, אַ טויגעניכטס. "אַ'ן עולם איז ניט קיין גולם" (שפּוו.).

גו'מֶל, המ. (ליטורגיש). דער נאָמען פון אַ זעגענשפּרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען ווען מע מיידט אויס אַ געפאַהר אָדער מע ווערט געראַטעט פון אַ'ן אונגליק. גומל בענשען, זאָגען דעם זעגענשפּרוך פון גומל; דאַנקען גאָט.

גו'מֵל־חֶ'סֶד־זיין, צש. (תלמודיש). טהאָן גוטס (מיט אימעצען).

גו'מֵר־זיין, צא. ענדיגען, אָפּשליסען (אַ געשעפט, אַ הייראַטה־קאָנטראַקט אָדער אַ'ן אָפּמאַך).

גו'סֵס, המ. (מ. גו'סְסים). איינער וועלכער האַלט ביי'ן שטאַרבען, אַ שטערבענדער.

גו'סֵס, א. האַלטענדיג ביי'ן שטאַרבען, נאָהנט צום טויט.

גו'ס'ען, **גו'ס'ענען**, צש. האַלטען ביי'ן שטאַרבען, שטאַרבען, אויסגעהן.

גוף, המ. (מ. גו'פים). קערפּער.

גו'פָא, או. (תלמודיש). סאַמע, אַליין, זעלבסט.

גופְ'ניות, הוו. קערפּערליכקייט, קערפּערליכע זאַכען.

גו'רָל, המ. (מ. גורָ'לות). אַ לאָאז, אַ לאָטערי=צעטעל; אַ לאָטערי; שיקזאַל. וואַרפען גורל, ציהען לאָאזען.

גו'רֵם־זיין, צא. פאַראורזאַכען.

גו'רֵס־זיין, צא. לעזען (אַ טעקסט אויף באַשטימטע אַרט); דולדען, צולאָזען, ערלויבען.

גו'שֶׁן, אנוו. דער נאָמען פון דער געגענד אָדער שטאָדט וואו די אידען האָבּען געוואָהנט ווען זיי זיינען געוועזען אין עגיפּטען. פאַר־קריכען אַזש אין גושן, פאַר־געהן זעהר ווייט, רעדען ניט צו דער זאַך.

גְזֵי'לָה, הוו. (מ. גְזֵי'לוֹת). זעה גְזֵ'לָה.

גְזֵי'רָה, הוו. (מ. גְזֵי'רוֹת). זעה גְזֵ'רָה.

גְזֵ'לָה, הוו. (מ. גְזֵ'לוֹת). אַ רויב; רויבּעריי.

גְזֵ'לָה־בּוּיך, המ. (מ. גְזֵ'לָה־בּייכער). איינער וועלכער איז רייך געוואָ־רען בּאַראַבּעוועדיג אַנדערע.

גַזְלְיוואָי'סטווע, הוו. (מ. גַזְלְיוואָי־סטווּעם). רויבּעריי, אונרעכט.

גַזְ'לָן, המ. (מ. גַזְלָ'נִים). אַ רויבּער; אַ מערדער; אַ גרויזאַמער שלעכטער מענש. "אַ קינד איז ערגער ווי אַ גזלן און מען מוז נאָך טאַנצען אויף זיין חתונה" (שפּוו.).

גַזְלָ'נוּת, הוו. רויבּעריי.

גַזְלָ'נ־טע, הוו. (מ. גַזְלָ'נ־טעס). זעה גַזְ'לָן.

גַזְלָ'ניש, א. מערדעריש, גרויזאַם.

גַזְ'ליען, **גַזְ'ליענען**, צא. רויבּען.

גֶ'זַע, המ. שטאַם, אָפּשטאַמונג, פאַמיליע.

גְזָר [גְזַר], המ. (מ. גְזַר־יען). בּאַשלוס, אורטהייל, פאַראורטהיילונג, שטראָף. "אַ נאַרר איז אַ גזר" (שפּוו.).

גְזַר־דִין', המ. (תלמודיש). אַ'ן אור־טהייל (פון דעם הימלישען גע־ריכט). צורייסען דעם גזר־דין, שענקען די שטראָף, פאַרצייהען די זינד.

גְזָר [גְזַר] **מִן־הַשָּׁמַ'יִם**, המ. אַ'ן אורטהייל, אַ שטראָף פון הימעל.

גְזֵ'רָה, **גְזֵ'רַת־**, הוו. (מ. גְזֵ'רוֹת). געזעץ, בּאַשלוס, אַ שטראָף־גע־זעץ; פאַרפאָלגונג, אומגליק. "אין ברירה איז אַ גרויסע גזרה" (שפּוו.).

גְזֵ'רָה־שָׁוָה, הוו. (מ. גְזֵ'רוֹת־שָׁו'וֹת), (תלמודיש). דאָס דרינגען פון איין זאַך אויף די צווייטע דורך אַ געוויסע עהנליכקייט וועלכע עקזיסטירט צווישען בּיידען (איינע פון די דרייצעהן הויפּט־מעטהאָדען פון דער תלמודישער לאָגיק).

גְזֵ'רַת־שְׁמָד [שְׁמַד], הוו. אַ בּאַ־פעהל אַרויסגעגעבּען אויף אידען אַז זיי מוזען זיך טויפען.

גְזֵ'רַת־תַּ"ח, הוו. די אויסשלאַכטונג פון אידען דורך די קאָזאַקען אין דעם העטמאַן חמעלניצקי'ס צייטען אין דעם יאָהר ת"ח (1648).

ג"ח, אב. גְמִי'לוּת־חֲסָ'דִים (ווז.).

גחש"א, אב. גְמִי'לוּת־חֶ'סֶד־שֶׁל־אֶ'מֶת (ווז.).

גֶט [גֵט], המ. (מ. גִי'טִין). שייד־בּריעף, דער דאָקומענט דורך וועלכען דער מאַן שיידט זיין פרוי. "ביי־טאָג צום גט ביי־נאַכט צום בעט" (שפּוו.).

גֶ'ט־ען, צא. שיידען (אַ פרוי); אויס־

פיהרען די שיידונגס=צערעמאָניע. אָפּ'גט'ען, שיידען. גט'ען זיך, זיך שיידען.

גְ'יבּוֹר, המ. (מ. גִּיבּוֹ'רִים). זעה גִ'בּוֹר.

גִיד, המ. אַ'ן אָדער, אַ'ן אָדער מיט וועלכען מע פאַרנייהט די פאַרמעט פון תפילין און ספרי־תורות (מ. גִ'ידִין); דער מענליכער געשלעכטאָרגאַן.

גִיד־הַנָּ'שֶׁה, המ. (ביבליש). אַ געווייסער אָדער וועלכען מע מוז לויט דעם אידישען געזעץ צוערשט אויסשניידען איידער מע מעג עסען דאָס הינטערפלייש פון אַ געקוילעטען פיה.

גִ'ידוֹל, המ. זעה גִ'דוֹל.

גֵיהִנּוֹם [גֶהֶ'נוֹם], חמ. (מ. גֵיהִנוֹם'ס [גֶהֶ'נוֹמ'ס]). די העללע. בעסער מיט אַ קלוגען אין גיהנום איידער מיט אַ נאַרר אין גן־עדן" (שפוו.). "דער גיהנום איז ניט אַזוי שלעכט ווי דאָס קומען צו איהם" (שפוו.).

גִילְ'גּוּל, המ. (מ. גִילְגוּ'לִים). זעה גִלְ'גוּל.

גִ'ילוּי־, זעה גִ'לוּי־.

גִילָ'יוֹן, המ. (מ. גִילְיוֹ'נוֹת). זעה גִלָ'יוֹן.

גִימַטְ'רִיָא, הוו. (מ. גִימַטְרִיָ'אוֹת). אַ געוויסע אַרט פון אויסטייטשען דעם פאַרבאָרגענעם זינן פון אַ וואָרט, דורך דעם וואָס מע באַרעכענט די איינציגע בוכשטאַבען אַלס צאָהלען, אַזוי זאָגט מען אַז "יין" (וויין) וועלכעס באַטרעפט 70 (י—10, י—10, ן—50) איז אין גימטריא "סוד" (געהיימניס), ווייל דאָס לעצטערע באַטרעפט אויך די זעלביגע צאָהל (ס—60, ו—6, ד—4), און דאָס מיינט "אַז דאָרט וואו וויין געהט אַריין געהט דאָס געהיימניס אַרויס"; אַ'ן אויסטייטשונג פון אַ וואָרט לויט גימטריא.

גִ'ימֶל, המ. (מ. גִימ'ל'ען). דער נאָמען פון דעם דריטען בוכשטאַב (ג) פון דעם אידישען אַלף־בית.

גֵ'ירוּשׁ, המ. (מ. גֵירוּ'שִׁים). זעה גֵ'רוּשׁ.

גִירְ'סָא, הוו. (מ. גִירְ'סוֹת), (תלמודיש). אַ לעהרע, אַ לעקציאָן, אַ לעזע=אַרט (פון אַ טעקסט).

גִירְ'סָא־דְיַנְ'קוּתָא, הוו. (תלמודיש). דאָס וואָס מע האָט קינדערווייז געלערנט.

גִלְ'גּוּל, המ. (מ. גִלְגוּ'לִים), (קאַבּאַליסטיש). פאַרוואַנדלונג, מעטאַמאָרפאָזע; די וואַנדערונג פון דער זעעלע פון איין קערפּער אין אַ צווייטען; אַ בייזער גייסט; אַ פאַרוועלעניס, אַ קאַפּריז.

גִלְ'גּוּל־מְחִי'לוֹת, המ. (תלמודיש). "די וואַנדערונג דורך הייהלען", די אונטעראירדישע וואַנדערונג פון די טויטע נאָך דעם הייליגען לאַנד אין דער צייט פון תחית־המתים (ווז.).

גַלְ'גַל, המ. (מ. גַלְגַ'לִים). אַ זיךדרעהענדער קערפּער, אַ פּלאַנעט אָדער שטערען. "די גלגלים

דרעהען זיך און מיר דרעהען זיך מיט זיי" (שפוו.).

גַלְ'גַל־הַחוֹ'זֵר, המ. (תלמודיש). אַ זיך־דרעהענדער פלאַנעט. "די וועלט איז אַ ג ל ג ל - ה ח ו ז ר" (שפוו.).

גָלוֹ'חַ, המ. (מ. גְלוֹ'חִים). אַ גע־געגאָלטער, איינער וועלכער ראַ־זירט זיין באָרד (קעגען דעם אי־דישען רעליגיאָן־געזעץ).

גִ'לוּי־דַ'עַת, המ. (תלמודיש). מיט־טהיילונג, נאַכריכט.

גָ'לוּי־וְיָדוּ'עַ, א. (תלמודיש). אַנט־פלעקט און באַוואוסט, אַלגעמיין באַקאַנט.

גִ'לוּי־עֲרָיוֹת [עֲרַ'יוֹת], המ. (תלמו־דיש). בלוטשאַנדע, דאָס צוזאַמענ־זיין מיט געוויסע בלוט־פאַר־וואַנדטע.

גִ'לוּי־רֹאשׁ [רָאשׁ], המ. (תלמודיש). אָפּגעדעקטקייט פון קאָפּ.

גִ'לוּי־שְׁכִי'נָה, המ. (תלמודיש). די אַנטפּלעקונג פון דער גאָטהייט.

גָ'לוּת, המ. (מ. גָ'לוּת'ען). פאַר־טרייבונג; פאַרטריבענקייט, פאַר־וואָגעלטקייט, פאַרשקלאַפּטקייט; די פאַרוואָגעלטקייט פון דעם אי־דישען פאָלק. לאַנג ווי דער אי־דישער ג ל ו ת, זעהר לאַנג. אָפריכטען ג ל ו ת, אַרומוואַנ־דערן פון שטאָדט צו שטאָדט אַלס אַ'ן אָפּקומענים פאַר די זינד: "געה רעד אַז די צונג איז אין ג ל ו ת" (ווער.).

גָ'לוּת־בָּ'בֶל, המ. (תלמודיש). די פאַרוואָגעלטקייט פון דעם אידישען פאָלק אין לאַנד באַבילאָן.

גָ'לוּת־הַשְׁכִי'נָה, המ. (קאַבאַליס־טיש). די פאַרוואָגעלטקייט פון דעם געטליכען גלאַנץ וועלכער איז, לויט דער לעגענדע, פאַר־וואָגעלט געוואָרען צוגלייך מיט דעם אידישען פאָלק.

גָ'לוּת־לאַנד, הז. (מ. גָ'לוּת־לענ־דער). איינע פון די לענדער וואו די אידען זיינען פאַרטריבען.

גָ'לוּת־מִצְרַ'יִם, המ. די פאַרשקלאַ־פונג פון דעם אידישען פאָלק אין עגיפטען.

גָ'לוּת־סְפָ'רַד, המ. די אַרויסטרייבונג (פון אידען) פון שפאַניען.

גַ'לָח, המ. (מ. גַלָ'חִים). אַ קריסט־ליכער גייסטליכער, אַ פריעסטער. "אַז מען דערמאָנט דעם מלאך קומט דער ג ל ח" (ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען אימיצער קומט אַריין גראַד ווען מע האַלט אין ריידען פון איהם). "ביזט אַ חזן זינג־זשע ביזט אַ ג ל ח קלינג־זשע" (ווער.).

גַלְ'חִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ גלח. ג ל ח' י ש ע ציפערען, לאַטיינישע ציפערען.

גִלָיוֹן [גִלְ'יוֹן], המ. (מ. גִלְיוֹ'נוֹת). דער ניט באַדרוקטער (אָדער ניט באַשריבענער) ראַנד פון אַ בוך (אָדער אַ מאַנוסקריפּט).

גָ'לִיל, אנמ. דער נאָמען פון אַ גע־וויסער פראָווינץ אין פאַלעסטינא, גאַלילעאַ.

גְלִי׳לָה, הוו. (מ. גְלִי׳לוֹת). דאָס צונויפראָלען פון דער ספר־תורה נאָכ׳ן לייענען אין שוהל. געבען גלילה, באַעהרען אימיצען מיט גלילה.

גָלְיַת, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען ריעז וועלכען דער קליינער דוד (ווז.) האָט געטייטעט, ווי די ביבעל דערצעהלט.

גַם, ב. אויך.

גַם־זוּ־לְטוֹ׳בָה, (תלמודיש). דאָס איז אויך צום גוטען.

גַם לִי גַם לָךְ לֹא יִהְיֶה, (ביבליש). ניט צו מיר ניט צו דיר זאָל עס געהערען.

גָ׳מוּר, אמ. (מ. גְמוּ׳רִים; אוו. גְמוּ׳רָה, מ. גְמוּ׳רוֹת). פאָלקאָמען, פאָלשטענדיג.

גְמִי׳לוּת־חֶ׳סֶד, המ. (מ. גְמִי׳לוּת־חֲסָ׳דִים), (תלמודיש). וואָהלטהעטיגקייט; אַ וואָהלטהאַט, אַ געפעליגקייט; געלט געבאָרגט אַלס געפעליגקייט.

גְמִי׳לוּת־חֶ׳סֶד־שֶׁל־אֱ׳מֶת, הוו. די וואַהרע (אונאייגענניציגע) וואָהלטהאַט, מיט דעם נאָמען ווערט אָנגערופען די באַערדיגונג פון א טויטען פון וועלכען מען קען קיין געגענזייטיגע געפעליגקייט ניט מעהר ערוואַרטען; בעערדיגונגספאַראיין.

גְמִי׳לוּת־חֲסָ׳דִים, המ. (תלמודיש). פאַראיין אָדער אַנשטאַלט צו לייהען אָרעמע געלט אָהן פראָצענט.

גְמַר, המ. שלוס, אָפשלוס; די לעצטע ענטשיידונג.

גְמַר־חֲתִי׳מָה־טוֹ׳בָה, המ. אַ לעצטע פאַרזיגעלונג צום גוטען, אַזוי ווינשט מען זיך ביי אידען אין די טעג צווישען ראש־השנה און הושענא־רבה.

גְמָ׳רָא, הוו. (מ. גְמָ׳רוֹת). דער יעניגער טהייל פון תלמוד וועלכער איז אַ קאָמענטאַר אָדער צולאָג צו דער משנה. זעה תַּלְ׳מוּד; אַ׳ן אָפטהיילונג, אַ טראַקטאַט אָדער אַ באַנד ענטהאַלטענדיג מעהרערע טראַקטאַטען, פון תלמוד.

גְמָ׳רָא־נִ׳גוּן, המ. אַ געוויסער האַלבזינגענדער האַלב־דעקלאַמירענדער טאָן מיט וועלכען מע לערנט געוועהנליך דעם תלמוד.

גְמָ׳רָא־קָאָפּ, המ. (מ. גְמָ׳רָא־קעפּ). שאַרפער קאָפּ.

גַן־עֵ׳דֶן, המ. (מ. גַן־עֵ׳דֶן׳ס), (ביבליש). פאַראַדיעז, יענע וועלט. "אַליין איז אפילו אין גן־עדן אויך ניט גוט צו זיין" (שפוו.). "זיבען זיהן בריינגען א שטוהל אין גן־עדן זיבען טעכטער אין גיהנום" (שפוו.).

גַן־עֵ׳דֶן־הַתַּחְ׳תּוֹן, המ. דער אונטערשטער פאַראַדיעז, אַ געוויסער פאַראַדיעז וועלכער געפינט זיך, לויט דער לעגענדע, ערגעץ וואו אויף דער ערד.

גְנַאי, המ. באַליידיגונג, לעסטערונג, שאַנד. עס זאָל איהם צו גנאי ניט זיין, מיט רעספעקט צו איהם.

גַ׳נָב, המ. (מ. גַנָ׳בִים). דיעב, קעשעניק; שווינדלער. "אויף אַ

ג נ ב ברענט דאָס היטעל" (שפּוו.). "אַז מע דאַרף דעם ג נ ב שניידט מען איהם אָפּ פון דער תליה" (שפּוו.). "אַ ג נ ב מוז זיין אַ חכם" (שפּוו.). "אַ היימישען ג נ ב קען מען ניט אײַנהיטען" (שפּוו.). "אַז מע גיט דעם ג נ ב דעם שליסעל צו דער האַנד איז מען זיכער" (שפּוו.). "ניט יעדער אויף וועמען הינט בילען איז אַ ג נ ב" (שפּוו.). "מעהר ג נ ב י ם מעהר שטריק" (שפּוו.).

גְנֵ'בָה, הוו. (מ. גְנֵ'בוֹת). אַ געשטאָהלענע זאַך, אַ זאַך גענומען אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען; דאָס נעהמען עפּעס אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען.

גַ'נָבִ'טע, הוו. (מ. גַ'נָבִ'טעס). זעה גַ'נָב.

גְנֵ'בִ'יש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ גנב; חיטרע, מיט הינטער־שפּיצלעך.

גַנְ'בִ'ען, גַנְ'בִ'ענען, צא. צונעהמען פרעמדעס אייגענטהום אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען. אַריינ־ג נ ב'ען־זיך, אַריינקומען אונ־באַמערקטערהייד. פאַר'ג נ ב'ען־זיך, זיך באַהאַלטען, זיך פאַר־בערגען. "אַז מע ג נ ב'עט אַ'ן איי האָט מען זיבען יאָהר דלות" (שפּוו.). "ג נ ב'ען און רוי־בעווען זאָל מען און אַ'ן עהרלי־כער מאַן זאָל מען זיין" (שפּוו.).

גְנֵי'בָה, הוו. (מ. גְנֵי'בוֹת). זעה גְנֵ'בָה.

גַ'סָה, הוו. (מ. גַ'סוֹת). זעה בְּהֵ'מָה־גַ'סָה.

גְסִי'סָה, הוו. די לעצטעליידען פאַר'ן טויט, טויט־מאַטערנים.

גע'מַמְ'זֶר'ט, א. פאַרשפּיצט, חיטרע, קונציג. זעה מַמְ'זֵר.

גע'סְרָ'חָה, הז. געשטאַנק. "איט־ליכע משפחה האָט איהר ג ע'ס ר ח ה" (שפּוו.). זעה סְרָ'חָה.

גֵר [גֶ'ר], המ. (מ. גֵ'רִים). איינער וועלכער האָט זיך באַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן; אַ פרעמ־דער; אַ'ן עלענדער. "פאַר אַ ג ר טאָר מען קיין גוי ניט שילטען" (שפּוו.).

גֵר [גֶ'ר]־צֶ'דֶק, המ. (תלמודיש). "אַ וואַהרער באַקעהרטער", איינער וועלכער האָט זיך באַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן.

גַרְגֶ'רֶת, הוו. קעהל, גאָרגעל. אַריינקריכען אין די ג ר ג ר ת, דערעסען, דאקוטשען.

גְרוֹגֶרֶת [גְרוֹגֶ'רֶת]־דְרַ'בִּי־צָ'דוֹק, הוו. (תלמודיש). די פייג פון רבי־צדוק, פון וועלכען עס ווערט דערצעהלט אין דעם תלמוד אַז אין דער צייט פון דער באַלאַגע־רונג פון ירושלים האָט ער געלעבט בלויז מיט דעם וואָס ער פלעגט אויסשמאָקצען די זאַפט פון אַ פייג, אַ'ן אויסגעשמאָקצעטע פייג. אויסזעהן ווי אַ ג ר ו ג ר ת־ד ר ב י־צ ד ו ק, אויסזעהן דאַר און אָפּ־געצעהרט.

גָ'רוּשׁ, המ. (מ. גְרוּ'שִׁים). אַ מאַן וועלכער האָט זיך געשיידט מיט

זיין פרוי. „אַ ג ר ו ש איז ניט קיין פּרוש" (שפּוו.).

גְּ'רוּשׁ, המ. (מ. גֵּרוּ'שִׁים). אַרויס=טרייבונג, פאַרטרייבונג. ג ר ו ש שפּאַניען, די אַרויסטרייבונג (פון אידען) פון שפּאַניען.

גְּרוּ'שָׁה, הוו. (מ. גְּרוּ'שׁוֹת). אַ פרוי וועלכע איז געשיידט פון איהר מאַן.

גֵּ'רְטֶע, הוו. (מ. גֵּ'רְטֶעם). איינע וועלכע האָט זיך באַקעהרט צו דער אידישער רעליגיאָן.

גֶּ'שֶׁם, המ. (ליטורגיש). „רעגען", דאָס געבעט פאַר רעגען וואָס מע זאָגט ביי אידען אום סוכות.

גַשְׁ'מִיּוּת, הוו. מאַטעריעלע זאַכען; מאַטעריאַליזמוס.

ד.

ד, דער פיערטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף=בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 4. זעה דָלֶת.

ד־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ העברעאישען וואָרט), פון. ט ו ב ד ט ו ב, דאָס בעסטע פון די בעסטע. ג ר ו ג ר ת ד ר ב י־ צ ד ו ק, די פייג פון רבי־צדוק.

ד', אַ פאַרשטעלטע אַרט פון שרייבען „יהוה" (גאָט) און אויסגעשפּראָ=כען הַשֵּׁם (ווז.).

ד'־אַ'מוֹת, הוו. מ. (תלמודיש). פיער איילען; קליינער, איינגער פּלאַץ; באַהענטע אומגעבונג. ניט געהן אין זיינע ד'־א מ ו ת, ניט האָבען מיט איהם קיין באַריה=רונג.

דַאֲ'גָה, הוו. (מ. דַאֲ'גוֹת). זאָרג, באַזאָרגטקייט. מיין באָבעם ד א ג ה זאָל עס זיין, מיך קימערט עס ניט. „פרעמדע ד א ג ו ת נעהמען ניט אַוועק דעם שלאָף" (שפּוו.).

דַאֲ'גָה'ן, **דַאֲ'גָה'נען**, צש. זאָרגען, זיין באַזאָרגט. — צא. פ אַ ר'= ד א ג ה 'ן, פאַרזאָרגען. — פ אַ ר'= ד א ג ה ט, פאַרזאָרגט, באַזאָרגט.

דַאֲ'גַת־הַכְּלָל [הַכְּלַלי], הוו. (מ. דַאֲ'גוֹת־הַכְּלָל [הַכְּלַלי]). דאָס זאָרגען פאַר די אינטערעסען פון דער געמיינדע, דעם פאָלק א. ד. ג.

דַאֲ'גַת־יָ'חִיד, הוו. (מ. דַאֲ'גוֹת־יָ'חִיד). די זאָרג פון אַ'ן איינצעל=נעם, פּריוואַט־אינטערעס.

דַאֲ'גַת־פַּרְנָ'סָה, הוו. די זאָרג פון ערנעהרען זיך, די זאָרג פאַר לעבענס=מיטעל.

דַאֲ'גַת־צִ'בּוּר, הוו. (מ. דַאֲ'גוֹת־צִ'בּוּר). די זאָרג פון דער גע=מיינדע, אַ געמיינדע=זאַך.

דַאֲ'גַת־רַ'בִּים, הוו. (מ. דַאֲ'גוֹת־רַ'בִּים). זעה דַאֲ'גַת־הַכְּלָל.

דִ'בּוּק, המ. (מ. דִבּוּ'קִים), (קאַבאַ=ליסטיש). אַ בייזער [illegible] וועל=

בער געהט אריין אין א מענשען.

ד'בור, המ. (מ. דבו'רים);
שפראך, אויסשפראך; געשפרעך, רייד.

דְבוֹ'רָה, אנוו. דער נאמען פון א געוויסער אידישער פראפעטין דער־מאנט אין דער ביבעל.

דְבֵי'קוּת, הוו. זעה דְבֵ'קוּת.

דְבֵ'קוּת, הוו. באהעפטונג (פון דעם מענשען צו גאט), רעליגיעזע ענטציקונג, עקסטאז.

דְבֵ'ק'ען־, דְבֵ'ק'ענען־זיך, צוו. אריינקומען אין רעליגיעזען עקס־טאז, מאכען מינעם און באווע־גונגען פון א רעליגיעזען עקסטאז.

דֶ'בֶר, המ. פעסט, איינע פון די עשר מכות (ווז.).

דָ'בָר, המ. (מ. דְבָ'רִים). א ווארט; א זאך.

דָ'בָר־אַ'חֵר, המ. (מ. דְבָ'רִים־אֲחֵ'רִים), (תלמודיש). 1) "אנ־אנדער זאך" (א געגענשטאנד וועמעס נאמען מע דארף ניט דער־מאנען), א שוויין; 2) א גראבע עקעלהאפטע פערזאן.

דָ'בָר־אַ'חֵר בְּיָד־חֲזָ'קָה, (ליטור־גיש). א שוויין נעהמט מיט שטארקער האנד, ד. ה. מיט גע־וואלט (דבר־אחר ווערט דא שפאסהאפט געברויכט אין דעם זין פון "שוויין" וועהרענד אין דעם טעקסט האט עס די באדיי־טונג פון "אנ'אנדער זאך", אנ־אנדער מיינונג).

דָ'בָר־אַחֵ'ר'טע, הוו. (פ. דָ'בָר־אַ'חֵר'טעס). זעה דָ'בָר־אַ'חֵר 2).

ד'בֵר אֶל הָעֵ'צִים וְאֶל הָאֲבָ'נִים, (ביבליש: וַיְדַבֵּר עַל הָעֵצִים). רעד צו די פלעקער און צו די שטיינער, ד. ה. קיינער וויל ניט הערען אדער פארשטעהן.

דָ'בָר־אָ'סוּר, המ. (מ. דְבָ'רִים־אֲסוּ'רִים). א פארבאטענע זאך.

דָ'בָר־בְּעִ'תּוֹ, המ. (ביבליש). א זאך אין דער צייט.

דָ'בָר־הַיָ'דוּ'עַ, המ. א באוואוסטע זאך.

דָ'בָר־חָ'דָש, המ. א נייע זאך, א נייער אויפטהו.

דְבַר־חָכְ'מָה, המ. (מ. דִבְ'רֵי־חָכְ'מָה). א קלוג ווארט, א'ן איינפאל.

דָ'בָר־נִפְ'לָא, המ. (מ. דְבָ'רִים־נִפְלָ'אִים). א וואונדערליכע זאך.

דְבַר־פֶּ'לֶא, המ. א וואונדערליכע זאך.

דְבַר־שׁוֹ'רֶשׁ, המ. (ביבליש: שׁוֹרֶשׁ־דָבָר). דער ווארצעל, דער גרונד פון דער זאך. "אז דער אדון ווייס שוין פון כל דברי־שורש העלפט שוין ניט מעהר קיין חורש" (שפוו.).

דְבַר־תּוֹ'רָה, המ. (מ. דִבְ'רֵי־תּוֹרָה [תּוֹ'רָה]), (תלמודיש). א'ן אויסטייטשונג פון א ביבלישען אדער תלמודישען טעקסט, א שטיקעל דרוש (ווז.).

דִבְ'רֵי־הַיָ'מִים, המ. מ. "די פאסי־רונגען פון די צייטען", דער נא־

מען פון אַ געוויסען ביבלישען בוך (איינגעטהיילט אין צוויי טהיילען, פון וועלכע דער ערשטער הייסט "דברי־הימים א.", און דער צווייטער — "דברי־הימים ב.").

דְבָ'רִים, המ. דער נאָמען פון דעם פינפטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פיער און פיערציגסטער סדרה (ווז.).

דְבָ'רִים־בְּטֵ'לִים, המ. מ. (תלמודיש). פוסטע זאַכען, פוסטע רייד.

דַבְּ'רָן, המ. (מ. דַבְּרָ'נִים). רעדנער.

דַ'בֵּר'ען, צש. רעדען.

דָ'גוּשׁ, המ. (מ. דְגוּ'שִׁים). אַ פינטעלע אין אַ בוכשטאַב, אַ געוויסער העברעאישער אויסשפראַך־צייכען.

דָ'גִים, המ. מ. פיש; דער אַסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אדר. זעה מַ'זָל.

דֶ'גֶל, המ. (מ. דְגָ'לִים). פאָהן.

דַ'דִים, מ. בריסט.

דְהַיי'נוּ, אז. (תלמודיש). צום ביישפיעל, נעמליך, דאָס הייסט.

דוּגְ'מָא, הוו. (מ. דוּגְמָ'אוֹת). אַ ביישפיעל.

דָ'וִד, אנמ. דער נאָמען פון דעם אידישען קיניג צו וועלכען דער תהלים ווערט צוגעשריבען.

דָ'וִד־הַמֶּ'לֶךְ [הַמֶּ'לֶך], אנמ. דער קיניג דוד (ווז.).

דוֹ'דִי, המ. מיין אָנקעל.

דוֹ'דָתִי, הוו. מיין מוהמע.

דַוְ'קָא, אז. זעה דַוְ'קָא.

דוֹ'חֶה־זיין, צא. אָפּשטויסען, קומען פריהער פאַר, זיין וויכטיגער פון. פקוח־נפש איז דוחה שבת, ראַטעווען אַ לעבען איז וויכטיגער ווי אָפּהיטען שבת.

דוֹ'חַק, המ. נויטה, מאַנגעל.

דוֹ'כָנ'ען, צש. שטעהן (פון די כהנים) ביי דעם ארון־קודש מיט דעם געזיכט צו דעם פאָלק און מיט די הענד אויפגעהויבען אין דער הויך און בענשען דאָס פאָלק (אין געוויסע אידישע פייערטעג); שטעהן פאַרטראַכט.

דוֹ'כָס, המ. (דוּכְ'סִים). הערצאָג.

דוֹ'פֶק, המ. פולס.

דַוְ'קָא, אז. (תלמודיש). גראַד, גראַד פאַרקעהרט.

דוֹר [דָר], המ. (מ. דוֹ'רוֹת). געשלעכט, צייטאַלטער, פעריאָדע.

דוֹר [דָר]־דוֹ'רוֹת, המ. מ. אַ לאַנגע רייהע פון יאָהרען.

דוֹר־הַמַ'בּוּל, המ. (תלמודיש). דאָס געשלעכט וואָס איז אונטערגעגאַנגען אין דער פאַרפלייצונג (זינדפלוטה), ווי די ביבעל דערצעהלט.

דוֹר־הַמִדְ'בָּר, המ. (תלמודיש). די אידען וועלכע משה האָט געפיהרט דורך דער וויסטע.

דוֹר־הַפַּלָ'גָה, המ. (תלמודיש). די מענשען וועלכע האָבען געבויט דעם טהורעם פון בבל.

דוֹ׳רֶם־זיין, צא. פאַרצוקען, צוריי=
סען.

דוֹ׳רֶש־טוֹב, המ. (ביבליש). איינער
וואָס זוכט צו טהון גוטס (פאַר
אַנדערע).

דְחָק [דְחַק], או. נויטה.

דַחְ׳קוּת, הוו נויטה, מאַנגעל,
אָרעמקייט.

דַי־וְהוֹ׳תֵר, או. (ביבליש). גענוג
און צום איבערבלייבען, מעהר
ווי גענוג.

דִי׳בּוּק, המ. (מ. דִיבּוּ׳קִים). זעה
דִ׳בּוּק.

דִי׳בּוּר, המ. (מ. דִיבּוּ׳רִים). זעה
דִ׳בּוּר.

דַ׳יָין, המ. (מ. דַיָ׳נִים). זעה דַ׳יָן.

דִימְ׳יוֹן, המ. (מ. דִימְיוֹ׳נוֹת). זעה
דִמְ׳יוֹן.

דִין, המ. (מ. דִי׳נִים). געזעץ, פאָר=
שריפט, רעגעל.

דַ׳יָן, המ. (מ. דַיָ׳נִים). אַ ריכטער,
אַ ראַבינער אָדער געלעהרטער פאַר
וועלכען עס ווערען פאָרגעבראַכט
געלטליכע אָדער רעליגיעזע פראַ=
גען. "אַ הונט טאָהר קיין ד י ן
ניט זיין" (שפוו.).

דִין־וְחֶשְׁ׳בּוֹן, המ. (תלמודיש). באַ=
ריכט, רעפּאָרט. פּראָטאָקאָל, אויס=
קונפט, רעכענונג.

דִין־תוֹ׳רָה, המ. (מ. דִין־תוֹ׳רָה׳ס).
(תלמודיש). אַ פּראָצעס פאַר אַ
אידישען געריכט.

דַיָ׳נוּת, הוו. דאָס אַמט, די שטעלע
פון אַ דַיָן (ווז.).

דִי׳נֵי־גוֹיִים [גֽ׳ יִים], המ. מ. ציוויל=
און קרימינאַל=געזעצען פון ניט=
אידען.

דִי׳נֵי־מָ׳מוֹנוֹת, המ. מ. (תלמודיש).
געלט=זאַכען, ציוויל=געזעצען.

דִי׳נֵי־נְפָ׳שׁוֹת, המ. מ. (תלמודיש).
קרימינאַל=זאַכען, קרימינאַל=גע=
זעצען.

דֵי׳עָה, הוו. (מ. דֵי׳עוֹת). זעה
דֵ׳עָה.

דֵי׳קָא, או. זעה דַוְ׳קָא.

דִיקְ׳דוּק, המ. זעה דִקְ׳דוּק.

דִי׳רָה, הוו. (מ. דִי׳רוֹת). וואָהנונג.
ד י ר ה ־געלט, וואָהנ=געלט.
"אַ׳ן אָרעמאַן האָט קעסט אין די
הייזער און ד י ר ה אין הקדש"
(שפוו.).

דַל, המ. (מ. דַ׳לִים). אַ׳ן אָרעמאַן.

דַל־גֵ׳אֶה, המ. (תלמודיש). אַ שטאָל=
צער אָרעמאַן.

דַ׳לֶד, המ. (מ. דַ׳לֶד׳עַן). זעה
דַלֶת.

דַ׳לוּת, המ. (מ. דַלְ׳תִים *). אַ׳ן
אָרעמאַן.

דַ׳לוּת, הוו. אָרעמקייט. "אַ ריינער
אָרעמאַן איז אַ שענער ד ל ו ת"
(שפוו.). "בעסער צעהן שלעסער
איידער איין ד ל ו ת" (שפוו.).
"ד ל ו ת מאַכט פסלות" (שפוו.).
"ד ל ו ת קאָך לאָקשען, ניטאָ
קיין אייער" (שפוו.). "דער
ד ל ו ת לעגט זיך צוערשט אויפ׳ן

פנים" (שפוו.) . "נויטה ברעכט אייזען, ד ל ו ת ברעכט שלעסער" (שפוו.) .

דְּלִי, המ. "אַ'ן עמער", דער אַסטראָ=נאָמישער צייכען פון דעם שטע=רען-קרייז פאַר דעם מאָנאַט שבט. זעה מַ'זָל.

דַּלְ'פוֹן, אנמ. דער נאָמען פון איי=נעם פון המנ'ס צעהן זיהן; המ. אָרעמאַן (מ. דַלְפוֹ'נִים [דַלְפָ'נִים]). אַ ד ל פ ו ן ווי אין פסוק שטעהט, אַ גרויסער אָרעמאַן.

דַלֶת [דַ'לֶד], המ. (מ. דַלֶת'ען [דַ'לֶד'ען]). דער נאָמען פון דעם פיערטען בוכשטאַב (ד) פון דעם אידישען אַלף־בית.

דָם [דַם], המ. (מ. דָ'מִים). בלוט; די מאָנאַטליכע (ביי פרויען), מענסטרואַציאָן; איינע פון די עשר מכות (ווז.). די ד מ י ם זיינען איהם איינגעפאַלען, ער האָט זיך דערשראָקען.

דַם־שׂוֹ'נֵא, המ. (מ. דַם־שׂוֹנְאִים [שָׂנְ'אִים]). אַ בלוטיגער פיינד.

דִמְ'יוֹן, המ. (מ. דִמְיוֹ'נוֹת). פאַר=גלייך; איינבילדונג, פאָרשטעלונג, פאָרשטעלונגס=קראַפט.

דָ'מִים, המ. מ. געלט.

דָן, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון דן.

דָן לְכַף [דַן־לְכַף]־זְכוּת־זיין, צא. (תלמודיש). אורטהיילען צום גו=טען, פאַרטהיידיגען.

דָנִ'יֵאל, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז דער קעניג פון בבל האָט איהם געלאָזט אַריינ=וואַרפען אין אַ לייבען=גרוב און ער ער איז אויף אַ וואונדערבאַרע אַרט געבליבען לעבען; דער נאָמען פון דעם ביבלישען בוך וואָס ענט=האַלט די פראָפעצייהונגען פון דניאל.

דֵ'עָה, הוו. (מ. דֵ'עוֹת). פאַר=שטאַנד, מיינונג; שטים, אויטאָ=ריטעט, איינפלוס; געדאַנק, זין. זיך שלאָגען מיט דער ד ע ה, זיך ניט קענען באַשליסען. "ווי=פיעל קעפּ אַזוי פיעל ד ע ו ת" (שפוו.).

דער־, די באַדייטונג פון אַלע העב=רעאישע ווערטער מיט דעם אי=דישען פאָרוואָרט "דער" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל=וואָרט.

דער'רַגְ'ז'ען, **דער'רַגְ'ז'ענען**, צא. דערבייזערען, איינבייזערען, אַריינ=ברייגען אין צאָרן.

דַ'עַת, המ. פאַרשטאַנד, פאַרנונפט.

דַעְ'תָן, המ. אַ מענש מיט געזעצטע מיינונגען, אַ מאַן מיט אַ שטאַרקען ווילען.

דַף, המ. (מ. דַ'פִּים). אַ בלאַט (פון אַ בוך).

דְפוּס, המ. דרוק, דרוקעריי.

דְצַ"ךְ־עֲדַ"שׁ־בְּאַחַ"ב', אב. **דָם**, **צְפַרְדֵ'עַ**, **כִּ'נִים**, **עָ'רוֹב**,

דֶ'בר, שְׁחִין, בָּ'רָד, אַרְ'בֶּה, חֹ'שֶׁךְ, מַ'כַּת־בְּכוֹ'רוֹת (בּלוט, פרעש, לייז, אַנשיקענים פון טהיערען, פעסט, קרעץ, האָגעל, היישעריק, פינסטערניס און דאָס אויסשטאַרבען פון די ערשט-געבּאָרענע), די צעהן פּלאָגען וואָס גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער כּדי זיי זאָלען אַרויסלאָזען דאָס אידישע פאָלק פון זייער לאַנד, ווי די ביבעל דערצעהלט. זעה עֶ'שֶׂר־מַ'כּוֹת.

דִּקְ'דּוּק, המ. די רעגעלען און געזעצען פון אַ שפּראַך (געוועהנליך פון דער העברעאישער שפּראַך), גראַמאַטיק.

דִּקְ'דּוּק־סֵ'פֶר, המ. (מ. דִּקְ'דּוּק־סְפָ'רִים). אַ גראַמאַטיק.

דִּקְדוּ'קֵי־עֲנִ'יוּת, המ. מ. (תלמודיש). קליינליכע געניאיגקייטען.

דַּרְ'גָא, הוו. (מ. דַּרְ'גוֹת). אַ טרעפּ, אַ שטופע. דרגות־ווייז, שטופען־ווייז, ביסליך־ווייז.

דַּרְ'דְּקֵי־מְלַ'מֵּד, המ. (מ. דַּרְ'דְּקֵי־מְלַמְ'דִים). אַ לעהרער פון קליינע קינדער.

דָּ'רוֹם, המ. זיד.

דְּרוּשׁ, המ. (מ. דְּרוּ'שִׁים). אויסטייטשונג פון אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט ניט לויט דער ווערטליכער באַדייטונג. זעה פְּשָׁט; רעדע, פּרעדיגט, פאָרטראַג.

דְּרִי'סַת־הָ'רֶגֶל, המ. (תלמודיש). אַ'ן איינטריט, דאָס רעכט אַריינצוטרעטען.

דְּרִי'שָׁה־וַחֲקִירָ'ה [וּחְקִי'רָה], הוו. (מ. דְּרִי'שׁוֹת־וַחֲקִירוֹת [וּחְקִי'רוֹת]). "נאָכזוכונג און נאָכפאָרשונג", אויספאָרשונג, פאַרהער.

דֶּ'רֶךְ, המ. (מ. דְּרָ'כִים). וועג; גאַנג, שטייגער, אַרט, מאַניער. נעהמען דעם דרך, אַוועקגעהן, זיך אָפּטראָגען. געבען דעם דרך, הייסען געהן. פאַרגעהן אין הויכע דרכים, זעהר ווייט פאַרגעהן.

דֶּ'רֶךְ־אַ'גַב, או. זעה בְּדֶ'רֶךְ־אַ'גַב.

דֶּ'רֶךְ־אֶ'רֶץ, המ. (תלמודיש). גוטע אויפפיהרונג, שענע מאַניערען, סטאַטעק.

דֶּ'רֶךְ־הַיָ'שָׁר, המ. דער גלייכער (גאָטספאָרכטיגער) וועג.

דֶּ'רֶךְ־הֲלָ'צָה, או. זעה בְּדֶ'רֶךְ־הֲלָ'צָה.

דֶּ'רֶךְ־מָ'שָׁל, או. זעה בְּדֶ'רֶךְ־מָ'שָׁל.

דַּרְכֵי [דַּרְ'כֵי]**־שָׁ'לוֹם**, המ. מ. (תלמודיש). די וועגען פון פריעדען. פון דרכי־שלום וועגען, אום אָנצוהאַלטען אָדער צו מאַכען פריעדען.

דְּרָשׁ [דְּרַשׁ], המ. אויסטייטשונג פון אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט ניט נאָך דער ווערטליכער באַדייטונג. זעה פְּשָׁט.

דְּרָ'שָׁה, הוו. (מ. דְּרָ'שׁוֹת). רעדע, פּרעדיגט, פאָרטראַג (געוועהנליך פון אַ רעליגיעזען אינהאַלט).

דְרָ'שָׁה־געשאַנק, הם. אַ געשאַנק וועלכען מע גיט די ניי=פאַרהייראַטהעטע צו זייער האָכצייט (דער אויסדרוק קומט פון דעם וואָס פאַרצייטען פלעגט זיין אַ מאָדע אַז דער חתן פלעגט האַלטען אַ דרשה נאָך דער חופה). ״מע מיינט ניט די דרשה נאָר די בקשה״ (ווער.).

דַרְ'שָׁן, הם. (מ. דַרְשָׁ'נִים). **רעדנער**, פרעדיגער, זאָגער.

דַרְ'שׁ'ען, **דַרְ'שׁ'ענען**, צש. **רעדען**, פרעדיגען, זאָגען.

ה.

ה, הם. דער פינפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. אין אָנהויב אָדער אין מיטען פון אַ וואָרט אויסגעשפראָכען ווי אין ״האָבען״, אין ענד פון אַ וואָרט — שטום; אין צעהלען גערעכענט אַלם 5. זעה הֵא.

ה־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט), דער, די. המלך, דער קעניג. האשה, די פרוי. הנשמות, די זעעלען.

ה', פאַרקירצטע אַרט פון שרייבען דאָס וואָרט יְהֹוָה (ווז.).

הֵא, הם. (מ. הֵא'ען). דער נאָמען פון דעם פינפטען בוכשטאַב (ה) פון דעם אידישען אַלף־בית. ״ער גיט זיין פערד צו עסען דעם הא פון סדור״ (ווער.).

הָא־לַחְ'מָא־עַנְ'יָא, (ליטורגיש). „אָט איז דאָס אָרעמע ברויט״, די ערשטע ווערטער פון דער הגדה.

הָאו'חֵז־בַּיַד, הם. (ליטורגיש). ״דער וועלכער האַלט אין דער האַנד״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געווויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה. „האוחז־ביד איז די בעסטע תפלה״ (שפוו.). ״האוחז־ביד שלום בקעשענע״ (שפוו.). ״האוחז־ביד שטעהט גרוים געשריבען״ (שפוו.).

הַאֲזִי'נוּ, הוו. די דריי און פופציגסטע סדרה (ווז.).

הֶבְ'דֵל, הם. אונטערשייד.

הַבְדָ'לָה, הוו. (מ. הַבְדָ'לוֹת). דער זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט ביי אידען שבת=צו=נאַכט; אַ געפלאָכטען וואַקס=ליכט וואָס מע צינדט אָן ווען מע זאָגט די הבדלה; אַ געפלאָכטען וואַקס=ליכט.

הַבְטָ'חָה, הוו. (מ. הַבְטָ'חוֹת). פאַרזיכערונג, פאַרשפרעך, צוזאָג.

הֶ'בֶל, אנמ. דער נאָמען פון אָדם־הראשון'ס צווייטען זוהן וועלכען זיין עלטערער ברודער קין האָט ערמאָרדעט, ווי די ביבעל דערצעהלט.

הֶ'בֶל, המ. (מ. הֲבָ'לִים). פוסטע זאַך, נאַרישקייט, אַבערגלויבען.

הֲבֵל־הֲבָ'לִים, המ. (ביבליש). גאָרנישט מיט גאָרנישט, אַ פוסטע זאַך.

הֲבָ'לִיוּת, הוו. נאַרישקייטען, פוסטע זאַכען.

הֲבָ'נָה, הוו. פאַרשטאַנד, פאַרשטענדעניס.

הַבַּעַ"ל, אב. הַבָּא' (מ. הַבָּ'אִים; וו. הַבָּ'אָה, מ. הַבָּ'אוֹת) עָלֵי'נוּ לְטוֹ'בָה, אמ. (ליטורגיש). דער וועלכער וועט קומען אויף אונז צום גוטען, דער צוקינפטיגער.

הֲבָ'רָה, הוו. (מ. הֲבָ'רוֹת). אויסשפּראַכע.

הַגְבָּהַ [הַגְ'בֵּהַ], הַגְבָּ'הָה, הוו. (מ. הַגְ'בֵּהִ'ים). דאָס אויפהויבען פון דער ספר־תורה נאָכ'ן לייענען איידער מע ווויקעלט זי צונויף. געבען הגבה, באַעהרען (אימיצען) מיט הגבה.

הַגָ'דָה, הוו. (מ. הַגָ'דוֹת). די זאַמלונג פון געבעטען, ביבלישע זאַצען, תלמודישע ערקלעהרונגען ערצעהלונגען און לעגענדען וועלכע מע זאָגט ביי אידען אין די ערשטע צוויי נעכט פון פסח; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די גאָנצע־דיענסט פון סדר. "ער מיינט ניט די הגדה נאָר די קניידלעך" (ווער.).

הֲגָ'הָה, הוו. (מ. הֲגָ'הוֹת). דורכזעהונג, אויסבעסערונג (פון אַ טעקסט); אָנמערקונג.

הַגְזָ'מָה, הוו. (מ. הַגְזָ'מוֹת). איבערטרייבונג.

הֲגַם', ב. אָבוואָהל, וועז אויך, כאָטש.

הִ'דוּר, המ. פאַרשענערונג, פאַרפוצונג.

הִ'דוּר־הַכָּ'בוֹד, המ. אַכטונג, רעספּעקט, פאַרעהרונג.

הֶדְ'יוֹט, המ. (מ. הֶדְיוֹ'טִים). אַ פּראָסטער מענ'ש, אַ פּראָסטאַק.

הַדְלָ'קַת־הַנֵר', הוו. (תלמודיש). די צערעמאָניע פון אָנצינדען און בענ'שען ליכט פרייטאָג פאַר נאַכט.

הָ'דָס, המ. (מ. הֲדַ'סִים). אַ מירט, דאָס מירטענ=צווייגעל וואָס מע בינדט=צו צו דעם לולב; אַ געפעס פון זילבער אָדער אַ'ן אַנדער מעטאַל אָנגעפילט מיט געווירצען פון וועלכע מע שמעקט זאָגענדיג הבדלה (ווז.).

הַדְפָּסָה [הַדְפָּ'סָה], הוו. דאָס דרוקען (פון אַ בוך).

הַדְרָ'גָה, הוו. דאָס שטייגען אָדער ענטוויקלען זיך פון שטופע צו שטופע.

הַדְרָ'כָה, הוו. ערציהונג.

הַדְ'רָן, המ. אַ שאַרפזיניגער תלמודישער פאָרטראַג וועלכער ווערט געהאַלטען ביים ענדיגען דאָס שטודיום פון אַ טראַקטאַט פון תלמוד און וועלכער בעשטעהט געוועהנליך אין דער צוזאַמענקייטלונג פון דעם לעצטען זאַץ פון דעם געענדיגטען טראַקטאַט מיט דעם ערשטען זאַץ פון דעם נעכסטען טראַקטאַט.

הַדְ'רַת־פָּ'נִים, הוו. אַ שענעם אויסזעהן, אַ שענע אסאָבע.

הוֹ'דוּ, המ. (ליטורגיש). "דאַנקט", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אין מאָרגענדיגען דאַווענען; אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען לאַנד דערמאָנט אין דער ביבעל. "זאָגט ער פּלייש זאָגט זי פיש זאָגט עֶר הודו זאָגט זי כּוש" (ווער.).

הוֹדָ'עָה, הוו. (מ. הוֹדָ'עוֹת). באַקאַנטמאַכונג, רעקלאַמע, אַנאָנסע.

הַוָ'יָה, המ. גאָט (דאָס וואָרט איז אַ'ן איבערשטעלונג פון די בוכשטאַבען יְהֹוָה, ווז.).

הוֹ'לֵךְ־רָ'כִיל, המ. (ביבליש). באַריידער, פאַרליימדער.

הוֹ'לֵכ'ען, צש. אַוועקגעהן, זיך אָפּטראָגען.

הוֹן, המ. אַ פאַרמעגען.

הוֹן־רַב, המ. אַ גרויס פאַרמעגען.

הוֹן־עָ'צוּם, המ. אַ גרויס פאַרמעגען.

הוֹסָ'פָה, הוו. (מ. הוֹסָ'פוֹת). אַ צולאָג, אַ ביילאַגע; אַ העכערונג (פון געהאַלט).

הוֹצָ'אָה, הוו. (מ. הוֹצָ'אוֹת). אויסגאַבע, אומקאָסטען; דאָס אַרויסנעהמען די ספר־תורה פון דעם אָרון־קודש פאַר'ן לייענען, אויסנעמענים. געבען הוצאה, באַעהרען (אימיצען) מיט אויסנעמענים.

הוֹצָ'אוֹת־הַדֶּ'רֶךְ, הוו. מ. רייזעקאָסטען.

הוֹצָ'אוֹת־קְטַ'נוֹת, הוו. מ. קליינע אויסגאַבען.

הוֹ'קֵר־רַגְ'לְךָ, (ביבליש). מאַך זעלטען דיין פוס (אין דעם הויז פון דיין פריינד). "אַלע הוי־קערס זיינען קרום אויסער הוקר־רגלך" (שפּוו.).

הוֹ'רָג *, המ. זעה הָ'רוּג.

הוֹ'רֵג־נֶ'פֶשׁ, המ. (ביבליש). מערדער.

הוֹ'רֵג'ען, צא. מערדערליך שלאָגען.

הוֹשֵׁ'עַ, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען ביבלישען פּראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון הושע.

הוֹשַׁעְ'נָא, הוו. (מ. הוֹשַׁעְ'נוֹת). "אָ, העלף", דאָס אָנהויב־ און ענד־וואָרט פי'ן געוויסע געבעטען וועלכע מע זאָגט אום הושענא־רבה; אַ ווערבע־ריטעל וואָס מע שלאָגט אָן דער ערד אום הושענא־רבה זאָגענדיג דערביי די געבעטען פון הושענא. אָפּגעשלאָגענע הושענא, אַ זאַך וועלכע טויג ניט מעהר.

הוֹשַׁעְ'נָא־רַ'בָּה, המ. דער זיבענטער טאָג פון סוכות.

הוש"ר, אב. הוֹשַׁעְ'נָא־רַ'בָּה (ווז.).

הִזָ'הֵר־וְהִזָ'הֵר, היט זיך און היט זיך, זיי זעהר פאָרזיכטיג.

הַזְהָ'רָה, הוו. (מ. הַזְהָ'רוֹת). וואָרנונג.

הֶ'זֵיק, המ. (מ. הֶזֵ'יקוֹת). שאדען, פאַרלוסט.

הַזְכָּרַת־נְשָׁ'מוֹת, הוו. "די דערמאָנונג פון די זעעלען", אַ געבעט וואָס מע זאָגט פאַר די זעעלען פון די טויטע.

הַזְמָ'נָה, הוו. (מ. הַזְמָ'נוֹת). רוף־צעטעל, פּאָוועסטקע.

הַחְלָ'טָה, הוו. (מ. הַחְלָ'טוֹת). באַשלוס, רעזאָלוציאָן.

הַי'דוּר, המ. זעה הִ'דוּר.

הַיּ'וֹם, המ. (ליטורגיש). "היינט", דאָס ערשטע וואָרט מיט וועלכען עס הייבט זיך אָן יעדער פערז פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה צום ענד פון דאַווענען. קומען נאָך אַלע היום'ס, קומען זעהר שפּעט.

הֱיוֹת', או. אין אנבעטראַכט אַז, אַזוי ווי.

הֵי'כָא־תִּמְ'צָא, (תלמודיש). "וואו וועסטו עס געפינען?", ווי קען דאָס זיין? ווי איז עס מעגליך?

הֵי'כָל, המ. טעמפּעל, דער הייליגער טעמפּעל (פאַרצייטען ביי אידען).

הַיֶּ'לֶד־אֵינֶ'נוּ, (ביבליש). "דאָס קינד איז ניטאָ", ער איז אַנטלאָפען.

הי'לוּךְ, המ. זעה הִ'לוּךְ.

הִילְ'כְתָא, הוו. (מ. הִילְ'כְתוֹת), (תלמודיש). זעה הִלְ'כְתָא.

הי'פּוּךְ. **הֵי'פֶּךְ**, המ. זעה הֶ'פֶּךְ.

היר'הור, המ. (מ. הִירְהוּ'רִים), (תלמודיש). זעה הִרְ'הוּר.

הֲיִתָּ'כֵן, קען עס דען זיין? איז עס מעגליך?

הַכְבָּ'דָה, הוו. (מ. הַכְבָּ'דוֹת). באַשוועהרונג, באַלעסטיגונג.

הַכְחָ'שָׁה [הַכְּחָ'שָׁה], הוו. (מ. הַכְחָשׁוֹת [הַכְּחָ'שׁוֹת]). אָפּלייקענונג, פאַרלייקענונג.

ה'כֹּל־כַּאֲ'שֶׁר־לַ'כֹּל, או. אַלץ מיט אַנאַנדער, אין גאַנצען.

ה'כֹּל־הֶ'בֶל, (ביבליש). אַלצדינג איז פוסטקייט (נאַרישקייט). "הכל־הבל און גע'הבל'ט מוז דאָך ווערען" (שפּוו.).

הַכְּלָל', או. די הויפּטזאַך איז, דער רעזולטאַט איז, אַלזאָ.

הֲכָ'נָה, הוו. (מ. הֲכָ'נוֹת). פאָרבאַרייטונג, צובאַרייטונג.

הַכְנָ'סָה, הוו. (מ. הַכְנָ'סוֹת). אייננאַהמע, איינקונפט, איינטראַג; דאָס אַריינשטעלען די ספר־תורה צוריק אין אָרון־קודש נאָכ'ן לייענען. געבען הכנסה, באַעהרען (אימיצען) מיט אַריינשטעלען די ספר־תורה אין אָרון־קודש. "אָהן הוצאה איז קיין הכנסה ניטאָ" (שפּוו.).

הַכְנָ'סַת־אוֹרְחִים [אָרְ'חִים], הוו. (תלמודיש). דאָס אויפנעהמען פרעמדע, גאַסטפריינדליכקייט; אַ'ן אַנשטאַלט וואו עס ווערען אויפגענומען אָרעמע פרעמדע.

הַכְנָ'סַת־כַּ'לָּה, הוו. (תלמודיש). דאָס אויסהעלפען אַ'ן אָרעם מיידעל מיט געלט אָדער אויסשטייער אום זי צו פאַרהייראַטהען.

הַכְנָ'עָה, הוו. אונטערטהעניגקייט, נידערגעשלאָגענקייט.

הַכְּצַעֲקָ'תָה, (ביבליש). צי איז טאַקי (די זאַך אַזוי) ווי דאָס געשריי איז.

הֶכְ'רַח, המ. נויטהווענדיגקייט.

הֶכְרֵ'חִיות, הוו. אַ נויטהווענדיגקייט, אַ נויטהווענדיגע זאַך.

הַכְרָ'עָה, הוו. (מ. הַכְרָ'עוֹת). אַ צולאָג (צום געוויכט אָדער צו דער מאָס); אַ קאָמפּראָמיס, אַ'ן ענטשיידונג.

הֶכְ'שֵׁר, המ. (מ. הֶכְשֵׁ'רִים). אַ דאָקומענט, אַ צייגניס אויף כשרות (ווז.).

הַלְבָּ'שָׁה, הוו. באַקליידונג, אויסקליידונג.

הַלְוָ'אָה, הוו. (מ. הַלְוָ'אוֹת). פאַרלייהונג, פאַרבאָרגונג (פון געלט), באָרג.

הַלְוַאי', אר. (תלמודיש). ניעהאַי, איך ווינש אַז.

הַלְוָ'אָה, הוו. (מ. הַלְוָ'אוֹת). זעה הַלְוָ'אָה.

הַלְוַאי', אר. זעה הַלְוַאי'.

הַלְוָיַ'ת (הַלְוָיַ'ת)־הַמֵּ'ת, הוו. (תלמודיש). דאָס באַגלייטען דעם טויטען צו דעם פּלאַטץ פון זיין בעערדיגונג.

הִ'לוּךְ, המ. אַ גאַנג, מאַניער פון געהן; מאַניער פון געהן געקליידעט, קליידונג.

הָ'לֹךְ־יֵ'לֵךְ, (ביבליש). ער וועט געהן. "דער הלך ילכ'ט ניט" (ווער. — ד. ה. די זאַך געהט ניט).

הָ'לַךְ־לְעוֹלָ'מוֹ, (ליטורגיש). ער איז אַוועק אויף זיין וועלט, ער איז געשטאָרבען. ער איז שוין אַ הלך־לעולמו, ער איז טויט.

הֲלָ'כָה, הוו. (מ. הֲלָ'כוֹת). אַ געזעץ, אַ פאָרשריפט; דעריעניגער טהייל פון תלמוד וואָס באַשטעהט פון געזעצען און רעליגיעזע פאָרשריפטען און אונטערשיידעט זיך פון דער אגדה. זעה תַּלְ'מוּד.

הַלְ'כִיעְן, הַלְ'כִיעְנען, צש. געהן.

הִלְ'כַת־, הוו. (מ. הִלְ'כוֹת־). זעה הֲלָ'כָה.

הִלְ'כְתָא, הוו. (מ. הִלְ'כְתוֹת). אַ פאַרוויקעלטער שווערער אינטערעס, אַ געשליעדער.

הַ'לֵּל, המ. (ליטורגיש). אַ צוזאַמענשטעלונג פון געוויסע קאַפּיטלען פון תהלים וועלכע מע זאָגט ראש־חדש און יום־טוב. האַלב הלל, הלל אין פאַרקירצטער פאָרם.

הַ'לֵּל־הַגָּ'דוֹל, המ. (תלמודיש). דער גרויסער (אונפאַרקירצטער) הלל.

הַלְלוּ'יָה, (ביבליש). "ריהמט גאָט", דאָס אָנהויב־ און שלום־וואָרט פון פיעל קאַפּיטלעך תהלים.

הַלְמַאי', ב. זעה אַמַּאי.

הֲלָ'צָה, הוו. (מ. הֲלָ'צוֹת). אַ שפּאַס, אַ ווערטעל, אַ וויץ.

הַמַּבְ'דִיל, המ. (ליטורגיש). "דער וואָס מאַכט אַ'ן אָפּשייד", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען

פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ווען דער שבת פאַרגעהט.

הַמוֹכַ"ז', אב. הַמוֹ'סֵר־כְּתָב־זֶה, המ. דער איבערברייינגער פון דעם דאָזיגען בריעף.

הֲמוֹן', חמ. פעבעל, נידעריגע מאַסע; אַ גרויסע מאַסע.

הֲמוֹן־עָם [עַם], המ. (ביבליש). פעבעל, נידריגע מאַסע.

הַמוֹ'צִיא, המ. (ליטורגיש). "דער וואָס ברייינגט אַרויס", דער נאָמען פון דעם זעגענשפרוך וועלכען מע זאָגט איידער מע עסט ברויט; דאָס ערשטע שטיקעל ברויט וואָס מע עסט נאָך דעם ווי מע זאָגט המוציא. "די חלה קלעקט ניט אויף אַ המוציא" (וועד.). "איבער אַ'ן אָנגעהויבענע חלה איז ניט גוט המוציא צו מאַכען" (שפוו.). "נו, מאַך המוציא" (וועד. וואָס מע זאָגט ווען איינער פרעגט: "גו?").

הַמְכוּ'נֶה, אמ. דער גערופענער, דער זאָגענאַנטער. "יוסף המכונה יאָזעף".

הַמֶ'לֶךְ, המ. (ליטורגיש). "דער קעניג", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געווויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה (דאָס וואָרט ווערט געוועהנליך זעהר הויך אַרויסגעשריען).

הָ'מָן, אנמ. דער מיניסטער און ראַטהגעבער פון דעם קיניג אחשורוש וועלכער האָט געפּלאַנט צו פאַרטיליגען אַלע אידען און וועלכער איז נאָכדעם אַליין געהאַנגען געוואָרען, ווי עס ווערט באַשריבען אין דעם ביבלישען בוך "אסתר"; אַ פיינד פון אידען; אַ שלעכטער מענש. קלאַפען המן'ען, קלאַפען מיט די פיס אָדער מיט גראַגערס אין דער צייט ווען מע לייענט די געשיכטע פון המן'ען אין שוהל אום פורים, ביי יעדען מאָל ווען דאָס וואָרט "המן" ווערט דערמאָנט. המן'ס מפלה, אַ שלעכטער אָפשניט, אַ דורכפאַל.

הָ'מָן־טאַש, המ. (מ. הָ'מָן־מַאַשען). אַ געוויסער זאָרט דרייעקיגער קוכען אָנגעפילט מיט מאָהן וועלכען מע באַקט אויף פורים.

הָ'מָן־קלאַפּער, המ. (מ. הָ'מָן־קלאַפּערס). אַ גראַגער אָדער אַ'ן אַנדער קלאַפּגעצייג מיט וועלכען די קינדער קלאַפען המן'ען (ווז.).

הַמְצָ'אָה, הוו. (מ. הַמְצָ'אוֹת). שפּאַס, וויץ, שפּיצעל; איינפאַל. אויבער=המצאה, אויבער=שפּיצעל.

הֶמְ'שֵׁךְ, המ. (מ. הֶמְשֵׁ'כִים). פאָרטזעצונג; פאַרבינדונג.

הֵן [הֶן], המ. יא, יא=וואָרט; אי, אויך.

הֵן [הֶן]־**צֶ'דֶק**, המ. עהרענוואָרט, עהרליכעס יא=וואָרט.

הֵן [הֶן]־**שֶׁלִ'י**, המ. מיין יא=וואָרט, מיין עהרענוואָרט.

הֲנָ'אָה, הוו. (מ. הֲנָ'אוֹת). פאַרגעניגען, גענוס.

הִ'נֵה, ב. אַזוי ווי.

הַנְהָ'גָה. הוו. (מ. הַנְהָ'גוֹת). פיה=

רונג, פאַרוואַלטונג; אויפפיהרונג; אַיינפיהרונג.

הֲנָ'חָה, הוו. (מ. הֲנָ'חוֹת). גרונדזאַץ; פאַרלייכטערונג, פאַרלינדערונג; נאָכלאָזונג, אַרונטערלאָזונג, ראַבאַט.

הַנַ"ל, אב. הַנִזְ'כָּר (מ. הַנִזְכָּ'רִים; וו. הַנִזְכָּ'רָה, מ. הַנִזְכָּ'רוֹת) לְעֵ'יל, א. דער אויבענדערמאָנטער.

הִנְ'נִי, המ. (ליטורגיש). דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט פאַר מוסף אום ראש־השנה.

הַנְעָ'לָה, הוו. באַשוכונג.

הַנֵ'רוֹת־הַלָ'לוּ, המ. (ליטורגיש). "די דאָזיגע ליכט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט־געזאַנג וואָס מע זינגט ווען מע צינדט אָן די חנוכה־ליכט.

הֶ'סֵב*־בעט, הז. דער שטוהל אַדער געזעס אויסגעבעט מיט קישענס אויף וועלכען דער פאַמיליען־פאָטער זיצט אָנגעלעהנט ביים אָפּריכטען סדר.

הַסְבָּ'רָה, הוו. (מ. הַסְבָּ'רוֹת). ערקלערונג, אויסטייטשונג.

הֶסְ'כֵּם, המ. צושטימונג.

הַסְכָּ'מָה, הוו. (מ. הַסְכָּ'מוֹת). צושטימונג, רעקאָמענדאַציאָן, באַשטעטיגונג; רעקאָמענדירענדער בריעף.

הֶסְ'פֵּד, המ. (מ. הֶסְפֵּ'דִים). קלאָגרעדע, לויברעדע נאָך אַ געשטאָרבענעם.

הַסְפָּ'קָה, הוו. (מ. הַסְפָּ'קוֹת). אויסהאַלטונג, ערנעהרונג, פענסיע.

הִסְתַּפְּ'קוּת, הוו. דאָס באַגנוגען זיך (מיט ווייניג).

הַעְדֵר [הֶ'דֵר]־הַכָּ'בוֹד, המ. פאַרמינדערונג פוּן עהרע, באַליידיגונג.

הַעֲוָיָה [הַעֲוַ'יָה], הוו. (מ. הַעֲוָיוֹת [הַעֲוַ'יוֹת]). פאַרקרימונג (פון געזיכט), גרימאַסע, מינע; באַוועגונג.

הֲעָזָה [הָ'זֶה] הוו. (מ. הֲעָזוֹת [הָ'זוֹת]). פרעכהייט, אונפאַרשעמטקייט.

הֲעָ'רָה, הוו (מ. הֲעָ'רוֹת). אַנמערקונג.

הַעֲרָ'כָה, הוו (מ. הַעֲרָ'כוֹת). אָפּשאַצונג, אָפּטאַקסירונג; אַ טאַקסע וועלכע די געמיינדע לעגט אַרויף אויף די מיטגלידער לויט איטליכענ'ס פאַרמעגען.

הַעְתָּ'קָה, הוו. (מ. הַעְתָּ'קוֹת). איבערזעצונג.

הִ'פּוּךְ, המ. זעה הֵפֶךְ.

הַפְטוֹ'רָה, הוו. (מ. הַפְטוֹ'רוֹת). דער קאַפּיטעל פון נביאים אָדער כתובים וועלכען מע לייענט פאָר אין שוהל אום שבת און יום־טוב און אין פאַסט־טעג נאָך דעם ווי מע האָט געלייענט פון דער תורה. אַ נאָמען פון דער הפטורה, אַ'ן אויסגעטראַכטער, נישט־געשטויגענער נישט־געפלויגענער נאָמען.

הֶפֶךְ [ה'פֶךְ], המ. געגענזאץ, געגענטהייל.

הֶפכְ'פַּךְ, המ. (ביבליש). אַ לייכטזיניגער, פאַרענדערליכער מענש.

הַפְּלֵא־וָפֶ'לֶא, או. (ביבליש). העכסט וואונדערבאַר, זעהר מערקווירדיג, אויסגעצייכענט גוט.

הַפְלָ'גָה, הוו. (מ. הַפְלָ'גוֹת). איבערטרייבונג.

הַפָּ'נִים, או. ווי עס שיינט, ווי עס זעהט אויס, קענטיג.

הֶפְ'סֵק, המ. (מ. הֶפְסֵ'קִים). אונטערברעכונג, אָפּרוּה, צווישענרוים, צווישענצייט.

הַפְסָ'קָה, הוו. (מ. הַפְסָ'קוֹת). אונטערברעכונג, אָפּרוּה, צווישענצייט, צווישענרוים. פאַסטען הפסקות, פאַסטען אַלע מאָנטאג און דאָנערשטאג אָדער אַנדערע באַשטימטע טעג אין דער וואָך.

הֶפְ'קֵר, א. פריי, פריי פאַר אַלעמען; אויסגעלאַסען, פרינציפּלאָז. הפקר־פּעטרושקע, פריי, אָהן אַ קאָנטראָל. "אז דאָס לעבען איז זיס איז די וועלט הפקר" (שפּוו.).

הֶפְ'קֵר־יוּנג, המ. (מ. הֶפְ'קֵר־יוּנגען). אויסגעלאַסענער פרינציפּלאָזער קערל.

הֶפְקֵ'רוּת, הוו. אויסגעלאַסענהייט, פרינציפּלאָזיגקייט.

הֶצְטַרְ'כוּת, הוו. (מ. הִצְטַרְ'כוּת'ען). באַדערפעניס, נויטהווענדיגקייט.

הַצְלָ'חָה, הוו. (מ. הַצְלָ'חוֹת). גליק, ערפאָלג, גערעטעניס.

הֲצָ'עָה, הוו. (מ. הֲצָ'עוֹת). פאָרשלאג, פּראָיעקט.

הק', אב. הַקָ'טָן (ווז.).

הקב"ה, אב. הַקָ'דוֹש־בָּ'רוּךְ־הוּא (ווז.).

הַקָ'דוֹש־בָּ'רוּךְ־הוּא, המ. (תלמודיש). דער הייליגער געבענשט זאָל זיין זיין נאָמען, גאָט.

הַקְדָ'מָה, הוו. (מ. הַקְדָ'מוֹת). פאָררעדע, פאָרוואָרט, איינלייטונג.

הֶקְ'דֵשׁ, המ. (מ. הֶקְדֵ'שִׁים). "הייליגקייט", אַ נאַכטלאַגער פאַר בעטלער אָדער אַ קראַנקענהויז פאַר אָרעמע; אַ שמוציג הויז. "אַ ליאַרם ווי אין אַ הקדש" (ווער.).

הֶקְ'דֵשׁ'ניצע, הוו. (מ. הֶקְ'דֵשׁ'ניצעס). אַ נידעריגע געמיינע פרוי.

הֶקְ'דֵשׁ'ניק, המ. (מ. הֶקְ'דֵשׁ'ניקעס). אַ נידעריגער געמיינער מאַן.

הַקָ'טָן, א. דער קלענער, דער וויניגער (אַ'ן אויסדרוק פון באַשיידענהייט וועלכען מע שטעלט פאַר דעם נאָמען ווען מע שרייבט אונטער אַ בריעף).

הַקִי'צוּר, או. זעה הַקְ'צוּר.

הַקָ'פָה, הוו. (מ. הַקָ'פוֹת). ארומגאַנג, רונדמאַרש (אין שוהל אום שמחת־תורה); באָרג, קרעדיט.

הַקְ'צוּר, או. אין קורצען, אַלזאָ.

הַר־, המ. באַרג.

הַר־הַבַּ'יִת, המ. (תלמודיש). דער באַרג אויף וועלכען דער הייליגער

טעמפעל (ביי אידען פארצייטען) איז געשטאנען.

הַר־הַזֵי'תִים, המ. (ביבליש). דער איילבערט־בארג, א געוויסער היי־ליגער בארג אין פאלעסטינא.

הֶ'רֶג, המ. (תלמודיש). די שטראָף פון קעפּען (ביי אידען פארצייטען).

הֶרְ'גֵל, המ. געוואָהנהייט.

הֶרְ'גֵל־נַעֲ'שֶׂה־טֶ'בַע, (נאָכתלמודיש). די געוואָהנהייט ווערט א נאטור.

הַרְ'גִיען, הַרְ'גִ'ענען, צא. טויטען, ערמאָרדען; מערדערליך שלאָגען, שלאָגען. א ר ו י ס'ה ר ג'ע ן, ארויסשליידערן. א ר ו נ ט ע ר'ה ר ג'ע ן, ארונטערשליידערן. צ ו'ה ר ג'ע ן, טויטען.

הֶרְ'גֵשׁ, המ. געפיהל.

הַרְגָ'שָׁה, הוו. געפיהל, דאָס פיה, ען.

הִרְ'הוּר, המ. (מ. הִרְהוּ'רִים), (תלמודיש). געדאנק, פארבאָרגענער געדאנק.

הִרְהוּ'רִים־רָ'עִים, המ. מ. (ליטורגיש). שלעכטע געדאנקען.

הָ'רוּג, המ. (מ. הֲרוּ'גִים). ערמאָרדעטער, טויטער קערפער.

הַרְוָ'חָה, הַרְוָ'חָה, הוו. (מ. הַרְוָ'חוֹת, הַרְוָ'חוֹת). פארדינסט, פראָפיט.

הַרְחָ'בָה, הוו. ברייטקייט, באַקוועמליכקייט, גוטע אומשטענדען.

הֲרֵי־אַתְּ־מְקוּדֶ'שֶׁת, (ליטורגיש). "דו ביסט הייליג פארבונדען", די ערשטע ווערטער פון דעם שפרוך וועלכען דער חתן זאָגט צו דער כלה ווען ער טהוט איהר אָן דעם הייראטה־רינג.

הָ'רֵי־חוֹ'שֶׁךְ, המ. מ. (תלמודיש). די פינסטערע בערג, ווייט פאר־וואָרפענע לעגענדארישע בערג. אזש אין די ה ר י־ח ו ש ך, זעהר ווייט פאררוקט.

הֲרִי'גָה, הוו. (מ. הֲרִי'גוֹת). א'ן אויסשלאכטונג; א שלאכט, א א קריג, א געשלעג, א האמפעריי.

הָ'רִים־וּגְבָ'עוֹת, המ. מ. (ביבליש). בערג און טהאָלען. צוזאָגען ה ר י ם־ו ג ב ע ו ת, מאכען גרויסע פארשפרעכען.

הֲרֵי'נִי־מוּ'כָן־וּמְזוּ'מָן, (ליטורגיש). "איך בין גרייט און פארטיג", די ערשטע ווערטער פון דעם שפרוך וועלכען מע זאָגט איידער מע פארריכט א ריעליגיעזע צערעמאָניע.

הֶ'רֶף־עַ'יִן, המ. (תלמודיש). א וואונק פון א'ן אויג, א'ן אויגענבליק.

הַרְשָׁ'אָה, הוו. (מ. הַרְשָׁ'אוֹת). פאָלמאכט, בעפאָלמעכטיגונג.

הַשְׁאָ'רַת־הַנֶ'פֶשׁ, הוו. "די איבערבלייבונג פון דער זעעלע", די אונשטערבליכקייט פון דער זעעלע.

הַשְׁבָּ'עָה, הוו. (מ. הַשְׁבָּ'עוֹת), (קאַבאליסטיש). דאָס באשווערען (דורך הייליגע נעמען און ווערטער) א בייזען גייסט אָדער א טייוועל.

הֲשָׁ'בַת־אֲבֵי'דָה, הוו. (תלמודיש). דאָס אָפּגעבען א געפונענעם גע־

גענשטאַנד צוריק צו דעם אוי־
גענטהימער.

הַשָּׂ׳גָה, הוו. (מ. הַשָּׂ׳גוֹת). באַ=
גריף; די פעהיגקייט צו באַגרייַ=
פען, אויפפאַסונגס=קראַפט.

הַשְׁגָ׳חָה, הוו. (מ. הַשְׁגָ׳חוֹת).
אויפזעהונג, אויפפאַסונג; געט=
ליכע אויפזעהונג, פאַרזעהונג.
"יעדע מערכה איז פון גאָט'ס
השגחה" (שפוו.).

הַשְׁגָ׳חָה־עֶלְיוֹ׳נָה, הוו. די אויבער=
שטע אויפזעהונג, די געטליכע
פאַרזעהונג.

הַשְׁגָ׳חָה־פְּרָ׳טִית, הוו. די געטליכע
אויפפאַסונג אויף איטליכען בע=
שעפענים באַזונדער.

הֲשׁוֹ׳מֵר־אָ׳חִי־אָנֹ׳כִי, (ביבליש).
בין איך דען דער היטער פון מיין
ברודער?, די ווערטער וואָס קין
האָט געענטפערט ווען גאָט האָט
איהם געפרעגט וועגען זיין ברודער
הבל וועלכען ער האָט ערמאָרדעט.

הֲשִׁיבֵ׳נוּ, (ליטורגיש). "קעהר אונז
אום צוריק". „השיבנו נאַ=
זאַד!" (ווער. — ד. ה. צוריק!
איבערגעדרעהט דעם דייקסעל!).

השי"ת, אב. הַשֵּׁם־יִתְבָּ׳רֵךְ (ווז.).

הַשְׂכָּ׳לָה, הוו. בילדונג, אויפקלע=
רונג (דאָס וואָרט ווערט הויפט=
זעכליך געברויכט צו בעצייכענען
די באַוועגונג פאַר אייראָפּייאישע
בילדונג וואָס האָט זיך אָנגעהוי=
בען צווישען אידען אין דעם
לעצטען טהייל פון דעם 18=טען
יאָהרהונדערט און האָט זיך צו=
ערשט אַרויסגעוויזען אין דער
אויפבליהונג פון דער ניי=העברע=
אישער ליטעראַטור).

הַשְׂכָּ׳לָה־סֵ׳פֶר, הס. (מ. הַשְׂכָּ׳לָה־
סְפָ׳רִים). אַ ניי=העברעאישעס בוך,
אַ בוך פון אַ ניט=רעליגיעזען אינ=
האַלט.

הַשְׁכָּ׳מָה, הוו. דאָס פריה אויפ=
שטעהן (צום דאַוונען).

הַשְׁלָ׳מָה, הוו. (מ. הַשְׁלָ׳מוֹת).
בילדונג, קענטעניס.

הַשְׁלָ׳שָׁה, הוו. דאָס איינלעגען געלט
ביי אַ שליש (ווז.).

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם׳], הס. דער נאָמען (פון
גאָט), גאָט. זעה שֵׁם־הַמְפוֹ׳רָשׁ.

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם׳] יַצְלִי׳חַ דַּרְכֶּ׳ךָ (מ.
דַּרְכְּכֶם [דַּרְכֵּ׳כֶם]). גאָט זאָל באַ=
גליקען דיין (אייער) וועג.

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם׳]־יִשְׁמְרֵ׳נוּ, גאָט זאָל
אונז באַהיטען.

הַשֵּׁם [הַשֵּׁם׳]־יִתְבָּ׳רֵךְ, גאָט גע=
בענשט זאָל ער זיין.

הַשְׁמָ׳טָה, הוו. אַ'ן אויסלאָזונג,
אַ'ן אויסגעלאָזענער זאַץ אָדער
וואָרט.

הַשְׁעָ׳רָה, הוו. (מ. הַשְׁעָ׳רוֹת).
פאַרמוטהונג, מיינונג, היפאָ=
טהעזע.

הַשְׁפָּ׳עָה, הוו. (מ. הַשְׁפָּ׳עוֹת).
איינפלוס, באַאיינפלוסונג.

הַשְׁפָּ׳עָה־עֶלְיוֹ׳נָה, הוו. (קאַבאַ=
ליסטיש). דער איינפלוס פון אוי=
בען, די געטליכע באַאיינפלוסונג
(אויף דער וועלט).

הַשְׁקָ׳פָה, הוו. (מ. הַשְׁקָ׳פוֹת).
איבערזיכט, איבערבליק.

הִשְׁתַּדְּ'לוּת, הוו. (מ. הִשְׁתַּדְּ'לוּת'ען). באַמיהונג, האַדאַטייסטוואָ.

הִשְׁתּוֹמְ'מוּת, הוו. ערשטוינונג, פאַרוואונדערונג.

הִשְׁתַּלְ'שְׁלוּת, הוו. (קאַבאַליסטיש). די צוזאַמענקייטלונג פון באַגעבענהייטען אָדער פון אורזאַכען און פאָלגען.

הַשְׁתָּ'נָה, הוו. אורין.

הִשְׁתַּ'נּוּת, הוו. (מ. הִשְׁתַּ'נּוּת'ען). פאַרענדערונג.

הִשְׁתַּפְּ'כוּת, הוו. אויסגיסונג (פון געפיהלען).

הִשְׁתַּפְּ'כוּת־הַנֶּ'פֶשׁ, הוו. אויסגיסונג פון דער זעעלע, אויסגיסונג פון געפיהלען.

הִתְבּוֹדְ'דוּת, הוו. אָפגעזונדערטקייט פון דער וועלט, איינזאַמקייט.

הִתְבּוֹנְ'נוּת, הוו. דאָס אַריינטראַכטען זיך, באַטראַכטונג, אויפמערקזאַמקייט.

הִתְדַּבְּ'קוּת, הוו. (קאַבאַליסטיש). דאָס באַהעפטען זיך (אין געדאַנקען צו גאָט).

הִתְחַ'דֵּשׁ, באַנייז זיך! (אַזוי ווינשט מען איינעם וועלכער טהוט אָן אַ נייע קלייד צום ערשטען מאָל).

הִתְחַיְּ'בוּת, הוו. (מ. הִתְחַיְּ'בוּת'ען). פאַרפליכטונג, פליכט.

הִתְחַכְּ'מוּת, הוו. דאָס קליגען זיך, שאַרפזיניגקייט.

הַתְחָ'לָה, הוו. (מ. הַתְחָ'לוֹת). אָנהויב. "אַ גוטע ה ת ח ל ה איז אַ האַלבע אַרבייט" (שפוו.). "אַ שלעכטע ה ת ח ל ה בריינגט צו אַ מפלה" (שפוו.).

הַתְחָ'לַת־הַסֵּ'פֶר, הוו. דאָס אָנהויבען שרייבען אַ ספר־תורה; דער פאַראַד וועלכער ווערט געמאַכט ביי'ן אָנהויבען שרייבען אַ ספר־תורה.

הֶ'תֵּיר, הּמ. (מ. הֶתֵּי'רִים). ערלויבנים. "קליינע ה ת י ר י ם בריינגען גרויסע יסורים" (שפוו. ווערטשפיעל פון וואָרט "יסורים" און "אסורים").

הֶ'תֵּיר־עִסְ'קָא, הּמ. (מ. הֶ'תֵּיר־עִסְ'קָא'ס). די ערלויבנים וועלכע איז געמאַכט געוואָרען פון געוויסע ראַבינישע אויטאָריטעטען (מהר"ם מרוטענבערג) צו נעהמען פּראָצענט אונטער געוויסע באַדינגונגען; אַ צעטעל וואָס ווערט אויסגעמאַכט אין פאַרבינדונג מיט אַ וועקסעל אָדער אַ באַמערקונג אויפ'ן וועקסעל אַליין וואו עס ווערט ערקלערט אַז דער פּראָצענט ווערט גענומען לויט דער ראַבינישער ערלויבנים.

הִתְלַהֲ'בוּת, הוו. צופלאַמטקייט, צוהיצטקייט, באַגייסטערונג, ענטהוזיאַזמוס.

הִתְלַהֲ'בוּת־דיג, א. מיט היץ, מיט אַ ברען, ענטהוזיאַסטיש.

הַתְמָ'דָה, הוו. פלייס, פלייסיגקייט.

הִתְמַ'נּוּת, הוו. (מ. הִתְמַ'נּוּת'ען). אַמט, שטעלע; דאָס אַרויפזעצען (אימיצען) אויף אַ'ן אַמט.

הִתְנַגְּ'דוּת, הוו. דאָס שטעלען זיך אַנטקעגען, ווידערשטאַנד.

הִתְנַצְ'לוּת, הוו. (מ. הִתְנַצְ'לוּת'ען). פארענטפערונג, פארטהיידיגונג.

הִתְעוֹר'רוּת, הוו. ערוואכונג, בא=גייסטערונג.

הִתְפָּעֲלוּת [הִתְפַּעֲ'לוּת], הוו. ענט=ציקונג, באגייסטערונג, באוואונ=דערונג. האפען התפעלות, ווערען ענטציקט. קעלבערנע התפעלות, נארישע באוואונ=דערונג.

הִתְפַּשְׁ'טוּת־הַגַּשְׁ'מִיוּת, הוו. (קא=באליסטיש). דאס אויסטהאן זיך פון אלע קערפערליכע און מאטע=ריעלע אינטערעסען.

הַתְּקְ'נָה, הוו. "די האפנונג", דער נאמען פון א געוויסען ציוניסטישען ליעד.

הִתְקָרְ'בוּת, הוו. פריינדליכקייט, פריינדליכע באהאנדלונג.

הִתְקַשְּׁרוּת, הוו. פארבינדונג.

הַתָּ'רַת־נְדָ'רִים, הוו. (תלמודיש). די אויפלייזונג פון א נדר (ווז.) (דורך דעם רב אדער דורך גע=לעהרטע).

הַתְרָ'אָה, הוו. (מ. הַתְרָ'אוֹת). ווארנונג; א מינדליכער אדער גע=שריבענער אויפרוף צו ערשיינען פאר'ן רב.

ו.

ו, הם. זיער זעקסטער בוכשטאב פון דעם אידישען אלף־בית. אהן א וואקאל=צייכען אדער מיט אלע אנדערע וואקאלען אויסער חולם אדער שורוק אויסגעשפראכען ווי "וו" אין "וועקען"; מיט די פינ=טעלאך פון חולם (וֹ) אדער שורוק (וּ) איז ער בלויז א וואקאל=צייכען; אין צעהלען גערעכענט אלס 6. זעה וָאו.

ו־ (צוגעשטעלט אין אנהויב פון ווארט), און, מיט. הוצאה והכנסה, אויסגאבע און איינ=נאהמע.

וַאדֶר [וַ'אָדֶר], הם. דער זיבעטער מאנאט פון דעם אידישען עבור־יאהר (ווז.).

וָאו, הם. (מ. וָאו'ען). דער נאמען פון דעם זעקסטען בוכשטאב (ו) פון דעם אידישען אלף־בית.

וְאֵינֶ'נּוּ, (ביבליש). און ער איז ניטא, ער איז אנטלאפען.

וְאִם־תֹּא'מַר, (תלמודיש). און אויב דו וועסט זאגען, אין פאל אז דו וועסט זאגען.

וְאִם תֹּא'מַר מַה נֹּא'כַל (ביבליש: וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל). און אויב דו וועסט זאגען וואס וועלען מיר עסען? און וואס וועט זיין מיט לעבענסמיטעל?

וָאֵ'רָא, הוו. דער נאָמען פון דער פערצעהנטער סדרה (ווז.).

וָאֶתְחַ'נָן, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און פיערציגסטער סדרה (ווז).

וּבָא לְצִ'יּוֹן גּוֹ'אֵל וְנֹא'מַר אָ'מֵן, (ליטורגיש). און עס וועט קומען אויף ציון אַ דערלייזער און מיר וועלען זאָגען אָמן (ווערטער פון אַ געוויסען געבעט מיט וועלכע מען ענדיגט געוועהנליך אַ רע־ליגיעזען אָדער תלמודישען פאָר־טראַג).

בְ'דַאי, הם. געוויסהייט, אַ זיכערע זאַך.

וְהָא רַאְ'יָה, (תלמודיש). און אָט איז דער באַוויז.

וְהוּא יִמְ'שָׁל בָּךְ, (ביבליש). און ער זאָל געוועלטיגען איבער דיר (די ווערטער וועלכע גאָט האָט געזאָגט צו דער פרוי, ווי די בי־בעל דערצעהלט). "והוא־ימשל־בך און וואָס זי וויל טהוט זי דאָך" (שפוו.).

וְהוּא־רַ'חוּם, הם. (ליטורגיש). אַ געבעט וואָס ווערט געזאָגט אַלע מאָנטאָג און דאָנערסטאג. לאַנג והוא־רחום, דער פולער טעקסט פון דעם דאָזיגען געבעט.

וְהַ'כֹּל שָׁ'רִיר וְקַ'יָּים, (תלמודיש). און אַלעס (וואָס שטעהט אויבען) איז באַשטעטיגט און פעסט־גע־שטעלט (ווערטער מיט וועלכע מע ענדיגט אַ פאַרלאָבונג־ אָדער הייראַטה־קאָנטראַקט).

וְהַשֵּׁ'נִית, און צווייטענס.

וָו, הם. (מ. וָו'יען). זעה וָאו.

וַו'דַאי, הם. זעה וַ'דַאי.

וָ'וֵי־הָעַמּוּ'דִים, הם. מ. (ביבליש. אייגענטליכע באַדייטונג: "די העקלעך פין די זיילען"). די בוכ־שטאַבען "ו" ביי'ם אָנהויב פון יעדען עמוד (ווז.). (געוויסע ספרי־תורות ווערען פון שענקייט וועגען אזוי געשריבען אַז יעדער עמוד זאָל זיך אָנפאַנגען מיט אַ "ו").

וִוי'דוּי, הם. (מ. וִוידוּ'יִים). זעה וִי'דוּי.

וָלָד [וְוֹלַד], הם. זעה וָלָד.

וֶסֶת [וֶוסְתְּ], הוו. זעה וֶסֶת.

וַו'עַד, הם. זעה וַ'עַד.

וֶו'שֶׁט, הם. זעה וֶשֶׁט.

וַותְּ'רָן, אם. (מ. וַותְּרָ'נִים). זעה וַתְּ'רָן.

וַותְּרָ'נוּת, הוו. זעה וַתְּרָ'נוּת.

וְזֹאת־הַבְּרָ'כָה, הוו. דער נאָמען פון דער פיער און פופציגסטער סדרה (ווז.).

וַיֹּא'מַר, (ביבליש). "און ער האָט געזאָגט", אַ וואָרט מיט וועלכען עס הויבען זיך אָן פיעלע זאַצען פון דער ביבעל.

וַיֹּא'מַר־דָ'וִד, הם. (ביבליש). די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ ביבלישען קאַפּיטעל וועל־כען מע זאָגט אַלע טאָג אין דעם מאָרגענדיגען און פאַרנאַכטיגען דאַווענען.

וַיָ'בֹא הָ'מָן, (ביבליש). און המן איז געקומען (אַ'ן אויסדרוק מיט וועלכען מע באַגריסט אַ ניט-געוויינשטע פערזאָן).

וַיִבְ'רַח, המ. (ביבליש). "און ער איז אַנטלאָפען", פאַרשווינדונג. מאַכען אַ ו י ב ר ח, אַנטלויפען; אַנטלויפען מיט פרעמדע געלט.

וַיִ'גַש, הוו. דער נאָמען פון דער עלפטער סדרה (ווז.).

וִי'דוּי, המ. (מ. וִידוּ'יִים). באַקענונג פון זינד; דאָס געבעט וואָס אַ שטערבענדער זאָגט באַקענענדיג זיינע זינד. אָפזאָגען ו י ד ו י, פאַרצווייפלען, אויפגעבען יעדע האָפנונג. "אז מען לעבט אָהן חשבון שטאַרבט מען אָהן ו י ד ו י" (שפוו.).

וַיְהִ'י, המ. (מ. וַיְהִ'יס), (ביבליש). "און עס איז געוועזן", אַ'ן אומגליק, אַ קאַטאַסטראָפע. (די באַדייטונג צוגעגעבען דעם וואָרט שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אַוואו עס שטעהט אין דער ביבעל דאָס וואָרט "ויהי" דאָרט ווערט געוועהנליך דערצעהלט אַ'ן אומגליק וואָס האָט פאַסירט).

וַיְהִ'י הַיוֹם', (ביבליש. און עס איז געוועזן דער טאָג (אַ'ן אויסדרוק מיט וועלכען מע הויבט אָן אַ'ן ערצעהלונג).

וַיְזָ'תָא, אנמ. דער אינגסטער פון המן'ס צעהן זיהן; נאַרר; מענליבער אָרגאַן.

וִי'חַד, המ. (ביבליש). און ער (יתרו) האָט זיך געפרעהט (זעהענדיג משה'ס גרויסקייט), געמאַכטע פאַלשע פרייד. (שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אויף דעם וואָרט "ויחד" שטעהען פינטעלאַך אום אָנצודייטען אַז דאָס פרעהען זיך איז ניט געוועזן פון האַרצען).

וַיְחִ'י, הוו. דער נאָמען פון דער צוועלפטער סדרה (ווז.).

וַיֵ'לֶךְ, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און פופציגסטער סדרה (ווז.).

וַיִפְ'תַח אֶת פִּי הָאָ'תוֹן, (ביבליש). און ער (גאָט) האָט געעפענט דעם מויל פון (בלעם'ס) עזעלין (אַ ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען אַימיצער מישט זיך אַריין אין אַ געשפרעך מיט אַ נאַרישער אָדער ניט-פאַסיגער באַמערקונג). זעה בִּלְ'עָם.

וַיֵ'צֵא, הוו. דער נאָמען פון דער זיעבענטער סדרה (ווז.).

וַיִצְעֲ'קוּ, המ. (ביבליש). "און זיי (די אידען אין עגיפטען) האָבען געשריען (צו גאָט)", אַ געשריי, אַ ליאַרם.

וַיַקְ'הֵל, הוו. דער נאָמען פון דער צוויי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז).

וַיַקְ'הֵל-פְּקוּ'דֵי, זעה סֵדְרָה.

וַיָ'קָם מֶ'לֶךְ חָ'דָש, (ביבליש). און עס איז אויפגעשטאַנען אַ נייער קיניג (אין עגיפטען).

וַיִקְ'רָא, המ. דער נאָמען פון דעם דריטען בוך פון חומש (ווז.); הוו. דער נאָמען פון דער פינף און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

וַיֵּרָא, הוו. דער נאָמען פון דער דריטער סדרה (ווז.).

וַיֵּשֶׁב, הוו. דער נאָמען פון דער ניינטער סדרה (ווז.).

וַיִּשָּׁקֵהוּ, (ביבליש). "און ער (עשו) האָט איהם (יעקב'ן) געקושט". ו י ש ק ה ו מיט פינטעלאַך, פאַררעטהערישע פריינדשאַפט (שטאַמט פון דעם וואָס דער תלמוד זאָגט אַז אויף דעם וואָרט "וישקהו" שטעהען דאַריבער פינטעלאַך אום אָנצודייטען אַז דאָס קושען איז ניט געווען פון האַרצען).

וְיִתֶּן לְךָ (הָאֱלֹהִים) מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, המ. (ביבליש). "און געבען זאָל דיר (גאָט דעם טהוי פון הימעל און די פעטקייט פון דער ערד)", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון געוויסע פסוקים וועלכע מע זאָגט אין שבת=צו=נאַכט'יגען מעריב=געבעט. "ו י ת ן ל ך — קיין געלט איז ניטאָ, מ ט ל ה ש מ י ם — ניטאָ וואו צו לייהען, ו מ ש מ נ י ה א ר ץ — דאָס געלט איז ביי'ם פריץ" (שפּאַס=ליעדעל).

וַיִּתְרוֹצְצוּ, (ביבליש). און זיי (די קינדער אין רבקה'ס בויך) האָבען זיך געראַנגעלט.

וכו', אכ. וְכוּלֵּהוּ (זעה אונטען).

וְכוּלֵּהוּ, (תלמודיש). און דאָס גאַנצע, און אַזוי ווייטער.

וְכַךְ [וְכָּךְ] הָיָה אוֹמֵר, (תלמודיש). און אַזוי פלעגט ער (דער כהן=גדול) זאָגען (ווען ער פלעגט מאַבען די בלוט=שפּריצונגען אויפ'ן מזבח אום יום=כפור). זעה וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה.

וְכַךְ [וְכָּךְ] הָיָה מוֹנֶה, (תלמודיש). און אַזוי פלעגט ער (דער כהן=גדול) צעהלען (ווען ער פלעגט מאַבען די בלוט=שפּריצונגען אויפ'ן מזבח אום יום=כפור). "פון וכך=היה=אומר ביז ו כ ך = ה י ה = מ ו נ ה איז אַ גרויסער אונטערשייד" (שפּוו. — ד. ה. פון זאָגען ביז געבען איז ווייט).

וְכָל כַּת דִילֵיהּ, (קאַבאַליסטיש). און זיין גאַנצע קאָמפּאַניע.

וְכָרוֹת, המ. (ליטורגיש. אורשפּרינגליך פון אַנדערער באַדייטונג). דער מענליכער אָרגאַן.

וָלָד [וְלַד], המ. דאָס קינד (אין מוטער'ס בויך).

וּנְתַנֶּה־תּוֹקֶף, המ. (ליטורגיש). די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש=השנה און יום=כפור; דער פאַרפאַסער פון דעם דאָזיגען געבעט. "געה קלאָג איהם פאַר'ן ו נ ת נ ה = ת ו ק ף" (ווער. — ד. ה. קענסט קעגען איהם גאָר ניט טהאָן).

וְנָתְנוּ, (ביבליש). "און זיי זאָלען געבען". "ו נ ת נ ו מאַכט צוריק אויך ו נ ת נ ו" (שפּוו. — ד. ה. אַז מע טהוט אַ געפעליגקייט קען מען ערוואַרטען צוריק אַ געפעליגקייט).

וֶסֶת [וֶסֶת], הוו. די צייט, די מאָנאַטליכע (ביי פרויען), מענסטרואַציאָן.

וַ׳עַד, חמ. (מ. וַעֲ׳דִים). קאָמיטעט.

וַ׳עַד־הַכּוֹ׳לֵל, המ. אַ קאָמיטעט וועלכער האָט צו זאָגען איבער מעהרערע געמיינדען אָדער אָרגאַניזאַציאָנען; דער קאָמיטעט וועלכער טהיילט אוים די נדבות וואָס ווערען געשיקט פון פאַרשיעדענע לענדער פאַר די אָרעמע אידען אין פאַלעסטינא.

וַ׳עַד־הַכְּלָ׳לִי, המ. צענטראַל קאָמיטעט.

וַ׳עַד־הַכַּשְׁ׳רוּת, המ. אַ קאָמיטעט פון רבנים אָדער פאָרשטעהער פון דער געמיינדע וואָס פאַסט אויף אַז דאָס פליש וואָס די געמיינדע עסט זאָל זיין כשר.

וְעַל־כּוּ׳לָּם, או. (ליטורגיש). איבער אַלעמען, אין מעהר פון אַלץ, און איבערהויפט.

וְצִדְקָתְךָ [וְ׳צִדְקָתְךָ], המ. און חוו. (ביבליש). "און דיין גערעכטיגקייט", אַ פערזאָן וועלכע מאַכט פרומע אָנשטעלען אָדער וויל זיך ארויסווייזען פרימער פון אַנדערע.

וֶשֶׁט [וֶ׳שֶׁט], המ. שפּייזרעהר, שלונד.

וַשְׁ׳תִּי, אנוו. די פרוי פון דעם קיניג אחשורוש (ווז.) וועלכע ער האָט געלאָזט טויטען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

וָתִ׳יקִין, המ. מ. "די פרומע". אויפשטעהן ותיקין, אויפשטעהן פאַרטאָג צו דאַוונען.

וַתְּ׳רָן, המ. (מ. וַתְּרָ׳נִים). אַ פרייגיבער מענש. "אַ׳ן אָרעמאַן איז אַ ותרן אויף אַ פרעמדען בייטעל" (שפוו.).

וַתְּרָ׳נוּת, הוו. פרייגיביגקייט.

ז.

ז, דער זיבעטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 7. זעה זַ׳יִן.

ז׳ אֲדָר [אָ׳דֶר], המ. דער זיבעטער טאָג פון מאָנאַט אדר, דער טאָג פון משה'ס טויט (לויט דער טראַדיציאָן), און אַ האַלבער פאַסטטאָג).

זֹאת־חֲ׳נֻכָּה, המ. דער לעצטער טאָג פון חנוכה (אין וועלכען מע לייענט די פרשה וואָס הויבט זיך אָן מיט די ווערטער: זאת חֲנֻכַּת הַמִזְבֵּחַ, דאָס איז די איינווייהונג פון דעם אַלטאַר).

זְבֻ׳לוּן, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט ארוים פון זבלון.

זָ׳בַת חָ׳לָב וּדְבַשׁ׳, א. (ביבליש). פליסענדיג מיט מילך און האָניג.

זֶה חֲלִיפָ׳תִי זֶה כַּפָּרָ׳תִי, (ליטור=

גיש). "דאָס איז אַ'ן אומבייט פאַר מיך, דאָס איז אַ'ן אויסלייזונג פאַר מיך", די ערשטע ווערטער פון דעם שפרוך וועלכען מע זאָגט ווען מע שלאָגט כפרות (ווז.).

זָ'הָב, המ. גאָלד.

זְ'הַב־טָ'הוֹר, המ. ריינעס גאָלד, לויטער גאָלד.

זְהוּ'בִים, המ. מ. גילדענס.

זָ'הִיר, המ. (מ. זְהִי'רִים). איינער וועלכער היט אָפּ גענוי אַ רעליגיעזעס געזעץ; אַ פאָרזיכטיגער מענש.

זוּג, חמ. (מ. זוּ'גוֹת). פּאָאר. אָפּהיטען זוגות, זיך אָפּהיטען פון עסען און טרינקען א. א. וו. אין גראַדע צאָהלען, אַזוי ווי פון עסען צוויי בייגעל, טרינקען צוויי גלעזער טהיי א. א. וו. (לויט אַ געוויסע באַהויפטונג פון תלמוד האָבען די בייזע גייסטער אַ גרויסע מאַכט אויף גלייכע צאָהלען).

זוּגָ'תוֹ, זוּגָ'תִי, זוּגָתְ'ךָ, הוו. זיין, מיין, דיין ווייב.

זוֹ'הַר, המ. דער נאָמען פון אַ געוויסען קאַבאַליסטישען קאָמענטאַר אויף דער תורה געשריבען אין אַראַמעאיש, פאַרעפענטליכט צוערשט אין דעם דרייצעהנטען יאָהרהונדערט און צוגעשריבען צו דעם תנא (ווז) שמעון בן יוחאי; דאָס בוך איז די קוועל פון וועלכער עס שעפען און די אויטאָריטעט אויף וועלכע עס באַציהען זיך אַלע שפעטערע קאַבאַליסטישע ביכער.

זְ'ווּג, המ. (מ. זִווּ'גִים). פּאָאר, צוגויפּפּאָארונג; באַשעערטע פּאָאר.

זוֹ'כֶה־זיין, צש. ווערט זיין, פאַרדינען; דערלעבען. "מאַכט רשי (ווז.) לא זוכה" (וואולגאַר ווערטעל. — ד. ה. וועסט עס ניט דערלעבען צו זעהן).

זוֹל [זָל], המ. בילליגקייט, וואָלוועלקייט, איבערפלוס.

זוֹ'לֵל־וְסוֹ'בֵא, המ. (מ. זוֹלְ'לִים־וְסוֹבְ'אִים), (ביבליש). אַ פרעסער און אַ זויפער.

זוֹ'נָה, חוו. (מ. זוֹ'נוֹת). אויסגעלאַסענע פרוי.

זִ'ווּג, המ. (מ. זִיווּ'גִים). זעה זְ'ווּג.

זִ'יוּף, המ. (מ. זִיוּ'פִים). פעלשונג, נאָכמאַכונג.

זַ'יִן, המ. (מ. זַ'יִן'ס). דער נאָמען פון דעם זיבעטען בוכשטאַב (ז) פון דעם אידישען אַלף־בית.

זַיְ'פָן, המ. (מ. זַיְפָ'נִים). זעה זַיְ'פָן.

זִכָּ'רוֹן, המ. (מ. זִכְרוֹ'נוֹת). זעה זִכָּ'רוֹן.

זִלְ'זוּל, המ. (מ. זִלְזוּ'לִים). זעה זִלְ'זוּל.

זי"ע, אב. זְכוּ'תוֹ יָ'גֵן עָלֵי'נוּ (ווז.).

זִקְ'נָה, המ. זעה זִקְ'נָה.

זַ'כַּאי, המ. איינער וועלכער געהט אַרויס ריין פון געריכט.

זְכוֹר [זְכָר] בְּרִית, המ. (ליטורגיש).

„דערמאָן זיך אַן דעם בונד‟, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט פריה פאַרטאָג אין דעם זונטאָג פאַר ראש־השנה.

זְכוּת, המ. (מ. זְכוּ׳ת׳ען). פאָררעכט, פריווילעגיע; פאַרדינסט, גוטע טהאַט, גוטע אייגענשאַפט; פאַרטהיידיגונג. האָבען אַ ז כ ו ת אויף אַ ספר, האָבען דאָס אויסשליסליכע רעכט צו דרוקען אַ בוך. זיין זיידענ׳ס ז כ ו ת איז איהם בייגעשטאַנען, ער איז געהאָלפען געוואָרען צוליעב דער פרומקייט אָדער די גוטע טהאַטען פון זיין זיידען. לערנען אַ ז כ ו ת אויף אימיצען, אימיצען פאַרטהיידיגען.

זְכוּת־אָ׳בוֹת, המ. (תלמודיש). די גוטע אָדער פרומע טהאַטען פון (געשטאָרבענע) עלטערען. „ז כ ו ת א ב ו ת איז קיין קאַטאָוועס‟ (שפוו.).

זְכוּ׳תוֹ יָ׳גֵן עָלֵי׳נוּ, זיינע (דעם געשטאָרבענעמ׳ס) גוטע טהאַטען זאָלען אונז באַשירמען (פון שלעכטס).

זְכוּ׳תוֹ יָ׳גוֹן וַאֲנָ׳חָה, פאַראָדיע אויף ז כ ו ת ו י ג ן ע ל י נ ו (ווז.). זעה יָ׳גוֹן וַאֲנָ׳חָה.

זְכִ׳יָּה, הוו. (מ. זְכִ׳יּוֹת). פריווילעגיע, אויסצייכנונג, עהרע.

זָ׳כָר, המ. (מ. זְכָ׳רִים). מאַנספערזאָן. „ער מיינט אַז ער איז איין ז כ ר אין מאָסקווא‟ (ווער.).

זֵ׳כֶר, המ. אַ׳ן אנדענק, אַ צייכען, אַ שפור.

זֵ׳כֶר לְחוּרְ׳בָּן, המ. (תלמודיש). אַ׳ן אנדענק אָן דער צושטערונג (פון דעם הייליגען טעמפעל).

זֵ׳כֶר לְטִ׳יט, המ. (תלמודיש). אַ׳ן אנדענק אָן דעם לעהם (וואָס אידען האָבען געמוזט קנעטען אין עגיפּטען).

זֵ׳כֶר צַ׳דִּיק לִבְרָ׳כָה, (ביבליש). געבענשט זאָל זיין דער אנדענק פון דעם גערעכטען (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מען דערמאָנט אַ געשטאָרבענעם).

זִכָּ׳רוֹן, המ. (מ. זִכְרוֹ׳נוֹת). ערא׳נערונג, אנדענק.

זִכָּ׳רוֹן, המ. (מ. זִכָּ׳רוֹנ׳ים). געדעכטניס, די פעהיגקייט צו געגעדענקען. „אַ ליגנער מוז האָבען אַ גוטען ז כ ר ו ן‟ (שפוו.).

זִכְרוֹ׳נוֹ (מ. זִכְרוֹ׳נָם; וו. זִכְרוֹ׳נָהּ, מ. זִכְרוֹ׳נָן) **לִבְרָ׳כָה**, המ. זיין (זייער; איהר, זייער) אנדענק זאָל געבענשט זיין (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע דערמאָנט דעם נאָמען פון אַ געשטאָרבענעם).

זְכַרְ׳יָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פראָפעט; דער נאָמען פון דעם אידישען בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון זכריה.

זַ״ל, אב. זִכְרוֹ׳נוֹ לִבְרָ׳כָה (ווז.).

זְלְ׳זוּל, המ. (מ. זִלְזוּ׳לִים). שימפּףוואָרט, זידעל־וואָרט.

זְמִ׳ירוֹת, הוו. מ. געוויסע לויב=

געזאַנגען וועלכע מע זינגט שבת ביי'ם עסען און שבת־צו־נאַכט. „אַ סך זמירות און ווייניג לאָקשען" (ווער.).

זְמַן [זְמַן], המ. (מ. זְמַ'נִים). צייט. זמן מנחה, די צייט פון מנחה; אַ סעמעסטער, איינער פון די צוויי לעהר־טערמינען (צווישען סוכות און פסח און צווישען פסח און סוכות), אַ האַלב יאָהר.

זְמַן־חֵרוּתֵ'נוּ, המ. (ליטורגיש). די צייט פון אונזער באַפרייאונג (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון פסח).

זְמַן מַ'תַּן תּוֹרָתֵ'נוּ, המ. (ליטור־גיש). די צייט ווען אונזער תורה איז געגעבען געוואָרען (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון שבועות).

זְמַן־פֵּרָ'עוֹן, המ. (תלמודיש). די צייט פון אָפּצאָהלען, צאָהל־טער־מין.

זְמַן־שִׂמְחָתֵ'נוּ, המ. (ליטורגיש). די צייט פון אונזער פרייד (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון סוכות).

זֶ'מֶר, המ. געזאַנג, מעלאָדיע, ליעד.

זָ'נָב, המ. (מ. זְנָ'בִים, אייגענטליך: זְנָ'בוֹת). עק, וויידעל; מענלי־כער אָרגאַן; אַ נאַרר.

זְנוּת, הוו. הורעריי.

זְנוּת־ליטעראַטור, הוו. פּאָרנאָגראַ־פישע, שמוציגע ליטעראַטור.

זצוק"ל, אב. זֵ'כֶר צַ'דִּיק וְקָ'דוֹשׁ לִבְרָ'כָה, געבענשט זאָל זיין דער אנדענק פון דעם גערעכטען און היילינען (געשריבען נאָך דעם נאָ־מען פון אַ געשטאָרבענעם זעהר פרומען מאַן).

זצ"ל, אב. זֵ'כֶר צַ'דִּיק לִבְרָ'כָה (ווז.).

זְקֵי'נָה, הוו. (מ. זְקֵי'נוֹת). זעה זְקֵ'נָה.

זָ'קֵן, המ. (מ. זְקֵ'נִים). אַ'ן אַלטער מאַן, עלטסטער.

זָ'קֵן אַשְׁמָ'אִי, המ. (תלמודיש). אַ'ן אַלטער זינדער.

זְקֵ'נָה, הוו. (מ. זְקֵ'נוֹת). אַ'ן אַלטע פרוי.

זִקְ'נָה, הוו. עלטער, אַלטקייט.

זְרֻבָּ'בֶל, אנמ. דער נאָמען פון דעם פיהרער וועלכער האָט צוריקגע־בראַכט די אידען פון בבל קיין פּאַלעסטינא ווי עס ווערט דער־צעהלט אין דעם ביבלישען בוך „עזרא".

זְרוֹ'עַ, הוו. אַ געקאָכטער ביין מיט אַ שטיקעל פלייש דאַרויף וואָס ווערט געלעגט אויפ'ן טיש צום סדר אַלס אַ'ן אנדענק אן דעם לאַם וועלכען מע פלעגט פאַר־צייטען ביי אידען אָפּפערען אום פּסח.

זָ'רִיז, המ. (מ. זְרִי'זִים). אַ גע־שווינדער, פלינקער, פּינקטליכער מענש.

זְרִי'עָה, הוו. (מ. זְרִי'עוֹת). זאַאט, זאָמען.

זֶ'רַע, המ. שפּראָצונג, אָפּשטאַמונג, קינדער; שכבת זרע.

זְרָ'עִים, המ. דער נאָמען פון דער ערשטער פון די זעקס הויפּט-אָבּ-טהיילונגען פון תלמוד וועלכע ענטהאַלט די רעליגיעזע געזעצען וואָס באַציהען זיך אויף פעלדער, פלאַנצען א. ד. ג. און אויך אַלע פאַרשריפטען וועגען געבעטען און גאָטעס-דיענסט.

זֶ'רֶשׁ, אנוו. דער נאָמען פון המן'ס פרוי.

זֶ'רֶת, המ. דער קליינער פינגער. זעה יוד.

ח.

ח, דער אַכטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף-בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 8. זעה חִית.

חאַס'לערע, הוו. (מ. חאַס'לערעס). האַכציית (אין אַ פאַראַכטענדען זין). זעה חֲ'תוּנָה.

חַבַּ"ד', אב. חֶכְ'מָה, בִּי'נָה, דֵ'יעָה, פרייד, פאַרנונפט, קענטניס (קאַ-באַליסטישע אייגענשאַפטען פון דער גאָטהייט). המ. דער נאָמען פון אַ געוויסער חסידישער סעקטע.

חַבַּד'ניצע, הוו. אַ קלויז פון חבד'-ניקעס (ווז.).

חַבַּד'ניק, המ. (מ. חַבַּד'ניקעס). אַ'ן אנהעגנער פון חב"ד (ווז.).

חִ'בּוּט-הַקֶ'בֶר [הַקְ'בֶר], המ. (תל-מודיש). די ליידען וועלכע דער טויטער מוז אויסשטעהן אין זיין קבר איידער מע ברענגט איהם פאַר דעם הימלישען געריכט.

חִ'בּוּר, המ. (מ. חִבּוּ'רִים). אַ פאַר-פאַסונג, אַ ווערק, אַ בוך; (אין אריטהמעטיק) צוזאַמענרעכענונג, צוזאַמענציהונג.

חֲבוּ'רָה, הוו. (מ. חֲבוּ'רוֹת). קאָמ-פּאַניע, געזעלשאַפט.

חֲבֵי'רָה, הוו. (מ. חֲבֵי'רוֹת). זעה חֲבֵ'רָה.

חַבְ'לֵי-לֵי'דָה, המ. מ. (ביבליש: חֶבְלֵי-יוֹלֵדָה). געבורטס-וועהען.

חֲבַ'קוּק, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פּראָפעט; דער נאָמען פון דעם ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון חבקוק.

חָבֵר [חַ'בֶר], המ. (מ. חֲבֵ'רִים). קאַמעראַד, קאָמפּאַניאָן, שול-קאַ-מעראַד, פריינד; גענאָסע, מיט-גליעד. אָפּ'חבו', אויס חבר.

חַ'בר-לאַוּוער, חַ'בֶר-'אַפּ. א. קאַ-מעראַדשאַפטליך, באַפריינדעט.

חֲבֵ'רָה, הוו. (מ. חֲבֵ'רוֹת). גענאָ-סין, מיטגליעד.

חֶבְ'רָה, הוו. (מ. חֶבְ'רוֹת). געזעל-שאַפט, קאָמפּאַניע; פאַ-איין, אָר-גאַניזאַציאָן. ווייסע-חברה, לויפער-באַנדע, באַנדע פון יו-גאַטשעס.

חֶבְ'רָה־מאַן, המ. (מ. חֶבְ'רָה־לייט). מיטגליעד פון אַ פאַראיין; חיטרער קערל, יונגאַטש.

חֶבְ'רָה־קַדִי'שָא, הוו. "דער הייליגער פאַראיין", בעערדיגונגס־פאַראיין.

חֶבְ'רָה'טע, הוו. (מ. חֶבְ'רָה'טעס). אַ חיטרע, דורכגעמאַכטע פרוי.

חֶבְ'רָה'ניק, המ. (מ. חֶבְ'רָה'ניקעס). יונגאַטש.

חֶבְ'רָה'יש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ פאַראיין.

חַ'בֶר'יטע, הוו. (מ. חַ'בֶר'טעס). פריינדין, שוהל־קאַמעראַדין.

חַבְרו'תָא, הוו. (מ. חַבְרו'תות). קאַמעראַדשאַפט, ברידערליכקייט; געזעלשאַפט; קאַמפּאַניע; באַנדע, חאַליאַסטרע.

חַבְרַ'יָא, הוו. (מ. חַבְרַ'יות). קאַמפּאַניע, באַנדע, חאַליאַסטרע.

חַ'בֶר'יען־זיך, צוו. קאַמעראַדשאַפט מאַכען, זיין באַפריינדעט.

חַ'בֶר'שאַפט, הוו. קאַמעראַדשאַפט, ברידערליכקייט.

חִ'בַּת־צִ'יון, הוו. די ליעבע צו ציון, די ליעבע צו פאַלעסטינא.

חַג־הָאָ'סִיף, המ. (ביבליש). דער פעסט פון איינזאַמלען (דאָס געטריידע פון פעלד. אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון סוכות).

חַג־הַבִּכּו'רִים, המ. (ביבליש). דער פעסט פון די ערשטלינג־פרוכטען (אַזוי רופט מען דעם פייערטאָג פון שבועות).

חַג־הַמַ'צות, המ. (ביבליש). דער פייערטאָג פון מצות.

חָ'גָא, הוו. (מ. חָגָ'אות, חָ'גָא'ס). אַ (ניט־אידישער) פייערטאָג. "אַז מע קלינגט אין אַ ח ג א אָדער אַ שרפה אָדער אַ פגר" (שפוו.).

חַ'גַי, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון חגי.

חַד־בְּדָ'רָא, המ. איינער אין זיין צייט, דער גרעסטער מאַן פון זיין צייט.

חַד־גַדְ'יָא, המ. (מ. חַד־גַדְ'יָאס), (ליטורגיש). "איין ציקעלע", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ'ן ערצעהלונג פאַר קינדער וועלכע געפינט זיך אין דער הגדה; אַ נאַרישע פאַרשלידערטע געשיכטע; טורמע, געפענקנים. "אַריינ'ישב'ען אין ח ד ־ ג ד י א" (ווער.).

חֶדְ'וָה, הוו. פרייד.

חִ'דוש, המ. (מ. חִדו'שִים). אַ נייס, אַ נייער אויפטהו; אַ וואונדער, אַ זעלטענהייט. געהן אויף ח ד ו ש י ם, געהן זעהען די וואונדער.

חִ'דוש'ען זיך, צוו. זיך וואונדערען.

חֶדֶר [חֵ'דֶר], המ. (מ. חֲדָ'רִים). צימער; אַ שול פאַר קינדער. אויסזאָגען פון ח ד ר, אויספּלוידערען אַ געהיימנים.

חֵ׳דר־אינגעל, הז. (מ. חֲדָר־אינגלעך). אַ שול־קינד. "ווען פרעהען זיך די חדר־אינגלעך ווען דער רבי זיצט שבעה" (שפוו.).

חֶדֶר [חֵ׳דר]־הַקָ׳הָל, המ. דאָס צי־מער וואו די פאַרשטעהער פון דער (אידישער) געמיינדע האַלטען זייערע באַראַטהונגען.

חֶדֶר [חֵ׳דר] מְתוּ׳קָן, המ. אַ מאָ־דערנע שול צו לערנען העברעאיש און אַנדערע געגענשטאַנדען לויט דער נייער מעטהאָדע.

חֲדַר״ג׳, אב. חֵ׳רֶם דְרַבֵּ׳נוּ גֵרְ׳שוֹם (ווז.).

חָ׳דָש, המ. די נייע געטריידע (וועל־כע די גאַנץ פרומע אידען עסען ניט ביז דעם 18־טען טאָג פון דעם מאָנאַט ניסן).

ח״ו, אב. חַס־וְשָ׳לוֹם (ווז.).

חוֹב, המ. (מ. חוֹ׳בוֹת). שולד, פליכט.

חוֹ׳בֵב־צִ׳יוֹן, המ. (מ. חוֹבְ׳בֵי־צִ׳יוֹן). אַ ליעבהאָבער פון ציון; אַ מיט־גליעד פון אַ פאַראיין געגרינדעט צו קאָלאָניזירען אידען אין פאַ־לעסטינא.

חוֹ׳בַת־הַלְבָ׳בוֹת, המ. "די פליכט פון די הערצער", דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען מאָראַל־בוך.

חוֹדער־מוֹדער (וואהרשיינליך פון חֶדֶר מְהוּדָר, אַ שעהן צימער), המ. פעסטונג, טורמע. "אַריינ־ישב׳ען אין חודער־מודער" (ווער.).

חוֹ׳דֶש, המ. (מ. חֳדָ׳שִים). מאָנאַט.

חַ׳וָה, אנוו. דער נאָמען פון דער ערשטער פרוי, די פרוי פון אדם־הראשון. "ציעקאַווע ווי מוטער חוה" (ווער.).

חוה״מ, אב. חוֹל־הַמוֹ׳עֵד (ווז.).

חוהמ״ס, אב. חוֹל־הַמוֹ׳עֵד סוּ׳כּוֹת (ווז.).

חוהמ״פ, אב. חוֹל־הַמוֹ׳עֵד פֶּסַח (ווז.).

חוֹ׳זֶק *, המ. אַ לעכערליכע אָדער אונבאַדייטענדע פערזאָן; שפּאַס, שפּאָט. מאַכען חוזק, אָפּלאַ־כען, אָפּשפּעטען. האָבען אַ פנים ווי חוזק, זיין לעכערליך. חוזק איז זיין נאָמען, ער איז אַ׳ן אונבאַדייטענדע פערזאָן. ער זעהט אויס ווי חוזק אין ג׳־עדן, ער זעהט אויס קאָמיש. "חוזק האָט זיין אייגען ווייב ניט דערקענט" (ווער.). (דאָס וואָרט ווי עס שיינט שטאַמט פון דעם אייגעננאָמען "חוזק" מיט וועלכען עס האָט זיך גערופען אַ געוויסער מאַן וועגען וועלכען עס פלעגען אַרומגעהן צווישען פאָלק שפּאַסהאַפטע געשיכטען. דאָס וואָרט איז אָבער באַהאַנדעלט געוואָרען אַלס אַ העברעאישעס און פון איהם האָט זיך זאָגאַר ענטוויקעלט אַ צווייטעס וואָרט מיט אַ העברעאישער פאָרם: מַחְזָ׳קוֹת, ווז.).

חוֹ׳זֶק׳ען, צש. מאַכען שפּאַס, אָפּ־לאַכען. אָפּ׳חוזק׳ען, אָפּ־לאַכען.

חו'זֵר, המ. (מ. חוֹזְ'רִים). איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט ביי אַ חסידישען רבי'ן צו ווידערהאָלען און ערקלעריען דעם פּאָרטראג וואָס דער רבי האָט געהאַלטען.

חו'זֵר בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה], המ. (מ.חוֹזְ'רִים בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה]) איינער וואָס בּאַרייעט אויף זיינע זינד.

חו'זֵר בִּתְשׁוּבָה [בִּתְשׁוּ'בָה] זיין, צש. בּאַרייען אויף זינד.

חוּט־הַמְשֻׁ'לָּשׁ, המ. (ביבליש). אַ פאָדים געפלאָכטען אין דרייען.

חוּט־הַשִּׁדְ'רָה, המ. (תלמודיש). דער רוקען־ביין, דער מאַרך־ביין.

חו'טֵא־בְּעֵ'גֶל־זיין, צש. זינדיגען מיט (דער זינד פון) דעם (גאָל־דענעם) קאַלב, זינדיגען. זעה עֵ'גֶל.

חו'טֵא וּמַחֲ'טִיא (אֶת־הָרַ'בִּים), חמ. (תלמודיש). איינער וואָס זינדיגט אַליין און מאַכט אַנדערע צו זינ־דיגען.

חו'טֵא'ן, צש. זינדיגען; געשלעכט־ליך זינדיגען.

חו'כָא וּטְלוּ'לָא, מ. (תלמודיש). שפּאַס און געלעכטער, שפּאָט.

חוֹכֵר [חו'כֵר], המ, (מ. חוֹכְרִים [חוֹכְ'רִים]). איינער וועלכער נעהמט אין אַרענדע, אַ'ן אַרענ־דאַר.

חוֹל־הַמּוֹ'עֵד, המ. (תלמודיש). "וואָכעדיגער פייערטאָג", די האַלבע פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון אידישע פייערטעג (ווי אונטען).

חוֹל־הַמּוֹ'עֵד סוּ'כּוֹת, המ. די האַלב־פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון סוכות (ווז.).

חוֹל־הַמּוֹ'עֵד פֶּסַח [פֵּ'סַח], המ. די האַלב־פייערטעג צווישען די ערשטע און די צווייטע טעג פון פסח (ווז.).

חו'לֶה, המ. (מ. חוֹלָ'אִים *, איי־גענטליך: חו'לִים). קראַנקער, פּאַציענט.

חו'לֶה, א. קראַנק.

חו'לֶה־מְסוּ'כָּן, המ. אַ געפעהרליך קראַנקער.

חו'לִי־הַנֶּ'פֶשׁ, המ. "די קראַנקהייט פון דער זעעלע", זינדיגקייט.

חו'לִי־מְעַ'יִים, המ. (תלמודיש). בויך־קראַנקהייט, לייב־שמערצען.

חו'לִי־נוֹפְ'לִים, המ. די פאַליגע קראַנקהייט, עפּילעפּסיע.

חו'לָם, המ. (מ. חו'לָמ'ס). דער נאָמען פון אַ געוויסען העברעאי־שען וואָקאַל, אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי "אָאו". דער ציי־כען פון דעם וואָקאַל איז ענטוועדער אַ פּינטעלע איבער דעם בוכשטאַב, אַזוי ווי אין "נֹחַ", אָדער אַ "ו" מיט אַ פּינטעלע פון אויבען (וֹ) נאָך דעם בוכשטאַב, אַזוי ווי אין "חוֹלֶה".

חו'לָם־נאָז, ה״ו. (מ. חו'לָם־נעזער). אַ צודראַפּעטע נאָז (אַ'ן אויס־דרוק פון קינדער).

חול'שָה, הוו. שוואַכקייט, שלאַפּקייט.

חול'שָה־חָל'שות, הוו. גרויס עקעל, עקעלהאַפּטע זאַך.

חול'שַת־הַגוּף', הוו. קערפּערליכע שוואַכקייט.

חו'מֵד מָ'מון, המ. אַ ליעבהאָבער פֿון געלט, אַ געלטגיעריגער מענש.

חו'מֶר, המ. מאַטעריע; דער מענשליכער קערפּער. אָנשטאָפּען דעם חומר, אָנפּילען דעם מאָגען, עסען.

חומְ'רָא, הוו. (מ. חומְ'רות), (תלמודיש). אַ שוועריגקייט, אַ שווערע פֿראַגע; שטרענגקייט (אין ענטשיידען אַ רעליגיעזע פֿראַגע).

חו'מָש, המ. (מ. חומָ'שים). איינס פֿון די פֿינף ביכער פֿון תורת משה (ווז.); די פֿינף ביכער פֿון תורת משה.

חו'נֶף, המ. (מ. חונְ'פִים). אַ שמייכלער, אַ'ן אונטערלעקער.

חו'פָּה, הוו. (מ. חו'פות). אַ פֿיערעקיגע דעקע אַריבערגעצויגען אויף פֿיער שטאַנגען אונטער וועלכע די הייראַטה־צערעמאָניע ווערט געמאַכט; די הייראַטה־צערעמאָניע. "צו דער חופה געהט מען צום גט לויפֿט מען" (שפּוו.).

חו'פָּה וְקִידו'שִין, מ. הייראַטהצערעמאָניע.

חוץ, או. אויסער.

חוץ, המ. אַ'ן אויסנאַהם, אַ'ן אַנטיק.

חוץ־לָאָ'רֶץ, או. (תלמודיש). אויסער דעם (הייליגען) לאַנד, ניט אין פּאַלעסטינא.

חוץ לְדֶ'רֶךְ הַטֶ'בַע, או. אויסערנאַטירליך, איבערנאַטירליך.

חוץ לָזֶה', או. אויסער דעם.

חוץ לַמַחֲ'נֶה, או. (ביבליש). אויסער'ן לאַגער, אויסגעשטויסען.

חוץ לִתְחוּם [לִתְּחוּם'], או. (תלמודיש). אויסער דעם תחום (ווז.).

חוץ מ—, זעה חוץ ל—.

חוצְ'פָּה, הוו. (מ. חוצְ'פּות). פֿרעכהייט, אונפֿאַרשעמטקייט. "גאָט זאָל אָפּהיטען פֿון אידישע חוצפה, אידישע מיילער און אידישע קעפּ" (שפּוו.).

חוצְ'פָּה'ניק, המ. (מ. חוצְ'פָּה'ניקעס). פֿרעכער מענש.

חו'קֵר־וְדו'רֵש־זיין, צא. נאָכפֿאָרשען, אויספֿאָרשען, אונטערזוכען.

חו'קֵר־קַדְמונִ'יות, המ. (מ. חוקְ'רֵי קַדְמונִ'יות). פֿאָרשער פֿון אַלטערטהימליכע זאַכען, אַרכעאָלאָג.

חור [חוּר], המ. אַ לאָך. אַריינרוקען אין חור, אַריינזעצען אין פֿעסטונג.

חוּרְ'בָה, הוו. (מ. חוּרְ'בות). אַ'ן אָרט, איינגעפֿאַלענע געבוי, אַ רואינע, אַ פּוסטקע.

חוּרְ'בָּן, המ. (מ. חוּרְבָּ'נות). זעה חֻרְ'בָּן.

חו"ש, אב. חַס־וְשָ'לום (ווז.).

חוש, המ. (מ. חו'שים). געפיהל, אינסטינקט.

חוש־הַטַ'עַם, המ. דאָס געשמאַק־געפיהל.

חוש־הַמִ שוש, המ. דאָס טאַפּ־געפיהל, דאָס טאַפּען.

חוש־הָרְאִ'יָה, המ. דאָס זעה־געפיהל, דאָס זעהען.

חוש־הָרִ'יחַ, המ. זאָס גערוך־געפיהל, דער גערוך.

חוש־הַשְׁמִי'עָה, המ. דאָס הער־געפיהל, דאָס הערען.

חו'שֵד־זיין, צא. פאַרדעכטיגען.

חו'שֵד בִּכְשֵׁרִים [בִּכְשֵׁ'רים], המ. (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרדעכטיגט אַ'ן אונשולדיגען.

חו'שִים, המ. זעה חֻ'שִים.

חו'שֶך, המ. זעה חֹשֶך.

חו'שֶן, המ. זעה חֹשֶן.

חַ'וַת־דַ'עַת, הוו. די אַרויסזאָגונג פון אַ מיינונג, אַ מיינונג.

חֲ'זִיר, המ. (מ. חֲזֵי'רִים). שוויין; שווייענפלייש; גראָבער געמיינער מענש; אַ קאַרגער. זיך מאַכען חזיר־פיסעל־כשר, אַרויסווייזען בלויז די גוטע זייט, מאַכען פאַלשע אָנשטעלען (שטאַמט פון דעם וואָס אַ חזיר האָט צושפּאָלטענע פיס, וועלכע זיינען געוועהנליך די קענ־צייכענס דורך וועלכע מע דערקענט די בהמות וואָס אַ איד מעג עסען זייער פלייש, און דאָך איז זיין פלייש פאַרבאָטען). "פון אַ חזיר אַ האָאר איז אויך גוט" (שפּוו.). "ווען אַ חזיר וואָלט געהאַט הערנער וואָלט די וועלט קיין קיום ניט געהאַט" (שפּוו.). "דער חזיר איז טריף אָבער דער מקח איז כשר" (שפּוו.). "אַז מע עסט חזיר זאָל שוין רינען איבער דעם מויל" (שפּוו.). "פון אַ חזיר'ס עק קען מען קיין שטריימעל ניט מאַכען" (שפּוו.). "אַ'ן אַלטער איז גלייך צו אַ קינד און אַ קינד איז גלייך צו אַ חזיר" (שפּוו.). "ער האָט אַזוי פיעל געלט ווי אַ איד חזירים" (ווער.). "דאָס ערשטע ווייב איז ווי אַ הונד, דאָס צווייטע ווי אַ קאַץ, דאָס דריטע ווי אַ חזיר" (שפּוו.). "אַ מבין ווי אַ חזיר אויף הייוועז" (ווער.). "אַ מצוה פון אַ חזיר אַ האָאר אויסצורייסען" (שפּוו.). "דאָס בעסטע עפּעלע כאַפּט אויס דער חזיר" (שפּוו.). "עס פּאַסט איהם ווי אַ חזיר אַ שטריימעל" (ווער.). "אַ כשר'ער פויגעל שטעלט זיך ניט אויף אַ חזיר" (ווער.). "פעט ווי אַ חזיר" (ווער.). "אַ קליין קינד איז אַ חזיר, אַ גרויס קינד איז אַ וואָלף" (שפּוו.). "אַז מע לעגט זיך אין קלייען שלעפּען אַוועק די חזירים" (שפּוו.). "די קראָה פליהט הויך און זעצט זיך אויף אַ חזיר" (שפּוו.). "ווילסט רייך ווערען — זיי זיעבען יאָהר אַ חזיר" (שפּוו.).

חֲ'זִיר־מִילְך, המ. דאָס מילך וואָס געפינט זיך אין די בריסטלעך פון געווויסע ניי־געבוירענע קינדער.

חֲ'זִיר'טע, הוו. (מ. חֲ'זִיר'טעס). אַ געמיינע פרוי, אַ קאַרגע.

חֲזִיר'ײַי', הוו. (מ. חֲזִיר'ײַי'ען). שווייַנערײַי, נידעריגע זאַך, געמיינע האַנדלונג.

חֲזִיר'ניצע, הוו. (מ. חֲזִיר'ניצעס). זעה חֲזִיר'ניק.

חֲזִיר'ניק, המ. (מ. חֲזִיר'ניקעס). אַ איד וועלכער עסט חזיר-פלייש און אַנדערע פאַרבאָטענע שפּייזען; אַ געמיינער קערל.

חֲ'זִיר'ען, צא. שמוצען, באַשמוצען. פאַר'חזיר'ען, פאַרשמוצען.

חֲ'זִיר'ש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ חזיר. חזיר'שע מאָרדע, פעטע אָפּגעגאָלטע מאָרדע (אין אַ פאַראַכטענדען זין). חזיר'שע נים, נים פון אַ'ן אייכענבוים, אייכעלען.

חַזַ"ל', אב. חֲכָמֵי'נוּ זִכְרוֹ'נָם לִבְרָ'כָה, אונזערע געלעהרטע געבענשט זאָל זיין זייער אנדענק.

חַ'זָן, המ. (מ. חַזָ'נִים). פאָרזינגער, פאָרבעטער, קאַנטאָר. "אַלע חזנים זיינען נאַראָנים" (שפּוו.). "אַ חזן און אַ פערד זיינען נאָר גוט ביז פערציג יאָהר" (שפּוו.). "ווי אַזוי דער חזן זינגט קריגט ער אַלץ אין טאַטען אַריין" (שפּוו.).

חַ'זָן'טע, הוו. (מ. חַ'זָן'טעס). די פרוי פון אַ חזן.

חַזָ'נוּת, הוו. די שטעלע פון אַ חזן.

חֲזַק', אר. "שטאַרק זיך", אַ שלום-וואָרט וואָס מע שטעלט צום ענדע פון אַ בוך און וואָס דער אויפרופער אין שוהל זאָגט נאָך דעם נאָמען פון דער פערזאָן וועלכע ער רופט אויף צו אַ'ן עלייה (ווז.).

חֲזָ'קָה, הוו. (מ. חֲזָ'קוֹת). דאָס רעכט וואָס איינער ע־ווערבט אויף אַ שטיק לאַנד אָדער אויף אַ'ן אייגענטהום דורך דעם וואָס ער האָט זיי געהאַט אין זיין באַזיץ אַ באַשטימטע צייט; רעפּוטאַציאָן, אָנגענומענע מיינונג; פאָראויסזעצונג. שטעלען אויף דער חזקה, זיך פאַרלאָזען אויף דער אָנגענומענער מיינונג.

חֲזָ'רָה, הוו. (מ. חֲזָ'רוֹת). צוריקקעהרונג, צוריקגעבונג, צוריקשיקונג.

חַ'זֶר'ען, צא. ווידערהאָלען, איבערזאָגען, איינשטודירען. איבער'חזר'ען, ווידערהאָלען, נאָכזאָגען. אויס'חזר'ען, אויסלערנען אויסווענינ. אײַנ'חזר'ען, איינשטודירען.

חֲזֶ'רֶת, הוו. גרינס וואָס מע עסט צום סדר (ווז.).

חֲזָ'רַת־הַשַּ"ץ', הוו. דעם פאָרבעטער'ס ווידערהאָלונג פון דער שמונה־עשרה.

חֵטְא [חֵט], הוו. (מ. חֲטָ'אִים). זינד.

חַטְ'אוֹת־נְעוּ'רִים, הוו. מ. (ביבליש). די זינד פון דער יוגענד.

חַ'טָאת, המ. אַ'ן אָפּפער וואָס מע פלעגט ברענגען פאַרצייטען ביי אידען פאַר די פאַרגעבונג פון זינד.

חַ'טָאת, א. (מ. חַטָא'תִים *), (אַמעריקאַניש). אַ זינדער, אַ ניטפרומער.

חָטָא'תִי, (ליטורגיש). איך האָב געזינדיגט. זיך שלאָגען חטאתי, באַרייען.

חֲ'טָף, הם. (מ. חֲ'טָפ'ען). אַ שוא (ווז.) פאַרבונדען מיט אַ וואָקאַל (זעה אונטען).

חֲ'טָף־סֶ'גול, הם. (מ. חֲ'טָף־סֶגול'ען). אַ שוא וואָס שטעהט פאַר אַ סגול (ֱ) און בילדעט צוזאַמען מיט איהם אַ האַלבוואָקאַל.

חֲ'טָף־פַּתַח [פַּ'תַח], הם. (מ. חֲ'טָף־פַּ'תַח'ען). אַ שוא וואָס שטעהט פאַר אַ פתח (ֲ) און בילדעט מיט איהם צוזאַמען אַ האַלב=וואָקאַל.

חֲ'טָף־קָ'מֵץ, הם. (מ. חֲ'טָף־קָ'מֵץ'ען). אַ שוא וואָס שטעהט פאַר אַ קמץ (ֳ) און בילדעט צוזאַמען מיט איהם אַ האַלב=וואָקאַל.

חַ"י, צ. אַכצעהן (י"ח), אָנגענומען ביי אידען אַלס אַ גליק=ברענגענדע צאָהל, ווייל דאָס וואָרט "חי" באַדייטעט אין העבּרעאיש "לעבענדער". עס איז דאַריבּער איינגעפיהרט ביי די פרומע אידען ווען זיי שענקען געלט צו אָרעמע אָדער פאַר אַ הייליגען צוועק צו געבען די צאָהל "חי" (אַכצעהן) אָדער „חי מאָל חי" (אַכצעהן מאָל אַכצעהן).

חַי־געלעבט, או. געלעבט אַ טאָג, פרעהליך.

חַי־וְקַ'יָם, הם. (ליטורגיש). "דער וועלכער לעבט און באַשטעהט איביג (גאָט)", ווערטער פון אַ געוויסען געבעט וועלכע די געמיינדע זאָגט אויף אַ זעהר הויכער שטים. שרייען חי־וקים, פראָטעסטירען אומזיסט. אַ פראָסטער חי־וקים, אַ'ן איינפאַכער מענש, איינער וועלכער מאַכט ניט קיין צערעמאָניעס.

חַ'יָב, א. שולדיג, פאַרפליכטעט.

חַ'יָב־מִ'יתָה, א. (תלמודיש). ווערט טויטשטראָף.

חִ'יבּוט־הַקְ'בֶר, הם. זעה חִ'בּוט־הַקְ'בֶר.

חִ'יבּוּר, הם. (מ. חִיבּוּ'רִים). זעה חִ'בּוּר.

חִ'יבַּת־צִ'יוֹן, הוו. זעה חִ'בַּת־צִ'יוֹן.

חִ'ידָה, הוו. (מ. חִ'ידוֹת). רעטהזעל, רעטענים.

חִ'ידוּש, הם. (מ. חִידוּ'שִים). זעה חִ'דוּש.

חַ'יָה, הוו. (מ. חַ'יוֹת). טהיער, ווילדער טהיער.

חַ'יָה־רָ'עָה, הוו. (מ. חַ'יוֹת־רָ'עוֹת). ווילדע טהיער.

חִ'יוּב, הם. (מ. חִיוּ'בִים). פאַרפליכטונג, פליכט.

חִיוּ'נָה, הוו. ערנעהרונג, לעבענסמיטעל. ציהען חיונה פון, זיך ערנעהרען פון.

חִ'יוּת, הוו. לעבען, לעבענסקראַפט; פאַרגעניגען, קוויקונג.

חַ'יוּת, הוו. לעבען, לעבענסקראַפט.
ער ווייס ניט פֿון זיין חיות, ער ווייס ניט וואָס מיט איהם טהוט זיך.

חִ'יוּת'ען־זיךְ, צוו. זיך קוויקען.

ח'ַיָט, המ. (מ. חַיָ'טִים). שניידער.

חַ'יֵי־אָ'דָם, המ. "דאָס לעבען פֿון מענשען", דער נאָמען פֿון אַ געוויסען בוך וועלכעס ענטהאַלט אין אַ פֿאַרקירצטער פֿאָרמע אַלע רעליגיעזע פֿאָרשריפֿטען.

חַ'יֵי־שָׁ'עָה, הוו. (תלמודיש). "דאָס לעבען פֿון אַ ווײַלע", אַ ווײַלע פֿאַרגעניגען. "אַ ח י י - ש ע ה איז אויך גוט" (ווער.).

חַ'יֵי־שָׂ'רָה, הוו. דער נאָמען פֿון דער פֿינפֿטער סדרה (ווז.).

חַ'יָיב, א. (מ. חַיָ'יבִים). זעה חַ'יָב.

חַ'יָיה, הוו. זעה חַ'יָה.

חַ'יָיט, המ. (מ. חַיָ'יטִים). זעה חַ'יָט.

חַ'יִיל, המ. (מ. חַיָ'ילוֹת). זעה חַ'יִל.

חַ'יִים, מ. דאָס לעבען.

חַ'יִים־אֲרוּ'כִים, מ. (ליטורגיש). לאַנגעס לעבען.

חִ'ילוּל, המ. זעה ח'ִלוּל.

חִ'ילוּף, חמ. זעה חִ'לוּף.

חִ'ילוּק, המ. (מ. חִילוּ'קִים). זעה חִ'לוּק.

חֵ'ימָה, הוו. זעה חֵ'מָה.

חִ'ינוּךְ, המ. זעה חִ'נוּךְ.

חִ'יסוּר, המ. זעה חִ'סוּר.

חִיסָ'רוֹן, המ. זעה חִסָ'רוֹן.

חִ'ירִיק, המ. (מ. חִ'ירִיק'ען). דאָס וואָקאַל־פּינטעלע (‌ִ) וועלכעס ווערט געשטעלט אונטער דעם בוכשטאַב און ווערט אויסגעשפּראָכען ווי "אי" אין "אידען".

חֵ'ית, המ. (מ. חֵ'ית'ען). דער נאָמען פֿון דעם אַכטען בוכשטאַב (ח) פֿון דעם אידישען אַלף־בית.

חֲבִירָה [חֲבִּי'רָה], הוו. (מ. חֲבִירוֹת [חֲבִּי'רוֹת]). אַ'ן ערענדע, אַ פּאַכט; אַ שטיק לאַנד געהאַלטען אין ערענדע.

חָ'כָם, המ. (מ. חֲכָ'מִים, חַכְ'מֵי־). אַ קלוגער מאַן; אַ געלעהרטער; איינער פֿון די פֿיער פֿאַרשיעדענע זיהן וועלכע ווערען אויסגערעכענט אין דער הגדה (זעה אַרְבָּ'עָה בָּ'נִים). אַ ח כ ם פֿון דער מה־נשתנה, אַ נאַר וועלכער האַלט זיך פֿאַר קלוג. "בעסער אַ פּאַטש פֿון אַ ח כ ם איידער אַ קוש פֿון אַ נאַרר" (שפּוו.). "דער ח כ ם שכל'ט זיך אפילו פֿון דער תליה אַראָפּ" (שפּוו.). ל'אַנד־ח כ ם, איינער וואָס זיין קלוגהייט איז באַריהמט אין דעם גאַנצען לאַנד אַרום.

חַכַם', המ. אַ רב ביי שפּאַניאָלישע אידען; דער גייסטליכער פֿיהרער פֿון אַ קאַראַאימישער געמיינדע (זעה קָרָ'אִי).

חָ'כָם־בַּלַּיְ'לָה, המ. "אַ קלוגער ביי

דער נאַכט", אַ קנאַפּער קלוגער.

חָ'כָם־מְחֻ'כָּם, המ. (מ. חֲכָ'מִים־מְחֻכָּ'מִים), (ביבליש). אַ זעהר קלוגער מענש.

חָ'כָם־עַ'תִּיק, המ. אַ זעהר קלוגער מענש.

חָכְ'מָה, **חָכְ'מַת־**, הוו. (מ. חָכְ'מוֹת). קלוגהייט, ווייזהייט; קענטשאַפט, וויסענשאַפט; קונסט, פילאָזאָפיע; אַ קונץ; אַ קלוג וואָרט, אַ וויץ. אָהן חכמות, ניטגעקינסטעלט, איינפאַך. אויבער־חכמה, אויבערשפּיצעל. "מיט חכמה געהט מען ניט אין מאַרק אַריין" (שפּוו.). "וואָס טויג די חכמה אַז די נאַרישקייט גילט" (שפּוו.). "ביי'ם אָרעמאַן ווערט די חכמה דערשלאָגען" (שפּוו.). "צום גליק דאַרף מען קיין חכמה ניט" (שפּוו.).

חֲכָ'מָה, הוו. (מ. חֲכָ'מוֹת). אַ קלוגע פרוי.

חָכְ'מָהידיג, א. וויציג, קלוג.

חַכְ'מֵי־הַלעזשאַנקע, המ. מ. די קלוגע פון הינטער דעם אויוועז.

חַכְ'מֵי־יָ'וָן, המ. מ. די פילאָזאָפען פון גריכענלאַנד.

חֲכָמֵי'נוּ, המ. מ. אונזערע געלעהרטע, די געלעהרטע פון תלמוד (ווז.).

חַכְמָנִית [חָכְמַ'נִית], הוו. (מ. חַכְמָנִיוֹת [חָכְמַ'נִיוֹת]), אַ קלוגע פרוי.

חָכְ'מ'ען־, **חָכְ'מ'ענען־זיך**, צוו. זיך וויצלען.

חֲכֶ'מֶת *, הוו. אַ קלוגע פרוי.

חָכְ'מַת־הַיָּד [הַיַּ'ד], הוו. די קונסט פון פאָראויסזאָגען די צוקונפט פון אַ מענשען נאָך די שטריכען פון זיין האַנד.

חָכְמַת־הַמְּדִי'דָה, הוו. די וויסענשאַפט פון מעסטען, געאָמעטריע.

חָכְ'מַת־הַפַּרְ'צוּף, הוו. די קונסט צו דערקענען די אייגענשאַפטען און די נאַטור פון אַ מענשען לויט די שטריכען פון זיין געזיכט.

חָכְ'מַת־הַתְּכוּ'נָה, הוו. שטערנלעהרע, אַסטראָנאָמיע.

חָכְ'מַת־יָ'וָן, הוו. די גריכישע פילאָזאָפיע.

חָכְ'מַת־שְׁלֹ'מֹה, חוו. די קלוגהייט פון (קיניג) שלמה, גרויסע קלוגהייט.

חַל־זיין, צש. זיין גילטיג, זיין אין קראַפט, זיין אָנווענדבאַר; פּאַסירען, טרעפען, אויספאַלען, שטאַטפינדען.

חַלַּאת' *, הוו. (מ. חַלַּאת'יען). אַ קראַנקהייט, אַ פעהלער. וויסען אַ חלאת, גאָרניט וויסען. געבען אַ חלאת, גאָרניט געבען.

חֵ'לֶב, הוו. דאָס פעט (פון פלייש) וועלכעס אַ איד טאָר ניט עסען.

חָ'לָב־וּדְבַ'שׁ', המ. מ. (ביבליש). מילך און האָניג.

חֵ'לֶב'דיג, א. איינגעשמירט אין חלב.

חֵ'לֶב'ען, א. געמאַכט פון חלב.

חֶלְ'בְּנָה, הוו. דער פעך פון אַ געוויסען בוים וועלכער איז געברויכט געוואָרען צוזאַמען מיט פאַרשיעדענע אַנדערע געווירצען אין דער צובאַרייטונג פון דעם הייליגען ווייהרויך, הגם אַליין האָט ער זעהר אַ שלעכטען גערוך. "אין די קטורת איז דאָ חלבנה, און אין דער פיינסטער משפחה איז דאָ אַ משומד" (שפוו.).

חַ'לָה, הוו. (מ. חַ'לוֹת). אַ לאַבען ברויט; ווייס=ברויט, ווייצענברויט; דאָס שטיקעל וואָס מע נעהמט אַראָפּ פון דעם פאַרקנעטענעם טייג און מע פאַרברענט אויידער מע מאַכט ברויט (אין אנדענק אָן דעם טהייל וואָס מע פלעגט פאַרצייטען אַרונטערנעהמען פאַר'ן כהן). "אַז מע זוכט חלה פאַרליערט מען ברויט" (שפוו.).

חִ'לוּל, המ. פאַרשוועכונג, שענדונג, לעסטערונג.

חִ'לוּל־הַכָּ'בוֹד, המ. באַליידיגונג, ערנידערונג.

חִ'לוּל־הַשֵּׁם [הַשֶּׁם'], (תלמודיש). אַ שענדונג פון גאָט. עס איז אַ חלול־השם פאַר גויים, עס איז אַ שאנד פאַר די אויגען פון פון ניט=אידען.

חִ'לוּל־שַׁ'בָּת, המ. (תלמודיש). פאַרשוועכונג פון (דער הייליגקייט פון) שבת, איבערטרעטונג פון די שבת=געזעצען.

חֲלוֹם [חָ'לוֹם], המ. (מ. חֲלוֹ'מוֹת). אַ טרוים; בייזער טרוים; אַ פאַנטאַזיע, אַ פאָרשטעלונג, אַ'ן איינבילדונג. אויסבייטלען אויף אימיצען אַלע חלומות, אימיצען שטאַרק זידלען אָדער פלוכען. "אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ" (פלוך=ווערטעל). "אַ חלום איז אַ האַלבער נביא" (שפוו.). "מע קען מאַכען דעם חלום גרעסער ווי די נאַכט" (שפוו.). "די גאַנצע וועלט איז ווי אַ חלום" (שפוו.). "דעם מענשענ'ס יאָהרען פליהען איבער ווי אַ חלום און חאַפּט מען זיך אויף ליעגט מען אין דער ערד" (שפוו.).

חָ'לוֹמ'ען, צש. טרוימען, זעהן אין אין טרוים; פאַנטאַזירען. חלומ'ען זיך, ערשיינען אין טרוים; זיך דאַכטען.

חִ'לוּף, המ. אָפּוועקסלונג, אויסוועקסלונג, אומבייט. "אַ חלוף איז אַ חלף" (שפוו. — ד. ה. ביי'ם בייטען זיך מוז זיך איינער אָפּנאַרען).

חִ'לוּף־מַטְבֵּ'עַ, המ. אויסבייטונג פון געלט, געלט=וועקסעל.

חִ'לוּק, המ. (מ, חִלוּ'קִים). אונטערשייד, דיפערענץ; צוטהיילונג (אין אַריטהמעטיק); אַ תלמודישער פאָרטראַג פון אַ זעהר שאַרפזיניגען פאַרוויקעלטען אינהאַלט. "חלוק איז ניט קיין כופל" (שפוו.).

חִלוּ'קֵי־דֵ'עוֹת, המ. (מ. חִלוּ'קֵי־דֵ'עוֹת'ען). פאַרשיעדענהייט פון מיינונגען.

חָ'לוּץ, המ. (מ. חֲלוּ'צִים). איינער וועלכער האָט גענעבען חליצה (ווז.) זיין געשטאָרבענעם ברודער'ם

פרוי; אַ פּיאָנער, אַ פּאָראויסגעהער.

חֲלוּ׳צָה, הוו. (מ. חֲלוּ׳צוֹת). אַ פרוי וועלכע האָט גענומען חליצה (ווז.) פון איהר געשטאָרבענעם מאַן׳ס ברודער.

חֲלוּ׳קָה, הוו. (מ. חֲלוּ׳קוֹת). צוטהיילונג, אויסטהיילונג; די געלטשטיצע וועלכע ווערט אויסגעטהיילט צו די אָרעמע אין פּאַלעסטינא.

חָ׳לוּשׁ, המ. אַ שלאַפער, קרענקליכער מענש.

חָלִי׳לָה, חָלִי׳לָה־וְחַס, אר. גאָט באַהיט, אויף קיין פאַל ניט!

חָ׳לִי׳ען, צש. קרענקען, קראַנק זיין.

חֲלִי׳צָה, הוו. (מ. חֲלִי׳צוֹת). דאָס אידישע געזעץ לויט וועלכען דער ברודער פון דעם וועלכער שטאַרבט אָהן קינדער מוז דעם געשטאָרבענעם׳ס פרוי (ענטוועדער הייראַטהען (זעה יִ׳בּוּם) אָדער באַפרייען דורך אַ געוויסע פאָרגעשריבענע צערעמאָניע וועלכע באַשטעהט הויפטזעכליך אין דעם וואָס די פרוי ציהט אַראָפּ אַ שוך פון איהר שוואָגער׳ס פוס; די צערעמאָניע פון אַראָפּציהען דעם שוך. געבען חליצה, באַפרייען די שוועגערין דורך די צערעמאָניע פון חליצה. נעהמען חליצה, באַפרייט ווערען דורך די צערעמאָניע פון חליצה.

חָ׳לָל, המ. לאָך, עפענונג, ליידיגער רוים.

חֵ׳לֶף, המ. (מ. חֲלָ׳פִים). שלאַכטמעסער. איהם ליגט דער חלף אויפ׳ן האַלז, ער האַלט זעהר שמאָל.

חַלְ׳פָן, המ. (מ. חַלְפָ׳נִים). געלטוועקסלער, באַנקיער.

חַלְפָ׳נוּת, הוו. געלט-וועקסעל-געשעפט.

חֵ׳לֶק, המ. (מ. חֲלָ׳קִים). טהייל; פּאָרציאָן. געבען אַ חלק, שטאַרק זידלען. "אַז מע שווייגט קריגט מען אַ בעסערען חלק" (שפּוו.).

חָ׳לָק, א. גלאַט, בלאַנק (אין אַ לאָטעריע).

חֵ׳לֶק לְעוֹ׳לָם הַ׳בָּא, המ. (תלמודיש). אַ טהייל אויף יענער וועלט, יענע וועלט.

חֲלָ׳שׁוּת, הוו. שוואַכקייט, שלאַפקייט, אונמאַכט; עקעל. פאַלען אין חלשות, פאַלען אין אונמאַכט. "אַ׳ן אָרעמאַן קוויקט זיך מיט חלשות" (שפּוו.).

חֲלָ׳שׁוּת׳דיג, א. איבעל, עקעלהאַפט.

חַ׳לֶשׁ׳ען, צש. פאַלען אין אונמאַכט; בענקען, שמאַכטען; ווערען שלאַף פון הונגער. איהם חלש׳ט דאָס האַרץ, ער איז הונגעריג.

חָם [חַם], אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון נח׳ס זיהן; המ. אַ גראָבער קערל; אַ שטומפזיניגער מענש, אַ פאַרשטאָפּטער קאָפּ.

ח״מ, אב. חָ׳תוּם מַ׳טָּה (מ. חֲתוּ׳מִים מַ׳טָּה). דער אונטערצייכענטער.

חֵ'מָה, הוו. צאָרן, גרימצאָרן.

חַמ'וּ'ליע, חַמ'וּק', המ. (מ. חַמ'וּ'ליעס, חַמ'וּ'קעס). אַ שטומפּזיניגער מענש, אַ פאַרשטאָפּטער קאָפּ. זעה חָם.

חֲ'מוֹר, המ. (מ. חֲמוֹ'רים). עזעל; אונוויסענדער מענש; אַ פאַרשטאָפּטער קאָפּ, אַ נאַרר. עס ווענדט זיך ווי דער ח מ ו ר שטעהט, עס ווענדט זיך אָן די אומשטענדען (דער אויסדרוק שטאַמט פון דעם עהנליכקייט צווישען דעם העברעאישען וואָרט "חֲמוֹר" (עזעל) און דעם אַראַמעאישען וואָרט "חֲמַר" (וויין). עס הייסט דאַריבער אַז אום צו געפינען די גענויע באַדייטונג דאַרף מען זעהען וואו עס שטעהט: אויב אין שטאַל איז דאָס אַ'ן עזעל, אויב אין קעלער איז דאָס וויין).

חֲ'מוֹר לְמַ'שָּׂא, המ. אַ'ן עזעל צו דער לאַסט, אַ לאַסט=עזעל, אַ שווערער אַרבּייטער.

חֲ'מוֹרִ'ישׁ, א. עזעלהאַפט, גראָב, אונוויסענד.

חֲמִ'ימָה, הוו. (מ. חֲמִ'ימוֹת). היץ, הייס וועטער.

חֲמִ'ישִׁי, המ. דער פינפטער; דער וועלכער ווערט אויפגערופען אין שוהל צו דער פינפטער עליה. געבען ח מ י ש י, אויפרופען דעם פינפטען. קריגען ח מ י ש י, אויסגערופען ווערען דער פינפטער.

חָ'מֵץ, המ. געזויערטעס, אַ שפּייז אָדער אַ געטראַנק וועלכעס ענטהאַלט אין זיך זויערטייג אָדער זויער=געוואָרענע מעהל=שטאָפען וועלכע אַ איד טאָר ניט געניסען אָדער האַלטען ביי זיך אין הויז אין די טעג פון פסח (ווז.); אַ שעדליכע זאַך.

חָ'מֵשׁ, צ. פינף.

חָ'מֵשׁ־מְגִ'לּוֹת, הוו. מ. די פינף (פאַרמעט=)ראָללען, די פינף ביבלישע ביכער: שיר־השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר (ווז.).

חֲמִ'שָּׁה, צ. פינף.

חֲמִ'שָּׁה חוּמְ'שֵׁי תּוֹרָה [תוֹ'רָה], המ. מ. (תלמודיש). די פינף ביכער פון דער תורה: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים (ווז.).

חֲמִ'שָּׁה־עָ'שָׂר־בִּשְׁבָט', המ. (תלמודיש). דער פופצעהנטער טאָג אין מאָנאַט שבט (ביי אידען ווערט דער טאָג געפייערט אַלס דאָס נייאָהר פון די בוימען).

חֲמִ'ישִׁי, צ. זעה חֲמִ'ישִׁי.

חֲמִ'שִּׁים, צ. פופציג.

חֵ'ן, המ. רייץ, צוציהונג, ליבליכקייט, לייטזעליגקייט. האָבען דעם זיבעטען ח ן, זיין זעהר אַנציהענד. "ח ן קאָסט ניט מעהר ווי אום'חן" (שפּוו.). "ח ן געהט איבער שען" (שפּוו.). "איין מאָל איז שען, צוויי מאָל האָט נאָך ח ן, דריי מאָל האַקט מען אויס די צייהן" (שפּוו.). "אַז מע טהוט אַ שטעקען אָן שען, האָט ער אויך ח ן" (שפּוו.).

חֵן־גריבעלע, הז. (מ. חֵן־גריבעלעך). אַ קנייטשעל אָדער אַ גריבעלע וואָס גיט צו אַ רייץ דעם געזיכט.

חֵן'ידעל, הם. (מ. חֵן'יד'לעך). קאָקעטישע מינע אָדער באַוועגונג. מאַכען חנ'דלעך צו אימיצען, זוכען צו געפעלען אָדער שמייכלען אימיצען.

חֶ'נֶ'וודיג, א. רייצענד, ליעבלעך, אַנציהענד, גראַציעז:

חִ'נוּךְ, הם. ערציהונג; אײַנווייהונג.

חִ'נוּךְ הָאָ'רוֹן, הם. אײַנווייהונג פון אַ נייעם אָרון־קודש.

חִ'נוּךְ הַגָּדֵר [הַגֶ'דֶר], הם. אײַנווייהונג פון אַ נייעם טויטענפעלד.

חֲ'נוּכָּה, הוו. (מ. חֲ'נוּכּוֹת). זעה חֲ'נֻכָּה.

חֲנִי'נָה, הוו. באַרמהערציגקייט, מיטלייד.

חֲנִי'פָה, הוו. (מ. חֲנִי'פוֹת). אַ שמייבעל=וואָרט; שמייכלעריי, אונטערלעקעריי.

חֲנִיפּוּש'ניצע, הוו. (מ. חֲנִיפּוּש'ניצעם). זעה חֲנִיפּוּש'ניק.

חֲנִיפּוּש'ניק, הם. (מ. חֲנִיפּוּש'ניקעם). אַ שמייכלער, אַ'ן אונטערלעקער.

חֲ'נֻכָּה, הוו. (מ. חֲ'נֻכּוֹת). די אַכט טעג וועלכע די אידען פייערען יעדעס יאָהר צום אנדענק אָן דעם זיעג וואָס יהודה המכבי (ווז.) האָט געהאַט איבער די גריכען אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש.

חֲ'נֻכָּה־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע שענקט די קינדער און וואָס מע גיט צו די אָנגעשטעלטע פון דער געמיינדע ווי אַ רב, חזן, חזן, שמש, אָדער צו אָרעמע לייט אום חנכה.

חֲ'נֻכָּה־דרעהדעל, הז. אַ פיער=זייטיג דרעהדעל פון האָלץ אָדער מעטאַל מיט אַ געוויסען העברעאישען בוכשטאַב אויף איטליכער זייט מיט וועלכען די קינדער שפּיעלען אום חנכה. די בוכשטאַבען זיינען: נ, ג, ה, ש, אב. נֵס גָּדוֹל הָיָה שָׁם (דאָרט איז געשעהן אַ גרוים וואונדער). ווען דאָס דרעהדעל פאַלט מיט דעם "ג" אַרויף הייסט עס געוואונען אין "גאַנצען", מיט'ן "ה" אַרויף הייסט עס געוואונען „האַלב".

חֲ'נֻכָּה־לאָמפּ, הם. אַ לאָמפּ אין וועלכען מע צינדט אָן די חנכה־ליכט.

חֲ'נֻכָּה־ליכט, הז. איינס פון די ליכט וואָס מע צינדט אָן אין די אַכט טאָג פון חנכה, אָנהויבענדיג מיט איינעם דעם ערשטען טאָג און ענדיגענדיג מיט אַכט דעם לעצטען טאָג.

חֲ'נֻכַּת־הַבַּ'יִת, הם. אײַנווייהונג אָדער באַנייאונג פון אַ הויז, די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט ווען מע קלייבט זיך אַריין אין אַ'ן א'יגענעם ערשט=אויפגעבויטען הויז; די אײַנווייהונג פון אַ שוהל.

חִ'נָּם, או. אומזיסט, ביליג.

חַנְ'פּ'ען, חַנְ'פ'ענען, צא. שמייכלען. זיך חנפ'ען, זיך צו=

מאַכען מיט שמייכעל=ווערטער, אונטערלעקען. "מע חנפ'עט ניט דעם נגיד נאָר זיין געלט" (שפוו.).

חֶ'נֶק, הם. דערווערגונג, איינע פון די פיער טויט=שטראָפען ביי די אמאָליגע אידען.

חָס [חַס]־זיין, צש. האָבען מיטלייד, האָבען איינזעהעניס.

חַס־וְחָלִי'לָה, אר. זעה חָלִי'לָה.

חַס־וְשָׁלוֹם, אר. (תלמודיש). גאָט באַהיט. "אַלע חס־ושלום'ס זיינען מעגליך" (שפוו.).

חֶ'סֶד, הם. (מ. חֲסָ'דִים). גענאָד, וואָהלטהאַט. מיט חסד, ניט שלעכט, צו דערליידען, ניט צו פאַרזינדיגען. "עס איז מיט חסד אָרעמע לייט שטאַרבען" (וועד.).

חִ'סּוּר, הם. אַרונטערציהונג (אין אַריטהמעטיק).

חָ'סִיד, הם. (מ. חֲסִי'דִים). אַ פרומער; אַ'ן אָנהענגער פון יענער אידישער סעקטע וועלכע לעגט מעהר געוויכט אויף גאָטעס=דיענסט, אויף מיסטישע לעהרען, אויף רעליגיעזען עקסטאַז און אויף די פאַרגעטערונג פון הייליגע מענער ווי אויף דעם שטודיום פון תלמוד; פאַרעהרער, אנהענגער. "אַז אַ חסיד ווערט אויפגעקלערט שילט ער גאָט אין טאַטען אַריין" (שפוו.).

חֲסִידאַ'רְניע, הוו. (מ. חֲסִידאַ'ר־ניעס). אַ קלויז פון חסידים.

חֲסִי'דוּת, הוו. פרומקייט; מאַניע=רען אָדער לעהרען פון דער חסידישער סעקטע.

חֲסִי'דֵי־אוּ'מוֹת־הָעוֹ'לָם, הם. מ. (תלמודיש). די פרומע און גוטע לייט צווישען די (גיט=אידישע) פעלקער פון דער וועלט.

חֲסִי'דִיש, א. באַלאַנגענדיג צו דער סעקטע פון חסידים.

חָ'סִי'דעל, הז. (מ. חָ'סִידְ'לעך). אַ חסידיש געזאַנג אָדער טענצעל.

חָ'סִי'דעל, הם. ק. (מ. חֲסִי'דִים־לעך). זעה חָ'סִיד.

חָ'סִי'דִיקע, הוו. (מ. חָ'סִידִיקְעס). די פרוי פון אַ חסיד.

חָ'סֵר, הם. (מ. חֲסֵ'רִים). אַ (אידישער) מאָנאַט וועלכער האָט בלויז 29 טעג.

חָ'סֵר־ווערען, צש. אָהנווערען, פאַרלירען; צל. פאַרלאָרען ווערען.

חֲסַר [חָ'סֵר]־דֵ'עָה, הם. וואַהנזיניג, פאַרריקט, אַראָפּ פון זינען.

חָ'סֵר־דֵ'עָה'ניק, הם. (מ. חָ'סֵר־דֵ'עָה'ניקעס). אַ וואַהנזיניגער, אַ פאַרריקטער.

חִסָּ'רוֹן, הם. (מ. חִסְּרוֹ'נוֹת). פעהלער, מאַנגעל, שאָדען. "אַ מאַמע איז אַ פאָקרישקע, זי דעקט צו די קינדער'ס חסרונות און דעם מאַן'ס בזיונות" (שפוו.).

חִסָּרוֹן [חִסָּ'רוֹן]־כִּים, הם. געלט=שאָדען.

חֵ'פֶץ, הם. (מ. חֲפָ'צִים). אַ געגענשטאַנד, אַ ווערטהזאַך.

חֲפָ'צוֹת, הוו. מ. מאניערען, פאס־טעמקעס.

חֲצוֹ'נִיוּת, הוו. אויסערליכקייט.

חָ'צוּף, המ. (מ. חֲצוּ'פִים). פרע־כער מענש.

חָ'צוּף־מְחוּ'צָף, המ. א זעהר פרע־כער מענש.

חֲצוּ'פָה, הוו. (מ. חֲצוּ'פוֹת). א פרעכע אָדער פארשייטע פרויענ־צימער.

חֲצוּפִים'צע, הוו. (מ. חֲצוּפִים'־צעס). פארשייטעס פרויענצימער.

חֲצוֹת [חָצֹת], המ. מיטטעננאכטיגע גאָטעסדיענסט. אָפּריכטען (פראַ־ווען) חצות, האלטען די מי־טעננאכטיגע גאָטעסדיענסט.

חֲצִי [חָ'צִי־], או. האלב־.

חֲצִי [חָ'צִי]־ח'דֶש, המ. מיטען מאָ־נאַט. שען ווי די לבנה אין חצי־חדש, זעהר שען.

חֲצִי [חָ'צִי]־חִ'נָם, או. האלב־אומ־זיסט, זעהר ביליג.

חָ'צִי־שַׁ'בָּת'ל, הז. (מ. חָ'צִי־שַׁ'בָּת'־לעך). א געוויסער זאָרט היטעל וואָס מע פלעגט טראָגען פאר־צייטען.

חֲצִי'פוּת, הוו. פרעכהייט, פאר־שעמטקייט, אויסגעלאסענהייט.

חֲצִיפִּ'יש, א. פארשייט, אויסגע־לאסען.

חֹק [חָק], המ. (מ. חֻ'קִים). געזעץ, באפעהל.

חֹק [חָק] וְלֹא יַעֲ'בוֹר, המ. (ביב־ליש). פעסטער שטרענגער גע־זעץ.

חֹק [חָק]־לְיִשְׂרָ'אֵל, המ. דער נאָ־מען פון א געוויסען בוך וואָס ענטהאלט אויסצוגען פון ביבעל, תלמוד און אנדערע הייליגע בי־כער, צונויפגעשטעלט פאר (זאָ־גען) יעדען טאָג פון יאָהר באַ־זונדער.

חֲקִי'רָה, הוו. (מ. חֲקִי'רוֹת). נאָכ־פאָרשונג, אויספאָרשונג, נאָכזוּ־כונג; פילאָזאָפיע; פילאָזאָפישער געדאנק.

חֲקִי'רָה־וּדְרִי'שָׁה, הוו. (מ. חֲקִי'רוֹת־וּדְרִי'שׁוֹת), (תלמודיש). אויס־פאָרשונג.

חֲקִי'רָה־סֵ'פֶר, המ. (מ. חֲקִי'רָה־סְפָ'רִים). א פילאָזאָפישעס בוך.

חַקְ'רָן, המ. (מ. חַקְרָ'נִים). נאָכ־פאָרשער, דענקער, פילאָזאָף.

חַקְ'רָנ'טע, הוו. (מ. חַקְ'רָנ'טעס). זעה חַקְ'רָן.

חַקְ'רָנ'ען־זִי'ך, צא. פילאָזאָפירען, ארגומענטירען.

חָ'קַת, הוו. דער נאָמען פון דער נייען און דרייסיגסטער סדרה (ווו.).

חָ'רֵב, א. וויסט, צושטערט; גע־פעהרליך קראנק.

חֶ'רֶב־הַמִּתְהַפֶּ'כֶת, הוו. (ביבליש). די זיך־דרעהענדיגע שווערד (וועל־כע גאָט האָט אויפגעהאנגען איף דעם טויער פון גן־עדן כדי אדם־הראשון זאָל ניט קענען אהין אריינקומען, ווי די ביבעל דער־צעהלט).

חָ'רֵב וּמוּחְ'רָב, א. וויסט און צושטערט.

חֲרֵ'בוֹת, מ. פאַרוויסטונגען, צושטערונגען. אַנמאַכען חרבות, אַנמאַכען גרויסע שאָדענס.

חֻרְ'בָּן, המ. (מ. חֻרְבָּ'נוֹת). צערשטערונג, פאַרוויסטונג; צערשטערונג פון ירושלים; אומגליק, עלענד, יאָמער. דער ערשטער חרבן, די צערשטערונג פון דעם ערשטען בית־המקדש. דער צווייטער חרבן, די צערשטערונג פון דעם צווייטען בית־המקדש. "אַ חרבן אויף איהם" (פלוכוואָרט).

חֲרוֹ'סֶת, הוו. אַ מישונג פון צושטויסענע ניס, פרוכטען און געווירצען צונויפגעמישט אין ווײַן וועלכע מע שטעלט אויפ'ן טיש צום סדר אַלס אנדענק אָן דעם לעהם וואָס אידען האָבען געמוזט קנעטען אין מצרים. "מע מיינט ניט די חרוסת נאָר די ארבע כוסות" (שפוו.).

חֵ'רוּף־נֶ'פֶש, המ. זעה מְסִי'רַת־נֶ'פֶש.

חָ'רוּץ, אַ פלייסיגער פעהיגער מענש. "דריי זאַכען טויגען ניט: אַ פויער אַ חרוץ, אַ'ן אָרעמער פריץ און אַ רב אַ'ן עם־הארץ" (שפוו.).

חֵ'רוּת, הוו. פרייהייט. "אַ נאַרר האָט חרות" (שפוו.).

חֲרָ'טָה, הוו. (מ. חֲרָ'טוֹת). באַרייאונג, באַדויערונג, די ענדערונג פון אַ באַשלוס אָ־ער דאָס צוריקנעהמען פון אַ פאַרשפּרעכען. "אויף ניט האָט מען קיין מאָל קיין חרטה ניט" (שפוו.). "צוויי מאָל האָט מען ניט חרטה" (שפוו.).

חַרְטוּ'מִים, המ. מ. די אַמאָליגע עגיפּטישע צויבערער און שוואַרץ־קינסטלער.

חַרְטוּ'מִים־כְּתַב, המ. היעראָגליפען־שריפט.

חָרִיף [חַ'רִיף], המ. (מ. חֲרִי'פִים). שאַרפזיניגער מענש (געוועהנליך געזאָגט אויף אַ שאַרפזיניגען תלמודיסט).

חֲרִי'פוּת, הוו. שאַרפזיניגקייט.

חֵ'רֶם, המ. אויסשליסונג פון דער געמיינדע. אַריינלעגען אין חרם, אויסשליסען פון דער געמיינדע.

חֵ'רֶם־קוויטעל, המ. אַ קוויטעל אָדער דאָקומענט אין וועלכען מע פאַרפליכטעט זיך עפּעס צו טהאָן נעהמענדיג אויף זיך די שטראָף פון חרם אין פאַל מע וועט עס ניט טהאָן.

חֵ'רֶם דְרַבֵּ'נוּ גֵרְ'שׁוֹם, המ. די שטראָף פון אויסשליסונג פון דער געמיינדע וועלכע דער גרויסער אידישער געלעהרטער גרשום (געלעבט 960—1028) האָט אַרויפגעלעגט אויף די וועלכע לעזען פרעמדע בריעף אָהן דער ערלויבניס פון דער אַדרעסירטער פּערזאָן, וועלכע הייראַטהען מעהר ווי איין פרוי און וועלכע גט'ען אָפּ אַ פרוי קעגען איהר ווילען.

חֲ'מוֹת, מ. פלוכווערטער.

חֶ'רֶם־הַנִשְׁ'בָּר, המ. (תלמודיש). אַ צובראָכען שערבעל.

חֶרְפָּה [חַרְ'פָּה], הוו. (מ. חֲרָפוֹת [חַרְ'פוֹת]. שאַנדע, שענדליכע טהאַט. ״בעסער אַ וועהטאָג אין האַרצען איידער אַ חרפה אין פנים״ (שפוו.).

חֵרֵשׁ [חֵרֶשׁ], המ. שוויי=געלט, לאַפּקע. ״אַז דער אדון ווייס שוין פון כל דבר שורש העלפט ניט קיין חרש״ (שפוו.).

חֶשְׁ'בּוֹן, המ. (מ. חֶשְׁבּוֹ'נוֹת). רע=כענונג; רעכענקונסט, אַריטהמע=טיק; אַ באַריכט; קאָנטא, קרע=דיט. נעהמען אויף חשבון, נעהמען אויף באָרג. ״אַ ריינער חשבון איז אַ האַלבער סילוק״ (שפוו.). ״אַז מע לעבט אָהן חשבון שטאַרבט מען אָהן ווידוי״ (שפוו.).

חֶשְׁ'בּוֹן־הַנֶּ'פֶשׁ, המ. ״באַרעכענונג פון דער זעעלע״, זעלבסט=אונ=טע־זוכונג.

חֶשְׁ'בּוֹן־צֶ'דֶק, המ. אַ'ן עהרליכע ריכטיגע רעכענונג.

חֶשְׁ'בּוֹ'יען, צש. רעכענען, אויסרע=כענען, איבערדרעכענען.

חֶשֶׁד [חְשַׁד], המ. פאַרדאַכט.

חָ'שׁוּב, המ. (מ. חֲשׁוּ'בִים). אַ'ן אנגעזעהענער מענש.

חָ'שׁוּב, א. (מ. חֲשׁוּ'בִים; וו. חֲשׁוּ'בָה, מ. חֲשׁוּ'בוֹת). אנגע=זעהען. אשה חשובה, אַ'ן אנגעזעהענע פרוי. אנשים חשובים, אנגעזעהענע מענער.

חָ'שׁוּד, א. פאַרדעכטיגט.

חֶשְׁוָן, **חֶשְׁ'וָן**, המ. דער נאָמען פון דעם צווייטען מאַנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין די מאָנאַטען אָקטאָבער=נאָ=וועמבער און האָט 29 טעג.

חֲשִׁי'בוּת, הוו. אנגעזעהענקייט, וויכטיגקייט.

חֶ'שִׁיב־יער, א. מעהר אנגעזעהען. זעה חָ'שׁוּב.

חֵ'שִׁים, המ. (אייגענטליך דער נאָ=מען פון איינעם פון דן'ס (ווז.) זיהן). גרויסער נאַרר, אידיאָט.

ח'שֶׁךְ, הז. פינסטערנים; איינע פון די עשר־מכות (ווז.). עס טהוט זיך חשך, עס איז אַ גרויס געדרודער, עס איז אַ גאַנצע אי=בערקעהרעניש. אָנמאַכען חשך, אָנמאַכען אַ סומאַטאָכע.

ח'שֶׁךְ, א. פינסטער; באַטריבט, פאַרטרויערט.

ח'שֶׁךְ־וַאֲפֵ'לָה, א. (ביבליש). זעהר פינסטער.

ח'שֶׁךְ־וַחֲלַקְלַ'קּוֹת, א. (ביבליש). פינסטער און גליטשיג.

ח'שֶׁךְ־מִצְרַ'יִם, המ. די פינסטערניס פון עגיפטען (זעה ח'שֶׁךְ), גרויסע פינסטערניס.

חַשְׁ'כוּת *, הוו. פינסטערנים.

ח'שֶׁכ'נִים, הוו. פינסטערנים.

ח'שֶׁכ'עֶן, צש. פינסטערען, ליידען. צא. פאַר'חשכ'ען, פינסטער מאַכען, פאַרביטערען. אָפּ'=חשכ'ען, פאַרברייגגען אין אין ליידען.

חַשְׁמוֹנָ'אִים, מ. די מיטגליעדער פון אַ געוויסער פירסטערליכער

פאַמיליע וועלכע האָט אין פאַרלויף פון פיעלע יאָהרען געקעניגט איבער אידען אין פאַלעסטינא אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש; דער אורפאטער פון דער פאַמיליע איז געוועזען מתתיהו וועלכער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין פרומקייט און העלדישקייט אין דער מלחמה אַקעגען די גריכען. זעה מַכַ׳בִּי.

ח׳שֶׁן, הם. אַ טאָוועל באַזעצט מיט טהייערע שטיינער וועלכען דער כהן־גדול פלעגט טראָגען אויף דער ברוסט.

ח׳שֶׁן־מִשְׁ׳פָּט, הם. איינע פון די פיער אבטהיילונגען פון דעם שלחן־ערוך (ווז.) וועלכע ענטהאַלט די אידישע ציוויל־געזעצען.

חֵ׳שֶׁק, הם. לוסט, באַגעהר, פאַרלאַנג.

חֲשָׁש [חֲשַׁש], הם. אַ פאַרדאַכט; אַ שפור.

חִ׳תּוּךְ, הם. די באַשניידונג, מילה. געבען חתוך, באַעהרען אימיצען מיט דער באַשניידונג.

חִ׳תּוּךְ־הַדִ׳בּוּר, הם. קלאָרקייט אָדער דייטליכקייט פון אויסשפראַכע.

חָ׳תוּם, הם. (מ. חֲתוּ׳מִים). דער אונטערגעצייכענטער.

חָ׳תוּם־מַ׳טָּה, הם. (מ. חֲתוּ׳מִים־מַ׳טָּה). דער אונטערגעצייכענטער.

חֲ׳תוּנָּה, הוו. (מ. חֲ׳תוּנוֹת). הייראַטה; האָכצייט; אַ געריודער, אַ סומאַטאָכע. מאַכען חתונה, פאַרהייראַטהען. אָנמאַכען אַ גאַנצע חתונה, אָנמאַכען אַ סומאַטאָכע. טאַנצען אויף צוויי חתונות, שפילען אַ צווייזייטיגע ראָליע, זיך באַשעפטיגען מיט צוויי זאַכען צו דער זעלביגער צייט. "חתונה האָבען דויערט אַ שעה און צרות האָט מען דאָס גאַנצע לעבען" (שפוו.). "חתונה האָבען, קנעלען און שטאַרבען פאַרזוימט מען ניט" (שפוו.). "פריה אויפשטעהן און פריה חתונה האָבען שאַדט ניט" (שפוו.). "אַז אַ׳ן אָרעמאַן מאַכט חתונה טראָגען הינד גאַנצע קעפ" (שפוו.). "אַז דער זוהן האָט חתונה גיט ער דער ווייב אַ כתובה און דער מאַמען אַ גט" (שפוו.). "אַז מע מאַכט אַ מיידעל ניט חתונה, מאַכט זי זיך אַליין חתונה" (שפוו.). "אַ ספר־תורה זאָל מען פאַרזעצען און אַ מיידעל זאָל מען חתונה מאַכען" (שפוו.). "אַ קינד איז ערגער ווי אַ גזלן און מע מוז נאָך טאַנצען אויף זיין חתונה" (שפוו.).

חֲתִיכָה [חֲתִ׳יכָה], הוו. (מ. חֲתִיכוֹת [חֲתִ׳יכוֹת]). אַ׳ן אָפגעשניטענע שטיק, אַ שטיק.

חֲתִ׳ימָה, הוו. (מ. חֲתִ׳ימוֹת). אונטערשריפט, זיגעל.

חֲתִ׳ימָה טוֹ׳בָה, הוו. אַ פאַרזיגלונג צום גוטען (אין דעם הימלישען בוך פון לעבען), אַ וואונש וועלכען מע גיט זיך אין די טעג פאַר יום־כפור.

חַתְ׳מ׳יען, **חַתְ׳מ׳יענען**, צא. זיגלען, פאַרזיגלען. זיך חתמ׳ען, זיך

אונטערשרייבען. פאַר׳חתמ׳ען, צו׳חתמ׳ען, פאַרזיגלען.

חָ׳תָן, המ. (מ. חֲתָנִים [חַתְ׳נִים]). אַ פאַרלאָבטער; אַ מאַן אין דעם טאָג פון זיין חתונה, אַ ברויטיגאַם. זיצען ווי אַ חתן, זיצען שעמעוודיג. ״איז דאָ געלט איז דאָ אַ חתן״ (שפּוו.).

חָ׳תָן־בָּ׳חוּר, המ. (מ. חָ׳תָן־בָּ׳חוּרִים). אַ יונגער מאַן וועלכער איז אין הייראַטהס־אַלטער.

חָ׳תָן־כַּ׳לָּה, מ. ברויטיגאַם און ברויט; פאַרלאָבטע פּאָאַר. ״ווען חתן־כלה קוסען זיך מעגען די שדכנים געהן אַ היים״ (שפּוו.). ״חתן־כלה האָבען גלעזערנע אויגען״ (שפּוו.).

חֲתַן [חָ׳תָן] בְּרֵא׳שִׁית, המ. דער וועלכער ווערט אויפגערופען אום שמחת־תורה צום לייענען פון דער ערשטער פרשה פון דער ווידער־אָנגעהויבענער תורה. זעה סֵדְ׳רָה.

חֲתַן [חָ׳תָן] תּוֹ׳רָה, המ. דער וועלכער ווערט אויפגערופען אום שמחת־תורה צום לייענען פון דער לעצטער פרשה פון דער תורה. זעה סֵדְ׳רָה.

ט.

ט, המ. דער ניינטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 9. זעה טֵ׳ית.

טאָמער (אייגענטליך: תּאֹ׳מַר, פּיעלייכט וועסטו זאָגען), אַו. פּיעלייכט. ״טאָמער (וואָרטשפּיעל אויף דעם ביבלישען פרויען־נאָמען ״תָּ׳מָר״) איז געווען אַ אידענע״ (ווערטעל וואָס מע זאָגט צו איינעם וועלכער זאָגט ביי יעדער געלעגענהייט ״טאָמער״).

טְבִ׳ילָה, הוו. (מ. טְבִ׳ילוֹת). דאָס אונטערטונקען זיך אין וואַסער (פון פרומע אידען איידער זיי געהען דאַוונען אָדער פאַר געוויסע אַנדערע רעליגיעזע צערעמאָניען; מאָנאַטליכע רייניגונג (פון אידישע פרויען). געהן טבילה, זיך אונטערטונקען אין וואַסער (פאַר רעליגיעזע צוועקען).

טְבִ׳יעוּת־עַ׳יִן, הוו. (תלמודיש). די פעהיגקייט צו דערקענען אַ זאַך מיט׳ן קוק, אַ שאַרף אויג.

טֶ׳בַע, הוו. נאַטור, אייגענשאַפט; האַראַקטער, טעמפּעראַמענט.

טִבְ׳עִיוּת, הוו. נאַטירליכע ערשיינונג, נאַטירליכקייט.

טַבַּ׳עַת־קִדּוּ׳שִׁין, הוו. הייראַטהס־רינג.

טֶ'בֵת, הם. דער פינפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין דעצעמבער=יאַנואַר און האָט ניין און צוואַנציג טעג.

טָ'הוֹר, א. (ז. טְהוֹ'רִים; וו. טְהוֹ'רָה, מ. טְהוֹ'רוֹת). ריין, קלאָר, לויטער; אונשולדיג, פריי פון זינד.

טָהֳרָה [טַהֲ'רָה], הוו. ריינקייט, ריינליכקייט, ריינינגונג (לויט די אידישע רעליגיאָן=געזעצען); די אָפּוואַשונג פון דעם טויטען פאַר דער באַערדיגונג.

טַהֲ'רָה־ברעט, הוו. (מ. טַהֲ'רָה־ברעטער). די ברעט אָדער דער טיש אויף וועלכע מע וואַשט דעם טויטען.

טַהֲ'רָה־שטיבעל, הז. (מ. טַהֲ'רָה־שטיבלעך). דאָס שטיבעל אויף דעם טויטענפעלד וואו מע וואַשט דעם טויטען פאַר דער באַערדי=גונג.

טָהֳרוֹת [טַהֲ'רוֹת], הם. "ריינינגונגען", דער נאָמען פון איינער פון די זעקס הויפּט=אָפּטהיילונגען פון תלמוד וועלכער ענטהאַלט די גע=זעצע פון ריינקייט און ריינינגונג (אין רעליגיעזען זינן).

טָהֳרַת [טַהֲ'רַת]־הַמִשְׁפָּ'חָה, הוו. די (זיטליכע) ריינקייט פון דער פאַמיליע.

ט"ו, צ. פופצעהן. (די בוכשטאַבען "טו" ווערען געברויכט אנשטאַט די בוכשטאַבען "יה" וועלכע ווע=רען געהאַלטען צו הייליג אום גע=ברויכט צו ווערען פאַר וואָכענ=דיגע צוועקען, ווייל "יה" איז איינער פון די נעמען פון גאָט און די ערשטע העלפט פון דעם וואָרט "יחוה", ווז.).

ט"ו־כִּסְ'לֵיו, הם. דער פופצעהנטער טאָג פון דעם מאָנאַט כסליו, אַ פאַסט=טאָג פאַר די זעלען פון די טויטע.

טוֹב [טָב], א. (מ. טוֹ'בִים; וו. טוֹ'בָה, מ. טוֹ'בוֹת). גוט.

טוֹב־דְטוֹב, א. אויסגעצייכענט גוט.

טוֹב־מְאוֹד, א. זעהר גוט.

טוֹב־לֵב [לֶב], הם. (ביבליש). אַ גוטהערציגער מענש.

טוֹב־לַ'כֹּל, הם. (ביבליש). איינער וועלכער איז צו אַלעמען גוט. "אַ טוֹב־לכל איז אַ רע־לכל" (שפוו.).

טוֹ'בָה, הוו. (מ. טוֹ'בוֹת). געפע=ליגקייט, וואָהלטהאַט.

טוֹבֵי [טוֹ'בֵי] הָעִיר', הם. מ. (תל=מודיש). די אנגעזעהענע לייט פון דער שטאָדט.

טוֹ'בֶל־זיין, צא. אונטערטונקען אין וואַסער (פאַר רעליגיעזע צוועקען).

טוֹב'ליעֶ, צא. אונטערטונקען, טונ=קען, באָדען.

טוּמְ'אָה, הוו. (מ. טוּמְ'אוֹת). אונ=ריינקייט; זינד, זינדיגקייט. שוואַרצע טומאה, די שטאָדט "ביעלאָ=צערקאָוו" אין רוסלאַנד. "אַריינלעגען די טומאה אין דער יראה" (ווער. — ד. ה. גע=

בען אַ גוטען מאָטיוו אויף אַ שלעכטע טהאַט).

טוּמְ'אָה וְטָהֳרָה [וְטַהֲ'רָה], הוו. מ. די אידישע געזעצען פון ריינקייט און אונריינקייט (אין רעליגיעזען זינן).

טוּמְ'טוּם, הם. (מ. טוּמְ'טוּמִ'ים), (תלמודיש). אַ פערזאָן ביי וועלכער עס פעהלען אָדער זיינען ניט ענטוויקעלט די געשלעכטס־צייכענס.

טוֹ'עֶה־זיין־זיך, צוו. מאַכען אַ'ן אירטהום, פאַרזעהען.

טוֹ'עֵם־זיין, צא. פאַרזוכען, געניסען.

טוֹ'עֵם־טַ'עַם־זיין, צש. עפּעס פאַר־זוכען, עפּעס געניסען.

טוֹ'עֵן, הם. (מ. טוֹ'עֲנִים). אַ מאַה־נער, אַ קלאָגער, איינער וועלכער פאָדערט אין געריכט; אַדוואָקאַט.

ט"ז, צ. זעכצעהן (צוליעב דער הייליגקייט פון די בוכשטאַבען "יו" וועלכע קומען פאָר אין דעם נאָמען פון גאָט "יהוה" (ווו.) גע־ברויכט מען אנשטאט זיי די בוכ־שטאַבען "טו").

טִי'טוּס, אנמ. דער נאָמען פון דעם רוימישען גענעראַל וועלכער האָט גענומען דעם הויפּט־אנטהייל אין דער צערשטערונג פון ירושלים; אַ שלעכטער גרויזאַמער מענש. טיטוס'עס מוק, די מוק וועלכע, לויט אַ תלמודישע לע־גענדע, איז אַריין טיטוס'ען אין מאַרך און האָט איהם קיין רוה ניט געגעבען, אלס שטראָף פאַר וואָס ער האָט צערשטערט דעם בית־המקדש.

טִי'נוּף, הם. זעה טִ'נוּף.

טִי'פֶּשׁ, הם. (מ. טִיפְּ'שִׁים). זעה טִ'פֶּשׁ.

טִי'רוּף, הם. וואַהנזינן; ווילדער קאַפּריז.

טִירְ'דוּת, הוו. זעה טִרְ'דוּת.

טִירְ'חָה, הוו. (מ. טִירְ'חוֹת). זעה טִרְ'חָה.

טַל־וּמָ'טָר, הם. (ליטורגיש). "טהוי און רעגען", ווערטער וועלכע ווערען צוגעזעצט אין די ווינטער־מאָנאַטען צו דעם געבעט פאַר אַ געראָטען יאָהר וואָס מע זאָגט אין שמונה־עשרה. די ווערטער ווע־רען געוועהנליך געדרוקט אין די געבעט־ביכער מיט קליינע בוכ־שטאַבען, דערפון שטאַמט דער אויסדרוק: "קליין ווי דער טל־ומטר פון אַ קליינעם סדור".

טְלֶה, הם. "אַ לעמעלע", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט ניסן. זעה מַ'זָּל.

טַ'לִית, הם. (מ. טַלֵ'יתִים, אייגענט־ליך: טַלִיתוֹת). אַ פיערעקיגע וואָלענע אָדער זיידענע דעקע מיט פעדעם־פרענז איינגעמאַכט אין אַלע פיער עקען, וועלכע אידען טראָגען אויף זיך ביי'ן דאַווענען און ביי אַנדערע רעליגיעזע צערע־מאָניען. "אז מע פאַרזעצט דעם טלית איז שוין אַ סמן דלות" (שפוו.).

טַ'לית־קָ'טָן, המ. (מ. טַ'לית־קְ'טַנ'ים). זעה אַרְ'בַּע־כַּנְ'פות.

טָמֵא, א. (מ. טְמֵ'אִים; וו. טְמֵ'אָה, מ. טְמֵ'אות). אונריין, פאַראונרייניגט, באַפלעקט, פאַרבאָטען (לויט דער אידישער רעליגיאָן); זינדיג.

טִ'נוף, המ. שמוץ, בלאָטע; דרעק; ביליגע געמיינע וואַארע; טויגעניכטס.

טִ'נוף־טִנו'פֶת, המ. זעהר ביליגע געמיינע וואַארע.

טִנו'פֶת, הוו. שמוץ, בלאָטע; דרעק; שלעכטע, געמיינע וואַארע; אַ'ן אָפּגעלאַזענע, אונציכטיגע פרוי.

טָ'עות, המ. (מ. טָעו'תים*, טָ'עות'ען). אירטהום, פעהלער, פאַרזעהן. האָבען אַ טעות אין פשט, ניט אויפפאַסען ריכטיג אַ זאַך.

טָ'עות־הַדְפוס', המ. דרוק=פעהלער.

טַ'עַם, המ. (מ. טַעֲ'מִים). געשמאַק; אורזאַכע, גרונד, ערקלערונג. אָהן אַ טעם און אָהן אַ ראַם, אָהן אַ געשמאַק און אָהן אַ זינן.

טַעֲנָה, הוו. (מ. טַעֲ'נות). קלאַגע, פאָדערונג, פרעטענזיע.

טַעֲ'נָה־ומַעֲ'נֶה, הוו. (מ. טַעֲ'נות־ומַעֲ'נות). פאָדערונג; דיספוט, שטרייטיגקייט, אַרגומענט.

טַעֲ'נֶה'ן, צא. און צש. פאָדערען, באַהויפטען; שמועסען, ריידען. אַיינ'טענה'ן (מיט אימיצען), האָבען אַ לאַנגען געשפּרעך (מיט אימיצען).

טָ'עֲנו בְּחִ'טִים וְהו'דָה לו בִּשְׂעו'רִים, (תלמודיש). ער פאָדערט פון איהם ווייץ און ער איז איהם מודה אויף גערשטען. "טענו בחטים והודה לו בלאָקשען" (פאַראָדיע).

טִ'פָּה מִן הַיָם [הַיַם'], הוו. (תלמודיש). אַ טראָפּען פון מעער, אַ גאַנץ קליינע טהייל.

טִ'פָּה־סְרו'חָה, הוו. (תלמודיש). אַ פאַרשטונקענער טראָפּען.

טֶ'פַח, המ. (מ. טְפָ'חִים). די ברייט פון אַ האַנד (אַ מאָס וועלכע ווערט אָפט געבּרויכט אין תלמוד).

טָ'פֵל, המ. בייזאַך, ניט וויכטיגער טהייל.

טִ'פֵּש, המ. (מ. טִפְּ'שִים). אַ נאַרר.

טִפְּ'שָה, הוו. (מ. טִפְּ'שות). זעה טִ'פֵּש.

טִפְּ'שות, הוו. נאַרישקייט.

טִ'פּשיטע, הוו. (מ. טִ'פּשיטעס). זעה טִפְּ'שָה.

טִרְ'דות, הוו. פאַרנומענקייט, צוטראָגענקייט.

טָ'רוד, המ. (מ. טְרו'דִים). אַ פאַרנומענער מענש.

טִרְ'חָה, הוו. (מ. טִרְ'חות). באַמיהונג, באַלעסטיגונג.

טְרֵיף, טְרֵף*, א. אונריין, פאַרבאָטען, ניט=געזעצליך. טרפ'ער מסחר, ניט=געזעצליכעם געשעפט.

טְרֵף־פָ'סוּל, הם. (מ. טְרֵף־פָ'סוּלִ'יען [פְּסָ'לִ'יען]). "אַ'ן אונריינע פאַר=באַטענע זאַך", אַ'ן אויסדרוק מיט וועלכען די פאַנאַטיש=פרומע אידען פלעגען באַצייכענען אַ בוך וואָס איז פון אַ וועלטליכען אינהאַלט.

טְרֵפְ'נִיאַק', הם. (מ. טְרֵפְ'נִיאַ'קעס). אַ איד וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע שפּייז=געזעצען.

טַרְ'פוֹת (אייגענטליך: טְרֵפוֹת), מ. פאַרבאָטענע (לויט דעם אידישען געזעץ) שפּייזען. עס איז ווערט דאָס געלט אויף טרפות, עס איז זעהר ביליג.

טְרֵ'פ'יען, א. אויסגעלאַסען, פאַר=דאָרבען. טרפ'ענער ביין, אויסוואורף. טרפ'ענער האַלז, אַ פרעסער, אַ נאַשער. טרפ'ענער מזל, אונגעהיי=ערעם גליק (רעדענדיג פון אַ'ן אויסגעלאַסענעם מענשען וועלכען עס געהט זעהר גוט). טרפ'ע=נע קישקע, אַ פרעסער.

י.

י, הם. דער צעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; מיט אַ וואָקאַל=צייכען אויסגעשפּראָכען ווי דער "י" אין "יאָגען"; אָהן אַ וואָקאַל=צייכען: ווען עס קומט נאָך די וואָקאַלען "וֹ", "וּ", "ד" אויסגעשפּראָכען ווי דער "י" אין "אָי", ווען עס קומט נאָך די וואָקאַלען "ִ", "ֵ" אָדער "ֶ" — שטום. אין צעהלען גערעכענט אַלס 10. זעה יוד.

יאַהוּ'דִי, הם. (מ. יאַהוּ'דִים). דייטשער איד. זעה יְהוּ'דִי.

יֵאוּש [יִ'אוּש], הם. פאַרצווייפלונג.

יאכְלוּ'הוּ, א. (ביבליש). "זיי זאָ=לען איהם עסען", פאַרפאַלען, פאַרלאָרען (הויפּטזעכליך אויף געלט).

יאָלד (אייגענטליך: יֶ'לֶד), הם. מ. יאָלֶ'דעס). אַ גראָבער קערל, אַ שטומפּזיניגער מענש, אַ נאַרר.

יאָלדעווען, צא. מאַכען צום נאַררען, אָפּטהאָן אַ שפּיצעל.

יָ'בוֹא־יוֹ'מוֹ, (ביבליש). עס וועט קומען זיין טאָג, די צייט וועט קומען. "עס וועט קומען זיין יבוא־יומו" (ווער.).

יִ'בּוּם, הם. דאָס אידישע געזעץ לויט וועלכען דער ברודער פון דעם וועלכער שטאַרבט אָהן קינדער, מוז הייראַטהען דעם געשטאָרבע=נעם'ס פרוי (זאָנסט מוז ער זי באַ=פרייען דורך חליצה (וו.). אין תלמודישע צייטען איז דאָס גע=זעץ פון יבום אָפּגעשאַפט געוואָ=רען און בלויז די חליצה איז פאַר=בליבען).

יְבָרֶכְ'ךָ, (ליטורגיש). ער (גאָט) זאָל דיך בענשען (אַ וואָרט גענומען פון דעם זעגען וועלכען די כהנים זאָגען ביי'ן דוכנ'ען).

יַבָּ'שָׁה, הוו. טרוקענעס לאַנד, לאַנד.

יְבֵ'שָׁה, הוו. אַ'ן אויסטריקענים, אַ טרוקען יאָהר.

יַ"ג, אב. יֵין־גֶ'פֶן (ווז.).

יָ'גוֹן־וַאֲנָ'חָה, הם. מ. (ביבליש). טרויער און זיפצענים. האָבען יגון ואנחה, זעהר פיעל אויסשטעהן. "אַ אידענ'ס פרנסה איז יגון ואנחה און זיין גליק איז אַ מערכה" (שפוו.).

יְגִי'עַ־כַּ'פּוֹ, הם. (ביבליש). די פראַצע פון זיין האַנד.

יָגַעְ'תִּי וּמָצָא'תִי, (תלמודיש). "איך האָב זיך געמיהט און איך האָב געפונען", אַז מע זוכט געפינט מען.

יָד [יַד], הוו. (מ. יָדַ'יִם). האַנד, לאַפּע.

יָד [יַד], הם. (מ. יַדַ'ען). אַ מעטאַ־לענער אָדער ביינערנער טייטעל געברויכט ביי'ם לייענען אין שול.

יָד [יַד] אַ'חַת, הוו: איין האַנד, איינשטימיגער אָפּמאַך.

יְדִיד, הם. (מ. יְדִי'דִים). אַ גוטער פריינד.

יְדִיד־נֶאֱ'מָן, הם. (מ. יְדִי'דִים־נֶאֱמָ'נִים). אַ געטרייער פריינד.

יְדִי'דִי, הם. מיין פריינד. ידידי בריעף, אַ פריינדשאַפט־בריעף.

יְדִי'עָה, הוו. (מ. יְדִי'עוֹת). נאַכ־ריכט; באַגריעף, קענטענים, באַ־האַוועוטקייט.

יַדְ'עָן, הם. זעה יוֹדֵ'עַ.

יַהֲ'דוּת, הוו. אידישקייט.

יְהוּ'דָה, אנמ. דער נאָמען פון איי־נעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער נאָמען פון דעם שטאַם וועל־כער קומט אַרויס פון יהודה; אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער גע־גענד אין פאַלעסטינא.

יְהוּ'דִי, הם. (מ. יְהוּ'דִים). אַ איד.

יְהוּ'דִית, הוו. אַ אידישע פרוי; אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער העלדישער אידישער פרוי פון וועלכער די לעגענדע דערצעהלט אַז זי איז אַריין ביי־נאַכט אין דאָס געצעלט פון האָלאָפערנעס וועל־כער איז אַרויסגעשיקט געוואָרען פון קעניג נבוכדנצר מיט אַ גרוי־סער אַרמיי קעגען דאָס אידישע פאָלק, און האָט איהם מיט איהר שענקייט באַצויבערט און נאַכהער איהם אַרונטערגעשניטען דעם קאָפּ.

יְה'וָֹה, הם. גאָט. ווען דערמאָנט אין אַ געבעט ווערט דאָס וואָרט אויס־געשפראָכען אֲדֹ'נָי' (ווז.). ביי אַנדערע געלעגענהייטען, אום ניט אַרויסצוריידען גאָט'ס נאָמען אומזיסט, פאַרבייט מען עס מיט הַשֵּׁם' (ווז.) אָדער יוד־כֵּא־וָאו־כֵּא (ווז.) אָדער הֲוַ'יָה (ווז.) אָדער אֲדוֹשֵׁם' (ווז.). דאָס וואָרט "יהוה" צוליעב דער גרויסער הייליגקייט אין וועלכער עס ווערט געהאַל־

מען, ווערט זאָגאר אויסגעמיעדען אין שרייבען און מע באַנוצט זיך אנשטאָט דעם מיט איינע פון די פאָלגענדע פאַרשטעלטע פאָרמען: "ה'", "ד'", "יוד־כּאַ־וואו־כּאַ", "הויה" און "השם". זעה: שֵׁם־הַמְפוֹרָשׁ, ט"ו, ט"ז.

יְהוֹנָתָן, אנמ. דער נאָמען פון דעם קעניג שאול'ס זוהן וועלכער איז געוועזען דער בוזעם־פריינד פון דוד.

יְהוֹשֻׁעַ, אנמ. דער נאָמען פון דעם נאָכפאָלגער פון משה'ן וועלכער האָט אריינגעפיהרט דאָס אידישע פאָלק אין לאַנד כנען; דאָס ביב־לישע בוך וואו די געשיכטע מיט יהושע'ן ווערט דערצעהלט.

יְהִי־רָצוֹן, הס. (ליטורגיש). "עס זאָל זיין דער ווילען פון גאָט", די ערשטע ווערטער און דער נאָ־מען פון פיעלע אידישע געבעטען.

יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, עס מעג זיין ווי עס וויל.

יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה, עס מעג זיין ווער עס וויל.

יוֹאֵל, אנמ. דער נאָמען פון אַ גע־וויסען אידישען פראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפע־צייהונגען פון יואל.

יוֹבֵל, הס. (מ. יוֹבְלוֹת). פופציג יאָהר; דאָס פופציגסטע יאָהר וועלכעס איז געווען אַ פעסט־יאָהר לויט דעם אידישען געזעץ.

יוד, הס: (מ. יודען). דער נאָמען פון דעם צעהנטען בוכשטאַב (י) פון דעם אידישען אלף־בית; דער קלענער פינגער פון דער האַנד. זעה גוֹי.

יוד־כּאַ־וואו־כּאַ, אַ געוויסע פאַר־שטעלטע ארט פון שרייבען אָדער ארויסרעדען דעם נאָמען פון גאָט— יְהֹוָה ("כּא" ווערט דאָ געברויכט אנשטאט "הא").

יוֹדֵעַ, הס. (מ. יוֹדְעִים). אַ קענער, אַ וויסער.

יוֹדֵעַ־הַכֹּל, הס. (מ. יוֹדְעֵי־הַכֹּל). איינער וואָס וויים אַלצ־דינג.

יוֹדֵעַ־נִגּוּן, הס. (מ. יוֹדְעֵי־נִגּוּן), (ביבליש). איינער וואָס פאַר־שטעהט אויף זינגען אָדער שפּיע־לען; אַ זינגער.

יוֹדֵעַ־סֵפֶר, הס. (מ. יוֹדְעֵי־סֵפֶר), (ביבליש). איינער וואָס פאַר־שטעהט אַ בוך, אַ געלערנטער.

יוֹדֵעַ־שֶׁאֵינוֹ־יוֹדֵעַ, הס. איינער וואָס וויים אַז ער וויים ניט. "אַ יודע שאינו יודע איז אַ האַלבער יודע" (שפּוו.).

יוֹדער, הס. אַ צעהנער (געלט־שטיק).

יָוָן, הס. (מ. יְוָנִים). זעה יָוָן.

יו"ט, אב. יום־טוב (ווז.).

יו"כ, יוכ"פ, אב. יום־כִּפּוּר (ווז.).

יוֹכֶבֶד, אנוו. דער נאָמען פון משה־רבנו'ס מוטער.

יוֹלֶדֶת [יוֹלֶדֶת], הוו. (מ. יוֹלְדוֹת). אַ געווינערין, אַ קינפעטאָרין. "אַז דאָס ווייב איז אַ יולדת איז דער מאַן אַ יאָלד" (שפּוו.).

יום [יָם], הם. (מ. יָ'מִים) . אַ טאָג ; דאָס קאַפּיטעל פון תהלים וואָס מע זאָגט נאָך דעם מאָרגענדיגען דאַווּ=נען (יעדען טאָג פון דער וואָך ווערט געזאָגט אַ באַזונדער קאַפּיטעל) .

יום־הָאָ'רוֹךְ, הם. דער לענגסטער טאָג פון יאָהר .

יום־הַדִּין', הם. (ליטורגיש) . דער טאָג פון געריכט (געוועהנליך רופט מען מיט דעם נאָמען ראש־השנה אָדער יום־כפור) .

יום־הַקָ'צֵר, הם. דער קירצעסטער טאָג פון יאָהר .

יום־וָלַיְ'לָה, אז. טאָג און נאַכט .

יום־טוֹב [יָמ'טוֹב אָדער יָנ'טוֹב] , הם. (מ. יָ'מִים־טוֹ'בִים , יום־טוֹ'בִים [יָמטוֹ'בִים אָדער יָנטוֹ'בִים]), (ביבליש) . אַ פייער=טאָג, אַ פעסט=טאָג . די יום־טובים , די פייערטעג פון ראש־השנה יום־כפור און סוכות . גוט יום־טוב ! , אַ פרעהליכען פייערטאָג ! . גוט־יום־טוב ביטען , געהן צו גאַסט אין אַ פייערטאָג . גוט־יום־טוב גאַ דיר ! , אָט האָסטו דיר ! . "ווען איז ביי אַ הונט אַ יום־טוב ווען מע צוברעכט איהם אַ פוס" (שפּוו.) .

יום־טוֹ'בדיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון יום־טוב ; אויפגעראַמט , פרעה=ליך ; אויסגעפּוצט .

יום־כִּפּוּר [יָמכִּ'פּוּר אָדער יָנכִּ'פּוּר], הם. (מ. יום־כִּ'פּוּרִים), (תלמו=דיש) . דער טאָג פון פאַרגעבונג , דער צעהנטער טאָג פון מאָנאַט תשרי וועלכער איז אַ הייליגער פאַסט=טאָג .

יום־כִּ'פּוּר־לִיכט , הז. (מ. יום־כִּ'פּוּר־לִיכט) . אַ גרויסע ליכט וואָס מע צינדט אָן אין שוהל אָדער אין הויז אויף יום־כפור .

יום־כִּ'פּוּר־טְ'ראָפּענס, הם. מ. גע=וויסע שטאַרקע טראָפּענס וועלכע מע שמעקט אום ניט אָפּגעשוואַכט צו ווערען פון פאַסטען אום יום־כפור .

יום־כִּ'פּוּר־קָ'טָן , הם. (מ. יום־כִּ'פּ ר־קְ'טַנִּ'ים) . דער קלײנער פאַרגעבונג=טאָג , דער לעצטער טאָג פון מאָנאַט איז וועלכען די פרומע אידען פאַסטען ביז האַלבען טאָג .

יום־כִּ'פּוּר'דיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפ=טען פון יום־כפור .

יוֹ'מָא־דְפַגְרָא [דְפַגְ'רָא], הם. (תל=מודיש) . אַ פרייער טאָג , אַ פייער=טאָג .

יוֹ'מָם־וָלַיְ'לָה, אז. (ביבליש) . טאָג און נאַכט .

יָ'וָן, אנוו. גריכענלאַנד .

יָ'וָן, הם. (מ. יְוָ'נִים) . אַ רוסישער סאָלדאַט , אַ סאָלדאַט ; אַ געזונדער גראָבער קערל . "אַריינפּאַלען ווי אַ יון אין דער סוכה" (ווער. — ד. ה. מאַכען פלוצלונג אַ באַ=מערקונג וועלכע האָט ניט צו טהאָן מיט דעם געשפּרעך) . "ביי איהם האָבען אַלע יונים איין פנים" (ווער.) .

יוֹ'נָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ גע=

וויסען אידישען פראָפעט וועלכער
איז איינגעשלונגען געוואָרען פון
אַ פיש און איז גערעטעט געוואָ=
רען אויף אַ וואונדערבאַרער אַרט ;
דאָס בוך וואו די געשיכטע מיט
יונה׳ן ווערט דערצעהלט .

יְוָ׳נִ׳יש, א. סאָלדאַטסקע ; גראָב ;
רוסיש (שפּראַך) .

יוֹ׳סֵף, אנמ. דער נאָמען פון איינעם
פון יעקב׳ס צוועלף זיהן וועלכען
זיינע ברידער האָבען פאַרקויפט
פאַר אַ שקלאַף אין עגיפּטען .

יוֹ׳סֵפוֹן, אנמ. דער נאָמען פון אַ
געוויסען אידישען גענעראַל און
היסטאָריקער וועלכער האָט גע=
לעבט אין ערשטען יאָהר=הונ=
דערט ; דער נאָמען פון אַ היס=
טאָריע פאַרפאַסט פון יוספון .

יוֹ׳עֵץ, המ. (מ. יוֹ׳עֲצִים) . ראַטה=
געבער .

יוֹ׳פִי, המ. אַ שענע זאַך , אַ׳ן אַנ=
טיקעל .

יוֹ׳צֵא, א. אָפּגעקומען , אָפּגעפּאַר=
טיגט . פון יוצא וועגען , פון
לייטענ׳ס וועגען , ניט גערן .

יוֹ׳צֵא־זיין, צש. זיך באַגעהן , זיך
באַגנוגענען , אָפּקומען , אויסקו=
מען . ״אז עס איז ניטאָ קיין פיש
איז מען יוצא מיט הערינג״
(שפּוו.) . יוצא־זיין מיט אַ׳ן
אַנדערען׳ס קדוש , אויסקומען מיט
דעם וואָס מע הערט זיך צו ווי
אַ׳ן אַנדערער זאָגט דאָס געבעט
פון קדוש אנשטאט עס אַליין צו
זאָגען (זעה מוֹ׳צִיא־זיין) . יוצא־
זיין פאַר , טהאָן צוליעב , צו=
פריעדענשטעלען , זיך אויספּיינערען
פאַר , צ. ב. ש. : יוצא־זיין
פאַר גאָט און פאַר לייטען .

יוֹ׳צֵא־חִפָּ׳זוֹן, המ. (ליטורגיש) . ״דער
וועלכער איז אַרויס אין איילעניס״ .
״אַ יוצא־חפזון פאַרליערט
דאָס געלט און די הויזען״ (שפּוו.) .

יוֹ׳צֵא־וְנִכְ׳נָס , חמ. (תלמודיש) .
אַרויס= און אַריינגעהער , אָפּטער
איינגעהער .

יוֹ׳צֵא־מִ־הַכְּלָל [הַכְּלַלִ׳], המ. (מ.
יוֹצְ׳אִים־מִן־הַכְּלָל [הַכְּלַלִ׳]) , (תל=
מודיש) . אַ׳ן אויסנאַהם פון דער
רעגעל , אַ׳ן אויסנאַהם .

יוֹ׳צֵר, המ. (מ. יוֹצְרוֹת* [יָצְ׳רוֹת]) ,
(ליטורגיש) . דער אַלגעמיינער נאָ=
מען פון געוויסע לויב=געזאַנגען
וועלכע מע זאָגט אין געוויסע
שבתים און פייערטעג . זיך פאַר=
בייטען מיט די יוצרות , זיך
פאַרפּלאָנטערען , זיך פאַרמישען
מיט די רייד . קעלבערנע
יוצרות , נאַרישקייטען , פּלוי=
דערייען . ״מיט אכילה הויבט זיך
אָן זיין יוצר״ (ווערטעל גע=
זאָגט אויף אַ פרעסער) .

יוֹ׳צֵר מְשָׁרְ׳תִים וַאֲ׳שֶׁר מְשָׁרְ׳תָיו ,
המ. מ. (ליטורגיש) . באַדינטע אויף
באַדינטע (די אייגענטליכע באַדיי=
טונג פון די ווערטער איז אַ גאַנץ
אַנדערע) .

יוֹ׳רֵד, המ. (מ. יוֹרְ׳דִים) . אַ׳ן אַרונ=
טערגעקומענער , אַ רייכער מאַן
וועלכער איז אָרעם געוואָרען .

יוֹ׳רֶה־דֵ׳עָה, המ. דעריעניגער טהייל
פון שלחן־ערוך וועלכער ענט=

האלט די רעגעלען איבער ער=
לויבטע און פארבאָטענע שפייזען,
ריינליכקייט א. ד. ג.

יוֹ'רֵשׁ, הִמ. (מ. יוֹרְשִׁים [יָרְ'שִׁים]).
דער צו וועמען עס געהט איבער
דאָס פארמעגען פון אַ געשטאָרבע=
נעם, ערבע, נאָכפאָלגער.

יוֹ'רֵשׁ־עֶ'צֶר, הִמ. (ביבליש).
טהראָן=פאָלגער, קרוינפּרינץ.

יוֹ'שֵׁב־אוֹ'הֶל, הִמ. (ביבליש). אַ
שטוב=זיצער; איינער וועלכער זיצט
און לערנט נאָכאַנאַנד.

יוֹ'שֶׁר, הִמ. גערעכטיגקייט; דאָס
געפיהל פון גערעכטיגקייט, גע=
וויסען, געוויסענהאַפטיגקייט.

יִזְ'כּוֹר, הִמ. (ליטורגיש). "ער (גאָט)
זאָל דערמאָהנען", דאָס ערשטע
וואָרט און דער נאָמען פון אַ גע=
בעט וואָס מע זאָגט פאַר די זעע=
לען פון די טויטע.

יַחְ'דָו, אר. צוזאַמען, לאָמיר זיך
טהיילען! איבער העלפט! (אַ'ן
אויסדרוק וועלכען מע זאָגט צו
דעם וואָס געפינט עפּעס ווען מע
וויל קריגען דערפון אַ טהייל).

יִ'חוּד, הִמ. דאָס זיין אין איין צימער
מיט אַ פרעמדער פארהייראַטהעטער
פרוי (פאַרבאָטען לויט אַ תלמודי=
שער פאָרשריפט).

יִ'חוּס, הִמ. (מ. יְחוּ'סִים). אָפּשטאַ=
מונג, פאַמיליע; הויכע אַריסטאָ=
קראַטישע אָפּשטאַמונג; שטאָלץ,
גרויסקייט. "י ח ו ס אויפ'ן בית־
הקברות און אין דער היים צרות"
(שפּוו.).

יִ'חוּס־בּריעף, הִמ. (מ. יִ'חוּס־
בריעף). אַ דאָקומענט אָדער אַ
אַ בוך וואו עס ווערט אויסגערע=
כענט די אָפּשטאַמונג פון אימי=
צען, גענעאַלאָגיע.

יִ'חוּס־עַצְ'מוֹ, הִמ. דער ווערט פון
דער פערזאָן אליין (און ניט פון
זיין אָפּשטאַמונג).

יִ'חוּס'דיג, א. פון אַ'ן אריסטאָקראַ=
טישער אָפּשטאַמונג.

יִ'חוּס'ען־זיך, צש. שטאָלצירען, זיך
גרויס האַלטען, זיך באַריהמען.

יְחֶזְ'קֵאל, אנמ. דער נאָמען פון אַ
געוויסען אידישען פּראָפעט; דער
נאָמען פון דעם בוך וואָס ענט=
האַלט די פּראָפעצייהונגען פון
יחזקאל.

יחי', זעה יְחִ'יֶה (אזוי ווי אין פיעלע
אַנדערע ווערטער אַזוי ווערט אויך
דאָ אויסגעמידען די צוזאַמענ=
שטעלונג פון די בוכשטאַבען "י"
און "ה" וועלכע בילדען דאָס
וואָרט "יָה" (גאָט) און זיינען די
צוויי ערשטע בוכשטאַבען פון
יְהֹוָ'ה, ווז.).

יָ'חִיד, הִמ. (מ. יְחִי'דִים). אַ'ן איינ=
צעלנער, אַ'ן אינדיווידואום; אַ'ן
איינציגער; אַ פּריוואַט=פּערזאָן.

יָ'חִיד בְּדוֹר (בְּדוֹ'רוֹ), הִמ. איינער
אין דער צייט (אין זיין צייט), אַ'ן
אויסגעצייכענטער.

יְחִ'יֶה, "לעבען זאָל ער", אַ וואָרט
וועלכען מע שטעלט צו אין שריי=
בען נאָך דעם נאָמען פון אַ
פּערזאָן.

יַחֲלוֹ'קוּ, (תלמודיש). ווי דאַרפען

זיך צוטהיילען, עס געהערט צו ביידען.

יַחְ׳סָן, הם. (מ. יַחֲסָ׳נים). איינער וועלכער שטאַמט פון אַ הויכער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע; איינ= פלוסרייכע אָדער פריווילעגירטע פערזאָן; שטאָלצער מענש. ״געלט האָט אַ מיאוס׳ען טאַטען און איז דאָך אַ יחסן״ (שפוו.). ״דאָס קערבעל איז דער גרעסטער יחסן״ (שפוו.).

יַחֲ׳סָנ׳דיג, או. שטאָלץ, אַריסטאָ= קראַטיש.

יַחְסָ׳נות, הוו. שטאָלץ, גרויסהאַל= טען זיך מיט אַריסטאָקראַטישער אָפשטאַמונג אָדער אַנדערע אויס= צייכנונגען.

יַחֲ׳סָנ׳טע, הוו. (מ. יַחֲ׳סָנ׳טעם). זעה יַחֲ׳סָן.

יַחֲ׳סָנ׳יען־זיך, צוו. זעה יִ׳חוס׳ען־ זיך.

יַ׳חַץ, הם. (ליטורגיש). ״ער זאָל צוטהיילען אויף העלפט״, דעריע־ ניגער טהייל פון דער סדר=צערע= מאָניע וועלכער באַשטעהט אין צוברעכען איינע פון די דריי מצית וואָס ווערען געלעגט צום טיש.

יִ׳יאוש, הם. זעה יִ׳אוש.

יִ׳יבום, הם. זעה יִ׳בום.

יַ״ג, הם. זעה יַ״ג.

יִ׳יחוד, זעה יִ׳חוד.

יִ׳יחוס, הם. (מ. יִיחוּ׳סים). זעה יִ׳חוס.

יַ׳יִן, הם. וויין.

יין [יַ׳יִן]־גֶ׳פֶן, הם. וויין פון טרוי= בען, וויין.

יַ׳יִן־הַמְשׁוּ׳מָר, הם. (תלמודיש). דער וויין וועלכען גאָט האַלט אָנגעגרייט פאַר די פרומע אויף די צייט ווען משיח וועט קומען.

יַין [יַ׳יִן]־נֶ׳סֶך, הם. (תלמודיש). וויין וועלכען אַ געצענדיענער האָט אָנגעריהרט (פאַרבאָטען צו טרינ= קען לויט דעם אידישען געזעץ).

יֵין־קַפְרִי׳סִין, הם. (תלמודיש). אַ געוויסער טהייערער וויין פון דעם אינזעל ציפערן.

יַ׳יִן־שֶׁל־פֶּ׳סַח, הם. וויין וועלכען מע מעג טרינקען אום פסח.

יַ׳יִן־שָׂ׳רָף (אייגענטליך: שָׂ׳רוף), הם. בראַנפען, שנאַפּס.

יַ״ש, הם. זעה יַ״ש.

יִ׳ישוב, הם. (מ. יִישוּ׳בִים). זעה יִ׳שוב.

יִישַׁר [יַ׳ישַׁר]־כֹּ׳חַ, (תלמודיש). שטאַרקען זאָל זיך די קראַפט (דיינע אָדער אייערע)! אַ דאַנק!

יִ׳יתור, הם. זעה יִ׳תור.

יָכוֹ׳ליען [יָכְ׳ליען], צש. קענען, זיין אים שטאַנד, קענען טהאָן.

יְכוֹ׳לֶת, הוו. קראַפט, פעהיגקייט, מעגליכקייט.

יַכֶּ׳כָּה, (ביבליש). געברויכט אין אין דעם ווערטעל: ״ביי איהם איז יַכֶּ׳כָּה און יַבֶּ׳בָּה אַלס איינס״ (רעדענדיג פון אַ ן אונוויסענדען

מענשען וועלכער קען ניט אונטערשיידען אַ ״כּ״ פון אַ ״ב״ צוליעב זייער עהנליכקייט).

יֶלֶד, הם. ״אַ קינד״, אַ יונג.

יְלוּד־אִשָּׁה, הם. (ביבליש). ״אַ געבאָרענער פון אַ פרויענצימער״, אַ מענש.

יְלָלָה, הוו. (מ. יְלָלוֹת). קלאָג, יאָמער, יאָמער־געשריי.

יַלְקוּט, הם. (מ. יַלְקוּטִים). אַ זאַמלונג פון לעהר־שפּרוכען, פאַבעלען און אויסטייטשונגען פון ביבלישע טעקסטען צונויפגעקליבען פון תלמוד און מדרש.

יָם [יַם], הם. (מ. יַמִּים, יַם׳ען). מעער, אָקעאַן; אַ גרויסע מאַסע.

יַם־הַקֶּרַח, הם. דאָס אייז־מעער.

יַם־סוּף, הם. דאָס רויטע מעער, דאָס מעער וואָס האָט זיך געשפּאָלטען אויף משה־רבנו׳ס באַפעהל אום דאָס אידישע פאָלק וואָס איז אַרויס פון עגיפּטען זאָל קענען דורכגעהן, ווי די ביבעל דערצעהלט.

ים־שטאָק, הם. אַ געוויסער ראָהר וואָס וואַקסט ביי די ברעגעס פון טייכען.

יִמַּח שְׁמוֹ, — וְזִכְרוֹ (מ. שְׁמָם, — וְזִכְרָם; וו. שְׁמָהּ, — וְזִכְרָהּ, מ. שְׁמָן, — וְזִכְרָן), (ביבליש). אויסגעמעקט זאָל ווערען זיין נאָמען, — און זיין געדעכטניס.

יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניצע, הוו. (מ. יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניצעס). אַ פאַרדאָרבענע פרוי.

יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניק, הם. (מ. יִמַּח־שְׁמוֹ׳ניקעס). אַ פאַרדאָרבענער קערל.

יְמֵי־הַגְּבָלָה, הם. מ. זעה שְׁלֹשֶׁת־יְמֵי־הַגְּבָלָה.

יָמִים־וְשָׁנִים, הם. מ. (ביבליש). טעג און יאָהרען, אַ לאַנגע צייט.

יָמִים־נוֹרָאִים, הם. מ. די שרעקליכע טעג, די טעג פון ראש־השנה און יום־כפור.

יָמִים־נוֹרָאִים׳דיג, א. באַלאַנגענדיג צו די ימים־נוראים.

ימ״ש, אב. יִמַּח־שְׁמוֹ (ווז.).

יְנוּקָא, הם. ״אַ קינד״, אַ זוהן פון אַ חסידישען רבי׳ן וועלכער נעהמט שוין קינדווייז איבער די שטעלע פון זיין פאָטער.

יְנִיקָה, הוו. (מ. יְנִיקוֹת). זויגונג, זאַפט; נוץ, פּראָפיט, איינקונפט.

יְסוֹד [יְסָד], הם. (מ. יְסוֹדוֹת). גרונד, פונדאַמענט, באַזיס; עלעמענט.

יִסּוּרִים, הם. מ. פּייניגונגען, שמערצען, וועהטאָגען, ליידען.

יִסּוּרִים־שֶׁל־אַהֲבָה, הם. מ. (תלמודיש). ליידען (וועלכע גאָט שיקט אָן אויף אַ געוויסען מענשען) פון ליבשאַפט וועגען, ליידען וועלכע זיינען ליעב.

יע״א, אב. יִבָּנֶה עִירֵנוּ אָמֵן, ער (גאָט) זאָל בויען אונזער שטאָדט (ירושלים), ווערטער וועלכע עס איז איינגעפיהרט ביי די פרומע אידען צוצושטעלען נאָך דעם נאָמען פון אַ שטאָדט.

יַעֲ'בוֹר־עָלַי־מָה, (ביבליש). זאָל מיט מיר פּאַסירען וואָס עס וויל, זאָל זיין וואָס ס'וועט זיין.

יַעֲ'לֶה, הוו. (מ. יַעֲ'לֶה'ס). "זאָל אַרויפשטייגען", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט יום־כפור אין שוהל אויף אַ זעהר הויכע שטים, אַ'ן אויפרוהר, אַ ליאַרם, אַ גערודער.

יַעֲ'לֶה־וְיָ'בֹא, המ. "עס זאָל אַרויפגעהן און קומען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט אום פייערטעג.

יַעֲמוֹד', אר. עס זאָל אויפשטעהן! (אַ וואָרט מיט וועלכען מע רופט אויף אימיצען צום לייענען, אין שוהל).

יַעֲקֹב [יַנְ'קֹב], אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון די אידישע אורפאָטערס, דער זוהן פון יצחק; אָפט געברויכט צו באַצייכענען דאָס אידישע פאָלק. „אַז מע גיט ניט יעקב'ן גיט מען עשו'ן" (שפּוו.).

יְפֵהפִיָה [יְפֶ'פִּי], הוו. (מ. יְפֵהפִיוֹת [יְפֶ'פּוֹת]). אַ זעהר שענעם פרויענצימער, אַ גרויסע פאַרשוין.

יֶ'פֶת, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון נח'ס דריי זיהן.

יְפַת־תֹּ'אַר, הוו. (ביבליש). אַ שענעם פרויענצימער.

יצ"ו, אב. יִשְׁמְרֵ'הוּ צוּ'רוֹ וְגוֹאֲ'לוֹ, זאָל איהם באַהיטען זיין באַשיצער און זיין דערלייזער (ווערטער צוגעשטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון אַ פערזאָן); אב. יִבָּ'נֶה צִ'יּוֹן וִירוּשָׁלַ'יִם, ער (גאָט) זאָל בויען ציון און ירושלים (ווערטער צוגעשטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון אַ שטאָדט).

יִצְ'חָק, אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון די אידישע אורפאָטערס, דער זוהן פון אברהם.

יְצִי'אַת־הַנֶּ'פֶשׁ, הוו. "דער אַרויסגאַנג פון דער זעעלע", דער לעצטער הויך, טויט.

יְצִי'אַת־מִצְרַ'יִם, הוו. (תלמודיש). דאָס אַרויסגעהן (פון אידען) פון עגיפּטען; די וואונדער וועלכע האָבען פּאַסירט ווען אידען זיינען אַרויס פון עגיפּטען; גרויסע וואונדער. דערצעהלען יציאת־מצרים, דערצעהלען וואונדערליכע זאַכען.

יְצִי'אַת־נְשָׁ'מָה, הוו. (תלמודיש). זעה יְצִי'אַת־הַנֶּ'פֶשׁ.

יְצִי'רָה, הוו. די באַשאַפונג (פון דער וועלט).

יֵ'צֶר, המ. זעה יֵ'צֶר־הָ'רַע.

יֵ'צֶר־הָ'רָע, המ. (תלמודיש). דער בייזער גייסט, דער פאַרפיהרער; אַ זינדיגע לוסט.

יֵ'צֶר־טוֹב, המ. (תלמודיש). דער גוטער גייסט, די נייגונג צו טהאָן גוטס.

יְקוּם־פּוּרְ'קָן, המ. (מ. יְקוּם־פּוּרְ'קָ'נִים). די ערשטע ווערטער אין דער נאָמען פון געוויסע צוויי געבעטען וואָס מע זאָגט שבת אין דער פריה. אַ נייער יקום־פורקן, אַ נייער אויפטהו.

יַקְנֶהָ"ז, אב. יַ'יִן, קִ'דוּש, נֵר, הַבְדָ'לָה, זְמַן, (תלמודיש). דאָס וואָרט ווערט געברויכט אום אָנצודייטען די אָרדענונג אין וועלכער פאַרשיעדענע זעגענשפּרוכען דאַרפען געזאָגט ווערען ווען די נאַכט פון פסח קומט אוים צו זיין שבת=צו=נאַכט: צוערשט יַ'יִן (ד. ה. דער זעגענשפּרוך אויף וויין), דאַן קִ'דוּש (ווז.), דאַן נֵר (ד. ה. דער זעגענשפּרוך וועלכען מע זאָגט אויף דאָס ליכט), דאַן הַבְדָ'לָה (ד. ה. דער זעגענשפּרוך אין וועלכען מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס ער אונטערשיידעט צווישען ליכט און פינסטערנים) און דאַן זְמַן (ד. ה. דער זעגענשפּרוך "שהחינו" (ווז.) אין וועלכען מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס מע האָט דערלעבט די צייט פון דעם פייערטאָג).

יָ'קָר, הם. אַ טהייערער עדעלער מענש.

יְקַר־הַמְּצִי'אוּת, הם. אַ זעלטענע זאַך, אַ'ן אַנטיק=זאַך.

יַקְ'רוּת, הוו. אַ נויטה, אַ הונגער; הויכער פּרייז.

יַקְ'רָן, הם. (מ. יַקְרָ'נִים). איינער וועלכער פאַרלאַנגט אַ הויכען פּרייז פאַר זיינע וואַארע.

יַקְ'רָנִיטע, הוו. (מ. יַקְ'רָנִיטעס). זעה יַקְ'רָן.

יָ'רֵא, הם. (מ. יְרֵ'אִים). אַ גאָטספאָרכטיגער מאַן.

יָ'רֵא־וְשָׁ'לֵם, הם. (מ. יְרֵ'אִים־וּשְׁלֵ'מִים). אַ גאָטספאָרכטיגער און פאָלקאָמענער מאַן.

יְרֵא [יָ'רֵא]־שָׁמַ'יִם, הם. (תלמודיש). אַ גאָטספאָרכטיגער מאַן.

יִרְ'אָה, **יִרְ'אַת־**, הוו. פורכט, שרעק; עהרפורכט; גאָטספאָרכטיגקייט.

יִרְ'אַת־הַכָּ'בוֹד, הוו. עהרפורכט.

יִרְ'אַת־הָרוֹמְ'מוּת, הוו. עהרפורכט.

יִרְ'אַת־שָׁמַ'יִם, הוו. (תלמודיש). גאָטספאָרכטיגקייט.

יָרָבְ'עָם־בֶּן־נְבָט, אנמ. ירבעם דער זוהן פון נבט, אַ געוויסער קעניג פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט פאַרפיהרט דאָס אידישע פאָלק צו געצענדינסט; אַ פאַרפיהרער.

יִרְגָ'זוֹן, הם. (ביבליש). "זיי וועלען אדיפגעציטערט ווערען", גרימצאָרן.

יַרְ'דֵן, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען טייך אין פאַלעסטינא זעהר אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל. „ער קען אויסטרינקען אַ י ר ד ן" (ווער).

יְרוּ'שָׁה, הוו. (מ. יְרוּ'שׁוֹת). איינגענטהום וואָס בלייבט נאָך אַ געשטאָרבענעם, ערבשאַפט, נאָכלאָז. צולעגען דער באָבע'ס י ר ו ש ה, גאָרניט פאַרלירען. "אַ אידישע י ר ו ש ה איז אַ גילדערנער אָדער" (שפּוו.).

יְרוּשָׁלַ'יִם, אנוו. דער נאָמען פון דער הויפטשטאָדט פון פּאַלעסטינא. ירושלים־דליטא, אַ נאָמען מיט וועלכען מען פלעגט באַצייכענען די שטאָדט ווילנא צוליעב די פיעלע געלעהרטע און פרומע לייט וואָס זיינען אין איהר געוועזן.

יְרוּשַׁלְ'מִי, המ. דער תלמוד וועלכער איז צונויפגעשטעלט געוואָרען אין פּאַלעסטינא (זעה תַּלְמוּד.

יְרוּשַׁלְ'מִי, אנמ. (מ. יְרוּשַׁלְ'מִים). דער נאָמען פון אַ איד וואָס קומט פון ירושלים.

יָרִיד', המ. (מ. יְרִי'דיען), (תלמודיש). יאָהרמאַרק; גרויסער אויפרוהר. "איין בעטלער קען ניט זיין אויף צוויי ירידען" (שפוו.).

יְרִי'דָה, הוו. אַרונטערפאַל, נידערפאַל, אָרעם ווערען.

יְרִי'עָה, הוו. (מ. יְרִי'עוֹת). איינע פון די שטיקער פאַרמעט פון וועלכע אַ ספר־תורה איז צוזאַמענגענייהט.

יָרָ'קוֹת, מ. גרינס, גאָרטענפרוכטען.

יַרְ'שׁ'ענען, יַרְ'שׁ'ענען, צא. ערבען, איבערנעהמען (וואָס אַ געשטאָרבענער האָט געלאָזען). ירש'ען אומיצען, איבערנעהמען אומיצענס פאַרמעגען נאָך זיין טויט. ירש'ען אומיצענס געלט, קריגען אומיצענס געלט נאָך זיין טויט. אָפּ'ירש'ען, ערבען.

יש [יֶשׁ], המ. אַ וועזען, אַ זאַך וואָס מע קען אָנטאַפּען, אַ באַטרעף.

יַ"ש, אב. יִמַּח־שְׁמוֹ (ווז.).

יֵשׁ־אוֹמְרִים [יֶשׁ־אָמְרִים], המ. (תלמודיש). "עס זיינען דאָ אַזעלכע וואָס זאָגען", אַ מיינונג. עס איז דאָ אַ יש־אומרים, עס איז פאַראַן אַ מיינונג.

יֵשׁ [יֶשׁ]־מֵאַ'יִן, המ. עפּעס (באַשאַפען) פון גאָרניט.

יַשְׁ'ב'יען, יַשְׁ'ב'ענען, צש. זיצען. צא. אַריינ'ישב'ען, אַריינזעצען (אין פעסטונג).

יֵ'שׁוּ־הַנּוֹצְ'רִי, אנמ. יעזוס פון נאַזאַרעט, דער געקרייציגטער.

יִ'שׁוּב, המ. (מ. יִשׁוּ'בִים). אַ באַוואָהנטע געגענד; אַ דאָרף, אַ קאָלאָניע; באַזעצונג, קאָלאָניזאַציאָן; באַקלערונג, באַראַטהונג.

יִ'שׁוּב־הַדַּ'עַת, המ. (מ; יִ'שׁוּב־הַדַּ'עַתיען). באַקלערונג, באַראַטהונג.

יִ'שׁוּב'יען־זיך, צוו. זיך באַקלערען, זיך איבערלעגען, זיך באַראַטהען.

יִשׁוּב'ניצע, הוו. (מ. יִשׁוּב'ניצעס). זעה יִשׁוּב'ניק.

יִשׁוּב'ניק, המ. (מ. יִשׁוּב'ניקעס), איינער וואָס וואָהנט אין אַ דאָרף, אַ דאָרפס־מאַן; אַ'ן אונערפאַהרענער מענש.

יְשׁוּ'עָה, הוו. (מ. יְשׁוּ'עוֹת). הילף, רעטונג.

יְשׁוּ'עוֹת־וְנֶחָ'מוֹת, הוו. מ. (ליטוראַגיש). הילפען און טרייסטונגען, גוטע פּאַסירונגען.

יְשִׁי'בָה, הוו. (מ. יְשִׁי'בוֹת). אַ תלמודישע לעהר־אַנשטאַלט פאַר

פאָרטגעשריטענע שילער; פעסטונג, טורמע (וואולגאר).

יְשִׁי'בָה־בָּ'חוּר, הז. (מ. יְשִׁי'בָה־בָ'חוּרִים). אַ שילער פון אַ ישיבה; אַ יונגער מאַן וואָס גיט זיך אָפּ מיט דעם שטודיום פון תלמוד און ווערט אויסגעהאַלטען פון דער געמיינדע.

יְשִׁי'בָה־מאַן, המ. (מ. יְשִׁי'בָה־ל'יט). אַ שילער פון אַ ישיבה.

יְשִׁי'בָה־שֶׁל־מַעְ'לָה, הוו. (ליטורגיש). די הימלישע (געריכטס) זיצונג.

יָשִׁי'ש, המ. (מ. יְשִׁי'שִׁים). אַ (אנגעזעהענער) גרייז.

יִשְׁמָ'עֵאל, אנמ. דער נאָמען פון דעם זוהן פון אברהם און זיין שקלאַפין הָגָר (דאָס וואָרט ווערט אויך אָפט געברויכט צו באַצייכנען דאָס טערקישע פאָלק, וועלכעס שטאַמט פון ישמעאל'ן, לויט ווי עס איז אָנגענומען ביי אידען).

יִשְׁמְרֵ'נוּ־הַבּוֹ'רֵא, באַהיטען זאָל אונז דער באַשעפער.

יָ'שָׁן, א. אַלט; המ. פאַראַיאָהריגע געמיידע. ז׳ה חָ'דָשׁ.

יִשָּׁקֵ'נִי, (ביבליש). ער זאָל מיך קושען, אַ וואָרט גענומען פון שיר־השירים (געוועהנליך געברויכט אין אַ וואולגאַרען זינן).

יִשְׂרָ'אֵל, המ. (מ. יִשְׂרְאֵ'לִים). אַ איד; דאָס אידישע פאָלק; אַ איד וועלכער איז ניט קיין כהן און ניט קיין לוי.

יַשְׁ'רָן, המ. (מ. יַשְׁרָ'נִים). אַ גערעכטער, עהרליכער, געוויסענהאַפטער מאַן.

יַשְׁרָ'נוּת, הוו. גערעכטיגקייט, עהרליכקייט, געוויסענהאַפטיגקייט.

יִשָּׂשכָר [יִשָּׂ'כָר], אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן.

יָ'תוֹם, המ. (מ. יְתוֹ'מִים). איינער וואָס האָט ניט קיין פאָטער אָדער מוטער. „אַ קינד אָהן אַ פאָטער איז אַ האַלבער יתום, אָהן אַ מוטער — אַ גאַנצער יתום" (שפוו.).

יְתוֹ'מָה, הוו. (מ. יְתוֹ'מוֹת). איינע וועלכע האָט ניט קיין פאָטער אָדער קיין מוטער. „אַ יתומה איז אַ וואָלוועלע משקה" (שפוו.).

יָ'תוּר, המ. אַ רעשטעל געוואַנד וואָס בלייבט איבער פון אַ קלייד און וועלכעס דער שניידער באַהאַלט געוועהנליך פאַר זיך.

יִתְ'רוֹ, אנמ. דער נאָמען פון משה רבנו'ס שוויגער־פאָטער; הוו. דער נאָמען פון דער זיבענצעהנטער סדרה (ווז.). האָבען יתרו'ס נעמען, האָבען פיעל נעמען (לויט דער תלמודישער לעגענדע וועלכע דערצעהלט אַז יתרו האָט געהאַט פיעל נעמען).

יִתְ'רוֹן, המ. (מ. יִתְרוֹ'נוֹת). פאָרצוג, אויסצייכענונג.

כ.

כ, הז. דער עלפטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. מיט אַ פינטעלע אינעווענ׳יג (כּ) אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ק", אָהן אַ פינטעלע (כ) אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ח"; אין צעהלען (כ) גערעכענט אַלס 20; צום ענד פון וואָרט געשריבען "ך". זעה כף.

כּ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט) — ווי, אַזוי ווי. כ מ ל ך בגדוד, אַזוי ווי אַ קעניג צווישען זיין סוויטע.

כ׳ סִ׳יוָן, הם. דער צוואַנציגסטער טאָג פון מאָנאַט סיון, אַ פאַסט=טאָג אין אנדענק אן גזרת־ת"ח (ווז.).

כְּאוֹר־הַבּוֹ׳קֶר, או. (ביבליש). "ווען עס ווערט ליכטיג דער מאָרגען", אין דער פריה.

כַּאֲ׳שֶׁר אָבַדְ׳תִּי אָבָדְ׳תִּי, (ביבליש). "אויב איך בין פארלאָרען בין איך פארלאָרען", איך בין אַזוי ווי אַזוי פאַרלאָרען.

כְּבַד־פֶּה, הם. (ביבליש). "שווער אויף די ליפען", אַ שטאַמלער, אַ מעקעקע.

כָּ׳בוֹד, הם. עהרע, אַכטונג. "אַ כפרה געלט אַבי דער כ ב ו ד איז גרויס" (שפוו.). "אַ נגיד האָט פיינט כ ב ו ד ווי אַ קאַץ סמעטענע" (שפוו.).

כְּבוֹד־, הם. די ווירדע פון — (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט אין שרייבען פאַר דעם נאָמען פון אַ פערזאָן).

כְּ׳בוֹד, הם. (מ. כְּבוֹ׳דִים). באַעהרונג; טראַקטאַמענט מיט וועלכען מע נעהמט אויף אַ גאַסט.

כְּ׳בוֹד־אָב [אַב], הם. (תלמודיש). פאָטער=עהרונג.

כְּ׳בוֹד־אֵם, הם. (תלמודיש). מוטער=עהרונג.

כְּבוֹד־מַעֲלָ׳תוֹ —, הם. די ווירדע פון זיין הויכקייט — (ווערטער וואָס מע שרייבט פאַר דעם נאָמען פון אַ וויכטיגער פערזאָן וועלכע מע אַדרעסירט).

כְּבוֹד (קְדוּ׳שַּׁת) שֵׁם תִּפְאַרְ׳תּוֹ, הם. די (הייליגע) ווירדע פון זיין גלענצענדען נאָמען (אַ טיטול וועלכען מע שרייבט פאַר דעם נאָמען פון אַ גרויסען הייליגען מאַן).

כְּבוֹ׳דוֹ, הם. זיין ווירדע (אַ העפליכע אַרט פון אַדרעסירען אימיצען אין אַ בריעף), איהר.

כִּבְיָכוֹל [כַּבְיָ׳כוֹל], הם. (תלמודיש). גאָט (אורשפּרינגליך געברויכט, רעדענדיג פון גאָט אַלס פערזאָניפיצירטע מענשליכע געשטאַלט, און באַדייטעט: "גלייך ווי מע וואָלט געקענט אַזוי זאָגען", ד. ה. ווי דער מענשליכער פאָרשטאַנד שטעלט זיך פאָר).

כְּדַאי, א. ווערטה, ווערטה די מיה.

עס איז ניט בדאי, עס לוינט זיך ניט.

כִּדְבָ'עֵי, או. (תלמודיש). אזוי ווי עס באדארף צו זיין, געהעריג.

כְּדוֹ'מֶה, או. גלייך ווי, אזוי ווי, צום ביישפיעל.

כְּדוֹ'מֶה־לְמָ'שָׁל, או. צום ביישפיעל.

כַּ'דּוּר, הם. (מ. כַּדוּ'רִים). א באל, א קויק, א רונדע זאך.

כַּ'דּוּר־הָאָ'רֶץ, הם. דער ערד=קוגעל.

כְּדֵי, ב. גענוג אום, אום, דאמיט.

כְּדֵי בִזָּ'יוֹן וָקֶ'צֶף, (ביבליש). עס איז גענוג שאנד און פארדרוס.

כְּדֵי־לְהָ'מִית, או. גענוג צו טויטען, מערדעריש.

כְּדִין, — וּכְדָת [וּכְּדָת'], או. לויט דעם (אידישען) געזעץ, נאך אלע פאדערונג פון געזעץ.

כִּדְמַשְׁמָ'עוּת, או. (תלמודיש). ווי עס שיינט, ווי עס ווייזט אויס.

כְּדֶ'רֶךְ־הַטֶ'בַע, או. ווי דער שטייגער פון דער נאטור, נאטירליך.

כְּדָת [כְּדַת], או. זעה כְּדִין.

כְּדַת־מ'שֶׁה־וְיִשְׂרָ'אֵל, או. (ליטורגיש). לויט די (הייראטה=) געזעצען פון משה און דעם אידישען פאלק, לויט די אידישע הייראטה=געזעצען.

כְּהָא לַחְ'מָא עַ'נְיָא, (ליטורגיש). „אז י ווי דאס דאזיגע ברויט", די ערשטע ווערטער פון דער הגדה (א'ן אנדער לעזע=ארט איז: „הא לחמא עניא").

כְּהַאי־לִשְׁ'נָא, או. (תלמודיש). מיט אזא שפראך, אזוי, נעמליך.

כְּהוּ'נָּה, הוו. פריסטערטהום, פריסטערליכע אפשטאמונג. „א כפרה די כהונה פאר א שעהן פנים" (שפוו.).

כְּהַ'יּוֹם, או. היינט, איצט.

כֹּ'הֵן, הם. (מ. כֹּ'הֲנִים). א פריסטער; א איד וואס שטאמט פון דעם אמאליגען פריסטער=שטאם און וועלכער האט געוויסע רעליגיעזע רעכטען און פליכטען וואס א געוועהנליכער איד האט ניט: ער טאר ניט הייראטהען א פרוי וואס איז געשיידט פון איהר מאן, ער טאר ניט אריינגעהן אין דאס הויז וואו עס געפינט זיך א טויטער, ער ווערט אויפגערופען דער ערשטער צום לייענען אין שוהל א. א. וו.. געבען כהן, אויפרופען צום לייענען אלס כהן. „א כהן איז א כעסן" (שפוו.). ארויסווייזען דעם כהן, ארויסווייזען צארן.

כֹּ'הֵן־גָ'דוֹל, הם. (מ. כֹּ'הֲנִים־גְּדוֹ'לִים). דער אויבער=פריסטער (פארצייטען ביי אידען).

כֹּ'הֵן־צֶ'דֶק, הם. א וואהרער פריסטער, א כהן.

כָּהֵ'נָּה־וְכָהֵ'נָּה, (ביבליש). אזוי פיעל און נאך א מאל אזוי פיעל, מעהרערע מאל אזוי פיעל.

כְּהֶ'רֶף־עַ'יִן, או. (תלמודיש). ווי א וואונק פון א'ן אויג, אויגענבליקליך.

כּוֹ'הֵן, הם. (מ. כּוֹ'הֲנִים). זעה כּ'הֵן.

כַּ'וּן, הם. מיין, אבזיכט.

כַּוָ'נָה, הוו. (מ. כַּוָ'נוֹת). זעה כַּוָ'נָה.

כות"ט, אב. כְּתִי'בָה וַחֲתִי'מָה טוֹ'בָה (ווז.).

כּוּ'לוֹ, או. אין גאַנצען, גענצליך.

כּוּ'לֵי־הַאי, (תלמודיש). אזוי פיעל? טאַקע אזוי?

כּוֹ'לֵל, הם. (מ. כּ'לְ'לִים). א פאַראייניגונג פון מעהרערע אידישע געמיינדען מיט דעם צוועק צו פאַרוואַלטען זייערע רעליגיעזע אַנגעלעגענהייטען אָדער פאַר אויסטהיילונג פון געלט און שטיצע צו אָרעמע (געוועהנליך געברויכט אויף אַ'ן אָרגאַניזאַציאָן צונויפגעשטעלט פון אַלע אידישע געמיינדען פון אַ געוויסען לאַנד אָדער אַ געוויסער געגענד מיט דעם צוועק אויסצוטהיילען שטיצע צו זייערע אָרעמע אין פאַלעסטינא).

כּוֹ'לֵל, א. (מ. כּוֹלְ'לִים). אַלגעמיין, צענטראַל. אין כּוֹלֵל, אין אַלגעמיינעם.

כּוֹ'לֵל־זיין, צא. איינשליסען, ענטהאַלטען; פאַרבינדען, פאַראייניגען.

כּוֹ'מֶר, הם. אַ (ניט־אידישער) פריסטער אָדער גייסטליכער.

כַּוָ'נָה, הוו. (מ. כַּוָ'נוֹת). אבזיכט, צוועק; מיין, טיעפער מיין, געדאַנקען; אויפמערקזאַמקייט; באַגייסטערונג, עקסטאַז.

כּוֹס [כָּס], הם. (מ. כּוֹ'סוֹת). אַ בעכער, אַ באָקאַל. מאַכען אַ כּוֹס, מאַכען אַ שנאַפּס.

כּוֹס־אֵלִיָ'הוּ, הם. זעה אֵלִיָ'הוּ־הַנָ'בִיאס־כּוֹס.

כּוֹ'סִיע, הוו. אַ בעכער, אַ גלעזעל. מאַכען די כּוֹס'ע, טרינקען, פּיאַנעווען.

כּוֹ'סִ'ען, צש. טרינקען, פּיאַנעווען.

כּוֹ'פֵר, הם. (מ. כּוֹפְ'רִים). אַ לייקענער (אן גאָט).

כּוֹ'פֵר־בְּעִי'קָר, הם. (מ. כּוֹפְ'רִים־בְּעִי'קָר), (תלמודיש). איינער וואָס לייקענט אן דעם הויפּטפּונקט (גאָט).

כּוֹ'פֵר־הַ'כֹּל, הם. איינער וואָס לייקענט אן אַלץ (גאָט, רעליגיאָן א. א. וו.).

כּוֹרְ'עִים, או. (ליטורגיש). זיך בוקענדיג, אויף די קניע. פאַלען כּוֹרְעִים, פאַלען אויף די קניע; זיך ערנידעריגען.

כּוֹרְ'עִים־וּמִשְׁתַּחֲ'וִים, או. (ליטורגיש). זיך בוקענדיג און קניענדיג.

כּוֹ'רֵת־בְּרִית־זיין, צש. (ביבליש). שליסען אַ בונד (פון פריינדשאַפט אָדער פרידען).

כּוּ'שׁ, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען לאַנד דערמאָנט אין דער ביבעל. זעה הוֹ'דוּ.

כּוֹ'תֶל־מַעֲרָ'בִי, הם. די וועסטליכע וואַנד פון דעם צערשטערטען בית־המקדש וועלכע איז פאַרבליבען שטעהן ביז איצט.

כָּ'זָב, הם. (מ. כְּזָ'בִים). אַ ליגען.

כָּ'זָב־וָשֶׁ'קֶר, מ. ליגען און באַ־טרוג.

כַּזְ'בָן, הם. (מ. כַּזְבָ'נִים). אַ ליגנער.

כַּזְ'בָנ'טע, הוו. (מ. כַּזְ'בָנ'טעס). זעה כַּזְ'בָן.

כְּ'זוב, הם. (מ. כְּזו'בִים). זעה כָּ'זָב.

כַּזַ'יִת, הם. (תלמודיש). (גרויס) ווי אַ'ן אוילבערט, די גרויס פון אַ'ן אוילבערט (אַ מאָס זעהר אָפט געברויכט אין תלמוד און אין אי־דישע רעליגיאָנס־געזעצען, צ. ב. ש.: וויינינגער ווי אַ כזית מעג מען עסען אָהן געוואַשען). "גרויס ווי אַ כזית".

כֹּ'חַ, הם. (מ. כֹּ'חות). שטאַרקייט, קראַפט, מאַכט; פאָלמאַכט, באַ־פאָלמעכטיגונג; אנשטרענגונג. זיך אָנטהאָן אַ כח, זיך אנשטרענ־גען.

כֹּ'חַ־גַבְ'רָא, הם. (תלמודיש). מע־נער־קראַפט, שטאַרקייט.

כֹּ'חַ־הַדִמְ'יון, הם. איינבילדונגס־קראַפט, פאָרשטעלונגס־קראַפט.

כֹּ'חַ־הַדִ'בּור, הם. די קראַפט פון רעדען, רעדענס־קראַפט.

כֹּ'חַ־הַמְדַ'מֶה, הם. זעה כֹּ'חַ־הַדִמְ'יון.

כֹּ'חַ־הַרְשָׁ'אָה, הם. פאָלמאַכט, דאָס רעכט צו פאַרטרעטען (אימיצען).

כְּחול־הַיָם [הַיַמ'], או. (ביבליש). ווי דאָס זאַמד פון מעער, זעהר פיעל.

כְּחו'מֶר בְּיַד הַיו'צֵר, (ליטורגיש). ווי לעהם אין דער האַנד פון דעם טעפער.

כִּי־הוא־זֶ'ה, (ביבליש). "אז דאָס איז עס", אויף אַזוי פיעל. "ניט צו מאָל כי־הוא־זה" (ווער.).

כִּי־תָ'בוא, הוו. דער נאָמען פון דער פופציגסטער סדרה (ווז.).

כִּי־תֵ'צֵא, הוו. דער נאָמען פון דער ניין־און־פערציגסטער סדרה (ווז.).

כִּי־תִ'שָׂא, הוו. דער נאָמען פון דער איין־און־צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

כְּיַד־הַמֶ'לֶךְ, או. (ביבליש). מיט קיניגליכער האַנד, מיט פולער האַנד, גרויסאַרטיג.

כְּיָדו'עַ, או. אַזוי ווי עס איז באַ־וואוסט.

כִּי'וּן, הם. זעה כִּ'וּן.

כִּיּ'וֹר, הם. אַ וואַסער־פאַס וואָס שטעהט אין פאָלעש פון אַ שוהל אָדער קלויז צו וואַשען די הענד איידער מע געהט אַריין.

כִּי'לַי, הם. אַ קאַרגער, אַ געלט־גייציגער מענש.

כִּי'נָה, הוו. (מ. כִּי'נִים), זעה כִּ'נָה.

כִּיס, הם. אַ ביוטעל, אַ געלט־ביי־טעל.

כִּיס'לער, הם. (מ. כִּיס'לערס). טאַשען־דיעב, קעשעניק, באַטרי־גער.

כִּי'סֵא־, זעה כִּ'סֵא־.

כִּי'שׁוּף, המ. (מ. כִּישׁוּ'פִים, כִּי'שׁוּפ'ען). זעה כִּ'שׁוּף.

כַּךְ, או. אַזוי.

כַּךְ־הֲ'וָא, (תלמודיש). אַזוי איז (טאַקי) געוועזען, אַזוי האָט זיך טאַקי אויסגעלאָזען.

כָּל־, א. אַלע, יעדער, יעדע, דער גאַנצער, די גאַנצע.

כָּל־בּוֹ, המ. "אין איהם איז אַלץ פאַראַנען", איינער וואָס קען אַלצדינג אָדער וואָס טויג זיך צו אַלצדינג; אַלדאָס שלעכטס, אַלע שלעכטע אייגענשאַפטען; אַ געוויסע אויסגאַבע פון דעם אידישען געבעט־בוך וועלכע ענטהאַלט אַלע געבעטען און אַלע ליטורגישע רעגעלען פאַר דאָס גאַנצע יאָהר.

כָּל־בּוֹ'ניצע, הוו. (מ. כָּל־בּוֹ'ניצעס). איינע וועלכע האָט אַלע שלעכטע אייגענשאַפטען.

כָּל־בּוֹ'ניק, המ. (מ. כָּל־בּוֹ'ניקעס). איינער וועלכער האָט אַלע שלעכטע אייגענשאַפטען, אַ'ן אויסוואורף.

כָּל־דְאַ'לִים־גְבַר, (תלמודיש). דער וואָס איז דער שטאַרקער דער קומט בייִ (פיהרט אויס).

כָּל־הוֹן־דְעַלְ'מָא, המ. (תלמודיש). דאָס גאַנצע רייכטהום פון דער וועלט.

כָּל־הַמִי'נִים, מ. אַלע זאָרטען.

כָּל־הַנְעָ'רִים, או. אַלע איינגלעך (צוזאַמען). אויפרופען כל הנערים, אויפרופען אום שמחת־תורה אין שוהל אַלע איינגלעך אין איינעם און פאַר אַלע צוזאַמען לייענען פון דער תורה (דער איינפיהר שטאַמט פון דעם וואָס אום שמחת־תורה מוז יעדער איד צו קליין צו גרויס אויפגערופען ווערען צום לייענען און ווייל עס איז ניטאָ צייט גענוג צו לייענען איטליכען באַזונדער ווערען די איינגלעך אויפגערופען אַלע אין איינעם); אַלע אויף איין מאָל, ניט אויסצייכענענדיג קיינעם באַזונדער.

כָּל־הַנְגִישׁוֹת [הַנְגִי'ישׁוֹת], — **שֶׁבָּעוֹ'לָם**, מ. אַלע פייניגונגען, — אויף דער וועלט. אָנטהאָן כל־הנגישות, שטאַרק פאַרפאַלגען.

כָּל־הַפַּסְלָ'נוּת, הוו. אַלדאָס בייז, אַלע שלעכטע אייגענשאַפטען.

כָּל־וָכֹל [כָּל־וְכָל], המ. "אַלץ מיט אַלץ", דער גאַנצער מאַכער.

כָּל־וְלָךְ, המ. אַ גאַנצער מאַכער (פאַראַדיע אויף כָּל־וְכָל, ווז.).

כָּל־זְמַן, או. די גאַנצע צייט וואָס, אַזוי לאַנג ווי.

כָּל־זְמַי שֶׁהַנְשָׁ'מָה בְּקִרְ'בִּי, (ליטורגיש). אַזוי לאַנג ווי די זעעלע איז אין מיר. "כל־זמן שהנשמה בקרבי עסס מאַטיע" (ווער.).

כָּל־חֲמָ'תוֹ (חֲמָ'תִי), המ. (תלמודיש). זיין (מיין) גאַנצער גרימצאָרן.

כָּל־טוּב׳, המ. (ביבליש). אלדאָס גוטס.

כל־יָכוֹל, א. אלמעכטיגער. ״ער איז אַ כל־יכול״.

כָּל־יָמַי, מ. (תלמודיש). ״אלע מיינע טעג״, מיין גאַנצעס לעבען.

כָּל־יְמֵי־חַיָּיו, מ. (ביבליש). ״אלע טעג פון זיין לעבען״, זיין גאַנצעס לעבען.

כָּל־יָמָיו, מ. ״אלע זיינע טעג״, זיין גאַנצעס לעבען.

כָּל־יִשְׂרָאֵל, המ. (ביבליש). דאָס גאַנצע אידישע פאָלק, אלע אידען. ״וואָס עס וועט זיין מיט כל־ישראל וועט זיין מיט רב־ישראל״ (ווער. — ד. ה. וואָס עס וועט זיין מיט אלעמען וועט זיין מיט דיר, מיר, איהם א. א. וו.).

כָּל־יִשְׂרָאֵל אַחִים, אלע אידען זיינען ברידער.

כָּל־יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים, אלע אידען זיינען קאַמעראַדען.

כֹּל מַאֲמִינִים שֶׁהוּא, (ליטורגיש). ״אלע גלויבען אַז ער״, די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט אום ראש־השנה. פון כל מאמינים שהוא, פון אלע זאָרטען (פאַראָדיע אויף כָּל־הַמִינִים, ווז.).

כָּל־מוּם־רָע [רע], המ. יעדער שלעכטער פעהלער, יעדע פאַרדאָרבענע אייגענשאַפט.

כָּל־מִינֵי־, מ. אלע זאָרטען.

כָּל־נִדְרֵי, המ. (ליטורגיש). ״אלע פאַרשפּרעכונגען״, די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זינגט מיט אַ זעהר ריהרענדער מעלאָדיע אין דער נאַכט פון יום־כפור.

כָּל־עוֹד־, או. (ביבליש). אזוי לאַנג, אזוי לאַנג ווי, ביז וואַנען.

כָּל־שֶׁכֵּן [כָּל׳שְׁכֵּן], או. (תלמודיש). געוויס, געוויס דאָך, אום זאָ מעהר, צ. ב. ש.: אויב אַ קראַנקער קען עס טהאָן כל־שכן אַ געזונדער.

כִּלְאַחַר־יָד [יַד], או. (תלמודיש). ווי אונטער דער האַנד, פאַרבייגעהענדיג.

כְּלֹא־יָדַע, או. אזוי ווי ער וואָלט ניט געוואוסט. זיך מאַכען כלא ידע, זיך מאַכען ניט וויסענדיג אָדער ניט זעהענדיג.

כֶּלֶב, המ. (מ. כְּלָבִים). אַ הונד; אַ שלעכטער בייזער מענש. אַ קאַרגען רופט מען חזיר אַ שלעכטען רופט מען כלב״ (שפּוו.).

כֶּלֶב־שֶׁבַּכְּלָבִים, המ. ״אַ הונד פון אלע הינט״, אַ זעהר שלעכטער מענש.

כַּלְבִּיטע, הוו. (מ. כַּלְבִּיטעס). ״אַ צויג״, אַ שלעכטע בייזע פרוי.

כַּלָּה, חוו. (מ. כַּלּוֹת). אַ פאַרלאָבטע; אַ פרויענצימער אין דעם טאָג פון איהר חתונה, ברויט. ״אלע כלות זיינען שעהן אלע מתים זיינען פרום״

(שפוו.). "אוים כ ל ה ווייטער א מויד" (ווער.).

כַּ'לָה־ווערען, צא. פארניכטעט ווערען, אונטערגעהן, פארשווינדען.

כַּ'לָה־מויד, הוו. (מ. כַּ'לָה־מיידען). א מיידעל וואס איז אלט גענוג צו הייראטהען, א דערוואקסען מיידעל.

כַּ'לָה־מַתָּ'נָה, הוו. (מ. כַּ'לָה־מַתָּ'נוֹת). א געשאנק וואס מע גיט דער כלה.

כַּ'לָה'ן־, כַּ'לָה'נען־זיך, צוו. זיך פוצען מיט דער אבזיכט זיך צו פארהייראטהען, זיך זעהר שטארק פוצען.

כְּלוֹ'מֶר'שט, או. (תלמודיש: כְּלוֹ'מַר). אזוי ווי, מאכענדיג דעם אנשטעל פון, ניט ריכטיג מיינענדיג, זאגענאנט.

כל"ז, אב. כְּלֵי־זֶמֶר [כְּלֶזְ'מֶר] (ווז.).

כְּלְחוֹךְ'־הַשּׁוֹר', או. (ביבליש). זעהר פריה, פארטאג (די אייגענטליכע באדייטונג פון די ווערטער איז: "ווי עס עסט אפ דער אקס (דאס גראז)". דער אויסדרוק איז וואהרשיינליך א פאראדיע אויף כַּעֲלוֹת'־הַשַּׁ'חַר אדער כַּעֲלוֹת'־הַבּוֹ'קֶר. דאס ווארט "הַבּוֹ'קֶר"— דער מארגען, דורך זיין עהנליכקייט צו "הַבָּ'קָר"— דאס פיה, האט פיעלייכט געפיהרט צו דער פאראדיע פון כִּלְחוֹךְ'־הַשּׁוֹ'ר'.

כְּלִי [כֵּ'לִי], הוו. (מ. .. לִים). א געפעס, א געשיר; געצייג, אינסטרומענט; פייהיגקייט; דער ארגאן פון זינגען; א פיינע זאך; א בעגאבטער מענש; א פיגור אין שאך־שפיעל (קעניג, קעניגין, לויפער, ריטער אדער ראך). ארויסגעהן פון די כ ל י ם, ארויסגעהן פון געדולד; ענטציקט ווערען. א פוסטע כ ל י, א פוסטער אונוויסענדער מענש. ארבייטען אויף אלע כ ל י ם, ארבייטען זעהר ענערגיש. "גאלדענע כ ל י ם ווערען קיינמאל ניט שווארץ" (שפוו.).

כְּלִי [כֵּ'לִי], הוו. (מ. כֵּ'לִים). א וואסער־פאס, א קובעל.

כְּלֵי־בַיִת [בַּ'יִת], מ. (ביבליש). הויזגערעטה, מעבעל.

כְּלֵי־זָ'הָב, מ. (ביבליש). גאלדענע געשיר.

כְּלֵי־זַ'יִן, מ. (תלמודיש). וואפען.

כְּלֵי־זֶ'מֶר, מ. שפיעל־אינסטרומענט.

כְּלֵי־זֶמֶר [כְּלֶזְ'מֶר], הם. (מ. כְּלֵי־זֶ'מֶר, כְּלֵי־זְמָ'רִים *). שפיעלער, מוזיקאנט. "אז דאס מיידעל קען ניט טאנצען זאגט זי אז די כ ל י־ז מ ר קענען ניט שפילען" (שפוו.). "אז מע צעהלט ספירה קומט אויף די כ ל י־ז מ ר א פגירה" (שפוו.).

כְּלֵי־כֶסֶף [כֶּ'סֶף], מ. (ביבליש). זילבערנע געשיר.

כְּלֵי־מַכְשִׁי'רִין, מ. זעה מַכְשִׁי'רִין.

כְּלִי [כֵּ'לִי]־נִפְלָ'אָה, הוו. א וואונדערליכע פעהיגקייט, א גרויסער טאלאנט (אין זינגען).

כְּלֵי־קוֹ'דֶשׁ, הם. מ. די אנגעשטעל־

טע פון דער געמיינדע (אַ רב, אַ חזן, אַ שמש א. א. וו.).

כְּלִי [כְּלִי]־שְׁלֹמֹה, הוו. אַ פֿעהיגע באַגאַבטע פּערזאָן.

כְּלָל [כְּלָל], הם. (מ. כְּלָלִים). אַ רעגעל, אַ הויפּטזאַך; פּובליקום, געמיינדע, פֿאָלק, מענשהייט; צאָהל, סומע. אַריינרעכנען אין כ ל ל, אַריינרעכנען אין דער צאָהל. אין כ ל ל, אין אַלגעמיינעם. אַרבייטען פֿאַר'ן כ ל ל, אַרבייטען פֿאַר דאָס פֿאָלק, פֿאַר די מענשהייט א. א. וו.. אַ כ ל ל, אין קורצען, אין קורצע ווערטער.

כְּלָל [כְּלַל], או. גענצליך, איבערהויפּט, אין אַלגעמיינעם.

כְּלַל־זאַך, הוו. (מ. כְּלַל־זאַכען). אַלגעמיינער אינטערעס, אַלגעמיינע זאַך.

כְּלַל־טהוער, הם. (מ. כְּלַל־טהוערם). איינער וועלכער אַרבייט פֿאַר אַלגעמיינע אינטערעסען.

כְּלַל־יִשְׂרָאֵל, הם. דאָס גאַנצע אידישע פֿאָלק.

כְּלַל־מענש, הם. (מ. כְּלַל־מענשען). זעה כְּלַל־טהוער.

כָּלִיערליי, א. אַלערליי.

כְּמְדוּמֶה־לִי, או. ווי מיר דאַכט זיך, ווי מיר שיינט.

כַּמָּה, א. פֿיעל, מעהרערע.

כַּמָּה־וְכַמָּה [וְכַמָּה]. או. (תלמודיש). זעהר פֿיעל.

כַּמָּה־שָׁנִים, הם. פֿיעל יאָהרען, אַ לאַנגע צייט.

כַּמּוּת, הוו. קוואַנטיטעט, צאָהל.

כְּמִנְיַן, או. ווי די צאָהל פֿון —.

כְּמֶלֶךְ־בְּגְדוּד, או. (ביבליש). אַזוי ווי אַ קעניג צווישען דער סוויטע. "כ מ ל ך ־ ב ג ד ו ד ווי אַ הונד אין קראָפּיווע" (אָפּטע פּאַראָדיע).

כִּמְעַט, או. פֿאַסט, שיער, ביינאַהע.

כְּמַשְׁמָעוּת, או. (תלמודיש). ווי עס שיינט, ווי עס זעהט אויס.

כֵּן־יֹאבְדוּ, (ביבליש). אַזוי זאָלען אונטערגעהן (די פֿיינד פֿון גאָט), ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע הערט פֿון דעם טויט אָדער אונגליק פֿון אַ געהאַסטער פּערזאָן.

כְּנֶגֶד, פּ. קעגען, אַנטקעגען; אין פֿאַרגלייך מיט.

כְּנֶגֶד, הם. אַ געגנער.

כִּנָּה, הוו. (מ. כִּנִּים). אַ לויז.

כְּנוּפְיָא, הוו. (מ. כְּנוּפְיוֹת). פֿאַרזאַמלונג, געזעמעל, געזעלשאַפֿט.

כִּנִּים, מ. "לייז", איינע פֿון די צעהן פּלאָגען וואָס גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער כדי זיי זאָלען אַרויסלאָזען דאָס אידישע פֿאָלק פֿון זייער לאַנד. זעה עֶשֶׂר־מַכּוֹת.

כְּנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל, הוו. (תלמודיש). דאָס אידישע פֿאָלק.

כַּנְפָה (אייגענטליך: כָּנָף), הוו. (מ. כַּנְפוֹת). איינע פֿון די פֿיער עקען פֿון אַ טלית אָדער טלית־

קטן וואו עס ווערען איינגעמאכט די ציצית.

כִּ׳סֵא־הַכָּ׳בוֹד, המ. (ביבליש). דער שטוהל פון עהרע, דער טהראָן־שטוהל פון גאָט.

כִּ׳סֵא־הָרַבָּ׳נוּת, המ. דער ראַבינער־שטוהל, די שטעלע פון אַ ראַבינער.

כְּסֵ׳דֶר, או. נאָך דער רייהע, נאָכאַנאַנד.

כְּסוּ׳מָא בָאֲרוּבָה [בָּאֲרוּ׳בָּה], או. (תלמודיש). "אַזוי ווי אַ בלינדער (טרעפט) אין פענסטער", בלינדערהייד, צופעליג.

כִּסְ׳לֵיו, המ. דער דריטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין נאָוועמבער־דעצעמבער און האָט ניין־און־צוואַנציג טעג.

כֶּ׳סֶף, המ. זילבער.

כַּעֲלוֹת־הַבּוֹ׳קֶר, או. (ביבליש). ווען עס געהט אויף דער מאָרגען, גאַנץ באַגינען.

כַּעֲלוֹת־הַשַּׁ׳חַר, או. (ביבליש). זעה כַּעֲלוֹת־הַבּוֹ׳קֶר.

כְּעָ׳נִי־בַּפֶּתַח [בַּפֶּ׳תַח], או. אַזוי ווי אַ׳ן אָרעמאַן ביי דער טהיר.

כַּ׳עַס, המ. (מ. כַּ׳עַס׳ען). צאָרן, פאַרדרוס. ווערען אין כעס, אריינקומען אין צאָרן.

כַּעֲ׳סָן, המ. (מ. כַּעֲסָ׳נִים). איינער וועלכער קומט לייכט אַריין אין צאָרן, אַ היציגער מענש.

כַּעֲ׳סָנ׳טע, הוו. (מ. כַּעֲ׳סָנ׳טעס). זעה כַּעֲ׳סָן.

כַּעֲ׳סָנ׳יען, כַּ׳עַס׳יען, צש. זיין צאָרניג, צאָרנען. כעסנ׳ען זיך — זיך ערגערן, זיך היצען, זיין צאָרניג.

כַּעֲפְ׳רָא־דְאַרְ׳עָא, או. (ליטורגיש). ווי שטויב פון דער ערד. מאַכען כעפרא־דארעא, מאַכען צו גאָרנישט, מאַכען מיט בלאָטע צוגלייך, שטאַרק זידלען.

כַּף [כָּף], המ. (מ. כָ׳פ׳יען). דער נאָמען פון דעם עלפטען בוכשטאַב (כ) פון דעם אידישען אלף־בית. לאַנגע־כף, שלעכטע־כף אָדער שלוס־כף, דער נאָמען פון דעם זעלביגען בוכשטאַב ווען געשריבען צום ענד פון אַ וואָרט (ך). קרומע־כף, דער בוכשטאַב כ.

כַּף [כָּף], המ. (מ. כָ׳פ׳יען). דער נאָמען פון דעם עלפטען בוכשטאַב (כּ) פון דעם אידישען אַלף־בית. קרומע־כף, דער בוכשטאַב כּ.

כַּף־הַקֶל׳ *, הוו. זעה כַּף־הַקֶלַע.

כַּף־הַקֶלַע [הַקֶ׳לַע], הוו. (ביבליש). איינע פון די פייניגונגען וועלכע די פאַרזינדיגטע נשמה מוז אויסשטעהן און וועלכע באַשטעהט אין דעם וואָס זי ווערט אַרומגעשליידערט פון בייזע גייסטער הין און הער.

כְּפוּי [כָּ׳פוּי] **טוֹ׳בָה**, חמ. (מ. כְּפוּיֵי־טוֹ׳בָה), (תלמודיש). אַ׳ן אונדאַנקבאַרער מענש.

כָ'פול־שְׁמוֹ'נָה, א. געפלאָכטען אין אכט (וועברויכט געוועהנליך אויף פעדעם פון ציצית פון וועלכען יעדער איינער איז צונויפגעדרייהט פון אכט דינערע פעדעם. די גאַנץ פרומע טראָגען בלויז אזעלכע ציצית).

כָ'פול־שְׁמוֹ'נָה'דיג, א. כפול־שמונה (ווז.); זעהר שטארק. א כפול שמונה'דיגער פאטש, א שטארקער פאטש.

כְּפִי־, פ. נאָך, לויט, לויט ווי.

כְּפִי־הַיְכוֹ'לֶת, או. נאָך די קרעפטען.

כְּפִי־הַמְדוּ'בָּר, או. לויט ווי עס איז אָפגערעדט געוואָרען, לויט'ן אָפמאַך.

כְּפִי'רָה, הוו. לייקענונג (אן גאָט), גאָטלאָזיגקייט.

כֶּפֶל [כֶּ'פֶל], הם. די דאָפעלע צאָהל, צוויי מאָל אזוי פיעל; פארדאָפעלונג, מולטיפליקאציאָן (אין אריטהמעטיק).

כֶּפֶל [כֶּ'פֶל]־כִּפְלַ'יִם, הם. דאָפעל מאָל דאָפעל, מעהרערע מאָל אזוי פיעל.

כֶּ'פְּ'ליען, צא. דאָפלען, פארדאָפלען.

כַּפָּ'רָה, הוו. (מ. כַּפָּ'רוֹת). אויסלייזונג, פארגעבונג, פארצייהונג, א הוהן אָדער א האָהן וועלכע מע קוילעט אין דעם טאָג פאר יום־כפור אלס א'ן אויסלייזונג פאר די זינד. א שעהנע ריינע כפרה!, עס איז רעכט אויף איהם (איהר א. א. וו.). א כפרה קענען איהם אלע אנדערע, ער איז בעסער אָדער פיעל מעהר ווערטה ווי אלע אנדערע. דארפען אויף כפרות, ניט דארפען. טויגען אויף כפרות, טויגען צו גאָרניט. שלאָגען כפרות, דרעהען די הוהן אָדער האָהן פון כפרה איבער'ן קאָפ זאָגענדיג דערביי "זה חליפתי". שלאָגען כפרות מיט אימיצען, אויפאָפפערן אימיצען צוליעב אייגענע נוצען. ווערען די כפרה פאר אימיצען, זיין שקלאפיש איבערגעבען צו אימיצען. "א גאַנץ יאָהר האָדעוועט מען די כפרה און ערב יום־כפור פליהט זי אוועק" (שפוו.). "דער מענש זינדיגט און דער האָהן איז די כפרה" (שפוו.).

כַּפָּ'רָה־געלט, הז. געלט וועלכעס מע געברויכט ערב יום־כפור אנשטאָט א הוהן אָדער א האָהן אלס א'ן אויסלייזונג פאר די זינד און וועלכעס מע שענקט אוועק צו אָרעמע לייט.

כַּפָּ'רָה־היהנדעל, הז. (מ. כַּפָּ'רָה־היהנדלעך). דער אָפּפער פאר א פרעמדענס שולד, אונשולדיגער אָפּפער.

כַּפְ'תּוֹר־וָפֶ'רַח, או. (ביבליש). "א קנעפעל און א קווייטעל", צאַצקעדיג, אויסגעצייכענט.

כּ״ץ, אב. כֹּ'הֵן־צֶ'דֶק (ווז.).

כ״ץ, אב. כֶּ'סֶף־צָ'רוּף, געלייטערטער זילבער, ד. ה. געלט. "וואו נעהמט מען די כ״ץ (קאַץ)?" (ווער. — ד. ה. וואו נעהמט מען דאָס געלט?).

כְּצֹאן־בְּלִי־רוֹ'עֶה (ביבליש: כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה), ווי שעפּסען אָהן אַ פּאַסטוך. "כ צ א ן ב ל י ר ו ע ה, ווי אַ הונט אָהן אַ'ן עק (אָדער: ווי אַ שייגעץ אָהן אַ פּייפעל)" (ווער.).

כְּצַפִּי'חִית־בִּדְבָ'שׁ, או. (ביבליש). אַזוי ווי אַ קוכען אין האָניג, זעהר געשמאַק.

כְּקֶ'דֶם, או. אַזוי ווי פריהער, אַזוי ווי אַמאָל.

כקש"ת, אב. כְּבוֹד קְדוּ'שַּׁת שֵׁם תִּפְאַרְ'תּוֹ (ווז.).

כְּרוּב, המ. (מ. כְּרוּ'בִים). ענגעל; איינע פון די צוויי געפליגעלטע מענשליכע פיגורען וואָס זיינען געשטאַנען אין דעם בית־המקדש איבער די לוחות.

כְּרוּז [כְּרוּז], המ. (מ. כְּרוּזִים [כְּרוּ'זִים]). אַ'ן אויסרוף, פּראָקלאַמאַציאָן; אַ שטים פון הימעל.

כִּרְחוֹק' מִזְ'רָח מִמַּעֲ'רָב, או. (ביבליש). אַזוי ווייט (איינער פון צווייטען) ווי אָסט פון וועסט.

כֶּ'רֶךְ, המ. (מ. כְּרָ'כִים). אַ באַנד.

כְּרַךְ, המ. (מ. כְּרַ'כִּים). אַ גרויסע שטאָדט.

כְּרַךְ־גָ'דוֹל, המ. אַ גרויסע שטאָדט.

כַּרְבַּשְׁ'תָּא, הוו. (תלמודיש). די הינטערשטע קישקע.

כַּרְ'מֶל, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסער געגענד אין פּאַלעסטינא אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

כַּרְ'עֵיה־דְאַבּוּ'הֵי־דיג, או. ניט גוט דעראַן, ניט אין פריינדליכע באַציהונגען (די עטימאָלאָגיע פון דעם אויסדרוק איז רעטהזעלהאַפט. אורשפּרינגליך קומען די ווערטער פון דעם תלמודישען זאַץ (עירובין ע.): יוֹרֵשׁ כַּרְעֵיה דְאַבּוּהֵי, דער ערבע איז דער פוס פון זיין פאָטער).

כָּ'רֵת, המ. פריהער טויט, דאָס שטאַרבען פאַר דער צייט, אָפּגעשניטענע יאָהרען (אַ שטראָף וועלכע עס קומט לויט דעם אידישען געזעץ פאַר געוויסע זינד). כ ר ת אויף יענער וועלט, אַ געוויסע באַשטראָפונג נאָכ'ן טויט.

כָּ'רֵת־יאָהרען, הז. מ. אָפּגעשניטענע יאָהרען, פריצייטיגער טויט. האָבען כ ר ת ־ י אָ ה ר ע ן (פון אימיצען), זעהר פיעל אויסשטיהן.

כִּ'שּׁוּף, המ. (מ. כְּשׁוּ'פִים, כִּ'שׁוּפ'ען). צויבערקונסט, צויבערקראַפט; צויבער, צויבערוואונדער; רייץ, צוציהונג.

כִּ'שּׁוּף־מאַכער, המ. (מ. כִּ'שּׁוּף־מאַכערס). צויבערער.

כִּ'שׁוּפ'דיג, א. באַזיצענדיג צויבערקראַפט; זעהר אַנציהענד.

כִּ'שׁוּפ'ען, צש. מאַכען צויבערקונצען; צוציהען, אַנציהען. צא. ב אַ ' כ ש ו פ ' ע ן, פאַר'כשופ'ען, באַצויבערן. אַ ר ו י ס ' כ ש ו פ ' ע ן, אַרויסברייגען דורך צויבער.

כְּשׁוּ'רָה, או. אין אָרדענונג, ווי געהעריג.

כְּ'שֵׁם, או. ווי, אַזוי ווי.

כְּשְׁמוֹ־כֵּן־הוּא, (ביבליש). אזוי ווי זיין נאָמען אזוי איז ער אליין.

כָּ׳שֵׁר, הם. (מ. כְּשֵׁ׳רִים; וו. כְּשֵׁ׳רָה, מ. כְּשֵׁ׳רוֹת). ערלויבט, צובאַרייט אָדער געמאַכט נאָך די אידישע רעליגיאָנס־געזעצען; פרום, ריין, אונשולדיג, עהרליך; נאַ־איוו, אונערפאַהרען. כשר פלייש, פלייש וואָס אַ איד מעג עסען. אַ כשר'ע מקוה, אַ מקוה וואָס איז געמאַכט לויט די רעליגיעזע פאָרשריפטען. אַ כשר'ער איד, אַ פרומער עהר־ליבער איד. אַ כשר'ער מסחור, אַ געזעצליכעס געשעפט. אַ כשר'ע נשמה, אַן עהרליכע אונשולדיגע פערזאָן. אַ כשר קיהעלע, אַ נאַאיווע נאַרישע פער־זאָן. אַ כשר קינד, אַ געזעצליך־געבאָרענעס קינד. אַ כשר'ע מציאה, אַ זעהר ביליגער איינ־קויף. כשר פאַרדיענען, עהר־ליך פאַרדיענען. "בעסער אַ כשר'ער גראָשען איידער אַ טרף קערבעל" (שפוו.). "ער איז טרף אָבער זיין געלט איז כשר" (ווער.

כָּ׳שֵׁר־וְיָ׳שָׁר, א. ריכטיג און ווי עס געהער צו זיין.

כָּ׳שֵׁר־טאַנץ, הם. (מ. כָּ׳שֵׁר־טענץ). אַ געוויסער אַלט־מאָדי־שער אידישער טאַנץ וועלכען מע טאַנצט אַרום דער כלה אין דעם אבענד פון דער חתונה.

כּ׳שֵׁר־שטיין, הם. (מ. כּ׳שֵׁר־שטיינער). אַ שטיין וועלכען מע ברענט אָן און מע לעגט אַריין אין אַ וואַסער־געפעס צוזאַמען מיט מעטאַל־געשיר אום זיי צו רייני־גען אויף פסח.

כּשְ׳רוּת, הוו. די אידישע שפייז־געזעצען; דאָס זיין געזעצליך (אין רעליגיעזען זינן).

כּ׳שֶׁר׳ען, צ״א. צובאַרייטען לויט די אידישע רעליגיעזע געזעצען, אַזוי ווי: כשר'ן פלייש — דורך דעם וואָס מע זאַלצט עס, כשר'ען נייע געשיר אויף פסח — דורך דעם וואָס מע שווענקט זיי אין וואַסער, כשר'ען דעם אויווען אויף פסח — דורך דעם וואָס מע הייצט איהם אָן זעהר שטאַרק, א. א. וו.; ערקלערען אַלס ערלויבט לויט די אידישע געזעצען.

כָּ׳שֵׁרְקייט, הוו. געזעצליכקייט (אין רעליגיעזען זינן).

כּש״ת, אב. כְּבוֹד שֵׁם תִּפְאַרְ׳תּוֹ (ווז.).

כַּתְ, הוו. (מ. כַּ׳תּוֹת). סעקטע; באַנדע.

כַּת־לֵיצָ׳נִים, הם. מ. "באַנדע פון אָפּלאַכערס", אָפּלאַכערס, שטי־פערס, שפּאַסמאַכערס; ניט־גוטע, טייוואָלים.

כְּתָב וּכְתָב], הם. (מ. כְּתָ׳בִים). שריפט, מאַנוסקריפּט; אַ דאָקו־מענט, אַ צייגניס, אַ קאָנטראַקט (וואָס די געמיינדע מאַכט מיט אַ רב אויף אַ געוויסען טערמין); האַנדשריפט.

כְּתַב־יָד [יַד], הם. (מ. כְּתָ׳בֵי־יַד, כְּתַב־יָ׳דיען). מאַנוסקריפּט, אַ געשריבענעס ווערק.

כְּתַ'בָא־רַ'בָּא, המ. אַ גרויסער שריי־בער, איינער וואָס האָט אַ שענע האַנדשריפט אָדער שרייבט אַ שע־נע שפּראַך.

כְּתָ'בוֹת, הוו. שפּאַס, שפּאַס־מאַכע־ריי. אין כתבות, אין שפּאַס. "מיט דעם מלאך־המות מאַכט מען ניט קיין כתבות" (שפּוו.). זעה קאַטאָוועס.

כַּתְ'בָן, המ. (מ. כַּתְבָ'נִים). אַ שרייבער.

כַּתְ'ב'ען, כַּתְ'ב'ענען, צא. (וואול־גאַר): שרייבען.

כִּ'תָּה, הוו. (מ. כִּ'תּוֹת). סעקטע; אַ גרופּע קינדער (אין אַ שולע), אַ קלאַס; אַ הויפען (פון ענגלען).

כָּ'תוּב־וְחָ'תוּם, א. געשריבען און אונטערגעצייכענט, פעסט באַ־שלאָסען.

כְּתוּ'בָּה, הוו. (מ. כְּתוּ'בּוֹת). היי־ראַטה־קאָנטראַקט אין וועלכען די געגענזייטיגע פאַרפליכטונגען פון מאַן און פרוי ווערען אויס־געדרעכענט; דאָס געלט וואָס דער מאַן פאַרפליכט'עט זיך צו געבען דער פרוי ווען ער וועט זיך מיט איהר שיידען אָדער איהר איבער־צולאָזען נאָך זיין טויט. "אז דער זוהן האָט חתונה גיט ער דער ווייב אַ כתובה און דער מאַ־מען אַ גט" (שפּוו.).

כְּתוּ'בִים, מ. "די שריפטען" (מיט דעם נאָמען ווערען באַצייכענט די פאָלגענדע ביכער פון דער בי־בעל: תהלים, משלי, איוב, שיר־השירים, רות, איכה, קהלת, אסתר, דניאל, עזרא, נחמיה, דברי־הימים).

כְּתוּ'בִים־אַחֲרוֹ'נִים, מ. "די לעצטע שריפטען" (מיט דעם נאָמען ווערען באַצייכענט געוויסע אידישע ביכער וועלכע זיינען געשריבען געוואָרען אין ביבלישע צייטען און ווערען אַנערקענט אַלס אויטאָריטעטען אָבער זיינען ניט אַזוי הייליג ווי די ביכער פון דער ביבעל, אַזוי ווי "בן־סירא", ווז.).

כְּתִיב, "שרייב", אַ צייכען־וואָרט וואָס צייגט אָן ווי אַ טעקסט אין דער ביבעל זאָל געשריבען ווערען (אַנדערש ווי עס ווערט געלעזען). זעה קְרִי.

כְּתִי'בָה, הוו. אַ געשריפט; אַ פאַר־שרייבונג.

כְּתִי'בָה וַחֲתִי'מָה טוֹ'בָה, הוו. אַ פאַרשרייבונג און אַ פאַרזיגעלונג (אין דעם הימלישען בוך פון לי־בען) צום גוטען, וואונש־ווערטער וועלכע מע זאָגט איינער דעם אַנדערען אום ראש־השנה (עס ווערט געגלויבט אַז אין דעם בוך פון לעבען ווערט דער שיקזאַל פון יעדען מענשען פאַר דאָס גאַנצע יאָהר פאַרשריבען אום ראש־השנה פאַרזיגעלט אום יום־כפור און דאַן אונווידעררופליך באַשטעטיגט אום הושענא־רבה).

כְּתִי'ב'יעט, א. געשריעבען אין דער פיער־עקיגער העברעאישער שריפט וועלכע ווערט געברויכט אין ספרי־תורות, מזוזות א. ד. ג.. כתיב'עטע אותיות, פיער־עקיגע העברעאישע בוכשטאַבען.

כָּ׳תֶר, הם. אַ קרוין (פון זילבער
אָדער גאָלד וועלכע מע טהוט אָן
אויף אַ ספר־תורה); דאָס ערשטע
וואָרט און דער נאָמען פון אַ גע=
וויסען געבעט וואָס די חסידים
זאָגען אנשטאַט דאָס געבעט וואָס
הויבט זיך אָן מיט "נעריצך" וועל=
כעס ווערט געזאָגט ביי די
מתנגדים. "כתר האָט ער פאַר=
געסען און נעריצך האָט ער ניט
אויסגעלערנט" (שפוו.).

ל.

ל, הם. דער צוועלפטער בוכשטאַב
פון דעם אידישען אלף־בית; אין
צעהלען גערעכענט אַלס 30. זעה
לַ׳מֶד.

ל־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ
וואָרט) — צו, פאַר, אויף, צו=
ליעב, לויט, נאָך. לחיים,
צום לעבען. לחצאין, אויף
העלפט. לטובת־, צו גונ=
סטען פון —. לכל־הדעות,
נאָך אַלע מיינונגען.

לֹא, או. ניט, ניין. "לא מיט
אַ׳ן אַלף" (ווער. — דער אויס=
דרוק שטאַמט פון דעם וואָס אין
העברעאיש איז דאָ נאָך אַ וואָרט
לוֹ (מיט אַ "ו" צום ענד) — צו
איהם, וועלכעס ווערט אויסגע=
שפּראָכען אַזוי ווי לא — ניין).
"לא מיט אַ ספּאָדעק" (פּאַ=
ראָדיע).

לֹא־דַי, או. ניט גענוג וואָס, ניט
בלויז, ניט נאָר.

לֹא־זוֹ׳כֶה, (וואולגאַר). ניט דער=
לעבען ווערסטו (וועט ער, זי, א.
א. וו.) עס, געברויכט אין דעם
ווערטעל: "מאַכט רש״י לא־
זוכה".

לֹא־יוּצְ׳לַח*, הם. (ביבליש. איי=
גענטליך: לֹא־יִצְלָח). אַ טויגע=
ניכטס.

לֹא־יוּצְ׳לַח, **לֹא־יוּצְ׳לַחִידיג**, א.
ניט טויגליך, נוצלאָז.

לֹא־יֶחֱ׳רַץ, הם. (ביבליש). "עס
זאָל ניט שאַרפען (זיין צונג קיין
הונד)", גע‍לט וואָס מע גיט אי=
מיצען פאַר שווייגען.

לֹא־יֶחֱ׳רַץ־געלט, הז. געלט וואָס
מע גיט אימיצען פאַר שווייגען.

לֹא־יִמָּ׳לֵט, או. ניט פּאַסירען זאָל
עס, גאָט באַהיט אויב עס וועט
טרעפען.

לֹא־עֲלֵי׳כֶם, או. (ביבליש: לֹא־
אֲלֵיכֶם). ניט אויף אייך געדאַכט.

לֹא־עֲלֵי׳כֶמִידיג, א. קראַנק, ניט
מיט אַלעמען.

לֹא־עָלֵי׳נוּ, או. ניט אויף אונז גע=
דאַכט.

לאֿ־פְדָלְ׳תִי, (וואולגאר). האָב איך ניט געפידעלט!, אז ניט איז אויך רעכט! (דאָס אידישע וואָרט "פידלען" ווערט דאָ באהאנדעלט ווי אַ העברעאישעס צייט־וואָרט פאַראָדירענדיג דאָס העברעאיש וואָרט לאֿ־פִלַלְתִי, בראשית מ"ח).

לאֿ־תִגְ׳נֹב, (ביבליש). זאָלסט ניט נעהמען פרעמדעס אייגענטהום אָהן דעם אייגענטהימער׳ס וויסען. דאָס זיבענטע פון די צעהן געבאָטען.

לאֿ־תַחְ׳מֹד, (ביבליש). זאָלסט ניט באגעהרען פרעמדעס אייגענטהום, דאָס נייגטע פון די צעהן געבאָ־טען.

לאֿ־תִנְ׳אָף, (ביבליש). זאָלסט ניט בוהלען (געשלעכטליך פארקעהרען מיט אַ פרעמדער פרוי), דאָס זעקסטע פון די צעהן געבאָטען.

לאֿ־תַעֲשֶׂה, המ. (מ. לאֿ־תַעֲשֶׂ׳ים), (תלמודיש). "זאָלסט נ י ט טהאָן", אַ פארוועהר, אַ פאַרבאָט (די אידישע געזעצען טהיילען זיך אין געבאָטען "צו טהאָן" (עשה, זוו.) און פארבאָ־טען "ניט צו טהאָן").

לאֿ־תִרְ׳צָח, (ביבליש). זאָלסט ניט מאָרדען, דאָס פינפטע פון די צעהן געבאָטען.

לְאִ׳בּוּד, או. פארלאָרען, פאר־שווענדעט, אין נייוועץ.

לֵ׳אָה, אנוו. איינע פון די איר־מו־טערס פון דעם אידישען פאָלק די פרוי פון יעקב.

לַאֲהוּ׳בִי, צו מיין גוטען פריינד (אַ וואָרט וואָס מע שרייבט אין אָנ־הויב פון אַ בריעף צו אַ באַקאַנ־טען).

לַאֲהוּ׳בִי־בריעף, המ. (מ. לַאֲהוּ׳בִי־בריעף). אַ פריינדשאַפט־בריעף.

לַ׳או, המ. (מ. לַאוִ׳ין), (תלמודיש). אַ פארבאָט, אַ לאֿ־תעשה (זוו.).

לַאו דִבּוּ׳רִים, אר. (וואולגאר). ניט גערעדט! שאַ!

לַאו־דַוְקָא, או. (תלמודיש). ניט גראָד אַזוי, ניט אַקוראַט אַזוי, ניט אַזוי.

לְאוּ׳מִי, המ. (מ. לְאוּ׳מִיִים). אי־דישער נאַציאָנאַליסט.

לְאַחְ׳דִים, או. איינצעל־ווייז, אין איינצעל־פאַרקויף, אויפ׳ן העקער.

לְאַ׳חַר־הַמַעֲ׳שֶׂה, או. נאָך דער פאַסירונג, נאָך אַלעמען.

לְאַ׳חַר־יִ׳אוּש, או. (תלמודיש). נאָך דעם ווי מע האָט שוין אויפ־געגעבען יעדע האָפנונג.

לְאַ׳חַר מֵ׳אָה שָׁ׳נִים, או. "נאָך הונ־דערט יאָהר", נאָכ׳ן טויט.

לאַטחען, לאַטחענען, צא. (וואול־גאר). וואהרשיינליך פארגרייזט פון לַקְ׳ח׳ען (זוו.).

לְאִ׳יבּוּד, או. זעה לְאִ׳בּוּד.

לַאֲלָ׳פִים וְלִרְבָ׳בוֹת, או. (ביבליש). אין די טויזענדען און אין די צעהנדליג־טויזענדען, אין גרויסע מאַסען.

לְאַלְ׳תַר, או. אין גיכען.

לֵאמֹ׳ר, או. (ביבליש). אַזוי צו זאָגען, נעמליך, ווי פאָלגט. גע־וועהנליך זאָגט מען אין שפּאַס אי

דאָס העברעאישע וואָרט אי די אידישע איבערזעצונג: "לאמר אזוי צו זאָגען".

לְא׳מר׳ען, צא. (וואולגאר). זאָגען, אויסזאָגען.

לְאַפּוּ׳קֵי, או. (תלמודיש). אָבער, דאָך, אים געגענטהייל.

לֵב [לֶב], המ. (מ. לְבָ׳בות). הערץ, מוטה, כאראַקטער. מע דאַרף האָבען לבבות דאָס צו טהאָן, מע דאַרף האָבען אַ הארטען כאַראַקטער אָדער פרעכהייט דאָס צו טהאָן.

לֵב־ט׳ב [לֶב־טֽב], המ. (ביבליש). אַ גוט־הערץ; אַ גוטהערציגער מענש.

לְבַד־, ב. אויסער.

לְבַד־זֶה, או. אויסער דעם.

לְבוּ׳שׁ, המ. (מ. לְבוּ׳שִׁים). קלייד, באַקליידונג, פאַרקליידונג.

לָ׳בָן (הָאֲרַ׳מִי), אנמ. לבן (דער אראַמעער), דער נאָמען פון דעם שוויגער־פאָטער פון יעקב וועלכער האָט דעם לעצטערען מעהרערע מאָל אָפּגענאַרט, ווי די ביבעל דערצעהלט; אַ באַטריגער.

לְבָ׳נָה, הוו. (מ. לְבָ׳נוֹת). מאָנד. האלבע לבנות, די איינשלוס־צייכענס "( )".

לְבָ׳נוֹן, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען וואַלדיגען בארג אין פאַלעסטינא זעהר אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

ל״ג־בָּעוֹ׳מֶר, המ. דער דריי־און־דרייסיגסטער פון די טעג פון ספירה וועלכער איז אַ האַלבער פייער־טאָג און אין וועלכען אַלע טרויער־געזעצען וועלכע ווערען אָפּגעהיט אין די טעג פון ספירה (אזוי ווי: ניט שערען זיך, ניט מאַכען קיין האָכצייט א. א. וו.) ווערען אונטערבראָכען.

לְגַ׳בֵּי־, פ. (תלמודיש). נעבען, ביי; לויט, נאָך.

לְגָלוּתֵ׳נוּ, או. זינט אונזער פאַרטריבען ווערען (פון פאַלעסטינא). א׳ תת״ם לגלותנו, 1840 יאָהר זינט אידען זיינען פאַרטריבען געוואָרען (פון פאַלעסטינא) אָדער 1910 לויט דער כריסטליכער צייטרעכנונג.

לְגַמְ׳רֵי, או. (תלמודיש). אין גאַנצען, גענצליך. לגמרי ניט, אין גאַנצען ניט, איבערהויפּט ניט.

לְהַ׳בָּא, או. (תלמודיש). אין דער צוקונפט.

לְהַ׳בָּאִ׳דיג, א. צוקינפטיג.

לְהַבְ׳דִיל, או. צו אונטערשיידען, אונטערשיידענדיג (אַ׳ן אויסדרוק געברויכט ווען מע דערמאָנט צוזאַמען אַ הויכע און אַ נידריגע, אַ הייליגע און אַ שמוציגע זאַך א. א. וו.).

לְהַבְ׳דִיל אֶ׳לֶף הַבְדָ׳לוֹת, צו אונטערשיידען מיט טויזענד אונטערשיידונגען (אַ פארשטאַרקערונג פון דעם אויסדרוק לְהַבְ׳דִיל, וו.).

לְהַבְ'דִיל בֵּין טוּמְ'אָה לְטָהֳרָה [לְטַהֳ'רָה] , אונטערשיידענדיג צווישען אונריינקייט און ריינקייט. זעה לְהַבְ'דִיל.

לָ'הוּט , א. צופלאַמט , פאַרקאָכט. זיין להוט נאָך געלט , זיך יאָגען נאָך געלט.

לְהַכְ'עִים, או. צו ערגערען , צום טראָטץ.

לְהַכְ'עִיס'ניצע, הוו. (מ. לְהַכְ'עִיס־ניצעס). איינע וואָס טהוט זאַכען צו ערגערן אַנדערע.

לְהַכְ'עִיס'ניק, המ. (מ. לְהַכְ'עִיס־ניקעס). איינער וואָס טהוט זאַכען צו ערגערן אַנדערע.

לְהֵפֶךְ [לְהֵ'פֶּךְ] , או. פאַרקעהרט , אים געגענטהייל.

לה"ק, אב. לְשׁוֹן־הַקוֹ'דֶשׁ (ווז.).

לַהֲ'רוֹג־וּלְאַ'בֵּד , א. (ביבליש). צו טויטען און צו פאַרטיליגען. ער איז אויף איהם להרוג־ולאבד , ער איז זעהר שטאַרק אויפגעבראַכט אויף איהם.

לְהִשְׁתַּקְ'עַ , או. (ליטורגיש). זיך אויפצוהאַלטען, מיט דער אַבזיכט צו פאַרבלייבען.

ל"ו , מ. זעה ל'מֶד־וָאו.

לִ'וְיָה , לוִ'יָה , המ. (מ. לוִ'יִם). איינער וועלכער באָרגט (געלט), א שולדנער.

לְוָ'יָה , הוו. (מ. לְוָ'יוֹת). זעה לְוָיָה.

לוּ'חַ , המ. (מ. לוּ'חוֹת). קאַלענדאַר. "דער לוח טרעפט אויך א מאָל" (שפוו.). "אַז מע זאָל וואַרטען אויף דעם לוח'ס פּאָגאָדע וואָלט מען קיין מאָל קיין ברויט ניט געהאַט" (שפוו.).

לוּ'חַ־הַמַפְתְּ'חוֹת , המ. אינהאַלטס־פאַרצייכניס.

לוּ'חוֹת, המ. מ. די צוויי טאָוולען אויף וועלכע עס זיינען געווען אויסגעקריצט די צעהן געבאָטען און וועלכע גאָט האָט געגעבען משה־רבנו'ן אויפ'ן באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

לוּ'חוֹת־הַבְּרִית' , המ. מ. (ביבליש). די טאָוולען פון דעם בונד (צווישען גאָט און דעם אידישען פאָלק). זעה לוּ'חוֹת.

לוֹט [לָט] , אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז זיינע טעכטער האָבען איהם אָנגעטרונקען מיט וויין. "שכור ווי לוט" (ווער.).

לֵוִי , אנמ. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וואָס קומט אַרויס פון לוי'ן און די מיטגליעדער פון וועלכען האָבען (פאַרצייטען ביי אידען) ערפילט געוויסע פריסטער־פליכטען און געהאַט געוויסע פריסטער־רעכטען; א מיטגליעד פון דעם שטאַם לוי (נאָך איצטער האָבען די וואָס שטאַמען פון דעם דאָזיגען שטאַם געוויסע פליכטען און פריווילעגיען צווישען דעם אידישען פאָלק. זיי זיינען די וועלכע וואַשען אָפּ די הענד פון די כהנים פאַר'ן דוכנ'ען, זיי ווערען אויפגערופען צום לייענען אין שוהל

גלייך נאָך דעם ווי מע רופט אויף דעם כהן און איידער מע רופט אויף אַ ישראל, א. א. וו.), (מ. לְוִיִים). געבען לוי, אויפרופען צום לייענען אַלס אַ לוי.

לְוָיָה [לְוַיָה], הוו. (מ. לְוָיוֹת [לְוַיוֹת]). די באַגלייטונג פון דעם טויטען צו דעם פּלאַטץ וואו ער ווערט באַערדיגט, לייבען=פּראָצעסיאָן.

לְוְיָתָן, הם. דער גרויסער פיש וועלכער רינגעלט אַרום, לויט דער לעגענדע, די גאַנצע וועלט און איז אָנגעברייט אַלס אַ שפּייז פאַר די פרומע אין דער צוקונפט.

לוּלָב, הם. (מ. לוּלָבִים [לולְבים]). אַ פּאַלם=צווייג געברויכט אום סוכות פאַר רעליגיעזע צוועקען. שאָקלען לולב, מאַכען די פאָרגעשריבענע מיסטישע באַוועגונגען מיט'ן לולב. בענשען לולב, זאָגען אַ געוויסען זעגענשפּרוך האַלטענדיג אין איין האַנד דעם לולב און אין דער אַנדערער דעם אתרוג. אויסזעהן ווי אַ לולב, זיין הויך און מאָגער.

לוּמְדוּת [לָמְדוּת], הוו. (תלמודישע) געלעהרזאַמקייט.

לוּמְדֵי־תוֹרָה [לָמְדֵי־תוֹרָה], הם. מ. די וועלכע גיבען זיך אָפּ מיט דעם שטודיום פון תלמוד און ראַבינישער ליטעראַטור.

לוּמְדִים [לָמְדִים], הם. מ. געלעהרטע (אין דער ראַבינישער ליטעראַטור).

לוּמְדִייש [לָמְדִייש], א. געלעהרט, שאַרפזיניג.

ל"וִינִיק, הם. (מ. ל"ויניקעס). זעה לַמֶד־וָאו'ניק.

לוֹעֵג־לָרָש', הם. (ביבליש). איינער וועלכער מאַכט שפּאַס פון אָדער רייצט זיך מיט אַ'ן אָרעמאַן.

לְזֵכֶר־עוֹלָם, צום אייביגען אַנדענקען (געוועהנליכע אָנהויב־ווערטער פון אַ'ן אויפשריפט אויף אַ גראָב=שטיין).

לְחוּמְרָא, או. (תלמודיש). "צו דער שטרענגער זייט", אוגינסטיג. פּסקענען לחומרא, ענטשיידען (אַ רעליגיעזע פראַגע) אויף אַ שטרענגער אַרט. זעה לְקוּלָא.

לֵיחוּת, הוו. "פייכטקייט", שלַיים.

לְחַיִים, אר. צום לעבען! צו געזונדהייט! (אַ טרונק=שפּרוך). טרינקען לחיים, טרינקען פאַר (אימיצענס) געזונדהייט. מאַכען לחיים, מאַכען אַ שנאַפּס.

לְחָיַיִם, מ. באַקען. אַריינפאָהרען אין די לחיים, געבען פעטש.

לְחַיִים (טוֹבִים) וּלְשָׁלוֹם, אר. (ליטורגיש). צום (גוטען) לעבען און צו פריעדען! (אַ געגענוואונש צו דעם וואָס זאָגט "לחיים"); או. געזונדערהייד. געהט אייך לחיים ולשלום, געהט אייך געזונדערהייד, געהט אייך אין גאָט'ס נאָמען.

לְחַיִים וְלִשְׁנאָבעל, או. פּאַראָדיע אויף "לחיים ולשלום" (ווז.).

לַחְלוּ'חִית, הוו. (תלמודיש). "אַ פייכטקייט", אַ שפריץ, אַ שפור. ער האָט ניט אין זיך קיין לחלוחית אידישקייט, ער האָט ניט אין זיך קיין שפריץ אידישקייט.

לַגְלוּ'טִין, או. אין גאַנצען, גענצליך, אַבסאָלוט.

לֶ'חֶם, המ. ברויט.

לֶ'חֶם לֶאֱ'כוֹל וּבֶ'גֶד לִלְ'בּוֹשׁ, (ביבליש). ברויט צום עסען און אַ קלייד אָנצוטהאָן.

לֶ'חֶם־מִשְׁ'נֶה, מ. (ביבליש). די צוויי לאַבענס ברויט וועלכע עס איז איינגעפיהרט צו לעגען צום טיש שבת און פייערטעג.

לֶ'חֶם־עֹ'נִי, המ. (ביבליש). דאָס ברויט פון אָרעמקייט, מצות.

לֶ'חֶם־עֲנִ'יִּים, המ. ברויט פאַר אָרעמע.

לַחְ'מָא, המ. זעה לֶ'חֶם.

לַחֲצָ'אִין, או. (תלמודיש). אויף העלפט, איבער העלפט.

לַ'חַשׁ, המ. (מ. לְחָ'שִׁים). אַ שפרוך וועלכען מע זאָגט אויף אַ וואונד אָדער קראַנקהייט אום זיי צו היילען.

לְטוֹ'בָה, או. צום גוטען.

לְטוֹ'בַת־, או. צו גונסטען פון —.

לְטוֹ'בַת־הַכְּלָל [הַכְּלַ'ל], או. פאַר די נוצען פון דער געמיינדע, פאָלק, מענשהייט א. א. וו.

לַיְּהוּ'דִים, או. (ביבליש). "פאַר די אידען", פרעהליך, לוסטיג (דער פולער טעקסט אין דעם בוך "אסתר" פון וועלכען דאָס וואָרט איז גענומען איז: לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וִיקָר, און פאַר די אידען איז געוועזען אַ ליכטיגקייט און אַ פרייד און אַ לוסטיגקייט און אַ'ן עהרע). עס טהוט זיך דאָרטען ליהודים, עס איז דאָרטען זעהר פרעהליך.

לִיוְיָ'תָן, המ. זעה לִוְיָ'תָן.

לֵ'יחוּת, הוו. זעה לֵ'חוּת.

לֵיל־שִׁמּוּ'רִים, המ. (ביבליש). די נאַכט פון אָפּהיטונג (אַזוי ווערט גערופען די ערשטע נאַכט פון פסח, ווייל אין יענער נאַכט האָט גאָט באַהיט די אידען פון די עגיפּטער צו דער צייט ווען זיי האָבען זיך אָנגעגרייט צו פאַרלאָזען מצרים).

לִי'לִית, הוו. די קעניגין פון די טייוואָלים; אַ שלעכטע בייזע פרוי.

לִי'מוּד, המ. (מ. לִימוּ'דִים). זעה לִ'מּוּד.

לֵיצָ'נוּת, הוו. שפּאַס, שפּאַס־מאַכעריי.

לֵיצָ'נוּת'דיג, א. שפּאַסהאַפט, סאַטיריש, הומאָריסטיש.

לֵיצָ'נֵי־הַדּוֹר [הַדֹּ'ר], המ. מ. (תלמודיש). די שפּאַס־מאַכערס פון דער צייט, די אָפּלאַכערס.

לִי'קוּי־, המ. זעה לִ'קּוּי־.

לֵית [לֵ'ת] **בְּרֵי'רָה**, (תלמודיש). עס איז ניטא קיין אויסוואַהל, מע קען זיך אַנדערש ניט העלפען.

לְיֹתֶר־בִּטָּחוֹן, או. פון מעהר זיבערהייט וועגען, אויף יעדען פאל.

לְיֹתֶר־חִזּוּק, או. צוליעב מעהר פארשטארקערונג, אום די זאך צו באפעסטיגען.

לֶךְ־לְךָ, הוו. "געה דיך", דער נאמען פון דער דריטער סדרה (ווז.). "לך־לך איז בעסער ווי שלח־לך" (שפוו. — ד. ה. עס איז בעסער אליין צו געהן איידער אוועקגעשיקט צו ווערען).

לִכְבוֹד', צו דער ווירדע פון (א טיטול־וואָרט געשריבען פאר דעם נאָמען פון דער פערזאָן וועלכע מע אדרעסירט). לכבוד הרבני —, צו דעם ווירדיגען געלעהרטען —.

לְכָבוֹד [לְכָ'בוֹד], או. צו עהרע, צו עהרע פון. מאַכען לכבוד איםיצען א מאָהלצייט, מאַכען א מאָהלצייט צו אימיצענס עהרע. איהם לכבוד, איהם צו עהרע.

לְכָה־דוֹ'דִי, המ. (ליטורגיש). "קום געליבטער", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א געזאַנג־געבעט מיט וועלכען מע באגריסט פרייטאג־צו־נאכט דאָס אָנקומען פון שבת.

לְכוּ־נְרַנְּ'נָה, המ. (ליטורגיש). "קומט לאָמיר זינגען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון א קאַפּיטעל תהלים וועלכען מע זינגט פרייטאָג־צו־נאכט.

לְכָל־הַדֵּ'עוֹת, או. נאָך אלע מיינונגען, נאָך אלעמענ'ס געשמאַק.

לְכָל־הַפָּ'חוֹת, או. אם ווענינגסטען, צום ווענינגסטען.

לְכָל־הַפָּ'נִים, או. זעה עַל־כָּל־פָּ'נִים.

לָ'כֵן, או. דאריבער, דערפאר, צוליעב דעם, אלזאָ.

לְכַתְּחִ'לָּה, או. (תלמודיש). פון אָנפאַנג, אין אָנהויב, אין פלוג, אורשפרינגליך, אייגענטליך.

לְלַ'עַג־וּלְקֶ'לֶס, או. (ביבליש). צו שפאָט און צו שאַנד.

לָ'מָּה, או. צו וואָס? ווארום?

לָ'מֶד, המ. (מ. לָ'מֶדען). דער נאָמען פון דעם צוועלפטען בוכשטאַב (ל) פון דעם אידישען אלף־בית.

לָ'מֶד־וָאו, המ. מ. "די זעקס און דרייסיג" צדיקים וועלכע געפינען זיך שטענדיג אויף דער וועלט און לעבען אזוי פארשטעלט אז קיינער ווייס פון זיי ניט; איינער פון די זעקס־און־דרייסיג; א זעהר פרומער באַשיידענער מאַן.

לָ'מֶד־וָאוֹ'ניצע, הוו. (מ. לָ'מֶד־וָאוֹ'ניצעס). א זעהר פרומע באַשיידענע פרוי.

לָ'מֶד־וָאוֹ'ניק, המ. (מ. לָ'מֶד־וָאוֹ'ניקעס). איינער פון די זעקס און דרייסיג פארבאָרגענע פרומע לייט (זעה לָ'מֶד־וָאו); א זעהר פרומער באַשיידענער מאַן.

לַמְ'דָן, המ. (מ. לַמְדָ'נִים). א געלעהרטער (אין תלמוד אָדער

ראבינישער ליטעראַטור).

לַמְדָ'נוּת, הוו. זעה לוּמְדוֹת.

לִ'מוּד, הם. (מ. לִמּוּ'דִים). אַ זאַך וועלכע מע לערנט, אַ לעהר־געגענשטאַנד, אַ שטודיום.

לִמּוּ'דִיוֹת, הוו. מ. וויסענשאַפטען, קענטעניסען.

לְמַ'זָל, אָו. מיט גליק, אין אַ גוטער שטונדע.

לֶ'מֶךְ, אנמ. דער נאָמען פון אַ מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט געהאַט פיעל ווייבער; המ. אַ מענש מיט אַ שוואַכען כאַראַקטער, איינער וואָס לאָזט זיך פיהרען פאַר דער נאָז.

למע"ה, אב. לְמַ'עַן־הַשֵּׁם' (ווז.).

לְמַעְ'לָה־מִן־הַטֶּ'בַע, אָו. איבער דער נאַטור, איבערנאַטירליך.

לְמַ'עַן־הַשֵּׁם [הַשֵּׁם'], אָו. אום גאָט'ס ווילען, ווי גאָט איז דיר (אייך א. א. וו.) ליעב, אונבאַדינגט. זעה הַשֵּׁם.

לְמָ'שָׁל, אָו. צום ביישפיעל.

לְמָ'שָׁל וְלִשְׁנִי'נָה, אָו. (ביבליש). צו שפּאָט און צו שאַנד.

לְסוֹף [לְסָף], אָו. צום ענד, ענדליך.

לְסוֹף [לְסָף]־יָ'מָיו, אָו. "צום ענד פון זיינע טעג", אויף דער עלטער.

לְעוֹ'לָם־וָ'עֶד, אָו. (ביבליש). אויף אייביג, אויף אימער.

לְעוֹ'לָם־תִּ'קַּח, שטענדיג זאָלסטו נעהמען. "לעולם נעהם, תקח בעט ווייטער" (שפּוו.).

לַעֲזָא'זֵל, אָו. (ביבליש). "צו דעם פעלז עזאזל" (פון וועלכען מע פלעגט אַרונטערשליידערן דעם זינדע־באָק אום יום־כפור אַלס אַ פאַרגעבונג פאַר די זינד פון דעם פאָלק), צו אַלדע שוואַרצע יאָהרען, צום טייוועל.

לְעֵי'לָא־וּלְעֵי'לָא, אָו. (ליטורגיש). זעהר געהויבען, אויסגעצייכענט.

לע"ע, אב. לְעֵת־עַ'תָּה (ווז.).

לַעֲ'רֶךְ, אָו. פערהעלטניסמעסיג, פּראָפּאָרציאָנעל; אונגעפעהר.

לְעֵת־עַ'תָּה, אָו. פאָרלויפיג, דערווייל.

לֶעָ'תִיד־לָ'בוֹא, אָו. (תלמודיש). אין דער צוקונפט (ווען דער דערלייזער פון דעם אידישען פאָלק וועט קומען).

לפ"ג, אב. לִפְרָט־גָ'דוֹל (ווז.).

לְפִי־, פּ. לויט.

לְפִי־שָׁ'עָה, אָו. אויף דער ווײַלע, פאָרלויפיג.

לְפִיכָךְ [לְפִי'כָךְ], אָו. דאַריבער, דארום.

לִפְנַי־וְלִפְנִים', (תלמודיש). אין סאַמע אינווענינסטען (פון דעם בית־המקדש).

לְפָנִים [לְפָ'נִים], אָו. פאַר'ן קוק, צום שיין, אויסערליך. ער טהוט עס בלויז לפנים, ער טהוט עס בלויז פון לייטען'ס וועגען.

לִפְנִים־מְשׁוּ'רַת־הַדִּין', אָו. (תלמודיש). מעהר ווי די גערעכטיגקייט פאַרלאַנגט, גרויסמוטהיג.

לִפְ"ק, אב. לִפְרָט־קָ'טָן (ווז.).

לִפְרָט [לִפְרַט'] **גָ'דוֹל**, או. לויט דער גרויסער צייט=רעכענונג. זעה לִפְרָט־קָ'טָן.

לִפְרָט [לִפְרַט'] **קָ'טָן**, או. לויט דער קליינער צייט=רעכענונג (אין שרייבען דאָס דאַטום נאָך דער אידישער צייט=רעכענונג [זינט דער וועלט=באַשאַפונג] ווערען געוועהנליך די טויזענדער אויסגעלאָזען, אזוי ווי: תרע"א — 671 אנשטאט ה'תרע"א — 5671. די פאַרקירצטע ארט פון שרייבען די יאָהר=צאָהלען הייסט לפרט קטן, די פולע, ניט פאַרקירצטע ארט — לפרט גדול).

לֵץ [לֶץ], המ. (מ. לֵ'צִים). 1) שפּאַסמאַכער, אָפּלאַכער; 2) טייוועל, ניט=גוטער.

לְצוֹ'רֶךְ־, או. צו נוצען פון, אין די אינטערעסען פון.

לֵ'צ'עווען, **לֵ'צ'ען**, צש. שפּאָטען, שפּאַסען, אָפּלאַכען.

לִ'קוּי־חַ'מָה, המ. פאַרדונקעלונג פון דער זונן.

לִ'קוּי־לְבָ'נָה, המ. פאַרדונקעלונג פון דעם מאָנד.

לְקוּ'לָא, או. (תלמודיש). מיט לייכטקייט, ניט שטרענג, גינסטיג. פסק'ען לקולא, ענטשיידען (א צווייפעלהאַפטע רעליגיעזע פראַגע) אויף א גרינגער ארט. זעה לְחוּמְ'רָא.

לְקָ'ח'ען, **לְקָ'ח'ענען**, צא. (וואולגאַר). נעהמען; צונעהמען (עפּעם אָהן דעם אייגענטהימער'ס וויסען)

לֶ'קֶט, המ. די גאַנגען וועלכע בלייבען איבער אויפ'ן פעלד נאָך דעם שניט און וועלכע געהערען לויט דעם אידישען געזעץ צו אָרעמע לייט.

לָ'רוֹב', או. אין גרויסער צאָהל, אין איבערפלוס, זעהר פיעל.

לָ'שׁוֹן, המ. (מ. לְשׁוֹ'נוֹת). שפּראַך; רייד; סטיל, ארט פון ריידען. מאַמע=לשון, אידיש. שטום=לשון, דאָס צוזאַמענרעדען זיך אָהן ווערטער. "מירקע גיעב לשון" (ווער. — ד. ה. קום ארויס מיט דער שפּראַך).

לְשׁוֹן [לָ'שׁוֹן]־**הַקוֹ'דֶשׁ**, המ. (תלמודיש). די הייליגע שפּראַך, העברעאיש.

לְשׁוֹן [לָ'שׁוֹן]־**הָ'רַע**, המ. (תלמודיש). בייזע רייד, באַריידערייי, פאַרליימדונג.

לְשׁוֹן [לָ'שׁוֹן]־**זָ'כָר**, המ. מענליכעס געשלעכט (אין גראַמאַטיק).

לְשׁוֹן [לָ'שׁוֹן] **יָ'חִיד**, המ. איינצאָהל (אין גראַמאַטיק).

לְשׁוֹן [לָ'שׁוֹן] **נְקֵ'בָה**, המ. ווייבליכעס געשלעכט (אין גראַמאַטיק).

לְשׁוֹן [לָ'שׁוֹן] **קוֹ'דֶשׁ**, המ. זעה לְ'שׁוֹן־הַקוֹ'דֶשׁ.

לָ'שׁוֹן־קוֹ'דֶשׁ'דיג, א. העברעאיש.

לְשׁוֹן [לָ'שׁוֹן] **רַבִּים**, המ. מעהרצאָהל (אין גראַמאַטיק).

לְשׁוֹ'נוֹ מַ'מָשׁ, גענוי זיין שפּראַך, אַקוראַט ווי ער האָט געזאָגט.

לְשִׁיטָ'תוֹ, או. לויט זיין טהעאָריע.

לְשֵׁם־, פ. צוליעב, וועגען, פאַר.

לְשֵׁם־מִצְוָ'ה, או. צוליעב דער גו־טער טהאַט (אָהן אייגענניציגע אַבזיכטען).

לְשֵׁם־שָׁמַ'יִם, או. (תלמודיש). פון הימעל'ס־וועגען, פון גאָט'ס וועגען.

לִשְׁמָה', או. (תלמודיש). "צוליעב איהר (דער גוטער טהאַט)", צו־ליעב דער ליעבע פאַר דער זאַך, אָהן אייגענניציגע אָדער זייטיגע אַבזיכטען.

לְשָׁ'נָה הַבָּ'אָה בִּירוּשָׁלָ'יִם, (ליטור־גיש). דעם קומענדען יאָהר אין פּאַלעסטינא!

לְשָׁ'נָה־טוֹ'בָה תִּכָּ'תֵב וְתֵחָ'תֵם. (מ. — תִּכָּתְבוּ [תִּכָּתְ'בוּ] וְתֵחָתֵ'מוּ). דו זאָלסט פאַרשריבען ווערען און מע זאָל דיר צוזיגלען אויף אַ גוט יאָהר (ווינש־ווערטער וועלכע מע זאָגט אין די טעג פון ראש־השנה ביז יום־כפור). זעה כְּתִי'בָה וַחֲתִי'מָה־טוֹ'בָה.

לְתוֹרָה [לְתוֹ'רָה] וּלְחוּ'פָּה וּלְמַעֲ'שִׂים־טוֹ'בִים, (ליטורגיש). זעה מְגַ'דֵל־זיין.

לְתַרְבּוּת [לְתַ'רְבּוּת] רָ'עָה, צו שלעכטער אויפפיהרונג, אויף'ן שלעכטען וועג. ארויסגעהן לתרבות־רעה, אויסגעלאַסען ווערען.

מ.

מ, דער דרייצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; ביי'ם ענדע פון וואָרט געשריבען "ם"; אין צעהלען גערעכענט אלס 40. זעה מֵם.

מ־ (צוזעשטעלט אין אָנהויב פון וואָרט), פון.

מְאַ'בֵּד־זיין, צא. אומברייגנען, אוים־ברייגנען.

מְאַ'בֵּד־מָ'מוֹן־זיין, צא. אויסברייג־נען געלט.

מְאַ'בֵּד־עַצְ'מוֹ־לָדַ'עַת, הס. (תלמו־דיש). איינער וואָס ברייגנגט זיך אליין אום, אַ זעלבסטמערדער.

מְאַ'דִים, הס. (תלמודיש). דער פלאַנעט מארס; אַ פעהיגער ענער־גישער מענש, אַ חוואַט, אַ וואוי־לער יונג.

מֵ'אָה, הוו. (מ. מֵ'אוֹת). הונדערט. "אַז עס קומען די מאות קומען די דעות" (שפוו.). שוואַרצע מאה, דער נאָמען פון אַ געווי־סען רעאַקציאָנערען פעראיין אין רוסלאַנד.

מֵ'אָה בְּרָ'כוֹת, הוו. מ. די הונדערט ברכות (וועלכע די גאַנץ פרומע אידען זעהען אַז זיי זאָל אויסקו־

מען צו מאַכען יעדען טאָג).

מְאַהֲ'בַת־מָרְדְ'כַי, (תלמודיש). פון ליעבע צו מרדכי'ן. "ער טהוט עס ניט אַזוי מאהבת־מרדכי ווי משנאת־המן" (ווער.).

מאוּ'יָם'דיג, א. שרעקליך, פירכ= טערליך, אונגעהייער.

מֵאוּס [מְ'אוּס], א. העסליך, עקעל= האַפט, אָפּשטויסענד; אונאַנ= שטענדיג, שמוציג, שלעכט.

מֵאוּס [מְ'אוּס]־וּמָ'אוּס־ווערען, צל. ווערען זעהר עקעלהאַפט, שטאַרק דערעסען.

מְ'אוּס'ען־זיךְ, צוו. זיך עקלען.

מְ'אוּס'קייט, הוו. (מ. מְ'אוּס'קיי= טען). אַ'ן עקעלהאַפטע זאַך; אַ העסליכע פערזאָן; אַ מויז, אַ ראַטץ.

מאֹזְנַ'יִם, מ. (תלמודיש). "וואָג= שאָלען", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט תשרי. זעה מַ'זָל.

מֵאַחוֹ'רֵי־הַפַּרְ'גוֹד, (תלמודיש). פון הינטער דעם פאָרהאַנג. הערען מאחורי־הפרגוד, הערען פון אַ פאַרבאָרגענער אָבער ריכטי= גער קוועלע.

מַאי־דָקָאַמְ'רֵי־רֶ'בִּי'צִין, וואָס די רבי'צין זאָגט (אַ פאַראָדיע אויף דאָס תלמודישע "מַאי־דָקָאַמְרֵי־רַבָּנָן", וואָס די געלעהרטע זאָ= גען).

מַאי־קָא־מַשְׁ'מַע־לָן, (תלמודיש). וואָס לאָזט ער אונז דאָ הערען? צו וואָס דערצעהלט ער עס אונז?

מְאַ'יֵים־, **מְאַ'יֵם־זיין**, צא. איינ= שרעקען, אָנסטראַשען.

מֵ'אִיר־בַּ'עַל־הַנֵּס [הַנֶּ'ס], (תלמו= דיש). מאיר דער וואונדער=מאַן, אַ געוויסער תנא פון וועלכען דער תלמוד דערצעהלט פיעלע וואונ= דער.

מֵ'אִיר־בַּ'עַל־הַנֵּס [הַנֶּ'ס]־פושקע, הוו. די פושקע אָנגעקלאַפּט אין פיעלע אידישע הייזער אין וועלכער מע זאַמעלט געלט פאַר די אָרעמע אין פאַלעסטינא.

מַאֲ'כִיל־טְרֵפוֹת [טַרְ'פוֹת]־זיין, צא. שפייזען מיט טרפ'ע זאַכען.

מַאֲ'כָל, הם. (מ. מַאֲכָ'לִים). אַ'ן עסען, אַ שפייז, אַ געריכט; אַ געשמאַקעס עסען.

מַאֲ'כַל־מֶ'לֶךְ, ז. אַ קעניגליכער גע= ריכט, אַ זעהר געשמאַקער געריכט.

מַאֲ'מִין, הם. (מ. מַאֲמִי'נִים). אַ גלויבער (אין גאָט).

מַאֲ'מָר, הם. (מ. מַאֲמָ'רִים). אַ זאַץ, אַ שפרוך, אַ ווערטעל; אַ'ן אַרטיקעל, אַ צייטונגס=אַרטיקעל.

מַאֲ'מָר־הַמּוּסְ'גָר, ז. אַ'ן איינגע= שלאָסענער זאַץ, פאַרענטהעזיס.

מַאן־דְאָ'מַר, הם. (תלמודיש). "דער וואָס האָט עס געזאָגט", די באַ= טרעפענדע פערזאָן; פערזאָן.

מַאן־דְבַר־'שְׁמֵיה, (תלמודיש). "ווער דערמאָנט זיין נאָמען", דערפון איז גאָר ניט צו דענקען, גאָט באַהיט.

מְאַ'נֵס־זיין, צא. פאַרגוואַלטיגען, שענדען.

מְאַ׳סֵף, המ. (מ. מְאַסְ׳פִים). צו־נויפזאמלער, צונויפקלייבער. די מאספים, די גרינדער און מיט־ארבייטער פון א בעוואוסטען העב־רעאישען זשורנאל "הַמְאַ׳סֵף".

מְאַ׳סֵף־זיין, צא. אָנזאמלען, אָנ־קלייבען; צוזאמענקלייבען, צוזא־מענזאמלען (באזונדערס געברויכט אויף צו זאמלען נדבות פאר אָרעמע אָדער פאר א היילינען צוועק).

מְאַ׳סֵף־מָ׳מוֹן־זיין, צש. אָנקלייבען (פיעל) געלט.

מַאֲ׳רִיךְ, המ. איינער וואס האט די געוואהנהייט צו פארציהען א גע־שפרעך אָדער א׳ן ארבייט זעהר לאנג, א לאנגזאמער מענש.

מַאֲ׳רִיךְ־זיין, צא. אויסציהען (א געשפרעך אָדער א׳ן ארבייט) זעהר לאנג.

מַאֲ׳רִיךְ־בִּדְבוּ׳רִים־זיין, צש. רעדען לאנג, אויסציהען א געשפרעך.

מַאֲ׳רִיךְ־יָ׳מִים־וְשָׁ׳נִים־זיין, צש. לאנג לעבען.

מְבָאֵר [מְבַ׳אֵר] זיין, צא. ערקלע־רען, פארטייטשען, קלאָר מאכען.

מְבָעֵר [מְבַ׳עֵר] חָמֵץ־זיין, צא. אויסראמען און פארברענען אלע געזייערטע זאכען פאר פסח לויט דעם אידישען געזעץ; אָפּשאפען אָדער פארניכטען א זאך פון וועלכע מע וויל לויז ווערען.

מְבוּ׳זֶה־ווערען, צל. באליידיגט אָדער ערנידעריגט ווערען.

מְבוּ׳יָשׁ־ווערען, צל. פארשעמט אָדער באליידיגט ווערען.

מְבוּ׳כָה, הוו. פארווירונג, טומעל, סומאטאָכע, איבערקעהרעניש.

מַ׳בּוּל, המ. די פארפלייצונג פון וועלכער עס ווערט דערצעהלט אין דער ביבעל; א פארפלייצונג, א שלאגס־רעגען.

מְבוּלְ׳בָּל־ווערען, צל. צומישט ווערען, זיך פארלירען.

מְבוּ׳סָם, א. (תלמודיש). באטרונ־קען, בארוישט, באקנאקט, בא־שנאָשקעט.

מבוּ׳סָמדיג, א. זעה מְבוּ׳סָם.

מְבַ׳זֶה־זיין, צא. שענדען, ערנידע־ריגען, באליידיגען, בארײדען.

מַבחִין־זיין, צש. אונטערשיידען.

מַבְטִ׳יחַ־זיין, צא. פארזיכערען, צו־זאָגען.

מְבַ׳טֵל־זיין, צא. אָפּשאפען, קאסי־רען; מאכען צו גאָרנישט, אוועק־מאכען מיט דער האנד.

מִבֶּ׳טֶן־אִ׳מּוֹ, (ביבליש). פון זיין מוטער׳ס לייב אָן, פון זיין גע־בורט אָן.

מְבַ׳יֵישׁ־, זעה מְבַ׳יֵשׁ־.

מֵ׳בִין, המ. (מ. מְבִי׳נִים). א קע־נער, א פארשטעהער, א׳ן עקס־פערט. "אויף גיטס איז איטליבער א מבין" (שפוו.).

מֵ׳בִין־בְּלָ׳שׁוֹן־זיין, צש. פארשטעהן די שפראך, פארשטעהן וואס מע רעדט

מְ'בִין־כָּל־דָ'בָר, הס. (ביבליש). איינער וועלכער פאַרשטעהט יעדעם וואָרט אָדער יעדע זאַך, אַ זעהר פאַרשטענדיגער מענש.

מְבִי'נוּת, הוו. קענטעניס, זאַכפאַרשטענדיגקייט, געניטקייט.

מֶ'בִינ'טע, הוו. (מ. מֶ'בִינִיטעס). זעה מֶ'בִין.

מְבִי'נֶת*, הוו. (מ. מְבִי'נוֹת). זעה מֶ'בִין.

מְבַ'יֵש־זיין, צא. פאַרשעמען.

מְבַלְ'בֵל־זיין, צא. צומישען, פאַרווירען, פאַרפּלאָנטערען.

מְבַ'קֵר, הס. (מ. מְבַקְ'רים). קריטיקער, רעצענזענט.

מְבַ'קֵר־חוֹ'לֶה־זיין, צא. באַזוכען אַ קראַנקען. "געהן אימיצען מבקר־חולה זיין".

מְגַ'דֵל־זיין, צא. ערציהען, אויפבריינגען, אויפהאָדעווען. מגדל זיין לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ערציהען (אַ קינד) אין דעם שטודיום פון דער תורה און צו גוטע טהאַטען און איהם פיהרען צו דער חופה.

מִ'גוֹ, הס. (תלמודיש). אַ געוויסער תלמודישער לאָגישער געזעץ לויט וועלכען דאָס געריכט גלויבט די ווערטער פון אימיצען ווייל עס געפינט אַז אויב ער וואָלט געוואָלט זאָגען אַ ליגען וואָלט ער געקענט דערצעהלען זאַכען וועלכע וואָלטען פאַר איהם פיעל גינסטיגער געווען ווי די וועלכע ער האָט דערצעהלט.

מְגוֹרָ'שִים, **מְגוֹרָשֵי־** [מְגוֹרְ'שֵי־], הס. מ. די פאַרטריבענע.

מְגוּ'שָם, א. גראָב, פאַרגרעבט.

מְגַ'זֵם־זיין, צש. איבערטרייבען.

מַ'גִיד, הס. (מ. מַגִי'דִים). אַ פּרעדיגער, אַ זאָגער.

מַגִי'דוּת, הוו. די שטעלע פון אַ מגיד; זאָגאַכץ, פּרעדיגט.

מַ'גִידִיקע, הוו. (מ. מַ'גִידִיקעס). די פרוי פון אַ מגיד.

מַגִי'דֶתִיטע, הוו. (מ. מַגִי'דֶתִ'טעס). זעה מַ'גִיד.

מַגִי'הַ, הס. (מ. מַגִי'הִים). זעה בַּ'עַל־מַגִי'הַ.

מַגִי'הַ־זיין, צא. איבערזעהן, איבערקוקען, אויסבעסערען.

מְגִי'לָה, הוו. (מ. מְגִי'לוֹת). זעה מְגִ'לָה.

מֵ'גִין־זיין, צא. באַשירמען, באַשיצען, באַהיטען. "גאָט איז מגין אויף אידען".

מַגֵי'פָה, הוו. (מ. מַגֵי'פוֹת). זעה מַגֵ'פָה.

מְגִ'לָה, **מְגִ'לַת־**, הוו. (מ. מְגִ'לוֹת). אַ באַשריעבענע ראָלל פון פאַפּיר אָדער פאַרמעט; אַ לאַנגער בריעף, אַרטיקעל אָדער דאָקומענט. די מגלה, מגלת־אסתר (ווז.). מגלה־געלט, דאָס געלט וואָס מע קלייבט צונויף אין שוהל אום פורים פאַר דעם וועלכער לייענט פאָר די מגלה אָדער פאַר אַנדערע וואָהלטהעטיגע צוועקען.

מְגַ׳לֶה־זיין, צא. אַנטפּלעקען, אויפדעקען, פאַרעפענטליכען, אויסזאָגען.

מְגִ׳לַת־אֵי׳כָה, הוו. דאָס ביבלישע בוך "איכה" (ווז.).

מְגִ׳לַת־אֶסְ׳תֵּר, הוו. דאָס ביבלישע בוך "אסתר" (ווז.).

מָ׳גֵן־אָ׳בוֹת, הם. (ליטורגיש). דער באַשיצער פון (אונזערע) אורפּאָטערס. "דער געזונדסטער מאָגען איז דער מ ג ן ־ א ב ו ת" (וואָרטשפּיעל צווישען דעם אידישען וואָרט "מאָגען" און דעם העברעאישען וואָרט "מגן").

מָ׳גֵן־דָ׳וִד, הם. (מ. מָ׳גֵן־דָ׳וִד׳יען, מָ׳גֵן־דָ׳וִד׳ים). דער טראַדיציאָנעלער שילד (הערב) פון קעניג דוד, אַ זעקס־ווינקעלדיגע פיגור.

מַ׳גָע־וּמַ׳שָׂא, הם. (תלמודיש). אומגאַנג, באַריהרונג, פאַרקעהר.

מַגֵ׳פָה, הוו. (מ. מַגֵ׳פוֹת). פעסט, עפּידעמיע. "אין אַ מ ג פ ה איז אַ אַ ציעג אויך אַ בהמה" (שפּוו.).

מִדְאוֹרַיי׳תָא, א. (תלמודיש). לויט דעם מאָזאַאישען געזעץ (אין גע־גענזאַץ צו מִדְרַבָּ׳נָן, לויט דעם תלמודישען געזעץ).

מִדְ׳בָּר, הם. (מ. מִדְבָּ׳רִיוֹת). וויסטע, וויסטעניי; די וויסטע דורך וועלכע אידען האָבען געוואַנדערט ווען זיי זיינען אַרויס פון עגיפּטען קיין כנען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מִ׳דָה, הוו. (מ. מִ׳דוֹת). "מאָס", זיטטע, מאַניער, געוואָהנהייט; אייגענשאַפט, מאָס.

מִ׳דָה־טוֹ׳בָה, הוו. (מ. מִ׳דוֹת־טוֹ׳בוֹת), (תלמודיש). אַ גוטע געוואוהנהייט, אַ גוטע אייגענשאַפט.

מִ׳דָה כְּנֶ׳גֶד מִ׳דָה, (תלמודיש). מאָס פאַר מאָס. באַצאָהלען מ ד ה כ נ ג ד מ ד ה, אָפּצאָהלען מיט גלייכער מאָס.

מִ׳דָה־רָ׳עָה, הוו. (מ. מִ׳דוֹת־רָ׳עוֹת), (תלמודיש). אַ שלעכטע געוואוהנהייט, אַ שלעכטע אייגענשאַפט.

מְדוּ׳בָּר, הם. אָפּרייד, אָפּמאַך.

מַדְ׳חֶה־זיין, צא. אָפּשטויסען, אָפּטרייבען פון זיך; אָפּלעגען אויף שפּעטער.

מָ׳דַי, אנמ. מידיען, אַ לאַנד דערמאָנט אין דער ביבעל.

מְדִי׳דָה, הוו. אויסמעסטונג. מאַכען מ ד י ד ה, מאַכען אַ יעהרליכע רעכענונג פון איינקונפט און אויסגאַבע און פון דער איבערגעבליבענער וואַרע.

מִדְ׳יָן־וּמוֹ׳אָב, אנמ. מ. צוויי פעלקער דערמאָנט אין דער ביבעל וועלכע זיינען געוועזען פיינדליך איינם צום אַנדערען. זיי זיינען מ ד י ן ו מ ו א ב, זיי זיינען זיך ביטערע פיינד.

מְדִי׳נָה, הוו. (מ. מְדִי׳נוֹת). אַ פּראָווינץ, אַ געגענד, אַ קיניגרייך, אַ לאַנד; אַ גרויסע שטיק לאַנד.

מְדִי׳נָה־חָ׳כָם, הם. איינער וואָס זיין קלוגהייט איז באַוואוסט אין גאַנצען לאַנד, אַ זעהר גרויסער חכם.

מַדְ'פִּים, המ. (מ. מַדְפִּי'סִים). אַ דרוקער, אַ פערלעגער.

מְדַקְ'דֵק, המ. (מ. מְדַקְ'דְקִים). איינער וואָס איז זעהר גענוי; אַ קענער פון גראַמאַטיק.

מְדַקְ'דֵק־זיין, צש. זיין גענוי, שטרענג אָפּהיטען.

מְדְרַבָּ'נָן, אַ. (תלמודיש). לויט דעם תלמודישען געזעץ (אין געגענזאַץ צו מְדְאוֹרַיְי'תָא, לויט דעם מאָזאַאישען געזעץ).

מַדְרֵ'גָה, **מַדְרֵי'גָה**, הוו. (מ. מַדְרֵ'גוֹת, מַדְרֵי'גוֹת). שטופע, שטאַפּעל, גראַד, קלאַס, צושטאַנד.

מַדְ'רִיךְ־זיין, צא. ערציהען, אויפברייננגען, לערנען, איינגעוואוהנען.

מִדְרָשׁ [**מֶדְ'רֶשׁ**], המ. (מ. מִדְרָשִׁים [**מֶדְרָ'שִׁים**]). אַ געוויסער קאָמענטאַר אויף דער ביבעל וועלכער באַשטעהט פון טעקסט־אויסטייטשונגען און פון פאַבעלען, לעגענדען און מאָראַל־לעהרען פון פאַרשיעדענע תנאים, צוזאַמענגעשטעלט אין תלמודישע צייטען. "ער זאָגט ליגען ווי דער מ ד ר ש" (ווער.).

מִ'דַּת־הַדִּין', הוו. (תלמודיש). די מאָס פון גערעכטיגקייט, גערעכטיגקייט.

מִ'דַּת־הָרַחֲ'מִים, הוו. (תלמודיש). די מאָס פון באַרמהערציגקייט, באַרמהערציגקייט.

מַה'־דָּאָךְ, ב. ווען, אויב, אַז. "מ ה־ד אָ ך זיין אייגענער ברודער וויל איהם ניט העלפען וועלען איהם פרעמדע געוויס ניט העלפען".

מַה'־טּוֹב, אַ. געוויס גוט, נאָך בעסער. "אויב ער וועט קומען איז מ ה־ט ו ב און אויב ניט איז אויך רעכט".

מַה־טֹּו'בוּ, המ. (ליטורגיש). "ווי גוט זיינען", די ערשטע צוויי ווערטער און דער נאָמען פון אַ מאָרגענגעבעט וואָס מע זאָגט גלייך ווי מע געהט אַריין אין שוהל. "אָנהויבען פון מ ה־ט ו ב ו" (ווער.).

מַה־יוֹ'קֶר, ווי טהייער?

מַה־יַּעֲ'שֶׂה'ניק, המ. (מ. מַה־יַּעֲ'שֶׂה'ניקעס), (תלמודיש). אַ פרייער אויבגעלאַסענער מענש (שטאַמט פון דעם תלמודישען אויסדרוק: "מַה יַּעֲשֶׂה הַבֵּן שֶׁלֹּא יֶחֱטָא", וואָס זאָל דער זוהן מהון אויב ניט זינדיגען [ווען די פאַרזוכונג איז אַזוי גרוים]?).

מַה־יָּ'פִית, המ. (ליטורגיש). "ווי שען ביסטו!", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען רעליגיעזען געזאַנג וועלכען אידען זינגען פרייטאָג־צו־נאַכט מיט אַ געוויסער מעלאָדיע. (די אַמאָליגע פוילישע שליאַכציצעס פלעגען אָפט פון קאַטאָוועס וועגען צווינגען די אידען וועלכע פלעגען קומען צו זיי מיט אַ ביטע אָדער אַ געשעפט, צו זינגען פאַר זיי דאָס דאָזיגע ליעד.)

מַה־יָ׳פִית׳ניק, הם. (מ. מַה־יָ׳פִית־ניקעס). א איד וועלכער האָט ניט אין זיך קיין נאַציאָנאַלעס זעלבסטגעפיהל, איינער וועלכער זוכט צו פאַרדעקען זיין אידישע אָבּשטאַמונג אָדער זוכט זיך צוצומאַכען צו ניט־אידען פאַרלייקנענדיג אָדער פאַרשטעלענדיג זיינע אידישע כאַראַקטער־שטריכען. זעה מַה־יָ׳פִית.

מַה־מָצִי׳נוּ, (תלמודיש). אַזוי ווי מיר געפינען (אין אַ צווייטען פאַל אַזוי מוז זיין דאָ אויך), איינע פון די הויפּט־מעטאָדען פון דער תלמודישער אַרגומענטאַציאָן וועלכע באַשטעהט אין אָפּלערנען פון איין זאַך אויף די צווייטע.

מַה־נִשְׁתַּ׳נָּה, (ליטורגיש). וואָרום איז פאַרשיעדען (די נאַכט פון פסח פון אַלע אַנדערע נעכט פון אַ גאַנץ יאָהר), די ערשטע ווערטער פון דער הגדה.

מַה־רַ׳עַשׁ, ״וואָס איז דער טומעל?״, וואָס איז דער אומגליק? וואָס מאַכט עס אוים?

מַה־שִּׁמְךָ [שְׁמֶ׳ךָ], (מ. — שִׁמְכֶם [שְׁמֵ׳כֶם]). ווי איז דיין נאָמען? ווי הייססט דו?

מַה־שִּׁ׳נּוּי, וואָס איז דער אונטערשייד. ״מ ה ־ ש נ ו י געהופּט מ ה ־ ש נ ו י געשפּרונגען״ (שפּוו.).

מַהֲדוּ׳רָה, הוו. (מ. מַהֲדוּ׳רוֹת). אויסגאַבּע, אויפלאַגע (פון אַ בוך).

מְהַ׳דֵּר, הם. (מ. מְהַדְּ׳רִים), — בְּמִצְ׳וָה, איינער וועלכער היט אָפּ צו טהאָן אַ מצוה אויף דער שענסטער אַרט אָדער מיט אַלע געגוויאיגקייטען. ער איז אַ מהדר אויף אַ׳ן אתרוג, ער באַמיהט זיך שטענדיג צו קריגען דעם שענסטען אתרוג.

מְהַ׳דֵּר־זיין, צש. זוכען צו ערפילען אויף דער שענסטער אַרט אָדער שטרענג אָפּהיטען אַ מצוה.

מְהַ׳דֵּר־מִן־הַמְּהַדְּ׳רִים, הם. (תלמודיש). אַ זעהר גרויסער מהדר.

מֵהֹ׳דּוּ־וְעַד־כּוּשׁ, (ביבּליש). ״פון דעם לאַנד הודו ביז דעם לאַנד כּוש״ (ווערטער פון יענער שטעלע אין דעם בּוך ״אסתּר״ וואו עס ווערט באַשריבּען די גרויסע צאָהל פון לענדער איבּער וועלכע דער קעניג אחשורוש האָט געוועלטיגט), אַ גרויסע שטרעקע.

מְהוּ׳דָּר, הם. (מ. מְהוּדָּ׳רִים). זעהר שען, געקליבּען, צאַצקעדיג. ״אַ׳ן אתרוג אַ מ ה ו ד ר״.

מְהוּ׳דָּר׳דיג, א. זעה מְהוּ׳דָּר.

מְהוּ׳מָה, הוו. (מ. מְהוּ׳מוֹת). אַ טומעל, אַ׳ן אויפרוהר, אַ סומאַטאָכע.

מְהוּ׳רָ״ר, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב וְרַבֵּנוּ רַב — אונזער לעהרער דער געלעהרטער און אונזער האַר, הערר — (טיטול־ווערטער וועלכע מע שטעלט אין שרייבּען פאַר דעם נאָמען פון אַ גרויסען רב אָדער תּלמודישען געלעהרטען).

מָ'הות, חוו. אייגענשאַפט, קוואַ=
ליטעט.

מַה־יום־וָהָלְ'אָה, (ביבליש). פון
היינט אָן און ווייטער.

מַהֵי'בָּא־תֵּי'תֵי, או. (תלמודיש). "פון
וואַנען קומט עס (אז ניט)?",
וואָרום דען ניט? פאַר וואָס טאַ=
קע ניט? טאַקע, נו טאַקע.

מְהִי'רות, הוו. שנעלקייט, פלינ=
קייט, געשיקטקייט.

מַהֲ'לָךְ, המ. אַ גאַנג, אַ רייזע, אַ
שטרעקע, אַ ווייטע שטרעקע.

מַהֲ'לַךְ־רַב, המ. אַ ווייטע שטרעקע.

מְהַ'נֶה, צא. פאַרשאַפען נוצען אָדער
פאַרגעניגען, מאַכען (אימיצען)
געניסען.

מֵהַסְתַּם', או. זעה מִסְתָּ'מָא.

מַהְפֵּ'כָה, הוו. (מ. מַהְפֵּ'כות).
איבערקערעניש.

מְהַרְהֵר־זיין, צש. נאָכדענקען,
נאָכגריבלען. מהרהר־זיין
אויף אימיצען, אימיצען פאַרדעכ=
טיגען.

מַהַרְ'שָ"אָ, אנמ. אב. מורֵנו הַרַב
שְׁמוּאֵל אִידְלִ'יש — דער פאַרפאַ=
סער פון אַ זעהר שאַרפזיניגען
קאָמענטאַר אויפ'ן תלמוד; דער
קאָמענטאַר וועלכען ער האָט פאַר=
פאַסט.

מַהַרְשָ"א־קאָפּ, המ. (מ. מַהַרְשָ"א־
קעפּ). אַ זעהר שאַרפער קאָפּ.
זעה מַהַרְשָ"א.

מו'בָן־מֵאֵ'לָיו, א. זעלבסט=פאַר=
שטענדליך.

מו'דֶה־זיין, צש. אַנערקענען, באַ=
קענען, צוגעבען, צוגעשטעהן.
זיך מודה־זיין, באַקענען (זינד
אָדער פערברעכען).

מו'דֶה־אֲנִי', המ. (ליטורגיש). "איך
דאַנק דיר (גאָט), די ערשטע
צוויי ווערטער און דער נאָמען
פון אַ דאַנק=געבעט וואָס מע זאָגט
אין דער פריה גלייך נאָכ'ן אויפ=
שטעהן פון שלאָף.

מו'דֶה־בְּמִקְ'צָת, המ. איינער וואָס
געשטעהט אָדער גיט=צו אַ טהייל
(פון אַ פאָדערונג אָדער אנקלאַגע).

מו'דֶה־ומִתְנַ'דֶה־זיין־זיך, צוו. באַ=
קענען (אויף אַ זינד אָדער פאַר=
ברעכען).

מו'דים, המ. (ליטורגיש). "מיר
דאַנקען", דאָס ערשטע וואָרט און
דער נאָמען פון איינער פון די
תפלות אין שמונה־עשרה וועלכע
מע זאָגט זיך בויגענדיג צו דער
ערד.

מו'דִי'עַ־זיין, צא. לאָזען וויסען,
באַנאַכריכטיגען; באַקאַנט מאַכען,
אַנאָנסירען.

מו'דָ'עָה, הוו. (מ. מו'דָעו'ת). באַ=
קאַנטמאַכונג, פראָקלאָמאַציאָן,
אַנאָנסע, רעקלאַמע.

מו'הֵל, המ. (מ. מו'הֲלִים). דער
וועלכער באַשניידט (אויף אַ
ברית).

מו'הֵל־מעהל, הז. שטויב פון פאַר=
פוילטע האָלץ אָדער פון אַ'ן
אַנדער שטאָף אין וועלכען דער
מוהל לייגט אַריין די אָפּגעשני=
טענע פאָרהויט.

מו'הֶל'שאַפט, הוו. דאָס אַמט פון אַ מוהל; די באַשניידונג.

מו'חַ, הם. (מ. מו'חות). זעה מ'חַ.

מוחְ'זָק, א. געהאַלטען, אָנגענומען. "ער איז אַ מוחזק פאַר אַ'ן עהרליכען מאַן".

מו'חֶל־זיין, צא. פאַרגעבען, פאַרציהען; ניט באַשטעהן, נאָכגעבען, שענקען; איינוויליגען. זייט מוחל, זייט אַזוי פריינדליך.

מוחְ'רָם (—וּמְנוּ'דֶה), א. אויסגעשלאָסען (—און פאַרטריבען) פון דער געמיינדע. זעה חֵ'רֶם.

מו'טָל, א. אַרויפגעוואָרפען. עס איז אויף איהם מוטל, עס איז זיין פליכט. עס איז מוטל בספק, עס איז צווייפעלהאַפט.

מוכּ"ז, אב. מוסר כְּתָב זֶה, איבערבריינגער פון דיזער שריפט (בריעף).

מו'כִי'חַ, הם. (מ. מוֹכִי'חִים). מאָראַל־פרעדיגער.

מו'כָן־וּמְזוּ'מָן, או. (ליטורגיש). פאַרטיג און אָנגעגרייט.

מו'כָן־לְפוּרְעָ'נִיוֹת, א. (תּלמודיש). אָנגעגרייט צו אונגליקען.

מו'כֵס, הם. (מ. מוֹכְסִים [מָכְ'סִים]). איינער וועלכער מאַהנט אויף צאָלל־געלט, איינער וועלכער האַלט די טאַקסע, אַקציזניק.

מו'כֵר, הם. (מ. מוֹכְרִים [מָכְ'רִים]). פאַרקויפער.

מו'כֵר־סְפָ'רִים, (מ. מוֹכְ'רֵי־סְפָ'רִים). פאַרקויפער פון ביכער, בוכהענדלער. "אַ מוכר־ספרים איז קיין למדן ניט, אַ חלפן איז קיין עושר ניט" (שפוו.).

מו'כֵר־סְפָ'רִים'ניק, הם. (מ. מו'כֵר־סְפָ'רִים'ניקעס), זעה מו'כֵר־סְפָ'רִים.

מו'כֵר־תְּבוּ'אָה, (מ. מוֹכְ'רֵי־תְּבוּ'אָה). געטריידע־הענדלער.

מו'לָד, הם. די געבורט (פון דער נייער לבנה). אויסרופען דעם מולד, אויסרופען (אין שוהל ביי'ם דאַווענען, אין דעם שבת וואָס פאַלט פאַר ראש חדש) דעם טאָג, די שטונד, מינוט און סעקונדע אין וועלכער די נייע לבנה ווערט געבאָרען.

מו'ליד־זיין, צא. געבערען, געווינען, האָבען.

מו'לֶךְ, הם. (ביבליש). דער נאָמען פון אַ'ן אָבגאָט צו וועלכען געווייסע פאַרצייטיגע פעלקער פלעגען בריינגען מענשען אַלס אָפּפער.

מו'לֵךְ־בִּכְפָּה [בִּכְ'פָּה], הם. (תלמודיש). איינער וועלכער געוועלטיגט איבער דער גאַנצער וועלט.

מום, הם. (מ. מו'מִים). אַ פעהלער.

מום־'רַע, הם. שלעכטער פעהלער, פאַרדאָרבענהייט.

מומְ'חֶה, הם. (מ. מומְ'חִים). אַ געניטער, אַ זאַכפאַרשטענדיגער, אַ'ן עקספּערט, אַ ספּעציאַליסט, אַ פאַכמאַן; אַ'ן אָפּשפּרעכער, אַ זנאַכאַר.

מוּמְ'חֶה'נטע, הוו. (מ. מוּמְ'חֶה'נטעם) . זעה מוּמְ'חֶה.

מוּ'מָר, המ. (מ. מוּמָרִים [מוּמְ'רים]). אַ געטויפטער.

מוּ'מָר־לְהַכְ'עִיס, המ. (מ. מוּמְ'רים־לְהַכְ'עִים), (תלמודיש). איינער וועלכער איז אַרויסגעטראָטען פון אידישקייט מיט דער אַבזיכט צו פאַרשאַפען פאַרדרוס אָדער שאַנדע זיינע פאָריגע גלויבענסגענאָסען, איינער וועלכער וויזט אַרוים זיין ניט־פרומקייט עפענטליך.

מוּ'נַח־בְּקוּ'פְסָא, א. (תלמודיש). אַריינגעלייגט אין קאַסטען. אזוי ווי מ ו נ ח ־ ב ק ו פ ס א, אזוי ווי ביי זיך אין קעשענע.

מוּסְ'כָּם, א. איינגעשטימט, צוגעשטימט, אָנגענומען.

מוּסְ'מָךְ, המ. (מ. מוּסְמָ'כים). איינער וואָס האָט סמיכה אויף רבנות.

מוּ'סִיף־זיין, צא. צולייגען, פריבאַווען.

מוּ'סַף, המ. (מ. מוּסָ'פים). אַ'ן עקסטראָ געבעט וואָס ווערט געזאָגט נאָך שחרית אום שבת, יום טוב און ראש חודש.

מוּ'סָר, המ. זיטען־לעהרע, מאָראַל, פרומקייט; מאָראַל־פרעדיגט; אַ ביישפיעל. "זיך אַראָפנעהמען אַ מ ו ס ר".

מוֹסֵר [מָ'סֶר], המ. (מ. מוֹסְרִים [מָסְ'רים]). פעררעטהער, דאָנאָסשטשיק.

מוּ'סַר־הַשְׂ'כֵּל, המ. (ביבליש). אַ "אַ קלוגע לעהרע", אַ ביישפיעל. "זיך אַראָפנעהמען אַ מ ו ס ר ־ ה ש כ ל".

מוֹסֵר־זיין, צש. איבערגעבען, איבערליפערן.

מוֹ'סֵר־מוֹדָ'עָה־זיין, צש. לאָזען וויסען, וואַרנען, עפענטליך ערקלערען.

מוֹ'סֵר־נֶ'פֶשׁ־זיין־זיך, צוו. איינשטעלען דאָס לעבען, זיך אויפאָפפערן.

מוּ'סָר־סֵ'פֶר, המ. (מ. מוּ'סָר־סְפָ'רים). זעה סֵ'פֶר־מוּ'סָר.

מוּ'סָר־שטיבעל, המ. אַ קלויז וואו מע גיט זיך אָפּ בלויז מיט לערנען מוסר־ספרים.

מוּ'סָר'ען, צא. פרעדיגען מאָראַל, פאָרוואַרפען, אויסריידען, שטראָפען.

מוּ'סָר'ניק, המ. (מ. מוּ'סָר'ניקעם). איינער וועלכער גיט זיך אָפּ מיט לערנען מוסר־ספרים.

מוּ'עָד, המ. (תלמודיש). אַ'ן אָנגעגרייטער (צו מאַכען שאדען).

מוֹ'עֵד, המ. "פייערטאָג", דער נאָמען פון דער צווייטער אַבטהיילונג פון תלמוד וועלכע ענטהאַלט די געזעצען פון שבת, פייערטעג א. ד. ג. זעה שַ"ס.

מוֹ'עֵל־בִּשְׁלִי'חוּת־זיין, צש. (תלמודיש). ניט פאַרריכטען דאָס וואָס מע איז בעאויפטראַגט געוואָרען צו טהאָן, טהאָן אַנדערש

ווי מע האָט זיך אונטערגענומען צו טהאָן.

מוּפְ'לָג, הם. (מ. מוּפְלָ'גִים, מוּפְלָ'גֵי־). איינער וועלכער איז אויסגעצייכענט מיט זיין (תלמודישער) געלעהרזאַמקייט.

מוּפְלָ'גֵי־תוֹרָה [תּוֹ'רָה], הם. מ. זעה מוּפְ'לָג.

מוּפְ'קָר, הם. (מ. מוּפְקָ'רִים). אַ'ן אויסגעלאַסענער מענש.

מוֹ'פֵת, הם. (מ. מוֹפְתִים [מָפְ'תִים]). אַ צייכען, אַ באַווייז; אַ וואונדערליכער באַווייז, אַ וואונדער.

מוֹ'פֵת־חוֹתֵךְ [חוֹ'תֵךְ], הם. (מ. מוֹפְ'תִים־חוֹתְכִים [חוֹתְ'כִים]). אַ שטאַרקער באַווייז:

מוֹ'צֵא־חֵן־'זיין, צש. (ביבליש). געפינען לייטזעליגקייט, אויסנעהמען, געפעלען.

מוֹצָ'אֵי־, הם. דער אויסגאַנג פון, דאָס ענדע פון, דער אָבענד נאָך. מוצאי־יום־טוב, דער אָבענד נאָך יום־טוב.

מוֹ'צִיא, הם. (מ. מוֹ'צִיאִים). אַ שטיק אָדער אַ פּענעץ ברויט. זעה הַמּוֹ'צִיא.

מוֹ'צִיא־זיין, צא. טהאָן עפּעס פאַר (אימיצען), פאַרטרעטען (צ. ב. ש.: "דער בעל־הבית האָט געמאַכט קדוש און האָט מוציא געווען די געסט"); אַרויסלאָזען (אַ קלאַנג, אַ באַריכט).

מוֹ'צִיא־לַ'עַז־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ שלעכטען קלאַנג (אויף אימיצען), מאַכען (אימיצען) אַ שלעכטען נאָמען.

מוֹ'צִיא־שֵׁם [שֶׁם]־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ באַריכט, אַרויסלאָזען אַ קלאַנג.

מוֹ'צִיא־שֵׁם [שֶׁם]־רַע־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסלאָזען אַ שלעכטען קלאַנג (אויף אימיצען), מאַכען (אימיצען) אַ שלעכטען נאָמען.

מוֹ'צִיא־שְׁנָ'תוֹ־זיין, צש. (תלמודיש). אויסלעבען זיינע יאָהרען.

מוּצְ'לָח, הם. (מ. מוּצְלָ'חִים). איינער וואָס איהם גליקט שטענדיג אָפּ. אַ מזל'דיגער מענש.

מוּקְ'צֶה, א. (תלמודיש). "אָפּגעזונדערט", אונבאַריהרבאַר (לויט דעם אידישען דין). "געלט איז מוקצה אום שבת".

מוּקְ'שֶׁה, א. שווער, שווער צו פאַרשטעהן, אונבאַגרייפליך.

מו"ר, אב. מוֹרֵ'נוּ־וְרַבֵּ'נוּ (ווז.).

מוֹ'רָא, הוו. שרעק, פורכט, אנגסט.

מוֹ'רָא'דיג, א. שרעקליך, פירכטערליך, אונגעהייער.

מוֹ'רֵד, הם. (מ. מוֹרְ'דִים). אַ ווידערשפּעניגער, אַ רעוואָלוציאָנער.

מוֹ'רֵד־זיין, צש. ווידערשפּעניגען זיך שטעלען אַנטקעגען, רעבעלירען.

מוֹ'רֵד־בְּמַלְ'כוּת, הם. (מ. מוֹרְ'דִים־בְּמַלְ'כוּת), (תלמודיש). איינער וועלכער שטעלט זיך אַקעגען דער אויטאָריטעט פון קעניג אָדער רע=

גירונג; איינער וועלכער באַליידיגט די מאַיעסטעט פון קעניג.

מו'רֶה־דֶ'רֶךְ, המ. (מ. מו'רֵי־דֶ'רֶךְ). אַ וועג־ווייזער, אַ פיה־רער, אַ לעהרער.

מו'רֶה־הוֹרָ'אָה, המ. (מ. מו'רֵי־הוֹרָ'אוֹת). איינער וועלכער ענט־שיידעט רעליגיעזע פראַגען, אַ רב אָדער אַ דיין.

מו'רֶה־הֶ'תֵּר־זיין, צש. ערלויבען, געבען די ערלויבנים. מורה־התר־זיין־זיך, זיך ערלויבען, זיך נעהמען די ערלויבנים (צו טהאָן עטוואָס פאַרבאָטענעס).

מו'רֵי־וְרַבּוֹ'תַי, מיינע לעהרערס און הערען.

מו'ריד־זיין, צא. אַרונטערלאָזען. זעה מַעֲ'לֶה־זיין.

מוֹרֵ'נוּ (־וְרַבֵּ'נוּ), אונזער לעהרער (און האַר), אַ טיטול מיט וועלכען מע אַדרעסירט אַ געלעהרטען אָדער אַ וויכטיגע פערזאָן (אין שרייבען). "ער מיינט ער איז אַ גאַנצער מורנו (אָדער: משה־מורנו)" (ווער.).

מוֹרְ'שֶׁה, המ. (מ. מוֹרְ'שִׁים). בּאַ־פאָלמעכטיגטער, דעפּוטאַט, דע־לעגאַט.

מו'שָׁב, המ. וואוהנאָרט, קאָלאָניע; שמיציגע הויזגערעטה, שמוץ. "אַ מושב ווי ביי דער רבי'צען אין בעט" (ווער.).

מו'שָׂג, המ. (מ. מוּשָׂ'גִים). אַ בּאַ־גריף.

מוּשְׂ'וֶה־ווערען, צל. זיך אויסגלייכען.

מוּשְׂ'כַּל־רִא'שׁוֹן, המ. דער ערשטער געדאַנק, דער ערשטער איינפאַל. "דער מושכל־ראשון איז אַ רוח־הקודש" (שפּוו.).

מו'שֵׁל, המ. (מ. מוֹשְׁ'לִים). הער־שער, געוועלטיגער, קעניג.

מוּשְׁ'לָם, המ. (מ. מוּשְׁלָ'מִים). איי־נער וועלכער באַזיצט פיעל קענט־ניס, אַ פיעל־זייטיג געבילדעטער מענש.

מוּשְׁ'לָם־בְּכָל־הַמַּעֲ'לוֹת, המ. אַ'ן אויסגעצייכענטער מיט אַלע גוטע פעהיגקייטען אָדער אייגענשאַפטען.

מוּשְׁלֶ'מֶת, הוו. זעה מוּשְׁלָם.

מו'תָּר, א. ערלויבט (לויט דעם אי־דישען דין).

מוֹתְ'רוֹת, מ. איבעריגע זאַכען, לוק־סוס־זאַכען.

מִזְבֵּ'חַ, המ. (מ. מִזְבְּ'חוֹת). אַ'ן אַלטאַר; דער אַלטאַר (וואָס איז געשטאַנען אין בית־המקדש).

מִזְבֵּ'חַ־געלט, הז. הייליג געלט.

מַ'זָג, המ. נאַטור, טעמפּעראַמענט, כאַראַקטער.

מֶ'זֶג־טוֹב [טָב], המ. אַ גוט האַרץ, אַ'ן איידעלער כאַראַקטער.

מַזְ'היר־זיין, צא. וואַרנען, אָנזאָגען.

מְזַ'וֵּג־. מְזַ'וֵּוג־זיין, צא. צוזאַמענ־פּאָארען, צונויפבריינגען.

מְזַ'וֵּוג־זווּ'גִים, המ. (תלמודיש). אַ צוזאַמענפּאָארער. "גאָט איז אַ מזווג־זווגים" (שפּוו.).

מְזוּ'זָה, הוו. (מ. מְזוּ'זוֹת) . אַ שטיקעל פּאַרמעט אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען פון איין זייט געוויסע פסוקים פון דער תורה און פון דער אַנדערער זייט דאָס וואָרט "שדי" — וואָס ווערט צוגעפעסטיגט צו דעם ביישטידעל פון דער טהיר.

מְזוּ'מָן, המ. אַ געזעלשאַפט פון דריי אָדער מעהר מענער; באַארעם געלט, קאַססא (מ. מְזוּמָ'נִים) . בענשען מ ז ו מ ן, זאָגען דאָס געבעט (נאָכ'ן עסען) זאַלבעדריט. "איינער בענשט מ ז ו מ ן דער אַנדערער האָט מ ז ו מ ן" (שפוו.).

מְזוּ'נוֹת , מ. לעבענסמיטעל, שפּייז, נאַהרונג; ערנעהרונג, שפּייזונג; דאָס געלט וואָס דער מאַן איז פאַרפליכטעט צו געבען דער פרוי פאַר איהר ערנעהרונג.

מז"ט, אב. מַ'זָל־טוֹב (ווז.) .

מֵ'זִיד, המ. איינער וועלכער באַגעהט (אַ זינד אָדער פאַרברעכען) מיט אַבזיכט.

מְזַ'ייף־ , **מְזַ'ייף־זיין**, צא. פעלשען, נאָכמאַכען.

מַ'זִיק, המ. (מ. מַזִי'קִים) . אַ יונגאַטש, אַ שטיפער, אַ שאָדענמאַכער; אַ'ן ענערגישער אָדער פעהיגער מענש, אַ'ן אויפטהוער; אַ בייזער גייסט, אַ טייוועל.

מַ'זִיק־זיין, צא. שעדיגען, קאַליעטשען.

מַ'זִיק'ען, צא. זעה מַ'זיק־זיין.

מְזַ'כֶּה־זיין, צא. באַשערען, באַשיינקען, באַעהרען.

מַזְ'כִּיר־זיין, צא. ערמאַהנען, דערמאָנען.

מַזְ'כִּיר־נְשָׁמוֹת־זיין, צא. זאָגען דאָס געבעט פון הזכרת־נשמות. "ער איז מ ז כ י ר ־ נ ש מ ו ת זיין טאָטען".

מַ'זָל , המ. (מ. מַזָ'לוֹת) . גליק; שיקזאַל, דאָליע; שטערן, פּלאַנעט, דער אַסטראָנאָמישער צייכען פון דעם שטערן־קרייז פאַר איטליכען מאָנאַט (דער מזל טלה (ווז.) פאַר דעם מאָנאַט ניסן, שור (ווז.) פאַר איר, תאומים (ווז.) פאַר סיון, סרטן (ווז.) פאַר תמוז, אריה (ווז.) פאַר אב, בתולה (ווז.) פאַר אלול, מאזנים (ווז.) פאַר תשרי, עקרב (ווז.) פאַר חשון, קשת (ווז.) פאַר כסליו, גדי (ווז.) פאַר טבת, דלי (ווז.) פאַר שבט און דגים (ווז.) פאַר אדר) . "ס'מ ז ל !" (אויסדרוק פון איראָניע). "אַ גוט מ ז ל עלטערט זיך ניט" (שפוו.). "אָהן מ ז ל זאָל דער מענש גאָר ניט געבוירען ווערען" (שפוו.). "אַז דער מ ז ל איז קליין האָטש זעץ זיך אין וויין" (שפוו.). "אַז דאָס מ ז ל געהט קעלבט זיך דער אָקס" (שפוו) . "אַז דאָס מ ז ל געהט ניט מאַכט קמץ בית באַ" (שפוו. . "בעסער מ ז ל אַ קווינט איידער גאָלד אַ פונט" (שפוו.). "אַ מ ז ל פון אַ גוי" (ווער.) . "ווען דאָס מ ז ל קומט שטעל איהם אַ שטוהל" (שפוו.) . "גאָט איז אַ פאָטער דאָס מ ז ל איז אַ שטיף־פאָטער" (שפוו.) . "עלטערן קענען אַלעס געבען נאָר ניט קיין מ ז ל"

(שפוו.). „לאָז עס זײַן פון אַ קאַ־זאַק אַבי מיט מזל“ (שפוו.). „איטליכעס קינד ווערט געבוירען מיט זײַן מזל“ (שפוו.). „שכל אָהן מזל איז ווי אַ רויהער ברילױאַנט“ (שפוו.). „וואָס נוצט מזל אָהן ברכה“ (שפוו.).

מַזָל־בְּרָכָה, המ. (מ. מַזָל־בְּרָכוֹת). גליק, געראָטענים, אי־בערפלוס.

מַזָל־טוֹב [טָב], אר. (ליטורגיש). „גוטען גליק“, מיט גליק!, אַ ווינשעוואַניע וועלכע מע זאָגט בײַ פאַמיליען־פעסטליכקייטען, אַזוי ווי אויף אַ חתונה, אַ תנאים, אַ ברית־מילה א. ד. ג.; המ. פאַמיליען־פעסטליכ־קייט (מ. מַזָל־טוֹבים [טָבים]).

מַזָלדיג, א. גליקליך; גליק־ברײַנ־גענדיג. „דער מזל'דיגער ווערט געבוירען מיט אַ גילדענעם לעפעל אין מויל“ (שפוו.). „אין אַ מזל'דיגער שעה מיט'ן רעכטען פיסעל“ (אַזוי ווינשט מען חתן־כלה ווען זיי געהען צו דער חופה).

מְנַזֵל־מֶקַח־זײַן, צש. פאַרבילינען דעם פרייז.

מִזְמוֹר, המ. (מ. מִזְמוֹרים). אַ געזאַנג, אַ געבעט־געזאַנג, אַ פסאַלם. ווי אַ מזמור, גלאַט, געלויפיג.

מְזַנֶה־זײַן, צש. אונגעזעצליך צוזאַ־מענזיין, בוהלען, שווייפען.

מִזְרָח, המ. (מ. מִזְרָחים). אָסט־זייט, אָסט; דער אויבען־אָן אין אַ שוהל; אַ בילד (געוועהנליך אַ סצענע פון דער ביבעל אָדער פון דער אידישער געשיכטע) וואָס מע הענגט אויף אויף דער מזרח־וואַנד.

מִזְרָחדיג, א. אָסטליך.

מִזְרָחִי, המ. דער אָרטאָדאָקסישער פליגעל פון דער ציוניסטישער אָר־גאַניזאַציאָן.

מִזְרָחית־דְרוֹמית, א. (תלמודיש). אָסט־זידליך, אין אַ אָסט־זידליכער ריכטונג.

מִזְרָחית־צְפוֹנית, א. (תלמודיש). אָסט־נאָרדליך, אין אַ אָסט־נאָרד־ליכער ריכטונג.

מִזֶרע־היְהוּדים, (ביבליש). פון אידישער אָבשטאַמונג.

מֹחַ, המ. (מ. מוֹחוֹת). געהירן, מאַרך; דער שאַרבען (פון קאָפּ); פאַרשטאַנד, שאַרפזיניגקייט; אויפ־מערקזאַמקייט; געדעכטנים. ער האָט אַ מח פון אַ קאָץ, ער פאַר־געסט גיך. „אַז מע פליהט צו הויך קעהרט זיך איבער דער מח“ (שפוו.).

מַחָאָה, הוו. (מ. מַחָאות). פּראָ־טעסט.

מְחַבֵּל, המ. (מ. מְחַבְּלים). פאַר־דאַרבער, שאָדענמאַכער; אַ'ן ענער־גישער פעהיגער מענש, אַ'ן אויפ־טהוער; אַ בייזער גייסט, אַ טייוועל.

מְחַבֵּר, המ. (מ. מְחַבְּרים). פאַר־פאַסער, שרייבער, אויטאָר.

מְחַדֵש־זײַן, צא. באַנייען; ער־

פינדען. מ ח ד ש ־ ז י י ן די לבנה, זאָגען אַ געוויסע געבעט ווען די נייע לבנה געהט אויף. זעה ק׳דוש־לְבָ׳נָה.

מְחוּ׳יָב, א. שולדיג, פאַרפליכטעט, געצוואונגען.

מְחוּ׳לָק׳, א. ניט איבעראיינשטימיג, האָבענדיג פאַרשיעדענע מיינונגען.

מְחוּ׳סָר־, המ. (מ. מְחוּסְ׳רֵי־). איינער וועלכער איז אין מאַנגעל פון —, איינער וועלכער האָט ניט —.

מְחוּ׳סַר־לֶ׳חֶם, המ. (מ. מְחוּסְ׳רֵי־לֶ׳חֶם). איינער וואָס איהם פעהלט (אויף) ברויט, אַ גרויסער אָרעמאַן.

מְחוּץ־לַמַחְ׳נֶה, או. זעה חוּץ־לַמַחְ׳נֶה.

מְחוּ׳צ׳נער, אמ. אַ דרויסענדיגער, אַ זייטיגער; אַ׳ן אַרבייטער וועלכער געהערט ניט צו דער יוניאָן.

מְחוּ׳תָּן, המ. (מ. מְחוּתָּ׳נִים). דער פאָטער פון דעם חתן אָדער דער כלה; אַ נאָהענטער פאַרוואַנדטער פון דעם חתן אָדער דער כלה; אַ נאָהענט בעפריינדטער מענש. זיין מיט אימיצען אַ גאַנצער מ ח ו ת ן, זיין מיט אימיצען זעהר בעפריינדעט. „אַ מ ח ו ת ן טאָר קיין הונד ניט זיין” (שפּוו.). „איינם מיט דעם דריטען איז ניט קיין מ ח ו ת ן;” (שפּוו.). „חזיר האָסט געלט? זיי מיין מ ח ו ת ן” (שפּוו.). „עס איז ניטאָ קיין מזומנים אין אויס מ ח ו ת נ י ם” (שפּוו.).

מְחוּתָּ׳נ׳עשאַפט, הוו. פאַרוואַנדשאַפט דורך הייראַטה; זעהר נאָהענטע באַציהונגען.

מְחוּתֶּ׳נֶת, הוו. זעה מְחוּ׳תָּן.

מְחוּתֶּ׳נֶתִ׳טע, הוו. (מ. מְחוּתֶּ׳נֶת׳־טֶעס). זעה מְחוּ׳תָּן.

מַחְ׳זוֹר, המ. (מ. מַחְזוֹ׳רִים). אַ בוך וואָס ענטהאַלט די תפלות וואָס מע זאָגט ראש השנה, יום כפור, סכות, פסח און שבועות.

מַחְ׳זוֹר־לְמוּ׳טַב־זיין, צא. (תלמודיש). באַקעהרען צום גוטען.

מַחְזָ׳קָה, הוו. (מ. מַחְזָ׳קוֹת). אומגאַנג, פאַרקעהר, געשעפט. מאַכען אָדער האָבען מיט אימיצען מ ח ז ק ו ת, האָבען געשעפטען מיט אימיצען, פאַרקעהרען מיט אימיצען (אורשפּרינגליך: האָבען שפּאַס מיט אימיצען. זעה חוּ׳זֶק).

מְחַ׳יֵב־זיין, צא. ערקלעהרען אַלס שולדיג; צווינגען, נייטהען, פאָדערען. דער שכל איז מ ח י ב אַז עס מוז אַזוי זיין.

מְחַ׳יֶה, המ. קוויקונג, לאַבונג, פאַרגעניגען.

מְחַ׳יָה, הוו. (מ. מִחְ׳יוֹת). ערנעהרונג, אַ געשעפט פון וועלכען מע ערנעהרט זיך (געוועהנליך געבריכט אויף אַ שענק). „אַז די קאַץ געהט אַוועק האָבען די מייז מ ח י ה” (שפּוו.).

מְחַ׳יֶה־זיין, צא. דערקוויקען, לאַ=

בען, ערפרישען, פארשאפען פארגעניגען.

מְחַ׳יֶה־מֵ׳תִים־זיין, צא. (תלמודיש). "באלעבען די טויטע". אויפלעבען אויף דאָס נייַ; "ער איז זיי מחיה־מתים".

מְחַ׳יֶה־נְפָ׳שׁוֹת, א. "קוויקענדיג די זעעלען", קוויקענדיג, זעהר געשמאַק.

מְחַ׳יֶה־נְפָ׳שׁוֹת׳דיג, א. זעה מְחַ׳יֶה־נְפָ׳שׁוֹת.

מְחַ׳יֶה׳דיג, או. באלעבענד, ערקוויקענד, ערפרישענד, זעהר אנגענעהם.

מְחַ׳יֵיב־, זעה מְחַ׳יֵב־.

מְחַ׳יֵיה, זעה מְחַ׳יֶה.

מְחְ׳יָיה, הוו. זעה מְחְיָ׳ה.

מְחִי׳לָה, הוו. (מ. מְחִי׳לוֹת), פארגעבונג, פארצייהונג; (וואולגאַר) דער הינטען.

מְחִי׳לָה־גְמוּ׳רָה, הוו. פאָלקאָמענע פארגעבונג.

מְחִי׳צָה, הוי. (מ. מְחִי׳צוֹת). א צאַם, אַ וואַנד, אַ צווישענוואַנד.

מְחַ׳לָה, הוו. (מ. מַחֲ׳לוֹת). קראַנקהייט.

מַחֲלוֹ׳קָה, הוו. זעה מַחֲלוֹ׳קֶת.

מַחֲלוֹ׳קֶת, הוו. (מ. מַחֲלוֹ׳קוֹת, מַחֲלוֹ׳קֶת׳ען). שטרייט, קריעג, דיספוט, צאַנקערייַ. "אַ מחלוקת איז ווי אַ פייער" (שפוו.).

מְחַ׳לֵל־זיין, צא. פארשוועכען, לעסטערען.

מְחַ׳לֵל־הַשֵּׁם [הַשֶּׁם׳]־זיין, צש. לעסטערען דעם נאָמען (פון גאָט), טהאָן עפּעס וואָס שענדעט דאָס אידישע פאָלק אין די אויגען פון ניט אידען.

מְחַ׳לֵל־שֵׁם [שֶׁם]־שָׁמַ׳יִם (בְּפַרְהֶסְ׳יָא). הם. (תלמודיש). איינער וועלכער פערשוועכט דעם נאָמען פון גאָט (עפענטליך).

מַחְ׳מִיר, הם. (מ. מַחְמִ׳ירִים). איינער וועלכער איז גענייגט צו ענטשיידען רעליגיעזע פראַגען שטענדיג אויף דער שטרענגער זייט. זעה מֵ׳קִיל.

מֵחֲמַת [מֵחְ׳מַת], ב. צוליעב, וועגען, איבער, ווייל.

מַחֲ׳נֶה, הוו. (מ. מַחֲ׳נוֹת). פאָלק, ראָטע; אַרמייַ; גרויסע מאַסע.

מְחַ׳נֵךְ־זיין, צא. איינווייהען, באַנייען; ערציהען, אויפהאָדעווען, אויפבריינגען.

מַחֲ׳צִית־הַשֶּׁ׳קֶל, הם. (ביבליש). דער האַלבער שקל, דאָס קאָפּגעלט וואָס משה האָט גענומען פון יעדען אידען צו בויען דעם משכן; דאָס געלט וואָס יעדער איד גיט פאַר אַ וואָהלטעהטיגען צוועק דעם אָבענד פון פורים צום אַנדענקען אָן דעם מחצית־השקל.

מְחָק [מְ׳חַק], הם. אויסגעמעקטע שטעלע (אין אַ מאַנוסקריפּט).

מֶחְ׳קָר, הם. פילאָזאָפיע.

מָ׳חָר, או. מאָרגענדיגען טאָג.

מְחַרְ׳חֵר־רִיב, הם. (ביבליש). אַ "קריעג־מאַכער", אַ׳ן אונטערהעצער.

מַחֲ'רִיב־זיין, צא. צושטערען, פארוויסטען.

מַחֲ'רִיב־עוֹ'לָמוֹת־זיין, צש. (תלמודיש). צושטערען וועלטען, איבערקעהרען וועלטען.

מַחֲ'רִים־זיין, צא. אריינלייגען אין חרם.

מְחָ..ף [מחַ'ךְף] **וּמְגַ'דֵּף־זיין**, צא. זידלען און לעסטערען.

מָחֳ'רַת־יוֹם־הַכִּפּוּ'רִים, המ. דער טאג נאך יום כפור.

מַחֲשָׁ'בָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת). געדאנק, זינן. "מחשבה — קיין מעשה" (ווער.).

מַחֲשָׁ'בָה־זָ'רָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת־זָ'רוֹת), (תלמודיש). "א פרעמדער געדאנקען", א'ן אונריינער אדער שלעכטער געדאנקען.

מַחֲשָׁ'בָה־טוֹ'בָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת־טוֹ'בוֹת). (תלמודיש). א גוטער געדאנקען.

מַחֲשָׁ'בָה־רָ'עָה, הוו. (מ. מַחֲשָׁ'בוֹת־רָ'עוֹת). (תלמודיש). א שלעכטער געדאנקען.

מַחֲשְׁבוֹ'תִין, או. זיך דערמאנענדיג, אז מע האלט שוין דערביי, פארביינגעהענדיג.

מ"ט־שַׁעֲ..י־טוּמְ'אָה, (קאבאליסטיש). די ניין און פערציג טהויערען (שטופען) פון אונריינקייט.

מַטְבֵּ'עַ, הוו. (מ. מַטְבֵּ'עוֹת). א געלט=שטיק, א מינצע; געלט. א רעכטע מטבע, א גרויסע סומע. "דער וואס האט די מטבע דער האט די דעה" (שפוו.). "עס איז ניטא קיין שלעכטע מטבע פאר א סוחר" (שפוו.).

מִ'טָּה, הוו. (מ. מִ'טוֹת). "בעט", דאס ברעט אויף וועלכען מע טראגט דעם טויטען צום טויטענפעלד.

מְטַ'הֵר־זיין, צא. אפרייניגען, אפוואשען (א טויטען).

מְטוּ'פָּל, המ. (מ. מְטוּפָּ'לִים). איינער וועלכער איז באלאדען; איינער וועלכער האט פיעל קינדער.

מְטוּ'רָף, המ. (מ. מְטוּרָ'פִים). א פארריקטער, א וואהנזיניגער.

מְטוּרֶ'פֶת, הוו. זעה מְטוּ'רָף.

מְטוּשְׁ'טָשׁ, א. ניט דייטליך; צוטראגען, צוטומעלט.

מַ'טּוֹת, הוו. דער נאמען פון דער צוויי און פערציגסטער סדרה (ווז.).

מַ'טּוֹת־וּמַסְ'עֵי, הוו. מ. זעה סֶדְ'רָה.

מַטַטְ'רוֹן, המ. דער נאמען פון א געוויסען מלאך וועלכער שטעהט נעבען גאט'ס טהראן.

מֵ'טִיב־זיין, צש. גוטס טהאן, זיין גנעדיג.

מַ'טִיף, המ. (מ. מַטִי'פִים). רעדנער, פרעדיגער.

מַ'טִיף־לְאוּ'מִי, המ. א נאציאנאליסטישער רעדנער.

מְטַלְ'טְלִים, מ. באוועגליכע גיטער, הויז=זאכען, מעבעל.

מְטַ'מֵּא־זיין, צא. פאראונרייניגען, מאכען אונריין.

מַטְ'מוֹן, המ. (מ. מַטְמוֹ'נִים). אַ פאַרבאָרגענער שאַץ, אַ שאַץ; אַ גרויסע סומע.

מַטְעַ'מִים, מ. געשמאַקע שפּייזען.

מַטְרִי'חַ־זיין, צא. באַמיהען.

מִי־יוֹדֵ'עַ, (ביבליש). ווער ווייס?

מִי־יִחְיֶ'ה, (ליטורגיש). ווער עס זאָל בלייבען לעבען (ווערטער גענומען פון דעם "ונתנה־תוקף"־געבעט).

מִי־יָ'מוּת, (ליטורגיש). ווער עס זאָל שטאַרבען (ווערטער גענומען פון דעם "ונתנה־תוקף"־געבעט). "ער וויינט ניט אויף מי־ימות נאָר אויף מי־יחיה" (ווער.).

מֵי־רַגְלַ'יִם, מ. (תלמודיש). אורין.

מִי־שֶׁבֵּ'רַךְ, המ. (מ. מִי־שֶׁבֵּ'רַכִים), (ליטורגיש). "דער וועלכער האָט געבענשט" (אונזערע עלטערען אברהם, יצחק און יעקב דער זאָל אויך בענשען א. א. וו.), אַ געבעט וואָס מע זינגט אוים אין שוהל ביים לייענען פאַר דעם אויפגערופענעם ביי וועלכער געלעגענהייט ער שענקט אַ געוויסע סומע אויף דער שוהל אָדער פאַר אַנדערע וואָהלטהעטיגע צוועקען; לויב, דאַנק. אַ טרוקענער מי־שברך, אַ מי־שברך געזאָגט אויף אַ פערזאָן וועלכע האָט גאָרניט געגעבען. מאַכען אימיצען אַ מי־שברך, איינעם לויבען (פאַר אַ גוטע טהאַט). דער רוסישער מי־שברך, דאָס רוסישע פלוךוואָרט.

מִי־שָׂמְ'ךָ, (ביבליש). ווער האָט דיך געמאַכט (פאַר אַ'ן אויבערהאַר)?, ווער האָט דיר געגעבען דאָס רעכט?. "ווער האָט דיך געמאַכט פאַר אַ מי־שמך?" (ווער.).

מִי'אוּס, א. זעה מָאוּס.

מְיָאֵשׁ [מְיַ'אֵשׁ]־זיין־זיך, צוו. צווייפלען, אויפגעבען די האָפענונג.

מְיַ'בֵּם־זיין, צא. הייראַטהען (ביי אידען פאַרצייטען) די פרוי פון אַ ברודער וועלכער איז געשטאָרבען אָהן קינדער. זעה חֲלִי'צָה.

מִי'גוֹ, זעה מִ'גוֹ.

מִיָּד [מִיַ'ד], באַלד, גלייך.

מִיָּד־לְיָד [מִיַ'ד־לְיַ'ד], פון האַנד צו האַנד.

מִי'דָה, (מ. מִי'דוֹת). זעה מִ'דָה.

מְיוּ'חָס, המ. (מ. מְיוּחָ'סִים). איינער וועלכער שטאַמט פון אַ הויכער פאַמיליע. "אַ מיוחס עסט רוחות" (שפּוו.). "אַ'ן אָרעמער מיוחס איז געגליכען צו די שברי־לוחות" (שפּוו.).

מְיוּ'שָׁב, א. באַזעסען, איבערלייגט.

מְיוּ'שָׁבְ'דיג, א. זעה מְיוּ'שָׁב.

מֵי'חוּשׁ, המ. אַ קראַנקהייט, אַ שוואַכקייט.

מְיַ'חֵס־זיין־זיך, צוו. זעה יִ'חוּס'ען־זיך.

מיט־, די באַדייטונג פון אַלע העבּרעאישע ווערטער מיט דעם פאָרוואָרט "מיט־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

מִי'טָה, הוו. (מ. מִי'טוֹת). זעה מִ'טָה.

מְיָי'אֵשׁ־, זעה מְיָאֵשׁ־.

מְיַי'בֵּם־, צא. זעה מְיַ'בֵּם־.

מְיַי'חֵס־, זעה מְיַ'חֵס־.

מַ'יִים, המ. מ. זעה מַ'יִם.

מייקאַכץ, הוו. (מ. מייקאַכצען). דאָס וואָס מע ברעכט אויס (פון מאָגען). זעה מֶ'קִיאָ'ן.

מייקען, מייקענען, צש. ברעכען, אויסברעכען (פון מאָגען). זעה מֶ'קִיאָ'ן.

מְיַי'שֵׁב־, זעה מְיַ'שֵׁב־.

מִיכָ'אֵל, אנמ. (ביבליש). דער נאָמען פון אַ געוויסען מלאך.

מִי'כָה, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון מיכה.

מֶי'לָא, או. נו, אויך רעכט. "מילא נו פטור" (ווער. — ד. ה. נו זאָל שוין אזוי).

מִי'לָה, המ. (מ. מִי'לוֹת). די באַשניידונג (פון אַ אידישען קינד); דער מענליכער אָרגאַן. "ער טראָגט זיך אָרום ווי אברהם־אבינו מיט דער מילה" (ווער.).

מִי'לֵי־דְעָלְ'מָא, מ. (תלמודיש). וועלטליכע זאַכען, וועלטליכע אינטערעסען.

מַ'יִם, מ. וואַסער.

מַ'יִם־אַחֲרוֹ'נִים, מ. "דאָס לעצטע וואַסער", דאָס וואַסער אין וועלכען מע וואַשט די פינגער איידער מע זאָגט דאָס געבעט נאָכ'ן עסען. "מים־אחרונים וואַסער" (שפּאַס־אויסדרוק).

מַ'יִם־חַ'יִּים, מ. (ביבליש). "פרישעס וואַסער", בראָנפען, שנאַפּס.

מַ'יִם־שֶׁלָ'נוּ, מ. (תלמודיש). וואַסער וואָס איז געשטאַנען אין אַ געפעס איבער נאַכט (געברויכט ביים קנעטען פון מצות דאַמיט דער טייג זאָל ניט זויער ווערען).

מֵימְ'רָא, הוו. (מ. מֵימְ'רוֹת). אַ זאַץ, אַ פאַראַגראַף (פון תלמוד).

מִין, המ. (מ. מִי'נִים, מִי'נֵי־). זאָרט, גאַטונג, קלאַס, אַרט; געשלעכט.

מִינְיָ'ן, המ. (מ. מִינְיָ'נִים). זעה מִנְיָ'ן.

מִי'עוּט, זעה מִ'עוּט.

מֵי'צַר, המ. אונטערדריקער, פאַרפאָלגער. "דער יצר איז אַ מיצר" (שפּוו.).

מֵי'קִיל, המ. זעה מֵ'קִיל.

מְיַי'שֵׁב־זיין־זיך, צוו. זיך באַראַטהען, זיך באַקלערען, זיך איבערלייגען.

מִי'תָה, הוו. (מ. מִי'תוֹת). טויט, טויט־שטראָף.

מִי'תָה־מְשׁוּ'נָה, הוו. (תלמודיש). אַ'ן אוננאַטירליכער טויט, אַ געוואַלד־טויט. מיתה־משונה קאָלירען, ווילדע געשמאַקלאָזע קאָלירען.

מְכַ'בֵּד־זיין, צא. באַעהרען, טראַקטירען.

מַכְּבִי, אנמ. (מ. מַכְּבִּים). אַ נאָ־מען מיט וועלכען די מיטגליעדער פון דער פאַמיליע חשמונאים רופען זיך אָן. דער ערשטער וועלכער האָט געטראָגען דעם נאָ־מען איז געווען מתתיהו׳ס זוהן יהודה, וועלכער האָט זיך באַווו־דערם אויסגעצייכענט מיט זיין העלדישקייט און פאַטריאָטיזמוס אין פיעלע שלאַכטען מיט די גרי־כען. לויט דער באַהויפּטונג פון געוויסע היסטאָריקער איז דאָס וואָרט "מכבי" צונויפגעשטעלט פון די אָנפאַנג־בוכשטאַבען פון די ווערטער "מי כמוך באלים יהוה" (ווער צווישען די שטאַרקע איז אַזוי ווי דו, אָ גאָט), וועלכע זיינען געווען אויפגעשריבען אויף דער פאָהן פון יהודה און זיין אַרמיי.

מַכְּ׳בִּיד־זיין, צא. שווער מאַכען, אַרויפלעגען אַ לאַסט.

מַכְּ׳בִּיד־עוֹל־זיין, צש. שווער מאַכען דעם יאָך.

מַ׳כָּה, הוו. (מ. מַ׳כּוֹת). אַ פּלאָג, אַ פּעטש, אַ׳ן אָנשיקעניש; אַ גע־שוויר; אַ קלאַפּ. קריגען מכות, גאָרנישט קריגען. "אז מע לעגט ניט אריין טאקי נעהמט מען ארויס א מכה" (שפּוו.). "גאָט איז אַ פאָטער, אז ער גיט ניט קיין מכה גיט ער א בלאָטער" (שפּוו.). "אז עס קומט אויף קהל אַ מכה קומט אויף דעם יחיד אַ בלאָטע־רעל" (שפּוו.).

מַ׳כָּה אֲ׳שֶׁר לֹא כְּתוּ׳בָה בַּתּוֹ׳רָה, הוו. (ביבליש: מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה). "אַ פּלאָג וועלכע איז ניט דערמאָנט אין דער תורה", אַ נייע פּלאָג. זעה תּוֹ׳כֵחָה.

מְכַ׳וֵּון־, זעה מְכַ׳וֵּן־.

מְכוֹ׳ן, הוו. אַבזיכט, מיין.

מְכוֹ׳חַ, זעה מְכֹּ׳חַ.

מְכוּ׳לֶה, א. פאַרדאָרבען, קאַליע; באַנקראָט. געהן מכולה, באַנקראָטירען.

מְכַ׳וֵּן־זיין, צא. האַלטען אין זינ־נען, מיינען, בעאַבזיכטיגען; צו־טרעפען, צופּאַסען.

מְכוּ׳עַרֶת, הוו. אַ העסליכע פּרויענ־צימער (פאַרגרייזט פון מְכוּעֶרֶת, ווז.).

מַ׳כּוֹת־אַכְזָ׳רִיּוֹת, מ. גרויזאַמע קלעפּ, מערדערליכע קלעפּ.

מַ׳כּוֹת־רֶ׳צַח, מ. מערדערליכע קלעפּ.

מְכֹ׳חַ, ב. וועגען, איבער, אין בע־צוג אויף.

מַכְ׳חִישׁ־זיין, צא. אָפּלייקענען.

מְכִילְ׳תָּא, הוו. אַ געוויסער קאָמענ־טאַר געשריבען פון די תנאים אויף דאָס בוך שמות (ווז.).

מַ׳כִין־זיין, צא. אָנגרייטען, צוגריי־טען.

מַ׳כִּיר־טוֹ׳בָה, המ. איינער וועלכער איז דאַנקבאַר פאַר אַ געפעליגקייט.

מְכִי׳רָה, הוו. (מ. מְכִי׳רוֹת). אַ פאַרקויף.

מְכִי׳רַת־חָ׳מֵץ, הוו. דאָס פאַרקוי־

פען פון חמץ צו אַ ניט=אידען אין דעם טאָג פאַר פסח.

מְכִי'רַת־יוֹ'סֵף, הוו. די ביבלישע ערצעהלונג פון יוסף מיט זיינע ברידער וועלכע האָבען איהם פאַרקויפט פאַר אַ שקלאַף.

מְכָּל־שֶׁכֵּן [מְכָּל'שְׁכֵּן], או. זעה כָּל־שֶׁ'כֵּן.

מְכַ'לֶה־מאַכען, צא. פאַרדאַרבען, מאַכען צונישט, צושטערען.

מְכֻלוֹ'מְרְ'ישט, זעה כְּלוֹ'מְרְ'ישט.

מַכְ'נִים־אוֹ'רֵחַ, המ. (מ. מַכְנִי'סֵי־אוֹרְחִים [אָרְ'חִים]). אַ גאַסטפריינד=ליכער מענש.

מַכְנִי'עַ־זיין־זיך, צוו. זיך מאַכען אונטערטהעניג, זיך ערנידעריגען.

מִכְנָסַ'יִם, מ. ביינקליידער, הויזען; דער אונטערשטער טהייל פון טויטען=קליידער.

מֶ'כֶם, המ. צאָלל, אָפּצאָלל, טאַק=סע. „אַ וואָגען „העט איך" צאָלט ניט קיין מ כ ס" (שפוו.).

מְכַ'פֵּר־זיין, צא. פאַרצייהען, פאַר=געבען; צש. זיין אַ פאַרגעבונג, זיין אַ פאַרגיטיגונג.

מַכְ'רִיז־(וּמוֹדִי'עַ)־זיין, צא. אויס=רופען, אויסשרייען, פּראָקלאַמי=רען, באַקאַנטמאַכען, פאַרעפענט=ליכען.

מַכְ'רִיעַ־זיין, צא. ענטשיידען.

מִכְ'שׁוֹל, המ. (מ. מִכְשׁוֹ'לִים). שטרויכלונג, הינדערניס.

מַכְ'שִׁיל־זיין, צא. מאַכען (אימיצען) געשטרויכעלט צו ווערען, ברייננגען צו אַ זינד.

מְכַשֵּׁי'פָה, הוו. (מ. מְכַשֵּׁי'פוֹת). זעה מְכַשֵּׁ'פָה.

מַכְשִׁי'רִין, מ. געשיר, געצייג.

מְכַ'שֵּׁף, המ. (מ. מְכַשְּׁ'פִים). צוי=בערער, צויבער=מאַכער.

מְכַשֵּׁ'פָה, הוו. (מ. מְכַשֵּׁ'פוֹת). צויבערין, צויבער=מאַכערין; אַ שלעכטע פרוי.

מְכַ'שֵּׁפִיטע, הוו. (מ. מְכַ'שֵּׁפִיטעס). זעה מְכַשֵּׁ'פָה.

מְ'כַּת־מְדִי'נָה, הוו. (תלמודיש). לאַנד=פלאָג, עפּידעמיע.

מִכְ'תָּב, המ. (מ. מִכְתָּ'בִים). אַ בריעף.

מִכְ'תָּב־לַאֲהוּ'בִי־בריעף, הז. פריינד=שאַפט-בריעף.

מַל־זיין, צא. באַשניידען (אַ קינד).

מָ'לֵא, א. פול; באַטרונקען, באַ=רוישט.

מָ'לֵא, המ. אַ פולער מאָנאַט, אַ (אידישער) מאָנאַט וועלכער האָט דרייסיג טעג.

מָ'לֵא־וָגָ'דוּשׁ, א. (תלמודיש). פול און אָנגעהויפט, פול מיט קענט=ניסען.

מָ'לֵא־חֵ'מָה, א. פול מיט צאָרן, צאָרניג.

מָ'לֵא־חֵן, א. פול מיט רייץ, ריי=צענד, אנציהענד.

מָ'לֵא־רַחֲ'מִים, א. (ליטורגיש). פול מיט באַרמהערציגקייט, באַרמ=הערציג.

מָלֵא־רְצִיחָה, א. פול מיט וואוטה, אויפגעקאָכט, שטאַרק צאָרניג.

מָלֵא־שִׂמְחָה, א. פול מיט פרייד, דערפרעהט.

מַלְאָךְ, הם. (מ. מַלְאָכִים). אַ'ן ענגעל, אַ הימלישעס וועזען. "אַז מע רופט דעם מלאך קומט דער גלח" (ווער. — ווען אימיצער וועגען וועלכען מע האָט נאָר וואָס גערעדט קומט פלוצלונג אַריין).

מַלְאָךְ־דוּמָה [דוּ'מֶה], הם. (תלמודיש). דער מלאך וועלכער נעהמט אויף די טויטע אויף יענער וועלט.

מַלְאָךְ־הַגּוֹאֵל, הם. (ביבליש). דער ערלעזענדער (באַפרייענדער) ענגעל.

מַלְאָךְ־הַדוּמָה [הַדוּ'מֶה], הם. זעה מַלְאָךְ־דוּמָה.

מַלְאַךְ־הַמָּוֶת, הם. (מ. מַלְאַךְ־הַמָּוֶת'ען), (תלמודיש). דער ענגעל פון טויט; אַ מערדער, אַ טויט־ברייגגער. "דער מלאך־המות זאָרגט זיך ניט צי דער טויטער האָט תכריכים" (שפוו.). "דער מלאך־המות שעכט און בלייבט גערעכט" (שפוו.). "אַ פוילען איז גוט צו שיקען נאָכ'ן מלאך־המות" (שפוו.). "דער מלאך־המות קוקט ניט אין לוח" (שפוו.).

מַלְאַךְ־חַבָּלָה, הם. (פ. מַלְאֲכֵי־חַבָּלָה), (תלמודיש). פאַרדערבענדער ענגעל, בייזער גייסט; שלעכטער מענש.

מְלָאכָה, הוו. (מ. מְלָאכוֹת). אַ'ן אַרבייט, אַ שטיק אַרבייט; אַ פראָפעסיאָן. "פון אַלע מלאכות אין באָד אַריין" (ווער.). "אַ מלאכה פון איהם דאָס צו טהאָן!" (ווער.). "פיעל מלאכות און ווייניג ברכות" (שפוו.). "די מלאכה האָט ליעב צו מאַכען ברכה" (שפוו.). "די שווערסטע מלאכה איז ליידיג צו געהן" (שפוו.). "אַ מלאכה איז אַ מלוכה" (שפוו.). "אַז מע האָט אין דער האַנד אַ מלאכה קומט אַריין די ברכה" (שפוו.). "טהו נאָר פלייסיג דיין מלאכה וועט שוין קומען די מזל־ברכה" (שפוו). "די מלאכה דאַרף מען קענען און יושר דאַרף מען האָבען" (שפוו.). "אַ איד קען אַלע מלאכות: פסח באַקט ער מצות, שבועות איז ער אַ גערטנער, תשעה־באב איז ער אַ זעלנער, סכות איז ער אַ בוי־מייסטער, חנוכה גיסט ער דריידלאַך, ראש־השנה בלאָזט ער שופר" (שפוו.).

מְלָאכֶה'ן, צש. (וואולגאַר). געהן אויפ'ן שטוהל.

מַלְאָכִי, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט, דער נאָמען פון דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעצייהונגען פון מלאכי.

מַלְאֲכֵי־הַשָּׁרֵת, הם. מ. (תלמודיש). די מלאכים וואָס באַדיענען (גאָט, און שטעהען נאָהנט צו זיין טהראָן).

מְלָאפוּם [מַלוּ'פֶּם], הם. דער גע־מיינשאַפטליכער נאָמען פון די צוויי העברעאישע וואָקאַל־צייכענס "וֹ" און "וּ".

מלבוש, הז. (מ. מלבושים). אַ קלייד.

מלבושי־כבוד, מ. עהרען-קליי=דער, פּרעכטיגע קליידער.

מלביש־ערומים, (תלמודיש). הז. דער באַקליידער פון די נאַקעטע (אָרעמע).

מלובש, א. באַקליידעט, אָנגעטהאָן.

מלוה, הז. (מ. מלוים). איינער וועלכער פאַרלייהט געלט.

מלוה־זיין, באַגלייטען, אַרויסבאַ=לייטען; נאָכגעהן (נאָך אַ טויטען).

מלוה־בריבית, הז. (מ. מלוי־בריבית), (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרלייהט געלט אויף פּראָצענט.

מלוה־מלכה, הוו. "די באַגלייטונג פון דער קעניגין", די מאָהלצייט וועלכע מע עסט שבת-צו-נאַכט און מיט וועלכער מע באַגלייט אַרויס דעם שבת.

מלוה־מלכה־זיין, צש. "אַרויסבאַ=גלייטען די קעניגין", עסען די מאָהלצייט פון מלוה-מלכה.

מלוה'טע, הז. (מ. מלוה'טעס). זעה מלוה.

מלווה, (מ. מלווים). זעה מלוה.

מלוה־, זעה מלוה־.

מלוכה, (מ. מלוכות). רעגירונג; קעניגרייך, אימפּעריע; קעניגלי=בעס אַמט, קייזערטהום. "אַ מלאָכה איז אַ מ ל ו כ ה אָבער מע האָט ניט קיין מנוחה" (שפּוו.).

מלומד, הז. (מ. מלומדים). אַ געלערענטער, אַ געבילדעטער, אַ קענער.

מלומדת, הוו. זעה מלומד.

מלומדת'טע, הוו. (מ. מלומדת'טעס). זעה מלומד.

מלח, הז. זאַלץ.

מלחמה, הוו. (מ. מלחמות). שלאַכט, קריעג, קאַמפּף, שטרייט.

מליץ, הז. (מ. מליצים). פאַר=טהיידיגער, אַדוואָקאַט; אַ רעד=נער, אַ שרייבער. "אַ גוטער מ ל י ץ זאָל ער (דער פערשטאָר=בענער) פאַר אונז זיין".

מליץ־יושר, הז. (ביבליש). אַ גוטער פאַרטהיידיגער.

מליצה, הוו. (מ. מליצות). רע=טאָרישער סטיל, שעהנע שפּראַך; אַ שענע פּראָזע, אַ געשליפענער זאַץ.

מלך, הז. (מ. מלכים). קעניג. "הינטער די אויגען מעג מען רע=דען אפילו אויפ'ן פּוילישען מ ל ך" (שפּוו.). "אַ נייער מ ל ך מיט נייע גזירות, אַ נייער יאָהר מיט נייע עבירות" (שפּוו.).

מלך־חסד, הז. (ביבליש). אַ גנע=דיגער קעניג.

מלך־מלכי־המלכים, הז. (לי=טורגיש). דער קעניג פון אַלע קע=ניגען, גאָט.

מלכה, הוו. (מ. מלכות (מלכות)). קעניגין. האָבען אַ מ ל כ ה צום סדר, האָבען די ווייב נעבען זיך ביים אָפּריכטען סדר. "ווי דאָס

ווייב איז אַ מלכּה אום פּסח, איז דער מאַן אַ מלך" (שפּוו.).

מַלְ'כוּת, הוו. הערשאַפט, קיניגטהום; הס. קיניג.

מַלְ'כוּת־בּרויט, הז. אַ געוויסער זאָרט געבעקס וואָס מע באַקט ביי אידען אויף יום־טוב.

מְלָ'כִים, הס. "די קיניגען", דער נאָמען פון אַ ביבלישען בוך (איינגעטהיילט אין צוויי טהיילען, דער ערשטער פון וועלכע רופט זיך "מלכים א'" און דער צווייטער — "מלכים ב'").

מַלְ'כַּת־שְׁבָא, אנוו. די קעניגין פון לאַנד שבא (וועלכע איז געקומען זעהן דעם קעניג שלמה'ס קלוגהייט, ווי די ביבעל דערצעהלט). "אויסגעפוצט ווי מלכּת־שבא" (ווער.).

מְלַ'מֵד, הס. (מ. מְלַמְ'דִים). אַ לעהרער (געוועהנליך אַ לעהרער פון אידישע לעהר־געגענשטאַנדען); אַ ניט־וועלטליכער מענש, אַ נאַרר. "אַז דער מלמד קריגט זיך מיט דער ווייב איז אַז אָך און וועה די תלמידים" (שפּוו.). "איטליכער מלמד איז אַ שטיק שלים־מזל" (שפּוו.). "דער מלמד אַרבייט מיט'ן טייטעל און דער בעל־הבית מיט'ן בייטעל" (שפּוו.). "עס האָט איהם געטראָגען ווי אַ רוח דעם מלמד" (ווער.).

מְלַ'מֵד־זְכוּת־זיין, צש. (תלמודיש). רעדען גוטעס, פאַרטהיידיגען.

מְלַמְ'דוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון אַ מלמד; אַ קנעללונג.

מְלַמְ'דִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ מלמד; נאַרריש, ניט־וועלטליך.

מְלַ'מֶדִיקע, הוו. (מ. מְלַ'מֶדִיקעס). די פרוי פון אַ מלמד.

מִלְעֵיל [מִלְעֶלְ'], או. "אויבען", מיט דעם אַקצענט אויף איינע פון די פאָרלעצטע זילבען.

מַ'לִ'ען, צא. באַשניידען (אַ קינד).

מַלְ'קוֹת, מ. קלעפּ, שמיץ מיט וועלכע מע פלעגט באַשטראָפען (פאַרצייטען ביי אידען) פאַר געוויסע עברות; די שמיץ וואָס די פרומע אידען לאָזען זיך פון אימיצען געבען ערב־יום־כּפּור אַלס אַ'ן אָפּקומענים פאַר זייערע זינד.

מִלְּרַע, או. "אונטען", מיט דעם אַקצענט אויף דער לעצטער זילבע.

מַלְ'שִׁין, הס. אַ פאַרלוימדער, אַ דאָנאָסשטשיק.

מַלְ'שִׁין־זיין, צש. פאַרלוימדען, דאָנאָסעווען.

מֶם, הס. (מ. מֶ'מ'ען). דער נאָמען פון דעם דרייצעהנטען בוכשטאַב (מ) פון דעם אידישען אַלף־בית. שלום־מם, דער נאָמען פון דעם זעלבען בוכשטאַב ווען געשריבען צום ענד פון וואָרט (ם).

מְמָה'־נַפְשָׁךְ, (תלמודיש). "ווי דו ווילסט", אין איטליכען פון די צוויי פאַלען, אויף יעדען פאַל.

מָ'מוֹן, הס. געלט. "עס קאָסט געגוג ממון און דמים" (ווער.).

מָ'מוֹן־קֹ'רַח, הס. אַ גרויסער קאַפּיטאַל. זעה קֹ'רַח.

מְמוּ׳נֶה, הם. (מ. מְמוּ׳נִים). אָנגעשטעלטער, בעאַמטער, אויפזעהער.

מַמְ׳זֵר, הם. (מ. מַמְזֵ׳רִים). אַ אונגעזעצליכעם קינד; אַ חיטרער פאַרשפּיצטער קערל. „אַ ממזר קען מען זיין און קלוג מוז מען זיין“ (שפּוו.). „אַז אַ מוטער שרייט אויף איהר קינד „ממזר!“ מעג מען איהר גלויבען“ (שפּוו.). „דאָס קערבעל איז ניט קיין ממזר“ (שפּוו.).

מַמְ׳זֵר־בְּלְ׳בּוּל, הם. (מ. מַמְ׳זְרֵי־בִּלְבּוּ׳לִים). די באַשולדיגונג אַז אימיצער איז אַ ממזר; אַ פאַלשע באַשולדיגונג.

מַמְ׳זֵר־בֶּן־הַנִּ׳דָה, הם. זעה בֶּן־הַנִּ׳דָה.

מַמְ׳זֵרִ׳יטע, הוו. (מ. מַמְ׳זֵרִ׳יטעס). זעה מַמְ׳זֵר.

מַמְ׳זֵרִ׳יש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ ממזר; חיטרע, פאַרשפּיצט, קונציג.

מַמְזֶ׳רֶת, הוו. (מ. מַמְזֵ׳רוֹת). זעה מַמְ׳זֵר.

מִמֵּי׳לָא, או. נאַטירליך, זעלבסטפאַרשטענדליך, פאָלגליך.

מֵ׳מִית׳ען, צא. מערדערליך שלאָגען.

מְמַ׳לֵא־זיין, צא. ערפילען, אויספילען.

מְמַ׳לֵא־מָ׳קוֹם, הם. (תלמודיש). אַ שטעל־פאַרטרעטער.

מְמַ׳לֵא־מָ׳קוֹם־זיין, צא. אויספילען דעם פלאַץ פון —, פאַרטרעטען די שטעל פון —.

מַמְ׳לִיץ־, זעה מֵ׳לִיץ.

מַמְ׳צִיא־זיין, צוו. ערפינדען. זיך ממציא־זיין, זיך מאַכען די געוואוהנהייט. „ער האָט זיך ממציא געווען צו קומען יעדען טאָג“.

מִמְּצְרַ׳יִם־וְעַד־הֵ׳נָּה, (ביבליש). פון מצרים ביז אַהער, זעהר לאַנג אָדער ווייט.

מִמְּקוֹמְ׳ךָ, זעה מְקוֹ׳נֵן.

מֵמְ׳רָא, הוו. זעה מֵימְ׳רָא.

מַ׳מָשׁ, או. ווירקליך, אין דער טהאַט, טאַקי; אַקוראַט, גענוי. „ער האָט מיך ממש מחיה געווען“. „ממש ווי זיין טאַטע“.

מַמָ׳שׁוּת, הוו. ווירקליכקייט, פעסטקייט, האַפט. „עס האָט קיין ממשות ניט“.

מַמָ׳שׁוּת׳דיג, או. האָבענדיג אַ האַפט, קאָנקרעט.

מֶמְשָׁ׳לָה, הוו. (מ. מֶמְשָׁ׳לוֹת). הערשאַפט, אויבערהערשאַפט, רעגירונג.

מַמְ׳תִּיק־זיין, צא. פאַרזיסען, מאַכען אנגענעהם, מאַכען לייכט צו פאַרשטעהן, פּאָפּולאַריזירען. „ער האָט די זאַך ממתיק געווען מיט אַ משל“.

מַמְתַּ׳קִים, מ. „זיסע זאַכען“, געלט, קלינגערס.

מָן [מַן], הם. די געשמאַקע שפּייז וועלכע פלעגט יעדען מאָרגען אַראָפּפאַלען פון הימעל פאַר די אידען אין דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט. „עס האָט דעם

טעם פון מ ן״. ״האָבן מיר ניט געוואָלט עסען מ ן אין דער מדבר מוזען מיר אצינד עסען צובעלעם״ (שפוו.).

מִן־הַסְתַּם׳, או. זעה מִסְתָּ׳מָא.

מִן־הַצַּד׳, או. פון דער זייט, פון א זייטיגער קוועלע.

מִן־הַשָּׁמַ׳יִם, או. (תלמודיש). פון הימעל, פון גאָט.

מִן־הַשָּׂ׳פָה־וְלַחוּ׳ץ, (תלמודיש). פון די ליפּען ארויס (ניט פון הארצען).

מִן־הַתּוֹ׳רָה, או. (תלמודיש). לויט דעם געזעץ פון דער תורה.

מְנַ׳גֵּן, הם. (מ. מְנַגְּ׳נִים). א זינגער; א קענער פון מוזיק.

מְנַ׳דֵּב, הם. (ט. מְנַדְּ׳בִים). איינער וועלכער שענקט (עפּעס פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען.

מְנַ׳דֵּב־זיין, צא. שענקען (עפּעס פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען).

מָ׳נָה־יָ׳פָה, הוו. (תלמודיש). א שענע פּאָרציע.

מִנְ׳הָג, הם. (מ. מִנְהָ׳גִים). געוואונהייט; זיטע, מאָדע, איינפיהרונג. ״א מ נ ה ג ברעכט א דין״ (שפוו.).

מִנְהַג־הַמְּדִי׳נָה, הם. (תלמודיש). ״די זיטע פון לאַנד״, איינפיהרונג, מאָדע.

מִנְ׳הַג־שְׁטוּת, הם. א נאַרישע מאָדע, א נאַרישע איינפיהרונג.

מַנְ׳הִיג, הם. (מ. מַנְהִ׳יגִים). פיהרער, אָנפיהרער, פאָרשטעהער.

מְנַ׳הֵל, הם. (מ. מְנַהֲ׳לִים). פיהרער, פאַרוואַלטער (פון א ישיבה אָדער א וואָהלטהעטיגער אַנשטאַלט).

מְנוּ׳וָל, הם. (מ. מְנוּוָ׳לִים). העסליכער אָדער עקעלהאַפטער מענש, פאַסקודניק.

מְנוּוֶ׳לֶת, הוו. (מ. מְנוּוָ׳לוֹת). זעה מְנוּ׳וָל.

מְנוּוֶ׳לֶת׳טע, הוו. (מ. מְנוּוֶ׳לֶת׳טעס). זעה מְנוּ׳וָל.

מְנוּ׳חָה, הוו. (מ. מְנוּ׳חוֹת). רוה, אָפּרוה. ״ווער עס ווערט רייך פון גזלה און רציחה דער האָט ניט קיין מ נ ו ח ה״ (שפוו.).

מְנוּ׳חַת־שָׁ׳עָה, הוו. רוה פון א ווײַלע, א קורצער אָפּרוה.

מְנוֹ׳רָה, הוו. (מ. מְנוֹ׳רוֹת). א לייכטער מיט מעהרערע רעהרען. א קאַנדעלאַבער.

מְנוֹ׳רַת־הַמָּ׳אוֹר, הם. ״דער לייכטער פון ליכטיגקייט״, דער נאָמען פון א געוויסען אידישען מאָראַלבוך.

מִנְ׳חָה, הוו. (מ. מִנְ׳חוֹת). א געוויסער זאָרט אָפּפער (פאַרצייטען ביי אידען) וואָס איז באַשטאַנען פון מעהל און אויל; די תּפלה וואָס מע דאַוונט נאָכמיטאָג אָדער פאַרנאַכט איידער די זונן פאַרגעהט.

מִנְ׳חָה־גְדוֹ׳לָה, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט פון מנחה ווען עס ווערט געדאַוונט גלייך נאָכמיטאָג.

מִנְ'חָה־קְטַ'נָה, הוו. (תלמודיש). דאָס געבעט פון מנחה ווען עס ווערט געדאַווענט שפּעט נאָכמי־טאָג אָדער פאַרנאַכט.

מְנַ'חֵם־זיין, צא. טרייסטען.

מְנַ'חֵם־אָב, המ. דער מאָנאַט אָב (דאָס וואָרט "מנחם" [אַ טרייסטער] ווערט צוגעשטעלט, ווייל "אָב" אין ווערלכען תשעה באָב פאַלט אוים איז ביי אידען אַ זעהר טרויעריגער מאָנאַט).

מְנַ'חֵם־אָ'בֵל־זיין, צא. (תלמודיש). "טרייסטען דעם טרויערער", באַזוכען דעם וואָס זיצט שבעה.

מְנִיה'־וּבֵיה [וּבֵיה'], או. (תלמו־דיש). גלייך אויפ'ן אָרט, אויגענ־בליקליך.

מִנְ'יָן, המ. (מ. מִנְיָ'נִים). די צאָהל (פון צעהן פערזאָנען ווערלבע מען מוז ביי אידען האָבען צום דאַוו־נען און צו אַנדערע רעליגיעזע צערעמאָניען); צעהן, אַ צעהנד־ליג. מאַכען אַ מ נ י ן, דאַוונען זאָלבע־צעהנט. "אַ סוד פאַר אַ מ נ י ן לייט" (ווער.). "בעט אַ פאַרך צו אַ מ נ י ן ווערט ער ביי זיך גרוים" (שפּוו). "ניין רבנים קענען קיין מ נ י ן ניט מאַכען, אָבער צעהן שוסטערס יאָ" (שפּוו.).

מְנִי'עָה, הוו. (מ. מְנִי'עוֹת). הינ־דערנים, אָפּהאַלט, שטערונג.

מְנַ'כֶּה־זיין, צא. אַרונטעררעכענען, אַרונטערציהען.

מְנַצֵ'חַ־זיין, צא. זיעגען, באַזיעגען, בייקומען.

מְנַ'קֵר, המ. (מ. מְנַקְּ'רִים). דער וואָס שניידט אַרוים די טרפ'ע אָדערען פון אַ בהמה'ס פלייש כדי אידען זאָלען עס מעגען עסען, אַ טרייבערער. זעה גִיד־הַנָ'שֶׁה.

מְנַ'שֶׁה, אנמ. דער נאָמען פון איי־נעם פון די זיהן פון יוסף; דער שטאַם וואָס איז אַרויסגעקומען פון מנשה.

מַ"ס, אב. מוֹ'כֵר־סְפָ'רִים (ווז.).

מַסֵ'כָה, הוו. (מ. מַסֵ'כוֹת). קרייז, געזעלשאַפט, קאָמפּאַניע.

מְסַ'בִּיר־זיין, צא. ערקלערען, גע־בען צו פערשטעהן.

מְסַ'דֵר, המ. (מ. מְסַדְּ'רִים). איינער וועלכער ברייננט אין אָרדנונג, איינער וועלכער שטעלט צונויף.

מְסַ'דֵר־זיין, צא. איינריכטען, צוזאַ־מענשטעלען, אָראַנזשירען. מסדר־זיין זיך, זיך צוגרייטען, זיך איינפּרובירען, זיך איינאיבען.

מְסַ'דֵר־קִידוּ'שִׁין, המ. אַ רב אָדער אַזוי אַ פערזאָן וואָס פיהרט דורך די צערעמאָניע פון קידושין.

מְסוּ'גָל, א. צוגעפּאַסט, פּאַסיג, גע־איינגנעט, פעהיג.

מְסוּ'כָּן, א. געפעהרליך קראַנק.

מְסוּ'פָּק, א. אין צווייפעל, צווייפעל־האַפט.

מְ'סוֹר, המ. זעה מוֹסֵר.

מְסוֹ'רָה, הוו. (מ. מְסוֹ'רוֹת). אַ זאַך וואָס ווערט איבערגעגעבען פון איין דור צום צווייטען; אַ גע־וויסעם בוך אין וועלכען עס ווערט

געגוי אָנגעגעבען די ריכטיגע אויס־שפּראַכע און אויסלעגונג פון דעם ביבלישען טעקסט.

מְסָ'חַר, המ. (מ. מִסְחָ'רִים). געשעפט, האנדעל.

מְסִי'בָּה, הוו. (מ. מְסִי'בּוֹת). זעה מְסִ'בָּה.

מַ'סִיג־גְבוּל־זיין, צא. (תלמודיש). "פאַרהאַפּען די גרענעץ", פאַר־נעהמען אַ שטיק פון אַ שכנ'ס לאַנד; פאַרהאַפּען עפּעס אויף וואָס אַ'ן אַנדערער האָט אַ רעכט.

מְסַיֵּים־, מְסַיֵּם־זיין, צא. ענדיגען (שרייבען אַ ספר־תורה אָדער לער־נען ש"ס א. ד. ג.).

מְסִי'רָה, הוו. (מ. מְסִי'רוֹת). אַ דאָנאָס, באַשולדיגונג, אַ'ן אַנ־קלאַגע.

מְסִי'רַת־מוֹדָ'עָה, הוו. ערקלערונג, באַקאַנטמאַכונג.

מְסִי'רַת־נֶ'פֶשׁ, הוו. (תלמודיש). דאָס שטעלען זיך אין געפאַהר, זעלבסטאויפאָפּפערונג.

מַ'סִית־וּמֵדִי'חַ, המ. (תלמודיש). אָנהעצער, איינרעדער (צום שלעכ־טען), פאַרפיהרער.

מַ'סֶּ'כֶת, מַסֶּכְ'תָּא, הוו. (מ. מַסְכְ'תוֹת). איינס פון די ביכער אָדער טראַקטאַטען פון תלמוד.

מְסַ'לֵּק־זיין, צא. אָפּצאָהלען.

מַסְ'עֵי, הוו. דער נאָמען פון דער דריי און פערציגסטער סדרה (ווז.).

מִסְ'פָּר, המ. צאָהל.

מִסְ'פָּר־גָ'דוֹל, המ. די גרויסע צאָהל, די געוועהנליכע אַרט פון רעכענען יעדען בוכשטאַב פאַר אַ צאָהל (א—1, ב—2, ג—3, א. א. וו.) אין געגענזאַץ צו "מספר־קטן" (ווז.).

מִסְ'פָּר־קָ'טָן, המ. די קליינע צאָהל, אַ געוויסער אַרט פון צעהלען לויט וועלכער די צעהנדליגער און הונ־דערטער ווערען באַרעכענט אַלס איינציגע צאָהלען, צ. ב. ש.: "שמש" באַטרעפט אין מספר־קטן "גנב" (ווייל דער "ש" ווערט באַ־רעכענט אַלס 3, דער "מ" אַלס 4 און דער "נ" אַלס 5).

מַסְרִי'חַ־זיין, צש. שטינקען.

מַ'סֵר־ען, צא. דאָנאָסעווען, פאַר־ראַטהען, באַשולדיגען.

מְסַ'רֵס־זיין, צא. מאַכען פאַר אַ סריס.

מִסְתָּ'מָא, אז. ווי עס שיינט, קענ־טיג.

מִסְתַּ'פֵּק־בְּמוּ'עָט, המ. (תלמודיש). איינער וועלכער שטעלט זיך צו־פריעדען מיט ווענינ.

מֵעַבְ'דוּת־לְחֵ'רוּת, (ליטורגיש). פון קנעכטשאַפט צו פרייהייט.

מַעֲ'בִיר־נַחֲ'לָה־זיין, צא. (ביבליש). ענטערבען, אַוועקנעהמען דאָס רעכט פון ערבשאַפט פון.

מַעֲ'בִיר־סִדְרָה [סֶדְ'רָה]־זיין, צש. איבערלייענען מיט'ן טראָפּ די סדרה פון דער וואָך.

מַעֲ'בִיר עַל מִדּוֹ'תָיו, המ. (תלמו־דיש). איינער וועלכער איז גרויס־מוטהיג, איינער וועלכער לאָזט איבערגעהן דאָס זייניגע.

מַעֲ׳בִיר־קְרִי׳אָה־זיין, צש. זעה מַעֲ׳בִיר־סִדְרָה־זיין.

מַעֲ׳בַר־יַ׳בּוֹק, הם. דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט די געבעטען וועלכע אַ גוסס דאַרף זאָגען און די געבעטען וואָס מע זאָגט נאָך אַ טויטען.

מֵעֵ׳בֶר־לַיָּם׳, או. (ביבליש). פון יענער זייט מעער.

מְעַ׳גֵּן־זיין, צא. פאַרלאָזען (אַ פרוי).

מַעֲדַ׳נֵּי־מֶ׳לֶךְ, מ. קעניגליכע שפּייזען.

מְעוּבֶּ׳רֶת, א. שוואַנגער.

מָ׳עוֹ׳ז־צוּר, (ליטורגיש). ״שטאַרקער פעלז״, די ערשטע ווערטער פון אַ געבעט וואָס מע זינגט ווען מע צינדט אָן די חנוכה=ליכט. ״אַז דער שעפּס הערט מ ע ו ז ־ צ ו ר און די קאַלב אקדמות מעג מען זייער פלייש אַוועקטראָגען״ (שפּוו. — ד. ה. שעפּסענ=פלייש נאָך חנוכה און קאַלב=פלייש נאָך שבועות טויגען ניט מעהר).

מִ׳עוּט, הם. מינדערצאָהל, מינאָריטעט.

מִ׳עוּט־מִן־הַמִ׳עוּט, הם. (תלמודיש). זעהר ווינציגע צאָהל.

מֵעוֹ׳ר־אֶ׳חָד, פון איין שטיק פעל. תפילין מ ע ו ר ־ א ח ד, תפילין געמאַכט פון איין שטיק פאַרמינט (די פרומע טראָגען אַזעלכע תפילין).

מְעוֹ׳רָב־עִם־הַבְּרִ׳יוֹת, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער איז דורכגעמישט מיט מענשען, געזעליגער אָנגענעהמער מענש.

מְעוֹ׳רֵר־זיין, צא. אויפוועקען, אויפטשובען, אויפמונטערען, באַגייסטערען.

מָ׳עוֹת, מ. געלט. ״אַז מע האָט מ ע ו ת איז מען בעל־הבית״ (שפּוו.). ״אַז גאָט לאָזט לעבען מוז ער דערצו מ ע ו ת געבען״ (שפּוו.). ״ווען כּנים זאָל זיין מ ע ו ת וואָלט איך געווען אַ גרויסער בעל־הבית״ (ווער.).

מָ׳עוֹת־חִ׳טִּים, מ. ״ווייץ=געלט״, דאָס געלט וואָס ווערט אויסגעטהיילט צו אָרעמע פאַר פסח אויף צו קויפען מצה.

מָ׳עוֹת־עֲנִ׳יִּים, מ. געלט וואָס די שטאָדט אָדער די געמיינדע טהיילט צו אָרעמע.

מֵ׳עִיד־זיין, צש. זאָגען עדות, דערצעהלען.

מֵ׳עִיז־זיין, צש. זיך דערוועגען, זיך אַקעגען שטעלען.

מֵ׳עִיז־פָּ׳נִים־זיין, צש. (תלמודיש). האָבען די פרעכהייט, זיך דערוועגען.

מְעַ׳יֵּין, **מְעַ׳יֵּן־זיין**, צש. אַריינקוקען (אין אַ בוך), זיך אַריינטראַכטען, זיך פאַרטיפען.

מַעֲ׳יָן־הַנּוֹבֵ׳עַ, הם. (תלמודיש), אַ קוועלענדער ברונען, אונערשעפּליכער קוואַל.

מַעֲ׳יָן־טָ׳הוֹר, הם. ״אַ ריינער קוואַל״, דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך פאַר אידישע פרויען וואָס ענטהאַלט די מענסטרואַציאָנס=געזעצען.

מע״כ, אב. מַעְ׳לַת־כְּבוֹ׳דוֹ (ווז.).

מְעַ'כֵּב־זַיין, צא. פארהאלטען, פארהינדערען, שטערען.

מְעַ'כֵּב־הַגְאוּ'לָה־זַיין, צא. פארהאלטען די אויסלייזונג (פון דעם אידישען פאלק), פארהינדערען דאָס קומען פון משיח'ן (דורך זינד).

מְעַ'כֵּב־הַקְרִי'אָה־זַיין, צא. פארהאלטען דאָס לייענען פון דער תורה (ווען איין איד האָט אַ געוויסע קלאַגע געגען אַ צווייטען מעג ער זיך באַנוצען מיט דעם דאָזיגען מיטעל אום צו בריינגען די זאַך פאַר דער עפענטליכער אויפמערקזאמקייט און פאָרדערען גערעכטיגקייט).

מְעַ'כֵּל־זַיין, צא. פארדייען.

מעכ"ת, מַעֲ'לַת כְּבוֹד תִּפְאַרְ'תּוֹ (ווז.).

מַעֲ'לָה, הוו. (מ. מַעֲלוֹ'ת). אַ פאָרצוג, אַ'ן אויסצייכנונג, אַ גוטע אייגענשאַפט, אַ'ן אייגענשאַפט. "אלע מעלות קענען ניט זיין אין איינעם" (שפוו.). "עס איז ניטאָ קיין מעלה אָהן אַ חסרון" (שפוו.).

מַעֲ'לֶה־זַיין, צא. אויפהויבען, העכערען. עס איז ניט מעלה און ניט מוריד, עס מאַכט קיין אונטערשייד ניט.

מַעֲ'לֶה־גֵ'רָה־זַיין, צא. ווידער אויפבריינגען און איבערקייען די פאַרשלונגענע שפייז (אַזוי ווי קיה א. ד. ג.), איינער פון די צייכענס דורך וועלכע מע דערקענט די טהירען וואָס אַ איד מעג עסען זייער פלייש.

מַעֲ'לֶה־גֵ'רָה'ן, צא. זעה מַעֲ'לֶה־גֵ'רָה־זַיין.

מַעֲ'לִים־זַיין, צא. פארבערגען, פארלייקענען.

מַעֲ'לַת־כְּבוֹד־תִּפְאַרְ'תּוֹ, "די ווירדע פון זיין פראַכטפולער עהרע", זיין הויכווירדיגע עהרע (אַ העפליכע אַרט פון אַדרעסירען אַ פערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲ'לַת־כְּבוֹ'דוֹ, "די ווירדע פון זיין עהרע", זיין ווירדיגע עהרע (אַ העפליכע אַרט פון אַדרעסירען אַ פערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲלָ'תוֹ, זיין ווירדע, (אַ העפליכע אַרט פון אַדרעסירען אַ פערזאָן אין אַ בריף).

מַעֲ'מָד, הס. אַ באַשטאַנד, אַ געגעשעפט; צושטאַנד.

מַעֲמָ'דוֹת, מ. געוויסע צוזאַמענגעשטעלטע פסוקים פון תנ"ך, אויסצוגען פון תלמוד און תפלות וואָס מע זאָגט נאָך דעם פריהמאָרגעדיגען דאַווענען און נאָכדעם ווי מע האָט אָפגעזאָגט אַ געוויסע צאָהל פון קאַפיטלעך תהלים. "מעמדות (זאָגען) איז וועלוועלער פון תהלים" (שפוו.).

מַעֲ'נֵה־לָ'שוֹן, הוו. (ביבליש). "די רייד פון דער צונג", דער נאָמען פון אַ בוך וואָס ענטהאַלט די תפלות וועלכע ווערען געזאָגט אויפ'ן בית־עולם; אַ געשליפענע צונג, אַ גרויס מויל.

מֵעִנְיָ'ן־לְעִנְיָ'ן, (תלמודיש). פון איין געגענשטאַנד צום אַנדערען.

מְעַ'נֵשׁ־זַיין, צא. באַשטראָפען.

מְעַ׳קֵר׳ען [מַייקרן] , צא. ״אויס=
וואָרצלען״, איבערקעהרען, צורו=
דערן.

מַעֲ׳רָב, הם. וועסט וועסט=זייט,

מַעֲרָ׳בִית, הוו. די תפלות וואָס
ווערען צוגעגעבען צום מעריב גע=
בעט אום יום טוב.

מַעֲרָ׳בִית־דְרוֹ׳מִית , (תלמודיש) .
וועסט=זידליך, אין אַ וועסט=זיד־
ליכער ריכטונג.

מַעֲרָ׳בִית־צְפוֹ׳נִית , (תלמודיש) .
וועס=נאָרדליך, אין אַ וועסט=נאָרד־
ליכער ריכטונג.

מְעָרָה [מַעֲ׳רָה], הוו. (מ. מְעָרוֹת
מַעֲ׳רוֹת]) . אַ הייהל ; אַ געמויער=
טעם שטיבעל אויפגעשטעלט אויף
אַ קבר.

מַעֲ׳רִיב, הם. אַבענד=געבעט.

מַעֲרָ׳כָה, הוו. (מ. מַעֲרָ׳כוֹת). שיק=
זאַל, דאָליע ; שלעכטע דאָליע.
״אַ אידענ׳ס פרנסה איז יגון ואנחה
און זיין גליק איז אַ מ ע ר כ ה ״
(שפוו.). ״דער יצר הרע האָט
תמיד די מ ע ר כ ה ״ (שפוו.).

מְעָ׳רַת־הַמַכְפֵּ׳לָה, הוו. (ביבליש).
אַ געוויסע געמויערטע הייהל אין
פאַלעסטינאַ וואו עס ליגען באַ-
גראָבען די אורפאָטערס און אור=
מוטערס פון דעם אידישען פאָלק.

מַעֲ׳שֶׂה, או. אַלס, אין דער ראָלע
פון, אזוי ווי, אויף דעם שטיי=
גער פון. ״זיך שטעלען מ ע ש ה
גביר״.

מַעֲ׳שֶׂה, הוו. (מ. מַעֲשִׂ׳ים). אַ
טהאַט, אַ האַנדלונג, אַ׳ן אויס=
טהו ; פאַסירונג, באַגעבענהייט,
פאַקט ; אויפרוהר, סקאַנדאַל ;
זאַך, געגענשטאַנד. וואָס איז די
מ ע ש ה ?, וואָס איז דער מעהר ?,
וואָס איז די אורזאַכע ?. זיך אָנ=
טהאָן אַ מ ע ש ה, זיך מאַכען
דעם טויט. אַרבייטען אָדער אָנ=
געבען מ ע ש י ם, מאַכען סקאַנ=
דאַלען. יענע מ ע ש ה, דער
ווייבליכער געשלעכטס=אָרגאַן. קיין
מ ע ש ה ניט, ניט שלעכט, צים=
ליך. געהאַפט אין דער מ ע ש ה,
ניט אונשולדיג אין דער באַציהונגן
ניט פרום. ״דער רב מיט דער
רבי׳צען איז אַ גאַנצע מ ע ש ה,
דער רב אָחן דער רבי׳צען איז אַ
האַלבע מ ע ש ה, און די רבי׳צען
אַליין איז גאָר קיין מ ע ש ה ניט״
(שפוו.).

מַעֲ׳שֶׂה, הוו. (מ. מַעֲ׳שִׂיוֹת,
מַעֲ׳שׂוֹת). ערצעהלונג, געשיכטע ;
סקאַזקע, לעגענדע ; קינדערשע
ערצעהלונג ; אַ׳ן אויסגעטראַכטע
זאַך, אַ ליגען. באָבע=מ ע ש ה
אָדער בבא=מ ע ש ה, קינדערשע
ערצעהלונג, אויסגעטראַכטע זאַך.
״אויף אַ מ ע ש ה פרעגט מען
קיין קשיא ניט״ (שפוו.). ״די
מ ע ש ה האָט שוין אַ באָרד״
(ווער. — ד. ה. זי איז שוין זעהר
אַלט). ״פון מ ע ש ו ת דער=
צעהלען קאָכט מען קיין וויע=
טשערע ניט״ (שפוו.).

מַעֲ׳שֶׂה־נוֹ׳רָא, הוו. אַ שרעקליכע
געשיכטע, אַ׳ן ערצעהלונג פול
מיט וואונדערליכע פאַסירונגען.

מַעֲ׳שֵׂה־נִ׳סִים, הוו. (תלמודיש).
אַ וואונדערליכע פאַסירונג.

מַעֲ'שֵׂה־סְ'דוֹם [סְדֹם], הוו. אויפפיהרונג פון סדום, שלעכטסקייט, גרויזאַמקייט.

מַעֲ'שֶׂה־שֶׁהָ'יָה, הוו. (תלמודיש). אַ זאַך וועלכע האָט פּאַסירט, אַ פאַקט.

מַעֲ'שֵׂה־שָׂ'טָן, או. "די אַרבייט פון טייוועל", צום אומגליק.

מַעֲ'שֵׂי־יָ'דַי (יָ'דָיו), מ. (ביבליש). די אַרבייט פון מיינע (זיינע) הענד.

מַעֲ'שִׂים־בְּכָל־יוֹם, מ. (תלמודיש). פאַקטען פון יעדען טאָג, טעגליכע פּאַסירונגען.

מַעֲ'שִׂים־טוֹ'בִים, מ. (תלמודיש). גוטע טהאַטען. "מ ע ש י ם ט ו ב י ם העלפען ניט, מעשים רעים שאַדען ניט" (שפּוו.).

מַעֲ'שִׂים־רָ'עִים, מ. (תלמודיש). שלעכטע טהאַטען.

מַעֲ'שִׂים־תַּעְתּוּ'עִים, מ. (ביבליש). ווילדע זאַכען, סקאַנדאַלען.

מַעֲ'שִׁיר־זיין, צא. רייך מאַכען.

מַעֲ'שֵׂר, הם. (מ. מַעַשְׂ'רוֹת). אַ צעהנטיל, דאָס צעהנטע טהייל פון די תבואה און פרוכטען וועלכע יעדער איד (פאַרצייטען אין פּאַלעסטינאַ) האָט לויט דעם אידישען דין געמוזט אָפּגעבען פאַר די לויים; אַ צעהנטעל פון די פאַרדיענסטען וואָס געוויסע פרומע אידען צוטהיילען רעגעלמעסיג פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען. פרעגען ווי מע גיט מ ע ש ר פון שטרוי, אַרויסווייזען פאַלשע פרומקייט (ווייל פון שטרוי דאַרף מען אייגענטליך קיין מעשר ניט געבען).

מַעֲ'שֵׂר'ען, צא. אַראָפּגעבען מעשר פון.

מֵעֵת־לְעֵת [מֵעֵת־לֶעֵת], הם. (מ. מֵעֵת־לְעֵת'ען), (תלמודיש). אַ נאַכט מיט אַ טאָג, פיער און צוואַנציג שטונדען.

מַעְ'תִּיק, הם. (מ. מַעְתִּי'קִים). איבערזעצער.

מַ'פָּה, חוו. (מ. מַ'פּוֹת). אַ טוךדעקע וועלכע מע פאַרשפּרייט אויפ'ן עמוד אָדער אויף דעם טיש אויף וועלכען מע לייענט אין שוהל; אַ לאַנד=קאַרטע.

מַפּוֹ'לֶת הוו. אַ רואינע, אַ'ן איינגעפאַלענעם הויז.

מְפוּ'נִיצע, הוו. (מ. מְפוּ'ניצעם). זעה מְפוּ'נָק.

מְפוּ'נָק, הם. (מ. מְפוּנָ'קִים). אַ דעליקאַטנער אָדער פאַרצערטעלטער מענש, אַ'ן אויסטראַכטער, אַ'ן אויסקלייבער.

מְפוּרְ'סָם, הם. (מ. מְפוּרְסָ'מִים). אַ באַוואוסטער, אַ באַריהמטער.

מְפוֹ'רָשׁ, או. אויסדריקליך, דייטליך.

מַפְ'טִיר, הם. דער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לעצטען ביים לייענען אין שוהל און וועלכער לייענט פאַר די הפטורה. געבען מ פ ט י ר, אויפרופען אימיצען צו זאָגען די הפטורה (עס ווערט באַטראַכט אַלס אַ באַזונדער'ער כבוד צו קריגען מפטיר). "איינער האָט האָלט וויער=מילך, דער

צווייטער מפטיר" (שפוו.). "קוים פוצט זיך איינער אָפּ די שטיוועל רופט מען איהם שוין אויף צו מפטיר" (שפוו.). "ער האָט זיך שוין געקויפט מפטיר" (ווער. אויף אימיצען וואָס האָט זיך פאַרדרעהט אין אַ געשעפט אָדער באַגאַנגען אַ נאַרישקייט).

מִפִּיו־הַקָּדוֹש, פון זיין הייליגען מויל.

מְפַיְּס־זיין, צא. איבערבעטען.

מַפִּיל הם., מַפִּיל־קינד, חז. (מ. מַפִּילֶעך, מַפִּיל־קינדער). אַ קינד געבוירען טויט (פאַר דער צייט).

מַפִּיל־זיין, צש. געבערען אַ טויטעם קינד (פאַר דער צייט).

מְפִיצֵי־, הם. מ. די פאַרשפּרייטערס פון —.

מְפִיצֵי־שְׂפַת־עֵבֶר, הם. מ. די פאַרשפּרייטער פון דער העברעאישער שפּראַך (מיט דעם נאָמען רופען זיך פיעלע פאַראיינען וואָס זייער צוועק איז צו פאַרברייטען דאָס שטודיום פון העברעאיש).

מַפִּיק, הם. דאָס פינטעלע אין דעם בוכשטאַב "ה" (אין העברעאישע ווערטער).

מַפָּלָה, הוו. (מ. מַפָּלוֹת). נידערלאַגע, דורכפאַל, אָפּשניט. "המן'ס מפלה". "אויף אַ שלעכטען פּריץ טאָר מען קיין מַפָּלָה ניט בעטען" (שפוו.).

מְפוּלְפָּל, הם. שאַרפזיניגער תלמודיסט.

מַפְלִיג־זיין, צש. איבערטרייבען.

מְפִלְּעֶן, צא. זעה מַפִּיל־זיין.

מְפַלְפֵּל־זיין־זיך. צוו. אַרגומענטירען, דעבאַטירען, דיספּוטירען; זיך גריבלען, זיך פאַרטיעפען.

מַפְסִיק־זיין, צא. אונטערברעכען, אָפּהאַקען (אין מיטען); ריידען (אין דאַווענען).

מְפַצֶּה־זיין, צא. איבערבעטען, פאַרגיטיגען.

מַפְקִיר־זיין, צא. אויפאָפּפערען; לאָזען אויפ'ן צופאַל, לאָזען געהן ווי עס געהט. זיך מפקיר זיין, זיך אויפאָפּפערען.

מְפַרְנֵס־זיין, צא. ערנעהרען.

מְפַרְסֵם־זיין, צא. פאַרעפענטליכען, באַקאַנטמאַכען, פּובליצירען.

מְפָרְשִׁים, הם. מ. די (הויפּט-) קאָמענטאַרען פון תלמוד.

מַפְתֵּחַ, הם. (מ. מַפְתְּחוֹת). שליסעל (צו אַ בוך).

מַ"ץ, אב. מוֹרֶה־צֶדֶק, "דער ריכטיגער לעהרער", אַ רב אָדער אַ דיין.

מְצָאצֶע, הוו. (מ. מְצָאצֶעס). איראָנישע פאַראָדיע אויף "מציאה".

מַצָּב, הם. שטאַנד, צושטאַנד, אומשטאַנד, לאַגע, פאַרהעלטניס.

מַצֵּבָה, הוו. (מ. מַצֵּבוֹת). גראַבשטיין, דענקמאָל. "אויף דער מצבה זיינען אַלע אידען שעהן" (שפוו.).

מְצַד״־, פ. פון דער זייט פון —.

מִצְּ׳דֵי־צְדָ׳דִים, או. פון אַלע זייטען.

מַצְ׳דִיק־זיין, צא. רעכטפערטיגען, ערקלעהרען אַלס גערעכט, פאַרטהיידיגען, פאַרענטפערען.

מַצְ׳דִיק־הַדִין־זיין, צש. (תלמודיש). ערקלעהרען אָדער אָננעהמען אַלס גערעכט דעם אורטהייל (פון גאָט).

מַ׳צָה, הוו. (מ. מַ׳צוֹת). אַ דינער פלאַכער קוכען פון ניט־געזייערטען טייג וועלכע אידען עסען אום פסח. „איינער צו פראַצע, זיעבען צו מצה״ (שפוו.). „וואָס קלעקט פאַר אַ סאָלדאַט אַ מצה״ (שפוו.).

מַ׳צָה־בעקער, המ. (מ. מַ׳צָה־בעקערס). איינער וואָס באַשעפטיגט זיך מיט באַקען מצות. זיצען ווי אַ מצה־בעקער, אַרומגעהן ליידיג אַ גאַנץ יאָהר.

מַ׳צָה־וואַסער, הז. דאָס וואַסער אין וועלכע מע פאַרמישט דאָס מעהל פון וועלכען די מצות ווערען געמאַכט. געהן ווי מצה־וואַסער, שנעל פערקויפט ווערען, האָבען אַ גרויסען אָפּגאַנג. לויפען ווי נאָך מצה־וואַסער, לויפען מיט אימפעט.

מַ׳צָה־שְׁמוּ׳רָה, הוו. מצה געמאַכט פון מעהל אויף וועלכע מע האָט באַזונדערע אַכט געגעבען עס זאָל ניט געזייערט ווערען. זעה חָ׳מֵץ.

מִצְ׳וָה, הוו. (מ. מִצְ׳וֹות). אַ געבאָט, אַ רעליגיעזע פאָרשריפט; אַ פרומע טהאַט. אַ מצוה אויף איהם, רעכט אויף איהם. פאַרקויפען מצוות, פאַרקויפען (אין שוהל) הגבה גלילה אָדער אַנדערע עהנליכע כבודים. „עס איז אַ מצוה אַ אידען צו באַגראָבען״ (שפוו.). „דריי מצוות קריכען פון האַלז אַרויס: אַ צו גרויסער אַפיקומן, אַ ווינטערדיגער שלש־סעודות און די מציצה פון אַ גרויסען גר״ (שפוו.).

מִצְ׳וָה־לְחַ׳סֵר, עס איז אַ מצוה צו מאַכען וויינגער (אַ ווערטעל וואָס מע זאָגט ווען מע נעהמט עפּעס פון אַ קאַרגען).

מִצְוָהִ׳ט׳ניצע, הוו. (מ. מִצְוָהִ׳ט־ניצעס). זעה מִצְוָהִ׳ט׳ניק.

מִצְוָהִ׳ט׳ניק, הוו. (מ. מִצְוָהִ׳ט׳ניקעס). זעה בַּ׳עַל־מִצְוָהִ׳ט׳ניק.

מִצְ׳וָת, הוו. (מ. מִצְ׳וֹות). זעה מִצְ׳וָה.

מְצוֹ׳רָע, המ. (מ. מְצוֹרָ׳עִים). אַ קרעציגער; הוו. דער נאָמען פון דער אַכט און צוואַנציגסטער סדרה.

מִצְ׳וַת־לֹא־תַעֲשֶׂה, הוו. (מ. מִצְ׳וֹות־לֹא־תַעֲשֶׂה). זעה לֹא־תַעֲשֶׂה.

מִצְ׳וַת־עֲשֵׂה [עֶ׳שֶׂה], הוו. (מ. מִצְ׳וֹות־עֲשֵׂה [עֶ׳שֶׂה]). זעה עֲשֵׂה.

מֶ׳צַח־אִ׳שָּׁה־זוֹ׳נָה, המ. (ביבליש). „דער שטערן פון אַ׳ן אויסגעלאַסענער פרוי״, אַ קופערנער שטערן, אונפאַרשעמטקייט.

מְצִי׳אָה, הוו. (מ. מְצִי׳אוֹת). „אַ געפונענע זאַך״, אַ ביליגער איינקויף. עס איז אַ מציאה פון אַ גנב, עס איז שפּאָט־ביליג. וואָס

איז די מ צ י אָ ה מיט איהם ?,
וואָס נעהמט ער זיך איבער ?
"דאָס גאַנצע געלט געהט אַוועק
אויף מציאות" (שפוו.).

מְצִי'אוּת, הוו. די ווירקליכקייט.

מַ'צִיל־זיין, צא. רעטען, העלפען.

מְצִי'צָה, הוו. דאָס אויסזויגען פון
דעם בלוט נאָך דער באַשניידונג.
געבען מ צ י צ ה, באַעהרען אי=
מיצען מיט דער צערמאָניע פון
מציצה.

מַצְלִי'חַ־זיין, צש. האָבען גליק.

מְצַמְ'צֵם־זיין, צא. באַשרענקען; גענוי
באַרעכענען, גענוי צופאַסען.

מִצְנֶ'פֶת. הוו. די קאָפּ=באַדעקונג
פון אַ טויטען.

מְצַ'עֵר־זיין, צא. שמערצען, וועה=
טאָן, באַטריבען.

מְצָרֵף [מְצַ'רֵף]־זיין, צא. צוזאַמענ=
רעכענען, אַריינרעכענען, צורע=
כענען. מ צ ר ף ־ ז י י ן צום בענ=
שען, צורעכענען (אַ זייטיגע פער=
זאָן) כדי צו בענשען מיט מזומן.

מְקַ'בֵּל, המ. (מ. מְקַבְּ'לִים). אַ
נעהמער; איינער וועלכער נעהמט
צדקה.

מְקַ'בֵּל־בְּאַהֲ'בָה־זיין, צא. צונעה=
מען מיט ליבשאַפט, זיין צופרידען
מיט, געדולדיג אויסשטעהן.

מְקַ'בֵּל־נַ'חַת־זיין, צא. האָבען פאַר=
גענינגען, אָנקווועלען.

מְקַ'בֵּל־פָּ'נִים־זיין, צא. (תלמודיש).
אויפנעהמען, עמפפאַנגען, געהן
אַנטקעגען.

מְקַ'בֵּל־קִנְ'יָן־זיין, צש. (תלמודיש).
באַפעסטיגען אַ'ן אָפּמאַך אָדער
קאָנטראַקט דורך דעם וואָס ביידע
צדדים נעהמען אָן אין דער האַנד
די עקען פון אַ פאַטשיילקע.

מְקַ'בֵּל־שַׁ'בָּת־זיין, צש. אויפנעה=
מען אָדער איינווייהען דעם שבת,
זאָגען לכו־נרננה. (ווז.).

מַקְ'דִים־זיין־זיך, צוו. זיך פערדע=
רען, קומען פאָראויס, לויפען
אַפריהער.

מַקְ'דִיש־זיין, צא. ווידמען, אָפּגע=
בען, אָפּפערען.

מִקַּדְמַת־דְּנָא', או. (תלמודיש). פון
פריהער, פון לאַנגע צייטען.

מִקְ'דָּשׁ, הוו. זעה בֵּית־הַמִּקְ'דָּשׁ.

מְקַ'דֵּשׁ־זיין, צא. זיך פאַרלאָבען מיט
(דורך דעם וואָס מע טהוט אָן
דער פאַרלאָבטער אַ רינג אָדער
מע גיט איהר אין דער האַנד אַ
ווערטה=זאַך).

מְקַ'דֵּשׁ־הַשֵּׁם [ה שֵ ם '] ־זיין, צש.
(תלמודיש). "חיילינען דעם נאָמען
(פון גאָט)", טהאָן אַ העלדישע
טהאַט פון גאָטס וועגען, זיך אויפ=
אָפּפערען.

מְקוּ'בָּל, המ. (מ. מְקוּבָּ'לִים). זעה
בַּ'עַל־מְקוּ'בָּל.

מִקְ'וֶה, הוו. (מ. מִקְ'ווֹת, מִקְוָ'אוֹת).
דאָס וואַסער אין וועלכען מע
געהט טבילה. "אין מ ק ו ה לאָזט
מען איבער אַלע עברות" (שפוו.).

מְקוּ'יָם־ווערען, צל. פאַרווירקליכט
ווערען, געשעהן.

מָ'קוֹם, הם. (מ. מְקוֹ'מוֹת)・ אַ'ן אָרט, אַ פּלאַץ; אַ שטאָדט, אַ לאַנד・ אין ווייטע מקומות, אין ווייטע לענדער.

מְקוֹם [מָ'קוֹם]־מְנוּ'חָה, הם. אַ'ן אָרט פון רוה・

מְקוֹם [מָ'קוֹם]־מִקְ'לָט, הם. אַ'ן אָרט וואו זיך צו רעטען, אַ צופלוכט, אַ היים.

מָ'קוֹם־קָ'דוֹשׁ, הם. "אַ הייליגער אָרט", אַ שוהל・

מְקוֹ'נֵן, הם. דער קלאָגער, דער פאַרפאַסער פון איכה. "דאַרויף קלאָגט דאָך דער מ ק ו נ ן" (ווער. — אָפּט פאַראָדירט: "דאַרויף קלאָגט דאָך דער ממקומך").

מָ'קוֹר, הם. (מ. מְקוֹ'רִים)・ קוואַל, אורשפּרונג, אָנהויב.

מִקַח [מֶ'קַח], הם. (מ. מְקָ'חִים)・ פּרייז.

מִקַח־וּמִמְכָּר [מֶ'קַח־וּמִמְ'כָּר]・ הם. (תלמודיש). קויף און פאַרקויף, האַנדעל.

מִקַח [מֶ'קַח]־טָ'עוּת, הם. (תלמודיש). אַ'ן אײַנקויף אָדער אַ האַנדעל וועלכער איז געמאַכט געוואָרען דורך אַ'ן אירטהום אָדער אַ שווינדעל・

מְקַטְ'רֵג, הם. (מ. מְקַטְרֵ'גִים)・ באַשולדיגער, באַשולדיגענדער אַדוואָקאַט; באַשולדיגענדער ענגעל.

מְקַטְ'רֵג־זיין (אויף), צש. אָנרעדען שלעכטס, ברייגען באַשולדיגונגען・

מֶ'קִיאַ'ן, צש. ברעכען, אויסברעכען (פון מאָגען).

מְקַ'יֵּים־, צש. זעה מְקַ'יֵּם־・

מֵ'קִיל, הם. איינער וואָס איז שטענדיג גענייגט צו ענטשיידען רעליגיעזע פראַגען אויף אַ גרינגער אַרט. זעה מַחְ'מִיר・

מְקַ'יֵּם־זיין, צא. ערפילען, אויספילען, טהאָן, פאַרריכטען・

מְקַ'יֵּם־פְּסָק [פְּסַק]־זיין, צש. אויספיהרען דעם אורטהייל (פון געריכט)・

מְקַ'נֵּא, הם. (מ. מְקַנְ'אִים)・ באַניידער, ניט־פאַרגינער.

מְקַ'נֵּא־זיין, צא. באַניידען, ניט פאַרגינען.

מַ'קַף, הם. אַ קורץ פאַסיקעל וואָס דיענט אַלס פאַרבינדונגס־צייכען צווישען צוויי ווערטער (אין העבּ־איש)・

מַקְ'פִּיד, (מ. מַקְפִּי'דִים)・ אַ קאַפּריזנער מענש; אַ'ן איבערקלייבער, אַ פּעדאַנט.

מַקְ'פִּיד־זיין, צש. זיין גענוי, גענוי אָפּהיטען, איבערקלייבען.

מִקֵּץ', הוו. דער נאָמען פון דער צעהנטער סדרה (ווז.).

מְקַ'צֵּר־זיין, צא. פאַרקירצען, מאַכען קורץ; זיך פאַסען קורץ.

מְקַ'צֵּר־יָ'מִים־(וְשָׁ'נִים)־זיין, פאַרקירצען (אומיצען) די טעג (און יאָהרען), פאַרביטערען דאָס לעבען・

מִקְ'צַת, הם. אַ קליינער טהייל, אַ ביסעל, אַ קליינינקייט.

מִקְ'צַת־מִן־הַמִקְ'צַת, המ. אַ גאַנץ קליינער טהייל, אַ קליין ביסעלע.

מְקָרֵב [מְקַ'רֵב]־זיין, צא. דערנעהענטערען, באַפריינדען.

מִקְ'רֶה, המ. (מ. מִקְ'רִים). צופאַל.

מַקְ'רִיב־זיין, צא. אָפּפערען. זיך מקריב־זיין, זיך אויפאָפּפערען.

מַקְ'שָׁן, המ. (מ. מַקְשָׁ'נִים). איינער וועלכער האָט די געוואוהנהייט נאָכאַנאַנד צו פרעגען קשיות. „אַ מקשן פאַלט תמיד אין דער בלאָטע אַריין" (שפוו.).

מַר־בַּר־רַב־אַ'שִׁי, (תלמודיש). מר דער זוהן פון רב־אשי, אַ גרויסער געלעהרטער וועלכער האָט געלעבט גלייך נאָך דער אָפּשליסונג פון תלמוד. „ער מיינט ער איז אַ גאַנצער מר־בר־רב־אשי".

מַר־מְמָ'וֶת, (ביבליש). ביטערער פון טויט.

מַר־נֶ'פֶשׁ, המ. (מ. מָ'רֵי־נֶ'פֶשׁ), (ביבליש). אַ פאַרביטערטער, אַ פאַראומערטער.

מָ'רָא־דְאַתְ'רָא, המ. (תלמודיש). דער דיין אָדער דער רב פון דער שטאָדט.

מָ'רָא־דְעַלְ'מָא־כּוּ'לָא, המ. (תלמודיש). דער האַרר פון דער גאַנצער וועלט, גאָט.

מַרְ'אֶה, המ. געשטאַלט, געזיכט, אויסזעהן.

מַרְ'אֵה־כֹהֵן [כּ'הֵן], המ. (ליטורגיש). דאָס אויסזעהן פון דעם כהן (ווערטער גענומען פון די יום־כפור'דיגע תפלות וואו עס ווערט באַשריעבען ווי שעהן דער כהן־גדול האָט אויסגעזעהן. דער אויסדרוק ווערט געוועהנליך געברויכט אין שפּאַס אויף אַ געזיכט וואָס איז אויסגעְרייטעלט פון שכרות).

מַרְ'אֵה־מָ'קוֹם, המ. אַ'ן אָנווייזונג אויף די שטעלע וואו אַ זאַך געפינט זיך.

מַרְ'גִישׁ־זיין, צא. פיהלען, דערפיהלען, שפירען.

מְרַגְ'לִים, המ. מ. די מענער וועלכע משה האָט געשיקט אויסצופאָרשען דאָס לאַנד פון כנען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מָרְדְ'כַי, אנמ. דער נאָמען פון דעם מאַן אין וועלכענס הויז אסתר איז אויפגעהאָדעוועט געוואָרען, ווי עס ווערט דערצעהלט אין בוך „אסתר".

מָ'רָה־שְׁחוֹ'רָה, הוו. (תלמודיש). מעלאַנכאָליע, באַטריבטקייט, פאַראומערטקייט, אומעט.

מַרְוִוי'חַ־, **מַרְוִי'חַ־זיין**, צא. פראָפיטירען, פאַרדיענען.

מְרוּ'צֶה, א. צופריעדען, גערן, איינשטימענד.

מָ'רוֹר, המ. עפּעס ביטערס (אַזוי ווי חריין א. ד. ג.) וואָס מע עסט צום סדר אין אנדענק אָן די ביטערע ליידען וואָס אידען זיינען אויסגעשטאַנען אין מצרים.

מְרַ'חֵם־זיין־זיך, צוו. זיך דערבאַרמען, האָבען מיטלייד.

מַרְ'חִיק־זיין, צא. דערווייטערען, זיך האלטען פון דער ווייט.

מֶרְ'חָץ, המ. (מ. מֶרְחֶצָ'אוֹת, מֶרְ'חֶצ'יען). שוויץ־באָד.

מֶרְ'חָק, המ. (מ. מֶרְחָקִים [מֶרְחַ'קִים]). אַ ווייטקייט, אַ ווייטע שטרעקע, אַ ווייטער פאַרוואָרפענער פלאַץ. פאָהרען אין די מ ר ח ק י ם, פאָהרען אין ווייטע לענדער.

מֶרְ'חָק־רַב, המ. אַ ווייטע שטרעקע.

מַרְחֶשְׁ'וָן, המ. זעה חֶשְׁ'וָן.

מְרִי'דָה, הוו. (מ. מְרִי'דוֹת). אַ'ן אויפשטאַנד, אַ בונד, אַ רעוואָלוציאָן.

מֵרְ'כָא־טִפְּ'חָא, געוויסע צוויי טראָפּ= צייכענס: "ֽ" (מרכא) און "֖" (טפחא). פּים ווי אַ מ ר כ א ־ ט פּ ח א, קרומע פּים.

מַרְ'עִישׁ־עוֹ'לָם (עוֹלָ'מוֹת)־זיין, צש. (תלמודיש). איינלייגען די וועלט, מאַכען אַ ליאַרעם.

מַרְ'פֵּא־לָ'שׁוֹן, (ביבליש). די היילונג (ד. ה. די רייד) פון דער צונג. "אויף מ ר פּ א ־ ל ש ו ן קומט אַ מתנת יד" (שפּוו. — ד, ה. פאַר ריידען קריגט מען אָפּט קלעפּ).

מַרְשַׁ'עַת, הוו. אַ שלעכטע בייזע פרוי.

מָ'רַת, הוו. מאַדאַם, פרוי. מ ר ת פרומע תחיה, פרוי פרומע זאָל לעבען.

מַ'שָּׂא, הוו. (מ. מַשָּׂ'אוֹת). לאַסט, שווערע לאַסט. "ברויט אונטער=

וועגס איז קיין מ ש א ניט" (שפּוו.).

מַ'שָּׂא־וּמַ'תָּן, המ. (תלמודיש). נעהמען און געבען, קויף און פאַרקויף, האַנדעל. "דער בעסטער מ ש א ־ ו מ ת ן איז מיט גאָט" (שפּוו.).

מַ'שָּׂא־כְּבֵ'דָה, הוו. (ביבליש: כָּבֵד'). אַ שווערע לאַסט.

מַ'שׂא־פָּנִים [פָּ'נִים], המ. (ביבליש). פאַרטייליכקייט.

מַשְׁבִּי'עַ־זיין, צא. באַשווערען (בייזע גייסטער א. ד. ג.).

מִשַּׁ'בָּת־לְשַׁ'בָּת, (תלמודיש). פון שבת צו שבת, איין מאָל אין וואָך.

מַשְׁגִּי'חַ, המ. (מ. מַשְׁגִּי'חִים). אויפזעהער, אַכטגעבער (אויף אַ רעליגיעזער אָדער וואָהלטהעטיגער אנשטאַלט).

מַשְׁגִּי'חַ־זיין, צש. אַכטונג געבען, אויפפּאַסען.

מְשַׁ'דֵּךְ־זיין, צא. פאַרהייראַטהען, צונויפּברייגען (אַ הייראַטהס־פאַרטיי). מ ש ד ך ־ ז י י ן זיך, זיך פאַרבינדען (מיט אימעצען) דורך הייראַטה.

מ'שֶׁה, אנמ. דער נאָמען פון דעם זוהן פון עמרם און פון יוכבד, וועלכער האָט אַרויסגעפיהרט די אידען פון מצרים און האָט זיי געגעבען די תורה וועלכע ער האָט געקריגען פון גאָט אויפ'ן באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט. אַ מ ש ה (אמעריקאַניש) , אַ פּראָסטער אונוויסענדער איד. "רב

מ ש ה מעג מאָשקע טאָר ניט״ (שפוו.).

מ'שֶׁה־רַבֵּ'נוּ, הם. אונזער לעהרער משה. ״מ ש ה ־ ר ב נ ו האָט מיט די אידען אויך ניט געקענט אויסקומען״ (שפוו.).

מְשוּ'גָע, א. (מ. מְשוּגָ'עִים). פאַרריקט, וואַהנזיניג; ווילד, צורייצט, צוטראָגען, קאַפּריזנע. מ ש ו ג ע אויף טויט, זעהר פאַרריקט, זעהר ווילד. ״פריש און געזונד און מ ש ו ג ע״ (ווער.). ״אַז מע זאָגט מ ש ו ג ע גלויב״ (שפוו.). ״ביסטו מ ש ו ג ע לאָז דיך בינדען״ (שפוו.). ״מ ש ו ג ע מטורף און פאַרדרעהט נאָר יענעם די קאָפּ״ (שפוו.).

מְשוּגָ'עִים־הויז, הז. (מ. מְשוּגָ'עִים־הייזער). דול־הויז, אירענהויז.

מְשוּ'גֶעִ'ן, א. פאַרריקט, וואַהנזיניג. ״מ ש ו ג ע נ ע געגנז מ ש ו ג ע'נ ע גריוועו״ (שפוו.). ״איטליכער מ ש ו ג ע'נ ע ר ווערט אום תמוז קלאָר״ (שפוו.). ״אַלע מ ש ו ג ע'נ ע שלאָגען יענעם די פענסטער אוים״ (שפוו.).

מְשוּגַ'עַת, הוו. (מ. מְשוּגַ'עַת'ען). פאַרריקטהייט, וואַהנזין; קאַפּריז, פאַרוועלעניס, ווילדער געדאַנקען.

מַשְׁ'וֶה, **מַשְׁ'וֶוה־זיין**, צא. אויסגלייכען, באַפרידיגען, פאַרגיטיגען, באַצאָהלען. מ ש ו ה ־ ז י י ן אימיצען פאַר זיין טרחה, באַצאָהלען אימיצען פאַר זיין מיה.

מְשוּ'לָח, הם. (מ. מְשוּלָ'חִים). אַ געשיקטער, אַ געזאַנדטער; אַ רייזענדער אַגענט; איינער וועלכער פאָהרט ארום קלייבען געלט פאַר אַ רעליגיעזע אָדער וואָהלטהטיגע אַנשטאַלט.

מְשוּלַ'חַת (אייגענטליך מְשֻׁלַּ'חַת), הוו. (מ. מְשוּלַ'חַת'ען). אָנשיקענעם.

מְשוּ'לָש, א. דרייפאַכיג. אַ הדס וואָס איז מ ש ו ל ש, אַ הדס וואָס זיינע בלעטער וואַקסען צו דריי אין אַ רייה (די פרומע געברויכען בלויז אַזעלכע הדסים).

מְשוּ'מָד, הם. (מ. מְשוּמָ'דִים). אַ געטויפטער איד; אַ'ן אויסוואורף, אַ שורקע. ״בעסער צעהן מ ש ו מ ד י ם איידער איין שלעכטע ווייב״ (שפוו.). ״דעם אידען איז אַ מאָהל בעסער ווי דעם מ ש ו מ ד: דער איד קען זיך שמד'ען, דער מ ש ו מ ד ניט״ (שפוו.). ״אַ מ ש ו מ ד אין דער משפחה קומט אַמאָל אויך צוניץ״ (שפוו.).

מְשוּ'מָד־לְהַכְ'עִים, הם. זעה מוּ'מָר־לְהַכְ'עִים.

מְשוּמַד'יסקע, א. האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ משומד; זעהר פאַרדאָרבען.

מְשוּמֶ'דֶת, **מְשוּמֶ'דֶת'טע**, הוו. (מ. מְשוּמֶ'דֶת'טעם). זעה מְשוּ'מָד.

מְשוּ'נֶה, א. ווילד, פרעמד, אונגעהייער.

מְשוּ'נֶה'דיג, א. זעה מְשוּ'נֶה.

מְשוּעְ'בָּד, א. פאַרשקלאַפט, אונטערוואָרפען, אונטעריאָכט; פאַרפליכטעט, געצוואונגען.

מְשוּ'פָּע, או. קרום, אין אַ קרומער ליניע.

מְשוּ'פָּעדיג, א. זעה מְשוּ'פָּע.

מְשוֹ'רר, הם. (מ. מְשוֹרְרִים [מְשָׁר'רִים]). אַ זינגער, אַ כאָרזינגער; אַ דיכטער, אַ פּאָעט.

מְשַ'חֵד־זיין, צא. באַשטעכען, אונטערקויפען, געבען חאַבאַר.

מַשְ'חִית, הם. (מ. מַשְׁחִי'תִים). צושטערער, פאַרניכטער, איינער וועלכער מאַכט אָן שאָדען; אַ טייוועל.

מְ'שַׁ'ג־זיין, צא. באַגרייפען, פאַרשטעהן.

מָשִׁי'חַ, הם. (מ. מְשִׁי'חִים). "דער געזאַלבטער", דער דערלייזער אויף וועלכען דאָס אידישע פאָלק וואַרט (לויט דער טראַדיציאָן וועט ער אַרויסקומען פון דעם קעניג דוד'ס פאַמיליע). פאַלשער משיח, איינער פון די פיעלע פאַרפיהרערס וועלכע זיינען ערשיענען פון צייט צו צייט צווישען דעם אידישען פאָלק און האָבען זיך אַרויסגעגעבען אַלס דערלייזערס געשיקט פון גאָט. "וואַרטען ווי אויף משיח'ן". "אַז משיח וועט קומען וועלען אַלע קראַנקע געהיילט ווערען נאָר דער נאַרר וועט אַ קאַליעקע בלייבען" (שפוו.).

מָשִׁי'חַ־בֶּן־דָּ'וִד, הם. דער געזאַלבטער (ערלייזער) דער זוהן פון דוד. זעה מָשִׁי'חַ.

מָשִׁי'חַ־בֶּן־יוֹ'סֵף, הם. דער געזאַלבטער (דערלייזער) דער זוהן פון יוסף (עס ווערט געגלויבט אַז איידער עס וועט קומען דער ריכטיגער דערלייזער פון דעם אידישען פאָלק וועלכער וועט שטאַמען פון דוד'ס פאַמיליע וועט זיך צוערשט באַוויזען אַ דערלייזער פון דעם שטאַם פון יוסף וואָס וועט פּרובּירען אויסלייזען דאָס אידישע פאָלק, אָבער זיין אויסלייזונג וועט קיין האַפט ניט האָבען און ער וועט פאַלען באַזיעגט פון זיינע פיינד; ערשט נאָך איהם וועט קומען דער ריכטיגער דערלייזער "משיח בּן דוד").

מִשְׁ'כַּב־זכוּר, הם. (תלמודיש). אוננאַטירליכער פאַרקעהר צווישען מענער.

מַשְׁ'כּוֹן, הם. (מ. מַשְׁכָּ'נוֹת). אַ פּפאַנד, אַ פאַרזעצטער געגענשטאַנד, אַ זאַלאָג, אַ זיכערהייט. "משכון ביד שלום בקעשענע" (שפוו.).

מַשְ'כִּיל, חם. (מ. מַשְׂכִּי'לִים). אַ'ן אויפגעקלעהרטער. זעה הַשְׂכָּ'לָה.

מִשְׁ'כָּן, הם. דאָס (גאָטעס) געצעלט וואָס אידען האָבען אויפגעשטעלט אין דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מְשַׁ'כֵּר־זיין, צא. באַרוישען.

מָ'שָׁל, הם. (מ. מְשָׁ'לִים). פאַבעל, אַלעגאָריע, אַנעקדאָטע; צוגלייך, ביישפּיעל. געבען אַ משל, געבען אַ ביישפּיעל. "יעדער משל האָט זיין נמשל" (שפוו.).

מִשְׁלוֹ'חַ־מָ'נוֹת, (ביבליש). די איינפיהרונג צו שיקען איינער דעם אַנדערען עסען־זאַכען און געטראַנ־

קען אום פורים; פורים־געשאַנק. זעה שַׁ'לַח־מָ'נוֹת.

מְשַׁלִ'יחַ־זיין, צא. אוועקשיקען, ארויסשיקען.

מִשְׁ'לֵי, המ. דער נאָמען פון אַ ביב־לישען בוך וואָס ענטהאַלט מאָ־ראַל־לעהרען און שפּריכווערטער פון קעניג שלמה.

מְשַׁ'לִישׁ־זיין, צא. איינלעגען ביי אַ שליש.

מְשַׁ'לְמִ'ען, צא. באַצאָהלען.

מְשָׁ'לְ'ען, צש. רעדען מיט פּאַבּעֶלען אָדער מיט אַנעקדאָטען.

מְשַׂמֵּ'חַ־זיין, צא. דערפרעהען, מאַכען לוסטיג. זיך משמח־זיין, זיך לוסטיג מאַכען, הוליען.

מַשְׁמָ'עוּת, או. ווי עס זעהט אויס, ווי עס שיינט.

מְשַׁ'מֵשׁ, המ. (מ. מְשַׁמְ'שִׁים). באַ־דיענער.

מְשַׁ'מֵשׁ־זיין, צא. באַדיענען.

מְשַׁ'מֵשׁ־הַמִּ'טָּה־זיין, צש. (תַּלְמו־דיש). צוזאַמענקומען געשלעכט־ליך.

מִשְׁ'נָה, הוו. אַ געוויסער טהייל פון תלמוד (ווז.); אַ'ן איינציגער פּאַ־ראַגראַף פון דער משנה (מ. מִשְׁ'נוֹת).

מְשַׁ'נֶּה־זיין, צא. פאַרענדערען, ענדערען, בייטען; בייטען אָדער ניט האַלטען וואָרט.

מְשַׁ'נֶּה־בְּדִבּוּ'רוֹ, המ. איינער וואָס בייט זיין וואָרט, איינער וואָס האַלט ניט זיין צוזאָג.

מְשַׁ'נֶּה מָ'קוֹם מְשַׁ'נֶּה מַ'זָּל, (תַּל־מודיש). דער וועלכער ענדערט דעם פּלאַץ ענדערט זיין גליק.

מְשַׁ'נֶּה־שֵׁם־זיין, צש. ענדערען דעם נאָמען (געוועהנליך: פון אַ גע־פעהרליך־קראַנקען אַלס אַ מיטעל צו ברעכען די קראַנקהייט).

מִשְׁ'נֵה־תּוֹ'רָה, הוו. (ביבליש). "די ווידערהאָלונג פון דער תורה", דאָס בוך דברים (ווז.).

מִשְׁנָיוֹת [מִשְׁנָ'יוֹת], המ. דער טעקסט פון דער משנה אָהן דער גמרא (זעה תַּלְ'מוּד); אַ באַנד פון משניות (מ. מִשְׁנַ'יוֹת'ען).

מְשַׁ'עֵר־זיין, צש. פאַרמוטהען, טרעפען, אויסרעכענען; זיך פאַר־שטעלען.

מִשְׁפָּ'חָה, הוו. (מ. מִשְׁפָּ'חוֹת). פאַ־מיליע, פאַרוואַנדשאַפט; פאַרוואַנד־טע פערזאָן. "איטליכע משפחה האָט זיך איהר גע'סרחה" (שפּוו.). "עס בלייבט אין דער משפחה" (ווער.). "אָן דעם איז קיין ברכה וואָס רעדט אויף זיין משפחה" (שפּוו). "ווער עס האָט אַ גע־האַנגענעם אין דער משפחה פאַר דעם זאָל מען קיין שטריק ניט דערמאָנען" (שפּוו.). "אז מע האָט ליעב די ווייב האָט מען ליעב איהר משפחה" (שפּוו.).

מִשְׁפַּח'יטע, הוו. (פאַרעכטליך). זעה מִשְׁפָּ'חָה.

מִשְׁ'פָּט, המ. (מ. מִשְׁפָּ'טִים). אור־טהייל, געריכטס־אורטהייל; פּראָ־צעס. "גאָט איז גערעכט און זיין משפט איז גערעכט" (ווער.).

"בייך משפט מוז מעןביידע צדדים אויסהערען" (שפוו.).

מִשְׁפָּ'טִים, הוו. דער נאָמען פון דער אכצעהנטער סדרה (ווז.).

מִשְׁ'פַּט'עֶן, צא. ריכטען, אורטהיילען. זיך משפט'ען, זיך פראָצעסירען, זיך סודיען. פאַר'משפט'ען, פעראורטהיילען. צו'משפט'ען, פעראורטהיילען.

מִשְׁפִּי'עַ־זיין, צא. באאיינפלוסען, איינפלוסען.

מַשְׁ'קֶה, הוו. (מ. מַשְׁ'קוֹת, מַשְׁקָ'אוֹת). א געטראַנק; שטאַרקעס געטראַנק. "עס איז ניטאָ קיין שלעכטע משקה פאַר א שיכור, קיין שלעכטע מטבע פאַר א סוחר און קיין מיאוס'ע נקבה פאַר א נואף" (שפוו.). "א יתומה איז א וואָלוועלע משקה" (שפוו.).

מִשְׁקוֹ'לֶת, הוו. גלייכגעוויכט, בילאַנץ. שטעהן אויף משקולת, שטעהן אויף א וואַקעלדיגען פלאַץ, זיך קוים האַלטען.

מִשְׁ'קָל, המ. געוויכט, וואג; מאָס (אין פּאָעזיע).

מְשַׁ'קֵר־זיין, צש. זאָגען ליגען.

מְשָׁ'רֵת, המ. (מ. מְשָׁרְ'תִים). דיענער, באדיענטער, אָנגעשטעלטער. "פון א שלעכטען משרת האָט דער בעל־הבית נאָר צרות" (שפוו.). "ווי די שררות אזוי איז דער משרת" (שפוו.).

מְשָׁ'רֶת'טע, הוו. (מ. מְשָׁ'רֶת'טעס). זעה מְשָׁרֵת.

מְשָׁרְ'תֵי־קְהִ'לָה, מ. די אָנגעשטעלטע פון דער געמיינדע.

מִשְׁתַּ'דֵל־זיין־זיך, צוו. זיך באמיהען, זיך איינשטעלען, חאָדאַטייסטווען.

מִשְׁ'תֶה, הוו. (מ. מִשְׁ'תּוֹת). מאָהלצייט, הוליאַנקע.

מִשְׁ'תֶּה־וְשִׂמְ'חָה, הוו, (ביבליש). א מאָהלצייט און א הוליאַנקע, א הוליאַנקע.

מְשַׁ'תֵּין־זיין, צש. אָפּשלאָגען וואסער.

מִשְׁתַּ'תֵּף־זיין־זיך, צוו. זיך באטהייליגען, נעהמען א'ן אנטהייל.

מֵת [מֶת], המ. (מ. מֵ'תִים). א טויטער. "ווי די מתים עסען אזא פנים האָבען זיי" (שפוו.). "ווען צוויי מתים געהען טאנצען ווער וועט שבת מאכען" (שפוו.).

מֵת [מֶת]־מִצְ'וָה, המ. (מ. מֵ'תֵי־מִצְ'וָה). א טויטער וועלכען די געמיינדע מוז באערדיגען אויף איהרע קאָסטען.

מִתְאַ'סֵף־זיין־זיך, צוו. זיך פאַרזאמלען.

מִתְבּוֹ'דֵד־זיין־זיך, צוו. זיך אָפּזונדערען, לעבען אין איינזאמקייט.

מִתְבּוֹ'נֵן־זיין־זיך, צוו. זיך באטראכטען, זיך אריינטראכטען.

מִתְגַ'בֵּר־זיין־זיך, צוו. זיך שטארקען (איבער'ן יצר־הרע א. א. וו.).

מִתְוַ'דֶּה־, מִתְוַ'דֶּה־זיין־זיך, צוו. באקענען (אויף זינד), באַרייען;

זאָגען דאָס געבעט פון ווידוי.

מִתְוַכֵּ'חַ־זיין־זיך, צוו. דיספּוטירען, דעבאַטירען, זיך שטרייטען, זיך האַמפּערען.

מָ'תוֹן, הם. אַ געלאַסענער אָדער רוהיגער מענש.

מָ'תוֹק־מִדְבַשׁ', (ביבליש). זיסער פון האָניג, זעהר זיס, זעהר אַנגענעהם.

מָ'תוֹק־מִזֶ'פֶת, זיסער פון פעך (אַ פּאַראָדיע אויף מָ'תוֹק־מִדְבַשׁ', ווז.).

מְתוּשֶׁ'לַח, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען מאַן וועלכער האָט געלעבט פאַר'ן מבול און האָט ערדרייכט דאָס עלטער פון 969 יאָהר, ווי די ביבעל דערצעהלט.

מִתְחַ'יֵב־, מִתְחַ'יֵיב־זיין־זיך, צוו. זיך פאַרפּפליכטען, פאַרשפּרעכען.

מִתְחַ'כֵּם־זיין־זיך, צוו. זיך קליגען.

מִתְחַ'תֵּן־זיין־זיך, צוו. זיך פאַרבינדען דורך הייראַטה (מיט אימיצען).

מִתְיָאֵשׁ [מִתְיַ'אֵשׁ]־זיין־זיך, צוו. פאַרצווייפלען.

מִתְיַ'חֵס־זיין־זיך, צוו. שטאָלצירען, זיך ריהמען (מיט אַ געוויסען פאַרוואַנדטען).

מִתְיָי'אֵשׁ־, זעה מִתְיָאֵשׁ־.

מִתְיַי'חֵס־, זעה מִתְיַ'חֵס־.

מִתְיַ'עֵץ־זיין־זיך, צוו. זיך באַראַטהען.

מְתִי'קוּת, הוו. זיסקייט, אַנגענעהמקייט.

מַתֶּכֶת [מַתְּ'כֶת], הוו. (מַתְּ'כוֹת). מעטאַל.

מַ'תִּיר־זיין, צא. ערלויבען, ערקלערען אַלס געזעצליך.

מַ'תִּיר־אֲסוּ'רִים, הם. (ביבליש). אַ באַפרייער פון געפאַנגענע.

מַ'תִּיר־דָם [דַם]־זיין, צא. (תלמודיש). ערקלערען אימיצען בלוטפריי, ערקלערען אימיצענ'ס לעבען אויסער דעם שוץ פון דעם (אידישען) געזעץ.

מַ'תִּיר־נֶדֶר [נֶ'דֶר]־זיין, צא. אויפלייזען אַ נדר (ווז.), ערקלערען אַ נדר אַלס ניט בינדיג. זעה הַתָּ'רַת־נְדָ'רִים.

מִתְכַּוֵין־, מִתְכַּוֵן־ [מִתְכַ'וֵן־], זעה מְכַ'וֵן־.

מַתְ'מִיד, הם. (מ. מַתְמִי'דִים). אַ פלייסיגער שילער, אַ פלייסיגער מענש.

מֶת'ן, צש. (וואולגאַר) שטאַרבען, קראַפּירען.

מַ'תָּן־בְּסֵתֶר, הם. (ביבליש). אַ געהיימער געשאַנק (צו אָרעמע לייט); באַשטעכונג, חאַבאַר; אַ קלאַפּ אין די אונטערשטע טהיילען פון קערפּער.

מַ'תַּן־תּוֹ'רָה, הם. (תלמודיש). דאָס נעבען פון דער תורה צו דעם אידישען פאָלק אויף דעם באַרג סיני. קומען נאָך מתן־תורה, קומען צו שפּעט.

מִתְנַ'גֵד, הם. (מ. מִתְנַגְ'דִים). אַ געגנער; איינער וועלכער איז אַ געגנער פון אָדער געהערט ניט צו

דער סעקטע פון חסידים.

מְתְנַ'גֵד־זיין־זיך, צוו. זיך שטעלען אנטקעגען, פראָטעסטירען.

מַתָּ'נָה, הוו. (ט. מַתָּ'נות). געשאנק, פרעזענט, גאָב.

מַתָּ'נָה־לְדְרָ'שָׁה, הוו. דרשה־געשאנק. זעה דְרָ'שָׁה.

מְתְנַ'צֵל־זיין־זיך, צוו. זיך ענטשולדיגען, זיך פארענטפערען.

מַתְ'נַת־יַד, המ. (ביבליש). געשאנק, פרעזענט; באַשטעכונג; חאבאר; א זעץ מיט דער האנד.

מְתְעַ'סֵק־זיין־זיך, צוו. זיך באַשעפטיגען.

מִתְעַ'סְקִים, המ. מ. די וועלכע גרייטען צו דעם טויטען צו דער באערדיגונג.

מִתְפַּ'לֵל, חמ. (מִתְפַּלְ'לים). איינער וועלכער דאווענט.

מִתְפַּ'לֵל־זיין, צש. בעטען, דאווענען.

מְתַ'קֵן־זיין, צא. פאַרריכטען, ווידער אויפריכטען (אַ זינדיגע זעעלע דורך געוויסע מיסטישע אָדער קאַבאַליסטישע מיטלען).

מְתַקְ'נֵא־זיין־זיך, צוו. קריגען קנאה (אויף אימיצען).

מַתְ'רֶה־זיין, צא. אָנזאָגען, ווארנען.

מִתְרַ'חֵק־זיין־זיך, צוו. זיך דערווייטערען.

מִתְרַ'עֵם־זיין, צוו. טורמלען אויף, זיך באַקלאָגען אויף, אונצופרידען זיין מיט.

נ.

נ, חמ. דער פערצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אלס 50. צום ענד פון א וואָרט געשריבען „ן". זעה נוּן.

נָא, „נ אָ האלב־געבראָטען", „נ אָ איז איין און פופציג" (ווערטלאך וואָס מע זאָגט צו אייבעם וועלכער זאָגט אָפט „נ אָ" אָדער „נו").

נְאוּם, (ביבליש). „דאָס וואָרט פון", אונטערצייכענט פון (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט ביי אידען פאר דער אונטערשריפט, אין א בריעף אָדער א דאָקומענט).

נִ'אוּף, המ. בוהלעריי, געשלעכטליכע אויסגעלאַסענהייט, פראָסטיטוציאָן, זנות.

נאָב־, די באַדייטונג פון העברעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פאָרוואָרט „נאָב־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

נֶאֱ'מָן, הס. (מ. נֶאֱמָ'נִים). „אַ'ן אָנפאַרטרויטער“, איינער בײַ וועלכען מע לעגט איין געלט; אויפזעהער, אויפפּאַסער.

נֶאֱמָ'נָה*, הוו. (מ. נֶאֱמָ'נוֹת). (ניט אידישער) גלויבען, רעליגיאָן.

נֶאֱמָ'נוּת, הוו. די שטעלע אָדער דאָס אַמט פון אַ נאמן; צוטרוי, פאַרטרויען; עהרליכקייט, עהרע. אויף מיינע נ א מ נ ו ת!, אויף מיין עהרע!. „דעם ליגנערס נ א מ נ ו ת איז ווי דעם מסור׳ס רחמנות“ (שפּוו.).

נֶאֱמָ'ניטע, הוו. (מ. נֶאֱמָ'ניטעם). זעה נֶאֱ'מָן.

נאַפקע, הוו. (מ. נאַפקעס). הורר, פּראָסטיטוטקע. זעה נַפְ'קָא.

נאַפקע־בַּ'יִת, הס. (מ. נאַפקע־בַּ'יִת'ען). הורר־הויז.

נאַפקעניק, הס. (מ. נאַפקעניקעס). הורערע־יעגער, אויסגעלאַסענער מענש.

נִבְ'הָל־וְנִשְׁתּוֹ'מֵם, א. צושראָקען און פאַרטומעלט, איבערראַשט.

נְבוּ'אָה, הוו. (מ. נְבוּ'אוֹת). פאָראויסזאָגונג, פּראָפעציייהונג; די פעהיגקייט צו פּראָפעצייען. „בײַ אַ קינד איז די נ ב ו א ה אין מויל“ (שפּוו.).

נְבוּכַדְנֶאצַּר, אנס. דער נאָמען פון אַ געוויסען באַבילאָנישען קעניג וועלכער האָט אײַנגענומען פּאַלעסטינא און פאַרטריבען די אידען אין בבל, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נְ'בוּל־פֶּה, הס. (תלמודיש). שמוציגע אויסגעלאַסענע רייד.

נִבְ'זֶה, הס. (מ. נִבְ'זִים). אַ'ן עקעלהאַפטער אָדער געמיינער מענש.

נִבְ'זִייק, הס. (מ. נִבְ'זִייקעס). זעה נִבְ'זֶה.

נִבְ'זִייגקייט, הוו. אַ'ן עקעלהאַפטע אָדער געמיינע פערזאָן.

נִבְ'חָר, הס. (מ. נִבְחָ'רִים). אויסערוועהלטער, דעלעגאַט, דעפּוטאַט.

נָ'בִיא, הס. (מ. נְבִ'יאִים). איינער וועלכער זאָגט פאָראויס די צוקונפט, אַ פּראָפעט. „דאָס האַרץ איז אַ האַלבער נ ב י א“ (שפּוו.). „ווען אַלע מענשען וואָלטען געווען נ ב י א י ם וואָלטען ניט געוועזען קיין ענויים“ (שפּוו.). „אַ גאַנצער נאַרר איז אַ האַלבער נ ב י א“ (שפּוו.).

נְבִי'אָה, הוו. (מ. נְבִ'יאוֹת). זעה נָ'בִיא.

נְבִי'אָהיטע, הוו. (מ. נְבִי'אָהיטעם). זעה נָ'בִיא.

נְבִי'אוֹת, הוו. זעה נְבוּ'אָה.

נְבִ'יאִים, הס. מ. „די פּראָפעטען“, די ביכער פון די פּראָפעטען אין דער ביבעל (אײַנגעטהיילט אין „נביאים־ראשונים“ און „נביאים־אחרונים“, ווז.).

נְבִ'יאִים־אַחֲרוֹ'נִים, הס. מ. (תלמודיש). „די שפּעטערע פּראָפעטען“, מיט דעם נאָמען רופען זיך די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: ישעיה, ירמיהו, יחזקאל,

הושע, יואל, עמוס, עובדיה, יונה, מיכה, נחום, חבקוק, צפניה, חגי, זכריה, מלאכי (ווז.).

נְבִיאִים־וּכְתוּבִים [וּכְּתוּ'בִים] : המ. מ "די פראָפעטען און די שריפטען", אלע ביכער פון דער ביבעל אויסער די פינף ביכער פון משה.

נְבִיאִים־רִאשׁוֹנִים, המ. מ. (תלמודיש). "די ערשטע פראָפעטען", מיט דעם נאָמען רופען זיך די פאָלגענדע ביכער פון דער ביבעל: יהושע, שופטים, שמואל א׳, שמואל ב׳, מלכים א׳, מלכים ב׳ (ווז.).

נְבִי'אִיש, א. פראָפעטיש.

נְבֵי'לָה, הוו. (מ. נְבֵי'לוֹת). זעה נְבֵ'לָה.

נָ'בָל, המ. א נידערטרעכטיגער מענש.

נְבָ'לָה, הוו. (מ. נְבָ'לוֹת). א שענדליכע טהאַט, א סקאַנדאַל.

נְבֵ'לָה, הוו. (מ. נְבֵ'לוֹת). דער טויטער קערפּער פון א טהיער; א פיה אָדער פלייש פון א פיה וואָס איז ניט געקוילעט געוואָרען לויט דעם אידישען דין אָדער וואָס האָט זיך ארויסגעוויזען נאָך דער אונטערזוכונג צו זיין טרף; מאָגערעס אָדער ניט געזונדעס פלייש; א׳ן אָפּגעלאָזענע אָדער אונציכטיגע פרוי.

נְבֵ'לוֹת־וּטְרֵ'פוֹת, מ. (תלמודיש). פארבאָטענע (לויט דעם אידישען דין) פליישען אָדער שפּייזען.

נָ'גֶד, פ. קעגען.

נגה"ש, אב. נֵם גָ'דוֹל הָ'יָה שָׁם (ווז.). זעה חֲנוּ'כָּה־דרעהדעל.

נְגוּ'לֶע [נְ'געלע], הז. (מ. נְגוּ'לעךְ [נְ'געלעךְ]). פארקלענערונג פון נִ'גוּן (ווז.).

נִ'גּוּן, המ. (מ. נִגּוּ'נִים). מעלאָדיע, געזאַנג.

נִגְ'זָל, המ. א בארויבטער, א געקריוודעטער. "ער איז געבאָך א יון א נגזל" (איראָנישער אויסדרוק).

נִגְ'זָר, א. באַשטימט, באַשעערט.

נָ'גִיד, המ. (מ. נְגִי'דִים). א רייכער מאַן. "א נגיד האָט פיינט כבוד ווי א קאַץ סמעטענע" (שפּוו.). "אז מע רייבט זיך ארום א נגיד רייבט מען זיך אויס א לאָך" (שפּוו.). "א נגיד קומט אָפּ און א׳ן אָרעמאַן קומט אויף איז נאָך אלץ ניט גלייך" (שפּוו.).

נְגִי'דָה, הוו. (מ. נְגִי'דוֹת). זעה נָ'גִיד.

נְגִי'דוּת, הוו. רייכקייט.

נְגִי'דִיש, א. באַלאַנגענדיג צו א נגיד; רייך, גרויסאַרטיג.

נְגִי'דֶתִ'יטע, הוו. (מ. נְגִי'דֶתִ'יטעס). זעה נָ'גִיד.

נְגִי'נָה, הוו. (מ. נְגִי'נוֹת). זינגען, מוזיק; מעלאָדיע, געזאַנג; אַקצענט, טראָפּ.

נְגִישׂוֹת [נְגִי'שׂוֹת], מ. פּייניגונגען, פארפאָלגונגען.

נִגְ'לֶה, המ. (קאַבאַליסטיש). דאָס

אַנטפּלעקטע, דאָס אָפענע, דער־יעניגער טהייל פון רעליגיאָן וואָס האָט צו טהאָן בלויז מיט אַנט־פּלעקטע אָפענע ערשיינונגען און איז דייטליך און פאַרשטענדליך אין געגענזאַץ צו "נסתר" (ווז.) וועלכער איז דער פאַרבאָרגענער אָדער מיסטישער טהייל.

נִגְ'מָר, א. אָפּגעשלאָסען, געענדיגט (פון א'ן אָפּמאַך).

נֶ'גַע, המ. (מ, נְגָ'עִים). אַ פּלאָג, א'ן אָנשיקעניס; אַ פּערזאָן וועלכע דערעכט און פון וועלכער מע קען ניט לויז ווערען.

נֶ'גַע־צָרַ'עַת, המ, (מ. נֶ'גַע־צָרַ'עַת'ען), (ביבליש). "א'ן אויס־שלאָג פון קרעץ", אַ פּלאָג, א'ן אָנשיקעניס; אַ פּערזאָן פון וועל־כער מע קען ניט לויז ווערען.

נֶ'גַע'ן, צא. פּלאָגען, דערעסען, גרי־זשען, יאַדען.

נְדָ'בָה, הוו. (מ. נְדָ'בוֹת). געשאַנק, בייטראַג, שטיצע. "אַ גמילות־חסד איז ביי גאָט טהייערער ווי אַ נדבה" (שפּוו.). "אַ קאַליעקע גיט מען גיכער אַ נדבה ווי אַ תלמיד־חכם" (שפּוו.).

נַדְ'בָן, המ. (מ. נַדְבָ'נִים). אַ פריי־גיביגער אָדער וואָהלטהעטיגער מענש, אַ געבער.

נַדְבָ'נוּת, הוו. פרייגיביגקייט, וואָהל־טהעטיגקייט.

נַדְ'בָנ'טע, המ. (מ. נַדְ'בָנ'טעס). זעה נַדְ'בָן.

נִ'דָה, הוו. (מ. נִ'דוֹת). אַ פרוי אין דער צייט פון איהרע מאָנאַטליכע.

נְדוּנְ'יָא, הט. זעה נָדָן.

גְדְ'חֶה, המ. "א'ן אָפּגעלעגטער", אַ אידישער פאַסט־טאָג וועלכער ווערט אָפּגעלעגט פון שבת אויף זונטאָג.

נָ'דיב, המ. (מ. נְדִי'בִים). זעה נַדְ'בָן.

נָדָן [נַ'דַן], הכ. (מ. נְ'דַנִ'ים). געלט אָדער אַנדערע זאַכען וואָס עלטערען גיעבען זייער זוהן אָדער זייער טאָכטער אַלס הייראַטה־געשאַנק, אויסשטייער. "נדן און ירושה געהען מיט'ן טייוועל אין חברותא" (שפּוו.). "אַ שעהן מיידעל איז אַ האַלבער נדן" (שפּוו.). "נדן קענען עלטערען געבען אָבער ניט קיין מזל" (שפּוו.). "נדן און קעסט דויערען איבער די פּרעסט" (שפּוו.). "דער נדן געהט אַוועק אויף שדכנות" (ווער.).

נֶדֶר [נֶ'דֶר], המ. (מ' נְדָ'רִים). אַ צוזאָג, אַ פאַרשפּרעך, אַ הייליגער פאַרשפּרעך.

נֶהֱ'נֶה־זיין, צש. געניסען, פּראָפיטי־רען, ציהען נוצען אָדער פאַרגע־ניגען.

נֶהֱ'רָג־ווערען, צל. "געטייט ווע־רען", צוקאַליעטשעט אָדער פאַר־קריפּעלט ווערען.

נֶהֱ'רָג'ען, צא. זעה הוֹ'רג'ען.

נוֹ'אֵף, המ. (מ. נוֹ'אֲפִים). אַ גע־שלעכטליך אויסגעלאַסענער מענש. "דריי מענשען האָט גאָט פיינד: א'ן עושר אַ גנב, א'ן אָרעמאַן אַ בעל־גאוה און א'ן אַלטען נואף" (שפּוו.).

נו׳אְפ׳ען, צש. בוהלען, הוררען.

נוֹגֵ׳עַ־זיין, צא. אָנריהרען, באריהרען; אָנגעהן, אארען, קימערען.

נוֹגֵ׳עַ־בְּדָ׳בָר, הם. (מ. נוֹגְ׳עִים־בְּדָ׳בָר), (תלמודיש). א פאראינטערעסירטער אין דער זאך, איינער וועלכען די זאך באריהרט.

נוֹגֵ׳עַ־בְּכָבוֹד [בְּכָ׳בוֹד]־זיין, צא. אָנריהרען די עהרע, באליידיגען.

נוֹ׳גֵשׂ, הם. (מ. נ׳ֹגְ׳שִׂים). א׳ן אונטערדריקער, א פייניגער.

נוֹ׳גֵשׂ־זיין, צא. פייניגען, אונטערטרייבען, צווינגען.

נוֹ׳הֵג־זיין־זיך, צוו. זיך פיהרען, זיך אויפפיהרען, האָבען די געוואָהנהייט.

נוֹ׳הֵג־כָּ׳בוֹד־זיין, צש. (תלמודיש). אָפגעבען עהרע, רעספעקטירען.

נוֹ׳חַ, אנמ. זעה נ׳ֹחַ.

נוֹ׳טֶה, א. געניינט.

נוֹ׳טֶה־לָ׳מוּת, הם. (מ. נוֹ׳טִים־לָ׳מוּת). איינער וועלכער ליעגט צום שטארבען, א שטערבענדער, א געפעהרליך קראנקער.

נוֹ׳טֶה־לָ׳מוּת׳דיג, א. (תלמודיש). שטערבענד, געפעהרליך קראנק.

נוֹטְרִיקִין [נוּטְרִי׳קִין], הם. (תלמודיש). ״פארקירצונג״, דאָס געפינען אין א וואָרט א פארבאָרגענעם מיין דאדורך וואָס מע טייטשט אויס איטליכען בוכשטאב אלס אָנפאנג פון א וואָרט, אזוי ווי: ש ב ת איז נוטריקין שֵׁ׳נָה בְּשַׁ׳בָּת תַּעֲ׳נוּג (שלאָפען אום שבת איז א פארגעניגען).

נוֹ׳לָד־ווערען, צל. געבאָרען ווערען.

נוֹ׳לָד־מָ׳הוּל, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער איז געבאָרען א באשניטענער.

נוּן, הם. (מ. נוּ׳נ׳ען). דער נאָמען פון דעם פערצעהנטען בוכשטאב (נ) פון דעם אידישען אלף־בית. לאנגע־נ ו ן, שלוס־נ ו ן, דער בוכשטאב ״ן״ (צום ענד פון א וואָרט).

נוֹסַח [נוּ׳סַח], הם. (מ. נוֹסְחָ׳אוֹת). טעקסט, לעזעארט.

נוֹסַח [נוּ׳סַח]־אַשְׁ׳כְּנַז, הם. ״דער דייטשער טעקסט״, א געוויסער טעקסט פון די אידישע געבעטען געוועהנליך געברויכט צווישען די מתנגדים.

נוֹסַח [נוּ׳סַח]־הָאֲרִ״י, הם. דער טעקסט פון די אידישע געבעטען לויט די פאָרשריפטען פון דעם גרויסען קאבאליסט יצחק לוריא וועלכער ווערט געברויכט צווישען א טהייל פון די חסידים.

נוֹסַח־סְפָרַד [נוּ׳סַח־סְפָ׳רַד], הם. ״דער שפאניאָלישער טעקסט״, א געוויסער טעקסט פון די אידישע געבעטען, געוועהנליך געברויכט צווישען די חסידים.

נוֹסֵ׳עַ, הם. (מ. נוֹסְ׳עִים). רייזענדער.

נוֹצְ׳רִי, הם. דער וועלכער קומט פון דער שטאָדט נַצְ׳רֶת, קריסטוס; א קריסט (מ. נוֹצְ׳רִים).

נו'קֵם־זיין־זיך, צוו. ראַכע נעהמען, זיך אָפּרעכענען.

נו'קֵם־וְנו'טֵר, הם. (מ. נוֹקְ'מִים־וְנוֹטְ'־ים), (ביבליש). איינער וועלכער טראָגט לאַנג אַ האַס, אַ ראַכזיכטיגער מענש.

נו'שֵׂא־חֵן־זיין, צש. (ביבליש). אויסנעהמען, געפעלען.

נו'שֵׂא־פָּ'נִים־זיין, צא. (ביבליש). זיין פריינדליך צו, אַרויסווייזען פּאַרטייליכקייט צו, שוינען, שאַנעווען.

נו'תֵן, הם. (מ. נוֹתְ'נִים). אַ געבער.

נו'תֶנ'יטע, הוו. (מ. נו'תְנ'יטעס). זעה נו'תֵן.

נו'תְנ'יען, צא. געבען.

נִזְ'הָר, א. אָפּגעהיט, באַהיט.

נִ'זוק־ווערען, צל. געשעדיגט אָדער צוקאַליעטשעט ווערען.

נִ'זוק'יען, צא. שעדיגען, קאַליעטשען.

נְזִיד־עֲדָשִׁים [עֲדַ'שִׁים], הם. (ביבליש). דאָס געקעכטס פון לינזען (פאַר וועלכען עשו האָט פאַרקויפט זיין רעכט פון ערשט-געבאָרענשאַפט, ווי די ביבעל דערצעהלט).

נְזִי'קִין, הם. "שאָדענס", דער נאָמען פון דער פיערטער אָפּטהיילונג פון תלמוד (ווז.) וועלכע ענטהאַלט די אידישע געזעצען וועגען שאָדענערזאַץ און אַנדערע ציוויל-געזעצען. זעה שַ"ס.

נָ'זִיר, הם. (מ. נְזִי'רִים). איינער וואָס לעבט אָפּגעזונדערט פון דער וועלט, אַ'ן אַסקעט.

נ'חַ, אנם. דער נאָמען פון דעם מאַן וועלכען גאָט האָט געראַטעוועט פון דער פאַרפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט; הוו. דער נאָמען פון דער צווייטער סדרה (ווז.). שרייבען נ ח מיט זיעבען גרייזען, זעהר שלעכט אויסלעגען (אין שרייבען). "נ ח מיט'ן קאַטצענמח" (ווער. אויף איינעם וואָס הייסט נח און איז אַ גרויסער נאַרר).

נ"ח, אב. נִשְׁ'אָר־חַ'יָב (ווז.).

נַ'חוּם, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייהונגען פון נחום.

נְחוּת־דַרְ'גָא, הם. (תלמודיש). נידריגער שטאַנד, נידעריגע אָפּשטאַמונג.

נַחְ'זוֹר־לְעִנְיָ'נֵנוּ, לאָמיר זיך אומקעהרען צו אונזער געגענשטאַנד (פון געשפּרעך).

נַחֲ'לָה, הוי. (מ. נַחֲ'לוֹת, נַחֲלָ'אוֹת). אַ'ן ערבשאַפט, הויז אָדער לאַנד וועלכע בלייבען נאָך אימיצענ'ס טויט; אייגענטהום, מאַיאָנטעק.

נֶחָ'מָה, הוו. (מ. נֶחָ'מוֹת). אַ טרייסט, אַ טרייסטונג; אַ פרייד, אַ פאַרגעניגען. "איידער מע דערלעבט די נ ח מ ה געהט אויס די נשמה" (שפּוו.).

נְחֶמְ'יָה, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס

בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפּע־
צייהונגען פון נחמיה.

נָ'חָש־הַקַּדְמוֹ'נִי, הם. (תלמודיש).
די ערשטע שלאַנג (וועלכע האָט
איינגערעדט דעם ערשטען מענ־
שען צו עסען פון די פאַרבאָ־
טענע פרוכט ווי די ביבעל דער־
צעהלט.

נַ'חַת, הוו. פרייד, פאַרגעניגען,
שטאָלץ. קלייבען אָדער שעפּען
נחת, אַנקוועלען, שטאָלצירען.

נַ'חַת־רוּ'חַ, הוו. (תלמודיש). פרייד,
פאַרגעניגען.

נַ'חַת'דיג, א. פאַרשאַפענדיג פאַר־
געניגען, אַנגענעהם.

נְטִיָּ'ה, הוו. (מ. נְטִ'יוֹת). נייגונג,
ריכטונג, טענדענץ.

נְטִי'לַת־יָדַיִם, הוו. (תלמודיש). דאָס
וואַשען פון די הענד (פאַר'ן עסען).

נְטִי'לַת־לוּ'לָב, הוו. (תלמודיש).
די מצוה פון שאָקלען לולב.

נ"י, אב. נֵ'רוֹ־יָאִיר (ווז.).

נִי'אוּף, הם. זעה נִ'אוּף.

נִי'גוּן, הם. (מ. נִיגוּ'נִים). זעה נִ'גּוּן.

נִי'דָה, הוו. (מ. נִי'דוֹת). זעה נִ'דָּה.

נִי'זוֹק־, זעה נִ'זוֹק־.

נִי'חָא, א. (תלמודיש). ליעב, רעכט.
"אַז איהם איז רעכט איז מיר
ניחא" (ווער.).

נִי'טַל *, הם. זעה נִ'תָּל.

נִי'כָּר, א. זעה נִ'כָּר.

נִי'מוּס, הם. מאָדע, זיטע, איינפיה־
רונג, עטיקעטע.

נִיסָ'יוֹן, הם. (מ. נִיסְיוֹ'נוֹת). זעה
נִסָ'יוֹן.

נִי'סִים, הם. מ. זעה נֵס.

נִי'סָן, הם. דער זיבענטער מאָנאַט
פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט
געוועהנליך אין מערץ־אַפּריל און
האָט דרייסיג טאָג. "אין ניסן
איז גוט צו שטאַרבען אָבער נאָר
פאַר יענעם" (שפּוו.). "ראש חדש
ניסן איז אַ טהייערער ביסען"
(שפּוו. — ווייל אין מאָנאַט ניסן
פאַלט פסח וועלכער קאָסט אַפּ
זעהר פיעל).

נִי'צוֹל־, זעה נִ'צוֹל־.

נִי'צוֹץ, הם. אַ פונק, אַ שפּור. "ער
האָט אַ ניצוץ פון זיין זיידען".
"עס איז אין איהם קיין ניצוץ
אידישקייט ניטאָ".

נִיצָ'חוֹן, הם. (מ. נִיצְחוֹ'נוֹת). זעה
נִצָּ'חוֹן.

נִישְׁקָ'שֶׁה, או. ניט שלעכט, מי־
טעלמעסיג, ציעמליך; אר. נאָר
ניט געזאָרגט! עס מאַכט ניט
אויס! "נישקשה ער וועט
שוין ביי מיר אויסגעריסען ווערען".

נִישְׁקָ'שֶׁה'דיג, א. ניט שלעכט, מי־
טעלמעסיג.

נַ"דְ, אב. נְבִי'אִים (וּ)כְּתוּבִים (ווז.).

נִכְ'בַּד, א. (מ. נִכְבָּדִים [נִכְבַּ'דִים]).
אַ'ן אַנגעזעהנער מאַן.

נִכְבַּ'דֵי־הָעִיר', הם. מ. די אָנגעזעהע־
נע לייט פון דער שטאָדט.

נֶ'כֶד, הם. דער איניקעל פון.
נכד־הרב, דער איניקעל פון
דעם רב.

נִבְ'לָל, א. איינגעשלאָסען, אריינגע־רעכענט

נִבְ'נָע, הם. (מ. נִבְנָ'עִים). אַ'ן אונ־טערטהעניגער אָדער שוואכמוטהי־גער מענש, איינער וועלכער איז ביי זיך אראָפּגעפאלען.

נִבְ'נָע'דיג, או. אונטערטהעניג, שוואכמוטהיג.

נְבָ'סִים, מ. גיטער, אייגענטהום.

נִבְ'פֶּה, הוו. די פאליגע קראנקהייט, עפילעפסיע.

נִבְ'פֶּה'ניק, הם. (מ. נִבְ'פֶּה'ניקעם). א קאפּריזנער, פארביסענער אָדער בייזער מענש.

נ'כָּר, א. קענטיג, באמערקבאר.

נִבְ'שָׁל, א. געשטרויכעלט.

נִבְ'תָּב, הם. (מ. נִכְתָּ'בִים). אַ'ן איינגעשריבענער (בירגער). "א געבאָרענער איז ער א קאָוונער א נ כ ת ב איז ער אין סלוצק און א בעלם אין קיידאַן" (ווער.).

נִמְ'אָס (ומָ'אוֹס), א. זעהר עקעלדיג.

נִמְ'נוּ־וְגָמְ'רוּ, (תלמודיש). "זיי האָ־בען געצעהלט די שטימען און האָבען באשלאָסען", עס איז פעסט געבליבען.

נִמְ'צָא, או. עס קומט אלזאָ אויס, אלזאָ, פאָלגליך,

נִמְ'שָׁל, הם. (מ. נִמְשָׁ'לִים). די צוגעגליבענע זאך, דער מיין פון א פאבעל. זעה מָ'שָׁל.

נְגַתְ'קָה, (ביבליש). זעה עַל־יְהוָֹה וְעַל־מְשִׁי'חוֹ.

נֵם [נֶם], הם. (מ. נִ'סִים). אַ'ן אי־בערנאטירליכע ערשיינונג אָדער פאסירונג, א וואונדער; א וואונ־דערליכע רעטונג אָדער הילף. לעבען מיט נ ס י ם, לעבען פון ווינד. ניט האָבען קיין זיכערע עקזיסטענץ. עס האלט זיך אויף נ ס י ם, עס האלט זיך קוים. "גאָט'ס נ ס י ם — דריי לאָקשען־טעפּלאך אין איינעם" (ווער.—ווען איינער וואונדערט זיך איבער א קלייניגקייט).

נֵס־בְּתוֹךְ־נֵס [נֶס־בְּתוֹךְ־נֶס], הם. (תלמודיש). א וואונדער אין א וואונדער, א דאָפּעלטער וואונ־דער.

נֵס [נֶס]־גָ'דוֹל־הָ'יָה־שָׁם, (תלמו־דיש). זעה חֲ'נוּכָּה־דרעהדעל.

נִסָ'יוֹן, הם. (מ. נִסְיוֹ'נוֹת). פּרוף. פּרופונג (מיט וועלכער גאָט פרופט דעם מענשען). ביי־שטעהן א נ ס י ו ן, זיך ניט לאָזען פארפיה־רען.

נִ'סִים־וְנִפְלָ'אוֹת, מ. וואונדער און זעלטענע ערשיינונגען, גרויסע וואונדער.

נְסִי'עָה, הוו. (מ. נְסִי'עוֹת). א רייזע.

נֶ'סֶךְ, הם. זעה יַ'יִן־נֶ'סֶךְ.

נִסְתַּ'לֵק־ווערען, צל. אוועקגענומען ווערען, שטארבען (פון א זעהר הייליגען מאַן).

נִסְ'תָּר, הם. די לעהרע פון דאָס וואָס איז פארבאָרגען, קבלה (ווז.); א פארבאָרגענער, א פרו־

מער מאַן וועלכער וויזט זיך ניט אַרויס פאַר דער וועלט.

נ״ע, אב. נִשְׁמָ׳תוֹ־עֵ׳דֶן, זיין נשמה איז אין גן עדן (געשריבּען נאָך דעם נאָמען פון אַ געשטאָרבּען).

נָע־וָנָד [נַע־וָנַד׳], א. (בּיבּליש). פאַרוואָגעלט, אַרומוואַנדערענדיג פון איין פּלאַטץ צום אַנדערען, אָהן אַ הֵיים.

נַע־וָנַד׳ניק, הם. (מ. נַע־וָנַד׳ניקעס). איינער וועלכער וואַנדערט אַרום פון איין פּלאַטץ צום אַנדערען, אַ מענש אָהן אַ היים.

נַע־וָנַד׳עווען, צש. אַרומוואָגלען, זיין נע־ונד.

נְעִי׳לָה, הוו. דער לעצטער טהייל פון די געבּעטען פון יום־כּפּור וועלכען מע זאָגט נאָהענט צום אָבענד.

נְעִי׳מוּת, הוו. זאַנפטקייט, מילדקייט.

נַעֲ׳לֶה־מֵעַל־כָּל־סָ׳פֵק, א. איבּער יעדען צווייפעל, אָהן אַ צווייפעל.

נֶ׳עֱלָם, הם. (מ. נֶעֱלָ׳מִים). ״אַ פאַרבּאָרגענער״, איינער וועלכער איז ניט איינגעשריבּען אַלס בּירגער. זעה נִכְ׳תָּב.

נֶעֱ׳לָם־ווערען, צל. פאַרשוואונדען ווערען.

נְעַנוּ׳עִים, מ. (ליטורגיש). די בּאַוועגונגען וועלכע מע מאַכט בּיים שאָקלען לולב.

נֶעֱ׳נָש־ווערען, צל. בּאַשטראָפט ווערען.

נֶעֱ׳צָר, א. פאַרשטאָפּט, האַרט־לייבּיג.

נַעֲ׳רָה־הַמְאוֹרָ׳שָׂה, הוו. (בּיבּליש). אַ פאַרלאָבּטע יונג־פרוי (וועלכע איז פאַרגוואַלטיגט געוואָרען). ״אַ קול פון אַ נ ע ר ה ־ ה מ א ו ר ש ה״ (ווער.).

נַעֲרִי׳צְךָ, זעה כֶּ׳תֶר.

נָפוּ׳חַ, הם. (מ. נְפוּ׳חִים). ״די אויפבּלאָזונג״, דער אומפאַנג, דער פאַרנעהם, די גרויס. ״אַ פונט אייזען האָט אַ גרעסערען נ פ ו ח ווי אַ פונט בּליי״.

נִפְ׳טָר, הם. (מ. נִפְטָ׳רים). אַ געשטאָרבּענער.

נִפְ׳טָר־ווערען, צש. שטאַרבּען.

נְפִי׳חָה, הוו. (מ. נְפִי׳חוֹת). אַ פאָרץ.

נְפִי׳לִים, הם. מ. (בּיבּליש). געוויסע ריעזען וועלכע האָבּען געלעבּט פאַר דער פאַרפלייצונג, ווי די בּיבּעל דערצעהלט.

נִפְ׳לָא, א. (מ. נִפְלָ׳אִים; וו. נִפְלָ׳אָה, מ. נִפְלָ׳אוֹת). וואונדערבּאַר.

נַפְ׳קָא, הוו. (מ. נַפְ׳קוֹת). (תלמודיש). הורר, פּראָסטיטוטקע.

נַפְ׳קָא־מִ׳נָּה, הוו. (מ. נַפְ׳קָא־מִי׳נָּהִים), (תלמודיש). אונטערשייד.

נֶ׳פֶשׁ, הוו. (מ. נְפָשׁוֹת [נְפָ׳שׁוֹת], זעעלע, לעבּען; אַ בּאַשעפעניס; אַ פערזאָן; אַ׳ן עקעלהאַפטע פערזאָן. ״דער נ פ ש איז זיכער״ (ווער. — ד. ה. קיין לעבּענסגעפאַהר איז עס ניט).

נַפְתָּ׳לִי, אנמ. דער נאָמען פון איי=

נעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וואָס קומט אַרויס פון נפתלי.

נִצָּ'בִים, הוו. דער נאָמען פון דער איין און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

נִצָּ'בִים־וַיֵ'לֶךְ, זעה סִדְ'רָה.

נִ'צול־ווערען, צל. געראַטעט ווערען.

נִצָּ'חוֹן, חמ. (מ. נִצְחוֹ'נוֹת). זיעג, טריאומף; עהרגייץ, אַמביציע. "עס געהט אין נצחון".

נַצְחָ'נוּת, הוו. עהרגייץ, אַמביציע.

נִצְ'מַח־ווערען, צש. אַרויסשפּראָצען.

נִצְ'רָךְ, המ. (מ. נִצְרָ'כִים). אַ באַדערפטיגער, אַ נויטה=באַדערפטיגער. "ער איז געביך אַ גרויסער נצרך".

נְקֵ'בָה, הוו. (מ. נְקֵ'בוֹת). אַ פרויענצימער; אַ שטאַרקע אָדער מוטהיגע פרויענצימער; אַ'ן אויסגעלאַסענע פרייענצימער, אַ פראָסטיטוטקע. "אַ מאַנספערשוין איז ווי אַ גלאָז אַ נקבה איז ווי אַ טאָפּ" (וועלכען מע קען מיט ויאַשען ניט כשר מאַכען נאָך דעם ווי ער ווערט טרף. — שפּוו.).

נְקָ'בִים, מ. (תלמודיש). "עפּענונגען", מענשליכע באַדערפעניס, שטוהלגאַנג. געהן אויף נקבים, געהן אויפ'ן שטוהל.

נְקָ'בִים־גְדוֹ'לִים, מ. (תלמודיש). שטוהל=גאַנג.

נְקָ'בִים־קְטַ'נִים, מ. (תלמודיש). דאָס אָפּשלאָגען וואַסער.

נְקֻ'דִים־וּבְרֻ'דִים, זעה עֲקֻ'דִים־.

נִ'קוּד, המ. די גראַמאַטישע רעגלען פון די העברעאישע נקודות.

נְקוּ'דָה, הוו. (מ. נְקוּ'דוֹת). "אַ פינטעלע", איינער פון די העברעאישע וואָקאַל= קאָנזאָנאַנט= און אויסשפּראַך=צייכענס (קמץ, פּתח, צירה, סגול, חיריק, חולם, שורוק, קביץ, חטף, שוא, דגוש, ווז.).

נָ'קִי, או. (תלמודיש). "ריין", אָהן אַ פעניג געלט. "ער איז אַרויס נקי פון געשעפט".

נְקִי־כַפַּ'יִם [כַּפַּ'ים], המ. (ביבליש). איינער וואָס האָט ריינע הענד, איינער וועלכער נעהמט ניט קיין כאַבאַר, אַ'ן עהרליכער מאַן. "פון נקי־כפים ווערט מען ניט רייך" (שפּוו.).

נְקִי'בָה, הוו. (מ. נְקִי'בוֹת). זעה נְקֵ'בָה.

נְקִ'יוּת, הוו. "ריינינונג", שטוהלגאַנג.

נְקָ'מָה, הוו. (מ. נְקָ'מוֹת). ראַכע, ראַכענעהמונג. "אַ נקמה איז אַ האַלבע נחמה" (שפּוו.).

נֵ'ר, המ. (מ. נֵ'רוֹת). אַ ליכט.

נֵר־תָּ'מִיד, המ. "דאָס שטענדיגע ליכט", דאָס ליכט וואָס ברענט שטענדיג פאַר'ן ארון־קודש.

נִרְ'דָף, המ. (מ. נִרְדָ'פִים). אַ פאַרפאָלגטער, אַ'ן אונשולדיג פאַרפאָלגטער.

נֵ'רוֹ־יָ'אִיר, (ביבליש). "זיין ליכט זאָל שיינען", ווערטער וועלכע

מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון
א פערזאָן וואָס לעבט נאָך.

נָשׂא, הוו. דער נאָמען פון דער
פינף און דרייסיגסטער סדרה (ווז.).

נִשְׁאָר, הם. דער רעשט, דער בי=
לאַנץ.

נִשְׁאָר־חַיָב, א. געבליבען שולדיג,
שולדיג.

נְשִׂיאַת־פָּנִים, הוו. פּאַרטייליכ=
קייט.

נָשִׁים, הוו. מ. זעה אִשָׁה.

נָשִׁים, הם. "פרויען", דער נאָמען
פון דער דריטער אָפּטהיילונג פון
תלמוד וועלכע ענטהאַלט די אי=
דישע געזעצען וועגען הייראַטה,
שיידונג א. ד. ג., זעה ש״ס.

נְשָׁמָה, הוו. (מ. נְשָׁמוֹת). זעעלע,
לעבען. זיין גאָט די נשמה
שולדיג, זיין אונשולדיג. "ניט
האָבען קיין גראָשען ביי דער
נשמה". מיר איז שיער די
נשמה ארויסגעפאַלען, איך האָב
זיך זעהר שטאַרק דערשראָקען. "א
ווייב איז גוט צום לייב אָבער ניט
צו דער נשמה" (שפוו.). "א
אידישע נשמה קען מען ניט
שאַצען" (שפוו.). "די נשמה
קען מען ניט אויסשפּייען" (שפוו.).
"די נשמה ליגט טיעף" (שפוו.).
"מיין נשמה איז אויך ניט קיין
ראָזשעק" אָדער "— פון קלאָטשע"
(ווער. — ד. ה. איך האָב אויך
א שטיקעל רעכט).

נְשָׁמָה־יְתֵרָה, הוו. (מ. נְשָׁמוֹת־
יְתֵרוֹת). די צוגעלעגטע צווייטע
נשמה (וועלכע יעדער איד
קריגט אויף דעם טאָג פון
שבת).

נְשָׁמָה־ליכט, הז. (מ. נְשָׁמָה־
ליכט). דאָס ליכט וואָס מע צינדט
אָן נאָך א טויטען.

נִשְׁמַת, "די זעעל פון", דאָס
ערשטע וואָרט און דער נאָמען
פון א תפלה וואָס מע זאָגט שבת
אין דער פריה.

נִשְׁמַת־חַיִים, הוו. (ביבליש). דער
אָטהעם פון לעבען.

נֶשֶׁךְ, הם. (מ. נְשָׁכִים). איינער
וואָס זיין אייגענטהום איז פאַר=
ברענט געוואָרען, א׳ן אָפּגעברענ=
טער.

נִשְׁתּוֹמֵם, א. איבערראַשט, פאַר=
וואונדערט.

נִתְבַּקֵשׁ־ווערען, צל. (חסידיש).
"געבעטען ווערען", שטאַרבען
(פון א זעהר הייליגען מאַן).

נִתְגַדֵל־ווערען, צל. דערגרויסט
ווערען.

נִתְגַלֶה־ווערען, צל. אַנטפּלעקט
ווערען.

נִתְחַמֵץ־ווערען, צל. זויער ווערען,
אויסגעלאָסען ווערען.

נְתִינָה, הונ. (מ. נְתִינוֹת). א גאָב,
א געשאַנק (צו אָרעמע אָדער פאַר
א וואָהלטהעטיגען צוועק).

נֵתֶל *, הם. די נאַכט ווען קריסטוס
איז געבאָרען געוואָרען, ווייה=
נאַכט, ראָזשדעסטוואָ (לויט א
געוויסער מיינונג זאָל דאָס וואָרט
שטאַמען פון נִתְלָה (זעה תָּלוּי),
דער געהאַנגענער. מעהר וואָהר=

שיינליך איז אז דאָס וואָרט שטאַמט פון דעם לאַטייניִשען: "Natalis", דער געבורטסטאָג).

נְתַ׳נָה־תוֹ׳קֶף, הם. זעה וּנְתַ׳נֶה־תוֹ׳קֶף.

יִ׳תְּנִיעֶן, צא. געבען.

נִתְעַ׳שֵׁר־ווערען, צל. רייך ווערען, באַרייכערט ווערען.

נִתְפָּ׳עֵל, א. ענטציקט, באַגייסטערט, איבעררַאַשט.

נִתְרַ׳בֶּה־ווערען, צל. פאַרמעהרט ווערען.

ס.

ס, הם. דער פונפצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף=בית; אין צעהלען נערעכענט אַלס 60. זעה סַמֶךְ.

ס׳בָּה, הוו. (מ. ס׳בּוֹת). אורזאַכע; צופאַל; שלעכטער צופאַל, אומגליק.

סְבִ׳יבָה, הוו. (מ. סְבִ׳יבוֹת). אומגעגענד, נאַכבאַרשאַפט; אומגעבונג.

סַבְ׳לָן, הם. (מ. סַבְלָ׳נִים). אַ געדולדיגער אָדער טאָלעראַנטער מענש.

סַבְלָ׳נוּת, הוו. געדולד, דולדזאַמקייט, טאָלעראַנץ.

סַבְ׳לָנִיטע, הוו. (מ. סַבְ׳לָנִיטעס). זעה סַבְ׳לָן.

סְבָ׳רָא, סְבָ׳רָה, הוו. (מ. סְבָ׳רוֹת). מיינונג, געדאַנק, באַהויפּטונג, טהעאָריע. עס איז אַ סברה, מע דענקט. בויך־סברא, אַ׳ן אונבאַגרינדעטע באַהויפּטונג.

סֶ׳גוֹל, הם. (מ. סֶ׳גוֹליען). דער נאָמען פון דעם העבּרעאישען וואָקאַל־צייכען "ֶ" אויסגעשפּראָכען ווי "ע" אין "געלט".

סְגוּ׳לָה, הוו. (מ. סְגוּ׳לוֹת). אַ היילמיטעל, אַ וואונדער־מיטעל; אַ טאַליסמאַן.

סְגַ׳נוֹן, הם. סטיל,

סְדוֹם [סְדֹם], אנם. דער נאָמען פון אַ שטאָדט וועלכע איז צושטערט געוואָרען פון גאָט פאַר איהרע זינד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

סְדוֹם־וַעֲמוֹ׳רָה, אנם. מ. די נעמען פון צוויי שטעדט וועלכע זיינען צושטערט געוואָרען פון גאָט פאַר זייערע זינד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

ס׳דּוּר, הם. (מ. סִדוּ׳רִים). דאָס אידישע געבעט־בוך. ניט אַרויסגעהן פון דער מאַמע׳ס סדור, זיך האַלטען אָן אַלטע באַגריפען.

סֶ׳דֶר, הם. (מ. סְדָ׳רִים). אָרדנונג; די רעליגיעזע צערעמאָניע פון ד,

צוויי ערשטע נעכט פון פסח; איינע פון די זעקס אָפּטהיילונגען פון תלמוד (ווז,). "וואָס איז דעם אינדיק פאַר אַ חילוק צו מע קוילעט איהם אויף פורים צו דער סעודה, אָדער אויף פסח צום סדר" (שפוו.).

סֵ'דֶר־עֹ'ולָם, המ. די איינפיהרונג פון דער וועלט, די מאָדע.

סִדְרָה [סֶדְ'רָה], הוו. (מ. סִדְרוֹת [סֶדְ'רוֹת]). איינער פון די פיער און פופציג אָפּשניטען אין וועלכע די פינף ביכער פון דער תורה זיינען איינגעטהיילט (אָנהויבענדיג פון שבת־בראשית ווערט יעדען שבת פאָרגעלייענט אין שוהל איין סדרה. די נעמען פון די סדרות זיינען פאָלגענדע: בראשית, נח, לך־לך, וירא, חיי־שרה, תולדות, ויצא, וישלח, וישב, מקץ, ויגש, ויחי, שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, תרומה, תצוה, כי־תשא, ויקהל, פקודי, ויקרא, צו, שמיני, תזריע, מצורע, אחרי־מות, קדושים, אמור, בהר, בחקותי, במדבר, נשא, בהעלותך, שלח, קרח, חקת, בלק, פינחס, מטות, מסעי, דברים, ואתחנן, עקב, ראה, שופטים, כי־תצא, כי־תבא, נצבים, וילך, האזינו, וזאת־הברכה. אום אויסצוגלייכען די צאָהל פון די וואָכען פון דעם אידישען יאָהר מיט דער צאָהל פון די סדרות ווערען אין געוויסע שבתים פאָרגעלייענט צוויי סדרות צוזאַמען, אַזוי ווי: ויקהל־פקודי, אחרי־מות-קדושים, בהר־בחקותי, מטות־מסעי, נצבים־וילך. דאָס אידישע דאַטום ווערט געוועהנליך גערעכענט נאָך דער סדרה פון דעם קומענדען שבת, אַזוי ווי: א' ב ר א ש י ת, זונטאג פאַר דעם שבת אין וועלכען מע לייענט די סדרה "בראשית"); אַ רייהע, אַ געשליעדער, אַ פאַרוויקעלטער אינטערעס. וועלכע ס ד ר ה געהט היינט?, וועלכע סדרה וועט מען פאָרלייענען נעקסטען שבת. "איז זיך די ס ד ר ה מישב און געהט גאָר ניט" (ווער.).

סֶ'דֶר'ען, צש. אָפּריכטען די רעליגיעזע צערעמאָניע פון די ערשטע צוויי נעכט פון פסח.

סו'בֵל זיין, צא. פאַרטראָגען, דולדען.

סוּג, המ. (מ. סו'גִים). זאָרט, אַרט.

סוּגְ'יָא, הוו. (מ. סוּגְ'יות). (תלמודיש). אַ דעבאַטע, אַ'ן אָפּהאַנדלונג (אין תלמוד).

סוֹד [סֹד], המ. (מ. סו'דות). געהיימניס, סעקרעט. איינרוימען די מייז אַ ס ו ד, ריידען זעהר שטיל. "דאָס פנים זאָגט אויס דעם סוד" (שפוו.). "וואָס דריי ווייסען איז קיין ס ו ד ניט" (שפ.ו.). "זאָג דער ווייב אַ ס ו ד און שנייד איהר אויס די צונג" (שפוו.). "פאַר אַ ווייב איז קיין ס ו ד ניטאָ" (שפוו.).

סו'דות'דיג, א. געהיימניספול.

סו'ד'ען, צא. שושקען. זיך ס ו ד'ען, זיך שושקען.

סו'חֵר, המ. (מ. סוחְרים [סָחְ'רים]). געשעפטסמאַן, קויפמאַן, הענדלער; אַ חיטרער קערל, אַ שורקע.

"באַשעערט גאָט אַ סוחר שיקט דער רוח אַ מעקלער". (שפּוו.).

סו'חֵר־תְּבוּ'אָה, המ. (מ. סוֹחֲרֵי־ [סָחְ'רֵי] תְּבוּאָה). געטריידע הענ־ לער.

סו'חֶרְ'טע, הוו. (מ. סו'חֶ'רטעס). זעה סו'חֵר.

סוחְרִ'יש [סָחְ'רִ'יש], באַלאַנגענדיג צו אָ־ער האָבענדיג די אייגענ־ שאַפטען פון אַ קויפמאַן, גע־ שעפטסמעסיג. "חרטה איז ניט סוחריש" (שפּוו.).

סו'טָה, הוו. אַ פרוי וועלכער דער מאַן האָט פאַרדעכטיגט אַז זי איז איהם אונטרייי און וועלכע האָט געמוזט לויט דעם אידישען געזעץ (פאַרצייטען) טרינקען אַ געטראַנק געמאַכט פון געוויסע ביטערע קרייטעכצער. אויב דאָס געטראַנק האָט אויף איהר ניט געהאַט קיין שלעכטע ווירקונג איז עס אָנגענו־ מען געוואָרען אַלס באַוויז אַז זי איז אונשולדיג. זידלען ווי אַ סוטה, שטאַרק זידלען.

סו'כָּה, הוו. (מ. סו'כּות). זעה סֻ'כָּה.

סו'כּות, המ. זעה סֻ'כּות.

סו'מֵךְ־זיין־זיךְ, צוו. זיך שטיצען, זיך פאַרלאָזען, זיך באַציהען.

סוּס, המ. (מ. סו'סִים). אַ פערד. "אז מע האָט ניט קיין סוס מוז מען געהן צו פוס" (שפּוו.).

סוֹף [סָף], המ. ענד, שלוס, אויס־ לאָז, רעזולטאַט. "אז דער סוף איז גוט איז אַלעס גוט". (שפּוו.).

סוֹף־חוֹ'דֶש, המ. ענד מאָנאַט. "זי לייכט ווי די לבנה סוף־ חודש" (איראָנישער אויסדרוק).

סוֹף־כָּל־סוֹף [סָף־כָּל־סָף], אוו. (תלמודיש). צום סאַמע ענד, ענדליך, נאָך אַלעמען.

סו'פֵר, המ. (מ. סוֹפְרִים [סָ'פְ'רִים]). אַ שרייבער פון ספרי־תורות, תפלין און מזוזות.

סוֹפְרוּת [סָפְ'רוּת], הוו. די פּראָ־ פעסיאָן פון אַ סופר.

סוֹפְרִ'יש [סָפְ'רִ'יש], א. באַלאַנגענ־ דיג צו אָדער האָבענדיג די איי־ גענשאַפט פון אַ סופר. סופרי־ שער טינט, אַ געוויסער זאָרט גלאַנציגער טינט וואָס די סופרים געברויכען.

סו'רֵר־ומו'רֶה, המ. זעה בֵּן־סו'רֵר־ ומו'רֶה.

סו'תֵר־זיין, צא. ווידערשפּרעכען.

סְחוֹ'רָה, הוו. (מ. סְחוֹ'רות). וואַאַ־ רע; אַ יונגאַטש; אַ פאַרשייטעס פרויענצימער. "תורה איז די בעס־ טע סחורה" (שפּוו.). "אז אַ מויד פאַרזיצט איז זי ווי אַ'ן אָפּ־ געלעגטע סחורה" (שפּוו.). "איטליכער סוחר לויבט זיין סחורה" (שפּוו.).

סַ'חֶר'ען, צש. זעה שאַכער'ען.

סִטְ'רָא־אַחְרָא, הוו. (קאַבאַליסטיש). "די פרעמדע (אונריינע) זייט", דער בייזער גייסט.

סִי'בָּה, הוו. (מ. סִי'בּות). זעה סִ'בָּה.

סִי'דוּר, הט. (מ. סִידוּ'רִים). זעה סִ'דוּר.

סִי'וָן, הט. דער ניינטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין מאַי=יוני און האָט דרייסיג טעג.

סִיטְ'רָא־, זעה סִטְ'רָא־.

סְיָ'יג, הט. (מ. סְיָי'גִים). זעה סְיָג.

סִיכְ'סוּךְ, (מ. סִיכְ'סוּכִים). זעה סִכְ'סוּךְ.

סִי'לוּק, הט. זעה סִ'לוּק.

סִי'מָן, הט. (מ. סִי'מָנִים). זעה סִ'מָן.

סִי'נַי, אנט. דער נאָמען פון דעם באַרג אויף וועלכען גאָט האָט געגעבען די תורה צו משה'ן, ווי די ביבעל דערצעהלט. ער איז צום באַרג ס י נ י ניט דערגאַנגען, ער איז ניט קלוג.

סִי'פּוּר, הט. (מ. סִיפּוּ'רִים). זעה סִ'פּוּר.

סִירְ'כָא, הוו. (מ. סִירְ'כוֹת). זעה סִרְ'כָא.

סִיַע'תָּא־דִשְׁמַ'יָא, הוו. (תלמודיש). א חילוף פון הימעל, א גאָט=זאַך.

סַךְ, הט. (מ. סַ'כ'ען). סומע, בעטראַג; מאַסע.

סַךְ־הַכּוֹ'לֵל, הט. דער גאַנצער בעטראַג, די סומע.

סַךְ־הַ'כֹּל, הט. די געזאַמט=סומע, די אונטערשטע סומע. אין ס ך־ה כ ל, אין אַלגעמיינעם, אין גאַנצען גענומען. מאַכען דעם ס ך־ה כ ל, מאַכען די אונטערשטע רעכנונג. מאַכען אַ ס ך־ה כ ל (פון עפּעס), מאַכען צו גאָרנישט, פאַרשווענדערן.

סַךְ־הַ'כֹּל, או. אַלצדינג צוזאַמענגענומען, נאָך אַלעמען, איבערהויפּט.

סְ'כָּה, חוו. (מ. סְ'כּוֹת). אַ ביידעל, אַ געצעלט; דאָס ביידעל אין וועלכען אידען עסען אום סכות. "זיי אַ מענש וועסטו זיצען אין ס כ ה" (ווער.).

סְ'כָּה־שערר, הוו. אַ שערר מיט וועלכע מע שעררט די סכה (אַ זאַך וועלכע איז גאָר ניט פאַראַנען). "מע מעג איהם שיקען נאָך אַ ס כ ה־ש ע ר ר" (ווער. — ד. ה. ער איז אַ גרויסער נאַרר).

סְכוּם [סְכָם], הט. צאָלל, אָפּצאָלל, טאַקסע. "דער וואָס צאָהלט ניט קיין ס כ ו ם דאַרף קיין דעה ניט זאָגען" (שפּוו.).

סֻ'כּוֹת, הט. (מ. סֻ'כּוֹתיען). "דער פייערטאָג פון געצעלטען", דער אַכט=טאָגיגער אידישער פעסט (וועלכער הויבט זיך אָן דעם פערצעהנטען טאָג פון מאָנאַט תשרי) ווען מע עסט אין אַ סכה צום אנדענק אָן די ביידלעך אין וועלכע אידען האָבען געוואוהנט ווען זיי זיינען אַרום פון עגיפּטען און האָבען געוואַנדערט אין דער וויסטע. "ס כ ו ת עסט מען גוט און מע שלאָפט שלעכט" (שפּוו.).

סַ'כִּין, הט. מעסער.

סְכָךְ, המ. צווייגען פון פיכטענבוי־מער מיט וועלכע מע דעקט צו די סכה; דער דאך־צודעק פון דער סכה.

סַכָּ'נָה, הוו. (מ. סַכָּ'נוֹת). געפאהר. "אז עס ברענט ביי'ם שכן ביסטו אויך אין סכנה" (שפוו.).

סַכָּ'נַת־נְפָ'שׁוֹת, הוו. (תלמודיש). לעבענסגעפאהר; א. שרעקליך, אונגעהייער, אונגעהייער גרויס.

סִכְ'סוּךְ, המ. (מ. סִכְסוּ'כִים). א פליאָנטער, א האמפעריי, א שטרייט, א דיספוט.

סִ'לּוּק, המ. (מ. סִלּוּ'קִים). אָפּרע־כענונג, באַצאָהלונג (פון א שולד). געבען א סלוק, שטארק זיד־לען. "א ריינער חשבון איז א האלבער סלוק" (שפוו.).

סִ'לּוּק'ען, צא. באַצאָהלען, אָפּצאָה־לען.

סְלִי'חָה, הוו. (מ. סְלִי'חוֹת). פאר־געבונג, פארצייהונג; איינס פון געוויסע אידישע געבעטען וועלכע מע זאָגט אין פאסט־טעג און ביי אַנדערע עהנליכע געלעגענהייטען; א בוך וואס ענטהאלט די דאָזיגע געבעטען; (וואולגאר) א דאָנאָס. די ערשטע סליחות, די סליחה־געבעטען וועלכע מע זאָגט גאַנץ באַגינען דעם זונטאָג פאר ראש־השנה. "א קאָסע מיט א לוח און א סליחה מיט א פייער־צייג" (ווער. פון צוויי זאַכען וועלכע פאסען ניט איינע צו דער צווייטער).

סַם, המ. (מ. סַ'מִים). גיפט. "א שלעכטע אם איז פאר'ן קינד סם" (שפוו.).

סַ"ם, המ. (אב. סִטְ'רָא־מְסָאָבוּ'תָא די אונריינע זייט), (קאבאליס־טיש). דער בייזער גייסט.

סַם־הַמָּ'וֶת, המ. (מ. סַם־הַמָּ'וֶת'ען), (תלמודיש). טויטענדער גיפט, גיפט.

סַם־הַמָּ'וֶת'דיג, א. גיפטיג.

סַמָּ'אֵל, אנמ. דער נאָמען פון דעם הויפט פון די בייזע גייסטער, דער שטן.

סַמְבַּטְ'יוֹן, אנמ. דער נאָמען פון א לעגענדארישען טייך וועלכער וואַרפט מיט שטיינער א גאַנצע וואָך און רוהט בלויז אין דעם טאָג פון שבת; א'ן אומרוהיגער מענש. פון יענער זייט סמבטיון, ערגעץ ווייט פאררוקט. "שבת האָט אפילו דער סמבטיון אויך רוה" (שפוו.).

סְמִי'כָה, הוו. (מ. סְמִי'כוֹת). א'ן אטעסטאַט אָדער א באַשטעטיגונג אויף רבנות.

סְמִי'כוּת, הוו. סמיכה; פארבינדונג, צוזאַמענהאַנג.

סְמִי'כוּת־הַפָּרָ'שָׁה, הוו. דער צוזאַ־מענהאַנג צווישען איין אָפּשניט פון דער תורה מיט דעם צווייטען; פארבינדונג, צוזאַמענהאַנג.

סַ'מֶךְ, המ. (מ. סַ'מֶכ'ען). דער נאָמען פון דעם פונפצעהנטען בוכ־שטאַב (ס) פון דעם אידישען אלף־בית.

סֶמֶךְ [סֶ'מֶךְ, סְמַךְ], המ. שטיצע, גרונד, אורזאַכע.

ס'מָן, הם. (מ. סִמָ'נִים) • צייכען; אנדענק, סימבאָל; שפור. "דאָס איז אַ סמן דצ"ך" (ווער. — ד. ה. עס איז אַ שלעכטער סמן). זעה דְצַ"ךְ־עַדַ"ש־בְּאַחַ"ב'.

ס'מָן־דַ'לוּת, הם. אַ צייכען פון אָרעמקייט. "אַלע כמנים געהען אונטער נאָר דער סמן־דלות בלייבט" (שפוו.).

ס'מָן־מוּבְ'הָק, הם. (תלמודיש). קלאָרער צייכען, שטאַרקער באַוויז.

סְמָ'נֵי־בַּגְ'רוּת, מ. (תלמודיש). צייבענס פון רייפקייט אָדער דערוואַקסענקייט (פון אַ מיידעל).

סְמָ'נֵי־זַכְ'רוּת, הם. מ. מענליכע געשלעכט-צייכענס.

סְמָ'נֵי־נַעֲ'רוּת, מ. (תלמודיש). די ערשטע צייבענס פון רייפקייט (פון אַ מיידעל).

סְמָ'נִים, מ. (תלמודיש). דער גאָרגעל און דער שלונד פון דער בהמה (וועלכע מע מוז דורכשניידען ביי דער שחיטה).

סַ'מ'ען, צא. גיפטען, פאַרגיפטען.

סַנְ'דֵק, הם. (מ. סַנְ'דְקִים) • דער וועלכער האַלט דאָס קינד אויף זיין שויס ביי דער צערעמאָניע פון באַשניידונג. געבען סנדק, באַעהרען אימיצען צו זיין דער סנדק.

סַנְדֵּקָ'אוּת, הוו. די צערעמאָניע פון זיין סנדק.

סְנֶ'ה, הם. דער דאָרן וואָס משה האָט געזעהן אַז ער ברענט און ווערט ניט פאַרצעהרט, ווי די ביבעל דערצעהלט.

סַנְהֶדְרִין (סַנְהֶ'דְרִין), הם. מ. די מיטגליעדער פון דעם העכסטען געריכט וואָס איז געוועזן ביי אידען אין דער צייט פון דעם צווייטען טעמפעל, און וואָס איז באַשטאַנען פון איין און זיבעציג מיטגליעדער.

סַנֵּי'גוֹר, הם. אַ "פאַרטהיידיגער", דער פאַרטהיידיגענדער ענגעל.

סְעוּ'דָה, הוו. (מ. סְעוּ'דוֹת) • אַ מאָהלצייט; אַ פעסטליכע מאָהלצייט, אַ באַנקעט. „פורים נאָך דער סעודה איז קיין איד ניט הונגעריג" (שפוו.).

סְעוּ'דָה־הַמַּפְסֶ'קֶת, הוו. (תלמודיש). די לעצטע מאָהלצייט וועלכע מע עסט ביי אידען ערב יום כפור פאַר נאַכט, און נאָך וועלכער מע טאָהר מעהר ניט עסען.

סְעוּ'דַת־הַבְרָ'אָה הוו. (תלמודיש). די מאָהלצייט וועלכע די שכנים ברייגגען דעם אָבל ווען ער קומט צוריק פון דער בעערדיגונג (נאָך דער אידישער איינפיהרונג מוז די ערשטע מאָהלצייט וואָס דער אָבל עסט נאָך דער בעערדיגונג פון טויטען זיין ניט זיין אייגענע).

סְעוּ'דַת־מִצְ'וָה, הוו. (מ. סְעוּ'דוֹת־מִצְ'וָה) • אַ מאָהלצייט וועלכע מע עסט ביי אַ רעליגיעזער פעסטליכקייט.

סְעוּ'דַת־פּוּ'רִים, הוו. (תלמודיש). די הויפט־מאָהלצייט פון פורים, געוועהנליך געגעסען פאַר נאַכט אָדער אין דעם אָבענד נאָך פורים.

סְעִיף, הם. (מ. סְעִי׳פִּים). פּאַראַגראַף.

ס׳פוּר, (מ. סִפּוּ׳רִים). ערצעהלונג, געשיכטע.

סִפּוּ׳רֵי־מַעֲ׳שִׂיוֹת, הם. מ. "ערצעהלונגען פון פּאַסירונגען", קינדערשע ערצעהלונגען, וואונדערגעשיכטען.

סְפִי׳רָה, הוו. "די צעהלונג", דאָס צעהלען נײַן און פערציג טעג פון דעם צווייטען טאָג פון פסח ווען אַ׳ן עומר (ווז.) פון פרישע גערשטען פלעגט געבראַכט ווערען אלס אָפּפער צו גאָט (פּאַרצייטען) ביז דעם טאָג פון שבועות (אין די דאָזיגע טעג מוז יעדער איד בײַ׳ן אָבענד געבעט זאָגען: "היינט איז דער און דער טאָג נאָכ׳ן עומר" און דאָס רופט מען: "צעהלען ס פ י ר ה". — די טעג צווישען פסח און שבועות, צוליעב געוויסע אומגליקען וועלכע האָבען אַ מאָל פּאַסירט אין דער צייט, ווערען באַטראַכטעט אלס טרויער־טעג: מע טאָר אין זיי ניט חתונה האָבען, מע טאָר זיך ניט שערען א. ז. וו. די טרויער צייט ווערט אונטערבראָכען אויף איין טאָג — ל"ג־בעומר, ווז.); די טעג אין וועלכע מע צעהלט ספירה (ווי אויבען). "אַ סוחר איז אַזוי ווי דער איד אין ס פ י ר ה ער צעהלט און צעהלט און טאָר ניט אויסזאָגען וואו ער האַלט" (שפּוו.). "אַז מע צעהלט ס פ י ר ה קומט אויף די כלי זמר אַ פּגירה" (שפּוו).

סְפִי׳רָה, הוו. סְפִי׳רוֹת, (קאַבאַליסטיש). איינע פון די צעהן "צאָהלען" אָדער מיסטישע אייגענשאַפטען פון דער גאָטהייט: כֶּ׳תֶר — קרוין; חָכְ׳מָה — קלוגהייט; בִּי׳נָה — פאַרנונפט; חֶ׳סֶד — גענאָד; גְּבוּ׳רָה — שטאַרקייט; תִּפְאֶ׳רֶת — שעהנקייט; נֶ׳צַח — אויביגקייט; הוֹד — פּרעכטיגקייט; יְסוֹד — באַפעסטיגונג; מַלְ׳כוּת — קעניגליכקייט.

סָ׳פֵק, הם. (מ. סְפֵ׳קוֹת). צווייפעל; אַ צווייפעלהאַפטע זאַך.

סְפֵק [סְפֶ׳ק]־סְפֵ׳קָא, הם. (מ. סְפֵק [סְפֶ׳ק]־סְפֵ׳קוֹת). (תלמודיש). אַ צווייפעל אין אַ צווייפעל, אַ זעהר צווייפעלהאַפטע זאַך.

סְפֵ׳קוֹת, הוו. צווייפעל, אונגעוויסהייט.

סְ׳פֵקְ׳ען־זיךְ, צוו. זיך צווייפלען, זײַן אין צווייפעל.

סֵ׳פֶר, הם. (מ. סְפָ׳רִים, סִפְ׳רֵי־). אַ בוך; אַ ספר־תורה. "אַ ס פ ר אָהן אַ הקדמה איז ווי אַ גוף אָהן אַ אַ נשמה" (שפּוו.).

סֵ׳פֶר־הַזִכְרוֹ׳נוֹת, הם. (ביבליש). דאָס בוך פון ערינערונגען, כראָניק; דאָס הימלישע בוך וואו עס ווערען פאַרצייכענט די טהאַטען און פּאַסירונגען פון איטליכען מענשען.

סֵ׳פֶר־חוֹל, הם. (מ. סִפְ׳רֵי־חוֹל). אַ וואָכעדיגעס בוך, אַ בוך וואָס איז ניט פון אַ רעליגיעזען אינהאַלט.

סֵ׳פֶר־חֲקִי׳רָה, הם. (מ. סִפְ׳רֵי־

חֲקִי'רָה). אַ בוך פון פילאָזאָפיע, אַ בוך פון אויפקלעהרונג.

סֶ'פֶר־פּראַלניק, הם. געבּרויכט אין דעם שפּאַס=ווערטעל: "עס שטעהט אין ספר־פּראַלניק".

סֶ'פֶר־תּו'רָה, הוו. (מ. סִפְ'רֵי־תו'רות, סֶ'פֶר־תּו'רָה'ס), (בּיבּ= ליש). די פינף בּיכער פון משה געשריבּען אויף פּאַרמעט=ראָלען (וועלכע מע געבּרויכט געוועהנליך בּיי'ם לייענען אין שוהל).

סִפְרָא', הם. אַ געוויסער קאָמענטאַר פון תלמודישע צייטען אויף דאָס בּוך ויקרא צונויפגעזעצט פון מיינונגען און געזעץ=ענטשיידונגען פון פאַרשידענע תנאים.

סַפְ'רָא־רַ'בָּא, הם. אַ גרויסער שריי= בּער.

סְפָרַד [סְפַרְד], הם. זעה נוֹסַח־סְפָרַד.

סְפָרַדִי [סְפַרְ'דִי], הם. (מ. סְפָרַדִים [סְפַרְ'דִים]). אַ שפּאַנישער אָדער פּאָרטוגעזישער איד, אַ שפּאַניאָל.

סְפַרְ'דִיש, א. שפּאַניש אָדער פּאָר= טוגעזיש (רעדענדיג פון אידען).

סִפְרֵי', הם. אַ געוויסער קאָמענטאַר פון תלמודישע צייטען אויף די בּי= כער במדבר און דברים צונויפגע= זעצט פון מיינונגען און געזעץ= ענטשיידונגען פון פאַרשידענע תנאים.

סְפָ'רִים־חִיצו'נִים, מ. (תלמודיש). בּיכער פון אַ ניט=רעליגיעזען אינ= האַלט, וועלטליכע בּיכער.

סְקִי'לָה, הוו. פאַרשטייניגונג, איינע פון די פיער געריכטליכע טויט= שטראָפען בּיי די אַמאָליגע אידען. זעה אַרְ'בַּע־מִ'יתות־בֵּית־דִין.

סְרָ'חָה, הוו. (מ. סְרָ'חוֹת). אַ גע= שטאַנק.

סַרְ'חִיען, צש. (וואולגאַר). שטינ= קען. צא. פאַר'סרח'ען, אָנפילען מיט געשטאַנק.

סַרְ'טָן, הם. "ראַק" (קרעבּס), דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט תמוז. זעה מַ'זָל.

סָ'רִיס, הם. (מ. סָרִי'סִים). אַ מאַן וועלכען מע האָט געמאַכט גע= שלעכטלאָז, אַ קאַסטרירטער, אַ'ן עוונוך. "אויסמאָהלען דעם סריס דעם טעם פון ביאה" (ווער.).

סִרְ'כָא, הוו. (מ. סִרְ'כות). אַ לע= כעל אָדער אַ ריס בּאַצויגען מיט אַ דינעם הייטעל וואָס מע גע= פינט אויף די לונגען פון אַ גע= קוילעטער בהמה (דורך אויפבּלאָ= זען די לונגען געפינט מען אויס אויבּ דאָס לעכעל האָט זיך ווירק= ליך פאַרהיילט אָדער ניט. אין דעם לעצטערען פאַל איז דאָס פלייש טרף).

סַרְ'סָר, הם. (מ. סַרְסָ'רִים). מעק= לער, פאַרמיטלער, פאַקטאָר.

סַרְ'סָר'יען, צש. מעקלערען, פאַר= מיטלען.

ס"ת, אב. סֶ'פֶר־ת'וֹרָה.

סְתִירָה [סְתִ'ירָה], הוו. (מ. סְתִירות [סְתִ'ירות]). ווידערשפּרוך.

סְתַם [סְתַּם], אז. (תלמודיש). גלאַט, גלאַט אזוי, גלאַט אין דער וועלט.

סת״ם, אב. סְפָ׳רִים תְּפִ׳לִין מְזוּ׳זוֹת (ווז.). סופר ס ת ״ ם, איינער וועלכער שרייבט ספרי־תורות תפלין און מזוזות, א סופר.

סִתְ׳רֵי־תוֹרָה [תּוֹ׳רָה], מ. (תל־מודיש). די פאַרבאָרגעניסען פון דער תורה, די פאַרבאָרגענע גע־דאַנקען וועלכע שטעקען אין די ווערטער פון דער תורה; טיפע געהיימניסען, אונפאַרשטענדליכע זאַכען.

ע.

ע, הם. דער זעכצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; האַט אין דעם געוועהנליכען געברויך, צווישען דעם גרעסטען טהייל פון אידען, פאַרלאָרען זיין אַמאָליגען נאַז־לויט (אויסער אין דעם וואָרט יַעֲקֹב [יַאנ׳קֹב]), בלויז ביים ליי־ענען אין שוהל ווערט נאָך דער דאָזיגער נאַז־לויט אַרויסגעשפּראָ־כען, זאָנסט איז דער בוכשטאַב שטום און ווערט אויסגעשפּראָכען ווי דער וואָקאַל מיט וועלכען ער ווערט באַצייכענט (אזוי ווי ״א״, ווז.); אין צעהלען גערעכענט אַלס 70. זעה עַ׳יִן.

עֶ׳בֶד, הם. (מ. עֲבָ׳דִים). קנעכט, שקלאַף.

עֶ׳בֶד־כְּנַעֲ׳נִי, הם. (מ. עֲבָ׳דִים־כְּנַעֲ׳נִים), (ביבליש). א שקלאַף וועלכער שטאַמט פון די כנענים (געוויסע שטאַמען וועלכע האָבען באוואוהנט פאלעסטינא איידער די אידען האָבען זיך דאָרט באַזעצט), א נידעריגער שקלאַף, א זעהר פאַרשקלאַפטער מענש.

עֶ׳בֶד־לַעֲבָ׳דִים, הם. (מ. עֲבָ׳דִים־לַעֲבָ׳דִים), (תלמודיש). א קנעכט ביי קנעכט, א זעהר פאַרשקלאַפ־טער מענש.

עַבְ׳דוּת, הוו. שקלאַפעריי, קנעכט־שאַפט, פאַריאָכטקייט.

עֹבַדְ׳יָה, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען אידישען פּראָפעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפעצייּ־הונגען פון עבדיה.

עֲבָ׳דִים־הָיִי׳נוּ לְפַר׳עֹה בְּמִצְרַ׳יִם. (ליטורגיש). ״מיר זיינען געוועזען קנעכט (ביי פרעה׳ן אין מצרים)״, ווערטער גענומען פון דעם ענט־פער אויף די פיער קשיות אין דער הגדה. ״איז דער תירוץ ע ב ד י ם ה י י נ ו״ (ווער.).

עֲבוֹ׳דָה, הוו. אַרבייט (מ. עֲבוֹ׳דוֹת); גאָטעסדיענסט; א געוויסער טהייל פון די תפלות וועלכע מע זאָגט אום יום־כפור און וועלכען עס

ווערט באַשריבען ווי די גאָטעסדיענסט פלעגט צוגעהן יום־כפור אין בית־המקדש.

עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה, הוו. (מ. עֲבוֹ'דוֹת־זָ'רוֹת), (תלמודיש). געצענדיענסט; אַ פאַלשער גלויבען; אַ געץ, אַ'ן אָפּגאָט. ער האָט שוין אויסגעדיענט אַלע עבודות־זרות, ער האָט זיך שוין באַשעפטיגט מיט אַלערליי זאַכען.

עֲבוֹ'דַת־אֲדָ'מָה, הוו. ערד־אַרבייט, אַגריקולטור.

עֲבוֹ'דַת־הַבּוֹ'רֵא, הוו. דאָס דיענען צום באַשעפער, גאָטעסדיענסט, דאַווענען.

עֲבוֹ'דַת־הַקוֹ'דֶשׁ, הוו. הייליגע אַרבייט.

עֲבוֹ'דַת־פֶּ'רֶךְ, הוו. (מ. עֲבוֹ'דוֹת־פֶּ'רֶךְ). שווערע אַרבייט.

עִ'בּוּר, הוו. אַ יאָהר וואָס האָט דרייצעהן מאָנאַטען און פאַלט אונגעפעהר איין מאָל אין דריי יאָהר אום אויסצוגלייכען די צייט־רעכענונג נאָך דעם גאַנג פון דער לבנה (לויט וועלכע די אידישע מאָנאַטען ווערען באַשטימט) מיט דער צייטרעכענונג נאָך דעם גאַנג פון דער זונן (דער צוגעלעגטער מאָנאַט קומט נאָך דעם מאָנאַט "אדר" און רופט זיך וַאֲדָר, ווז.).

עִ'בּוּר־יאָהר, הז. (מ. עִ'בּוּר־יאָהרען). זעה עִ'בּוּר.

עֲבֵי'רָה, הוו. (מ. עֲבֵי'רוֹת). זעה עֲבֵ'רָה.

עָ'בָר, המ. די פאַרגאַנגענע צייט, די פאַרגאַנגענהייט.

עֲבֵ'רָה, הוו. (מ. עֲבֵ'רוֹת). איבערטרעטונג פון אַ רעליגיאָנס־געזעץ, זינד; אומזיסטע אַרבייט, אַרויסגעוואָרפענע מיה. "עס איז אַ'ן ע ב ר ה די אַרבייט". "אַ'ן ע ב ר ה דאָס געלט". "אַ ליטוואַק טהוט תשובה נאָך פאַר דער ע ב ר ה" (שפוו.).

עִבְ'רִי, המ. (מ. עִבְ'רִים). אַ העברעער, אַ איד.

עִבְ'רִי, הוו. העבּרעאישע שריפט. "ער איז שטומפּיג אויף ע ב ר י". "אָהן פּאָרקאָוועס (ד. ה נקודות) קען ער קיין ע ב ר י ניט" (ווער.).

עִבְ'רִי־טייטש, הז. די אידישע שפּראַך אין וועלכער די ביבעל און אַנדערע הייליגע ביכער זיינען איבערזעצט.

עִ'גוּל, המ. (מ. עִגוּ'לִים). אַ קרייז; אַ רונדע זאַך.

עָ'גוּן, המ. (מ. עֲגוּ'נִים). אַ מאַן וועלכען זיין פרוי האָט פאַרלאָזען.

עֲגוּ'נָה, הוו. (מ. עֲגוּ'נוֹת). אַ פרוי וועלכע דער מאַן האָט פאַרלאָזען.

עֵ'גֶל, המ. "דאָס קאַלב", דאָס גאָלדענע קאַלב צו וועלכען די אידען האָבען געדיענט ווען זיי זיינען געוועזען אין דער וויסטע אין דער צייט ווען משה איז אַרויף אויף דעם באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֵ'גֶל־הַזָ'הָב, המ. דאָס גאָלדענע קאַלב. זעה עֵ'גֶל.

עֶגְ'לָה, הוו. (מ. עֲגָ'לוֹת). וואָגען, פוהר.

עֶגְ'לָה־עֲרוּ'פָה, הוו. (ביבליש). דאָס קאַלב וועלכע מע האָט צובראָכען דאָס געניק (נאָך דעם געזעץ פון דער תורה, ווען מען געפינט אַ'ן ערמאָרדעטען אויפ'ן פעלד און מע ווייסט ניט ווער עס האָט איהם ערמאָרדעט, מוזען די פאָרשטעהער פון דער דערבייאיגער שטאָדט, אַרוים פיהרען אַ יונגע קוה, צו דעם נאָהענסטען טייך, איהר איבערברעכען דעם נאַקען און זאָגען: אונזערע הענד האָבען דאָס דאָזיגע בלוט ניט פאַרגאָסען). ער וועט מוזען ברייניגען אַן ע ג ל ה ־ ע ר ו פ ה, ער איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר דאָס אונרעכט. אַ קול פון אַ'ן ע ג ל ה ־ ע ר ו פ ה, אַ העסליכע שטים.

עַגְ'מַת־נֶ'פֶש, הוו. (תלמודיש). פאַרדרוס, ערגענים, שמערץ, קומער. "צדקה זאָל קיין געלט ניט קאָסטען און גמילות־חסדים זאָל קיין ע ג מ ת ־ נ פ ש ניט מאַכען וואָלטען געווען פיעל צדיקים" (שפוו.).

עַד, ב. ביז, ביז צו.

עַד־הַ'יוֹם, או. ביז אויף היינט, ביז היינטיגען טאָג.

עַד־הַ'יוֹם־הַ'זֶה, או. (ביבליש). ביז אויף היינטיגען טאָג.

עַד־וְעַד־בִּכְלָ'ל, או. (תלמודיש). "ביז און דער ביז אַריינגערעכענט", אַיינשליסליך. ביז דעם צוואַנציגסטען ע ד ־ ו ע ד ־ ב כ ל ל, ביז דעם צוואַנציגסטען און דער צוואַנציגסטער אויך אַריינגערעכענט.

עַד־חָרְ'מָה, או. (ביבליש). "ביז דער שטאָדט חרמה". רידפ'ען ע ד ־ ח ר מ ה, שטאַרק פאַרפאָלגען.

עַד־כַּ'אן, או. (תלמודיש). ביז דאַנען (און ניט ווייטער).

עַד־לֶ'ב־הַשָּׁמַ'יִם, או. (ביבליש). ביז'ן מיטען הימעל, ביז'ן סאַמע הימעל.

עַד־לְחֶ'שְׁבּוֹן, או. ביז צו דער רעכענונג, אום צו מאַכען אַ גלייכע סומע.

עַד־עַ'תָּה, או. ביז איצט.

עַד־מָ'תַי, (ביבליש). ביז ווי לאַנג? ביז וואַנען?

עֵ'דָה, הוו. (מ. עֵ'דוֹת). געמיינדע; פאַרזאַמלונג, געזעמעל, מאַסע.

עֵ'דוּת, המ. (מ. עֵ'דוּת). איינער וועלכער דערצעהלט וואָס ער האָט געזעהן אָדער געהערט, אַ צייגע, אַ צושוויער.

עֵ'דוּת, הוו. די ערצעהלונג פון דאָס וואָס מע האָט געזעהן אָדער געהערט, צייגניס. „ע ד ו ת מאַכט פסלות" (שפוו.). "אַז דער מענש פאַלט זאָגט אַפילו די שפין אויף דער וואַנד אויך ע ד ו ת געגען איהם" (שפוו.).

עֵ'דוּת'עֶן־זִיךְ־(מיט), צוו. אָנרופען אַלס עדות.

ע"ה, אב. עָ'לָיו־הַשָּׁ'לוֹם (ווז.).

עוֹ'בֵד־גִ'לוּ'לִים, המ. (מ. עוֹ'בְדֵי־

גִלוּ'לִים), (תַלמודיש). געצענדיענער.

עוֹ'בֵד־כּוֹכָ'בִים (וּמַזָ'לוֹת), הם. (מ. עוֹבְ'דֵי־כוֹכָבִים [כּוֹכָ'בִים] —), (תַלמודיש). איינער וועלכער דיענט צו די שטערען (און פלאַנעטען), אַ געצענדינער.

עוֹ'בֵד־עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה, הם. (מ. עוֹבְ'דֵי־עֲבוֹ'דָה־זָ'רָה), (תַלמודיש). אַ געצענדינער.

עוּבְ'דָא, הוו. (מ. עוּבְ'דוֹת). אַרבייט, אויפגאַבע, פליכט; טהאַט, אויפטהו; פאַקט, פאַסירונג.

עוּ'בָּר, הם. דאָס קינד אין דער מוטער'ס לייב.

עוֹ'בֵר־זיין, צא. באַגעהן; פאַרשפעטיגען. עובר־זיין אויף, איבערטרעטען, ברעכען. "עובר־זיין אַ'ן עברה". "עובר־זיין אויף אַ דין". "עובר־זיין זמן מנחה".

עוֹ'בֵר־בָּ'טֵל, הם. (תַלמודיש). אַ'ן אַפגעלעבטער מענש.

עוֹ'בֵר־לַסוֹ'חֵר, א. (ביבליש). גאַנגבאַר, גילטיג, קוראַנט.

עוֹג־מֶ'לֶךְ־הַבָּ'שָׁן, אנמ. (ביבליש). עוג דער קעניג פון לאַנד "בשן", אַ געוויסער ריעז וועלכער ווערט דערמאָנט אין ביבעל. "גרויס ווי עוג־מלך־הבשן".

עֲוִ'לָה, הוו. (מ. עֲוְ'לוֹת). זעה עַוְ'לָה.

עָ'וֹן, הם. (ת. עֲווֹ'נוֹת). זעה עָ'וֹ

עוֹ'זֵר, הם. (מ. עוֹזְ'רִים). העלפער, געהילפע.

עוֹ'בֵר־יִשְׂרָ'אֵל, הם. (ביבליש). איינער וועלכער ברייננט שאַנד אויף דאָס אידישע פאָלק (פאַראָדירענדיג דעם אויסדרוק זאָגט מען אָפט אויף אַ הויך־געוואַקסענעם: "ער איז אַ הויכער־ישראל").

עוֹל [עָל], הם. אַ יאָך, אַ לאַסט.

עוֹ'לָה, הוו. (מ. עוֹ'לוֹת). בראַנדאָפפער, אַ פיה־אָפפער וועלכען מע האָט אין גאַנצען פאַרברענט אויף דעם מזבח (פאַרצייטען ביי אידען).

עַוְ'לָה, הוו. (מ. עַוְ'לוֹת). אונרעכט; אַ'ן אומזיסטע מיה, אַ שאָד. "אַ'ן עולה דאָס געלט וואָס עס קאָסט".

עוֹ'לֶה־לִגְדוּ'לָה־זיין, צש. דער הויבען ווערען, דערהויבט ווערען, ווערען גרויס אָדער באַריהמט.

עוֹ'לֶה־לַתּוֹ'רָה־זיין, צש. אַרויפגעהן (נאָך דעם ווי מע ווערט אויפגערופען) אויף די בימה צו הערען לייענען די תורה.

עוֹ'לֶה־רֶ'גֶל־זיין, צש. (תַלמודיש). געהן קיין ירושלים (אין אַמאָליגע צייטען ביי אידען) אויף אַ פייערטאָג; וואַנדערן צו אַ הייליגען מאַן אָדער אָרט.

עוֹ'לָה־תְּמִי'מָה, אַ ריינע פאָלקאָמענע עולה, אַ'ן אונשולדיגער אָפפער.

עוֹ'לָם, הם. (מ. עוֹלָ'מוֹת). וועלט; פובליקום, פאַרזאַמלונג; מענגע, מאַסע. "אַז מע ריבט זיך אויף אַ

גרויסען עולם קומט קיין הונד ניט" (שפוו.). "אַ'ן עולם איז ניט קיין גולם" (שפוו.). "וואָס קלענער דער עולם אַלץ גרעסער די שמחה" (שפוו.).

עוֹ'לָם־גוֹ'לָם, הם. די מאַסע (אין אַ פאַרעכטליכען זינן).

עוֹ'לָם־הָאֶ'מֶת, הם. די וועלט פון וואַרהייט, יענע וועלט. "ער איז שוין אויפ'ן עולם־האמת".

עוֹ'לָם־הַ'בָּא, הם. (תלמודיש). די קומענדע וועלט, יענע וועלט, די פריידען און פאַרגעניגענס וועלכע זיינען אָנגעברייט פאַר די פרומע אויף יענער וועלט. אַרבייטען פאַר עולם־הבא, אַרבייטען אָהן אייגעננוציגע אַבזיכטען.

עוֹ'לָם־הַ'זֶה, הם. (תלמודיש). די וועלט, די אירדישע וועלט, די געגוסען פון דער וועלט, קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עוֹ'לָם־הַ'זֶה'ניצע, הוו. (מ. עוֹ'לָם־הַ'זֶה'ניצעס). איינע וועלכע איז איבערגעגעבען צו קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עוֹ'לָם־הַ'זֶה'ניק, הם. (מ. עוֹ'לָם־הַ'זֶה'ניקעס). איינער וועלכער איז איבערגעגעבען צו קערפערליכע פאַרגעניגענס.

עוֹ'לָם־הָעֶלְ'יוֹן, הם. (מ. עוֹ'לָמוֹת־הָעֶלְ'יוֹ'נִים). אויבערשטע אָדער העכערע וועלט.

עוֹ'לָם־הַתּוֹ'הוּ, הם. (קאַבאַליסטיש). די וועלט פון כאַאָס וואו די זינדיגע זעעלען טרייבען זיך אַרום; אַ וועלט פון אונאָרדנונג און באַאָס. "לעבען אויפ'ן עולם־התוהו".

עוֹ'לָם־וּמְלוֹ'אוֹ, הם. (ביבליש). די וועלט און אַלצדינג וואָס אויף איהר. ווערטה אַ'ן עולם־ומלואו, זעהר טהייער, זעהר שעצבאַר.

עוֹ'לָם־קָ'טָן, הם. אַ קליין וועלטעל. "יעדער מענש איז אַ גאַנצער עולם־קטן" (שפוו.).

עוֹ'לָמוֹת, מ. אויביגע פאָנדס פאַר וואָהלטהעטיגע צוועקען. לאָזען אויף עולמות, לאָזען פאַר אַ וואָהלטהעטיגען פאָנד. זעה עוֹ'לָם.

עוֹ'מֶר, הם. אַ געוויסע פאַרצייטיגע מאָס דערמאָנט אין דער ביבעל. זעה סְפִי'רָה.

עָ'וֹן, הם. (מ. עֲוֹ'נוֹת). אַ זינד. "יום־כפור אין אונס איז אויך מכפר עוונות" (שפוו.).

עָ'וֹן־פְּלִי'לִי, הם. (ביבליש). אַ גרויסע זינד.

עוֹ'נֶג, הם. פאַרגעניגען.

עוֹ'נֶג־רוּחָ'נִי, הם. גייסטיגעס פאַרגעניגען.

עוֹ'נֶג־שַׁ'בָּת, הם. דאָס פאַרגעניגען פון שבת.

עֲוֹ'נוֹת־רִאשׁוֹ'נִים, מ. (ביבליש). די ערשטע זינד, אַמאָליגע זינד.

עוֹ'נֶשׁ, הם. שטראָף, באַשטראָפונג.

עוֹ'סֵק־בְּמִצְ'וָה, הם. (מ. עוֹסְ'קִים־בְּמִצְ'וָה). איינער וועלכער איז

באשעפטיגט מיט טהון א מצוה.

עוֹ'סֵק־בְּצָרְ'כֵי־צִ'בּוּר (בֶּאֱמוּ'נָה), הם. (מ. עוֹסְ'קִים־ —), (תלמודיש). איינער וועלכער ארבייט פאר די אינטערעסען פון כלל (מיט איבערגעבענהייט).

עוֹף [עָף], הם. (מ. עוֹ'פוֹת). פויגעל; געפליגעל, הויז־געפליגעל. "א קאץ אדער א'ן אינדיק אבי א'ן עוף אויף שבת" (שפוו.).

עוֹ'פ'עלע, הז. (מ. עוֹ'פ'עלעך). פייגעלע, קליין קינד.

עוֹ'קֵר־זיין, צא. אויסרייסען, אויסווארצלען; צש. אפטרעטען, אנטלויפען.

עוֹ'קֵר־מִן־הַשּׁוֹ'רֶש־זיין, צא. אויסרייסען מיט די ווארצלען, אויסווארצלען, פארטיליגען.

עוֹ'שֶׂה־שָׁ'לוֹם (בִּמְרוֹ'מָיו), (ליטורגיש). "דער וואס מאכט פריעדען (אין זיינע הויכקייטען)", געוויסע ווערטער פון קדיש ביי וועלכע מע מאכט א פאר טריט הינטערוועלכטס. "צוריק געהט מען נאר ביי עושה־שלום" (שפוו.).

עוֹ'שֶׁר, הם. רייכטהום, רייכקייט; א רייכער מאן. "א'ן אויפגעקומענער עושר האט פיינד א'ן אלטען מאן" (שפוו.).

עֲזָא'זֵל, אנם. זעה לַעֲזָא'זֵל.

עִזָּ'בוֹ'ן, הם. נאכלאס, ערבשאפט, ירושה.

עַ'זוּת, הם. פרעכהייט, אונפארשעמטקייט.

עַ'זוּת־מְחוּ'צָף־פָּ'נִים, הם. א זעהר פרעכער קערל.

עַ'זוּת־פָּ'נִים, הם. (מ. עַ'זוּת־פְּ'נִימ'ער), (תלמודיש). פרעכער מענש. "א'ן עזות־פנים קומט גלייך אין גן־עדן אריין" (שפוו.).

עַ'זוּת'דיג, א. פרעך, אונפארשעמט, פארשייט.

עַ'זוּת'ניצע, הוו. (מ. עַ'זוּת'ניצעס). א פרעכע פרוי.

עַ'זוּת'ניק, הם. (מ. עַ'זוּת'ניקעס). א פרעכער קערל.

עַ'זוּת'קייט, הוו. זעה עַ'זוּת.

עֶזְ'רָא, אנם. עזרא־הסופר (ווז.); דער נאמען פון א געוויסען ביבלישען בוך.

עֶזְ'רָא־הַ'סּוֹפֵר, עזרא דער שרייבער, וועלכער האט אין דער לעצטער צייט פון גלות־בבל ארויסגעפיהרט א געוויסע צאהל פון אידען פון בבל און האט זיי באזעצט אין ארץ־ישראל און איז אויך געווען דער ערשטער וועלכער האט זיך גענומען צו דער ארבייט פון איבערשרייבען די תורה און זי פארשפרייטען צווישען פאלק.

עֲזָ'רָה, הוו. (מ. עֲזָ'רוֹת). פארהויף (פון בית־המקדש).

עֶזְ'רַת־נָ'שִׁים. הוו. (תלמודיש). פרויען־אפטהיילונג (אי שוהל).

ע"ט, אב. עִבְ'רִי־טַייטְשׁ (ווז.).

עֲטָ'רָה, הוו. (ט. עֲטָ'רוֹת). קרוין; פארהויט (ביי דער באשניידונג); קאלנער פון גאלד־ אדער זילבער־

פעדים צוגעניהט אלס א ציערונג צו א טלית.

עִי'גוּל, הם. (מ. עִיגוּ'לִים). זעה עִי'גוּל.

עיו"ט, אב. עֶ'רֶב־יוֹם־טוֹב (ווז.).

עִיזָ'בוֹן, חם. זעה עִזָ'בוֹן.

עִי'כּוּב, הם. (מ. עִיכּוּ'בִים). זעה עִ'כּוּב.

עִי'לוּי, הם. (מ. עִילוּ'יִים). זעה עִ'לוּי.

עַ'יִן, הם. (מ. עַ'יִנִים). דער נאָמען פון דעם זיבצעהנטען בוכשטאב (ע) פון דעם אידישען אלף־בית.

עַ'יִן־הָ'רַע, הוו. (תלמודיש). א בייז אויג. אָהן עין־הרע!, קיין בייז אויג זאָל ניט שאַדען!, אומבאַשריען!. "א אידישע עין־הרע איז ערגער ווי א גוי'אי־שער כשוף" (שפּוו.).

עֵין־יַעֲקֹב [יַנְ'קוֹב], הם. (ביבליש). דער נאָמען פון א געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט אַלע אגדות פון דעם תלמוד.

עִי'נוּי, הם (מ. עִינוּ'יִים). זעה עִ'נוּי.

עֵינַ'יִם, מ. אויגען.

עִינְ'יָן, הם. (מ. עִינְיָ'נִים). זעה עִנְ'יָן.

עִי'פּוּש, הם. (מ. עִי'פּוּשִ'ען). זעה עִ'פּוּש.

עִי'צָה, הוו. (מ. עֵי'צוֹת). זעה עִ'צָה.

עִי'קָר, הם. (מ. עִיקָ'רִים). זעת עִ'קָר.

עִי'קֵש, הם. (מ. עִיקְ'שִׁים). זעה עִ'קֵש.

עִיר־הַנִּדַּ'חַת, הוו. (ביבליש). א פאַרשטויסענע אָדער פאַרזינדיגטע שטאָדט.

עִיר־מִקְ'לָט, הוו. (מ. עָ'רֵי־מִקְ'לָט), (ביבליש). "א שטאָדט פון רע־טונג", איינע פון די דריי שטעדט וועלכע זיינען באַשטימט געוואָרען (פאַרצייטען ביי אידען) אַלס פלע־צער וואו דעריעניגער וועלכער האָט געטויט א מענשען אומגערן איז געווען באַשיצט פון דער בלוט־ראַכע פון דעם טויטענ'ס פאַר־וואַנדטע; א רעטונגס־פּלאַטץ.

עֵי'רוּב, הם. (מ. עֵירוּ'בִים). זעה עֵ'רוּב.

עַבְ'בְּרוֹשׁ *, הם. (מ. עַבְ'בְּרוֹשִׁים). א יונגאַטש (פיעלייכט פון עַבְ'בָר־רָ'שָׁע — שלעכטע מויז (נאָך דעם תלמודישען זאַץ: "הני עכברי רשיעי נינהו") ווי געוויסע באַהויפּ־טען. ווענינער וואהרשיינליך איז די באַהויפּטונג אַז דאָס וואָרט איז צוזאַמענגעשטעלט פון אַף־בְּרֹאשׁ— שטענדיג אויבען אָן, ד. ה. איי־נער וואָס שפּאַרט זיך אויבען אָן).

עִ'כּוּב, הם. (מ. עִכּוּ'בִים). אָפּ־האַלט, הינדערניס, שטערונג.

עכו"ם, אב. עוֹ'בֵד־כּוֹכָ'בִים וּמַזָּ'לוֹת.

עַל־אַ'חַת־כַּ'מָּה־וְכַ'מָּה [וְכַ'מָּה], או. (ליטורגיש). אום אַזוי פיעל

מעהר, דעסטאָ מעהר, געוויס שוין.

עַל־אֵם־הַדֶּ֫רֶךְ, (ביבליש). אין מי־טען וועג.

עַל־אֱמוּנָ֫תִי, (תלמוריש). אויף מיין עהרליכקייט!, אויף מיין עהרען וואָרט!

עַל־אַ֫פּוֹ (אַפִּי) וְעַל־חֲמָ֫תוֹ (חֲמָ֫תִי), אז. (ביבליש). "צו זיין (מיין) פאַרדרוס און צו זיין (מיין) צאָרן", קעגען זיין (מיין) ווילען.

עַל־הַנִ֫סִּים, (ליטורגיש). "פאַר די וואונדער", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען געבעט וואָס מע זאָגט אום חנוכה און אום פורים.

עַל־הָעֵ֫צִים וְעַל־הָאֲבָ֫נִים, (ביב־ליש). "אויף בוימער און אויף שטיינער", גלאַט אין דער וועלט אריין (ווערט אויך פאַראָדירט: עַל־הָעֵ֫צִים וְעַל־הַבֵּ֫יצִים).

עַל־הַתּוֹ֫רָה וְעַל־הָעֲבוֹ֫דָה, (לי־טורגיש). אויף דער תורה און אויף גאָטעסדיענסט. "ער זיצט על־התורה ועל־העבודה".

עַל־חֵטְא (חֶטא), המ. (ליטורגיש). "פאַר די זינד", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ תפלה וואָס מע זאָגט אום יום-כפור און וועל־בע מע בעט ביי גאָט פאַרציי־הונג פאַר די זינד, זיך שלאָגענדיג דערביי מיט דער האַנד אין האַר־צען. זיך שלאָגען על־חטא, באַרייהען, באַדויערן. "פון על־חטא ווערט מען ניט פעט" (שפוו.).

עַל־יְהוָ֫ה וְעַל־מְשִׁיחוֹ, (ביבליש). אויף גאָט און אויף זיין געזאַלב־טען. רעדען על־יהוה ועל־משיחו, לעסטערען אַלצדינג וואָס איז הייליג. "ער רעדט על־יהוה ועל־משיחו און אויף נִנתְּ֫קָה׳ן אויך" (שפאַס־אויסדרוק. — דאָס וואָרט נִנַתְּ֫קָה איז דער אָנהויב פון דעם זאַץ וועלכע שטעהט אין דעם ביבלי־שען טעקסט נאָך די ווערטער על־יהוה ועל־משיחו און האָט אייגענטליך מיט זיי קיין פאַרבינדונג ניט).

עַל־כָּל־פָּ֫נִים, אז. אויף אַלע פאַ־לען, יעדענפאַלס, דאָך, אָם ווע־ניגסטען.

עַל־כֵּ֫ן, אז. (ביבליש). דעריבער, דערפאַר.

עַל־מְנָת (מְנַת), (תלמודיש). מיט דעם באַדינג.

עַל־פִּי, פ. (ביבליש). נאָך, לויט, דורך, אין. על־פי דין, לויט געזעץ. על־פי סבה, דורך אַ צופאַל. על־פי סוד, אין גע־היימניס.

עַל־צַד־הַיּוֹ֫תֵר־טוֹב, אז. אויף דער בעסטער אַרט.

עֹ֫לוֹל, המ. (מ. עֲלוּ֫לִים). איינער וואָס איז באַגאַבט מיט אונגע־וועהנליכע פעהיגקייטען, אַ זשעני.

עִלוּ֫יִיש, א. זעהר פעהיג; שאַרפ־זיניג, גייסטרייך.

עָ֫לוּל, א. אָנגעבריית, פעהיג, קאַ־פּאַבעל.

עָלַי־וְעַל־צַוָּא'רִי, (תלמודיש). "אויף מיר און אויף מיין קארג", אויף מיין פאראנטווארטליכקייט.

עֲלִ'יָה, הוו. (מ. עֲלִ'יוֹת). דאָס אויפגערופען ווערען צום לייענען אין שוהל. געבען אַ'ן עליה, אויפרופען צום לייענען. געבען אַ פעטע עליה, אויפרופען צו איינעם פון יענע טהיילען פון לייענען וועלכע ווערען באַטראַכט אַלס אַ באַזונדערער כבוד. זעה שִׁ'שִּׁי.

עָלֶי'הָ־הַשָּׁ'לוֹם, (מ. עֲלֵי'הֶן —), (תלמודיש). פרידען אויף איהר, פרידען צו איהר אנדענקען.

עָ'לָיו־הַשָּׁ'לוֹם, (מ. עֲלֵי'הֶם —), (תלמודיש). פרידען אויף איהם, פרידען צו זיין אנדענקען. "ער איז שוין עליו־השלום". "אַלע עליו־השלום'ס זיינען גוט" (שפוו.).

עֲלִ'יָיה, הוו. (מ. עֲלִ'יִיוֹת). זעה עֲלִ'יָה.

עֲלֵי'כֶם־וְעַל־בְּנֵי'כֶם, אר. (ביבליש). אויף אייך און אויף אייערע קינדער, פאראָדיע אויף "עליכם־שלום" (ווז.).

עֲלֵי'כֶם־שָׁ'לוֹם, אר. (תלמודיש). אויף אייך זאָל זיין פרידען! (אַ'ן ענטפער אויף די באַגריסונג "שלום־עליכם", ווז.).

עֲלִי'לַת־דָּם [דַם], הוו. "די באַשולדיגונג פון בלוט", די באַשולדיגונג אַז אידען געברויכען קריסטליכעם בלוט אויף פסח.

עָלֵי'נוּ, הם. (ליטורגיש). דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסע תפלה וואָס מע זאָגט צום ענד פון דאַוונען. קומען צו עלינו, קומען נאָך אַלעמען. "בעסער אָנצוקומען צו עלינו ווי צום בעסטען מענשען" (שפוו.).

עַם־הָאָרֶץ [אָ'רֶץ], הם. (מ. עַ'מֵי־הָאֲרָצִים [עַמָרַ'צִים], אייגענטליך: עַמֵי־הָאֲרָצוֹת), (תלמודיש). "דאָס פאָלק פון לאַנד", אַ'ן אונוויסענדער מענש. "אַז גאָט וויל שטראָפען אַ'ן עם־הארץ לעגט ער איהם אַ לשון־קודש־וואָרט אין מויל אַריין" (שפוו.). "אַ'ן עם־הארץ טאָר ניט הויך דאַוונען" (שפוו.).

עַם־הָאֲרָצוּת [עַמָרַ'צוּת], חוו. אונוויסענהייט.

עַם־הארציִיש [עַמָרַ'צִיש], א. אונוויסענהייט.

עַם־חָ'כָם־וְנָ'בוֹן, הם. (ביבליש). אַ קלוג פאַרשטענדיג פאָלק (אָפטע באַצייכענונג פון דעם אידישען פאַלק).

עַם־לֹא־הָ'יָה, הם. (ביבליש). "אַ פאָלק וואָס איז ניט געוועזען", אַ ווילד פאָלק.

עַם־קְשֵׁה־עוֹ'רֶף, הם. (ביבליש). אַ האַרטנעקיגעס פאָלק (אָפטע באַצייכענונג פון דעם אידישען פאָלק).

עַמוּד [עָ'מוּד], הם. (מ. עַמוּ'דִים). "אַ זייל", אַ זייט (פון אַ בוך); דער סטענדער פאַר וועלכען דער

פאָרבעטער שטעהט אין שוהל. דאַוונען פאַר'ן עמוד, פאָרבעטען.

עָ'מוֹס, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פראָפעט; דאָס ביבלישע בוך וואָס ענטהאַלט די פראָפעציייהונגען פון עמוס.

עֲמָ'לֵק, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען פאָלק וואָס האָט געוואָלט פאַרטיליגען די אידען, ווי די ביבעל דערצעהלט; אַ פיינד פון אידען (מ. עֲמָלֵ'קִים); אַ שלעכטער מענש.

עֲמְ'קוּת, הוו. טיעפקייט, טיעפזיניגקייט.

עָ'נָו, חמ. (מ. עֲנָ'וִים). אַ באַשיידענער מענש.

עְ'נוּי, המ. (מ. עִנוּ'יִים). פייניגונג, וועהטאָג.

עִנוּיִים־קָ'שִׁים, מ. שווערע לײדען, גרויסע שוויריגקייטען.

עָ'נִי, המ. (מ. עֲנִ'יִים). אַ'ן אָרעמאַן.

עָ'נִי־וְאֶבְ'יוֹן, המ. (ביבליש). אַ גרויסער אָרעמאַן.

עָ'נִי־מְדוּ'כָּא, המ. אַ גרויסער אָרעמאַן.

עָ'נָיו, המ. (מ. עֲנָ'וִים). זעה עָ'נָו.

עֲנָ'וּוּת, הוו. באַשיידענהייט. "צופיעל ענוות איז אַ האַלבער שטאָלץ" (שפוו.).

עֲנָ'וּוּתְ'דיג, א. באַשיידען.

עֲנִ'יוּת, הוו. אָרעמקייט.

עְ'נְיָן, המ. (מ. עִנְיָ'נִים). זאַך, אינטערעס, געשעפט; אינהאַלט, טהעמאַ.

עֲנֵ'נוּ, המ. (ליטורגיש). "ענטפער אונז", דאָס ערשטע וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסע תפלה וואָס מע זאָגט אין פאַסט־טעג. מע דאַרף מיט איהם קיין עננו ניט זאָגען, ער איז שוין פאַרזאָרגט, ער באַדאַרף ניט קיינעם'ס מיטלייד.

עֵ'סֶק, המ. (מ. עֲסָ'קִים). אַ געשעפט; אַ פאַרקעהר. "מיט'ן בעסטען הונד איז ניט גוט קיין עסקים צו האָבען" (שפוו.).

עַסְ'קָן, המ. (מ. עַסְקָ'נִים). אַ טהעטיגער מענש, אַ טהוער.

עֵ'סֶק'ען, צש. האַנדלען, מאַכען געשעפטען. זיך עסק'ען, זיך באַשעפטיגען, זיין באַשעפטיגט, זיין פאַרטהאָן.

עִ'פּוּשׁ, המ. געשטאַנק; עפידעמיע.

עִ'פּוּשׁ'ען, צש. שטינקען. פאַרעפּוּשׁ'ען, אָנפילען מיט געשטאַנק.

עָ'פָר־וָאֵ'פֶר, מ. (ביבליש). שטויב און אַש. מאַכען עפר־ואפר, מאַכען צו גאָרנישט, פאַרניכטען, רואינירען.

עַפְ'רָא־דְאַרְ'עָא, המ. (תלמודיש). שטויב פון דער ערד.

עֵץ־הַדַּ'עַת, המ. (ביבליש). דער בוים פון וויסען (פון וועלכע דער ערשטער מענש האָט געגעסען קעגען דעם פאַרבאָט פון גאָט, ווי די ביבעל דערצעהלט). "ער ווייס שוין פון עץ־הדעת" (ווער.

אויף איינעם וועלכער איז ניט מעהר אונשולדיג.

עֵץ־הַח'יִים, הס. (ביבליש). דער בוים פון לעבען (פון וועלכען דער ערשטער מענש איז באַפוילען געוואָרען ניט צו עסען כדי ער זאָל ניט לעבען אויביג, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עֵץ־חַ'יִים, הס. (מ. עֲצֵי־חַ'יִים). איינס פון די צוויי שטענגלאַך אויף וועלכע אַ ספר־תורה איז אויפגעוויקעלט.

עַצְ'בוּת, הוו. באַטריבטקייט, אומעט, מעלאַנכאָליע.

עֵ'צָה, הוו. (מ. עֵ'צוֹת). ראַטה. אַ'ן ע צ ה פון אַ תלמיד־חכם, אַ קלוגער ראַטה. "דאָס לייכטסטע איז צו געבען יענעם אַ'ן ע צ ה, דאָס שווערסטע — זיך אַליין" (שפוו.). "מיט ע צ ו ת בין איך פערזאָרגט" (ווער.). "פרעג אַ'ן ע צ ה יענעם און האָב דיין שכל ביי דיר" (שפוו.).

עֵ'צָה'ן, צש. געבען אַ ראַטה, ראַטהען. ע צ ה ' ן זיך, זיך באַראַטהען.

עצהיו"ט, אב. עַל־צַד־הַיּו'תֵר טוֹב (ווז.).

עַצִי'רוּת, הוו. פאַרשטאָפונג, האַרטלייביגקייט.

עָ'צֵל, הס. אַ פוילער מענש, אַ פוילענצער.

עַצְ'לוּת, הוו. פוילקייט, נאַכלעסיגקייט.

עֶ'צֶם, הס. קערן, אינהאַלט, עיקר.

עֶ'צֶם־הַדָ'בָר, הס. קערן פון דער זאַך, עיקר.

עֲצָ'מוֹת, מ. די ביינער. ציהען די ע צ מ ו ת, פייניגען, מאַכען וואַרטען. "מיט גוטע רייד קען מען אויך די ע צ מ ו ת ארויסנעהמען" (שפוו.).

עֵ'קֶב, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און פערציגסטער סדרה (ווז.).

עֲקֵ'דָה, הוו. "די בינדונג" פון יצחק'ן וועלכען זיין פאָטער אַברהם האָט געוואָלט ברייגען אַ'ן אָפּפער צו גאָט, ווי די ביבעל דערצעהלט. געהן ווי צו דער ע ק ד ה, געהן מיט דעם באַשלוס זיך אַליין אויפצואָפּפערן.

עֲקֻ'דִים־נְקֻ'דִים־וּבְרֻ'דִים, א. (ביבליש). געשטרייפט געפינטעלט און געפלעקט, פון אַלערליי קאָלירען.

עֲקֵ'דַת־יִצְ'חָק, הוו. זעה עֲקֵ'דָה.

עֲקֵי'דָה, הוו. זעה עֲקֵ'דָה.

עִ'קָר, הס. (מ. עִקָ'רִים). הויפּטזאַך; הויפּט־לעהרע, דאָגמא (פון גלויבען). "ניט דאָס שעהנע פנים איז דער ע ק ר נאָר דאָס שעהנע האַ'ר'ץ" (שפוו.). "ניט דער טשוואָק איז דער ע ק ר נאָר דער הענגלייכטער. (שפוו.).

עָ'קָר, הס. (מ. עֲקָ'רִים). איינער וועלכער קען קיין קינדער ניט האָבען, אַ בעזדיעטניק.

עִ'קָר־שֶׁבַּחְ'תִּי, די הויפּט־זאַך האָב איך פאַרגעסען! גוט וואָס איך האָב זיך דערמאָנט!

עַקְ'רָב, הס. (תלמודיש). סקאָרפּיאָן, דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען=קרייז פאַר דעם מאָנאַט חשון.

עֲקָ'רָה, הוו. (מ. עֲקָ'רוֹת). זעה עִ'קָר.

עֲקֶ'רֶת־הַבַּ'יִת, הוו. (ביבליש). די הויז=פרוי, די ווירטהין, די אויפטהוערין.

עִ'קֵשׁ, הס. (מ. עִקְ'שִׁים). איינער וועלכער טהוט זאַכען קאַפּריר, אַ'ן איינגעשפּאַרטער.

עַקְ'שָׁן, הס. (מ. עַקְשָׁ'נִים). אַ האַרטנעקיגער, אַ'ן איינגעשפּאַרטער. "אַ'ן עקשן איז ערגער ווי אַ קאַליעקע" (שפּוו.). "אַ'ן עקשן פאַלט תמיד אין דער בלאָטע אַריין" (שפּוו.).

עַקְשָׁ'נוּת, הוו. האַרטנעקיגקייט, איינגעשפּאַרטקייט.

עַקְשָׁ'נוּת'דיג, א. איינגעשפּאַרט.

עַקְ'שָׁנִ'יטע, הוו. (מ. עַקְ'שָׁנִ'יטעס). זעה עַקְ'שָׁן.

עַקְ'שָׁנִ'ען־זיך, צוו. זיך איינשפּאַרען. איינ'עקשנ'ען=זיך, זיך איינשפּאַרען.

עֶ'רֶב־, הס. (תלמודיש). "פאַר=אָבענד פון", דער טאַג אָדער מעהרערע טעג פאַר (אַ פייערטאָג). "דאָס גאַנצע יאָהר איז זי לײדיג געזעסען און ערב יום־כפור האָט זי אַ זאָק אָנגעהויבען" (שפּוו.).

עָ'רֵב, הס. (מ. עֲרֵ'בִים). אַ גוטזאָגער, אַ גאַראַנטירער, אַ זשיראַנט. "זיי מיר ניט קיין קרוב און איך וועל ניט זיין דיין ערב" (שפּוו.).

עָ'רֵב־זיין, צש. גוטזאָגען, גאַראַנטירען.

עֶ'רֶב־וָבֹ'קֶר (וְצָהֳרַ'יִם), או. (ביבליש). אָבענדס און מאָרגענס (און מיטאָג צייט). "אַ מויד מיט אַ הויקער מאַכט זאָרג ערב־ובוקר" (שפּוו.).

עֶ'רֶב־יום־טוֹב [יָנְ'טוֹב], הס. (תלמודיש). דער טאָג אָדער איינינגע טעג פאַר יום-טוב.

עֶ'רֶב־פֶּ'סַח [פֶּ'סַח], הס. (תלמודיש). דער טאָג אָדער איינינגע טעג פאַר פסח.

עֶ'רֶב־רַב, הס. (ביבליש). אַ געמישט פאָלק, אַ פּעֶבעל.

עֶ'רֶב־שַׁ'בָּת, הס. (תלמודיש). פרייטאָג.

עֲרָ'בָה, הוו. (מ. עֲרָ'בוֹת). איינס פון די ווערבע=ריטלעך וועלכע ווערען צוגעבונדען צו דעם לולב אָדער מיט וועלכע מע שלאָגט הושענות.

עַרְבוּת [עָרְ'בוּת], הוו. גאַראַנטי, גוטזאָגעריי, זיכערהייט, זאַלאָג.

עַרְ'בִית, הוו. זעה מַעֲרִיב.

עֵ'רוּב, הס. (מ. עֵרוּ'בִים). ערוב תחומין (ווז.); ערוב תבשילין (ווז.); דאָס עסענוואַרג וואָס מע לעגט אויף אַ געוויסען פּלאַטץ אום פרייטאָג אום די צוויי טוי=זענד איילען (ווייטער פון וועלכע אַ איד טאָר ניט געהן אום שבת)

זאָלען זיך רעכענען פון דאָרטען אָן.

ע׳רוב, הם. אַ׳ן אַנשיקעניש פון אַלערליי חיות, איינע פון די צעהן פּלאָגען וועלכע גאָט האָט אַנגעשיקט אויף די עגיפּטער, ווי די ביבעל דערצעהלט. זעה עַ׳שֶׂר־מַ׳כּוֹת.

ע׳רוב־תַּבְשִׁי׳לִין, הם. (תּלמודיש). אַ׳ן עסענוואַרג וואָס מע קאָכט אָפּ ערב־יום־טוב ווען דער ערב־יום־טוב פאַלט אום פרייטאָג אום מע זאָל דערנאָך מעגען אין דעם טאָג פון יום־טוב קאָכען אויף שבּת (קאָכען אום יום־טוב מעג מען בלויז פאַר דעם געברויך פון דעם זעלביגען טאָג; דורך די איינריכטונג אָבער פון ערוב־תבשילין הייסט עס אַז דאָס עסען אויף שבּת איז שוין צובערייט פון פריהער און אַלץ וואָס ווערט געקאָכט אים יום־טוב איז בלויז פאַר יום־טוב אַליין, אָבוואָהל עס ווערט אייגענטליך געגעסען אין דעם פאָלגענדיגען טאָג).

ע׳רוב־הַתְּחוּ׳מִין, הם. (תּלמודיש). אַ דראָהט אָדער אַ שטריק אָנגעצויגען אויף הילצערנע סלופּעס, מיט וועלכע מע צאַהמט אַרום ביי אידען די שטאָדט אום מע זאָל מעגען טראָגען זאַכען אום שבּת (לויט דעם אידישען דין מעג מען אום שבּת אומטראָגען זאַכען בלויז אין אַ׳ן איינגעשלאָסענעם רוים אָבער ניט אויף אַ׳ן עפענטליכען פּלאַץ. דער ערוב אָבער ווערט באַטראַכטעט אַלס אַ געוויסע אַרט אַרומצאַמונג, און דער רוים וועלכען ער נעהמט אַרום ווערט באַטראַכטעט ווי איינגעשלאָסען).

עֶרְ׳וָה, הוו. (מ. עֶרְ׳וֹוג). „די שאַנד", דער געשלעכטס־אָרגאַן.

ע׳רוּךְ, הם. דער נאָמען פון אַ געוויסען תּלמודישען לעקסיקאָן.

ער״ח, אב. עֶ׳רֶב־רֹאשׁ־חוֹ׳דֶשׁ, דער טאָג פאַר ראש־חודש.

עֲרָיוֹת [עֲרַ׳יוֹת], מ. בלוט־פאַרוואַנדשאַפטען, די בלוט־פאַרוואַנדטע מיט וועלכע מע טאָר ניט הייראַטהען לויט דעם אידישען דין.

עֲרֵי׳לָה, הוו. (מ. עֲרֵי׳לוֹת). זעה עָרְ׳לָה.

עֶרֶךְ [עֶ׳רֶךְ], הם. אָפּשאַצונג; פאַרגלייך; פּראָפּאָרציאָן. אַ׳ן ע ר ך, אונגעפעהר. נאָכ׳ן ע ר ך, פּראָפּאָרציאָנעל. אָהן אַ׳ן ע ר ך, אונגעהייער, ניט אָפּצושאַצען. ניט דער ע ר ך גרעסער, פיעל גרעסער.

עָ׳רֵל, הם. (מ. עֲרֵ׳לִים). אַ׳ן אונבאַשניטענער, אַ ניט־איד.

עֲרֵ׳לָה, הוו. (מ. עֲרֵ׳לוֹת). אַ ניט־אידישע פרוי.

עָרְ׳לָה, הוו. די פאָרהויט, די ניט־באַשניטענע פאָרהויט; די פרוכט פון אַ בוים אין די ערשטע דריי יאָהרען נאָך דער פלאַנצונג וועלכע מע טאָר ניט אַרונטערקלייבען, לויט דעם אידישען דין.

עָ׳רֵלִ׳יטע, עֶרְל׳יטע, הוו. (מ. עָ׳רֵלִ׳יטעס, עֶרְל׳יטעס). זעה עֲרֵ׳לָה.

עֲרֵ'מָה, הוו. באַטרוג.

ע"ש, אב. עֶ'רֶב־שַׁ'בָּת (ווז.).

עֲשֵׂה [עֶ'שֶׂה], המ. (מ. עֶ'שֶׂה'ס). אַ געבאָט צו טהאָן אַ געווויסע זאַך (אין געגענזאַץ צו אַ פאַרבאָט ניט צו טהאָן אַ געוויסע זאַך). זעה לֹא־תַעֲשֶׂה.

עֵ'שָׂו, אנמ. דער נאָמען פון יעקב'ס ברודער פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט פאַרקויפט זיין רעכט פון ערשט־געבורט פאַר אַ טאָפּ לינזען; אַ ניט־איד. "רויט און שטאַרק ווי עשו".

עָ'שִׁיר, המ. (מ. עֲשִׁי'רִים). אַ רייכער מאַן.

עֲשִׁי'רָה, הוו. (מ. עֲשִׁי'רוֹת). אַ רייכע פרוי.

עֲשִׁי'רוּת, הוו. רייכקייט, רייכטהום. "אידישע עשירות איז ווי אַ מאַרצאָווער שניי" (שפוו.).

עֶ'שֶׂר־מַ'כּוֹת, מ. (תלמודיש). די צעהן פּלאָגען (דם, צפרדע, כנים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, מכת־בכורות, ווז.) וועלכע גאָט האָט אָנגעשיקט אויף די עגיפּטער אום זיי זאָלען אַרויסלאָזען די אידען פון זייער לאַנד, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֲשָׂ'רָה, צ. צעהן.

עֲשָׂ'רָה־בְּטֵ'בֵת, המ. דער צעהנטער טאָג אין דעם מאָנאַט טבת, אַ פאַסט־טאָג אין טרויער אויף די ערשטע באַלאַגערונג פון ירושלים.

עֶשְׂ'רִים, צ. צוואַנציג.

עֶשְׂרִים־וְאַרְבָּעָה [עֶשְׂרִ'ים־וְאַרְבָּ'ע, שׂוֹרְ'בֶּע], צ. די פיער און צוואַנציג (ביכער פון דער ביבעל), נביאים און כתובים (ווז.).

עֲשֶׂ'רֶת־בְּנֵי־הָ'מָן, מ. (ביבליש). די צעהן זיהן פון המן.

עֲשֶׂ'רֶת־הַדִּבְּ'רוֹת, מ. (תלמודיש). די צעהן געבאָטען וועלכע גאָט האָט די אידען געגעבען אויף דעם באַרג סיני, ווי די ביבעל דערצעהלט.

עֲשֶׂ'רֶת־הַשְּׁבָ'טִים, מ. (ביבליש). די צעהן פאַרלאָרענע אידישע שטאַמען וועגען וועלכע עס געהען אַרום פיעלע לעגענדען צווישען דעם אידישען פאָלק.

עֲשֶׂ'רֶת־יְמֵי־תְשׁוּבָה [תְּשׁוּ'בָה], מ. "די צעהן טעג פון בארייאונג", די טעג פון ראש־השנה ביז יום־כפור.

עֵת־חֶדְ'וָה, הוו. אַ צייט פון פרעהליכקייט, אַ הוליאַנקע.

עֵת־צָ'רָה, הוו. (ביבליש). אַ שלעכטע צייט.

עָ'תִיד, המ. די צוקונפט.

פּ.

פּ (פּ), המ. דער זיבעצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית; מיט אַ פינטעלע אינעווייניג (פּ) אויסגעשפּראָכען ווי אין "פּלאַטץ", אָהן אַ פינטעלע (פ) אויסגעשפּראָכען ווי אין "פֿאַלע"; צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ף"; אין צעהלען גערעכענט אַלם 80. זעה פּא.

פּא (פּא), המ. (מ. פּא'ען, פּא'ען). דער נאָמען פון דעם זיבעצעהנטען בוכשטאַב (פּ, פ) פון דעם אידישען אַלף־בית, דערזעלביגער ביכשטאַב רופט זיך אייך "קרומער פא". צום ענד פון אַ וואָרט (ף) רופט זיך "לאַנגע" אָדער "שלום פא". צוויי פא'ען, פּאַר־פּאַלען.

פּ'אָה, הוו. די האָאר־לאָק וועלכע הייננט אַרונטער פון דער שלייף און וועלכע אַ פרומער איד טאָר קיינמאָל ניט אָפּשערען (מ. פּ'אות, פּ'אות'ען); דער ווינקעל פון אַ תבואה־פעלד וועלכען מע פלעגט לאָזען ניט אָפּגעשניטען פאַר אָרעמע (פאַרצייטען ביי אידען). ניט ליעגען אין פּאה, ניט אינטערעסירען. ניט ליעגען אין דער לינקער פּאה, ניט אינטערעסירען אין מינדעסטען גראד.

פּאַר־, די באַדייטונג פון די צייט־ווערטער מיט דער פאָרזילבע "פאַר־" (וועלכע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם צייט־וואָרט אָהן דער פאָרזילבע, צ. ב. ש.: "פאַר'מסר'ען" — אונטער "מסר'ען". זעהר פיעל צייט־ווערטער און אייגענשאַפט־ווערטער ווערען געבילדעט דירעקט פון העברעאישע הויפּטווערטער און אייגענשאַפט־ווערטער מיט דער צולעגונג פון דער פאָרזילבע "פאַר־" און די נייטהיגע ענדונגען ("־'ען", "־'ט" א. א. וו.), אַזוי ווי פאָלגענדע: פאַר'גלגול'ען [פאַרגילגלען]־זיך, זיך פאַרוועלען, זיך פאַרגלוסטען. "ס'האָט זיך איהם פאַר'גלגול'ט". פאַר'חוש'ט, פאַרטראַכט, פאַרטראָגען. פאַר'טענה'ן־זיך, זיך פאַרשמועסען. פאַר'יתום'ט, עלענד. פאַר'מוח'ט, פאַרקלערט, פאַרטראַכט. פאַר'מיאוס'ען, מאַכען עקעלדיג, פאַרעקלען. פאַר'מרה־שחורה'ט, באַטריבט, מעלאַנכאָליש. פאַר'משכונ'ען, פאַרזעצען. פאַר'צרה'ט, פאַראומערט, נידערגעשלאָגען (פון נויטה אָדער אָרעמקייט).

פאַראויס־, די באַדייטונג פון די העברעאישע ווערטער מיט דער פאָרוואָרט "פאָראויס־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעלוואָרט.

פאַרביי־, די באַדייטונג פון די

העברעאישע ווערטער מיט דער פארוואָרט "פאַרביי־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

פאַרצע*, הוו. (מ. פאַרצעס), (פאַרעכטליך). געזיכט (וואהר־שיינליך פאַרגרייזט פון פַּר'צוּף, (ווז.).

פאַרי'קְנַ'סיען (פאַרקנאַסען), צא. פאַרלאָבען (דער אויסדרוק שטאַמט פון דער פאַרצייטיגער אייַנפיהרונג אַז דעריעניגער וועלכער האָט אָפּ־געלאָזען אַ הייראַטה־פּאַרטיי נאָך דער פאַרלאָבונג האָט געמוזט באַ־צאָהלען דער צווייטער זייט אַ גע־וויסען קנס).

פְּגִי'מָה, הוו. (מ. פְּגִי'מוֹת). אַ ריץ, אַ קאַרב, אַ טשערב (פון אַ מעסער); אַ פעהלער. "ער זוכט פּגימות אויף אַ זעג" (ווער.).

פְּגִי'רָה, הוו. (מ. פְּגִי'רוֹת). טוי־טער קערפער (פון אַ טהיער); טויט. אײַנגעהמען אַ פּגירה, קראַפּירען.

פְּגָם [פְּגַם], הם. אַ פעהלער.

פֶּ'גַע, הם. (מ. פְּגָ'עִים). אַ'ן אָנ־שיקעניס, אַ פלאָג.

פֶּ'גַע־רַע, הם. (מ. פְּגָ'עִים־רָ'עִים), (ביבליש). אַ בייזע אָנשיקעניס.

פֶּגֶר [פֶּגֶר], הם. (מ. פְּגָרִים), (פאַרעכטליך) טויטער קערפער; טויט. "אַז מע קלינגט איז ענטוועדער אַ חנא אָדער אַ פגר" (שפוו.).

פֶּ'גֶר'ען, צש. שטאַרבען, קראַפּירען. "אַ בער אין וואלד האָט גע־פּגר'ט" (ווער. צו אַ גאַסט

וועלכען מע האָט אַ לאַנגע צייט ניט געזעהן).

פִּדְ'יוֹן, הם. (מ. פִּדְיוֹ'נוֹת). "אויס־לייזונג", אויסלייז־געלט, דאָס געלט וואָס מע גיט אַ חסידישען רבי'ן צו ווען מע קומט פרעגען אַ'ן עצה אָדער קריגען אַ ברכה; לייזונג, אײַננאַהמע פאַר פאַר־קויפטע סחורה.

פִּדְ'יוֹן־הַבֵּן [הַבֶּן'], הם. (מ. פִּדְ'יוֹן־הַבֶּ'ן'ס'), (תלמודיש). "די אויס־לייזונג פון דעם זוהן", דאָס אויס־לייז-געלט וואָס מע גיט אַ כהן פאַר אַ'ן ערשט־געבאָרענעם זוהן וועלכעם באַשטעהט פון פינף געלט־שטיקער פון אַ געוויסען באַ־שטימטען ווערטה (ערשט-געבאָ־רענע זיינען לויט דעם אידישען דין הייליג צו גאָט און מוזען דאַ־דיבער אויסגעלייזט ווערען); די צערעמאָניע פון פּדיון־הבן וועלכע ווערט געפייערט ווען דאָס קינד איז דרייסיג טעג אַלט.

פִּדְ'יוֹן־שְׁבוּ'יִים, הם. (תלמודיש). די אויסלייזונג אָדער די באַפריי־אונג פון געפאַנגענע (באַטראַכטעט ביי אידען אַלס איינע פון די גרעסטע וואָהלטהאַטען).

פֶּה־אֶ'חָד, או. (ביבליש). "איין מויל", איינשטימיג.

פֶּה־אֶל־פֶּה, או. (ביבליש). "מויל צו מויל", פערזענליך.

פּה־נִקְ'בַּר, דאָ איז באַגראָבען גע־וואָרען (אויפשריפט אויף אַ גראָב־שטיין).

פּוֹגֵ'עַ־זַ'יין, צא. באַריהרען, באַליידיגען.

פוֹגֵ׳עַ־בִּכָבוֹד [בִּכָ׳בוֹד]־זיין, צא. אָנריהרען די עהרע פון, באליידיגען.

פוֹטִ׳יפֶ׳רַע *, אנוו. דער נאָמען פון דער פרוי פון פּוֹטִ׳יפַר אָדער פּוֹטִ׳יפֶ׳רַע, פון וועלכער די ביבעל דערצעהלט אַז זי האָט געוואָלט פאַרפיהרען יוסף׳ן (אין דער ביבעל ווערט דער פרוי׳ס נאָמען אייגענטליך ניט דערמאָנט, אָבער צווישען פאָלק ווערט זי גערופען מיט דעם מאַנ׳ס נאָמען).

פוּנאַנדער־, די באַדייטונג פון די העבּרעאישע ווערטער מיט דעם אידישען פארוואָרט "פונאַנדער־" מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

פּוֹ׳סֵק, המ. (מ. פּוֹסְקִים [פָּסְ׳קִים]). "ענטשיידער", איינע פון די נאָכתלמודישע געזעץ־זאַמלונגען וואָס באַשטעהען פון אויסטייטשונגען און בעאַרבייטונגען פון תלמוד.

פּוֹסְקִים [פָּסְ׳קִים]־אַחֲרוֹ׳נִים, המ. מ. די לעצטערע אָדער שפּעטערע ראַבּינישע געזעץ־ביכער. זעה פּוֹ׳סֵק.

פּוֹסְ׳קִים [פָּסְ׳קִים]־רִאשוֹ׳נִים, מ. די ערשטע אָדער פריהערע ראַבּינישע געזעץ־ביכער. זעה פּוֹ׳סֵק.

פּוֹ׳עֵל, המ. (מ. פּוֹ׳עֲלִים). אַ׳ן אַרבייטער.

פּוֹ׳עַל־יוֹ׳צֵא, המ. רעזולטאַט.

פּוֹ׳עֵל־צִ׳יוֹן, המ. (מ. פּוֹ׳עֲלֵי־צִ׳יוֹן). "די אַרבייטער פון ציון", אַ׳ן אָנהענגער פון אַ געוויסער פאַרטיי וועלכער זוכט צו פאַראייניגען ציוניזמוס מיט סאָציאַליזמוס.

פּוֹ׳עֲלִ׳ען, צא. ווירקען, אויסווירקען, אויספיהרען.

פּוע"צ, אב פּוֹ׳עֵל־צִ׳יוֹן (ווז.).

פּוֹ׳קֵד־עֲקָ׳רוֹת־זיין, צש. אויסווירקען (דורך קאַבּאַליסטישע מיטלען) אַז אַ קינדערלאָזע פרוי זאָל האָבען קינדער.

פּוֹ׳קֵר, המ. (מ. פּוֹקְ׳רִים). איינער וועלכער לייקענט אין גאָט.

פּוּ׳רִים, המ. (מ. פּוּ׳רִים׳ס). דער פערצעהנטער טאָג פון דעם מאָנאַט אדר וועלכער איז אַ האַלבער יום־טוב צום אַנדענק אָן דער ישועה וואָס דאָס אידישע פאָלק האָט געהאַט אין דער צייט פון קעניג אַחשורוש, ווי עס ווערט באַשריבען און דעם בוך "אסתר". "אַז מע האָט אויף פ ו ר י ם יסורים איז אויף פסח חשך" (שפּוו.). "אַ שלעכטער פ ו ר י ם איז אַ גוטער שושן־פּורים" (שפּוו.). "אַ גאַנץ יאָהר שכור און פ ו ר י ם ניכטער" (שפּוו.). "ניט אַללע פ ו ר י ם טרעפט זיך אַ נס" (שפּוו.). "פ ו ר י ם איז קיין יום־טוב ניט און קדחת איז קיין קריינק ניט" (שפּוו.). "פ ו ר י ם זיינען אַלע שכורים ניכטער" (שפּוו.). "פ ו ר י ם נאָך דער סעודה איז אַפילו קיין הונד ניט הונגעריג" (שפּוו.).

פּוּ׳רִים־שפּיעל, הז. (מ. פּוּ׳רִים־שפּיעלען). אַ פאָרשטעלונג וועלכער ווערט געגעבען (געוועהנליך פון ביבלישע סצענען אַזוי ווי "מכירת־יוסף", "עקדת־יצחק" א. א. וו.) אין דעם טאָג פון פורים

פון ליבהאָבער וועלכע געהן ארום פארמאַסקירט פון הויז צו הויז ; א לעבערליבע זאַך , א פיאַסקאָ .

פּו׳רים־שפּיעלניק, המ. (מ. פּו׳רים־שפּיעלניקעס) . איינער וועלכער נעהמט אַנטהייל אין א פורים פאָרשטעלונג ; א שפּאַס מאַכער , א מארשאַליק .

פּו׳רים־קָ׳טָן , המ. (מ. פּו׳רים־קְ׳טַ׳ים) . דער קליינער פורים , דער פערצעהנטער טאָג אין דעם מאָנאַט אָדר אין א׳ן עבור־יאָהר ווען דער אייגענטליכער פורים ווערט געפייערט אין דעם פאָלגענדען מאָנאַט (ואָדר) . ״פורים־קטן דאַרף מען זיך אָנ׳שיכור׳ען אָבער יום־כפור־קטן דאַרף מען ניט פאַסטען״ (שפּוו.) .

פּוּרְעָנוּת [פּוּרְעָנְ׳יוּת] , הוו. (מ. פּוּרְעָ׳נִיּוּת׳ען) . שטראָף , פּלאָג , אָנשיקענים .

פּו׳רֶץ־גָ׳דֶר־זיין , צש. (תּלמודיש) . ״דורכברעכען די צאַהם״ , איבערטרעטען די גלויבענס־געזעצען .

פּו׳רֵשׁ־בְּשְׁמוֹ־זיין , צש. (מ. — בִּשְׁמָם׳ ; וו. — בִּשְׁמָה׳ , מ. — בִּשְׁמָן׳) . איהם דערמאָנען מיט׳ן נאָמען .

פּו׳רֵשׁ־מִן־הַצִ׳בּוּר , המ. (תלמודיש) . איינער וועלכער זונדערט זיך אָפּ פון דער געמיינדע , איינער וועלכער וויל ניט טהאָן די פליכטען וועלכע די געמיינדע לעגט ארויף .

פּוֹשֵׁעַ־בֵּאלֹהָי [פָּ׳שֶׁע־בְּ׳לוֹקִ׳י]־יִשְׂרָ׳אֵל , איינער וועלכער ברעכט אָן דעם אידישען גאָט , איינער וועלכער האַלט ניט די אידישע גלויבענס־געזעצען .

פּוֹשֵׁעַ [פָּ׳שֶׁע]־יִשְׂרָ׳אֵל , המ. (תלמודיש) . ״א פאַררעטהער פון דעם אידישען פאָלק״ , איינער וועלכער האַלט ניט די אידישע גלויבענס־געזעצען .

פּו׳תֵר־זיין , צא. אויסטייטשען , ערקלעהרען (א טרוים) .

פּו׳תֵר־חָ׳לוֹם , המ. (תלמודיש) . דער וואָס טייטשט אויס א טרוים . ניט וויסען פון קיין פּ ו ת ר־ח ל ו ם (פאַרגרייזט פון : פּתְ׳רוֹן־חָ׳לוֹם , ווז.) , ניט וויסען פון וואָס צו זאָגען .

פּו׳תֵרחָ׳לוֹם־זיין , צש. ערקלערען די באַדייטונג פון א טרוים .

פִּזְ׳מוֹן , המ. (מ. פִּזְמ׳וֹנִים) . א געוויסער זאָרט רעליגיעזער געזאַנג אָדער לויב־געבעט .

פִּ׳זֵר , המ. א געוויסער געדרעהדעלטער טאָן (אין טראָפּ) .

פַּזְ׳רָן , המ. (מ. פַּזְרָ׳נִים) . א פרייגיביגער מענש .

פַּזְרָ׳נוּת , המ. פרייגיביגקייט .

פַּזְ׳רָנ׳טע , הוו. (מ. פַּזְרָנ׳טעס) . זעה פַּזְ׳רָן .

פַּ׳חַד , המ. (פְּחָ׳דִים) . אַנגסט , פורכט , שרעק , גרויל .

פְּחָ׳דִים׳דיג , א. שרעקליך , פירכטערליך .

פַּחְ'דָן, הם. (מ. פַּחְדָ'נִים). אַ שרעקעדיגער, אַ טרוס.

פַּחְדָ'נוּת, הוו. שרעקעדיגקייט.

פַּחְ'דָנ'טע, הוו. (מ. פַּחְ'דָנ'טעס). זעה פַּחְ'דָן.

פָּ'חוּת־מִ־, או. ווייניגער ווי.

פָּ'חוּת־מִכְּזַ'יִת, הם. (תלמודיש). ווייניגער ווי די גרייס פון אַ'ן איילבערט.

פחוּ'תֵי־עֶ'רֶךְ, מ. מענשען פון נידעריגען שטאַנד.

פְּחִי'תוּת־הַכָּ'בוֹד, "אַ פאַרמינדערונג פון עהרע", ערניעדריגונג, באַליידיגונג].

פְּחָת [פְּחַת], הם. דאָס וואָס געהט אָפּ פון געוויכט אָדער מאָס.

פִּ'טוּם, הם. (מ. פִּ'טוּ'ם'ס). דער שפּיץ (פון אַ'ן אתרוג).

פָּ'טוּר, א. (תלמודיש). פריי, לויז, באַפרייט.

פָּ'טוּר, פָּ'טוּר־נו, אר. געוויס! נאַטירליך! וואָס דאַרף מען דאָ נאָך פרעגען.

פְּטִי'רָה, הוו. (מ. פְּטִי'רוֹת). טויט.

פַּ'טֶר'נִים, הוו. דאָס לויז ווערען (פון אימיצען). "פּ ט ר ' נ י ם איז געלט ווערטה" (שפּוו.).

פַּ'טֶר'ען, צא. באַפרייען, פריימאַכען; אָפּפאַרטיגען, ענדיגען; פאַרשווענדען, אויסברייגגען; רואינירען. אַ ר ו י ס ' פּ ט ר ' ע ן, אַרויס'שיקען, אַוועקשיקען.

פִּי־תָ'מִיד, טרינק שטענדיג (דאָס וואָרט "פּי" הייסט אין פוילישער שפּראַך: "טרינק"). חברה פּ י ־ ת מ י ד, געזעלשאַפט פון טרינקערס.

פֵּ'אָה, זעה פֵּ'אָה.

פִּ'דְיוֹן, זעה פִּדְ'יוֹן.

פִּיּוּט [פַּי'וּט], הם. (מ. פִּיּוּ'טים). אַ געוויסער זאָרט געבעט־געזאַנג וואָס מע זאָגט אין פייערטעג.

פִּיזְ'מוֹן, זעה פִּזְ'מוֹן.

פִּי'טוּם, זעה פִּ'טוּם.

פַּיְ'טָן, פַּיְי'טָן, הם. (מ. פַּיְטָ'נִים, פַּיְיטָנִים). דער פאַרפאַסער פון אַ פּיוט (ווז.).

פִּילְ'אֵי־, זעה פִּלְ'אֵי־.

פִּילֶ'גֶשׁ, זעה פִּלֶ'גֶשׁ.

פִּילְ'פּוּל, זעה פִּלְ'פּוּל.

פִּינְ'חָס, אנם. דער נאָמען פון דעם זוהן און נאָכפאָלגער פון דעם כהן־גדול אֶלְעָ'זָר; הוו. דער נאָמען פון דער איין און פערציגסטער סדרה.

פִּינְ'חָס בֶּן־אֶלְעָ'זָר בֶּן־אַהֲ'רֹן הַכֹּהֵן, (ביבליש). פינחס דער זוהן פון אליעזר דעם זוהן פון אהרן דעם פריסטער. "פ י נ ח ס ב ן א ל י ע ז ר ב ן א ה ר ן ה כ ה ן און אַז ער האָט קיין געלט ניט איז ער פאָרט אַ פאַרד" (ווער.).

פִּינְ'קָס, זעה פִּנְ'קָס.

פִּיקָ'דוֹן, זעה פִּקָ'דוֹן.

פּיקו'חַ־, זעה פְּקוּ'חַ־.

פּיִקֵ'חַ, זעה פִּקֵ'חַ.

פּי'רוּשׁ, זעה פֵּ'רוּשׁ.

פּיר'קֵי־, זעה פִּרְ'קֵי־.

פּי'תוֹם־, זעה פִּ'תֹם־.

פּית'חוֹן־, זעה פִּתְ'חוֹן־.

פּית'רוֹן־, זעה פִּתְ'רוֹן.

פֶּ'לֶא, הם. (מ. פְּלָ'אִים). אַ וואונ=
דער, אַ וואונדערליכע זאַך.

פִּלְ'אֵי־פְּלָ'אִים, — פְּלָ'אוֹת, מ.
וואונדערס איבער וואונדערס, גרוי=
סע וואונדערס.

פִּלֶ'גֶשׁ, הוו. (מ. פִּלַגְ'שִׁים). קעפּס=
ווייב, מעטרעסע.

פִּלֶ'גֶשׁ־בְּגִבְ'עָה, (ביבליש). הוו.
די קעפּס=ווייב פון אַ געוויסען
מאַן פון דעם שטאַם פון לוי
וועלכע איז געשענדעט און ער=
מאָרדעט געוואָרען אויף אַ זעהר
שוידערליכער אַרט פון געוויסע
לייטע פון דעם שטאַם בנימין אין
דער שטאָדט "גבעה" פאַר וועלכע
גרויזאַמע טהאַט די איבעריגע אי=
דישע שטאַמען האָבען ראַכע גע=
נומען פון דעם שטאַם בנימין.

פְּלוּגְ'תָּא, הוו. (מ. פְּלוּגְ'תּוֹת).
שטרייט, דיספּוט, מיינונגס=פאַר=
שיעדענהייט.

פְּלוֹ'נִי, הם. דער און דער, א גע=
וויסער. פלוני־בן־פלוני,
דער און דער — דער זוהן פון
דעם און דעם.

פְּלוֹ'נִית, הוו. די און די, אַ געווי=
סע. פלונית־בת־פלונית,
די און די — די טאָכטער פון דער
און דער.

פְּלוֹ'נִית'טע, הוו. (מ. פְּלוֹ'נִית'=
טעס). ווייב.

פָּ'לוּשׁ *, הם. פאָרהויז אָדער קאָרי=
דאָר פון אַ שוהל.

פְּלֵ'טָה, פְּלֵי'טָה, הוו. אַנטרינונג,
פאַרשווינדונג. מאַכען פלטה,
אַנטלויפען (מיט פרעמדע געלט).

פִּלְ'פּוּל, הם. (מ. פִּלְפּוּ'לִים).
שאַרפזיניגער אָדער פאַרפּלאָנטער=
טער וכוח; אַ שטרייט פון ווער=
טער וועלכער פיהרט צו קיין זאַך
ניט, פוסטער וכוח; אַ תלמודי=
שער פאָרטראַג פון אַ זעהר שאַרפ=
זיניגען אָדער פאַרדרעהטען אינ=
האַלט.

פִּלְפּוּ'ליען [פִּיל'פּליען]־זיך, צוו.
שטרייטען, דעבאַטירען, זיך
ויכוח'ען; פיהרען פוסטע דעבאַ=
טען.

פְּלִשְׁ'תִּים, אנמ. מ. דער נאָמען פון
אַ געוויסען פאָלק אָפט דערמאָנט
אין דער ביבעל.

פַּמַלְ'יָא־שֶׁל־מַעְ'לָה, הוו. (תלמו=
דיש). "די פאַרזאַמלונג פון אוי=
בען", דאָס הימלישע געריכט.

פ"נ, אב. פּה־נִקְ'בַּר (ווז.).

פָּנוּ'י, הם. (מ. פְּנוּ'יִים). אַ פריי=
ער, אַ'ן אונפאַרהייראַטהעטער.

פְּנוּ'יָה, הוו. (מ. פְּנוּ'יוֹת). אַ פרייע,
אַ'ן אונפאַרהייראַטהעטע.

פָּנֵי, מ. די פאָרשטעהערס, די פיה=
רערס, די גרויסע לייט.

פְּנֵי־הָעִיר', מ. (ביבליש). די פאַרשטעהערס אָדער די אָנגעזעהענע לייט פון דער שטאָדט. פאַראָדירט אין ווערטעל: „פּיאַני (רוסיש: טרינקערס) העיר".

פְּנִיָּה, הוו. (מ. פְּנִ'יּוֹת). פאַרבאָרגענע אַבזיכט, הינטערגעדאַנק.

פְּנִים, הם. „דאָס אינעוועניגסטע", דער טעקסט (אָהן די קאָמענטאַרען).

פָּ'נִים, הם. און הז. (מ. פֶּ'נִימ־ער). געזיכט; אויסזעהן; אנגעזעהענקייט. האָבען אַ פנים פון חוזק, אויסזעהען לעבערליך. עס האָט קיין פנים ניט, עס זעהט ניט אויס שעהן. "דער פנים איז אַ מסור" (שפּוו.). "מיט וואָס פאַר אַ'ן אויג מע קוקט אייגעם אָן אַזאַ פנים האָט ער" (שפּוו.) "אַז דאָס ברויט פאַלט מיט'ן פנים אַראָפּ איז אַ סימן אַז די כלה איז הונגעריג" (שפּוו.). "גאָט זאָל וועלען צוהערען די נאַראָנים וואָלט די וועלט געהאַט אַ'ן אַנדער פנים" (שפּוו.). "דער דלות לעגט זיך צוערשט אויפ'ן פנים" (שפּוו.). "אַז ער דערזעהט זיין פנים דערקענט ער איהם אַן קול" (ווער.). "אַלע הינד און אַלע רבנים האָבען איין פנים" (שפּוו.). "ווי די טויטע עסען אַזאַ פנים האָבען זיי" (שפּוו.). "אַ נאַר געהט אין באָד אַריין און פאַרגעסט זיך דאָס פנים אָפּצווואַשען" (שפּוו.). "אַז מע שפּייט דעם ציגיינער אין פנים זאָגט ער עס רעגענט" (שפּוו.). "דער קוגעל ליגט איהם אויפ'ן פנים" (ווער.).

פָּ'נִים־חֲדָ'שׁוֹת, הם. (תלמודיש). "אַ נייעס געזיכט", אַ נייאָנגעקומענער, אַ גאַסט.

פָּ'נִים־חֲלָ'שׁוֹת, הם. פאַראָדיע אויף פָּ'נִים־חֲדָ'שׁוֹת (ווז.). זעה חֲלָ'שׁוֹת.

— **פֶּ'נִימ'דיג**, זעה צוויי־פֶּ'נִימ'דיג.

פְּנִי'מִיוּת, הוו. די אינערליכקייט.

פֶּ'נִימ'על, הז. (מ. פֶּ'נִימ'לעך). פאַרקלייגערונג אָדער פאַרצערטעלונג פון פנים (ווז.), געזיכטעלע.

פִּנְ'קֵס, הם. (מ. פִּנְקְ'סִים, פִּנְ'קֵס'ען). אַ בוך וואו עס ווערען פאַרצייכענט רעכענונגען, נעמען פון זאַכען, פאַסירונגען א. א. וו.; דאָס בוך אין וועלכען די אידישע קהלות אַמאָל פלעגען פאַרצייכענען אַלע זייערע אַנגעלעגענהייטען ווי אויך אַלע וויכטיגע פאַסירונגען.

פְּסוֹל, הם. אַ פעהלער, אַ בראַק, אַ פלעק. "אַ פסול אין דער משפחה".

פָּ'סוּל, א. ניט־טויגליך, ניט־גילטיג, ניט־געזעצליך. אַ פסול'ע סוכה, אַ סוכה וועלכע איז ניט געמאַכט געוואָרען לויט'ן דין. אַ פסול'ער עדות, איינער וואָס זיין עדות ווערט ניט באַגלויבט. אַ פסול'ע הושענא, אַ הושענא־ריטעל פון וועלכען די בלעטלעך זיינען אַרונטערגעקלאַפּט; אַ ווערטהלאָזע זאַך אָדער פערזאָן.

פְּ'סוּל־לְעֵ'דוּת־וְלִשְׁבוּ'עָה, א. (תלמודיש). ניט באגלויבט ביים זאגען עדות און ניט ביים שווערען.

פְּסוֹ'לֶת, הוו. אבפאל.

פָּ'סוּק, הם. (מ. פְּסוּ'קִים). א זאץ פון דער ביבעל; די ביבעל (אויסער די פינף ביכער פון דער תורה). דער פסוק, דער זאץ פון דער ביבעל וועלכען יעדער איד זאגט אין מארגענדיגען דאווענען און וועלכער הויבט זיך אן מיט דעמזעלביגען בוכשטאב מיט וועלכען זיין נאמען הויבט זיך אן (אלס א מיטעל צו געדענקען דעם נאמען וועלכען דער מלאך־הדומה פרעגט ביי דעם געשטארבענעם). ווי דער פסוק זאגט, ווי די ביבעל זאגט. א פסוק מיט א שטעקען, זיבערע אדער ווירקזאמע מיטלען (אונטער דעם ווארט "פסוק" ווערט דא געמיינט דער ביבלישער זאץ: לֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשׁוֹנוֹ — קיין הונד זאל ניט שארפען זיין צונג. דאס זאגען פון דעם דאזיגען זאץ פלעגט געהאלטען ווערען פאר א מיטעל קעגען א בייזען הונד).

פֶּ'סַח [פֵּ'סַח], הם. (מ. פֶּ'סַח'ען). דער אכט=טאגיגער פייערטאג וואס הויבט זיך אן דעם פופצעהנטען טאג פון מאנאט ניסן און ווערט געפייערט צום אנדענק אן דעם אידישען פאלק'ס באפרייאונג פון מצרים, און אין וועלכען מע טאר ניט עסען קיין חמץ; דער קריסטליבער אסטער=פעסט. די צווייטע טעג פסח, די צוויי לעצטע טעג פון פסח (וועלכע, אזוי ווי די ערשטע צוויי, זיינען די הויפט=פייערטעג. די מיטעלסטע פיער טעג זיינען בלויז האלבע פייערטעג. זעה חול־הַמוֹ'עֵד). "מע האדעוועט דעם אינדיק ביז פסח נאר צוליעב דעם קראפ" (שפוו.).

פֵּ'סַח'דיג, א. באלאנגענדיג צו אדער האבענדיג די אייגענשאפט פון פסח, צוגעגרייט לויט די געזעצען פון פסח. א פסח'דיג געזיכט, א בלאס געזיכט (געקריגען פון עסען מצה אום פסח).

פַּסְ'לוּת, הוו. אונעהרליכקייט. "דלות מאכט פסלות" (שפוו.).

פַּסְלָ'נוּת, הוו. פארדארבענהייט.

פַּסְ'ל'ען, צא. ערקלערען אלס פסול; פאראונרייניגען אדער היילען דורך דעם וואס מע מאכט אונריין. פסל'ען א קינד, היילען א קינד פון א'ן עין־הרע דורך דעם וואס מע רייבט אוים זיין געזיכט מיט השתנה. פסל'ען א קאץ, אפהאקען דעם עק ביי א קאץ (כדי מע זאל זי קענען האלטען אין הויז אהן געפאהר פון בייזע גייסטער).

פְּסָק [פְּסַק], הם. (מ. פְּסָ'קִים). ענטשיידונג, אורטהייל; שטראף, באשטראפונג. חאפען א פסק, קריגען געזידעלט. געבען א פסק, זידלען.

פְּסַק־געלט, הז. ענטשיידונג=געלט, דאס געלט וואס מע גיט דעם רב אדער דעם דַיָן פאר ענשיידען א געלט דיספוט.

פְּסַק־דִין׳, המ. ענטשיידונג, געריכט־אורטהייל.

פַּסְק׳ען, פַּסק׳ענען צא. ענטשיידען.

פְּעוּ׳לָה, הוו. (מ. פְּעוּ׳לוֹת). וויר־קונג, אויפטהו, פאָרטשריט; רעזולטאט, צוועק. טהאָן א פעולה מיט, גוט אונטער־ריכטען, גוט לערנען מיט. טהאָן א פעולה, מאַכען פאָרטשריט. וואָס איז די פעולה?, וואָס איז דער צוועק.

פַּעַם־אַ׳חַת־בְּיוֹ׳בֵל, איין מאָהל אין פופציג יאָהר, זעהר זעלטען.

פִּקְ׳דוֹן, המ. א זאַך וועלכע מע גיט אימיצען צו היטען.

פְּקוּ׳דֵי, הוו. דער נאָמען פון דער דריי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז).

פִּקוּ׳חַ־נֶפֶ׳שׁ אָדער **נְפָ׳שׁוֹת**, המ. (תלמודיש). די רעטונג פון א לעבען; קוויקונג, פאַרגעניגען.

פִּקֵ׳חַ, המ. (מ. פִּקְ׳חִים). א קלו־גער.

פִּקְ׳חִית, הוו. (מ. פִּקְ׳חוֹת). א קלוגע.

פֶּ׳רֶא, המ. (מ. פְּרָ׳אִים). א וויל־דער מענש, א בארבאר.

פֶּ׳רֶא־אָ׳דָם, המ. (ביבליש). א וויל־דער מענש.

פָּ׳רָה־אֲדוּ׳מָה, הוו. (ביבליש). די רויטע קוה (וועלכע גאָט האָט געהייסען משה׳ן פאַרברענען און איהר אש געברויכען פאַר צוועקען פון רעליגיעזער רייניגונג); א נאַ־איווער נארר.

פְּרוֹד־[פְּ׳רוֹד] הַלְבָ׳בוֹת, המ. צו־שיידונג פון די הערצער, שטריי־טיגקייט.

פְּרוֹזְ׳דוֹר, המ. פאָרצימער.

פְּרוּ׳טָה, הוו. (מ. פְּרוּ׳טוֹת). א קופּערנע מינצע פון א גאַנץ קליי־נעם ווערטה אָפּט דערמאָנט אין תלמוד.

פָּרוֹ׳כֶת, הוו. (מ. פָּרוֹ׳כְתִ׳יעָן). דער פאָרהאַנג וועלכער דעקט צו דעם אָרון־קודש.

פֶּ׳רוּץ, המ. אויסגעלאַסענער מענש.

פֵּ׳רוּשׁ, המ. (מ. פֵּרוּ׳שִׁים). באַדיי־טונג; אויסטייטשונג, ערקלערונג, קאָמענטאַר. מאַכען א פרוש פון אימיצען, מאַכען א פאַראַד פון אימיצען.

פָּ׳רוּשׁ, המ. (מ. פְּרוּ׳שִׁים). א׳ן אָפּגעזונדערטער, איינער וועלכער לעבט אָפּגעזונדערט פון זיין ווייב און פון דער וועלט אום צו לער־נען און דיענען גאָט, א קלויזניק. "א גרוש איז ניט קיין פרוש" (שפוו.).

פֵּ׳רוּשׁ־הַמִ׳לּוֹת, המ. די באַדייטונג פון די ווערטער.

פְּרוּ׳שִׁי, המ. (מ. פְּרוּ׳שִׁים). א נאַ־הענגער פון א געוויסער זעהר פרומער אידישער סעקטע וואָס האָט געלעבט אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש.

פָּר׳חָה־נִשְׁמָ׳תוֹ, (תלמודיש). זיין זעעלע איז (פון שרעק) ארויסגע־פלויגען. "עס איז פרחה־נשמתו געוואָרען".

פְּרָט [פּרַט], המ. (מ. פְּרָ'טִים). אַ'ן איינצעלהייט, אַ'ן איינצעלנער פאַקט; אַ'ן איינצעלנע פערזאָן, אַ'ן אינדיווידואום; הינזיכט, באַציהונג; צייט=רעכנונג. "מיט אַלע פּרטים". "דער פּרט מוז זיך אָפּפערן פאַר'ן כלל". "אין איין פּרט בלויז".

פְּרָט [פּרַט]־גָ'דוֹל, המ. די גרויסע צייט=רעכנונג. זעה לְפּ"ג.

פְּרָט [פּרַט]־קָטָן, המ. די קליינע צייט=רעכנונג. זעה לְפּ"ק.

פְּ'רִי, הוו. (מ. פֵּ'רוֹת). פרוכט.

פְּרִ'יָה־וּרְבִ'יָה, הוו. (תלמודיש). "פרוכפערונג און פאַרמעהרונג", דאָס האָבען קינדער; דאָס רעליגיעזע געבאָט צו האָבען קינדער. "טענו בחטין והודה לו בּפריה ורביה". זעה טְ'עָנוֹ בְּח'טִין.

פְּרִי'עָה, הוו. אַרונטעררייסונג פון דער פאָרהויט ביי דער באַשניידונג.

פָּ'רִיץ, המ. (מ. פּרִי'צִים). "אַ פאַרשייטער", אַ גרויסער (ניט=אידישער) לאַנד=באַזיצער (הויפּט=זעכליך געברויכט אויף די פוילישע שלאַכציצעס); הערר, אַריסטאָ=קראַט. "אויף אַ שלעכטען פּריץ טאָר מען קיין מפלה ניט בעטען" (שפּוו.). "אַז דער פּריץ איז גוט איז דער גאַנצער הויף גוט" (שפּוו.). "אַליין פּריץ און אַליין הונד איז לעבען אָהן גע=זונד" (שפּוו.). "אַ פּריץ האָט אין זינן פערד און הינט און אַ איד האָט אין זינן ווייב און קינד" (שפּוו.). "וואָס דער פּריץ איז גרעסער אַלץ קלענער איז ער ביי זיך" (שפּוו.). "ווי דער פּריץ אַזוי זיינע הינט און זיין געזינד" (שפּוו.).

פְּרִי'צוּת, הוו. פאַרשייטקייט, אויס=געלאַסענקייט.

פְּרִיצְ'טע, הוו. (מ. פְּרִיצְ'טעס). זעה פָּ'רִיץ.

פְּרִי'צִים, מ. די אנהענגער פון אַ געוויסער אידישער פּאַרטיי אין דער צייט פון דעם צווייטען בית־המקדש וועלכע האָבען געזוכט זיך צו דערנעהנטערן ווי ווייט מעגליך צו די גריכען.

פְּרִי'צִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפט פון אַ פּריץ; אַריסטאָקראַטיש, גרויס=אַרטיג.

פַּר'נָס, המ. (מ. פַּרְנָ'סִים). פאָר=שטעהער פון אַ אידישער געמיינדע. "אַ פּרנס מעג זיין גרויס ווי אַ האָהן זיצט ער פאָרט אויבען=אָן" (שפּוו.).

פַּר'נָס־חוֹ'דֶש, המ. דער מאָנאַטלי=כער פאָרשטעהער פון דער גע=מיינדע (אין אַמאָליגע צייטען פלעגען די אידישע געמיינדען אויסקלייבען אַ געוויסע צאָהל פון פאָרשטעהערס וועלכע פלעגען זיך בייטען אַלע מאָנאַט), פאָרשטע=הער.

פַּרְנָ'סָה, הוו. (מ. פַּרְנָ'סוֹת). ער=נעהרונג, לעבענסמיטעל; גע=שעפט, באַשעפטיגונג; פּראָפיט, פאַרדיענסט. "אַלע מיאוס'ע פּרנסות האָבען שענע מזלות"

(שפוו.) . "פרנסה איז אין מאַנ'ס מזל און קינדער זיינען אין דער ווייב'ס מזל" (שפוו.) . "פרנסה הוילט אַלע מכּות" (שפוו.) .

פָּ'רַס, אנוו. פערסיען .

פַּרְ'עֹה, אנמ. דער אַלגעמיינער נאָמען פון די אַלטע עגיפּטישע קעניגען ; דער נאָמען פון דעם עגיפּטישען קעניג וועלכער האָט פאַרשקלאַפט די אידען, ווי די ביבעל דערצעהלט .

פַּרְ'צוּף, המ. (מ. פַּרְצוּ'פִים) . געזיכט, פיזיאָגנאָמיע .

פַּרְ'צוּף־פָּ'נִים, המ. (תלמודיש) . זעה פַּרְ'צוּף .

פֶּ֫רֶק [פֶּ'רֶק], המ. (מ. פְּרָ'קִים) . אַ'ן אָבשניט אָדער אָבהאַנדלונג פון תלמוד ; פרקי־אבות (ווז.) .

פִּרְ'קֵי־אָ'בוֹת, מ. (תלמודיש) . "די לעהרען פון די פאָטערס", אַ בוך פון זעקס אַבשניטען וועלכע ענטהאַלטען שפּרוכען און לעבענסרעגעלען פון די תנאים (עס איז איינגעפיהרט ביי די פרומע אידען צו זאָגען אין די זומער מאָנאַטען יעדען שבת נאָכמיטאָג איינעם פון די דאָזיגע אַבשניטען) .

פַּרְ'שָׁה, הוו. (מ. פַּרְ'שׁוֹת) . אַבשניט אָדער קאַפּיטעל פון דער תורה, סדרה ; איינס פון די שטיקלעך פּאַרמעט באַשריבען מיט געוויסע זאַצען פון דער תורה וועלכע מע לעגט אַריין אין די בתים פון תפלין .

פָּ'שׁוּט, א. פּראָסט, איינפאַך, אָהן קונצען ; באַשיידען .

פְּשׁוּ'טוֹ־כְּמַשְׁמָ'עוֹ, או. (תלמודיש) . "די באַדייטונג אַזוי ווי עס לויטעט", בוכשטעבליך, גאַנץ איינפאַך .

פְּשָׁט [פְּשַׁט], המ. (מ. פְּשָׁ'טִים) . באַדייטונג ; אויסטייטשונג, ערקלערונג, קאָמענטאַר ; די אויסטייטשונג פון אַ טעקסט לויט דער איינפאַכער באַדייטונג פון די ווערטער אין געגענזאַץ צו דרש (ווז.) וועלכער זוכט צו געפינען אַ זייטיגע באַדייטונג אָדער רמז וועלכער זוכט צו געפינען דעם טיעפען מיסטישען זינן .

פַּשְׁ'טוּת, הוו. איינפאַכקייט, קלאָרקייט. אין פּשטות גענומען, איינפאַך גענומען, בוכשטעבליך .

פְּשֶׁטְ'לען־זיך, צוו. מאַכען געקינסטעלטע אויסטייטשונגען פון אַ טעקסט .

פַּשְׁ'טָן, הם. (מ. פַּשְׁטָ'נִים) . איינער וועלכער טייטשט אויס אַ טעקסט לויט דער איינפאַכער באַדייטונג פון די ווערטער .

פְּשֶׁ'ט'על, הז. (מ. פְּשֶׁטְ'לעך) . אַ געקינסטעלטע אויסטייטשונג פון אַ טעקסט .

פְּשֶׁ'ט'עלדיג, שאַרפזיניג, פול מיט איינפאַלען .

פְּשִׁי'טָא, או. (תלמודיש) . געוויס . אָהן צווייפעל .

פְּשָׁ'רָה, הוו. (מ. פְּשָׁ'רוֹת) . אָפּמאַך, פריעדליכער אָפּמאַך, קאָמפּראָמיס .

פַּשְׁ'רוּת, הוו. דאָס מאַכען פון אַ קאָמפּראָמיס .

פְּשְׁ'רָן, הס (מ. פְּשְׁרָ'נִים). איינער וואָס מאַכט אַ קאָמפּראָמיס.

פּ'תח, המ. (מ. פּ'תח'ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "ַ" געשריבען אונטער דעם קאָנזאָנאַנט (מיטלויט) און אויסגעשפּראָכען ווי "אַ" אין "קאַטץ". "פתח שין שאַ!" (ווער.).

פְּת'חוֹן־פֶּה, המ. (ביבליש). "אָ'ן עפענונג פון מויל", אַ געלעגענהייט אָדער מעגליכקייט צו ריידען אָדער זיך צו פאַרטהיידיגען.

פֶּ'תִי, המ. (מ. פְּתָ'אִים). אַ נארר.

פְּתִי'חָה, הוו. זעה פְּתִי'חַת־הָאָ'רוֹן.

פְּתִי'חַת־הָאָ'רוֹן, הוו. דאָס עפענען פון ארון־קודש אום אַרויסצונעהמען די ספר־תורה ביים דאַווענען (מיט וועלכער מע איז איטיצען מכבד).

פּ'תם־וְרַ'עֲמְ'סֶס, אנ. מ. (ביבליש). די צוויי שטעדט אין עגיפּטען וועלכע די פאַרשקלאַפּטע אידען זיינען געצוואונגען געוואָרען צו בויען, ווי די ביבעל דערצעהלט. אויפטהאָן פתם־ורעמסס, פאַרריכטען פיעל אַרבייט.

פְּתְ'רוֹן, המ. (מ. פְּתְרוֹ'נִים). אויסטייטשונג (ערקלערונג) פון אַ טרוים אָדער אַ רעטהזעל).

פְּתְ'רוֹן־חֲלוֹם [חָ'לוֹם], המ. (ביבליש). אויסטייטשונג פון אַ טרוים.

צ.

צ׳, חמ. דער אַכצעהנטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; צום ענד פון אַ וואָרט געשריבען "ץ"; אין צעהלען גערעכענט אַלס 90. זעה צ'דִי.

צְאֶי'נָה־וּרְאֶי'נָה, המ. (ביבליש) "געהט אַרויס און זעהט", דער נאָמען פון אַ פאַרצייטיגער איבערזעצונג און אויסטייטשונג פון חומש אין אידיש הויפּטזעכליך געמאַכט פאַר פרויען. צאינה־וראינה שפּראַך, אַלט מאָדישעס אידיש. "אַ אידענע אָהן אַ צאינה־וראינה איז ווי אַ שייגעץ אָהן אַ פּייפעל" (שפּוו.).

צֹאן־קָדָ'שִׁים, מ. (ביבליש). "די הייליגע שאָף" (געברויכט אָפט צו באַצייכענען דאָס אידישע פאָלק באַזונדערס קליינע אידישע קינדער).

צֵאת־הַכּוֹכָ'בִים, המ. (ביבליש). "דער אַרויסגאַנג פון די שטערען", די צייט ווען די שטערען הויבען זיך אָן באַווייזען (און אַ צייכען אַז דער טאָג איז געענדיגט).

צָבוּ'עַ, המ. (מ. צְבוּ'עִים). "אַ געפאַרבטער", אַ פאַרמאַסקירטער, אַ היפּאָקריט.

צְבוּע'יאַטשען [צְבוּי'יאַט'שען], צש. זיין פאַרמאַסקירט, מאַכען פרומע אָנשטעלען.

צְבוּע'יאַצטוואָ [צְבוּי'יאַצט'וואָ], הוו. פאַרמאַסקירטקייט, פאַלשקייט, היפּאָקריטסטוואָ.

צְבוּע'יאַצקע [צְבוּי'יאַצ'קע], א. באַלאַנגענדיג צו אַ צבוע'יאַק. צ ב ו ע' י אַ צ ק ע שטיק, פאַלשע פרומע שטיק.

צְבוּע'יאַק [צְבוּי'יאַק'], המ. (מ. צְבוּע'יאַקעס [צְבוּי'יאַ'קעס]). איינער וועלכער מאַכט פרומע אָנשטעלען, אַ היפּאָקריט.

צִ'בּוּר, המ. געמיינדע, כלל.

צבע"ח, צַ'עַר־בַּ'עֲלֵי־חַ'יִים (ווז.).

צַד, המ. (מ. צְדָ'דִים). זייט; פאַרטיי; איינער פון די פאַראינטערעסירטע פערזאָנען אין אַ פּראָצעס, געשעפט, אָפּמאַך, הייראַטה־פאַרבינדונג א. אַ. וו.. התן'ס צ ד, די פאַרוואַנדטע פון דעם ברויטיגאַם. האָבען אַ צ ד אין טיש, האָבען אימיצען וואָס זאָל פאַרטהיידיגען אָדער זיך איינשטעלען. "חוץ דעם נדן מוז אַ מיידעל נאָך האָבען אַ גוטען צ ד" (שפּוו.). "ביי'ם משפט מוז מען ביידע צ ד ד י ם אויסהערען" (שפּוו.).

צַד־שֶׁכְּנֶגְ'דוֹ, המ. "די זייט וואָס איז קעגען איהם", די אַנדערע פאַרטיי. יעדער צד האָט זיין צ ד ־ ש כ נ ג ד ו. (שפּוו.).

צֵ'דָה־לַדֶ'רֶךְ, הוו. (ביבליש). שפּייז אויפ'ן וועג, פּראָוויאַנט (געוועהנליך געברויכט מען דעם אויסדרוק אויף מצוות וועלכע מען גרייט אָן פאַר יענע וועלט).

צָדוֹק [צָ'דוֹק]־הַדִּין', המ. (תלמודיש). "די רעכטפערטיגונג פון (גאָט'ס) אורטהייל", דער נאָמען פון געוויסע תפלות וואָס מע זאָגט נאָך דער בעערדיגונג פון אַ טויטען.

צַ'דִי, המ. דער נאָמען פון דעם אַכצעהנטען בוכשטאַב (צ) פון דעם אידישען אַלף־בית. זעה צַ'דִיק.

צַ'דִיק*, המ. (מ. צַ'דִיק'ען). דער נאָמען פון דעם אַכצעהנטען בוכשטאַב (צ) פון דעם אידישען אַלף־בית. שלעכטע־ אָדער לאַנגע־ צ ד י ק, דער נאָמען פון דעם־זעלביגען לויט ווען געשריבען צום ענד וואָרט (ץ). "אַ ציעג אָדער אַ פערציגער אַבי ביידע זיינען מיט אַ צ ד י ק" (שפּוו.).

צַ'דִיק, המ. (מ. צַדִּי'קִים). אַ גערעכטער גאָטספאָרכטיגער מאַן; אַ הייליגער מאַן צו וועמען מע געהט פרעגען אַ ראַטה אָדער זיך לאָזען פון איהם בענשען. אַ צ ד י ק אין פעלץ, איינער וועלכער מאַכט פרומע אָנשטעלען. (געוויסע דענקען אז דער אויסדרוק שטאַמט פון דעם וואָס דער בוכשטאַב "ץ" אין דעם וואָרט "פעלץ" רופט זיך "שלעכטע צ ד י ק". זעה אויבען). איהם געהט ווי אַ צ ד י ק אויף דער וועלט, איהם געהט שלעכט.

צַ'דִיק־תָּ'מִים, המ. (ביבליש). אַ זעהר גאָטספאָרכטיגער מאַן.

צְדָ'קָה, הוו. (מ. צְדָ'קוֹת). וואָהל־טהעטיגקייט; אַ וואָהלטהאַט; אַ נדבה; אַ וואָהלטהטיגער צוועק אָדער אנשטאַלט. "דער גוטער ווילען איז די בעסטע צ ד ק ה" (שפוו). "צ ד ק ה צו געבען און ליעב צו האָבען קען מען ניט נייטהען (שפוו).

צְדָ'קָה־גְדוֹ'לָה, הוו. אַ צענטראַל־פאָנד פאַר פאַרשיעדענע וואָהל־טהעטיגע צוועקען.

צְדָ'קָה־פּוּשקע, הוו. (מ. צְדָ'קָה־פּוּשקעס). די פושקע אין וועל־בער מע קלייבט געלט פאַר אָרעמע אָדער פאַר וואָהלטהעטיגע צווע־קען.

צְדָ'קָה־תַּ'צִיל־מִמָ'וֶת, (ביבליש). וואָהלטהעטיגקייט ראַטעוועט פון טויט (ווערטער וועלבע ווערען אויסגערופען ווען דער טויטער ווערט געפיהרט צו דער באַערדי־גונג אויפפאָדערנדיג די אַרומיגע צו שענקען עפּעס פאַר אַ וואָהל־טהעטיגען צוועק).

צִדְ'קוּת, הוו. פרומקייט, גאָטס־פאָרכטיגקייט.

צַדְקָ'נִית, הוו. (מ. צַדְקָ'נִיוֹת). אַ פרומע גאָטספאָרכטיגע פרוי.

צַדֶקֶת [צַדְ'קֶת], הוו. (מ. צַדְ'קוֹת). אַ פרומע גאָטספאָרכטיגע פרוי.

צַדְ'קֶת'טע, הוו. (מ צַדְ'קֶת'טעס). זעה צַדֶקֶת.

צָו, הוו. דער נאָמען פון דער פינף און צוואַנצינסטער סדרה (ווז.).

צו־, די באַדייטונג פון די העברע־אישע ווערטער מיט דער פאַרזילבע „צו־" (וועלבע געפינען זיך ניט דאָ) מוז געזוכט ווערען אונטער דעם וואָרצעל־וואָרט.

צוּ'לְהַבְעִים [צו'לְהָבְ'עִים], או. זעה לְהַבְ'עִים.

צוּ'לְהָבְ'עִים'ניצע, הוו. (מ. צו־לְהָבְ'עִים'ניצעם). זעה לְהַבְ'עִים־ניק.

צוּ'לְהָבְ'עִים'ניק, הם. (מ. צו־לְהָבְ'עִים'ניקעם). זעה לְהַבְ'עִים־ניק.

צוּ'אָה, הוו. דרעק, מיסט.

צַוָ'אָה, צַוָ'אָה, הוו. (מ. צַוָ'אוֹת, צַוָ'אוֹת). טעסטאמענט (וועלבען איינער לאָזט נאָך זיין טויט).

צוויי־פְּ'נִים'דיג, א. האָבענדיג צוויי געזיכטער, צווייזייטיג. זעה פָּ'נִים.

צוֹם־גְדַלְ'יָה, הם. "דער פאַסט־טאָג פון גדליה", דער דריטער טאָג פון מאָנאַט תשרי וועלבער איז אַ פאַסט־טאָג צום אנדענק אן דעם טויט פון אַ געוויסען אידי־שען פאָרשטעהער מיט'ן נאָמען גדליה וועלבער איז געטויט גע־וואָרען אין דער צייט ווען קיניג נבוכדנאצר האָט געוועלטיגט אי־בער פאַלעסטינא, ווי די ביבעל דערצעהלט.

צוֹ'רָה, הוו. (מ. צוּ'רוֹת). געזיכט, געשטאַלט, אויסזעהן.

צוֹ'רֶךְ, הם. באַדערפעניס, באַדערפ־טיגקייט (מ. צְרָ'כִים); שטוהל־גאַנג.

צוֹ'רר, הם. (מ. צוֹרְ'רִים). פיינד, פאַרפאָלגער, אונטערדריקער;

איינער וועלכער פֿאַרפֿאָלגט אָדער האָט פֿיינד אידען; אַ שלעכטער מענש.

צוֹ'רֵר־הַיְהוּ'דִים, המ. (מ. צוֹרְ'רֵי־הַיְהוּ'דִים), (ביבליש). איינער וועלכער האָט פֿיינד אידען, אַ'ן אַנטיסעמיט.

צוּ'רַת־אוֹת [אָת], הוו. (תלמודיש). די געשטאַלט פֿון אַ בוכשטאַב. "ער קען ניט קיין צ ו ר ת־א ו ת".

צוּ'רַת־מַטְבֵּ'עַ, הוו. די געשטאַלט פֿון אַ געלט־שטיק. ער ווייס ניט פֿון קיין צ ו ר ת־מ ט ב ע, ער ווייס גאָר ניט פֿון געלט־אַנגעלעגענהייטען.

צִיד'קוֹת, הוו. זעה צִדְקוּת.

צִ'יוֹן, אנמ. דער נאָמען פֿון אַ געוויסען טהייל פֿון ירושלים; דאָס אידישע לאַנד, פּאַלעסטינאַ.

צִיוֹנִ'יז'מוּס, המ. אַ באַוועגונג וואָס איהר צוועק איז צו באַזעצען אידען אין פּאַלעסטינאַ און זיי פֿאַרשאַפֿען פּאָליטישע זעלבסטשטענדיגקייט.

צִיוֹנִ'יסט', המ. (מ. צִיוֹנִ'יס'טען). אַנהענגער פֿון ציונ'יזמוס.

צִיוֹנִ'יס'טיש, א. באַלאַנגענדיג צו דער פּאַרטיי פֿון די ציונ'יסטען.

צִ'יוּר, המ. (מ. צִיוּ'רִים). בילד, געמעלד.

צִי'צָה, הוו. (מ. צִי'צוֹת). אַ פֿראַנז פֿון וואָלענע אָדער זיידענע פֿעדעם וואָס ווערט איינגעמאַכט אין איטליכען עק פֿון אַ טלית אָדער אַ'ן ארבע־כנפות. "ער ווייס ניט גאָר גאָט און ציצית" (ווער.).

צִי'צִית*, המ. (מ. צִי'צִית'יען). אַ'ן ארבע־כנפות (ווז.).

צִי'צִית־כַּנְ'פוֹת, המ. (מ. צִי'צִית־כַּנְ'פוֹת'יען). אַ'ן ארבע־כנפות (ווז.).

צִ'יְרֶה, המ. (מ. צִי'רֶה'ס). דער נאָמען פֿון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "‥"; ווערט געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען אַזוי ווי "יי" אין "קליין".

צֶ'לֶם, המ. דאָס בילד, די געשטאַלט.

צֶלֶם [צ'לֶם], המ. (מ. צְלָ'מִים). אַ קרייץ. "ער ווייס ניט קיין צ ל ם פֿון קיין אלף" (ווער.). "אַ ליטוואַק האָט אַ צ ל ם אין קאָפּ" (שפּוו.).

צֶ'לֶם־אֱלֹהִים [אֱלֹקִים'], המ. (ביבליש). דאָס בילד פֿון גאָט (וואָס דער מענש טראָגט אויף זיין געזיכט). עס איז אַראָפּ פֿון איהם דער צ ל ם־א ל ה י ם, ער האָט פֿאַרלאָרען זיין אידישעס אויסזעהן.

צְ'לֶמ'ען־זיך, צוו. מאַכען איבער זיך דעם צייכען פֿון קרייץ, זיך שווערען.

צמ'חים, מ. שפּראָצונגען, פּלאַנצען.

צָנוּ'עַ, המ. (מ. צְנוּ'עִים). אַ שטילער, פֿרומער אָדער באַשיידענער מענש.

צְנוּ'עִידיג, א. באַשיידען, זיטליך.

צְנוּ'עָה, הוו. (מ. צְנוּ'עוֹת). אַ באַשיידענע אָדער פֿרומע פֿרוי; אַ ריינע זיטליכע פֿרוי.

צְנִי'עוּת, הוו. פֿאַשיידענהייט, ריינ־קייט, זיטליכקייט.

צְנִי'עוּת'דיג, א. באַשיידען, זיט־ליך.

צ'עַר, הס. פֿאַרדרוס, שמערץ, קו־מער; מיטגעפֿיהל, מיטלייד. "מיט אַ נאַרר איז אַ'ן אויביגער צ ע ר" (שפּוו.).

צ'עַר־בַּעֲ'לֵי־חַ'יים, הס. (תּלמודיש). מיטלייד מיט לעבענדיגע בעשע־פֿעניסען.

צ'פוֹן, הס. נאָרד, נאָרדזייט.

צ'פוֹנ'דיג, א. נאָרדליך, קעגען נאָרד.

צְפַנְ'יָה, אנס. דער נאָמען פֿון אַ געוויסען אידישען פּראָפֿעט; דאָס בוך וואָס ענטהאַלט די פּראָפֿעציי־הונג פֿון צפניה.

צ'רָה, הוו. (ס. צ'רוֹת). אונגליק, קאַטאַסטראָפֿע, אָנשיקענים; נויט, פּיין. זיין אויף צ ר ו ת, זיין אין גרויסער נויט. "אַבי יאָהרען צ ר ו ת קומען אַליין" (שפּוו.). "דער ים איז אָהן אַ גרונד און אידישע צ ר ו ת אָהן אַ ברעג" (שפּוו.). "די האַלבע וועלט לעבט ווי שררות די אַנדערע לעבט אין צ ר ו ת" (שפּוו.).

"דער טויט דערלייזט פֿון אַלע צ ר ו ת" (שפּוו.). "הוליע קבצן צ ר ו ת קאָסטען קיין געלט ניט" (שפּוו.). "וואָס ירש'ען אידען צ ר ו ת און מערידען" (שפּוו.). "שלאָף זועסטו די צ ר ו ת פֿאַר־געסען" (שפּוו.). "צ ר ו ת נעה־מען אַראָפּ דעם קאָפּ" (שפּוו.). "צ ר ו ת לעגען זיך צוערשט אויפ'ן פּנים (שפּוו.).

צָ'רָה'דיג, א. טרויעריג, שלעכט, יאָמערליך.

צרוּ'פִים, ס. מיסטישע צוזאַמענ־שטעלונגען פֿון געוויסע הייליגע בוכשטאַבען אָדער ווערטער פֿאַר קאַבאַליסטישע צוועקען.

צָ'רוֹת־צרוּ'רוֹת, ס. גרויסע ליידען.

צָרְ'כֵי־צִ'בּוּר, ס. (תּלמודיש). די באַדערפֿעניסען אָדער אינטע־רעסען פֿון דער געמיינדע אָדער פֿון דעם כּלל.

צָרְ'כֵי־רַ'בִּים, ס. "די באַדאַרפֿע־ניסען פֿון פֿיעלע", די אינטערעסען פֿון כּלל.

צָרַ'עַת, הוו. (ס צָרַ'עַתִ'יען) "אויסשלאַג פֿוי הויט", אַנשיקע־נים.

ק.

ק, הס. דער נײנצעהנטער בוכשטאַב פֿון דעם אידישען אַלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אלס 100. זעה קוף.

קאַטאָוועס, הוו. זעה כְּתָ'בוֹת.

קַב־הַיָ'שָר, הס. "די ריכטיגע מאָס" דער נאָמען פֿון אַ געוויסען אידי־

שען מאָראַל־בוך פיעל געלעזען צווישען פאָלק.

ק'בוּץ, הם. (מ. קבוּ'צים). פאַרזאַמלונג; געמיינדע.

ק'בוּץ, הם. (מ. ק'בוּציען). דער נאָמען פון דעם העבּרעאישען וואָקאַל־צייכען "ֻ" אויסגעשפּראָכען אונגעפעהר ווי "או". זעה שוּ'רֻק.

קבוּ'רָה, הוו. (מ. קבוּ'רות). באַערדיגונג. "אַז מע קומט נאָך ירושה מוז מען אָפט באַצאָהלען די קבורה" (שפּוו.).

קַבָּ'לָה, הוו. (מ. קַבָּ'לות). קוויטונג; זאַגע, טראַדיציאָן; דער נאָמען פון אַ געוויסער מיסטישע פילאָזאָפיע (ביי אידען); אַ פּאַפּיער אָדער אַטעסטאַט אויף שחיטה; דאָס נעהמען.

קַבְּ'לָן, הם. (מ. קַבְּלָ'נים). אַ נעהמער

קַבָּ'לַת־הַתּוֹ'רָה, הוו. (דעם אידישען פאָלק'ס) אָננעהמונג פון דער תורה.

קַבָּ'לַת־פָּ'נים, הם. (תלמודיש). אויפנאַהמע (פון אַ גאַסט); די פאַרזאַמלונג פון די געסט אין דעם חתן'ס הויז פאַר דער חופּה.

קַבָּ'לַת־קִנְ'יָן, הם. "די אָננעהמונג פון דעם קויף", די באַפעסטיגונג פון אַ'ן אָפּמאַך דורך דעם וואָס די באַטרעפענדע פּערזאָנען נעהמען איטליכער אָן מיט דער האַנד דעם ברעג פון אַ טיכעל; דער ערשטער אָפּמאַך פון אַ שדוך.

קַבָּ'לַת־שַׁ'בָּת, הם. "די אויפנאַהמע פון שבת", די תפלות וועלכע מע זאָגט אין שיהל פרייטאָג־צו־נאַכט באַגריסענדיג דעם שבת.

קַבְּ'צָן, הם. (מ. קַבְּצָ'נים). אַ בעטלער, אַ שנאָרער; אַ'ן אָרעמאַן. "אַ ק ב צ ן איז אַ בעל־צדקה אויף אַ פרעמדען'ס קעשענע" (שפּוו.). "אַ ק ב צ ן איז די בעסטע שמירה" (שפּוו.). "ביי אַ ק ב צ ן וואַקסען די קינדער געדיכטער" (שפּוו.). "מעהר ק ב צ ן מעהר הוליאַק מעהר נגיד סוויניאַק" (שפּוו.).

קַבְּצָ'נוּת, הוו. אָרעמקייט.

קַבְּ'צָנ'טע, הוו. (מ. קַבְּ'צָנ'טעס). זעה קַבְּ'צָן.

קַבְּ'צָנ'ען, צש. שנאָרען, בעטלען.

קֶבֶר [קִ'בֶר], הם. (מ. קְבָ'רים, קְבָ'רות). גרוב, טויטענגרוב; גראָב. רייסען ק ב ר י ם, מאַכען געוואַלדען, איינלעגען וועלטען. אויף אַ באָבע'ס ק ב ר, פאַרלאָרען, פאַרפאַלען. קריכען אויף פרעמדע ק ב ר י ם, געהן אַהין וואו מע באַלאַנגט ניט. "אויף פרעמדע ק ב ר י ם וויינט מען זיך די אויגען ניט אויס" (שפּוו.).

קֶבֶר [קִ'בֶר]־**אָ'בוֹת**, הם. (תלמודיש). דער אָרט וואו עלטערען זיינען באַגראָבען. געהן אויף ק ב ר ־ א ב ו ת, באַזוכען דעם גראָב פון געשטאָרבענע עלטערען אָדער פאַרוואַנדטע און דאָרט זאָגען געוויסע געבעטען.

קֶבֶר [קֶ'בֶר]־יִשְׂרָ'אֵל, אַ קבר אויף אַ אידישען בית-עולם. "זאָלסט צו קבר-אבות ניט קומען" (פלוכ=וואָרט).

קֶבֶר [קֶ'בֶר]־שטיבעל, הז. (מ. קֶ'בֶר־שטיבלעך). אַ געמויערט שטיבעל אויף דעם גראָב פון אַ טויטען, וואו די באַזוכער געהן אַריין צו זאָגען תפלה.

קְבָ'רות־בלעטלעך, הז. מ. "גראָב=בלעטלעך", גראָע האָאר.

קְבָ'רות־מאַן, הם. (מ. קְבָ'רות־לייט). איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט צו גראָבען קברים אָדער אַכטונג צו געבען אויפ'ן בית־עולם.

קְבָ'רות־שטיבעל, הז. (מ. קְבְ'רות־שטיבלעך). אַ הויז אויפ'ן בית־עולם וואו מע פיהרט אַריין דעם טויטען איידער ער ווערט בעערדיגט און וואו דער קברות מאַן וואָהנט געוועהנלוך.

קְבָ'רות'ניק, הם. (מ. קְבָ'רות'ני־קעס). זעה קְבָרות־מאַן.

קַבְּ'רָן, הם. (מ. קַבְּרָ'נִים). טויטענ=גרעבער.

קַבְּרָ'נִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ קברן.

קְ'דוּשׁ, הם. "הייליגונג", דאָס געבעט וואָס מע זאָגט אום שבת און אום יום=טוב איבער ברויט אָדער וויין איינווייהענדיג דעם פייערטאָג. מאַכען קדוש, זאָגען דאָס געבעט פון קדוש. "ניט טויגען ניט צו קדוש ניט צו הבדלה" (ווער.).

קָ'דוֹשׁ, הם. (מ. קְדוֹ'שִׁים). "אַ הייליגער", אַ מאַרטירער; אַ'ן אונשולדיג ערמאָרדעטער. מאַכען פאַר אַ קדוש, מערדערן אָדער מערדערליך שלאָגען. שפּרינגען קדוש צו, האַלטען הייליג, פאַרגעטערען.

קִ'דוּשׁ־הַחוֹ'דֶשׁ, הם. (תלמודיש). די איינווייהונג פון דעם מאָנאַט, קדוש=לבנה (ווז.).

קִ'דוּשׁ־[הַשֵּׁם] הַשֵּׁם', הם. (תלמו=דיש). הייליגונג פון גאָט'ס נאָמען, מאַרטירערטהום. אויף קדוש־השם, אויף גאָט'ס באַראָט.

קָ'דוֹשׁ־וְטָ'הוֹר, הם. (מ. קְדוֹ'שִׁים־וּטְהוֹ'רִים). אַ הייליגער און ריי=נער מאַן.

קִ'דוּשׁ־חַ'לָּה, הוו. (מ. קִ'דוּשׁ־חַ'לּוֹת). דאָס ברויט איבער וועל=כען מע זאָגט דאָס געבעט פון קדוש.

קִ'דוּשׁ־לְבָ'נָה, הם. "די איינווייהונג פון דער (נייער) לבנה", דאָס גע=בעט אין וועלכען אידען ווייהען איין די געבורט פון דער נייער לבנה שטעהענדיג אונטער דעם פרייען הימעל מיט דעם געזיכט קעגען איהר.

קְדוֹ'שָּׁה, הוו. (מ. קְדוֹ'שׁוֹת). היי=ליגקייט; אַ געוויסע תפלה פון שמונה־עשרה אין וועלכער מע הייליגט דעם נאָמען פון גאָט. אַ הויכע קדושה, אַ געוויסע פאַרקירצטע פאָרמע פון דאַוונען שמונה־עשרה פאַר'ן עמוד, ווען דער חזן זאָגט בלויז ביז קדושה.

קְדוּ׳שִׁים, הוו. דער נאָמען פון דער דריי און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

קִדוּ׳שִׁין, המ. מ. ״הייליגונגען״, טרויאונג, הייראַטה=צערעמאָניע. געבען ק ד ו ש י ן, אויספיהרען די הייראַטה=צערעמאָניע.

קִדוּ׳שִׁין־פינגערל, הז. דער רינג וועלכען דער חתן גיט דער כלה צו די קדושין.

קַדַּחַת [קַדָ׳חַת], הוו. פיעבער. געבען ק ד ח ת, גאָרנישט געבען. ק ד ח ת מיט כשר׳ע פעדים, גאָרנישט מיט גאָרנישט. ״עס וואַרפט איהם ווי אין ניין=יאהריגער ק ד ח ת״ (וועד.). ״אז מע לעגט אַריין ק ד ח ת נעהמט מען אַרוים קרענק״ (שפוו.). ״מאַיאָווע ק ד ח ת איז גוט יענער זאָל עס האָבען״ (שפוו.). ״מיר ק ד ח ת אַבי איהם צו להכעים״ (שפוו.).

קַדַּחַת [קַדָ׳חַת]־רְבִי׳עִית, הוו. אַ פיעבער וועלכער ווידערהאָלט זיך אַלע פיער טעג.

קַדַּחַת [קַדָ׳חַת]־שְׁלִי׳שִׁית, הוו. אַ פיעבער וועלכער ווידערהאָלט זיך אַלע דריי טעג.

קַדִּ׳יש, המ. (מ. קַדִּי׳שִׁים). אַ געוויסעס געבעט וואָס דער זוהן אָדער אַ׳ן אַנדער מענליכער פאַרוואַנדטער פון דעם געשטאָרבענעם זאָגט אין פערלויף פון דעם טרויער=יאָהר און אין דעם טאָג פון יאָהרצייט; אַ זוהן.

קַדִּישׁ׳ניק, המ. (מ. קַדִּישׁ׳ניקעס). אַ זוהן וועלכער זאָגט קדיש אין פערלויף פון טרויער=יאָהר נאָך זיין פאָטער.

קַדְ׳מוֹן, המ. (מ. קַדְמוֹ׳נִים). ״אַ פאַרצייטיגער״, אַ פילאָזאָף אָדער געלעהרטער פון פאַרצייטען. פון ק ד מ ו נ י ם אָן, פון די פריהסטע צייטען.

קָ׳דֶר, המ. (מ. קְדָ׳רִים). אַ טאָפּ; איינער וועלכער שפּרעכט אָפּ קראַנקהייטען, אַ זנאַכער.

קֹ׳דֶשׁ, זעה קוֹ׳דֶשׁ.

קְדֵ׳שָׁה, הוו. הורר, גאַסענפרוי.

קֹ׳דֶשׁ־קָדָשִׁים [קָ׳דְ׳שְׁ׳י׳ם], המ. (תלמודיש). ״דאָס הייליגסטע פון די הייליגע״, דאָס אינעווייניגסטע און הייליגסטע צימער פון דעם בית־המקדש וואו עס זיינען געשטאַנען די כרובים און וואו בלויז דער כהן־גדול און נאָר אום יום־כפור פלעגט מעגען אַריינגעהן.

קָדָשִׁים [קָדְ׳שִׁים], המ. ״הייליגע זאַכען״, די פינפטע אָפּטהיילונג פון תלמוד (ווז.) וועלכע ענטהאַלט די געזעצען וועגען הייליגע זאַכען, קרבנות א. ד. ג.

קָדָשִׁים [קָדְ׳שִׁים] קַ׳לִים, מ. (תלמודיש). (אייגענטליך: ״הייליגקייטען פון אַ גרינגען גראַד״). דער נאָמען פון אַ געוויסען שפּיעל וועלכער געהט צו אויף דער פאָלגענדער אַרט: איינער פון די טהיילנעהמער אין דעם שפּיעל מיט פאַרבונדענע אויגען בויגט זיך איין און איינער פון די מיטשפּיעלערס גיט איהם אַ פּאַטש אויפ׳ן הינטען. דער געפּאַטשטער מוז דאַן טרעפען

ווער עס האָט איהם געפּאַטשט, אויב ער טרעפט דעם ריכטיגען מוז יענער פאַרנעהמען זיין פּלאַטץ א. א. וו.

קְהִי'לָה, הוו. (מ. קְהִי'לוֹת). זעה קְהִ'לָה.

קָ'הָל, המ. פאַרזאַמלונג, געמיינדע; אַ אידישע געמיינדע; די פאַר־שטעהער פון דער געמיינדע. "ווער עס גיט ניט צו קהל האָט ניט מיטצורייידען ביי קהל" (שפּוו.). "מיט קהל איז זיך שלעכט צו משפט'ען" (שפּוו.). "קהל איז ניט קיין גזלן" (שפּוו.). "קהל קריגט זיך און דעם שמש שמייסט מען" (שפּוו.). "קהל'ס קער־בעל האָט אין זיך אַ מאַגנעט" (שפּוו.).

קָ'הָל־שטיבעל, הז. (מ. קָ'הָל־שטיבלעך). דאָס צימער וואו די די פאָרשטעהער פון אַ אידישער געמיינדע האַלטען זייערע באַ־ראַטהונגען.

קָ'הָל־שַׁמָּשׁ [שַׁ'מָשׁ], המ. (מ. קָ'הָל־שַׁמָּשִׁים [שַׁמָ'שִׁים]). אַ באַדיענטער פון קהל.

קְהִלָּה, הוו. (מ. קְהִ'לוֹת). אַ (אי־דישע) געמיינדע.

קְהִ'לָּה־קְדוֹ'שָׁה, הוו. "אַ הייליגע געמיינדע", אַ אידישע געמיינדע.

קָ'הָלִ'יסמאַן המ. (מ. קָ'הָלִ'יסלייט). איינער פון די פיהרערס פון אַ אידישער געמיינדע.

קָ'הָלִ'ען־זיך, צוו. זיך מישען אין קהל'שע זאַכען.

קָ'הָלִ'יש, א. באַלאַנגענדיג צו דער געמיינדע. אַ קהל'שער יורש, איינער וועלכער דענקט אַז אַלצ־דינג וואָס האָט קיין אייגענטהימער ניט געהערט צו איהם. "אַ קהל'שע קליאַמקע" (פאַרעכט־ליך. געזאָגט אויף איינעם וועל־כער איז אַ טהוער אין געמיינדע־זאַכען פאַר אייגענע נוצען).

קֹהֶ'לֶת, אנמ. דער נאָמען פון דעם פאַרפאַסער פון אַ געוויסען ביב־לישען בוך וואָס ענטהאַלט לעהר־זאַצען, לעבענס־רעגעלען און מאָ־ראַל־לעהרען און רופט זיך מיט דעם זעלביגען נאָמען (מע פלעגט גלויבען אַז קהלת איז בלויז אַ'ן אַנדער נאָמען פון דעם קעניג שלמה).

קוֹבֵ'עַ־זיין, צא. באַשטימען.

קוֹ'דֶם, או. פריהער, פאַר אַלצדינג, ערשטענס.

קוֹ'דֶם־הַמַּעֲ'שֶׂה, או. פאַר דער זאַך, איידער די זאַך האָט פּאַסירט.

קוֹ'דֶם־כֹּל [כָּ'ל], או. פאַר אַלצדינג, איידער אַלצדינג.

קוֹ'דֶם־כָּל־דָ'בָר, או. פאַר יעדער זאַך, צום אַללערערשטען.

קוֹ'דֶם־לַ'כֹּל, או. איידער אַלצדינג. "קודם־לכל איז גוט שהכל" (שפּוו.).

קוֹ'דֶשׁ, א. הייליג.

קוֹ'דֶשׁ־קָדָ'שִׁים, א. זעהר הייליג, אַם הייליגסטען.

קוֹ'טֶב, המ. "דער אַקס", דער קערן, דער עקר.

קול [קָל], הכּ. (מ. קו'לות) . שטים ; הויכע שטים ; געשריי, ליאַרם ; אַ קלאַנג . "רעדען אויפ'ן ק ו ל" . "מאַכען ק ו ל ו ת" . "עס איז אַרוים אַ ק ו ל אין שטאָדט" . אויבער-ק ו ל , אויבערסטער טענער . אונטער-ק ו ל , באַס-שטים . ביי-ק ו ל , הויכע דינע שטים , פאַלצעטא . "אַ חזן אָהן אַ ק ו ל איז ווי אַ שאָף אָהן וואָלל" (שפּוו.) .

קול־בֶּ'בי, הכּ. אַ וויינענדיגע שטים .

קול [קָל]-נִגִי'נָה, הכּ. אַ שטים צו זינגען, אַ שטים .

קול־קו'רֵא, הכּ. (ביבליש) . "אויסרופענדע שטים", אויפרוף, פּראָקלאַמאַציאָן .

קו'לָא, הוו. (מ. קו'לות), (תלמודיש) . "פאַרגרינגערונג", אַ מילדע אָדער פאַרלייכטענדע אויסטייטשונג פון אַ דין .

קו'לות־וּבְרָ'קִים , מ. (ביבליש) . "(דונער-) קלאַנגען און בליצען" , ליאַרעם און געפּילדער .

ק'ליכעל [קעל'כעל] , הז. (מ. קול'כלעך [קעל'כלעך]) . אַ שטימעלע . זעה קול .

קו'לִי־קו'לות, מ. (תלמודיש) . הויכע געשרייען .

קוממ'יות , או. אויפגעשטעלט , שטאָלץ אויפגעשטעלט .

קונ'דם *, הכּ. (מ. קונ'דְ'סִים) . יונגאַטש , שטיפער (דאָס העברעאיש וואָרט "קונדס" פון נאכביבלישען אורשפּרונג הייסט "אַ דראָנג" און ס'איז מעגליך אַז די באַדייטונג וועלכע דאָס וואָרט האָט אין אידיש האָט זיך ענטוויקעלט דערפון . אַנדערע באַהויפּטען אַז דאָס וואָרט איז פּויליש, באַדייטענדיג : "אַ הונד" , און האָט אין מעהרצאָהל אָנגענומען אַ העברעאישע פאָרמע) .

קו'נֶה, הכּ. (מ. קו'נִים) . קויפער , קונד .

קו'נֶה־זיין , צא. זיך איינקויפען , ערווערבען, קריגען .

קו'נֵה־הַכֹּל , הכּ. (ליטורגיש) . איינער וועלכער קויפט אַלצדינג .

קו'נֶהיטע, הכּ. (מ. קו'נֶה'טעס) . אַ קויפערין אַ קונד .

קו'נֶה־זְכוּת־זיין , צש. זיך ערווערבען דאָס רעכט .

קו'נֶה־שֵׁם [שֶׁם]־זיין, צש. ערווערבען אַ נאָמען, זיך מאַכען באַריהמט .

קונ'טְרֵס *, הכּ. (מ. קונ'טְרֵסִים) . אַ געשריבענער אָדער געדרוקטער בויגען פּאַפּיער ; אַ בראָשורקע .

קוף, הכּ. (מ. קי'פ'ען) . דער נאָמען פון דעם נייגצעהנטען בוכשטאַב (ק) פון דעם אידישען אַלף־בית .

קוֹרֵ'עַ־זיין , צש. איינרייסען (דאָס קלייד אין צייכען פון טרויער) ; צא. צורייסען . מע דאַרף דאַרויף ק ו ר ע זיין , עס איז אַ שרעקליכע זינד אָדער פאַרברעכען .

קַטֵ'גוֹר, הכּ. דער באַשולדיגער , דער באַשולדיגענדער ענגעל .

קְטֹ'רֶת, הוו. ווייהרויך ; דער טהייל פון דעם מאָרגענדיגען דאַווענען וואו עס ווערען אויסגערעכענט די פאַרשיידענע קרייטעכצער און

געווירצען וואָס פלעגען געברויכט ווערען אין דער צובאַרייטונג פון ווייהרויך פּאַרציימען אין בית־המקדש. "אין די קטורת איז דאָ חֶלְבְּנָה (אַ געוויסע קרייטעכץ וואָס האָט געהאַט אַ שלעכטען גע־רוך און איז דאָך געברויכט גע־וואָרען אין דער מישונג פון ווייה־רויך" (שפּוו.).

קָ'טָן, הם. (מ. קְטַ'נִים). אַ קליי־נער, אַ אינגעל, אַ ניט־מינדיגער.

קַטְ'נוּת, הוו. אַ קלייניגקייט.

קַטְ'נוּת־דְמוֹ'חִין, הוו. (קאַבאַלים־טיש). קליינקעפּעלדיגקייט.

קְטַ'נֵי־אֲמָ'נָה, הם. מ. (תלמודיש). וועניג גלויבענדע, צווייפלערס.

קְטְ'נִיוֹת, מ. אַרבעס. געברויכט אין דעם ווערטעל: "אלערליי מיני קטניות", ד. ה. אַלערליי זאַכען.

קְטַ'נִים, הם. מ. זעה נְקָ'בִים־קְטַ'נִים.

קְטְ'רוּג, הם. באַשולדיגונג, אָנ־קלאַגע (פאַר דעם הימלישען גע־ריכט).

קִי'בּוּץ, הם. (מ. קִיבּוּ'צִים). זעה קִ'בּוּץ.

קִי'דוּשׁ, זעה קִ'דוּשׁ.

קִידוּ'שִׁין, זעה קִדּוּ'שִׁין.

קִ'יוּם, הם. פעסטקייט, דויערהאַפ־טיגקייט, באַשטאַנד.

קִי'חָה, הוו. דאָס צונעהמען דאָס קינד פון דעם ג'פאַטער'ס הענד ביי דער צערעמאָניע פון באַשניי־דונג.

קִי'מָא־לָן, הם. (תלמודיש). "אונז איז באַשטימט", דער בעטראַג, די סומע.

קַ'יִן, אנמ. דער נאָמען פון אָדָם'ס ערשטען זוהן וועלכער האָט ער־מאָרדעט זיין אינגערען ברודער הבל; ברודער־מערדער (מ. קַ'יִנ'ס). "קין (קייען) איז ניט הבל", ד. ה. עסען איז ניט קיין פּוסטע זאַך (ווערטעל. געבויט אויף דעם וואָרט־שפּיעל צווישען "קין" און "קייען" און אויף די צוויי־דייטיגקייט פון דעם וואָרט "הבל", וו.).

קִי'נָה, הוו. (מ. קִי'נוֹת). אַ קלאָג, אַ קלאָגליעד; איינס פון די קלאָג־געבעטען וואָס אידען זאָגען אום תשעה־באב; דאָס בוך וואָס ענט־האַלט די קינות.

קִי'סֶר, הם. (מ. קֵיסָ'רִים). קייזער, קיניג.

קִינְיָ'ן, זעה קִנְיָ'ן.

קִיצְ'בָה, זעה קִצְ'בָה.

קִי'צוּר, זעה קִ'צוּר.

קִירְ'בוּת, זעה קִרְ'בוּת.

קִי'שׁוּי־, זעה קִ'שׁוּי־.

קַל, הם. (מ. קַ'לִים). אַ'ן אויסגע־לאַסענער מענש.

קַל־וָחוֹ'מֶר, הם. (מ. קַל־וָחוֹ'מֶרִים). (תלמודיש). דאָס דרינגען פון דעם גרינגען אויף דאָס האַרבערע, אָדער פון דעם קליינעם אויף דאָס גרויסע אָדער פאַרקעהרט — איינע פון די דרייצעהן הויפּט־מעטהאָדען

פון דער תלמידישער לאָגיק. די אַרט פון דעם דרינגען איז פאָלגענדע: "אויב אַ קינד וואָס איז שוואַך קען עס טהאָן קען עס אַ דערוואַקסענער וועלכער איז שטאַרק געווים טהאָן".

קַל־שֶׁבְּקַ'לִים, המ. (תלמודיש). אַ זעהר אויסגעלאַסענער מע:ש.

קלאָמפערשט, **קלאָמפערשטען**, או. זעה כְּלוֹ'מֶר'שט.

קַ'לוּת־דַ'עַת, הוו. (תלמודיש). לייכטזיניגקייט.

קַ'לוּת־ראָש [רָאשׁ], הוו. (תלמודיש). לייכטזיניגקייט, פאַרשייטקייט.

קְלִי'פָּה, זעה קְלִ'פָּה.

קְלָ'לָה, הוו. (מ. קְלָ'לוֹת). אַ פלוך. שילטען מיט טויטע קללות, שטאַרק פלוכען.

קְלָ'לֶה'ן, צש. שילטען, פלוכען.

קְלָ'לוֹת־וַחֲרָמוֹת [וּחֲרָ'מוֹת], מ. פלוכען און שילט־ווערטער.

קְלַסְ'תָּר־פָּ'נִים, המ. (תלמודיש). געזיכט, אויסדרוק פון געזיכט.

קְלִ'פָּה, הוו. (מ. קְלִ'פּוֹת). אַ בייזער גייסט; אַ צוצעפּעניס, אַ'ן אָנשיקעניס; אַ מענש פון וועלכען מע קען ניט לויז ווערען.

קַלְ'פִּי [קַלְ'פִּי], הוו. (תלמודיש). דאָס קעסטעל וואו מע וואַרפט אריין די שטים־צעטלעך ביי אַ וואַהל; וואַהל, אָפּשטימונג (פאַר בעאַמטע פון דער געמיינדע).

קָ'מַח־פֶּ'סַח, המ. פסח'דיג מעהל; מעהל וואָס מע שענקט אָרעמע לייט אויף פסח.

קַמֵ'יעַ, הוו. (מ. קַמֵ'יעוֹת). אַ שטיקעל פּאַפּיער אָדער פּאַרמעט אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען געוויסע הייליגע מיסטישע ווערטער און בוכשטאַבען אַלס אַ באַשיצונג קעגען קראַנקהייטען, אונגליקען אָדער בייזע גייסטער.

קְמִ'יצָה, המ. דער צווייטער פינגער פון דעם קלענסטען.

קָ'מַץ, חמ. (מ. קָ'מַצִ'ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "ָ", געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען ווי "אָ" אין "גאָט". "אַז דער שלימזל וויל מאַכט קמץ בית בע" (שפּוו.).

קַמְ'צָן, המ. (מ. קַמְצָ'נִים). אַ קאַרגער.

קַמְצָ'נוּת, הוו. קאַרגשאַפט.

קַמְ'צָנִיטֶע, הוו. (מ. קַמְ'צָנִיטֶעס). זעה קַמְ'צָן.

קַמְצָ'נִייש, א. קאַרג.

קַ"ן, צ. הונדערט און פופציג.

קִנְ'אָה, הוו. (מ. קנ'אוֹת). נייד, ניט־פאַרגינערייי.

קִנְ'אָה־שִׂנְ'אָה, הוו. (מ. קִנְ'אוֹת־שִׂנְ'אוֹת). נייד און האַס, פיינדשאַפט.

קִנְ'אָה'דיג, א. נייִדיש, ניט־פאַרגינענדיג.

קַנָּ'אִי, הוו. (מ. קַנָּ'אִים). אַ פאַנאַטיקער.

קְנוּנְ'יָא, הוו. (מ. קְנוּנְ'יוֹת). אַ'ן אָפּמאַך צווישען צוויי אָדער מעה־רערע פּערזאָנען צו באַשווינדלען אימיצען, אַ שווינדעל.

קְנִ'יָה, הוו. (מ. קְנִ'יוֹת). אַ'ן איינ־קויף.

קִנְ'יָן, המ. (מ. קִנְ'יָנִים). איינקויף; קבלת־קנין (ווז.).

קַנְ'יְיען, צא. (וואולגאַר). קויפען.

קְנָס [קְנַס], (מ. קְנַ'סִ'ען). שטראָף, באַשטראָפונג, שטראָף־געלט.

קְנָס [קְנַס]־מאָהל, הוו. פאַרלאָ־בונגס־מאָהלצייט. זעה פּאַר־קְנַ'ס'ען.

קַנְ'ס'ען, קַנְ'ס'ענען, צא. שטראָ־פען, באַשטראָפען.

קַעֲ'רָה, הוו. (מ. קַעֲ'רוֹת). אַ שיי־סעל וואָס מע שטעלט ערב־יום־כפור אין שוהל ביי דער טהיר און אין וועלכען די וואָס קומען דאַוונען וואַרפען אַריין נדבות.

קַפְּ'דָן, הוו. (מ. קַפְּדָ'נִים). אַ קאַפּ־ריזנער בייזער מענש.

קְפִי'צַת־הַדֶ'רֶךְ, הוו. (תלמודיש). דאָס אַריבערשפּרינגען אַ גרויסע שטרעקע אין איין מאָמענט (דורך וואונדער־קראַפט).

קַפְּרִי'סִינְ'דִיג, א. צאַצקעדיג, אויס־געצייכענט. זעה יִין־קַפְּרִי'סִין.

קֵץ [קֶץ], המ. דאָס ענד (פון גלות).

קְ'צָב, המ. (מ. קַצָ'בִים). אַ פליי־שער. "אַ ק צ ב בעט אויף כשר און אַ בעדער בעט אויף טרף" (שפּוו.).

קְצָ'בָה, הוו. (מ. קְצָ'בוֹת). רעגעל־מעסיגע געלט־שטיצע וועלכע מע גיט אַ'ן אָרעמאַן, אַ פּענסיע.

קַצָ'בוּת, הוו. די אַרבייט אָדער דאָס געשעפט פון אַ קצב.

קַ'צָב'טע, הוו. (מ. קַ'צָב'טעס). די פרוי פון אַ קצב.

קַצָ'בִ'יש, א. באַלאַנגענדיג צו אַ קצב אָדער צו דעם געשעפט פון אַ קצב.

קִ'צוּר, המ. פאַרקירצונג.

קִ צוּר־הַדָ'בָר, המ. די פאַרקירצונג פון דער זאַך, די עסענץ פון דער זאַך.

קִ'צוּר־יָ'מִים, המ. "פאַרקירצונג פון טעג", קורצע יאָהרען.

קָ'צִין, המ. (מ. קְצִי'נִים). רייכער מאַן; מאַגנאַט. "אַ ק צ י ן האָט תמיד אַ שענע טאָכטער" (שפּוו.).

קְצַת־חוֹ'לֶה, המ. אַ לייכט־קראַנקער, אַ קרענקליכער.

ק"ק, קְהִ'לָה־קְדוֹ'שָׁה (ווז.).

קַרָ'אִי, המ. (מ. קַרָ'אִים). אַ'ן אַנ־הענגער פון אַ געוויסער סעקטע וועלכער האָט זיך אָפּגעטהיילט פון דעם אידישען פאָלק אין אַכ־טען יאָהרהונדערט און וועלכע גלויבט נאָר אין תורת־משה אָבער ניט אין תלמוד, אַ קאַראַאים.

קֵרֵ'בוּת, הוו. פריינדשאַפט, פריינד־ליכקייט.

קָרְ'בָּן, המ. (מ. קָרְבָּ'נוֹת). אַ'ן אָפּפער.

קָרְ'בַּן־מִנְ'חָה, המ. (ביבליש). גע־

שאַנק=אָפּפער, שפּייז=אָפּפער; דער נאָמען פון אַ געוויסער אויסגאַבע פון סדור מיט העברעאישען טעקסט און אידישער איבערזעצונג הויפּט=זעכליך געמאַכט פאַר פרויען (מ. קָרְ׳בַּן־מִנְ׳חָהים).

קְרוּ׳אִים, מ. די אײַינגעלאַדענע, די געסט.

קָ׳רוֹב, המ. (מ. קְרוֹ׳בִים). אַ פאַר=וואַנדטער; דאָס וואָרט ווערט אויך אָפט געברויכט ווען מע ווענדט זיך צו אײנעם וועמענ׳ס נאָמע׳ מע ווייס ניט: "וואָס מאַכט איהר רב קרוב?". "אַ גוטער שכן איז בעסער ווי אַ שלעכטער קרוב" (שפּוו.).

קָ׳רוֹב, א. נאָהנט.

קָ׳רוֹב־לְמַלְ׳כוּת, המ. (מ. קְרוֹ׳בִים־לְמַלְכוּת). (תלמודיש). אײנער וועלכער שטעהט נאָהנט צום קי=ניג, אײנער וועלכער האָט אַ׳ן אײנפלוס אין קיניגליכען הויף.

קָ׳רוֹב־לְמֶ׳קַח, א. נאָהנט (צו דער אָפּשליסונג) פון אַ האַנדעל. עס איז קרוב למקח, עס האַלט נאָהנט דער ביי, עס געהט אויף אַ גאַנג.

קְרוֹ׳בָה, הוו. (מ. קְרוֹ׳בוֹת). אַ פאַרוואַנדטע.

קְרוֹ׳בָה׳טע, הוו. (מ. קְרוֹ׳בָה׳טעס). זעה קְרוֹ׳בָה.

קְרוֹ׳בָה׳שאַפט, הוו. פאַרוואַנד=שאַפט.

קְרוּ׳ע־בְּלוּ׳יע, (ענטוועדער פון קָרוּעַ־וּבָלוּי אָדער קְרוּעֵי־בְּלוּיִי) א. צוריסען און צושליסען, זעהר אָפּגעריסען.

ק׳רַח, אנמ. אַ געוויסער מאַן פון וועלכען די ביבעל דערצעהלט אַז ער האָט זיך געבונטעוועט געגען משה׳ן און איז באַשטראָפט גע=וואָרען דערמיט וואָס די ערד האָט זיך פּלוצלונג אויפגעעפענט און האָט אײנגעשלונגען איהם מיט זיינע אנהענגער (דער תלמוד דערצעהלט אויך אַז קרח איז גע=ווען זעהר רייך); הוו. דער נאָמען פון דער אַכט און פערציגסטער סדרה (ווז.). געהן אַלס קרח, אײנגעזונקען ווערען. "רייך ווי קרח". "קרח׳ס אוצרות".

קֶ׳רִי, המ. זעה שִׁכְ׳בַת־זֶ׳רַע.

קְ׳רִי, המ. "לעז", אַ וואָרט וואָס ווייזט אָן ווי מע דאַרף לעזען אַ טעקסט (אַנדערש ווי עס ווערט געשריבען). זעה כְּתִיב.

קְרִי׳אַת־הַתּוֹ׳רָה, הוו. דאָס לייענען פון דער תורה אין שוהל.

קְרִי׳אַת־שְׁמַע [קְרִי׳שְׁמַע], הוו. (תל=מודיש). "דאָס לעזען פון שמע", געוויסע זאַצען פון דער תורה וועלכע הויבען זיך אָן מיט די ווערטער: שְׁמַע יִשְׂרָ׳אֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵ׳ינוּ יְהוָֹה אֶ׳חָד (הער צו ישראל גאָט אונזער האַרר, איז דער אײנציגער גאָט) און וועלכע ווערען געזאָגט אין מאָרגענדיגען און אָבענדיגען דאַווגען און אויך פאַר׳ן שלאָף (אַלס אַ באַשיצונג קעגען בייזע נאַכט=גייסטער). "האָסט מורא טאָ לייען קריאת־שמע" (ווער.).

קְרִי'עָה, הוו. דער ריס אין די קליידער וועלכען מע מאַכט ביי אי־עָן אין טרויער נאָך אַ נאָהנ־טען טויטען. רייסען ק ר י ע ה, איינרייסען די קליידער נאָך אַ טויטען; אַרבייטען זעהר שווער. "דער מענש האָט צוויי ברירות אָדער קריעה צו רייסען אָדער פאַרשוואַרצט צו ווערען" (שפּוו.).

קְרִי'עַת־יַם־'סוּף, הוו. (תלמודיש). די צושפּאַלטונג פון דעם רויטען מעער ווען די אידען זיינען אַרוים פון עגיפּטען. אָנקומען מיט ק ר י ע ת ־ י ם ־ ס ו ף, אָנקו־מען זעהר שווער.

קֶ'רֶן, המ. קאַפּיטאַל. אַרויס מיט'ן ק ר ן, אַרויס מיט בלויז דעם (אַריינגעלעגטען) קאַפּיטאַל. "ביי איהם איז אַ ק ר ן אַ שמעק טאַ־באַק". "דער אָרימאַן איז גערן אַז ער בלייבט ביים ק ר ן" (שפּוו.).

קֶ'רֶן־קַיֶּ'מֶת, הוו. (תלמודיש). אַ שטענדיג־בלייבענדער קאַפּיטאַל, אַ פאָנד פון וועלכען די צינזען אָדער איינקונפטען געהען פאַר אַ וואָהלטהעטיגען צוועק.

קַרְ'קַע, הוו. "ערד", פּלאַטץ פאַר בעערדיגונג.

קַרְקַשְ'קָא *, (פון: קַרְקַשְׁתָּא). זעה כַּרְכַּשְ'תָּא.

קָ'שֶׁה, א. שווער (צו פאַרשטעהן).

קְ'שׁוּי־אֵ'בֶר, המ. די פאַרהאַרטונג פון דעם (מענליכען) גליעד.

קַשְׁיָא [קָ'שֶׁה], הוו. (מ. קַשְׁיוֹת [קַ'שׁוֹת]), (תלמודיש). אַ פראַגע. די פיער ק ש י ו ת, די פיער פראַגען וועלכע מע זאָגט אין דער הגדה. "פאַרוואָס איז קיין ק ש י א ניט און וואַרום איז קיין תּרוץ ניט" (שפּוו.). אַ קלאָץ־ק ש י א, אַ האַרבע פראַגע.

קֶ'שֶׁר, המ. (מ. קְשָׁ'רִים). אַ קנופּ (וואָס מע מאַכט אין די רצועות).

קֶ'שֶׁר־שֶׁל־יַ'ד [יָד], המ. דער קנופּ אין די רצועות פון די תפילין של־יד.

קֶ'שֶׁר־שֶׁל־ראש [רֹאשׁ], המ. דער קנופּ אין די רצועות פון די תּפלין של־ראש.

קֶ'שֶׁת, המ. (תלמודיש). "דער פיי־לענבויגען", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט כסלו. זעה מַ'זָל.

ר.

ר, המ. דער צוואַנציגסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית; אין צעהלען גערעכענט אַלס 200. זעה רֵישׁ.

ר', אב. רַב (ווו.).

ר'־יַעֲ'קֹב־מְשֻׁ'לָּם, (תלמודיש). רב **יעקב מוז באַצאָהלען, ד. ה. דו**

(איהר א. א. וו.) מוסט באַצאָהלען. אורשפּרינגליך מיינט דער זאַץ: רב יעקב (אַ געוויסער געלעהרטער) זאָגט: אַז ער (דער שאָדענטהוער פון וועלכען דאָרט האַנדעלט זיך) מוז באַצאָהלען.

רְאוּ'בֵן, אנמ. דער נאָמען פון דעם עלטסטען פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וועלכער קומט אַרויס פון ראובן.

רָ'אוּי, א. פּאַסיג, פעהיג, טויגליך, ווערטה.

רָ'אוּי־לְהוֹרָ'אָה, או. פעהיג צו פּסק'ען שאלות, פעהיג צו זיין אַ רב.

רְאִיָּה, הוו. (מ. רְאִיּוֹת). דאָס זעהן, די פעהיגקייט צו זעהן. קורצע ר א י ה, קורצזיכטיגקייט.

רַאֲיָה, הוו. (מ. רַאֲיוֹת). באַווייז, צייכען.

רַאֲיָה־לְדָ'בָר, הוו. (תלמודיש). אַ באַווייז צו דער זאַך, אַ באַווייז.

ראֹש [רָאש], המ. קאָפּ; הויפּט, שפּיץ.

ראֹש־הַגּוֹ'לָה, המ. (מ. רָאשֵׁי־הַגּוֹ'לָה), (תלמודיש). דער פאָרשטעהער פון די אידען אין גלות (אַזאַ אַמט האָט עקזיסטירט אין די תלמודישע צייטען).

ראֹש־הַמְדַבְּ'רִים, המ. (מ. רָאשֵׁי־הַמְדַבְּ'רִים), (תלמודיש). דער הויפּט=רעדנער, דער אָנפיהרער, דער רעדעל=פיהרער.

ראֹש־הַקָּ'הָל, המ. (מ. רָאשֵׁי־הַקָּ'הָל). דער פאָרשטעהער פון דער געמיינדע.

ראֹש [רָאש] הַשָּׁ'נָה, המ. (ביבליש). דער אָנהויב פון יאָהר, דער ערשטער און דער צווייטער טאָג פון מאָנאַט תשרי מיט וועלכע עס הויבט זיך אָן דאָס אידישע יאָהר און וועלכע ווערען באַטראַכט אַלס זעהר הייליגע פייערטעג און אַלס טעג אין וועלכע דאָס שיקזאַל פון איטליכען מענשען פאַר אַ גאַנץ יאָהר ווערט פאַרשריבען אין הימעל.

ראֹש־וְרִא'שׁוֹן, המ. דער הויפּט און דער ערשטער, דער אָנפיהרער.

ראֹש [רָאש]־חוֹ'דֶשׁ, המ. (מ. רָא'שֵׁי־חֳדָ'שִׁים), (ביבליש). דער ערשטער טאָג אָדער די ערשטע צוויי טעג פון אַ אידישען מאָנאַט וועלכע זיינען האַלבע פייערטעג. בענשען ר א ש ־ ח ו ד ש, זאָגען אין דעם שבת פאַר ראש־חודש אַ געוויסע תפלה אין וועלכער מע בעט אויף אַ גליקליכען מאָנאַט. "ווען עס וועט זיין דריי טעג ר א ש ־ ח ו ד ש" (ווער. — ד. ה. קיין מאָל ניט).

ראֹש [רָאש]־חוֹ'דֶשׁ־געלט, הז. געלט=געשאַנק וואָס עלטערען שיקען ראש־חודש צו דעם לעהרער פון זייערע קינדער.

ראֹש־יְשִׁיבָה [רָאשִׁישִׁ'בָה], המ. (מ. רָאשֵׁי־יְשִׁיבוֹת [רָאשִׁישִׁ'בוֹת], (תלמודיש). דער הויפּט לעהרער אָדער דער פיהרער פון אַ העבעראער תלמודישער שולע.

ראֹש־כֶּ'בֶשׂ, המ. אַ שעפּסען=קאָפּ (וועלכען עס איז איינגעפיהרט געוואָרען צו עסען אום ראש=השנה).

ראָשו־וְרוּבּו, (תּלמודיש). דער קאָפּ און דער גרעסטער טהייל פון קערפּער, דער גרעסטער טהייל.

ראִ'שון, צ. (מ. ראִשוֹ'נים). ערשטער; איינער פון די גאָר פּאַר־צייטיגע ראַבּינישע אויטאָריטעטען; דער ערשטער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. געבען ראשון, אויפרופען דעם ערשטען.

ראָ'שֵי־פְּרָקִים [פְּרָ'קִים], מ. (תּלמודיש). די ערשטע באַדינגונגען אָדער דער ערשטער אָפּרייד אין א געשעפט אָדער הייראַטה־אָפּ־מאַך.

ראָ'שֵי־תֵבות [תֵ'בות], המ. (מ. ראָ'שֵי־תֵ'בות'ען). איינער אָדער מעהרערע אָנפאַנג=בוכשטאַבען וועלכע שטעהען אָנשטאָט גאַנ־צע ווערטער.

ראִ'שִית, או. ערשטענס.

ראִ'שִית־חָכְ'מָה, או. (ביבליש). "דער אָנהויב פון קלוגהייט", צום אַלער=ערשטען, איידער אַלצדינג; המ. דער נאָמען פון א געוויסען אידישען מאָראַל=בוך.

רב [רָב], המ. הערר. רב זרח, הערר זרח. "וואָס וועט זיין מיט כל־ישראל וועט זיין מיט רב־ישראל" (ווער. — ד. ה. וואָס וועט זיין מיט אַלעמען וועט זיין מיט איהם אויך).

רב [רָב], המ. (מ. רַבָּ'נים). א ראַבּינער. "א פעטער רב און א מאָגערער גלח טויגען ביידע ניט" (שפּוו.). "ניין רבנים קענען קיין מנין ניט מאַכען און צעהן שוסטערס יא" (שפּוו.).

רב־הַכּוֹ'לֵל, המ. אויבער־ראַבּינער, א ראַבּינער איבער מעהרערע גע=מיינדען.

ר'בָּה־בַּר־בַּר־חָ'נָה'ס־געננז, המ. מ. (תּלמודיש). די וואונדערליך גרוי=סע גענז פון וועלכע א געוויסער רבה־בר־בר־חנה דערצעהלט אין תלמוד.

רִבּוֹ'נוֹ־שֶׁל־עוֹ'לָם, המ. (תּלמודיש). האַרר פון דער וועלט, גאָט.

רבוש"ע, אב. רִבּוֹ'נוֹ־שֶׁל־עוֹ'לָם (ווז.).

רִבּוֹ'תָא, הוו. (תּלמודיש). גרויס=קייט, אויסצייכנונג, וואונדער. "עס איז קיין רבותא ניט", "וואָס איז די רבותא?".

רַבּוֹ'תַי, אר. מיינע הערען.

רַבּוֹ'תִים*, אר. זעה רַבּוֹ'תַי.

רַבִּי [רֶ'בִּי], המ. (געניטיוו: דעם־רֶ'בִּי'נ'ס; מ. רַבֵּ'יים*). לעהרער; א גוטער איד.

רַבִּי [רֶבִּי]־געלט, הז. לעהרער=געלט. באַצאָהלען גוטע רבי־געלט, באַצאָהלען טהייער פאַר די ער=שטע ערפאַהרונג.

ר'בִּים, מ. די פיעלע, די מאַיאָרי=טעט.

רַ'בִּים, המ. "די פיעלע", דאָס פּובליקום; די מעהרצאָהל (אין גראַמאַטיק). "מיט א רבים טאָר מען זיך ניט אָנהויבען".

רְבִ'יעִי, צ. דער פיערטער, דער פיערטער וועלכער ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. געבען **רביעי**, אויפרופען דעם פיערטען.

רְבִ'יעִית, הוו. קדחת־רביעית (ווז.); א געוויסע מאָס וואָס דער בעכער איבער וועלכען מע מאַכט קדוש מוז ענטהאַלטען.

רֶ'בִּיצִין, הוו. (מ. רֶ'בִּיצינס). די פרוי פון אַ רב; אַ זעהר פרומע פרוי אָדער איינע וועלכע איז גוט געלערנט אין רעליגיאָנס־זאַכען. "אַז דער מאַן איז אַ רב איז דאָס ווייב אַ **רבי'צין**" (שפוו.). "בעסער אַ זוהן אַ בעדער איידער אַ טאָכטער אַ **רבי'צין**" (שפוו.).

ר'בִּית, הוו. פראָצענט, וואָכער.

ר'בָּן־שֶׁל־כָּל־בְּנֵי־הַגּוֹ'לָה, דער פאָרשטעהער אָדער דער גרעסטער פון אַלע אידען אין גלות (עהרענטיטול אויף זעהר אַ גרויסען מאַן).

רַבֵּ'נוּ, המ. אונזער האַרר (טיטול־וואָרט).

רַבֵּ'נוּ־תַּם־ס־תְּפִ'לִּין, מ. תפלין געמאַכט לויט די פאָרשריפטען פון אַ געוויסען אידישען געלעהרטען וועלכער איז באַקאַנט אין דער ראַביניש'ער ליטעראַטור אַלס "רבנו־תם" (די תפלין וועלכע ווערען געוועהנליך געטראָגען זייען געמאַכט לויט די פאָרשריפטען פון דעם גרויסען געלעהרטען רש"י. די גאָר־פרומע אידען אום אויסצוקומען נאָך ביידע מיינונגע טהוען ביי'ם דאַווענען אָן צוערשט איין זאָרט תפלין און דאַן דעם אַנדערן).

רַבָּ'נוּת, הוו. דאָס אַמט פון אַ רב.

רַבָּ'נִי, המ. דער געלעהרטער (טיטול־וואָרט).

רַבָּ'נִים, המ. מ. זעה **רָב**.

רַבָּ'נִישׁ, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון אַ רב אָדער פון רבנות. "מאַכען **רבנישע** העוויות".

רַבָּ'נָן־קַ'דִּישׁ, המ. אַ געוויסער קדיש אין וועלכען מע בעט אויך פאַר די געלעהרטע און וועלכען מע זאָגט געוועהנליך נאָך דעם ווי מע האָט אָפּגעלערנט אַ שטיק פון תלמוד. זאָגען **רבנן־קדיש**, אויפגעבען יעדע האָפנונג.

רֶ'בֶּ'על, הז. (מ. רֶ'בִּ'ילעך). אַ קליינער אָדער אונבאַדייטענדער רב.

רִבְ'קָה, אנוו. דער נאָמען פון איינער פון די אורמוטערס פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון יצחק'ן.

רַגְ'זָן, המ. (מ. רַגְזָ'נִים). אַ בייזער צאָרניגער מאַן.

רַגְ'זָנִיטע, הוו. (מ. רַגְ'זָניטעס). זעה **רַגְ'זָן**.

רָ'גִיל, המ. אַ געניטער, אַ'ן ערפאַהרענער.

רְגִ'ילוּת, הוו. געוואוהנהייט.

רֶ'גֶל, המ. (מ. רְגָ'לִים). איינער פון די דריי אידישע הויפּט־פייערטעג (פסח, שבועות און סוכות).

רֶ׳גֶל־געלט, הז. געלט וואָס מע שיקט אַ רבּ אויף יום־טוב.

רַגְלַ׳ים, מ. פֿיס.

רֶ׳גַע, הוו. אַ סעקונדע, אַ מאָמענט.

רְדִי׳פָה, הוו. (מ. רְדִי׳פוֹת). פֿאַר־פֿאָלגונג.

ר״ה, אבּ. ראש־הַשָׁ׳נָה (ווז.).

רוֹ׳אֶה־וְאֵי׳נוֹ־נִרְ׳אֶה, המ. (תלמו־דיש). איינער וועלכער זעהט און ווערט (אַליין) ניט געזעהן פֿון אַנדערע.

רוֹב [רָב], המ. און הז. מעהרהייט, מעהרצאָהל.

רוֹב[רָב]־דֵ׳עוֹת, המ. די מעהרסטע מיינונגען, די מעהרהייט.

רוֹ׳גֶז, המ. צאָרן, בּייזקייט, פֿאַר־בּייזערטקייט. "בּעסער דער ערש־טער ר ו ג ז איידער דער צוויי־טער" (שפּוו.).

רוּגְ׳זָה, הוו. זעה רוֹ׳גֶז.

רוּגְ׳זָה׳דיג, א. צאָרניג, בּייז.

רוֹ׳דֵף־זיין, צא. פֿאַרפֿאָלגען.

רוֹ׳דֵף־אַ׳חַר־הַכָּ׳בוֹד, חמ. (תלמו־דיש). איינער וועלכער יאָגט זיך נאָך עהרע.

רוֹ׳דֵף־שָׁ׳לוֹם, המ. (תלמודיש). איי־נער וועלכער יאָגט זיך נאָך פֿרי־דען, אַ פֿרידענמאַכער.

רוֹ׳דְפִ׳ען, צא. פֿאַרפֿאָלגען.

רֶ׳וַח, **רֶ׳וַח**, המ. (מ. רְוָ׳חִים, רְוָ׳חִים). פֿאַרדינסט, פּראָפֿיט.

רוּ׳חַ, המ. (מ. רוּ׳חוֹת). אַ גייסט; אַ בּייזער גייסט, אַ טייוועל. "ער האָט איהם געחאַפּט ווי דער ר ו ח חאַפּט דעם מלמד" (ווער.). "געה צו אַלדי ר ו ח ו ת" (אַ פֿלוכ־וואָרט). "קלוג ווי דער ר ו ח".

רוּ׳חַ־הַקוֹ׳דֶש, המ. (תלמודיש). דער הייליגער גייסט, די געטליכקייט.

רוּ׳חַ־חַ׳יים, המ. (בּיבּליש). לע־בּענס-אטהעם, לעבּען.

רוּ׳חַ־רָ׳עָה, המ. (מ. רוּ׳חוֹת־רָ׳עוֹת), (בּיבּליש). אַ בּייזער גייסט.

רוּ׳חַ־שְׁטוּת, המ. (תלמודיש). "אַ גייסט פֿון וואַהנזינן", אַ ווילדער געדאַנקען, אַ נאַרישקייט.

רוּחֲ׳נִיוּת, הוו. גייסטיגקייט, גייס־טיגע זאַכען. "ער לעבּט פֿון ר ו ח נ י ו ת" (געזאָגט אויף אַ׳ן אידעאַליסט וואָס האָט ניט קיין זיכערע מאַטעריעלע עקזיסטענץ).

רו״כ, אבּ. רוּבּעל־כֶּ׳סֶף, המ. אַ זילבּערנער רוּבּעל, אַ רוּבּעל.

רוֹ׳פֵא, המ. (מ. רוֹפְ׳אִים). אַרצט, דאָקטאָר; פֿעלדשער. "ניט פֿרעגט דעם ר ו פ א פֿרעגט דעם חולה" (שפּוו.).

רוֹ׳פֵא־חוֹ׳לִים, המ. דער היילער פֿון די קראַנקע.

רוֹ׳פֵא׳טע, הוו. (מ. רוֹ׳פֵא׳טעס). זעה רוֹ׳פֵא.

רוֹצֵ׳חַ, המ. (מ. רוֹצְחִים [רָצ׳חִים]). אַ מערדער; אַ שלעכטער גרויזאַ־מער מעניש.

רוֹצֵ׳חַ־הַיַ׳עַר, המ. וואלד־מערדער.

רוֹצֵ׳חַ׳טע, הוו. (מ. רוֹצְ׳חַ׳טעס). זעה רוֹצֵ׳חַ.

רו'שֶם, הם. צייכען, איינדרוק. מאַכען אַ רושם, מאַכען אַ'ן איינדרוק אָדער אַ פוראָר.

רוּת, אנוו. דער נאָמען פון אַ געוויסער ביבלישער פרוי; דאָס בוך פון דער ביבעל וואו עס ווערט דערצעהלט די געשיכטע פון רות.

ר"ח, אב. ראש־חו'דֶש (ווז.).

רָ'חָב־הַזו'נָה, אנוו. (ביבליש). אַ געוויסע פרוי פון וועלכער די ביבעל דערצעהלט אַז זי האָט געהאָלפען אַנטלויפען די שפּיאָנען וועלכע יהושע האָט געשיקט אין די שטאָדט יריחו.

רַחֲ'בוּת, הוו. ברייטקייט, באַקוועמליכקייט.

רַחֲ'בוּת'דיג, א. ברייטליך, באַקוועם,

רַ'חוּם, הם. אַ באַרמהערציגער. "גאָט איז אַ רחום".

רָ'חוֹק, א. ווייט.

רָ'חֵל. אנוו. דער נאָמען פון איינער פון די אורמוטערס פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון יעקב (וועלכע נעהמט, ווי עס ווערט געגלויבט, אַ באַזונדערן אַנטהייל אין דעם שלעכטען שיקזאַל פון דעם אידישען פאָלק). רחל'ס־קבר, דער גראָב פון רחל אין פּאַלעסטינאַ וועלכער ווערט געהאַלטען זעהר הייליג.

רַחֲ'מִים, מ. מיטלייד, באַרמהערציגקייט.

רַחֲ'מָן, הם. (מ. רַחֲמָ'נִים). אַ באַרמהערציגער.

רַחֲמָ'נָא־יַצִי'לֵנוּ, אר. זעה רַחֲמָ'נָא־לִצְלָן'.

רַחֲמָ'נָא־לִצְלָן [לִצְלַן'], אר. (תלמודיש). דער באַרמהערציגער (גאָט) זאָל אונז באַהיטען!.

רַחֲמָ'נוּת, הוו. מיטלייד, באַרמהערציגקייט. אַ גאָט'ס רחמנות, אַ גרויסער מיטלייד. "רחמנות איז אַמאָל אכזריות" (שפוו.). "אויף אַ שלאַנג טאָר מען קיין רחמנות ניט האָבען" (שפוו.).

רַחֲמָ'נוּת־פָּ'נִים, הז. אַ געזיכט וואָס ערוועקט מיטלייד, אַ נעבעך.

רַחֲמָ'נוּת־פֶּ'נִימ'על, הז. (מ. רַחֲמָ'נוּת־פֶּ'נִימ'לעך). אַ נעבעכעל.

רַחֲמָ'נוּת'דיג, א. ערוועקענדיג מיטלייד, טרויעריג.

רַחֲמָ'נִים־בְּנֵי־רַחֲמָ'נִים, הם. מ. (תלמודיש). באַרמהערציגע און זיהן פון באַרמהערציגע (אַזוי ווערען אידען באַצייכענט).

רַחֲ"ש, אב. רָב חַ'זָן שַ'מָש (ווז.). הם. דאָס געלט וואָס מע באַצאָהלט דעם רב, דעם חזן און דעם שמש; באַלויהנונג.

רִי'אָה, הוו. (מ. רִי'אוֹת). די לונג (פון אַ געקוילעטע בהמה).

רִי'בִּית, הוו. זעה רִ'בִּית.

רֶי'וַח, הם. זעה רֶ'וַוח.

רֵי'חַ, הם. (מ. רֵי'חוֹת). גערוך, דופט.

רֵי'חַ־נִיחוֹ'חַ, הם. (ביבליש). אַנגענעהמער גערוך.

רִיסוּק־, זעה רִ'סוּק־.

רֵישׁ, המ. (מ. רֵי'שִׁיען). דער נאָמען פון דעם צוואַנציגסטען בוכשטאַב (ר) פון דעם אידישען אלף־בית.

רֵישׁ־בַּרִיוֹ'נֵי, המ. (תלמודיש). דער אָנפיהרער פון די באַנדיטען.

רִישְׁ'עוּת, הוו. זעה רִשְׁ'עוּת.

רַךְ־לֵב [לֶב], המ. (ביבליש). אַ ווייכהערציגער מענש.

רְכִי'לוּת, הוו. פאַרלוימדונג, באַרייעדריי. רכילות טרייבען, באַריידען, פאַרלוימדען.

רְכִי'לוּת'ניצע, הוו. (ב. רְכִי'לוּתִ־ניצעס). זעה רְכִי'לוּת'ניק.

רְכִי'לוּת'ניק, המ. (מ. רְכִי'לוּתִ'ניקעס). פאַרלוימדער, באַריידער.

ר"ל, אב. רַחֲמָ'נָא־לִצְלַן' (ווז.).

רַמָּ'אוּת, הוו. שווינדלעריי, באַטריגעריי.

רַ'מַּאי, המ. (מ. רַמָּ'אִים). שווינדלער, באַטריגער. "אַ געלעט איז אַ רמאי" (שפוו.).

רַמְבַּ"ם, אב. רַבֵּ'נוּ מ'שֶׁה בֶּן־מַיְ'מוֹן, אנמ. אַ גרויסער אידישער געלעהרטער און פילאָזאָף וועלכער האָט געלעבט אין צוועלפטען יאָהרהונדערט; דאָס ווערק פון דעם דאָזיגען געלעהרטען (יָד־הַחֲזָ'קָה) וואו ער האָט צונויפגעשטעלט אין קלאָרער אָרדענונג די פערשיעדענע תלמודישע געזעצע.

רֶ'מֶז, המ. (מ. רְמָ'זִים). אַ וואונק, אַ'ן אָנצוהערעניס; אַ פאַרבאָרגענער מיין; אַ געוויסע אַרט אויסטייטשונג פון אַ הייליגען טעקסט וועלכע זוכט אין די ווערטער צו געפינען אַ פאַרבאָרגענעם מיסטישען זינן. זעה דְּרָשׁ און פְּשָׁט.

רְמַ"ח־אֵבָרִים [אֵבְ'רִים], המ. (תלמודיש). די צוויי הונדערט אַכט און פערציג גליעדער וועלכע געפינען זיך אין דעם מענשליכען קערפּער (לויט די פאַרצייטיגע באַגריפען). "אַ נאַרר איז קראַנק אויף אַלע רמ"ח־אברים" (שפוו.). זעה תַּרְיַ"ג'.

רִ'סוּק־אֵבָרִים [אֵבְ'רִים], המ. (תלמודיש). צורייסונג פון גליעדער. האָבען רסוק־אברים, קריצובראָכען די ביינער; אויסגעריסען ווערען.

רַע, המ. אַ שלעכטער מענש.

רַע, א. (מ. רָ'עִים; וו. רָ'עָה, מ. רָ'עוֹת). שלעכטער.

רַע־לַ'כֹּל, המ. איינער וועלכער איז צו אַלעמען שלעכט.

רָ'עָה, הוו. (מ. רָ'עוֹת). אַ שלעכטסקייט, אַ שאָדען.

רַעְ'יוֹן, המ. (מ. רַעֲיוֹ'נוֹת). געדאַנק, אידעע; זינן.

רַעֲיָ'תוֹ, רַעֲיָ'תִי, הוו. זיין (מיין) פרוי (געברויכט אין בריעף).

רַ'עַשׁ, המ. שטורעם, ליאַרעם, טומעל, געפילדער; פוראָר.

רַ'עַשׁ'דיג, א. שטורעמדיג, ליארעמ־דיג.

רַ'עַשׁ'ען, צש. שטורעמען, ליארע־מען, טומלען, פילדערען.

רְפָ'אֵל, אנמ. דער נאָמען פון אַ גע־געוויסען (היילענדען) מלאך.

רְפוּ'אָה, הוו. (מ. רְפוּ'אוֹת). היי־לונג; הייל־מיטעל, מעדיצין. צו רפואה!, צו געזונדהייט! (אַ ווּאונש וואָס מע זאָגט צו איינעם וועלכער נעהמט איין מעדיצין אָדער קומט אַרוים פון אַ שוויץ־באָד). עס איז ניטאָ אויף אַ רפואה, עס איז ניטאָ צו קרי־גען. "גאָט שיקט די רפואה פאַר דער מכה" (שפוו.).

רְפוּ'אָה־בְּדוּ'קָה, הוו. אַ'ן אויס־פרובירט הייל־מיטעל, אַ זיכער הילף־מיטעל.

רְפוּ'אָה־שְׁלֵ'מָה, הוו. (ליטורגיש). אַ פאָלשטענדיגע היילונג.

רָ'צוֹן, המ. ווילען, באַגעהר.

רְצוּ'עָה, הוו. (מ. רְצוּ'עוֹת). אַ לאַנגער שמאָלער לעדערנער רימען צוגעבונדען צו די תפלין מיט וועלכען מע באַפעסטיגט זיי אויף דער האַנד אָדער אויפ'ן קאָפּ.

רַצְ'חָן, המ. (מ. רַצְחָ'נִים). מער־דער, גרויזאַמער מענש.

רַצְ'חָנִ'טע, הוו. (מ. רַצְ'חָנִ'טעס). זעה רַצְ'חָן.

רַצְחָ'נוּת, הוו. מערדעריי, גרויזאַמ־קייט.

רְצִי'חָה, הוו. (מ. רְצִי'חוֹת). מער־דעריי; גרויזאַמע טהאַט; גרימ־צאָרן, וואוטה.

רַק, א. נאָר, נאָכאַנאַנד. "רק ער רעדט".

רְקִי'דָה, הוו. (חסידיש). אַ טאַנץ.

רְשׁוּת, המ. ערלויבניס, רעכט פאַרוואַלטונג, קאָנטראָלע.

רְשׁוּת־הַיָ'חִיד, המ. (תלמודיש). אַ פלאַטץ וועלכער געהערט צו אַ פריוואַט־מענשען.

רְשׁוּת־הָרַ'בִּים, המ. (תלמודיש). אַ פלאַטץ וואָס געהערט צום פובלי־קום, אַ'ן עפענטליכער פלאַטץ.

רשכבה"ג, אב. רַ'בָּן שֶׁל כָּל בְּנֵי הַגּוֹ'לָה (ווז.).

רַ'שִׁ"י, אב. רַבּ שְׁלֹמֹה יִצְחָ'קִי (דער זוהן פון יצחק), אנמ. אַ גרויסער אידישער געלעהרטער וועלכער האָט געלעבט אין 12־טען יאָהר־הונדערט און וועלכער האָט גע־מאַכט קאָמענטאַרען אויף ביבעל און תלמוד וועלכע זיינען איבע־ראַל אָנגענומען; דער קאָמענטאַר פון רש"י.

רַ'שִׁ"י־כְּתָב [כְּתַב], המ. אַ געוויסער זאָרט העבּרעאישע שריפט וועלכע ווערט געווענליך געברויכט פאַר קאָמענטאַרען און ראַבינישע ביכער.

רְשִׁי'מָה, הוו. (מ. רְשִׁי'מוֹת). פאַר־צייכנונג, ליסטע, צעטעל; באַ־שטעלונג.

רָ'שָׁע, המ. (מ. רְשָׁ'עִים). איינער וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע גלויבענס־געזעצען, אַ גאָטלאָזער מענש; אַ שלעכטער בייזער מענש;

איינער פון די אַרבעה־בנים (ווז.). איהם געהט ווי אַ רשע אויף יענער וועלט, איהם געהט שלעכט. איהם געהט ווי אַ רשע אויף דער וועלט, איהם געהט גוט. "אַז אַ רשע קוקט אין וואַסער אַריין פגר'ען די פיש" (שפיו.). "בעסער אַ קלוגער רשע איידער אַ גוטער שוטה" (שפוו.).

רָ'שָׁע־מְרו'שָׁע *, המ. אַ זעהר שלעכטער מענש.

רִשְׁ'עות, הוו. שלעכטסקייט, בייזקייט.

רִשַׁ'עַת *, הוו. (מ. רְשַׁ'עַת'ען). זעה מְרִשַׁ'עַת.

ר"ת, אב. רָא'שֵׁי־תֵבות (ווז.).

ש.

(דער בוכשטאַב שׂ (אויסגעשפּראָכען ווי "ס") קומט באַזונדער — נאָך דעם בוכשטאַב שׂ).

ש, דער איין און צוואַנציגסטער בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית. מיט אַ פּינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ) אויסגעשפּראָכען ווי אין "שלאָגען"; מיט אַ פּינטעלע אויף דער לינקער זייט (שׂ) אויסגעשפּראָכען ווי "ס"; אין צעהלען (ש) גערעכענט אַלס 300. זעה שִׁין.

שָׁ'אול, אנמ. דער נאָמען פון דעם ערשטען אידישען קעניג.

שְׁאול־תַּחְתִּ'יָה, המ. (ביבליש). אונטערערד, טיעפער אָבגרונד. ליעגען אין שאול־תחתיה, זיין זעהר נידעריג געפאַלען.

שֶׁאֵי'נו־יודֵ'עַ־לִשְׁ'אול, המ. (תלמודיש). איינער וועלכער ווייס ניט ווי צו פרעגען, איינער פון די ארבעה־בנים (ווז.); אַ נאַרר.

שאַבערען (אייגענטליך: סַ'חֶר'ען), צש. מאַכען געשעפטען, האַנדלען.

שַׁאֲ'לָה, הוו. (מ. שַׁאֲ'לות). פראַגע; רעליגיאָנס־פראַגע; אַ קראַנקהייט אָדער אַ פעהלער וואָס מע געפינט אין אַ געקוילעטער בהמה אָדער עוף און וועגען וועלכע מע מוז געהן פרעגען אַ שאלה. "אַז מע פרעגט אַ שאלה איז טרף" (שפוו.).

שַׁאֲ'לָה־(ו)תְשו'בָה, הוו. (מ. שַׁאֲ'לות־(ו)תְשו'בות). פראַגע און אַנטוואָרט, אָפּהאַנדלונג אין וועלכער ביידע זייטען פון אַ רעליגיעזער פראַגע ווערען אַרומגערעדט ביז אַ'ן ענטשיידונג ווערט אַרויסגעבראַכט.

שַׁאֲ'לַת־נָ'שִׁים, הוו. "אַ פראַגע פון פרויען", אַ פראַגע וועגען די ריינקייט פון פרויען (לוים די אידישע מענסטרואַציאָן־געזעצען).

שְׁאֵ׳לַת * תְּשׁוּ׳בָה, הוו. זעה שְׁאֵ׳לָה־(וּ)תְּשׁוּ׳בָה.

שאַסקען, זעה שַׁתְ׳קִ׳ען.

שְׁאֵ׳ר־בָּ׳שָׂר, המ. (ביבליש). אַ פאַרוואַנדטער.

שְׁאָר [שְׁאַר]־יְרָ׳קוֹת, מ. (ליטורגיש). ״(אַלע) איבעריגע קרייטעכצער״, אַלערליי זאַכען.

שֶׁבְּ־ (צוגעשטעלט אין אָנהויב פון אַ וואָרט), צווישען, צווישען אַלע, פון אַלע. עָ׳נִ׳י־שֶׁבָּעֲנִ׳יִים, דער אָרעמסטער פון די אָרעמע.

ש״ב, אב. שְׁאֵר־בָּ׳שָׂר (ווז).

שְׁבוּ׳עָה, הוו. (מ. שְׁבוּ׳עוֹת). אַ שוואור. געבען אַ שבועה, שווערען. שווערען מיט טויטע שבועות, פייערליך שווערען.

שָׁבוּ׳עוֹת, המ. (מ. שָׁבוּ׳עוֹת׳ען). ״דער פעסט פון די וואָכען״, דער אידישער פייערטאָג וועלכער פאַלט אין דעם 6־טען און 7־טען טאָג פון דעם מאָנאַט סיון אָדער זיעבען וואָכען נאָך דעם ערשטען טאָג פון פסח און ווערט געפייערט אַלס דער פעסט פון די ערשטע פרוכטען און אויך אין אָנדענק אָן מתן תורה. זעה סְפִי׳רָה.

שְׁבוּ׳עֵי * שְׁבוּ׳עוֹת, מ. פיעל אָדער הייליגע שבועות. שווערען מיט שבועי־שבועות, זעהר הייליג שווערען.

שִׁ׳בּוּשׁ, המ. (אייגענטליכע באַדייטונג: פעהלער, גרייז), אַ׳ן אונוויכטיגע זאַך, אַ קליינינקייט.

שֶׁבַח [שְׁבַח], המ. (מ. שְׁבָ׳חִים). לויב, לויב־וואָרט. דערצעהלען אימיצענ׳ס שבחים, דערצעהלען אימיצענ׳ס גוטע טהאַטען אָדער אייגענשאַפטען.

שֶׁ׳בַח, המ. (מ. שְׁבָ׳חִים). לויב, דאַנק. ״אָפּגעבען אַ שבח צום באַשעפער״.

שְׁבָט [שְׁבַט], המ. דער פינפטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט אין יאַנואַר־פעברואַר און האָט דרייסיג טעג.

שֵׁ׳בֶט, המ. (מ. שְׁבָ׳טִים). אַ שטאַם; איינער פון די צוועלף אידישע שטאַמען.

שְׁבִ׳יעִי, צ. ״דער זיבעטער״, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער זיבעטער צום לייענען אין שוהל. געבען שביעי, אויפרופען דעם זיבעטען.

שְׁבִ׳יעִי־שֶׁל־פֶּ׳סַח, המ. דער זיבעטער טאָג פון פסח.

שְׁבִ׳יעִית, הוו. דאָס זיבעטע יאָהר (פאַרצייטען ביי אידען) אין וועלכען מע האָט ניט געטאָרט באַרבייטען דאָס לאַנד און וועלכעס איז געוועזען אַ פעסט־יאָהר.

שֶׁ׳בַע־בְּרָ׳כוֹת, מ. די זיבען ברכות וועלכע מע זאָגט אין דעם הויז פון די נייפאַרהייראַטהעטע אין דער וואָך פון דער חתונה ביי יעדער מאָהלצייט.

שֶׁ׳בַע־בְּרָ׳כוֹת, המ. (מ. שֶׁ׳בַע־בְּרָ׳כוֹת׳ען). די פאַרזאַמלונג פון געסט אין דעם הויז פון די ניי־

פאַרהייראַטהעטע פרייטאָג צו נאַכט
נאָך דער חתונה. זעה אויבען.

שְׁ֫בַע־חָכְ֫מוֹת, מ. "די זיבען ווי=
סענשאַפטען", אַלע וויסענשאַפטען.
ער קען אַלע שבע־חכמות,
ער איז זעהר געבילדעט.

שִׁבְ֫עָה, צ. זיבען; די זיבען טרויער=
טעג נאָך אַ טויטען אין פאַרלויף
פון וועלכע די טרויערערס זיצען
אויף אָדער נאָהנט צו דער ערד.
זיצען שבעה, האַלטען די
טרויער טעג.

שִׁבְ֫עָה־דְבָ֫רִים־בְּגוֹ֫לֶם, (תלמו=
דיש). זיבען שלעכטע אייגענשאַפ=
טען זיינען פאַראַן ביי אַ'ן אידיאָט
(ער ענטפערט ניט צו דער זאַך,
ער שטעקט זיך אַריין אין אַ פרעמ=
דען געשפרעך, א. א. וו.).

שִׁבְ֫עָה־יָ֫מִים, מ. (תלמודיש). די
זיבען מעֶרען. אויף אַלע שבעה
ימים, צוזייהט און צוואָרפען.

שִׁבְ֫עָה־מְדוֹ֫רֵי־גֵיהִנוֹם [גֶהֶ֫נֶם], מ.
די זיבען אָפּטהיילונגען אין וועלכע
דער גיהנום איז אַיינגעטהיילט.
דורכמאַכען אַלע שבעה־
מדורי־גיהנום, זעהר
פיעל אויסשטעהן.

שִׁבְ֫עָה־עָשָׂ֫ר־בְּתַמּוּז [בְּתַ֫מוּז], המ.
דער זיבענצעהנטער טאָג פון מאָ=
נאַט תמוז, אַ פאַסט= און טרויער=
טאָג אין אנדענק אָן נבוכדנאצר'ס
באַלאַגערונג פון ירושלים

שִׁבְ֫עִים, צ. זיבעציג.

שִׁבְ֫עִים־לָ֫שׁוֹן (לְשׁוֹ֫נוֹת), מ. (תל=
מודיש). "די זיבעציג שפּראַכען",
אַלע שפּראַכען פון דער וועלט;
פיעל שפּראַכען.

שֶׁ֫בֶר, המ. אַ ברוך, אַ פילע.

שִׁבְ֫רוֹת־הַלֵּב [הַלֶ֫ב'], הוו. האַרץ=
ברעכענים, גרויסער פאַרדרוס,
קומער.

שִׁבְ֫רֵי־כֵּלִי [כֵּ֫לִי], הוו. (מ. שִׁבְ֫רֵי־
כֵּ֫לִים), (תלמודיש). אַ צובראָ=
כענער שאַרבען.

שִׁבְ֫רֵי־לֵב, זעה שִׁבְרוֹת־הַלֵּב.

שִׁבְ֫רֵי־לוּ֫חוֹת, מ. (תלמודיש).
די ברוכשטיקער פון די ערשטע
לוחות וועלכע גאָט האָט געגעבען
משה'ן אויף דעם באַרג סיני (די
ביבעל דערצעהלט אַז משה אַרונ=
טערשטייגענדיג פון באַרג און אויס=
געפינענדיג אַז אין זיין אַבוועזענ=
הייט האָט דאָס פאָלק געדיענט
צו אַ גאָלדענעם קאַלב, האָט די
דאָזיגע לוחות צובראָכען).

שְׁבָ֫רִים, מ. געוויסע אָפּגעהאַק=
טע טענער פון אַ שופר. זעה
תְּקִי֫עָה.

שַׁ֫בָּת, המ. (מ. שַׁבָּ֫תִים. אייגענט=
ליך שַׁבָּ֫תוֹת). אַ רוהע=טאָג,
דער זיבענטער טאָג פון וואָך;
דער נאָמען פון אַ געוויסער
מסכתא. האַלטען שבת ערגעץ
וואו, זיין ערגעץ וואו איבער
שבת. מאַכען שבת, פאָרבע=
רייטען אַלצדינג וואָס איז נייטהיג
אויף שבת. אַריינפאָהרען מיט'ן
דייקסעל אין שבת אַריין, קו=
מען צופאָהרען פרייטאָג שפּעט
פאַרנאַכט. "גוט שבת!", גרוס
ווערטער וועלכע מע גיט זיך אום

שבת. גוט שבת נאָ דיר!, אָט האָטו דיר אַ געשיכטע!. "וואָס האָט אַ פּאַטש צו גוט־שבת" (ווער.), "פאַר נויטה טהוט מען אָן דעם שבת אָן דערוואָכען" (שפּוו.). "שבת האָט אַפילו דער סמבטיון אויך רוה" (שפּוו.). "שבת לערנט ער און מכות קען ער" (ווער. — דער וויץ באַשטעהט אין דער צווייזייטיגקייט פון דעם וואָרט "מכות" וואָס איז, אויסער זיין געוועהנליכער באַדייטונג, דער נאָמען פון אַ געוויסער מסכתא).

שַׁבָּת־בְּרֵאשִׁית, הם. (תלמודיש). דער שבת אין וועלכען מע לייענט בראשית. זעה סִדְרָה.

שַׁבָּת־גוֹי [גוֹי], הם. (מ. שַׁבָּת־גוֹיִים [גוֹיִים]). אַ ניט־איד וועלכער טהוט פאַר אידען אום שבת יענע אַרבייטען וועלכע זיי טאָרען אַליין ניט טהאָן; אַ איד וועלכער היט ניט אָפּ די געזעצען פון שבת.

שַׁבָּת־הַגָּדוֹל, הם. דער גרויסער שבת, דער שבת פאַר פסח.

שַׁבָּת־חֲזוֹן [חַזָן], הם. דער שבת פאַר תשעה־באב אין וועלכען מע לייענט אין שוהל דאָס קאַפּיטעל וואָס הויבט זיך אָן: חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ (די פּראָפעצייהונג פון ישעיהו).

שַׁבָּת־ליכט, הז. איינס פון די ליכט וועלכע מע צינדט אָן פרייטאָג צו נאַכט צו ליכט־בענשען.

שַׁבָּת־מְבָרְכִים, הם. דער שבת אין וועלכען מע בענשט ראש־חודש.

שַׁבָּת־נַחֲמוּ, הם. דער שבת נאָך תשעה־באב אין וועלכען מע לייענט אין שוהל דאָס קאַפּיטעל פון ישעיהו וואָס הויבט זיך אָן: נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי (טרייסטעט, טרייסטעט מיין פאָלק).

שַׁבָּת [שַׁבּוֹת]־**צו־נאַכט**, הם. דער אָבענד נאָך שבת.

שַׁבָּת־קוֹדֶשׁ, הם. דער הייליגער שבת, שבת.

שַׁבָּת־שׁוּבָה, הם. זעה שַׁבָּת־תְּשׁוּבָה.

שַׁבָּת־שטעך, מ. שטעך געמאַכט פרייטאָג פאַר נאַכט ווען מע איילט זיך צו מאַכען שבת. "שבת־שטעך האַלטען ניט" (שפּוו.).

שַׁבָּת־שִׁירָה, הם. דער שבת אין וועלכען מע לייענט אין שוהל די סדרה וואָס ענטהאַלט דאָס לויב־געזאַנג וואָס משה האָט געזונגען ווען די אידען זיינען אַריבער דעם ים־סוף.

שַׁבָּת־תְּשׁוּבָה, הם. "דער שבת פון באַרייאונג", דער שבת וועלכער פאַלט צווישען ראש־השנה און יום־כּפּור.

שַׁבָּתדיג, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבענדיג די אייגענשאַפטען פון שבת; הייליג, רוהיג; אויסגעפּוצט, אויפגעראַמט, פרעהליך.

שַׁבְּתַי־צְבִי, אנמ. דער נאָמען פון אַ געוויסען קאַבאַליסט וועלכער האָט געלעבט אין דעם זיבעצעהנטען יאָהרהונדערט און האָט זיך אַרויסגעגעבען אַלס דער משיח פון

דעם אידישען פאָלק און האָט געהאַט פיעלע אַנהענגער.

שַׁבְּ׳תַי־צְבִי׳׳ניק, המ. (מ. שַׁבְּ׳תַי־צְבִי׳׳ניקעס). איינער פון די אַנהענגער פון שבּתי־צבי אָדער פון דער סעקטע וועלכער ער האָט איבּערגעלאָזען נאָך זיין טויט.

שְׁגִי׳אָה, הוו. (מ. שְׁגִי׳אוֹת). פאַרזעהן, אירטהום, דרוק=פעהלער.

שִׁגָ׳עוֹן, המ. וואַהנזין; וואַהנזיניגער געדאַנקען; קאַפּריז (מ. שִׁגְעוֹ׳נוֹת); איינער וועלכער האָט וואַהנזיניגע אָדער ווילדע געדאַנקען. „איטליכער איד האָט זיין שגעון" (שפּוו.).

שֵׁד [שֵׁד], (מ. שֵׁ׳דִים). אַ טייוועל. „אַז פאָטער און מוטער זיינען ש ד י ם קומען אַרויס קינדער ווי די רוחות" (שפּוו.). „אַ שנור מיט אַ׳ן איידעם זיינען אַ פּאָר שדים" (שפּוו.).

שִׁ׳דוּךְ, המ. (מ. שִׁדוּ׳כִים). אַ הייראַטה-פּאַרטיע. ריידען אַ ש ד ו ך, פאָרשלאָגען אַ הייראַטה=פּאַרטיע. „אַ ש ד ו ך איז ווי אַ לייטער אַז מע שטעלט איהם קרום קריכט מען אַרויף גלייך" (שפּוו.). „אַ ש ד ו ך זאָל מען טהאָן אין דער היים אַ גנבה אין דער פרעמד" (שפּוו.). „פון ק־ומע ש ד ו כ י ם קומען אַרויס גלייבע קינדער" (שפּוו.).

שַׁ׳דַי, המ. אַ געוויסער נאָמען פון גאָט (דאָס וואָרט ווערט געוועהנליך אויפגעשריבּען אויף דער דרויסענדיגער זייט פון דער מזוזה).

שַׁדְ׳כָן, המ. (מ. שַׁדְכָ׳נִים). אַ הייראַטה=פּאַרמיטלער; אַ מעקלער. אַ לאַנד=ש ד כ ן, איינער וועלכער ברענגט צונויף הייראַטה-פּאַרטייען צווישען פּערזאָנען וועלכע וואוהנען אין פאַרשידענע שטעדט אָדער געגענדען. „אַ ש ד כ ן מוז זיין אַ ליגנער" (שפּוו.).

שַׁדְכָ׳נוּת, הוו. די פּראָפעסיאָן פון אַ הייראַטה=פּאַרמיטלער; די באַבּאַלויהנונג וועלכע מע גיט דעם הייראַטה=פּאַרמיטלער, מעקלערייגעלט.

שַׁדְ׳כָנ׳טע, הוו. (מ. שַׁדְ׳כָנ׳טעס). זעה שַׁדְ׳כָן.

שַׁדְכָ׳נ׳יש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער האָבּענדיג די אייגענשאַפט פון אַ שדכן.

שַׁדְ׳כָנ׳ען, צא. פאָרשלאָגען (אימיציען) אַלס אַ הייראַטה פּאַרטיע; צ״ש. פאָרשלאָגען אַ פּאַרטיע. ש ד כ נ ׳ ע ן ־ זיך, זיך פריינדלען (צו אַ פּערזאָן) מיט דער אבזיכט זי צו הייראַטהען.

שֶׁדְ׳רָה, הוו. (מ. שֶׁדְ׳רוֹת). זעה חוט־הַשֶׁדְ׳רָה.

שֶׁהֶחֱיָ׳נוּ, המ. (ליטורגיש). „פאַר וואָס ער האָט אונז געלאָזט דערלעבּען", אַ וואָרט און דער נאָמען פון אַ געוויסער ברכה וועלכען מע זאָגט ווען עס קומט אַ פייערטאָג, ווען מע עסט אַ נייע פרוכט אָדער ווען מע דערלעבּט אַ פרעהליבע פּאַסירונג. מאַכען ש ה ח י נ ו, זאָגען די ברכה פון שהחינו; פאַרזוכען צום ערשטען מאָל. עס אין

איבער איהם שהחינו צו מאַכען, ער זעהט אוים זעהר שען.

שְׁ'הִי־פְּ'הִי, מ. (תלמודיש). לעדיג געהן, פוסטעפאַסעווען (די ווערטער "שהי־פהי" זיינען די אָנפאַנג־בוכשטאַבען פון די ווערטער: שַׁבָּת הַיּוֹם' פֶּ'סַח הַיּוֹם', היינט איז שבת היינט איז פסח—די געוועהנליכע ענטשולדיגונג פון אַ פוילענצער). לעבען פון שהי־פהי, לעבען פון דער לופט, ניט האָבען קיין באַשטימטע באַשעפטיגונג.

שְׁהִ'יּוֹת, מ. פאַרזאַמונג, פאַרוויילונג, לאַנגזאַמקייט. מאַכען שהיות, זיין זעהר לאַנגזאַם.

שֶׁהַ'כֹּל, המ. (ליטורגיש). אַ וואָרט און דער נאָמען פון אַ ברכה וואָס מע זאָגט איידער מע טרינקט וואַסער אָדער אַנדערע געטראַנקען (אויסער וויין). "קודם־לכל איז גוט צו מאַכען אַ שהכל" (שפּוו.).

שֶׁהָ'לַךְ־לְעוֹלָ'מוֹ, (ליטורגיש). "וועלכער איז אַוועק אויף זיין וועלט", וועלכער איז געשטאָרבען. "ער איז שוין אַ שהלך־לעולמו".

שְׁוָא, המ. (מ. שְׁוָאִ'ען). דער העברעאישער קאָנזאָנאַנט־צייכען ":" געשריבען אונטער יעדען בוכשטאַב וועלכער ווערט אויסגעשפּראָכען אָהן אַ וואָקאַל (אויסער צום ענד פון אַ וואָרט).

שָׁוְא [שׁוו]־וָשֶׁ'קֶר, מ. באַטרוג און ליגען, ליגען.

שְׁוָא־נַח, המ. אַ שוא אונטער אַ קאָנזאָנאַנט וואָס געהערט צו דער פאָ־יגער זילבע.

שְׁוָא־נָע, המ. אַ שוא אונטער אַ קאָנזאָנאַנט וואָס געהערט צו דער פאָלגענדער זילבע.

שׁוֹ'אֵל־בְּעֵ'צָה־זיין, צש. פרעגען אַ ראַטה.

שׁוֹ'ב, אב. שׁוֹ'חֵט־וּבוֹ'דֵק [וּבוֹ'דֵק], איינער וועלכער קען קוילען און בדק'ען (בהמות אָדער עופות) לויט דעם אידישען דין, אַ שוחט.

שׁוֹ'גֵג, המ. איינער וועלכער באַגעהט אַ זינד אָדער אַ פאַרברעך אומגערן.

שָׁ'וֶה־בְּשָׁ'וֶה, א. גלייך אויף גלייך. ניט זיין שוה־בשוה, זיין צוקריגט.

שָׁ'וֶה־כֶּ'סֶף, המ. (תלמודיש). עפּעס וואָס איז ווערטה געלט, אַ ווערטה־זאַך.

שָׁ'וֶה־פְּרוּ'טָה, המ. (תלמודיש). דער ווערטה פון אַ פּרוטה, אַ קלייניגקייט.

שׁוֹ'חַד, המ. באַשטעכונג, כאַבאַר.

שׁוֹ'חֵט, המ (מ. שׁוֹחֲטִים [שָׁ'חְ'טִים]). אַ שעכטער, איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט צו קוילען בהמות אָדער עופות לויט דעם אידישען דין. אויסבייטען אַ שוחט אויף אַ שינדער, מאַכען אַ שלעכטען בייט. אַרומגעהן ווי אַ שוחט אין די ניין טעג, אַרומגעהן לעדיג. "מעהר שוחטים ווי היהנער" (ווער.).

שׁוֹ'חְטוּת [שָׁ'חְ'טוּת], הוו. די שטעלע אָדער אַמט פון אַ שוחט.

שוחטיש [שָח׳טִ׳יש], א. באלאנגענדיג צו א שוחט.

שו׳חֲט׳יקע, הוו. (מ. שו׳חֲטיקעס). די פרוי פון א שוחט.

שו׳טֶה, המ (מ. שו׳טִים). א נארר. שוטה בן פיקהאָלץ, גרויסער נארר.

שו׳כֵן־עָ׳פָר, המ. (מ. שוכְ׳נֵי־עָ׳פָר), (ביבליש). "דער וועלכער רוהט אין שטויב", א געשטאָרבענער.

שו׳לְחָן, המ. דער טיש אויף וועלכען מע לייענט אין שוהל.

שו׳לְחָן־עָ׳רוּךְ, המ. "א געגרייטער טיש", דער נאָמען פון א געוויסען בוך וואָס ענטהאַלט אַלע אידישע רינים און מנהגים אין סיסטעמאַטישער אָרדנונג.

שו׳לט־זיין, צש. געוועלטיגען, האָבען א ווירקונג. "קיין בייז אויג זאָל אויף איהם ניט שולט־זיין".

שו׳לַ׳מִית, אנוו. דער נאָמען פון דער הירטהין וועלכע ווערט באזונגען אין שיר־השירים.

שום, א. אירגענד וועלכער (וועלבע, וועלכעס). קיין שום זאַך ניט, אבסאָלוט קיין זאַך ניט.

שו׳מו־שָמַ׳ים, אר. (ביבליש). שטוינט איהר הימלען! שרעקליך!

שו׳מֵר, המ. (מ. שומְרים [שָמ׳רים]). היטער, וועכטער, אויפפאַסער; די דריטע פערזאָן אין א צימער וואו עס געפינען זיך פרעמדע מאַן און פרוי (לויט א תלמודישען פאַרזאָג איז ניט ערלויבט א מאַן צו זיין אין איין צימער מיט א פרעמדער פאַרהייראַטהעטער פרוי סיידען א דריטע פערזאָן געפינט זיך דערביי). "דער גנב פאַר דער טהיר איז דער בעסטער שומר" (שפוו.).

שו׳מֵר־ומַ׳ציל־זיין, צא. היטען און באַשירמען, אָפהיטען.

שו׳מֵר־ומְשַ׳מֵר־זיין, צא. אויפפאַסען און באַהיטען, אָפהיטען.

שו׳מֵר־חִ׳נָם, המ. (תלמודיש). אַ׳ן אומזיסטער היטער, איינער וועלכער נעהמט פון א צווייטען א זאַך צו באַהאַלטען אָהן א באַלויהנונג און איז דאַריבער ניט פאַראַנטוואָרטליך ווען די זאַך ווערט פאַרלאָרען.

שו׳מֵר־פְתָ׳אִים, המ. (ביבליש). דער וועלכער באַשיצט די נאַררען (גאָט). "איהם קען אפילו דער שומר־פתאים ניט העלפען" (ווער.).

שו׳מֵר־שָ׳כָר, המ. (תלמודיש). א היטער פאַר באַלויהנונג, איינער וועלכער נעהמט פון א צווייטען א זאַך צו באַהאַלטען פאַר א געוויסען לויהן און איז דאַריבער פאַראַנטוואָרטליך ווען די זאַך ווערט פאַרלאָרען.

שו׳מֵר־תַקָ׳נָה, המ. איינער וועלכער פאַסט אויף דאָס געזעץ זאָל אָפגעהיט ווערען. "וואָס ביזטו עפעס דער שומר־תקנה געוואָרען?".

שו׳פֵט, המ. (מ. שופְטים [שָפְ׳טִים]). א ריכטער. "צווישען מאַן און וויי״ב

אין נאָר גאָט אַ שופט" (שפוו.).

שוֹפְ'טִים, הט. "די ריכטער", דער נאָמען פון אַ געוויסען בוך פון דער ביבעל; הוו. דער נאָמען פון דער אכט און פערציגסטער סדרה (ווז.).

שוֹ'פֵךְ־דָּם [דַם]־זיין, צש. (ביבליש). צאַפּען דאָס בלוט, פאַרשעמען, באַליידיגען.

שׁ'וֹפָר, הט. (מ. שׁוֹפְ'רוֹת). דער האָרן פון אַ באָק אין וועלכען מע בלאָזט אום ראש־השנה און ביי אַנדערע פייערליכע געלעגענהייטען. "אַ'ן אָקס האָט אַ לאַנגע צונג און קען קיין שופר ניט בלאָזען" (שפוו.).

שׁוֹ'פָר־שֶׁל־מָשִׁי'חַ, הט. (תלמודיש). דער לעגענדאַרישער האָרן אין וועלכען עס וועט געבלאָזען ווערען, ווען דער אידישער דערלייזער וועט קומען. "איך זאָל אַזוי הערען שופר־של־משיח" (אַ'ן אויסדרוק פון שווערען).

שׁוֹר, "דער אָקס", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען־קרייז פאַר דעם מאָנאַט אייר. זעה מַ'זָל.

שׁוֹר־הַבָּ'ר, הט. (תלמודיש). דער ווילדער אָקס, דער לעגענדאַרישער אָקס וועלכער צוגלייך מיט דעם לויתן און דעם יין־המשומר איז אָנגעגרייט אַלס שפייז פאַר די פרומע אין דער צייט ווען משיח וועט קומען.

שׁוֹר־הַנִּסְ'קָל, הט. (תלמודיש). אַ'ן אָקס וועלכער האָט געטויטעט אַ מענשען און איז פאַראורטהיילט געוואָרען (פאַרצייטען ביי אידען) פאַרשטיינט צו ווערען. "ער האָט אַ פּיסקעל ווי אַ שור־הנסקל" (ווער.).

שׁוּ'רָה, הוו. (מ. שׁוּ'רוֹת). אַ רייהע, אַ רייהע פון קברים אויף אַ טויטענפעלד; אַ ליניע, אַ ציילע (פון אַ בוך). געבען די צוועלף שורות, געבען אַ גט.

שׁוּ'רֻק, הט. (מ. שׁוּ'רֻק'ען). דער נאָמען פון דעם העברעאישען וואָקאַל־צייכען "וּ" (ווען לאַנג); ווערט געשריבען אונטער דעם בוכשטאַב און אויסגעשפּראָכען ווי "ו" אין "קומען".

שׁוֹ'רֶשׁ, הט. (מ. שָׁרָ'שִׁים). וואָרצעל, אורשפרונג, אָפּשטאַמונג; דער וואָרצעל־שטאַם פון אַ וואָרט.

שׁוּ'שַׁן, אנוו. זעה שׁוּ'שַׁן־הַבִּי'רָה.

שׁוּ'שַׁן־הַבִּי'רָה, אנוו. (ביבליש). די רעזידענץ־שטאָדט שושן, דערמאָנט אין דעם בוך אסתר.

שׁוּ'שַׁן־פּוּ'רִים, הט. דער טאָג אין וועלכען די אידישע איינוואָהנער פון דער שטאָדט שושן האָבען געפייערט דאָס פעסט פון פורים, דער טאָג נאָך פורים (וועלכער ווערט אויך באַטראַכטעט ווי אַ שטיקעל יום־טוב).

שׁוֹשַׁ'נַּת־יַעֲקֹב [יַנְ'קֹב], הט. (ליטורגיש). "די ליליע פון יעקב", דער נאָמען פון אַ רעליגיעזען פרייד־געזאַנג וואָס ווערט געזונגען מיט אַ געוויסער מעלאָדיע אום פורים.

שׁוּ"ת, אב. שְׁאֵ'לָה־(וּ)תְשׁוּ'בָה (ווז.).

שו'תָף, המ. (מ. שותָפים [שות'פים]). טהיילנעהמער, טהיילהאבער (אין א געשעפט אָדער אונטערנעהמונג).

שותָפות [שות'פות], הוו. געזעל־שאפט, קאָמפאַניע (אין א גע־שעפט).

שות'פות'ידיג, א. געהערענדיג צו צוויי אָדער מעהרערע פערזאָנען, געמיינשאַפטליך.

שו'תָפ'טע, הוו. (מ. שו'תָפ'טעם). זעה שו'תָף.

שות'פ'יש, א. זעה שות'פות'ידיג.

שָ'חור, המ. (מ. שְחו'רים), (אמע־ריקאַניש). א שוואַרצער, א נעגרא.

שָ'חור'טע, הוו. (מ. שָ'חור'טעם). זעה שָ'חור.

שֶח'ט'ען (גע'שָח'ט'ען), צא. שלאַכ־טען, אויסשלאַכטען; קויהלען (בהמות אָדער עופות) לויט דעם אידישען דין. "דער מלאך־המות ש ח ט און בלייבט גערעכט" (שפוו.).

שחִי'טָה, הוו. (מ. שְחִי'טות). דאָס קוילען פון בהמות און עופות לויט דעם אידישען דין; די אידישע דינים פון קוילען; אויסשלאַכטונג, בלוט־באָד.

שְחִי'טָה־געלט, הז. דאָס געלט וואָס מע גיט דעם שוחט פאַר דאָס קוילען.

שְחִי'טַת־עו'פות, הוו. דאָס קוילען פון עופות לויט דעם אידישען דין.

שַחְ'רית, המ. (מ. שַחֲרִי'תים *). דאָס פריה־מאָרגענדיגע דאַווגען.

שְ'טָה, הוו. (ט. שְ'ט'ת). גאַנג, שטייגער, מעטהאָדע, טהעאָריע.

שְטות, הוו. (מ. שְטו'תים *, שְטו'ת'ען). נאַרישקייט, דומהייט.

שְטות'יעריי', הוו. נאַרישקייט.

שֶ'טַח, המ. א שטרעקע.

ש'ט"ח, אב. שְטַר־חוב (ווז.).

שְטַר, המ. א וועקסעל, א צעטעל, א דאָקומענט.

שְטַר־חוב, המ. (תלמודיש). א וועקסעל.

שְטַר־מְכִי'רָה, המ. א פאַרקויף־שיין, א פאַרקויף־דאָקומענט.

שְטַר־עִס'קָא, המ. א וועקסעל וועל־כער איז אויסגעמאַכט מיט א התיר־עסקא (ווז.); א התיר־עסקא.

שְטַר־קַבָ'לָה, המ. א קוויטונג־צע־טעל, א קוויטונג.

שַ"י־עו'לָמות, מ. די דריי הונדערט מיט צעהן וועלטען וועלבע זיינען אָנגעברייט פאַר יעדען צדיק נאָך זיין טויט.

שִי'בוש, זעה שִ'בוש.

שִיבְ'רות־, זעה שִבְ'רות־.

שִיגָ'עון, זעה שִגָ'עון.

שִי'דוך, זעה שִ'דוך.

שִי'טָה, זעה שִ'טָה.

שייגעץ (פון: שֶ'קֶץ), המ. (מ. שְקָ'צים, שייגאָצים). א ניט־אידיש אינגעל; א פרעכער קערל, א יונגאַטש; איינער וועלכער היט ניט אָפּ די אידישע גלויבענס־

געזעצען. "ווי אַ שייגעץ אָהן אַ פייפעל" (ווער.).

שייגעצדיג, א. פרעך, פאַרשייט.

שַייך, א. געהערענדיג, באַלאַנגענדיג; גילטיג, וויכטיג. דאָס איז ניט שייך צום ענין, דאָס האָט ניט צו טהאָן מיט דער זאַך. ביי אידם איז ניט שייך אַ פרעמדער אָדער אַ'ן אייגענער, ביי איהם איז ניט קיין אונטערשיעד צווישען אַ פרעמדען אָדער אַ'ן אייגענעם. שייך?, וואָס הייסט?

שַייכות, הוו. פאַרבינדונג, פאַרוואַנדשאַפט, באַציהונג.

שיכבת־, זעה שכבת־.

שיכור, זעה שכור.

שיכחה, זעה שכחה.

שילוש, זעה שלוש.

שילשול, זעה שלשול.

שין, המ. (מ. שינ'ען). דער נאָמען פון דעם איין און צוואַנציגסטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אלף־בית ווען געשריבען מיט אַ פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ).

שין־ימנית, אַ שין מיט אַ פינטעלע אויף דער רעכטער זייט (שׁ). זעה שין־שמאלית.

שינוי, זעה שנוי.

שיעור, זעה שעור.

שיפחה, זעה שפחה.

שיפלות, זעה שפלות.

שיקסע, הוו. (פון: שייגעץ, ווז.), (מ. שיקסעס). אַ ניט=אידישע מיידעל; אַ פאַרשייט מיידעל. "אַ שיקסע ביי אַ רב קען אויך פסק'ען שאלות" (שפוו.).

שיר, המ. (מ. שירים). אַ ליעד, אַ געדיכט.

שיר־המעלות, המ. (מ. שיר־המעלות'ען), (ביבליש). "דאָס ליעד פון די טרעפּען", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון געוויסע קאַפּיטלעך תהלים; אַ צעטעל אויף וועלכען עס זיינען אויפגעשריבען אָדער אויפגעדרוקט דאָס הונדערט און איין און צוואַנציגסטע קאַפּיטעל תהלים און געוויסע קאַבאַליסטישע ווערטער און זאַצען און וועלכעס ווערט אויפגעקלעפּט אין דעם הויז וואו עס געפינט זיך אַ קינפּעטאָרין אום זי און דאָס קינד צו באַשיצען קעגען בייזע גייסטער; ווערטהלאָזעס פּאַפּיער אָדער וועקסעל.

שיר־השירים, המ. (ביבליש). "דאָס ליעד פון אַלע ליעדער", דער נאָמען און די ערשטע ווערטער פון אַ געוויסען ביבלישען בוך וואָס ענטהאַלט די ליעבעס=געזאַנגען פון קעניג שלמה.

שירה, הוו. (מ. שירות). געזאַנג, לויב=געזאַנג (פון די מלאכים); דאָס לויב=ליעד וואָס משה האָט געזונגען ווען די אידען זיינען אריבער דעם ים־סוף. זעה אָז־ישיר.

שְׁיָרַ'יִים, מ. "די איבערגעבליבענע",
דער רעשט. כאַפּען דעם רבי'נס
שיריים, כאַפּען דאָס וואָס
איז איבערגעבליבען פון אַ גוטען=
אידענ'ס מאָהלצייט (אַ חסידישער
איינפיהר).

שִׁי'שִׁי, זעה שִׁשִּׁ'י.

שְׁכְ'בַת־זֶ'רַע, הוו. (ביבליש). פּאָ=
לוציאָן.

שְׁכוּ'נָה, הוו. (מ. שְׁכוּ'נוֹת). נאָכ=
באַרשאַפט, אומגעבונג.

שִׁ'כּוֹר, המ. (מ. שִׁכּוֹ'רִים). אַ טרינ=
קער, אַ פּיאַניצע. "אַז צוויי זאָגען
שכור דאַרף זיך דער דריטער
לעגען שלאָפען" (שפוו.). "דער
שענקער האָט דעם שכור האָלט
אָבער די טאָכטער וועט ער איהם
ניט געבען" (שפוו.). "עס איז
ניטאָ קיין שלעכטער בראַנפען פאַר
אַ שכור, קיין שלעכטע מטבע
פאַר אַ סוחר און קיין מיאוס'ע
נקבה פאַר אַ נואף" (שפוו.).

שִׁ'כּוֹר, א. באַרוישט, באַטרונקען.
"וואָס ביי אַ ניכטערען אויף דער
לונג איז ביי אַ שכור'ען אויף
דער צונג" (שפוו.).

שִׁ'כּוֹריטע, הוו. (מ. שִׁ'כּוֹריטעס).
אַ טרינקערקע, אַ פּיאַניצע.

שִׁכּוֹר'ניצע [שִׁכֶּר'ניצע], הוו. (מ.
שִׁכּוֹר'ניצעס [שִׁכֶּר'ניצעס]). זעה
שִׁ'כּוֹריטע.

שִׁכּוֹר'ניק [שִׁכֶּר'ניק], המ. (מ.
שִׁכּוֹר'ניקעס [שִׁכֶּר'ניקעס]). אַ
טרינקער, אַ פּיאַניצע.

שִׁ'כּוֹריען, צש. טרינקען, פּיאַנע=
ווען. פאַר'שכור'ען, באַ=
רוישען; פאַרטרינקען. אָנ'=
שכור'ען, באַרוישען.
אויס'שכור'ען־זיך, זיך
אויסניכטערען.

שִׁ'כּוֹרקייט, הוו. באַטרונקענהייט.

שִׁכְחָה [שִׁכְ'חָה], הוו. פאַרגעסליכ=
קייט, דאָס פאַרגעסען; די פאַר=
געסענע זאַנגען אויף אַ פעלד פון
תבואה וועלכע פלעגען געהערען
(פאַרצייטען ביי אידען) צו די
אָרעמע.

שְׁכִ'יחַ, א. אָפט פאָרקומענדיג, אָפט
פּאַסירענדיג.

שְׁכִי'נָה, הוו. דער שטראַהלענדער
גלאַנץ פון דער גאָטהייט, די
גאָטהייט. די שכינה רוהט אויף
איהם, זיין געזיכט שטראַהלט,
ער זעהט אויס זעהר שען. "די
שכינה רוהט אויף איהם ווי
אויף אַ גולן" (פאַראָדיע).

שָׁ'כֵן, המ. (מ. שְׁכֵ'נִים). אַ נאָכ=
באַר; איינער וועלכער וואוהנט
אין אַ געדונגענער וואָהנונג, אַ
לאָקאַטאָר. "בעסער אַ רייכער
שכן איידער אַ'ן אָרעמער בעל־
הבית" (שפוו.).

שְׁכֵ'נָה, הוו. (מ. שְׁכֵ'נוֹת). זעה
שָׁ'כֵן.

שְׁכֵ'נוּת, הוו. נאָכבאַרשאַפט; דאָס
וואוהנען אין אַ געדונגענער וואוה=
נונג. וואוהנען אין שכנות,
וואוהנען אין אַ געדונגענער וואוה=
נונג.

שָׁ'כֶנ'טע, הוו. (מ. שָׁ'כֶנ'טעס). זעה שָׁ'כֵן.

שִׁכְרוּת [שִׁכְ'רוּת], הוו. טרינקעריי, פיאַנסטוואָ.

שֶׁל־, פּ. פון, פאַר, אויף.

שֶׁל־יָד [יַד], הם. די תפלין וועלכע מע טראָגט אויף דער האַנד.

שֶׁל־פֶּ'סַח, א. (שפּייז) צובאַרייט לויט די געזעצען פון פסח.

שֶׁל־ראֹשׁ [רָאשׁ], הם. די תפלין וועלכע מע טראָגט אויפ'ן קאָפּ.

שֶׁלֹּא־כְּדֶ'רֶךְ־הַטֶּ'בַע, א. ניט ווי דער שטייגער פון דער נאַטור, אוננאַטירליך.

שֶׁלֹּא־עָשַׂ'נִי, "פאַר וואָס ער האַט מיר ניט באַשאַפען", ווערטער גענומען פון אַ ברכה וועלכע מע זאָגט אין דער פריה ביי'ם דאַווענען און אין וועלכער מע דאַנקט גאָט פאַר וואָס מע איז ניט באַשאַפען געוואָרען אַ פרויענצימער. שפאַסהאַפט ווערט דער אויסדרוק אָפט געברויכט צו באַצייכענען אַ פרויענצימער.

שַׁלְוָ'ה, הוו. רוהיגקייט, פרידען.

שְׁלוּ'חִים, מ. זעה שָׁלִ'יחַ.

שָׁ'לוֹם, הם. פריעדען; די באַגריסונג פון שלום־עליכם. געבען שלום, דערלאַנגען די האַנד צום שלום־עליכם.

שְׁלוֹם [שָׁ'לוֹם]־בַּ'יִת, הם. (תלמודיש). פרידען אין הויז, פאַמיליען-פרידען. "צוליעב שלום־בית מעג מען זאָגען אַ ליגען" (שפּוו.).

שָׁ'לוֹם־וְשַׁלְוָ'ה, מ. פרידען און רוה.

שְׁלוֹם [שָׁ'לוֹם]־זָ'כָר, הם. (מ. שָׁ'לוֹם־זְ'כָרִ'ים). די פאַרזאַמלונג פון געסט אין דעם הויז וואו עס איז געבאָרען געוואָרען אַ אינגעל אין דעם פרייטאָג־צו־נאַכט פאַר דעם טאָג פון דער באַשניידונג.

שָׁ'לוֹם־עֲלֵ'יכֶם, הם. (תלמודיש). "פרידען אויף אייך", ווערטער מיט וועלכע מע באַגריסט אַ פרעמדען אָדער איינעם וועמען מע האָט אַ לאַנגע צייט ניט געזעהן (דער באַגריסטער ענטפערט דאַן: "עליכם־שלום"). געבען ש ל ו ם־ע ל י כ ם, דערלאַנגען די האַנד אַלס אַ באַגריסונג. אַ ברייטער ש ל ו ם־ע ל י כ ם, אַ פריינדליכע באַגריסונג. "דער איד ענטפערט תמיד פאַרקעהרט, זאָגט מען איהם ש ל ו ם־ע ל י כ ם ענטפערט ער עליכם־שלום" (שפּוו.).

שְׁלוּמִ'יאֵל, הם. (מ. שְׁלוּמִ'יאֵלִ'ים). נאַרר, אונפייהיגער מענש, טויגעניכטס.

שִׁ'לּוּשׁ, הם. דריי־פעלטיגקייט, דריי־איינינגקייט.

שָׁ'לוֹשׁ, זעה שָׁ'לֹשׁ.

שְׁלוֹ'שָׁה, זעה שְׁלֹ'שָׁה.

שְׁלוֹ'שִׁים, זעה שְׁלֹ'שִׁים.

שְׁלַח־לְךָ, הוו. "שיק דיר", דער נאָמען פון דער זיבען און דרייסיגסטער סדרה (וו.). זעה לֶךְ־לְךָ.

שַׁ'לַח־מָ'נוֹת, הם. (מ. שַׁ'לַח־מָ'נוֹת'ען). דאָס געשאַנק פון

שפייזען אָדער געטראַנקען וועלכעם מע שיקט איינער צום צווייטען אום פּורים. "מיט אַ קאַץ שיקט מען ניט קיין שלח־מנות" (שפּוו.). זעה מִשְׁלוֹ'ח־מָ'נוֹת.

שֻׁלְ'חָן, זעה שׁוּלְ'חָן.

שֶׁלִי', א. מיינס.

שָׁלִי'חַ, הם. (מ. שְׁלוּ'חִים). אַ געשיקטער, אַ געזאַנדטער, אַ שטאַפּעט; אַ פאַרטרעטער. "אַ פוילער שליח צורייסט נאָר די שיך" (שפּוו.).

שָׁלִי'חַ־מְיוּ'חָד, הם. אַ ספּעציעל געשיקטער, אַ'ן עקסטרא שטאַפעט.

שָׁלִי'חַ־צִי'בּוּר, הם. (מ. שְׁלִי'חֵי־צִי'בּוּר), (תלמודיש). "דער געשיקטער פון דער געמיינדע", דער וואָס דאַווענט פאַר'ן עמוד.

שְׁלִי'חוּת, הוו. גאַנג, אויפטראַג, אויפגאַבע, מיסיאָן.

שְׁלִיטָ"א, אב. שֶׁיִחְיֶה לְיָ'מִים טוֹ'בִים אָ'מֵן, וועלכער זאָל דערלעבען גוטע יאָהרען אמן (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון אַ גרויסען מאַן).

שְׁלִי'מָה, הוו. געוועלטיגונג, מאַכט, איינפלוס.

שלים־מַ'זָל, הם. (מ. שלים־מַ'זָלים). אומגליק; איינער וועלכער האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; טויגעניכטס. צום שלים־מזל, צום אונגליק.

שלים־מַ'זָלדיג, א. אומגליקליך.

שלים־מֶזָל'יניצע, הוו. (מ. שלים־מֶזָל'יניצעס). איינע וועלכע האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; אַ טויגעניכטס.

שלים־מֶזָל'ניק, הם. (מ. שלים־מֶזָל'ניקעס). איינער וועלכער האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; אַ טויגעניכטס.

שלים־שלים־מַ'זָל, הם. (מ. שלים־שלים־מַ'זָלים). גרויס אונגליק; אַ פערזאָן וועלכע האָט קיין גליק ניט צו קיין זאַך; גרויסער טויגעניכטס.

שלימעזאַלניק, הם. (מ. שלימעזאַלניקעס). זעה שלים־מֶזָל'ניק.

שְׁלִיש, הם. אַ דריטעל.

שָׁ'לִיש, הם. אַ דריטע פערזאָן וועלכע ווערט אויסגעקליבען צו ענטשיידען צווישען די צוויי שיעדסריכטער ביי אַ'ן אָפּמאַך ווען זיי קענען זיך ניט איינינגען; איינער ביי וועמען מע לעגט איין געלט (אין אַ'ן אָפּמאַך).

שְׁלִי'שׁוּת, הוו. דאָס אַמט פון אַ שליש; געלט אָדער ווערטה־זאַכען איינגעלעגט ביי אַ שליש.

שְׁלִי'שִׁי, צ. דער דריטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער דריטער ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען שלישי, אויפרופען דעם דריטען (באַטראַכטעט אַלס אַ באַזונדערע עהרע).

שֶׁלְךָ', א. דיינס.

שָׁלָל [שָׁלַל], הם. אַ גרויסער חוֹיפען, זעהר פיעל (געלט).

שְׁלֹ'מֹה, אנם. דער נאָמען פון אַ געוויסען אידישען קעניג אַ זוהן פון דוד, וועלכער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין גרויסער קלוגהייט און זיינע פיעל קענטעניסען.

שָׁ'לֹשׁ, צ. דריי.

שָׁ'לֹשׁ־סְעוּ'דוֹת, מ. (תלמודיש). די דריי מאָהלצייטען וועלכע אַ איד מוז עסען אין דעם טאָג פון שבת.

שָׁלֹשׁ־סְעוּדוֹת [שַׁלֶשׁוּ'דוֹת], המ. די דריטע מאָהלצייט פון שבת וועלכע מע עסט געוועהנליך פאַרנאַכט. אַ פראָסטער שלש־סעודות, אַ פראָסטער מענש. זעה אויבען.

שָׁ'לֹשׁ־רְגָ'לִים, מ. (תלמודיש). די דריי אידישע הויפט־פייערטעג (פסח, שבועות און סכות).

שְׁלֹ'שָׁה, צ. דריי.

שְׁלֹ'שָׁה־דְבָ'רִים, מ. (תלמודיש). דריי זאַכען. "ש ל ש ה ־ ד ב ר י ם צוויי ווערטער" (ווער.).

שְׁלְ'שׁוּל, המ. לאַקסירונג, לויז־לייב.

שְׁלֹ'שִׁים, צ. דרייסיג, די ערשטע דרייסיג טרויער־טעג נאָך אַ טויטען ביי אידען. "זי מעג שוין חתונה האָבען זי איז שוין נאָך שלשים" (ווער. — אויף אַ'ן אַלטע מויד).

שַׁלְשֶׁ'לֶת, המ. אַ געוויסער געדרעהרעלטער טאָן (אין טראָפּ).

שַׁלְשֶׁ'לֶת־הַיּוֹחֲ'סִין, הוו. "אַ קייט פון יחוס", אַ'ן אַלטע אַריסטאָקראַטישע אָפּשטאַמונג.

שְׁלֹ'שֶׁת־יְמֵי־הַגְבָּ'לָה, מ. "די דריי טעג פון באַגרענעצונג", די דריי טעג פאַר מתן־תורה אין וועלכע דאָס אידישע פאָלק איז באַפוילען געוואָרען פון משה'ן זיך צוצוגרייטען און זיך צו האַלטען ווייט פון דעם באַרג סיני; די דריי טעג פאַר שבועות.

שֵׁם [שֶׁם], המ. (מ. שֵׁ'מוֹת). נאָמען; רעפּוטאַציאָן; איינער פון די הייליגע נעמען פון גאָט.

שֵׁם [שֶׁם']־דָּבָר, המ. אַ באַריהמטע זאַך, אַ באַריהמטהייט.

שֵׁם [שֶׁם]־הַמְפוֹ'רָשׁ, המ. (תלמודיש). "דער דייטליכער נאָמען (פון גאָט)", דאָס וואָרט יְהֹוָה (ווז.) אויסגעשפּראָכען ווי עס שטעהט און ניט אין פאַרשטעלטער פאָרם (עס ווערט געגלויבט אַז מיט דעם שם־המפורש קען מען אויפטהון גרויסע וואונדער).

שֵׁם [שֶׁם]־טוֹב, המ. (ביבליש). אַ גוטער נאָמען, אַ גוטע רעפּוטאַציאָן.

שֵׁם [שֶׁם]־רַע, המ. (ביבליש). אַ שלעכטער נאָמען, אַ שלעכטע רעפּוטאַציאָן.

שְׁמָד [שְׁמַד], המ. "פאַרטיליגונג", אַ גזרה אַרויסגעגעבען אויף אידען אַז זיי מוזען זיך טויפען; דאָס טויפען זיך.

שְׁמַד־שְׁטִיק, מ. שטוקעס; שטיפערייען.

שְׁמַד־עַל'ניצע, חוו. (מ. שְׁמַד־עַלִ'ניצעס). זעה שְׁמַד־עַל'ניק.

שְׁמַד־עַל'ניק, המ. (מ. שְׁמַד־עַלִ'ניקעס). אַ פאַרדאָרבענער אָדער אויסגעלאַסענער יונג.

שְׁמַ'ד'ען, צא. טויפען. גע'שמד'מער האלו (אָדער: גע'שמד'טע קישקע), א פרע־סער.

שְׁמוּ'אֵל, אנמ. דער נאָמען פון א געוויסען אידישען פראָפעט; דער נאָמען פון א געוויסען ביבלישען בוך איינגעטהיילט אין צוויי טהיי־לען, דער ערשטער פון וועלכע הייסט "שמואל א'" און דער צווייטער — "שמואל ב'".

שְׁמוֹ'נָה, צ. אכט.

שְׁמוֹנָה־עֶשְׂרֵה [שְׁמוֹנֶשְׂ'רֵה], הוו. (מ. שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה'ים [שְׁמוֹנֶשְׂ'רה'ים]), (תלמודיש). "אכצעהן", דאָס געבעט וואָס באַ־שטעהט פון אכצעהן ברכות וועל־כעס מע זאָגט צו יעדען דאַוונען (דאָס געבעט ווערט צוערשט גע־זאָגט פון דעם עולם שטעהענדיג אויף איין פלאַטץ און שטילער־הייד, דאַן ווערט עס ווידערהאָלט אין דער הויך פון דעם וואָס דאַ־ווענט פאַר'ן עמוד. צום ענד פון דעם דאָזיגען געבעט מאַכט מען א פּאָאר טריט הינטערוועלאכטס און דאָס הייסט: "אויסגעהן שמונה־עשרה").

שְׁמוֹ'נִים, צ. אכציג.

שְׁמוּ'עָה, הוו. (מ. שְׁמוּ'עוֹת). קלאַנג, גערייד; נאַכריכט.

שְׁמוּ'עָה־טוֹ'בָה, הוו. (מ. שְׁמוּ'עוֹת־טוֹ'בוֹת), (ביבליש). גוטע נאַכ־ריכט.

שמוּ'עָה־רָ'עָה, (מ. שמוּ'עוֹת־רָ'עוֹת), (ביבליש). שלעכטע נאַכריכט.

• **שמועס***, (פון: שְׁמוּ'עוֹת). חמ. (מ. שמוּ'עס'ען). גערייד, גע־שפּרעך, פּלוידעריי.

שמועסען, צש. ריידען, פּלוידערן.

שמועסער, המ. (מ. שמועסערס). א פּלוידערער.

שְׁמוּרָה, הוו. זעה מַ'צָּה־שְׁמוּ'רָה.

שְׁמוֹת, המ. "די נעמען", דאָס צווייטע פון די פינף ביכער פון דער תורה; הוו. דער נאָמען פון דער דרייצעהנטער סדרה (ווז.).

שְׁמִי'טָּה, היו. (מ. שְׁמִי'טּוֹת). דאָס יאָהר פון שביעית; זיבען יאָהר. איין מאָל אין א שמיטה, זעהר זעלטען.

שְׁמַייען, צש. ארומלויפען פאַרהאַ־וועט. ארום'שמייען, ארום־לויפען פאַרהאַוועט. פאַר'־שמייעט, פאַרהאַוועט, פאַר־טהאָן. זעה שְׁמַעְ'יָה'ן.

שְׁמִי'נִי, הוו. דער נאָמען פון דער זעקס און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת [שְׁמִינְעַצֶ'רֶת], המ. (מ. שְׁמִינִי־עֲצֶרֶת'ען [שְׁמִינְ־עַצֶ'רֶעת'ען] דער אכטער טאָג פון סכות.

שְׁמִי'נִית־שֶׁבְּשְׁמִי'נִית, המ. (תלמו־דיש). א'ן אכטעל פון א'ן אכטעל, א גאַנץ קליינ'ער טהייל.

שְׁמִי'עָה, הוו. דאָס געהער.

שְׁמִירָה, הוו. (מ. שְׁמִירוֹת). היטונג, אויפפאַסונג, באַוואַכונג.

שֶׁמֶן־זַיִת, המ. (ביבליש). בוימאייל.

שֵׁמ'ע, הוו. (מ. שֵׁמ'עס). אַ'ן אָבגעריסען בלאַט פון אַ הייליגען בוך (אַ זעלכע בלעטער ווערען געהאַלטען הייליג און צונויפגעזאַמעלט און פון צייט צו צייט באַגראָבען אויפ'ן טויטען פעלד. דאָס וואָרט "שמ'ע" האָט אורשפּרינגליך געהייסען אַ שטיק פּאַפּיר אויף וועלכ'ן דער נאָמען פון גאָט איז געשריבען. זעה שֵׁם); אַ ווערטהלאָזעס פּאַפּיר.

שְׁמַע־יִשְׂרָ'אֵל, "הער, ישראל"! די ערשטע ווערטער פון קריאת־שמע; אַ'ן אָפטער אויסרוף ווען מע שרעקט זיך פאַר עפּעס אָדער ווען מע רופט נאָך הילף. שרייען ש מ ע־י ש ר א ל, פּראָטעסטירען, מאַכען אַ סקאַנדאַל.

שְׁמַעְ'יָה'ן, צש. אַרומלויפען פאַרהאַוועט (וואַהרשיינליך פון שְׁמַעְ'יָה (אייגענ־נאָמען) — אַ געוויסע פּערזאָן וועלכע פלעגט אימער אַרומלויפען פאַרהאַוועט).

שֶׁמ'ען, צש. האָבען אַ נאָמען, זיין באַוואוסט, קלינגען. עס ש מ ' ט מיט איהם די וועלט. ער איז זעהר באַריהמט.

שמע"צ, אב. שְׁמִי'נִי־עֲצֶ'רֶת (ווז.).

שַׁמָּשׁ [שַׁ'מָשׁ], המ. (מ. שַׁמָּ'שִׁים [שַׁמָ'שִׁים]). באַדיענטער, דיענער; איינער וועלכער איז אָנגעשטעלט פון אַ'ן אידישער געמיינדע צו האַלטען אָרדנונג אין שוהל און צו טהאָן אַנדערע עהנליכע אַרבייטען פאַר דער געמיינדע; איינער וועלכער ריכט אויס דעם טויטען צו דער בעערדיגונג; דאָס ליכטעל מיט וועלכען מע צינדט אָן די ליכט פון חנוכה. "דער ש מ ש קלאַפּט אין שוהל אַריין און אַליין געהט ער שלאָפען" (שפּוו.). שאַלאָטען ש מ ש, אַ באַדיענטער פון דער געמיינדע. "איך בין ניט דיין שאַלאָטען ש מ ש" (ווער.).

שַׁמָּשׁ [שַׁ'מָשׁ]־קָטָן, המ. דער געהילף פון אַ שמש, אונטער־שמש.

שַׁמָּשׁוּת [שַׁמָ'שׁוּת], הוי. די שטעלע פון אַ שמש.

שַׁ'מָשׁ'טע, הוו. (מ. שַׁ'מָשׁ'טעס). די פרוי פון אַ שמש; איינע וועלכע האַלט אין אָרדנונג די ווייבערשע שוהל.

שֶׁנָ'דַ'ר'ען, צא. צוזאָגען, זיך פאַרפליכטען צו געבען (עפּעס אויף אַ וואָהלטהטיגען צוועק ווען מע ווערט אויפגערופען צום לייענען אין שוהל. שטאַמט פון די ווערטער "מי־שנדר" (דער וועלכער האָט געשאָנקען) גענומען פון דעם זעגען געבעט וואָס מע זאָגט פאַר דעם געבער).

שָׁ'נָה, הוו. (מ. שָׁ'נִים). אַ יאָהר. "אַזאַ ש נ ה זאָלסטו האָבען" (פלוכ־וואָרט).

שְׁנָה [שְׁ'נָה]־בְּשַׁ'בָּת־תַּעְ'נוּג, (תלמודיש). שלאָפען אום שבת איז אַ פאַ־גענינען.

שָׁ'נָה־מְעוּ'בֶּרֶת, הוו. (תלמודיש). זעה עִ'בּוּר־יאָהר.

שְׁ'נוּי, הם. (מ. שְׁנוּ'יִים). ענדע־רונג, פאַרענדערונג.

שְׁ'נוּי־מָ'קוֹם, הם. (תלמודיש). ענ־דערונג פון פּלאַטץ, ענדערונג פון וואוהנאָרט.

שְׁ'נוּי־שֵׁם [שֶׁם], הם. (תלמודיש). ענדערונג פון נאָמען.

שְׁנֵי, צ. צוויי.

שֵׁ'נִי, צ. דער צווייטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער צווייטער ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען שני, אויפרופען דעם צווייטען.

שֵׁ'נִי־בְּשְׁלִי'שִׁי, מ. "א צוויי־טער מיט א דריטען", צווייטע קוזינס. זיין מיט אימיצען שני בשלישי, זיין אימיצענס פאָ־טער'ס אָדער מוטער'ס שוועס־טער־קינד, אָדער זיין א שוועס־טער־קינד פון אימיצענס פאָטער אָדער מוטער.

שֵׁ'נִי־בְּשֵׁ'נִי, מ. "א צווייטער מיט א צווייטען", שוועסטער־קינדער.

שְׁנֵי־לוּ'חוֹת־הַ'בְּרִית, מ. די צוויי טאָוולען פון בונד (צווישען גאָט און אידען), די לוחות.

שֵׁ'נִי־לַמֶּ'לֶךְ, הם. דער צווייטער צום קעניג, וויצע־קעניג, הויפּט־מיניסטער.

שְׁנַ'יִם, צ. צוויי.

שָׁנִים [שָׁנָ'יִים, שָׁנָ'יִם], מ. צייט־נער.

שְׁנַ'יִם־מִקְ'רָא־וְאֶ'חָד־תַּ'רְ'גוּם, (תל־מודיש). צוויי מאָהל דעם טעקסט אין העברעאיש און איין מאָל די אַראַמעאישע איבערזעצונג (אזוי אין מען געוועהנליך מעביר די סדרה).

שֵׁ'נִית, את. צווייטענס.

שַׁ"ס, (אב. שִׁ'שָּׁה סְדָ'רִים — די זעקס אבטהיילונגען פון תלמוד: זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות), הם. (מ. שַׁ"ס'ען). דער תלמוד (ווז.). קליין ש"ס, קאָרטען.

שַׁ"ס־תְּחִי'נָה, הוו. (מ. שַׁ"ס־תְּחִי'נוֹת). א געוויסע זאמלונג פון געבעטען אין אידיש פאַר פרויען.

שְׁסַ"ה־גִּי'דִין, מ. (תלמודיש). די דריי הונדערט און פינף און זעכציג אָדערען פון דעם מענשליכען קער־פּער (לויט די פאַרצייטיגע באַגרי־פען). זעה תַּרְיַ"ג מִצְ'ווֹת.

שַׁ"סִיל, הז. (מ. שַׁ"סִילעך). א קליינע אויסגאַבע פון תלמוד (ווז.); א טאַש קאָרטען.

שָׁ'עָה, הוו. (מ. שָׁ'עָה'ן). א שטונ־דע. די שעה זאָל ניט זיין!, ניט פאַסירען זאָל עס.

שִׁ'עוּר, הם. א מאָס, א גרענעץ; א לעקציאָן אָדער פאָרטראָג פון תלמוד (מ. שִׁעוּ'רִים). אָהן א שיעור און א'ן ערך, אָהן א מאָס און אָהן א'ן אָבשאַצונג, אונגע־הויער, זעהר פיעל.

שַׁ'עַטְנֵז, הם. א געמיש פון וואָלל און פלאַקס, וואָס טאָר זיך ניט געפינען אין די קליידער וואָס

א איד טראָגט; אַ'ן איבעריגע אָדער שעדליכע פערזאָן.

שעכטען, צא. זעה שְׁח'טִ'יעִן.

שֵׂ'עָר, הם. (מ. שְׂעָ'רִים). טויער; פאָדערבלאַט.

שַׂ'עַר־בְּלַאַט, הז. (מ שַׂ'עַר־בלע־טער). פאָדערבלאַט.

שַׁ'עֲרֵי־רַחֲ'מִים, מ. (תלמודיש). די טויערען פון באַרמהערציגקייט.

שְׁ'עַת־הַדְּחָק [הַדְ'חַק], הוו. (תל־מודיש). נויטה־צייט, נויט.

שְׁ'עַת־הַכּוֹ'שֶׁר, הוו. (תלמודיש). פאַסענדע שטונדע, פאַסענדע גע־לעגענהייט.

ש"פ, אב שֶׁל־פֶּ'סַח (ווז.).

שְׁפוֹךְ־חֲמָתְ'ךָ, הם. (ליטורגיש). "גיס אויס דיין צאָרן", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון גע־וויסע ביבלישע זאַצען וועלכע מע זאָגט אין דער ערשטער נאַכט פון פסח (דערביי ווערט די טהיר צו דער גאַס געהאַלטען אָפען). אויס־לאָזען דעם גאַנצען ש פ ו ך־ ח מ ת ך, אויסלאָזען דעם גאַנ־צען צאָרן.

שִׁפְ'חָה, הוו. (מ. שְׁפָחוֹת [שְׁפְ'חוֹת]) דיענסט, שקלאַפין.

שְׁפִי'כוּת־דָּ'מִים, (תלמודיש). בלוט־פאַרגיסונג; בלוט־צאַפּעניס, באַ־לײדיגונג.

שָׁ'פֵל, הם. (מ. שְׁפֵ'לִים). א נידע־ריגער געמיינער קערל.

שָׁ'פֵל, א. נידעריג, געמיין; געפאַ־לען, געפאַלען ביי זיך.

שִׁפְלָ'ה, הוו. (מ. שְׁפְ'לוֹת). זעה שָׁ'פֵל.

שִׁפְ'לוּת, הוו. נידעריגקייט, געפאַ־לענקייט, פאַרשקלאַפטקייט, פאַר־יאָכטקייט.

שֶׁ'פַע, הם. איבערפלוס, רייכטהום; א גוט־געהענדעס געשעפט.

ש"ץ, אב. שְׁלִי'חַ־צִ'בּוּר (ווז.).

שְׁקִי'עָה, הוו. זעה שְׁקִי'עַת־הַחַ'מָּה.

שְׁקִי'עַת־הַחַ'מָּה, הוו. (תלמודיש). זונג־אונטערגאַנג (פון וועלכען שבת און יום־טוב הויבען זיך אָן).

שֶׁ'קֶל, הם. (מ. שְׁקָ'לִים). א געוויסע אַלט־העבּרעאישע מינצע; א באַ־שטימטער געלט־ביטראַג וועלכען יעדער ציוניסט מוז איינצאָהלען איין מאָל א יאָהר אין דעם ציוניס־טישען פאָנד.

שֶׁ'קֶל־טאָג, הם. א באַשטימטער טאָג אין וועלכען די ציוניסטען מוזען איינצאָהלען דעם שקל.

שַׁקְ'לָא־וְטַרְ'יָא, הוו. (מ. שַׁקְ'לָא־וְטַרְ'יָאִ'ם), (תלמודיש). איבער־לעגונג, פאַרהאַנדלונג, דיסקוסיאָן. עס איז נאָך א ש ק ל א־ו ט ר י א, מע דאַרף עס נאָך גוט באַקלערען.

שֶׁ'קֶץ [שְׁקָץ], הם. (מ. שְׁקָ'צִים). יונגאַטש.

שְׁקָ'צִים־וּרְמָ'שִׂים, מ. (תלמודיש). עקעלהאַפטע באַשעפעניסען און ווערעם.

שְׁקָצ'עריי', הוו. (מ. שְׁקָצ'עריי'ען). פרעכהייט, פרעכע אויפפיהרונג.

שֶׁ'קֶר, הם. (מ. שְׁקָ'רים). א ליגען.

שֶׁ'קֶר אֵין לוֹ רַגְלַ'ים, (תלמודיש). דער ליגען האָט קיין פיס (באַשטאַנד) ניט.

שַׁקְ'רָן, הם. (מ. שַׁקְרָ'נִים). א ליגנער.

שַׁקְרָ'נוּת, הוו. ליגען=זאָגעריי.

שַׁקְ'רָנ'טע, הוו. (מ. שַׁקְ'רָנ'טעם). זעה שַׁקְ'רָן.

שָׁ'רוּי־בְּצַ'עַר, הם. (תלמודיש). איינער וואָס איז אין טרויער אָדער אין אַ'ן אומגליק.

שָׁ'רוֹן, אנם. דער נאָמען פון א געוויסען זעהר פרוכטבאַרען טהאָל אין פאַלעסטינא, אָפט דערמאָנט אין דער ביבעל.

שֶׁ'רֶץ, הם. (מ. שְׁרָ'צִים). א קריכענדעס טהיער; א ראַץ; א פרעך אינגעל.

שׁ'רֶשׁ, הם. (מ. שָׁרָ'שִׁים). זעה שׁוֹ'רֶשׁ.

שִׁ'שָּׁה, צ. זעקס.

שִׁ'שִּׁי, צ. דער זעקסטער, דער וואָס ווערט אויפגערופען דער זעקסטער ביי'ם לייענען אין שוהל. געבען שׁשׁי, אויפרופען דעם זעקסטען (ווערט באַטראַכטעט אלס א באַזונדערע עהרע).

שִׁ'שִּׁים, צ. זעכציג.

שִׁ'שִּׁים־רִ'בּוֹא, צ. (ביבליש). זעקס מאָל הונדערט טויזענד.

שֵׁ'שֶׁת־יְמֵי־בְּרֵא'שִׁית, מ. די זעקס טעג אין וועלכע גאָט האָט באַשאַפען די ערד.

ש"ת, אב. שַׁבָּת־תְּשׁוּ'בָה (ווז.).

שְׁתַּדְ'לָן, הם. (מ. שְׁתַּדְלָ'נִים). איינער וועלכער שטעלט זיך איין אָדער מיהט זיך פאַר אימיצען, א חאדאַטאַי (באַזונדערס געברויכט צו באַצייכענען א אידישען פאָרשטעהער וועלכער נעהמט זיך אָן פאַר אידען ביי דער רעגירונג). אָפּשיקען מיט דעם בראָדער שתדלן, קיינמאָל ניט אָפּשיקען.

שְׁתַּדְלָ'נוּת, הוו. דאָס איינשטעלען זיך פאַר אימיצען, חאדאטאַיסטווא.

שְׁתַּדְ'לָנ'טע, הוו. (מ. שְׁתַּדְ'לָנ'טעם). איינע וועלכע מיהט זיך אָדער שטעלט זיך איין פאַר אימיצען.

שְׁתַּדְ'לָנ'ען־זיך, צוו. זיך מיהען, חאדאטייסטווען.

שֶׁ'תִי־וָעֶ'רֶב, הם. "לייִנג און ברייט (אין וועב=פעדים)", א קרייץ.

שְׁתֵּי־שַׂעֲרוֹת, מ. (תלמודיש). "צוויי האָאר", די קען=צייכענס פון דערוואַקסענקייט ביי א פרויענצימער.

שְׁתִיָה, שְׁתִיָּיה [שְׁתִ'יָה], הוו. (מ. שְׁתִיוֹת [שְׁתִ'יוֹת]). א טרונק (בראַנפען); דאָס טרינקען. (בראַנפען).

שְׁתִיקָה [שְׁתִ'יקָה], הוו. שווייגען, שווייגענים.

שַׁתִ'יקען (פון שָׁתֹה), צש. טרינקען, פיאַנעווען.

שׂ.

שׂ, זעה שׁ.

שְׂאוֹר־יָדַיִם, הז. די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט ווען מע ווישט די הענד ביי'ם אויפשטעהן אין דער פריה אָדער פאַר'ן עסען.

שׂוֹנֵא, הז. (מ. שׂוֹנְאִים [שָׂנְאִים]). אַ פיינד. "בעסער אַ גוטער שונא איידער אַ שלעכטער פריינד" (שפוו.).

שׂוֹנֵא־יִשְׂרָאֵל, הז. (מ. שׂוֹנְאֵי־יִשְׂרָאֵל). אַ פיינד פון אידען, אַ'ן אַנטיסעמיט.

שׂוֹנֵא־מָוֶת, הז. אַ טויטליכער פיינד, אַ ביטערער פיינד.

שׂוֹנְאֵי [שָׂנְאֵי]־צִיּוֹן, מ. די פיינד פון ציון, די פיינד פון אידישען פאָלק. "ש ו נ א י ־ צ י ו ן (פאַרקירצט פון: שונאי־ציון זאָלען עס פאַרמאָגען) וואָס ער פאַרמאָגט" (ווער.).

שָׂטָן, הז. דער בייזער גייסט, דער פאַרפיהרער, דער טייוועל.

שָׂטָן־הַמְקַטְרֵג, הז. דער בייזער מלאך וועלכער רעדט אָן שלעכטעס אויפ'ן מענשען פאַר גאָט.

שָׂטָן־הַמַּשְׁחִית, הז. דער בייזער שלעכטס־טהוענדער גייסט.

שִׂיחַת־חוּלִין, הוו. (תלמודיש). וואָכעדיגע רייד, ניט וויכטיגעס געשפרעך. ניט וויסען די שיחת־חולין פון אימיצען, זיך ניט קענען פאַרגלייכען מיט אימיצען אין די מינדעסטע קלייניגקייטען.

שִׂין, הז. (מ. שִׂי'נ'ען). דער נאָמען פון דעם איין און צוואַנציגסטען בוכשטאַב פון דעם אידישען אַלף־בית יוען געשריבען מיט אַ פינטעלע אויף דער לינקער זייט (שׂ).

שִׂין־שְׂמָאלִית, אַ "ש" מיט אַ פינטעלע אויף דער לינקער זייט (שׂ).

שְׂכִיר־יוֹם [יָם], הז. (תלמודיש). אַ טאָג־לויהנער, איינער וועלכער איז געדונגען צו אַרבייטען פון טאָג.

שְׂכִירוּת, הוו. געהאַלט, לויהן.

שֵׂכֶל, הז. (מ. שְׂכֵלִ'ען). פאַרשטאַנד, פאַרנונפט; זינן; קלוגהייט; געדאַנקען, איינפאַל, אידעע. "ווייבער האָבען לאַנגע האָאר און קורצען ש כ ל" (שפוו.). "מע באַגריסט נאָך די קליידער מע באַגלייט נאָך דעם ש כ ל" (שפוו.). "ש כ ל און חרטה קומען שטענדיג צו שפעט" (שפוו.). "די ווייבער'ס ש כ ל איז זייער צירונג, די מענערס צירונג איז זייער ש כ ל" (שפוו.).

שֵׂכֶל־הַיָּשָׁר, הז. דער גלייכער פאַרשטאַנד.

שׂ'כֶל'דיג, א. פאַרנינפטיג, קלוג, וויציג, גייסטרייך.

שׂכ'ל'ען־זיך, צוו. זיך קליגען, זיך וויצלען.

שָׂכָר [שְׂכַר], הם. לויהן, באַלויהנונג; לויהן=געלט; די באַלויהנונג אויף יענער וועלט.

שְׂכַר־הֲלִי'כָה, הם. (תלמודיש). דער לויהן וועלכער איז אָנגעגרייט אויף יענער וועלט פאַר דאָס געהן (טהון אַ גוטע זאַך).

שְׂכַר־טִרְ'חָה, (תלמודיש). דער לויהן פאַר (אימיצענס) מיה.

שְׂכַר־לִי'מוּד, הם. (תלמודיש). לעהר=געלט.

שְׂכַר־מְלָא'כָה, הם. אַרבייטס=לויהן, אַרבייט=געלט.

שָׂמֵ'חַ־בְּחֶלְ'קוֹ, הם. (תלמודיש). איינער וועלכער איז צופריעדען מיט זיין טהייל (שיקזאַל).

שִׂמְ'חָה, הוו. (מ. שְׂמָחוֹת [שִׂמְ'חוֹת]). פרייד; פעסטליכקייט, מאָהלצייט אָדער אונטערהאַלטונג פאַר געסט. "אויף יענעמ'ס אַ שמחה האָט מען אַפעטיט" (שפוו.).

שִׂמְ'חָה־וְשָׂ'שׂוֹן, מ. (ביבליש). פרייד און לוסטיגקייט.

שִׂמְ'חַת־בֵּית־הַשׁוֹאֵ'בָה, הוו. (תלמודיש). די פרעהליכקייט פון בית־השואבה — "דאָס הויז פון ברונע" (דער נאָמען פון אַ געוויסען איינגעשלאָסענעם רוים אין דעם הויף פון בית־המקדש), וואו עס פלעגען אין די מיטעלסטע טעג פון סכות אָפּגעהאַלטען ווערען זעהר לוסטיגע פעסטליכקייטען (די זעלביגע פעסטליכקייטען ווערען נאָך יעצט, אין אַ פיעל געענדערטער און שוואַכערער פאָרם, אָפּגעהאַלטען אין די אָבענדען פון חול־המועד סכות).

שִׂמְ'חַת־מִצְ'וָה, הוו. אַ רעליגיעזע פעסטליכקייט.

שִׂמְ'חַת־תּוֹ'רָה, הם. דאָס פרעהען זיך מיט דער תורה, דער פייערטאָג אויף מאָרגען פון דעם לעצטען טאָג פון סכות אין וועלכען מע ענדיגט לייענען די תורה. זעה סִדְ'רָה.

שִׂנְ'אָה, **שִׂנְ'אַת־**, הוו. (מ. שִׂנְ'אוֹת). האַס, פיינדליכקייט.

שִׂנְ'אַת־חִ'נָּם, הוו. (תלמודיש). אומזיסטער האַס, פיינדשאַפט אָהן אַ'ן אורזאַך.

שִׂנְ'אַת־מָ'וֶת, הוו. טויטליכער האַס, ביטערע פיינדשאַפט.

שָׂ'עִיר־הַמִּשְׁתַּלֵּ'חַ, הם. (תלמודיש). דער זינד=באָק, דער באָק וועלכער פלעגט אַרונטערגעשליידערט ווערען (אין די צייטען פון בית־המקדש) פון דעם פעלז עזאזל אום יום־כפור אַלס אַ'ן אָפּפער פאַר די זינד פון דעם אידישען פאָלק; אַ'ן אָפּפער פאַר אַנ'אַנדערענ'ס זינד; אַ'ן אונשולדיגער אָפּפער.

שַׂר, הם. אַ העדר; דער מלאך וועלכען יעדער מענש האָט אין הימעל אַלס זיין פאַרטהיידיגער אָדער באַשיצער, לויט דעם תלמוד.

שׂר־הַמַשְׁ׳קִים, המ. (ביבליש). טראנקמייסטער, דער וועלכער דערלאנגט די געטראנקען, א סארווער.

שָׂ׳רָה, אנוו. דער נאָמען פון דער ערשטער אור־מוטער פון דעם אידישען פאָלק, די פרוי פון אברהם.

שָׂ׳רִיד־וּפָ׳לִיט, המ. (ביבליש). א׳ן איבערגעבליבענער, א׳ן אנטרונענער.

שָׂ׳רָף, המ. (מ. שׂרָ׳פִים). א געוויסער זאָרט מלאך.

שׂרֵ׳פָה, הוו. (מ. שׂרֵ׳פוֹת). א פייער, א בראנד; אונטערצינדונג. מאכען א ש ר פ ה, אונטערצינדען. "נאָך א ש ר פ ה ווערט מען רייך" (שפוו.).

שׂרְ׳פ׳ען, צש. ברענען. פ א ר ׳ ש ר פ ׳ ע ן, פארברענען.

שְׂרָ׳רָה, המ. (מ. שְׂרָ׳רוֹת). א זעהר וויכטיגער אָדער פאָרנעהמער הערר, א מאגנאט. "ווי די ש ר ר ו ת אזוי דער משרת" (שפוו.).

שְׂרָ׳רָה׳סטע, הוו. (מ. שְׂרָ׳רָה׳סטעם). די פרוי פון א שררה; א וויכטיגע אָדער פאָרנעהמע דאמע.

ת.

ת, המ. דער צוויי און צוואנציגסטער בוכשטאב פון דעם אידישען אלף־בית. מיט א פינטעלע אינעווועניג אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ט" אָדער "טה", אָהן א פינטעלע — אויסגעשפראָכען אונגעפעהר ווי "ס"; דער זיבען־געשטירען, דער גרויסער בער (אין אסטראָנאָמיע); אין צעהלען גערעכענט אלס 400. זעה תָּו.

תַּאֲ׳וָה, תַּאֲ׳וָוה, הוו. (מ. תַּאֲ׳וֹות). באגעהר, זינדיגער באגעהר, ליידענשאפט; ליידענשאַפטליכקייט. "גאָט זאָל אָפּהיטען פאר אידישער גאוה און פאר גוי׳אישער ת א ו ה" (שפוו.).

תַּאֲ׳וֹות־הָעוֹ׳לָם־הַ׳זֶה, מ. די געלוסטען פון דער וועלט, וועלטליכע פאַרנעניגענס.

תְּאוֹ׳מִים, המ. "דער צווילינג", דער אַסטראָנאָמישער צייכען אין דעם שטערען קרייז פאר דעם מאָנאט סיון. זעה מַ׳זָל.

תֵּ׳בָה, הוו. קאסטען, דער קאסטען אין וועלכען נח מיט זיין פאמיליע האָבען זיך גערעטעט פון דער פארפלייצונג, ווי די ביבעל דערצעהלט.

תְּבוּ׳אָה, הוו. (מ. תְּבוּ׳אוֹת). גע=
טריידע. "אויף שווארצער ערד
וואקסט די בעסטע תבואה"
(שפוו.).

תְּבִי׳עָה, הוו. (מ. תְּבִי׳עוֹת). פאָ=
דערונג, אַנשפרוך, פּרעטענזיע.

תְּבַ׳לַע־וּתְחַ׳דֵשׁ, אר. זאָלסט אוים=
ניצען און זיך באַנייען! טראָג גע=
זונטערהייד! (אַ וואונש צו איי=
נעם וועלכער טהוט אָן אַ קלייד
צום ערשטען מאָל.

תֵּ׳בַת־נֹחַ, הוו. זעה תֵּ׳בָה.

תְּהוֹם [תְּהָם], המ. (מ. תְּהוֹמ׳ען [תְּהָ׳מ׳ען]), אָבּגרונד, גרונד פון ים.

תְּהִ׳לוֹת־וְתִשְׁבָּ׳חוֹת, מ. (תלמו=
דיש). לויב= און ריהם=געזאַנגען.

תְּהִ׳לִים, המ. דאָס בוך פון פסאַל=
מען.

תְּהִ׳לִים־זאָגער, המ. איינער וועל=
כען מע דינגט צו זאָגען תהלים
ווען אימיצער איז קראַנק, אָדער
נאָך אַ טויטען.

תָּו, תָו, המ. (מ. תָ׳ויען, תָ׳ויען).
דער נאָמען פון דעם צוויי און
צוואַנציגסטען בוכשטאַב פון דעם
אידישען אַלף־בית. (ת, ת).

תּוֹבֵ׳עַ, המ. (מ. תּוֹבְ׳עִים). אַ
מאָהנער, אַ קלאָגער.

תּוֹבֵ׳עַ־בִּכְפֶה [בִּכְפֶּה], א. (תלמודיש).
מאָהנענדיג מיט'ן מויל, דייטליך
פאָרדערנדיג.

תּוֹ׳גַר, המ. דער טערק, טירקיי.

תּוֹךְ [תָּךְ], המ. דאָס אינעווייניג=
סטע, דער קערן. אַריינגעהן אין אַ
תּוך, זיך פאַרטיעפען. אין תּוך
גענומען, גרינדליך באַטראַכטעט.

תּוֹךְ [תָּךְ]־כְּדֵי־דִ׳בּוּר, אוו. (תלמו=
דיש). ווי נאָר אויסגערעדט, אין
איין מאָמענט, אויגענבליקליך,
גלייך.

תּוֹ׳כֵחָה, הוו. (מ. תּוֹ׳כֵחוֹת). די
שטראָף, דער קאַפּיטעל אין דער
תורה אין וועלכען עס ווערען
אויסגערעכענט אַלע קללות וועל=
כע גאָט וועט אָנשיקען אויף דאָס
אידישע פאָלק אויב עס וועט ניט
געהן אין דעם וועג פון גערעכ=
טיגקייט (ביי'ם לייענען פון דעם
דאָזיגען קאַפּיטעל אין שוהל רופט
מען געוועהנליך אויף איינעם פון
דעם נידעריגען שטאַנד). "ער האָט
אויסגעלאָזען אויף איהם די גאַנצע
תוכחה" (ווער.).

תּוֹ׳כֶן, המ. דער אינהאַלט.

תּוֹ׳כֶן־הָעִנְיָ׳נִים, המ. אינהאַלט=
פאַרצייכעניס.

תוֹמ״י, אב. תְּ׳כֶף־וּמִיָד׳ (וויז.).

תּוֹסְ׳פוֹת, המ. "צולאָגען", דער
נאָמען פון איינעם פון די הויפּט=
קאָמענטאַרען אויף דעם תלמוד
וועלכער צייכענט זיך אויס מיט
טיפקייט און שאַרפזינן.

תּוֹסֶפֶת [תּוֹסְ׳פֶת]־כְּתוּ׳בָּה, הוו.
(תלמודיש). "אַ צולאָג צו דער
כתובה", אַ דאָקומענט אין וועל=
כען דער מאַן שרייבט אָפּ דער
פרוי געוויסע גיטער אָדער געלט
צו וועלכע די כתובה אַליין גיט
איהר קיין רעכט ניט.

תּוֹסֶפְ׳תָּא, הוו. (מ. תּוֹסֶפְ׳תּוֹת). ״צולאָג״, אַ געזעץ־ענטשיידונג פון די תנאים וואָס איז ניט אַריינגענומען געוואָרען אין דער משנה.

תּוֹעֶ׳לֶת, הוו. אַ נוץ.

תּוֹ׳פֵס־זיין, צא. באַגרייפען, פאַרשטעהן.

תּוֹקֵ׳עַ, הם. דער וועלכער בלאָזט דעם שופר אין שוהל.

תּוֹ׳רָה, הוו. (מ. תּוֹ׳רוֹת). לעהרע; הייליגע לעהרע; די פינף ביכער פון משה; אַ ספר־תורה. זאָגען תורה, ריידען איבער אַ ביבלישען אָדער תלמודישען טעקסט. לערנען תורה, שטודירען די הייליגע אידישע ביכער. ״וואו תורה דאָרט איז חכמה״ (שפוו.). ״וואו תורה דאָרט איז קראָכמאָל״ (פאַראָדיע אויף דאָס פריהערדיגע). ״אַ שפריכוואָרט איז להבדיל אַ תורה״ (שפוו.).

תּוֹ׳רָה וּגְדוּ׳לָּה בְּמָ׳קוֹם אֶ׳חָד, הוו. מ. (תלמודיש). געלעהרזאַמקייט און גרויסקייט (רייכקייט) אין איין פלאַטץ.

תּוֹ׳רָה נְבִ׳יאִים וּכְתוּבִים [וּכְתוּ׳בִים], מ. (תלמודיש). די פינף ביכער פון משה די פראָפעטען און די שריפטען, די גאַנצע ביבעל.

תּוֹ׳רָה־שֶׁבִּכְתָב [שֶׁבִּכְתַ׳ב], הוו. (תלמודיש). די געשריבענע לעהרע, די פינף ביכער פון משה.

תּוֹ׳רָה־שֶׁבְּעַל־פֶּה׳, הוו. (תלמודיש). די לעהרע (וועלכע איז איבערגעגעבען געוואָרען פון אייגעם צום צווייטען) מיט׳ן מויל, די תלמודישע ליטעראַטור.

תּוֹ׳רַת־אֱ׳מֶת, הוו. (ביבליש). די וואַהרע לעהרע. עס איז תורת־אמת, עס איז אַבסאָלוט וואַהר.

תּוֹ׳רַת־לאָקשען, הוו. פאַראָדיע אויף ״תורת־אמת״ (ווז.).

תּוֹ׳רַת־מֹ׳שֶׁה, הוו. די לעהרע פון משה, די פינף ביכער פון משה. עס איז תורת־משה, עס איז אַבסאָלוט וואַהר.

תּוֹ׳שָׁב, הם. (מ. תּוֹשָׁ׳בִים). אַ׳ן איינוואוהנער, אַ בירגער.

תַּזְרִי׳עַ, הוו. דער נאָמען פון דער זיבען און צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

תַּזְרִי׳עַ־מְצוֹ׳רָע, מ. זעה סִדְרָה.

תַּחְבּוּ׳לָה, הוו. (מ. תַּחְבּוּ׳לוֹת). פלאַן, ראַטה, מיטעל.

תְּחוּם, הם. (מ. תְּחוּ׳מִים). גרענעץ, בעצירק, געגענד; די באַשרענקטע געגענד אויסער וועלכער עס איז ניט ערלויבט אידען צו וואוהנען אין רוסלאַנד; תחום־שבת (ווז.).

תְּחוּם־שַׁ׳בָּת, הם. (מ. תְּחוּם־שַׁ׳בָּת׳ען). (תלמודיש). ״דער גרענעץ פאַר שבת״, די צוויי טויזענד איילען אויף יעדער זייט פון דעם וואָהן־אָרט ווייטער פון וועלכע אַ איד טאָר ניט געהן אום שבת.

תְּחִי׳, זעה תְּחִ׳יָה.

תְּחִ׳יֶה, אר. זי זאָל לעבען (אַ וואָרט וואָס מע שטעלט אין שרייבען נאָך דעם נאָמען פון אַ פרוי).

תְּחִי'לַת, זעה תְּחִ'לַּת.

תְּחִי'נָה, זעה תְּחִ'נָּה.

תְּחִיַּת־הַמֵּ'תִים, הוו. (תלמודיש). די אויפלעבונג פון די טויטע. אויפשטעהן תחית־המתים, ווידער לעבעדיג ווערען. ער וועט שוין מעהר קיין תחית־המתים ניט אויפשטעהן, ער וועט שוין מעהר קיין קאָפּ ניט הויבען.

תְּחִ'לַּת, או. צום אָנהויב, ערשטענם.

תְּחִ'נָּה, הוו. (מ. תְּחִ'נּוֹת). אַ געבעט, איינס פון די געבעטען געשריבען ספּעציעל פאַר אידישע פרויען; אַ ביכעל פון תחנות.

תַּחֲ'נוּן, המ. (ליטורגיש). "געבעט", דער נאָמען פון אַ טהייל פון דעם מאָרגענדיגען און פאַרנאַכטיגען דאַווגען וועלכען מע זאָגט יעדען טאָג אויסער שבת און יום־טוב צובייגענדיג דעם קאָפּ צו דעם לינקען אָרעם. פאַלען תחנון, זאָגען דאָס געבעט פון תחנון.

תַּחֲנוּ'נִים, מ. געבעטען, ריהרענדע געבעטען. בעטען תחנונים, שטאַרק בעטען.

תַּחַת [תַּ'חֶת], המ. (מ. תֶּ'חֶת'ער). הינטען, געזעס; דער נאָמען פון אַ געוויסען פּלאַטץ וואו די אידען האָבען גערוהט ווען זיי זיינען ארוים פון מצרים.

תַּ'חַת־חֶ'רֶב, או. (ביבליש). אונטער דעם שווערד. מאַכען תחת־חרב, מאַכען צו נישט, צושטערען.

תַּחְתּוֹ'נִים, מ. הויזען, פלודערן.

תִּינוֹ'קוֹת־שֶׁל־בֵּית־רַ'בָּן. מ. שוהלקינדער.

תֵּי'בָה, זעה תֵּ'בָה.

תִּיפִּ'לָה, זעה תְּפִ'לָּה.

תֵּי'קוּ, (תלמודיש). "זאָל (די פראַגע) בלייבען שטעהן", די פראַגע בלייבט ניט פאַרענטפערט.

תִּי'קוּן, זעה תִּ'קּוּן.

תֵּי'רוּץ, זעה תֵּ'רוּץ.

תְּכוּ'נָה, הוו. אַסטראָנאָמיע.

תַּכְ'לִית, המ. (מ. תַּכְלִי'תִים*). ענד, ציעל, צוועק, רעזולטאַט. וואָס וועט זיין דער תכלית?, וואָס וועט ווערען?. זוכען אַ תכלית, זוכען אַ פּראָפעסיאָן אָדער אַ געשעפט.

תַּכְ'לִית־שִׂנְ'אָה, הוו. (ביבליש). די העכסטע שטופע פון האַס. פיינד האָבען תכלית־שנאה, זעהר שטאַרק פיינד האָבען.

תַּכְ'ליעווען (פון: תַּכְלִית), צא. פאַרשווענדען, אויסברייננגען.

תַּכְשִׁי'טֵי־מִלְחָ'מָה, מ. (תלמודיש). קריעגס-פּלענער, קריעגס-מיטלען.

תֵּכֶף [תֵּ'כֶּף], או. באַלד, גלייך.

תֵּכֶף־וּמִיָּד [תֵּ'כֶּף־וּמִיַּ'ד], או. באַלד, גלייך.

תַּכְרִי'כִים, מ. טויטענקליידער. "אויף מצות און אויף תכריכים מוז זיין" (שפּוו.).

תַּבְרִי'כִים־שְׁטֶעךְ, מ. גרויסע נאַכלעסיגע שטעך (אין נייהען).

תַּכְ'שִׁיט, הם. אַ צירונג, אַ פּוץ=זאך (מ. תַּכְשִׁי'טִין) ; (איראָניש) אַ צאַצקעדיגער יונגערמאַן (מ. תַּכְשִׁי'טִים).

תֵּל [תֶּל], הם. "הויפען", רואינע. מאַכען אַ ת ל פון, פאַרשוועּנדען, אויסבריינגען, רואינירען, מאַכען צו גאָרנישט.

תֵּל [תֶּל]־עוֹ'לָם, הם. (ביבליש). אויביגע רואינע. מאַכען אַ ת ל־ע ו ל ם פון, אין גאַנצען רואינירען.

תָּ'לוּי, הם. "דער געהאַנגענער", דער געקרייציגטער. אַרויפשלעפען אויף זיך דעם ת ל ו י, אָנטהאָן אויף זיך פיעל צירונגען אָדער פּוץ=זאַכען.

תָּ'לוּי, א. אָפּהענגיג. "עס איז ת ל ו י אָן איהם".

תָּ'לוּי־בְּדָ'בָר, א. (תלמודיש). אָפּהענגיג פון אַ געוויסער זאַך.

תָּ'לוּי־בְּדַ'עַת־אֲחֵ'רִים, א. (תלמודיש). אָפּהענגיג פון דעם ווילען פון אַנדערע.

תִּ'לֵי־תִּ'לִּ'ים־שֶׁל־הֲלָ'כוֹת, מ. (תלמודיש). הויפענס אויף הויפענס פון געזעץ=אויסטייטשונגען אָדער טעקסט=ערקלערונגען.

תְּלִ'יָּה, הוו. (מ. תְּלִ'יּוֹת). אַ הילצערנעס געשטעל אויף וועלכען מע הייננט פאַרברעכערס, גאַלגען, עשאַפאָט. "פאַר אַ גנב טאָר מען קיין ת ל י ה ניט דערמאָנען" (שפּוו.).

תַּלְ'יוֹן, הם. (מ. תַּלְ'יוֹנִ'ים). הענקער, קאַט.

תַּלְ'מוּד, הם. אַ ווערק געשריבען טהייל=ווייז אין העברעאיש און טהייל=ווייז אין אַראַמעאיש, וואָס ענטהאַלט אַלע אידישע ציוויל=קרימינאַל= און גלויבענס=געזעצען, לעהרען פון מאָראַל, שפּריכווערטער, זאַגען, פּראַקטישע וויסענשאַפטען, און לעבענסרעגעלען פון פאַרשיעדענע געלעהרטע וועלבע האָבען געלעבט אין פאַרלויף פון אונגעפעהר אַכט הונדערט יאָהר. דער תלמוד איז צוערשט צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אין דעם 2=טען יאָהרהונדערט אין פּאַלעסטינא וואו עס איז דאַמאָלס געווען דער צענטער פון אידישער געלעהרזאַמקייט. די דאָזיגע צוזאַמענשטעלונג רופט זיך "תַּלְ'מוּד־יְרוּשַׁלְ'מִי" (דער תלמוד פון ירושלים). שפּעטער, אין דעם זעקסטען יאָהרהונדערט, ווען די אידישע געלעהרזאַמקייט האָט זיך כמעט אין גאַנצען אַריבערגעטראָגען קיין בבל, האָבען די געלעהרטע רַבִּינָא און רַב־אַשִׁי געמאַכט אַ נייע צוזאַמענשטעלונג וועלכע איז פיעל ברייטער און פאָלקאָמענער ווי די ערשטע. דאָס ווערק הייסט "תַּלְ'מוּד־בַּבְ'לִי" (דער תלמוד פון בבל) און איז דאָס יעניגע וועלכע ווערט הויפּטזעכליך שטודירט. דער תלמוד באַשטעהט פון צוויי הויפּט=טהיילען: איינער איז די "מִשְׁ'נָה" וועלכע איז דער גרונד=טעקסט און ענט=

חאַלט די געזעץ=ענטשיידונגען און לעהרען פון די גאָר=ערשטע געלעהרטע, די תַּנָאִים; דער צווייטער טהייל איז די "גְמָרָא" וועלכע ענטהאַלט די מיינונגען, ענטשיידונגען און לעהרען פון די אֲמוֹרָאִים, וועלכע טייטשען מעהרסטענטהיילס אוים, אָדער באַציהען זיך אויף, די משנה. דער תלמוד ווערט אויך (נאָך זיין אינהאַלט) איינגעטהיילט אין "הֲלָכָה" (ד. ה. די ציוויל= קרימינאַל= און גלויבענס=געזעצען), און אין "אַגָדָה" (ד. ה. עטהישע לעהרען, זאַגען, שפּריכווערטער, ערצעהלונגען א. א. וו.). דער תלמוד באַשטעהט פון זעקס "סְדָרִים", אָדער "הויפּט=אָפּטהיילונגען", וועלכע ווערען איינגעטהיילט אין "מַסֶכְתּוֹת", אָדער "טראַקטאַטען" (1. סדר ז ר ע י ם וואָס ענטהאַלט די עלף מסכתות: ברכות, פאה, דמאי, כלאים, שביעית, תרומות, מעשרות, מעשר־שני, חלה, ערלה, בכורים. 2. סדר מ ו ע ד וואָס ענטהאַלט די צוועלף מסכתות: שבת, עירובין, פסחים, שקלים, יומא, סוכה, ביצה, ראש־השנה, תענית, מגילה, מועד־קטן, הגיגה. 3. סדר נ ש י ם וואָס ענטהאַלט די זיעבען מסכתות: יבמות, כתובות, נדרים, נזיר, סוטה, גיטין, קידושין. 4. סדר נ ז י ק י ן וואָס ענטהאַלט די צעהן מסכתות: בבא־קמא, בבא־מציעא, בבא־בתרא, סנהדרין, מכות, שבועות, עדיות, עבודה־זרה, אבות, הוריות. 5. סדר ק ד ש י ם וואָס ענטהאַלט די עלף מסכתות: זבחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, תמורה, כריתות, מעילה, תמיד, מדות, קנים. 6. סדר ט ה ר ו ת וואָס ענטהאַלט די צוועלף מסכתות: כלים, אהלות, נגעים, פרה, טהרות, מקואות, נדה, מכשירין, זבים, טבול־יום, ידים, עוקצים. צום תלמוד ווערען אויך צוגערעכענט די פאָלגענדע פערצעהן וועניגער = אָנגענומענע מסכתות: אבות־דרבי־נתן, סופרים, שמחות (אבל־רבתי), כלה, כלה־רבתי, דרך־ארץ־רבה, דרך־ארץ־זוטא, גרים, כותים, עבדים, ספר־תורה, תפלין, ציצית, מזוזה). די טראַקטאַטען ווידער טהיילען זיך אין "פְּרָקִים", אָדער "אָבשניטען".

תַּלְמוּד־בַּבְלִי, הם. דער תלמוד צוזאַמענגעשטעלט אין בבל. זעה תַּלְמוּד.

תַּלְמוּד־יְרוּשַׁלְמִי, הם. דער תלמוד צוזאַמענגעשטעלט אין פּאַלעסטינא. זעה תַּלְמוּד.

תַּלְמוּד־תּוֹרָה, הם. (מ. תַּלְמוּד־תּוֹרָהים). אַ אידישע שוהלע וואו מע גיט (אָרעמע קינדער פרייען) אונטערריכט אין רעליגיאָן און אַנדערע געגענשטאַנדען.

תַּלְמוּדִיסט, הם. (מ. תַּלְמוּדִיסטען). איינער וועלכער קען אָדער שטודירט דעם תלמוד.

תַּלְמוּדִיש, א. באַלאַנגענדיג צו אָדער גענומען פון תלמוד.

תַּלְמִיד, המ. (מ. תַּלְמִידִים). אַ שילער, אַ'ן אנהענגער.

תַּלְמִיד־חָכָם, המ. (מ. תַּלְמִידֵי־חֲכָמִים), (תלמודיש). אַ געלעהרטער, אַ תלמודיסט.

תַּלְמִידָה, הוו. (מ. תַּלְמִידוֹת). אַ שילערין.

תָּם, המ. אַ נאַאיווער מענש; אַ'ן אידיאָט; איינער פון די ארבעה־בנים (ווז.).

תַּמּוּז, המ. דער צעהנטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט אין יוני־יולי און האָט 29 טעג.

תְּמוּנָה, **תְּמוּנַת־**, הוו. (מ. תְּמוּנוֹת). בילד, געשטאַלט.

תְּמוּנַת־אוֹת [אָת], הוו. די געשטאַלט פון אַ בוכשטאַב. ניט וויסען קיין תמונת־אות, ניט קענען לעזען.

תָּמוֹת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים, (ביבליש). "לאָז אונטערגעהן מיין לעבען צוזאַמען מיט די פלשתים" (די ווערטער וועלכע שמשון האָט געזאָגט ווען ער האָט מיט זיינע הענט איינגעוואָרפען די זיילען פון זיין געפענגענים, ווי די ביבעל דערצעהלט).

תִּמְחֶה, המ. איינער וועלכער שטאַמט פון עמלק, אויף וועלכען עס שטעהט: מָחֹה תִמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק — דו זאָלסט אויסמעקען די שפור פון עמלק.

תָּמִיד, א. שטענדיג, אימער, אַלע מאָל.

תְּמִיָּה, הוו. פאַרוואונדערונג, פראַגע.

תְּמִיכָה, הוו. שטיצע, געלד־שטיצע.

תְּמִימוּת, הוו. איינפאַכקייט, ניט־איבערגעשפיצטקייט, נאַאיוויטעט.

תַּמְעוּאַטע, א. שטומפזיניג, נאַריש, אידיאָטיש.

תַּמְצִית, המ. עססענץ, קווינטעססענץ.

תַּנָּא, המ. (מ. תַּנָּאִים). איינער פון די ערשטע תלמודישע געלעהרטע. זעה תַּלְמוּד.

תַּנָּא־בְּרָא [בַּרָא], המ. (מ. תַּנָּא־בַּרָאִים), (תלמודיש). קערל, באָיבאַק (אורשפּרינגליך: איינער פון די תנאים וואָס ווערען ניט דערמאָנט אין דער משנה).

תְּנַאי, המ. (מ. תְּנָאִים). באַדינג, אָפּמאַך.

תְּנַאי־גֶט, המ. אַ גט וועלכען אַ שטערבליך־קראַנקער גיט זיין פרוי דאַמיט זי זאָל נאָך זיין טויט ניט דאַרפען נעהמען חליצה פון זיין ברודער מיט דעם באַדינג אַז אויב ער וועט בלייבען לעבען זאָל דער גט ניט זיין גילטיג.

תְּנָאִים, מ. אַ געשריבענער אָבמאַך פון פאַרלאָבונג; המ. די מאָהלצייט וועלכע מע מאַכט צו דער פאַרלאָבונג. "בעסער די תנאים צו־רייסען איידער די כתובה" (שפוו.).

תָּנוּ־רַבָּנָן, (תלמודיש). "אונזערע געלעהרטע האָבען געלעהרנט", ווערטער מיט וועלכע עס הויבען זיך אָן פיעל פאַראַגראַפען אין תלמוד.

תְּנוּ'עָה, הוו. (מ. תְּנוּ'עוֹת). באַוועגונג; מינע, גרימאַסע; אַ העבּרעאישער וואָקאַל־צייכען.

תַּנַ"ךְ, הם. (מ. תַּנַ'כ'ען). אב. תּוֹ'רָה נְבִ'יאִים וּכְתוּבִים (ווז.), די ביבּעל.

תַּנְצְבַּ"ה, אב. תְּהִי נִשְׁמָ'תוֹ צְרוּ'רָה בִּצְרוֹר' הַחַ'יִּים — זיין וועלע זאָל זיין איינגעבּונדען אין דעם בּינטעל פון (אויביגען) לעבען (אויפשריפט אויף אַ מצבה).

תַּעֲ'נוּג, הם. (מ. תַּעֲנוּ'גִים). פאַרגעניגען, וואוהלטאָג.

תַּעֲנוּ'גֵי־הָעוֹ'לָם־הַ'בָּא, מ. די פאַרגעניגענס פון יענער וועלט.

תַּעֲנוּ'גֵי־הָעוֹ'לָם־הַ'זֶּה, מ. די פאַרגעניגען פון דער וועלט.

תַּעֲנִית [תָּ'נֶת], הם. (מ. תַּעֲנִ'יּוֹתִים). אַ פאַסט־טאָג.

תַּעֲ'נִית־אֶסְ'תֵּר, הם. זעה אֶסְ'תֵּר־תַּעֲנִית.

תַּעֲ'נִית־צִ'בּוּר, הם. (תלמודיש). אַ'ן אַלגעמיינער פאַסט־טאָג.

תַּעֲ'נִית־צַדִּי'קִים, הם. אַ פאַסט־טאָג פאַר די גאַנץ פרומע. "פרייטאָג איז אַ ת ע נ י ת־צ ד י ק י ם".

תָּ'פוּס, א. איינגעשפּאַרט, אין פעסטונג.

תְּפִי'לָה, זעה תְּפִ'לָּה.

תְּפִי'סָה, הוו. (מ. תְּפִי'סוֹת). געפענקעניס; אויפפאַסונגס־קראַפט.

תְּפִ'לָּה, הוו. (מ. תְּפִ'לּוֹת). קירך.

תְּפִ'לָּה, הוו. (מ. תְּפִ'לּוֹת). אַ געבעט. טהאָן ת פ ל ה, בעטען.

תְּפִ'לָּה־זַ'כָּה, הוו. "אַ ריינעם געבעט", אַ געוויסעם געבעט וואָס מע זאָגט ערב־יום־כפור פאַרנאַכט.

תְּפִ'לִּים, מ. זעה תְּפִ'לִּין.

תְּפִ'לִּין, מ. קעסטעלאך פון פאַרמעט צוזאַמענגענייהט מיט אָדערען (גידין, ווז.) אין וועלכע עס ליגען שטיקלעך פאַרמעט באַשריבען מיט געוויסע זאַצען פון דער תורה. די תפלין ווערען ביי'ם דאַוונען געטראָגען אויפ'ן קאָפּ און אויף דעם לינקען אָרעם צוגעפעסטיגט מיט רצועות (ווז.).

תְּפִ'לִּין־שֶׁל־יַד, מ. (תלמודיש). די תפלין פון האַנד.

תְּפִ'לִּין־שֶׁל־ראֹש [רָאשׁ], מ. (תלמודיש). די תפלין פון קאָפּ.

תְּפִ'לַּת־הַדֶ'רֶךְ, הוו. דאָס געבעט וואָס מע זאָגט איידער מע געהט אויף אַ רייזע.

תְּפִ'לַּת־שָׁוְא, הוו. (תלמודיש). אַ'ן אומזיסט געבעט, אַ געבעט וועלכעס קען ניט מעהר העלפען.

תְּצַ'וֶּה, הוו. דער נאָמען פון דער צוואַנציגסטער סדרה (ווז.).

תִּקְ'וָה, הוו. (מ. תִּקְ'ווֹת). האָפענונג.

תְּקוּ'מָה, הוו. (מ. תְּקוּ'מוֹת). אויפשטעהונג, אויפלעבונג. ניט האָבען קיין ת ק ו מ ה, ניט קענען מעהר אויפשטעהן.

תִּ'קוּן, הם. (מ. תִּקוּ'נִים). אויסבעסערונג, קאָררעקציאָן; אײַנריכטונג, אײַנפיהרונג; רייניגונג, אויסלייטערונג (פון אַ זינדיגער נשמה); תקון־ליל־שבועות (ווז.). טרינקען ת ק ו ן (חסידיש), טרינקען שנאַפּס אין קלויז צו אַ יאָהרצייט.

תִּ'קוּן־חֲצוֹת [חָצֹת], הם. געוויסע געבעטען וועלכע די פרומע זאָגען אום האַלבע נאַכט פאַר די אויפריכטונג פון דעם אידישען פאָלק.

תִּ'קוּן־לֵיל־שָׁבוּ'עוֹת, הם. געוויסע טהיילען פון דער תורה וועלכע מע זאָגט די ערשטע נאַכט פון שבועות.

תְּקוּ'פָה, הוו. (מ. תְּקוּ'פוֹת). "אַ קרייז", איינע פון די פיער צייטען פון יאָהר (ווינטער, פריהלינג, זומער, הערבסט); דער טאָג ווען איין תקופה ענדיגט זיך און אַ צווייטע הויבט זיך אָן; אַ פעריאָדע, אַ צייט־פונקט.

תְּקוּ'פַת־טֵ'בֵת, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט טבת; דער טאָג ווען תקופת־טבת הויבט זיך אָן (דער קירצסטער טאָג פון יאָהר). זעה תְּקוּ'פָה.

תְּקוּ'פַת־נִי'סָן, הוו. (תלמודיש) די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט ניסן; דער טאָג ווען תקופת־ניסן הויבט זיך אָן. זעה תְּקוּ'פָה.

תְּקוּ'פַת־תַּ'מּוּז, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט תמוז; דער טאָג ווען תקופת־תמוז הויבט זיך אָן (דער לענגסטער טאָג פון יאָהר). זעה תְּקוּ'פָה.

תְּקוּ'פַת־תִּשְׁ'רִי, הוו. (תלמודיש). די תקופה וועלכע הויבט זיך אָן אין מאָנאַט תשרי; דער טאָג ווען תקופת־תשרי הויבט זיך אָן. זעת תְּקוּ'פָה.

תְּקִי'עָה, הוו. (מ. תְּקִי'עוֹת). דאָס בלאָזען אין שופר; אַ געוויסער אויסגעצויגענער טאָן (די טענער וועלכע ווערען אויסגעבלאָזען פון שופר זיינען פון דרייערליי אַרטען: תקיעה, תרועה און שברים, ווז.).

תְּקִי'עָה־גְדוֹ'לָה, הוו. (מ. תְּקִי'עוֹת־גְדוֹ'לוֹת). אַ לאַנגע תקיעה, אַ זעהר לאַנגער אויסגעצויגענער טאָן פון שופר וועלכען מע בלאָזט אויס פון שופר צום ענד פון אַלע תקיעות.

תְּקִי'עַת־כַּף, הוו. האַנדשלאַג געגעבען אַלס באַפעסטיגונג פון אַ געשעפט אָדער אָפּמאַך, אָדער אַלס אַ באַשטעטיגונג פון אַ צוזאָג.

תַּ'קִּיף, הם. (מ. תַּקִּי'פִים). אײַנפלוסרייכער מאַן; אייגענוויליגער שטאָלצער מאַן.

תַּ'קִּיף, א. אײַנפלוסרייך, שטאָלץ, שטאָלץ ביי זיך, פעסט. ת ק י ף אין מעמד, אין אַ גוטען שטאַנד. "אַ'ן אָרעמאַן און אַ קראַנקער זיינען שטענדיג ת ק י ף" (שפוו.).

תַּקִּי'פוּת, הוו. שטאָלצקייט, אייגענוויליגקייט, פעסטקייט.

תַּקָ'לָה, הוו. (מ. תַּקָ'לוֹת). שטרויכלונג.

תַּקָ'נָה, הוו. (מ. תַּקָ'נוֹת). איינפיהרונג, איינריכטונג, פֿאראָרדנונג, גזעץ; פֿארבעסערונג, אויסבעסערונג.

תַּרְ'בּוּת, הוו. מאַניערען, עטיקעט, אויפפיהרונג, גוטע אויפפיהרונג.

תַּרְ'גּוּם, המ. (מ. תַּרְגּוּ'מִים). אַ כאַלדעאישע איבערזעצונג פֿון דער ביבעל; כאַלדעאיש; אונפֿארשטענדליכע שפּראַך.

תַּרְ'גּוּם־אוּנְ'קְלוֹס, המ. (תלמודיש). די כאַלדעאישע איבערזעצונג פֿון דער ביבעל פֿארפֿאַסט פֿון אַ געוויסען אונקלוס.

תַּרְ'גּוּם־יוֹ'נָתָן, המ. (תלמודיש). די כאַלדעאישע איבערזעצונג פֿון דער ביבעל (נביאים און כתובים) פֿארפֿאַסט פֿון אַ געוויסען יונתן.

תַּרְ'גּוּם־יְרוּשַׁלְ'מִי, המ. אַ געוויסע כאַלדעאישע איבערזעצונג פֿון דער ביבעל וועלכע איז געמאַכט געוואָרען אין פּאַלעסטינא.

תַּרְ'גּוּם־לָ'שׁוֹן, המ. כאַלדעאיש; אונפֿארשטענדליכע שפּראַך.

תַּרְ'גּוּם־שֵׁ'נִי, המ. "דער צווייטער תרגום", אַ געוויסער כאַלדעאישער קאָמענטאַר אויף דעם בוך אסתר וואָס ענטהאַלט פֿיעלע לעגענדען און וואונדער־ערצעהלונגען.

תְּרוּ'מָה, הוו. אַרונטערנעהמונג, דאָס וואָס מע פֿלעגט לויט דעם אידישען דין מוזען אָראָפּנעהמען (פֿארצייטען ביי אידען) פֿון תבואה און אַנדערע פּראָדוקטען פֿאַר דעם כהן; דער נאָמען פֿון דער נייגצעהנטער סדרה (ווז.).

תְּרוּ'עָה, הוו. (מ. תְּרוּ'עוֹת). אַ געוויסער טאָן פֿון שופר. זעה תְּקִי'עָה.

תְּרוּ'פָה, הוו. (מ. תְּרוּ'פוֹת). היילונג, הייל־מיטעל.

תֵּרוּץ [תֶּ'רֶץ], המ. (מ. תֵּרוּ'צִים). ענטפֿער; פֿארענטפֿערונג, ענטשולדיגונג.

תֵּרוּץ [תֶּ'רֶץ]־מְסַ'פֵּיק, המ. באַפֿרידיגענדער ענטפֿער.

תֶּ'רַח, אנמ. דער נאָמען פֿון אברהמ'ס פֿאָטער; אַ'ן אַלטער נאַרר.

תַּרְיַ"ג־אֵבָרִים [אֶבְ'רִים], מ. (תלמודיש). די זעקס הונדערט און דרייצעהן באַשטאַנדטהיילען פֿון דעם מענשליכען קערפּער (לויט אַמאָליגע באַגריפֿען).

תַּרְיַ"ג־מִצְ'וֹת, מ. (תלמודיש). די זעקס הונדערט און דרייצעהן געזעצען וועלכע אַ איד מוז אָפּהיטען. עס ווערט געגלויבט אַז די צאָהל שטימט מיט דער צאָהל פֿון די טהיילען פֿון דעם מענשליכען קערפּער: די זעקס הונדערט און דרייצעהן געזעצען באַשטעהען פֿון רמ"ח (248) "עשה'ס" שטימענדיג מיט דער צאָהל פֿון די גלידער, און פֿון שס"ה (365) "לא־תעשה'ס" ענטשפּרעכענדיג דער צאָהל פֿון אָדערען וועלכע געפֿינען זיך אין מענשליכען קערפּער (לויט די אַמאָליגע באַגריפֿען).

תַּרְעוּ'מוֹת, מ. אנשפּרוכען, פּרעטענזיעס.

תַּרְפַּ"ט־אֲלָ'פִים, צ. זעקס הונדערט און ניין און אַכציג טויזענד, אַ'ן אונגעהייער גרויסער צאָהל.

תַּרְ'תֵּי־דְסַתְ'רִי, מ. "צוויי זאַכען וועלכע ווידערשפּרעכען זיך איינאַנדער", אַ ווידערשפּרוך.

תִּשְׁבּוֹ'רֶת, הוו. געבראָכענע צאָהלען, דראָב (אין אַריטמעטיק).

תְּשׁוּ'בָה, הוו. (מ. תְּשׁוּ'בוֹת). ענטפער; באַקעהרונג, באַרייאונג; אַ שטראָף וועלכע מע לעגט אויף אימיצען אַרויף אָדער ער נעהמט אַליין אויף זיך אַלס אַ פאַרגעבונג פאַר אַ זינד.

תְּשׁוּ'קָה, הוו. (מ. תְּשׁוּ'קוֹת). פאַרלאַנג, באַגעהר.

תַּשְׁ'לִיךְ, הם. (ליטורגיש). "דו זאָלסט אַריינוואַרפען (אין די טיעפעניסען פון מעער אַלע אונזערע זינד)", דער נאָמען פון אַ געבעט וואָס מע זאָגט דעם ערשטען טאָג פון ראש־השנה שטעהענדיג אויפ'ן ברעג פון אַ לויפיגען וואַסער.

תַּשְׁ'מִישׁ, הם. זעה תַּשְׁ'מִישׁ־הַמִּ'טָּה.

תַּשְׁ'מִישׁ־הַמִּ'טָּה, הם. געשלעכטליכעם צוזאַמענזיין.

תִּשְׁ'עָה, צ. ניין (9).

תִּשְׁ'עָה־בְּאָב, הם. דער ניינטער טאָג פון מאָנאַט אב, אַ פאַסט־ און טרויער־טאָג צום אנדענק אן דעם חרבן בית־המקדש.

תִּשְׁ'רֵי, הם. דער ערשטער מאָנאַט פון דעם אידישען יאָהר; פאַלט געוועהנליך אין סעפּטעמבער־אָקטאָבער און האָט 30 טעג.

תַּשְׁרַ"ק, הם. אַ געוויסע פאַרשטעלטע אַרט פון שרייבען לויט וועלכער דער בוכשטאַב "ת" מיינט אַ "ש", דער בוכשטאַב "ר" — אַ "ק", א. א. וו.

ת"ת, אב. תַּלְ'מוּד־תּוֹ'רָה (ווז.).

אידיש ווערטערבוך

II

זעלטענער געברויכטע העברעאישע (און כאלדעאישע)
אויסדרוקען, זאצען און שפריכווערטער.

אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה, (ביבליש). דער שטיין וועלכען די בויער האָבען פאַראַכטעט — איז געוואָרען דער ווינקעלשטיין.

אָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ, (תלמודיש). אַ מענש איז פאַרהאַוועט נאָך זיין געלט.

אָדָם לְעָמָל יוּלָּד, (ביבליש). אַ מענש איז געבאָרען זיך צו פּלאָגען (אויף דער וועלט).

אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם, (תלמודיש). אַ מענש ווען ער טהוט צום ערשטען מאָל אַ שאָדען איז גראָד אַזוי פאַראַנטוואָרטליך ווי ווען ער וואָלט געווען אין דער געוואהנהייט צו מאַכען אַזעלכע שאָדענס.

אֱהַב אֶת הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת, (תלמודיש). ליעב די אַרבייט און האַס די פיהרערשאַפט.

אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת אֶת הַשּׁוּרָה, (תלמודיש). ליעבע פאַרדרעהט די גלייכע ליניע פון (פאַרשטאַנד אָדער אויפפיהרונג), ליעבע מאַכט פאַרטייאיש.

אוֹי לְאָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת, (תלמודיש). וועה צו די אויערען וואָס דאַרפען אַזוי וואָס הערען.

אוֹי לִי אִם אוֹמַר וְאוֹי לִי אִם לֹא אוֹמַר, (תלמודיש). וועה מיר אויב איך וועל זאָגען, וועה מיר אויב איך וועל ניט זאָגען.

אוֹי לִי מִיּוֹצְרִי וְאוֹי לִי מִיִּצְרִי, (תלמודיש). וועה איז מיר פון מיין באַשעפער און וועה איז מיר פון מיין יצר־הרע, ס׳איז שלעכט אַזוי און שלעכט אַזוי.

אוֹי לָרָשָׁע וְאוֹי לִשְׁכֵנוֹ, (תלמודיש). וועה צו דעם שלעכטען און; וועה צו זיין שכן.

אוֹי מֶה הָיָה לָנוּ, (ביבליש). וועה וואָס פון אונז איז געוואָרען.

אֲוִירָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַחְכִּים, (תלמודיש). די לופט פון ארץ ישראל מאַכט קלוג.

אוֹמְרִים מִקְצָת שִׁבְחוֹ שֶׁל אָדָם בְּפָנָיו, (תלמודיש). אַ טהייל פון אַ מענשענ׳ס לויב מעג מען זאָגען פאַר זיין געזיכט.

אוֹתִיוֹת מַחְכִּימוֹת, (תלמודיש). בוכשטאַבען מאַכען קלוג, דער גשריבע=נער טעקסט קלערט אויף.

אֶחָד הַמַּרְבֶּה וְאֶחָד הַמַּמְעִיט, (תלמודיש). אַלץ איינס דער וואָס ברייִנגט ווייניג אָדער דער וואָס ברייִנגט מעהר (אַזוי לאַנג ווי די אַבזיכט איז גוט).

אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מֶלֶךְ טִפֵּשׁ הָיָה, (תלמודיש). אחשורוש איז געווען אַ נאַרישער קעניג.

אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן חָבִיב, (תלמוד). דער לעצטער איז דער ליעבסטער (אַ ווער=טעל וואָס מע זאָגט ווען מע דערמאָנט אימיצען צום לעצטען).

אַחֲרֵי מוֹת קְדוֹשִׁים אֱמוֹר, „נאָך דעם טויט פון הייליגע זאָג", ד. ה. נאָך דעם טויט זאָגט מען לויב=ווערטער (די ווערטער זייִנען אייגענטליך די נעמען פון דרייִ סדרות וועלכע געהען אייִנער נאָך דער אַנדערער).

אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, (תלמודיש). ווער איז שטאַרק? — דער וואָס באַצווינגט זייִנע (שלעכטע) נייגונגען. „א י ז ה ו ג ב ו ר ה כ ו ב ש גלייכווערטעל" (פּאַראָדיע).

אֵיזֶהוּ חָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד, (תלמודיש). ווער איז קלוג? — דער וואָס זעהט פאָראויס דאָס קומענדיגע.

אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ, (תלמודיש). ווער איז רייך? -- דער וואָס איז צופרידען מיט זייִן טהייל.

אֵין אָדָם מֵשִׂים עַצְמוֹ רָשָׁע, (תלמודיש). אַ מענש קען זיך אַליין ניט מאַ=כען פאַר אַ פאַרברעכער.

אֵין אָדָם רוֹאֶה נִגְעֵי עַצְמוֹ, (תלמודיש: כָּל הַנְּגָעִים אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִנִּגְעֵי עַצְמוֹ). אַ מענש זעהט ניט זייִנע אייגענע פעהלערען.

אֵין אוּמָן בְּלֹא כֵּלִים, (נאָכתלמודיש). אַ קינסטלער קען ניט זייִן אָהן גע=צייג.

אֵין אוֹרֵחַ מַכְנִיס אוֹרֵחַ, (תלמודיש). איין גאַסט קען ניט אויפנעהמען אַ (צווייטען) גאַסט.

אֵין בּוֹ מְתוֹם, (ביבליש). ס'איז אין איהם ניטא קיין גאַנץ גליעד.

אֵין בּוֹדְקִין לִמְזוֹנוֹת, (תלמודיש). מע אונטערזוכט ניט ווען עס האַנדעלט זיך אום (געבען אימיצען אויף) לעבענסמיטעל.

אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין שָׁם מֵת, (ביבליש). עס איז ניט געווען אַ הויז וואו עס איז ניט געווען קיין טויטער.

אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁתִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס, (תלמודיש). דער זוהן פון דוד (ד. ה. משיח וועלכער וועט זיין א'ן אָבשטאַם פון דוד'ן) וועט ניט קומען ביז עס וועט אויסגעהן די (לעצטע) פרוטה פון בייטעל.

אֵין דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ, (תלמודיש). עס איז ניט גלייך דער וואָס האָט ברויט אין זיין קאָרב (און עסט ניט) צו דעם וואָס (עסט ניט ווייל ער) האָט ניט קיין ברויט אין זיין קאָרב.

אֵין הַקּוֹמֶץ מַשְׂבִּיעַ אֶת הָאֲרִי, (תלמודיש). א הייפעל קען ניט זאַט מאַ= כען דעם לייב.

אֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה (לֹא) מִתּוֹךְ עַצְבוּת, (תלמודיש). די געטליכע באַגייס= טערונג קומט ניט ווען מען איז באַטריבט.

אֵין חָכָם כְּבַעַל הַנִּסָּיוֹן, (נאָכתלמודיש). קיינער איז ניט אַזוי קלוג ווי דער מאַן פון ערפאַהרונג.

אֵין לְךָ אָדָם שֶׁאֵין לוֹ שָׁעָה, (תלמודיש). עס איז ניטאָ א מענש וואָס האָט ניט זיין מאָמענט אין לעבען.

אֵין מְבִיאִים רְאָיָה מִן הַשּׁוֹטִים, (תלמודיש). פון נאַררען ברייננט מען קיין באַווייז.

אֵין מְגַלִּים אֶלָּא לִצְנוּעִים, (ביבליש). מע אַנטפּלעקט עס בלויז צו די גאַנץ פרומע.

אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה, (תלמודיש). עס איז ניטאָ פריהער און שפּע= טער אין דער תורה.

אֵין מַזָּל לְיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אידען האָבען קיין גליק ניט (אורשפּרינגליך מיינט עס: מע קען דעם שיקזאַל פון דעם אידישען פאָלק ניט פאָר= אויסזעהן פון די שטערען=צייכענס).

אֵין מְסִיחִין בִּסְעוּדָה, (תלמודיש). מע טאָר ניט רעדען ביי'ם עסען.

אֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). מע דאַרף ניט צוזאַמענמישען איין פרעהליכקייט (פייערטאָג) מיט דער צווייטער.

אֵין עוֹנְשִׁין אֶלָּא אִם כֵּן מַזְהִירִים, (תלמודיש). מע באַשטראָפט ניט סיידען מע האָט פאָראויס געוואָרענט.

אֵין עֲנִיּוּת בִּמְקוֹם עֲשִׁירוּת, (תלמודיש). עס איז ניטאָ קיין אָרעמקייט אין דעם אָרט פון רייכטהום, ד. ה. אין א רייכען פּלאַטץ שטעלט מען זיך ניט אָפּ אויף קליינ'ע אומקאָסטען.

אֵין קָטֵגוֹר נַעֲשֶׂה סָנֵגוֹר, (תלמודיש). דער באַשולדיגער קען ניט ווערען א פאַרטהיידיגער.

אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְהוָה לָרְשָׁעִים, (ביבליש). עס איז ניטאָ קיין פרידען, זאָגט גאָט, פאַר די פאַרברעכער.

אֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לִרְאִיָּה, (תלמודיש). הערען איז ניט גלייך צו זעהן.

אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, (ביבליש). יעדער טהוט וואָס איז גוט ביי איהם אין די אויגען.

אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְאִישׁ תַּחַת תְּאֵנָתוֹ, (ביבליש). יעדער אונטער זיין וויינ= שטאָק און יעדער אונטער זיין פייגענבוים.

אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה, (ביבליש). צו דער ערבשאַפט און צו דער רוה. "קומען אל המנוחה ואל הנחלה".

אַל תַּאֲמִין בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ, (תלמודיש). זאָלסט ניט גלויבען אין זיך ביז דעם טאָג פון דיין טויט.

אַל תַּגִּידוּ בְגַת, (ביבליש). איהר זאָלט עס ניט דערצעהלען אין גת (אַ געָ= וויכע שטאָדט), דערצעהלט ניט די שאַנד אין דער פרעמד.

אַל תְּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ, (תלמודיש). זאָלסט ניט אור= טהיילען דיין פריינד ביז דו וועסט גיט זיין אין דיזעלביגע אומשטאַנדען ווי ער איז.

אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֶדְיוֹט קַלָּה בְעֵינֶיךָ, (תלמודיש). די ברכה פון אַ פּראָסטען מענשען זאָל ניט זיין גרינג אין דיינע אויגען.

אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה, (ביבליש). זיי ניט צופיעל קיין צדיק.

אַל תִּסְתַּכֵּל בַּקַּנְקַן אֶלָּא בְּמַה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, (תלמודיש). דו זאָלסט ניט קוקען אויף דעם קרוג נאָר אויף וואָס אין איהם.

אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ, (ביבליש). זאָלסט ניט ענטפערן דעם נאַררען לויט זיין נאַררישקייט.

אַל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּבּוּר, (תלמודיש). זאָלסט זיך ניט אָפּשיידען פון דעם כלל.

אַל תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה, (ביבליש). זאָלסט מיך ניט פאַרלאָזען אויף דער עלטער.

אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם, (ביבליש). איהר זאָלט זיך ניט פאַראומרייניגען.

אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, (ביבליש). אָט איז דיין גאָט, ישראל! (די ווערטער וועלכע אהרן האָט געזאָגט צו די אידען ווען פון דעם גאָלד וואָס ער האָט צושמאָלצען איז אַרויסגעקומען דאָס גאָלדענע קאַלב).

אֵלּוּ וָאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, (תלמודיש). אי די אי יענע זיינען די ווער= טער פון דעם לעבענדיגען גאָט, אי דאָס אי יענעס איז ריכטיג.

אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי, (תלמודיש). אויב איך אליין (ארבייט) ניט פאר זיך ווער (וועט ארבייטען) פאר מיך?

אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה, (תלמודיש). ווען עס איז ניטא קיין מעהל (לע= בענסמיטעל) איז ניטא (קען מען ניט לערנען) קיין תורה.

אִם בָּאֲרָזִים נָפְלָה שַׁלְהֶבֶת מַה יַּעֲשׂוּ אֵזוֹבֵי הַקִּיר, (תלמודיש). אויב אויף די צעדערען איז געפאלען א פייער וואס זאל שוין טהאָן דער מאָך פון דער וואנד?

אִם יוֹם תַּעַזְבֶהָ יוֹמַיִם תַּעַזְבֶךָּ, (תלמודיש). ווען דו וועסט זי (די תורה) פארלאָזען אויף איין טאָג וועט זי דיך פארלאָזען אויף צוויי טעג.

אִם כֵּן אֵין לְדָבָר סוֹף, (תלמודיש). אויב אזוי וועט דאָך די זאך קיין ענד ניט נעהמען.

אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי, (ביבליש). אויב אזוי צו וואס האָב איך (עס באַ= באדארפט)? זעה אִם־כֵּן.

אִם לֹא יוֹעִיל לֹא יַזִּיק, (נאָכתלמודיש). אויב עס וועט ניט העלפען (יע= דענפאלס) שאדען וועט עס ניט.

אִם לֹא עַכְשָׁיו אֵימָתַי, (תלמודיש). אויב ניט איצט ווען דען?

אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה, (תלמודיש). זאָג ווייניג און טהו פיעל.

אָמְנָם חָטָאתִי, (ליטורגיש). יא טאקי איך האָב געזינדיגט.

אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי, (ביבליש). איך בין דער מאַן וואס האָט דורכגעמאַכט דאָס עלענד.

אַקַמְצָא וּבַר קַמְצָא חָרַב יְרוּשָׁלַיִם, (תלמודיש). איבער קמצא און בר־קמצא (צוויי געוויסע פערזאָנען וועלכע האָבען זיך צוקריגט) איז צושטערט געוואָרען ירושלים.

אֲרִי שֶׁבַּחֲבוּרָה, (תלמודיש). דער לייב פון דער געזעלשאפט, דער העכ= סטער פון אלעמען.

אַשְׁקָא דְרִיסְפַּק חָרֵב בֵּיתָר, (תלמודיש). איבער א דייקסעל פון א וואָגען איז צושטערט געוואָרען די שטאָדט ביתר.

אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יוֹכִיחַ, (ביבליש). וועמען ער ליעבט דעם שטראָפט ער.

אַתַּרְנְגוֹל וְאַתַּרְנְגוֹלְתָּא חָרֵב טוּר מַלְכָּא, (תלמודיש). איבער א האָהן און א הוהן איז צושטערט געוואָרען די שטאָדט טור־מלכא.

ב.

בָּאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ, (ביבליש). דאָס וואַסער האָט שוין דערגרייכט ביז'ן לעבען (ביז'ן האַלז).

בְּדִידִי הֲוָא עוּבְדָא, (תלמודיש). מיט מיר (אַליין) האָט די זאַך פּאַסירט.

בִּדְלֵיכָּא כּוּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגֵי, (תלמודיש). ווען עס איז ניטאָ קריגט קיינער נישט.

בּוֹר כָּרָה וַיַּחְפְּרֵהוּ, (ביבליש). די גרוב וואָס ער אַליין האָט געגראָבען און אויסגעהאָקט (אין איהר וועט ער אַליין אַריינפאַלען).

בְּחִיל וּבִרְעָדָה, (ביבליש). מיט טרייסלען און מיט ציטערנים, מיט גרויסער פאַרעהרונג.

בָּטֵל וּמְבוּטָל כְּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר, (תלמודיש). אויסקאַסירט און ווערטהלאָז ווי אַ צובראָכען שערבעל.

בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח, (ביבליש). עס זאָל פאַרניכטעט ווערען דער טויט אויף אויביג (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע רעדט פון טויט).

בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים, (תלמודיש). ווען זיינען די רייד געזאָגט געוואָרען, ווען איז דאָס אַלץ גערעדט.

בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָדוֹל, (ביבליש). מיט וואָס איז דיין קראַפט גרויס?

בֶּן נֹחַ נֶהֱרָג עַל פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, (תלמודיש). אַ זוהן (אַ ן אָפּשטאַם) פון נח וועט זיך לאָזען טויטען איבער אַ פּרוטה. זעה בֶּן־נֹחַ.

בֶּן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה לַחוּפָּה, (תלמודיש). אַ זוהן פון אַכצעהן (יאָהרען דאַרף געפיהרט ווערען) צו דער חופּה, ד. ה. צו אַכצעהן יאָהר מוז מען היי־ראַטהען.

בִּנְפוֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמָח, (ביבליש). ווען דיין פיינד פאַלט זאָלסטו זיך ניט פרעהען.

בְּעִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא חוּצְפָּא יִסְגֵא, (תלמודיש). אין די טריט (פאַר'ן קומען) פון משיח וועט זיך די פרעכהייט פאַרמעהרען.

בָּקִי בְּכָל חַדְרֵי הַתּוֹרָה, (תלמודיש). באַהאַוועגט אין אַלע קאַמערען (אַב־טהיילונגען) פון דער תורה.

בְּרֹב דְבָרִים לֹא יֶחְדַל פֶּשַׁע, (ביבליש). פון פיעל רעד קען די זינד ניט אויסגעמיידט ווערען.

בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ, (ביבליש). דורך פיעל פאָלק ווערט דער קעניג געעהרט.

בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ, (ביבליש). געבענשט זאָלסטו זיין אין דיין קומען.

בָּרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ, (ביבליש). געבענשט זאָלסטו זיין אין דיין אוועקגעהן.

בָּרוּךְ יְהֹוָה יוֹם יוֹם, (ביבליש). געבענשט זאָל זיין גאָט פאַר יעדען טאָג.

בָּרוּךְ מְשַׁנֶּה הַבְּרִיּוֹת, (ליטורגיש). געלויבט זאָל זיין דער וואָס מאַכט די באַשעפעניסען פערשיעדען (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען מע זעהט אַ ניט־געוועהנליכע בעשעפענים).

בָּרוּךְ מַתִּיר אֲסוּרִים, (ליטורגיש). געלויבט איז דער וואָס באַפרייט די געפאַנגענע (ווערטער וועלכע מע זאָגט ווען אימיצער ווערט באַפרייט פון געפענקעניס).

בָּרִי וְשֶׁמָּא בָּרִי עָדִיף, (תלמודיש). געוויס און אַ מאָמער — איז געוויס בילכער.

בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי, (תלמודיש). צוליעב דעם וואָס איך בין אַ מאַנספערשוין, דאַרף איך פערלירען (האָבען ווענינער רעכט)?

בְּשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ, (ביבליש). ביי דיין לעגען זיך און ביי דיין אויפשטעהן.

בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, (תלמודיש). אין אַ צייט וואָס איז ניט טאָג און ניט נאַכט.

בָּתַר עַנְיָא אָזְלָא עֲנִיּוּתָא, (תלמודיש). נאָך דעם אָרעמאַן געהט די אָרעמקייט.

ג.

גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ, (תלמודיש). איבער דעם הויכען נאָך אַ העכערער.

גָּדוֹל הַמְעַשֶּׂה יוֹתֵר מִן הָעוֹשֶׂה, (תלמודיש). גרעסער איז דער וואָס מאַכט אַנדערע צו טהאָן (גוטעס) ווי דער וואָס טהוט אַליין.

גְּדָיִים נַעֲשׂוּ תְּיָשִׁים, (תלמודיש). די ציקעלעך זיינען געוואָרען בעק.

גַּם אֲנִי בַּחֲלוֹמִי, (ביבליש: אַף אֲנִי בַּחֲלוֹמִי). איך קום אויך מיט מיין טרוים.

גַּם בְּמַעֲלָלָיו יִתְנַכֶּר נָעַר, (ביבליש). אַ קינד קען שוין דערקענט ווערען נאָך זיינע טהאַטען.

ד.

דָּבָר הַמִּתְקַבֵּל עַל הַלֵּב, (תלמודיש). אַ זאַך וואָס לעגט זיך אויפ'ן הער־צען (ווינען).

דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, (תלמודיש). די תורה האָט אָפט גערעדט אין דעם סטיל פון מענשען.

דִּבְרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים, (תלמודיש). די ווערטער פון די קלוגע קלינגען געלאַסען.

דְּבָרִים בְּגוֹ, (תלמודיש). עס זיינען דערינען דאָ (געוויסע) זאַכען, עס זיינען פאַראַן אורזאַכען. "עס זיינען דאָ דברים בגו".

דְּבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַלֵּב נִכְנָסִים אֶל הַלֵּב, (תלמודיש). ווערטער וועלכע געהען פון הערצען אַרויס געהען אין הערצען אַריין.

דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, (תלמודיש). "זאַכען וועלכע שטעהען אויף דעם שפּיץ פון דער וועלט", וויכטיגע זאַכען.

דַּי לַחֲכִּימָא בִּרְמִיזָא, (תלמודיש). דעם קלוגען איז גענוג מיט אַ וואונק.

דַּיָּה לְצָרָה בְּשַׁעְתָּהּ, (תלמודיש). עס איז גענוג [דאָס אונגליק אין דער צייט ווען עס קומט (און מע דאַרף זיך פאָראויס וועגען דעם ניט בע־טריבען).

דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִינָא, (תלמודיש). דאָס געזעץ פון דער רעגיערונג איז אַ געזעץ (וועלכען מע דאַרף פאָלגען).

דִּירָה נָאָה אִשָּׁה נָאָה וְכֵלִים נָאִים מַרְחִיבִים דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם, (תלמודיש). אַ שענע וואָהנונג, אַ שענע פרוי און שענע מעבעל, מאַכען ברייט (אויפגערוימט) דאָס געמיטה פון אַ מענשען.

דַּע מֵאַיִן בָּאתָ, (תלמודיש). וויים פון וואַנען דו ביסט געקומען.

דַּע מַה שֶּׁתָּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס, (תלמודיש). ווייס וואָס דו זאָלסט ענטפערען דעם ניט־גלויבענדען.

דַּעֲלָךְ סָנֵי לְחַבְרָךְ לֹא תַעֲבִיד, (תלמודיש). וואָס דו האָסט (אליין) פיינד זאָלסטו ניט טהאָן צו דיין מיט־מענשען.

דֶּרֶךְ אֶרֶץ קָדְמָה לַתּוֹרָה, (תלמודיש). וועלטליכע פפליכטע זיינען בילכער ווי לערנען תורה.

ה.

הָא בְּהָא תַּלְיָא, (תלמודיש). דאָס הייננט אָפּ אָן יענעם, איינס הייננט אָפּ פון אַנדערען.

הָאוֹכֵל בְּשׁוּק דּוֹמֶה לְכֶּלֶב, (תלמודיש). דער וואָס עסט אין גאַס איז גלייך צו אַ הונד.

הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְאוּלָה לְעוֹלָם, (תלמודיש). דער וואָס דערצעהלט איבער אַ זאַך אין דעם נאָמען פון דעם וואָס האָט עס צוערשט דערצעהלט ברייננט די גאולה אויף דער וועלט.

הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצוֹף, (ביבליש). צי צוליעב איין מענ־שען וואָס זינדיגט וועסטו צארענען אויף דער גאַנצער געמיינדע?

הַב הַב, (ביבליש). גיעב, גיעב! (אַ'ן אויסדרוק פון געלד גיעריגקייט).

הַבָּא לְהָרְגְךָ הַשְׁכֵּם וְהָרְגוֹ, (תלמודיש). דעם וואָס קומט דיך טייטען האָפּ זיך פאָראויס און טייט איהם.

הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ, (ביבליש). קומט לאָמיר זיך קלינען איבער איהם (דעם אידישען פאָלק. ווערטער וועלכע דער קעניג פון עגיפטען האָט גע־זאָגט צו זיינע ראַטהגעבער).

הֲבֵל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל, (ביבליש). נאַרישקייט פון נאַרישקייטען, אַלץ איז נאַרישקייט.

הֶבֶל מַפִּיק הֶבֶל, (תלמודיש). היץ טרייבט ארויס היץ.

הַגָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ, (תלמודיש). דער וואָס איז גרעסער פון זיינע מיט־מענשען, איז זיין ליידענשאַפט נאָך גרעסער פון איהם.

הַגּוֹנֵב מִן הַגַּנָּב פָּטוּר, דער וואָס גנב'עט פון אַ גנב ווערט פריי געשפראָ־כען.

הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים, (ביבליש). איז קעניג שאול אויך צווישען די פראָ־פעטען?

הֶדְיוֹט קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ, (תלמודיש). דער פראָסטאַק שפרינגט (אומער) ארויס דער ערשטער.

הֱוֵי דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת, (תלמודיש). זאָלסט אורטהיילען יעדען מענשען צום גוטען.

הֱוֵי רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים וְאַל תְּהִי זָנָב לָאֲרָיוֹת, (תלמודיש). זיי (בעסער) דער קאָפּ פון די פיקס און זאָלסט ניט זיין דער ווידעל פון די לייבען.

הִזָּהֲרוּ בִּבְנֵי עֲנִיִּים שֶׁמֵּהֶם תֵּצֵא תוֹרָה, (תלמודיש). גיט אכטונג אויף די קינדער פון די אָרעמע דען פון זיי קומט אַרויס די געלעהרזאַמקייט.

הַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצוֹרוּ, (ביבליש). די וואָס זעען מיט טהרערען וועלען שניידען מיט געזאַנג.

הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, (ביבליש). דער קלוגער האָט זיינע אויגען אין זיין קאָפּ.

הֲיַהֲפוֹךְ כּוּשִׁי עוֹרוֹ, (ביבליש). קען דען דער (שווארצער) אַבּיסיניער ענדע= רען (די פארב פון) זיין הויט?

הַיּוֹם כַּאן וּמָחָר בְּקֶבֶר, (תלמודיש). היינט דאָ און מאָרגען אין גרוב.

הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרוּבָּה, (תלמודיש). דער טאָג איז קורץ און די אַר= בייט איז גרויס.

הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה, (תלמודיש). אַלץ לויט דעם איינפיהר (מאָדע) פון דעם לאַנד.

הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּשׁ וְהַמִּתְבַּיֵּשׁ, (תלמודיש). אַלץ ווענדט זיך אָן ווער דער באַליידיגער איז און ווער דער באַליידיגטער.

הַכֹּל תָּלוּי בְּמַזָּל, (נאָכתלמודיש). אַלץ הענגט אָפּ אָן שיקזאַל.

הַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל, (ביבליש). געלט (פאַר) ענטפערט אַלצדינג.

הַכֶּר נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִיא אִם לֹא, (ביבליש), דערקען אויב דאָס איז דאָס העמדעל פון דיין זוהן אָדער ניט (די ווערטער וואָס די זיהן פון יעקב'ן האָבען געזאָגט צו איהם ווען זיי האָבען איהם געבראַכט יוסף'ס העמ= דעל איינגעשמירט אין בלוט).

הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ, (ביבליש). געהערסטו צו אונז אָדער צו אונזערע פיינד?

הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, (תלמודיש). דער וועלכער וויל אַרויסקריגען (געווינען געריכטליך) פון אַ צווייטען מוז ברענגען דעם באַווייז.

הַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, (תלמודיש). דער וואָס פאַרשעמט אַ צווייטען אין דער עפענטליכקייט וועט ניט האָבען יענע וועלט.

הֲמִן הַגֹּרֶן אוֹ מִן הַיָּקֶב, (ביבליש). צי פון דעם שייער אָדער פון דעם וויין=קעלטער?, ד. ה. פון וואַנען זאָל איך עס געהמען?

הֲמִן הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא מָיִם, (ביבליש). צי פון דעם שטיין קענען מיר אַרויסקריגען וואַסער?

הַמָּקוֹם יְמַלֵּא חֶסְרוֹנְךָ, (תלמודיש). גאָט זאָל אויספילען דיין שאָדע (ווערטער וועלכע מע זאָגט צו דעם וואָס זיצט אין טרויער נאָך א טויטען).

הַמַּתְחִיל בְּמִצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמוֹר, (תלמודיש). דער וואָס האָט אָנגעהויבען די גוטע טהאַט — צו איהם זאָגט מען: ענדיג (זי).

הַמִּתְפַּלֵּל עַל חֲבֵרוֹ הוּא נַעֲנֶה תְּחִלָּה, (תלמודיש). דער וואָס בעט פאַר'ן צווייטען ווערט זיין אייגענעם געבעט גענענטפערט צוערשט.

הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ, (ביבליש). די וועלכע זיינען געווען ליעב און צערטליך אין זייער לעבען און האָבען זיך אויך אין זייער טויט ניט צושיידט.

הַפִּנְקָס פָּתוּחַ וְהַיָּד כּוֹתֶבֶת, (תלמודיש). דאָס בוך איז אָפען און די האַנד שרייבט.

הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם, הש. (תלמודיש). "די זייט וועלכע איז ביי זיי ביידען גלייך", דער פונקט פון עהנליכקייט.

הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו, (ביבליש). די שטים איז די שטים פון יעקב אָבער די הענד זיינען די הענד פון עשו.

הַשֵּׁם יַצְלִיחַ דַּרְכְּךָ (דַּרְכְּכֶם), גאָט זאָל באַגליקען דיין (אייער) וועג.

ו.

וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ, (ביבליש). און דו זאָלסט ליעב האָבען דיין מיט־מענשען ווי זיך אַליין.

וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ, (ביבליש). און דו זאָלסט אויסראָמען דאָס שלעכטע פון צווישען דיר.

וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ, (ביבליש). און א וואָלף וועט וואוהנען (צוזאַמען) מיט א שעפס.

וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה, (ביבליש). און דו זאָלסט טראַכטען פון איהם (גאָט'ס וואָרט) בייטאָג און ביינאַכט.

וְהֶחֱזִיקוּ שֶׁבַע נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד, (ביבליש). און עס וועלען זיך אָנהאַפּען זיבען פרויען אָן איין מאַן.

וְהַמֵּבִין יָבִין, און דער קלוגער וועט פאַרשטעהן.

וְהָעִיר שׁוּשַׁן נְבוֹכָה, (ביבליש). און די שטאָדט שושן איז געוואָרען צו־טומעלט.

וְהָעִיר שׁוּשַׁן צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה, (ביבליש). און די שטאָדט שושן איז גע־
וואָרען לוסטיג און פרעהליך.

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, (ביבליש). און עס איז געשעהן אין מיטען נאכט.

ויְהִי כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ בַּיַּיִן, (ביבליש). און ווען דאָס הערץ פון דעם קעניג
איז געוועזען פרעהליך פון וויין.

וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ, (ביבליש). און וויין מאכט פרעהליך דאָס הערץ פון
דעם מענשען.

וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ, (ביבליש). און דאָס אַלטע זאָלט איהר אָפּשאַפען
ווען עס קומט דאָס נייע.

וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב, אָבער מע קען עס פאַרענטפערן.

ז.

זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי, (ביבליש). דאָס איז מיין טרייסט אין מיין נויטה.

זֶה בְּכֹה וְזֶה בְּכֹה, (ביבליש). דער אַזוי און דער אַזוי. דער אַהין און דער
אַהער.

זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסֵר, (תלמודיש). אי דער האָט נוצען אי דער אַנדערער
פאַרלירט גאָרנישט.

זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה, (ביבליש). מיר געדענקען די פיש (וועלכע מיר פלעגען
עסען אין עגיפטען. ווערטער וואָס די אידען האָבען געזאָגט צו משה'ן
אין דער מדבר).

זָקֵן זֶה שֶׁקָּנָה חָכְמָה, (תלמודיש). אַ'ן אַלטער הייסט דער וואָס איז אַלט
אין קלוגהייט.

זָקֵן שֶׁשָּׁכַח תַּלְמוּדוֹ, (תלמודיש). אַ'ן אַלטער מאַן וועלכער האָט פאַרגעסען
וואָס ער האָט (אַמאָל) געלערנט.

זִקְנֵי עַם הָאָרֶץ כָּל מַה שֶּׁמַּזְקִינִים מִטַּפְּשׁוּת נִיתּוֹסֶפֶת עֲלֵיהֶם, (תלמודיש).
אַלטע פראָסטאַקעס וואָס זיי ווערען עלטער אַלץ מעהר וואַקסט זייער
נאַרישקייט.

זִקְנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים כָּל מַה שֶּׁמַּזְקִינִים דַּעְתָּם נִיתּוֹסֶפֶת עֲלֵיהֶם, (תלמו־
דיש). אַלטע געלעהרטע וואָס זיי ווערען עלטער אַלץ מעהר וואַקסט
זייער פאַרשטאַנד.

ח.

חֲבַל עַל דְאָבְדִין וְלָא מִשְׁתַּכְּחִין, (תלמודיש). אַ שאָד אויף די וועלכע

ווערען פארלאָרען און קענען מעהר ניט געפונען ווערען.

חַבְרָךְ חַבְרָא אִית לֵיהּ, (תלמודיש). דיין באקאנטער האָט (ווידער) א באַ-קאַנטען:

חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם, (ביבליש). באנייא אונזערע טעג ווי אין אמאָליגע צייטען.

חוֹנֵף לְרָשָׁע נוֹפֵל בְּיָדוֹ, (תלמודיש: הַמַּחֲנִיף לְרָשָׁע סוֹף נוֹפֵל בְּיָדוֹ). דער וואָס שמייכעלט זיך צו דעם פארברעכער וועט אריינפאלען ביי איהם אין די הענד.

חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזֵּק, שטארק זיך, שטארק זיך און לאָמיר זיך שטארקען (ווער-טער וועלכע מע רופט אויס ווען מע ענדיגט די תורה אָדער וואָס מע שטעלט צום ענד פון א הייליגען בוך).

חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ בְּדִבְרֵיכֶם, (תלמודיש). היט זיך, געלעהרטע, מיט אייערע רייד.

חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו, (ביבליש). די קלוגהייט פון א מענשען פארשיינט זיין געזיכט.

חֲמוֹר נוֹשֵׂא סְפָרִים, (נאָכתלמודיש). א'ן עזעל באלאָדען מיט ביכער.

חֶצְיִ שֶׁלִּי וְחֶצְיִ שֶׁלָּךְ, (תלמודיש). האלב מיינס און האלב דיינס.

חָתָן דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ, (תלמודיש). א חתן איז גלייך צו א קעניג.

ט.

טוֹב שֶׁבָּרוֹפְאִים לְגֵיהִנּוֹם, (תלמודיש). דער בעסטער פון דאָקטוירים (וועט געהן) אין גיהנום.

טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, (תלמודיש). געלעהרזאמקייט איז גוט צוזאמען מיט וועלטליכקייט (מענשליכקייט).

טוֹבִיָּה חָטָא וְזִיגוּד מִנְגִּיד, (תלמודיש). טוביה זינדיגט און זיגוד'ן שלאָגט מען.

טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד, (ביבליש). צוויי זיינען בעסער פון איינעם.

טוּרָא בְּטוּרָא לֹא פָּגַע אִינַשׁ בְּאִינַשׁ פָּגַע, (נאָכתלמודיש). א בארג מיט א בארג באגעגענט זיך ניט אָבער א מענש מיט א מענשען באגעגענט זיך יא.

טָעוּת לְעוֹלָם חוֹזֵר, א'ן אירטהום (אין א קויף) קען אימער פארריכט ווע-רען, עס איז קיינמאָל ניט צו שפעט גוט צו מאכען א'ן אירטהום (אין קויפען אָדער פארקויפען).

י.

יָאָה עֲנִיּוּתָא לְיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אָרעמקייט פאסט זיך (איז א צירונג) פאר אידען.

יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ, (ביבליש). ווען דו וועסט עסען די פראַצע פון דיינע הענד וואוהל און גוט איז דיר.

יָגַעְתִּי וְלֹא מָצָאתִי אַל תַּאֲמִין, (תלמודיש). איך האָב זיך געמיהט און ניט געפונען — (אזא זאך) זאָלסטו ניט גלויבען.

יָדוֹ בַּכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ, (ביבליש). זיין האַנד איז אויף איטליכען און איטליכען'ס האַנד איז אויף איהם, ער שלאָגט זיך מיט יעדען אַרום.

יְהֹוָה נָתַן וַיהֹוָה לָקָח, (ביבליש). גאָט האָט געגעבען און גאָט האָט (צוריק) גענומען.

יְהִי אוֹר, (ביבליש). עס זאָל ווערען ליכט.

יְהַלֶּלְךָ זָר וְלֹא פִיךָ, (ביבליש). ריהמען זאָל דיך א פרעמדער און ניט דיין (אייגען) מויל.

יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ בְּהֶמְתּוֹ, (ביבליש). דער גאָטספאָרכטיגער פאַרשטעהט דאָס באַדערפעניש פון זיין פיה.

יוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב, (ביבליש). דער וואָס פאַרמעהרט קענטעניס פאַרמעהרט וועהטאָג.

יְחִי הַמֶּלֶךְ, (ביבליש). עס לעבע דער קעניג.

יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּנוּ, (ביבליש). זאָל אונז אונזער רבי לערנען.

יְקַלְלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תְבָרֵךְ, (ביבליש). זאָלען זיי פלוכען און דו (גאָט) זאָלסט בענשען.

יֵשׁ בִּכְלַל מָאתַיִם מָנֶה, (תלמודיש). אין צוויי הונדערט געפינט זיך הונדערט (געווים).

יֵשׁ קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשָׁעָה אַחַת, (תלמודיש). עס איז דאָ אזעלכער וואָס קויפט זיך יענע וועלט אין איין שטונדע.

יְשׁוּעַת יְהֹוָה כְּהֶרֶף עַיִן, (ליטורגיש). די הילף פון גאָט קומט אין איין אויגענבליק.

כ.

כְּאִלּוּ כְּפָאוֹ שֵׁד, (תלמודיש). אזוי ווי א טייוועל וואָלט איהם געצוואונגען, קעגען זיין ווילען.

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, (ביבליש). זאָלסט עהרען דיין פאָטער און דיין מוטער.

כַּבְּדֵהוּ וְחַשְׁדֵהוּ, (תלמודיש). זאָלסט איהם (דעם גאַסט) אָפּגעבען עהרע און פאַרדעכטיגען (צו דערזעלבער צייט).

כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, (ביבליש). ווי אַ האָאר (=פאָדעם).

כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה, (ביבליש). דען פון ציון קומט ארויס די לעהרע.

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, (ליטורגיש). דער וואס איז הונגעריג זאָל קומען און עסען.

כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו שֶׁקֶר, אלצדינג וואס געהט ארויס פון זיין מויל איז ליגען.

כָּל הַכּוֹעֵס כְּאִלּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, (תלמודיש). דער וואס קומט אריין אין צאָרן איז אזוי ווי ער וואָלט געדיענט צו אַ געץ.

כָּל הַמַּרְבֶּה הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, (ליטורגיש). וואס מעהר אלץ בעסער.

כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה, (תלמודיש). דער וואס קומט פריהער דער געווינט.

כָּל הָרוֹדֵף אַחַר הַכָּבוֹד הַכָּבוֹד בּוֹרֵחַ מִמֶּנּוּ, (נאָכתלמודיש). דער וואס יאָגט זיך נאָך עהרע אנטלויפט די עהרע פון איהם.

כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּה עַל רֶגֶל אַחַת, (תלמודיש). די גאַנצע תורה אויף איין פוס.

כָּל הַתְחָלוֹת קָשׁוֹת, (תלמודיש). אלע אָנהויבען קומען אָן שווער.

כָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זֶה בָּזֶה, (תלמודיש). אלע אידען זיינען פאראנטוואָרט=ליך איינער פאר דעם צווייטען.

כָּל יָתֵר כְּנָטוּל דָּמֵי, (תלמודיש). אלץ וואס איז צו פיעל איז אזוי ווי עס וואָלט פעהלען.

כָּלוּ כָּל הַקִּיצִּין, (תלמודיש). עס זיינען שוין אריבער אלע טעג אויף וועלכע די אידישע אויסלייזונג איז צוגעזאָגט געוואָרען, פון אלע האָפנונגען איז נישט געוואָרען.

כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, (תלמודיש). די רעגעל פון דער זאך איז, די הויפט זאך איז.

כֻּלָּנוּ חֲכָמִים כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים, (ליטורגיש). מיר זיינען אלע קלוג מיר זיינען אלע פערנינפטיג.

כְּמוֹתוֹ יִרְבּוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (תלמודיש). אזוי ווי ער זאָלען זיין פיעל ביי אי=דען.

כִּסְעוּדַת שְׁלֹמֹה בִּשְׁעָתָהּ, (תלמודיש). ווי די מאָהלצייט פון שלמה אין איהר צייט, גרויסארטיג.

כֶּסֶף (וְזָהָב) מְטַהֵר מַמְזֵרִים, (תלמודיש). זילבער (און גאָלד) רייניגט זאָ=גאר (די אָפשטאמונג פון) ממזרים.

כְּצֹאן לַטֶּבַח יוּבָל, (ביבליש). ווי שאָף ווערט געפיהרט צו דער שלאַכטונג.

כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, (תלמודיש). ווי אַ'ן אַבזויאַנע קעגען אַ מענשען.

כִּקְלִיפַּת הַשּׁוּם, (תלמודיש). ווי די שאָלעכץ פון אַ קנאָבעל.

כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, (ביבליש). ווי אַ פאָטער דערבאַרעמט זיך איבער (זיי־נע) קינדער.

כִּשְׁגָגָה הַיּוֹצֵא מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט, (ביבליש). ווי אַ פאַרזעהן וואָס חאַפּט זיך אַרויס פון דעם הערשער.

ל.

לֹא דֻבִּים וְלֹא יַעַר, (תלמודיש). ניט קיין בערען און ניט קיין וואַלד.

לֹא הָא וְלֹא הָא, (תלמודיש). ניט דאָס און ניט יענעס.

לֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד, (תלמודיש). דער וואָס שעמט זיך וועט (קיינמאָל) ניט לערנען.

לֹא הָיוּ דְבָרִים מֵעוֹלָם, (תלמודיש). די זאַכען האָבען קיינמאָל ניט פּאַ־סירט, די גאַנצע געשיכטע איז אַ ליגען.

לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה, (תלמודיש). ניט דאָס לערנען איז די הויפּט זאַך נאָר דאָס טהאָן.

לֹא הֵן וְלֹא שְׂכָרָן, (תלמודיש). ניט (איך וויל) זיי און ניט זייער לויהן.

לֹא יְאֻמַּן כִּי יְסֻפָּר, (ביבליש: לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר). מע קען עס ניט גלויבען ווען עס ווערט דערצעהלט, עס איז אונגלויבליך.

לֹא יִזָּכֵר וְלֹא יִפָּקֵד, עס זאָל ניט דערמאָנט און ניט געדאַכט ווערען.

לֹא יַעֲלֶה וְלֹא יָבוֹא, ניט פאָרקומען און ניט פּאַסירען זאָל עס, ניט טרע־פען זאָל עס.

לֹא כָל אָדָם זוֹכֶה, (תלמודיש). ניט יעדער מענש איז ווערטה אָדער דער־דערלעבט (עס).

לֹא מִדּוּבְשֵׁךְ וְלֹא מֵעוּקְצֵךְ, (תלמודיש). ניט פון דיין האָניג און ניט פון דיין ביס.

לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר, (תלמודיש). דו ביסט ניט געצוואונגען די אַר־בייט צו ענדיגען.

לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתִּי, עס איז מיר (גאָר) אויפ'ן זינען ניט אַרויפגעקומען.

לֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד, (תלמודיש). דער וואָס איז אונוויסענד קען ניט זיין פרום.

לֹא פָּסִיק פּוּמֵיה מִגִּירְסָא, (תלמודיש). זיין מויל האָט ניט אויפגעהערט לערנען.

לֹא רָאִינוּ אֵינָהּ רְאָיָה, (תלמודיש). איך האָב ניט געזעהן — איז קיין באַווייז ניט.

לֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָהָם, (ביבליש). זאָלסט ניט זאָגען איך האָב רייך געמאַכט אברהמ'ן.

לֹא תַחְסוֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ, (ביבליש). זאָלסט ניט פאַרבינדען דעם אָקס (דאָס מויל) ווען ער דרעשט (אז ער זאָל ניט עסען פון דער תבואה).

לֵב יוֹדֵעַ מָרַת נַפְשׁוֹ, (ביבליש). דאָס הערץ ווייס זיינע אייגענע ליידען.

להד"ם, אב. לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם (ווז.).

לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ, (ביבליש). ברויט צום עסען און אַ קלייד אָנ־צוטהאָן.

לִיבָּא לְפוּמָא לָא גַלֵּי, (תלמודיש). דאָס הערץ אַנטפּלעקט עס (צומאָל) ניט צום מויל, עס איז אַ גרויסע געהיימנים.

לֵית דִּין וְלֵית דַּיָּין, (תלמודיש). עס איז ניטאָ קיין געריכט און קיין ריכטער.

לַכֹּל זְמָן, (ביבליש). אויף אַלץ איז דאָ אַ צייט.

לָמָה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, (ביבליש). וואָרום זאָלען זאָגען די פעלקער (די ניט־אידען)?

לְמַעַן דַּעַת, (ביבליש). דאַמיט מע זאָל וויסען.

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיֵדְעוּ וְיִירָאוּ, כדי זיי זאָלען הערען און וויסען און זיך שרעקען.

לִפְנֵי מְלָכִים יִתְיַצָּב, (ביבליש). ער קען זיך שטעלען פאַר קעניגען.

לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, (ביבליש). אַ בלינדען זאָלסטו ניט לעגען קיין שטרויכלונג (אין וועג).

לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן, (תלמודיש). איין אויסדרוק קלינגענדיג צום צוויי־טען, וואָרט־שפּיעל.

לָשׁוֹן סַגִּי נְהוֹר, (תלמודיש). אַ געוויסע אַרט פון באַצייכענען אַ מענשען אָדער אַ געגענשטאַנד גראַדע פאַרקעהרט ווי זיי זיינען אין דער ווירק־ליכקייט, אַזוי ווי מע רופט אַ בלינדען "סגי־נהור" (פיעל־זעהענדיג).

לִתְפִלָּה לְדוֹרָן וּלְמִלְחָמָה, (תלמודיש). (זיין באַרייט) מיט געבעט, מיט געשאַנקען און מיט קריעג, (זיין באַרייט) מיט אַלע מיטלען.

מ.

מַאי דְקָאַמְרֵי רַבָּנָן, (תלמודיש). וואָס די געלעהרטע זאָגען. "ער ווייסט ניט מאי דקאמרי רבנן".

מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי, (ביבליש). פון וואַנען וועט קומען מיין הילף?

מַאן דְיָהִיב חַיֵי יָהִיב מְזוֹנֵי, (תלמודיש). דער וואָס גיט לעבען גיט (אויך) שפייז.

מְגַלְגְלִין זְכוּת עַל יְדֵי זַכַּאי וְחוֹב עַל יְדֵי חַיָב, (תלמודיש). גאָט שיקט מען (פון הימעל) דורך דעם גוטען און שלעכטס דורך דעם שלעכטען.

מָה אָנוּ וּמֶה חַיֵינוּ, (ליטורגיש). וואָס זיינען מיר און וואָס איז אונזער לעבען?

מַה דְעַלָךְ סְנֵי לְחַבְרָךְ לֹא תַעֲבִיד, (תלמודיש). וואָס דו האָסט אליין פיינד זאָלסטו ניט טהאָן צו דיין חבר.

מַה טִיבוֹ שֶׁל עוּבָּר זֶה, (תלמודיש). וואָס פאר א קינד (אין מוטערלייב) איז עס?, וואָס פאר א פערזאָן איז עס?

מַה יוֹם מִיוֹמַיִם, (ביבליש). וואָס איז היינטיגער טאָג אַנדערש פון אַלע טעג?

מַה לְכֹהֵן בְּבֵית הַקְבָרוֹת, (תלמודיש). וואָס טהוט דער כהן אויפ'ן טויטען-פעלד? (לויט דעם אידישען דין טאָר א כהן ניט אַרויפטרעטען אויף א טויטען-פעלד), וואָס טהוט ער דאָ?

מַה לָנוּ וְלַצָרָה הַזֹאת, (תלמודיש). צו וואָס נאָך דאַרפען מיר דאָס דאָזיגע אָנשיקעניש?

מַה לַתֶּבֶן אֶת הַבָּר, (ביבליש). וואָס טהוט דער שטרוי אין דער תבואה?

מַה מַשְׂכֻּרְתִּי, (ביבליש). וואָס וועט זיין מיין באַלויהנונג?

מַה נֹאמַר וּמַה נְדַבֵּר, (ביבליש). וואָס זאָלען מיר זאָגען און וואָס זאָלען מיר רעדען?

מַה עִנְיָן שְׁמִיטָה אֵצֶל הַר סִינַי, (תלמודיש). וואָס טהוט דאָס געזעץ פון שמיטה נעבען דעם (אָרט וואו עס רעדט זיך פון דעם) בארג סיני?, וואָס האָט איינס מיט דעם אַנדערען צו טהאָן?

מַה פִּשְׁעִי וּמַה חַטָאתִי, (ביבליש). וואָס איז מיין פאַרברעכען און וואָס איז מיין זינד?

מַה פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ, (ביבליש). וואָרום האָסטו זיך אַזוי האַסטיג אַרויסגע=ריסען?, וואָס האָסטו זיך אַזוי געאײלט?

מַה שֶׁיַּעֲשֶׂה הַזְּמַן לֹא יַעֲשֶׂה הַשֵּׂכֶל, (נאָכתלמודיש). וואָס די צייט קען אויפטהאָן קען דער פאַרשטאַנד ניט אויפטהאָן.

מוּם שֶׁבְּךָ אַל תֹּאמַר לַחֲבֵרְךָ, (תלמודיש). דעם פעהלער וואָס דו האָסט (אַליין) זאָלסטו ניט פאָרוואַרפען אַ צווייטען.

מוּעָט מַחֲזִיק אֶת הַמְּרוּבֶּה, (תלמודיש). אַ ביסעל וואָס ענטהאַלט פיעל.

מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמוֹר, (ביבליש). וואָס עס געהט אַרויס פון דיינע ליפען זאָלסטו אָפּהיטען (צו ערפילען).

מוֹרֶה הֲלָכָה בִּפְנֵי רַבּוֹ, (תלמודיש). דער וואָס פסק'עט אַ דין אין דער געגענוואַרט פון זיין רבי'ן.

מָזוֹן סְעוּדָה אַחַת, (תלמודיש). שפּייז פאַר איין מאָהלצייט. "ער האָט ניט קיין מזון סעודה אחת".

מֵחַיִל אֶל חָיִל, (ביבליש). פון ערפאָלג צו ערפאָלג.

מִי בָאֵשׁ, (ליטורגיש). ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט וואַסער (ווערטער גענומען פון ונתנה־תוקף=געבעט).

מִי בַמַּיִם וּמִי בָאֵשׁ, (ליטורגיש). ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט וואַסער און ווער (עס זאָל געשטראָפט ווערען) מיט פייער (ווערטער גענומען פון דעם ונתנה־תוקף=געבעט).

מִי וָמִי הַהוֹלְכִים, (ביבליש). ווער זיינען די וואָס ווילען געהן?

מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה, (ביבליש). ווער קען זאָגען צו איהם — וואָס טהוסטו?

מִי לָנוּ גָּדוֹל, (תלמודיש). ווער (ביי אונז) איז נאָך גרעסער? וואָס דאַרף מען אַ גרעסערען?.

מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָנֶה רוֹצֶה מָאתַיִם, (תלמודיש). דער וואָס האָט הונדערט גיל=דען וויל (האָבען) צוויי הונדערט.

מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִגַּלוּיֵי, (תלמודיש). אַ זאַך וועלכע מוז (פריהער אָדער שפּעטער) אויפגעדעקט ווערען.

מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ, (ביבליש). גע'גנב'טע וואַסער איז זיס.

מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה, (ביבליש). אַ צויבערין זאָלסטו ניט לאָזען לעבען.

מַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים, (תלמודיש). דער וואָס פארשעמט זיין חבר פאר אלעמען אין די אויגען.

מַלְכוּתָא דְאַרְעָא כְּעֵין מַלְכוּתָא דִרְקִיעַ, (תלמודיש). די רעגירונג אויף דער ערד איז אזוי ווי די רעגירונג אויפ'ן הימעל.

מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה, פון איין ברעג צום צווייטען, פון איין עקסטרעם צום אנדערען.

מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, (תלמודיש). פון איין עק וועלט ביז צו דעם צווייטען.

מְסִיחַ לְפִי תוּמוֹ, (תלמודיש). איינער וועלכער דערצעהלט (א זאך) אין נאאיווער איינפאכקייט, אָהן געוויסע אבזיכטען.

מְסַיֵּעַ לִדְבַר עֲבֵירָה, (תלמודיש). איינער וועלכער העלפט (אימיצען) באַגעהן א זינד אָדער פארברעכען.

מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן, (ביבליש). א פעהלער וועלכען מען קען ניט פאַריכטען.

מֵעַז יָצָא מָתוֹק, (ביבליש). פון דעם שטארקען איז ארויס א זיסעס.

מֵעִנְיָנֵי דְיוֹמָא, (תלמודיש). פון זאכען וואָס האָבען צו טהאָן מיט דעם טאָג (אָדער וואָס פאסען זיך ביי דער געלעגענהייט). "ער רעדט מ ע נ י נ י ד י ו מ א".

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כַּךְ הָיָה, די געשיכטע וועלכע האָט פאסירט האָט אזוי פאַסירט.

מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים, (ביבליש). פון דעם מויל פון קליינע קינדער און זויגלינגע.

מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם, (תלמודיש). פון פריעדען וועגען.

מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, (ביבליש). פאר א גרייז זאָלסטו זיך אויפשטעלען.

מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב, (ביבליש). דער וואָס האָט געפונען א פרוי דער האָט געפונען א גליק.

מָצָא מִין אֶת מִינוֹ, (תלמודיש). איינער פון א געוויסען זאָרט געפינט דעם צווייטען פון דעם זעלבען זאָרט, יעדער געהט צו זיין גלייכען.

מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה, (תלמודיש). א גוטע טהאַט וועלכע קומט אָן דורך א שלעכטע טהאַט.

מִקְּצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ, פון איין עק וועלט ביז' צווייטען.

מָרָא דְעַלְמָא כּוּלָא, (ליטורגיש). הארר פון דער גאנצער וועלט, גאָט.

מַרְבֶּה בָּשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה, (תלמודיש). דער וואָס פאַרמעהרט פלייש (אויף זיך) מעהרט ווערעם (אין גרוב).

מַרְבֶּה דְבָרִים מַרְבֶּה שְׁטוּת, (נאָכתלמודיש). דער וואָס מעהרט רייד מעהרט נאַרישקייט.

מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה, (תלמודיש). דער וואָס מעהרט גיטער מעהרט זאָרג.

מַרְבִּיץ תּוֹרָה בָּרַבִּים, (תלמודיש). איינער וועלכער פאַרשפּרייט דאָס לער־נען פון דער תורה.

מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, (ביבליש). איינער וואָס באַצאָהלט מיט שלעכטס פאַר גוטס, אַ׳ן אונדאַנקבאַרער מענש.

מִשֶּׁנִּכְנַס אָב מְמַעֲטִין בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). ווען עס קומט דער מאָנאַט אָב פאַרמינדערט מען (האַלט מען זיך צוריק פון) פרעהליכקייט.

מִשֶּׁנִּכְנַס אֲדָר מַרְבִּים בְּשִׂמְחָה, (תלמודיש). ווען עס קומט דער מאָנאַט אדר פאַרמעהרט מען די פרעהליכקייט.

מָתַי אֶעֱשֶׂה לְבֵיתִי, (ביבליש). ווען וועל איך עפּעס טהאָן פאַר מיין איי־גענע פאַמיליע?

מָתַי יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה, (ביבליש). ווען וועט שוין זיין דער דאָזיגער ציי־כען? ווען וועט עס שוין פּאַסירען?

מַתִּישׁ כֹּחַ, (תלמודיש). אָפּשוואַכענדיג די קראַפט, ערשעפּפענד.

נ.

נָאֶה דוֹרֵשׁ וְאֵין נָאֶה מְקַיֵּם, (תלמודיש). ער פרעדיגט שען אָבער ער טהוט ניט שען.

נִבָּא וְלֹא יָדַע מַה נִּבָּא, (תלמודיש). ער האָט געזעהן אַ נבואה אָבער ער ווייס אַליין ניט וואָס ער האָט געזעהן.

נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים, (ביבליש). באַהאַלטען הינטער די געפּעק, עניוות׳דיג.

נִכְנַס יַיִן יָצָא סוֹד, (תלמודיש). ווען דער ווייז געהט אריין געהט דאָס גע־היימניס ארויס.

נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, (ביבליש). "מיר וועלען טהאָן און מיר וועלען געהאָרכען", די ווערטער וועלבע די אידען האָבען געזאָגט צו משה׳ן, ווען ער האָט זיי געגעבען די צעהן געבאָטען, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נֹפֶךְ מִשֶּׁלּוֹ, (תלמודיש). אַ ביסעלע פון זיין אייגענעם. "ער האָט צוגעלעגט אַ נפך משלו".

נַפְשִׁי קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ, (ביבליש). מיין זעעלע איז געקניפּט צו זיין זעעלע.

נָשִׁים דַעְתָּן קַלָּה, (תלמודיש). דער קאַראַקטער פון פרויען איז זעהר לייכטזיניג.

ס.

סַדְנָא דְאַרְעָא חַד הוּא, (תלמודיש). די גאַנצע שטרעקע פון דער ערד איז איין שטיק (געברויכט אין דעם זינן פון דעם ווערטעל: די גאַנצע וועלט איז איין שטאָדט).

סְיָג לַחָכְמָה שְׁתִיקָה, (תלמודיש). שווייגען איז אַ'ן אַרומצאַהמונג אַרום (אַ הילף צו) קלוגהייט. "סיג לחכמה שתיקה, אָבער שתיקה אליין איז ניט קיין חכמה" (שפוו.).

סָתַם מַקְשָׁן עַם הָאָרֶץ, (תלמודיש). דער וואָס האַלט אין איין פרעגען איז אַ'ן אונוויסענדער מענש.

ע.

עָבַר זְמַן בָּטֵל קָרְבָּנוֹ, (תלמודיש). ווען די צייט איז אַוועק דאַרף מען דעם אָפּפער (וועלכען מע דאַרף בריינגען אין דער דאָזיגע צייט) ניט מעהר בריינגען, די פּאַסיגע געלעגענהייט איז פאַרביי.

עֲבֵרָה גוֹרֶרֶת עֲבֵרָה, (תלמודיש). אַ זינד שלעפּט מיט (נאָך) אַ זינד.

עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב, (ביבליש). ביז ווי לאַנג נאָך פוילער וועסטו שלאָפען?

עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ, (תלמודיש). ביז דער פּראָפעט אליהו וועט ערשיינען.

עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג, (תלמודיש). די וועלט פיהרט זיך אויף איהר שטייגער.

עוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה, (תלמודיש). דער וואָס איז פאַרטהאָן מיט איין גוטער טהאַט איז פריי פון (דער פפליכט צו) טהאָן אַ'ן אַנדערע.

עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה זִמְרִי וּמְבַקְשִׁים שָׂכָר כְּפִינְחָס, (תלמודיש). זיי פיהרען זיך אויף ווי זמרי (אַ געוויסער זינדיגער מאַן דערמאָנט אין דער ביבעל) און בעטען דעם לויהן פון פינחס (וועלכער האָט דעם דאָזיגען זמרי באַשטראָפט פאַר זיין גאָטלאָזיגקייט).

עָזוֹב תַּעֲזוֹב, (ביבליש). זאָלסט אויסהעלפען (דיין מיט מענשען).

עַיִן תַּחַת עַיִן, (ביבליש). אַ'ן אויג פאַר אַ'ן אויג.

עַיִן לֹא רָאֲתָה, (ביבליש). אַ'ן אויג האָט דאָס (אַזוינס) ניט אָנגעזעהן.

עִיר וָאֵם בְּיִשְׂרָאֵל, (ביבליש). אַ שטאָדט און אַ צענטער ביי אידען, אַ גרויסע וויכטיגע שטאָדט. "ווילנא איז אַ'ן ע י ר ו א ם ב י ש ר א ל".

עַל הָרִאשׁוֹנִים אָנוּ מִצְטַעֲרִים, (תלמודיש). אויף די ערשטע פאַרדריסט אונז נאָך.

עַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה, (ביבליש). ליבע פאַרדעקט אויף אַלע פאַר= ברעכען.

עַל כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָבוֹא, (תלמודיש). אויף יעדעס אומגליק—ניט פאַסירען זאָל עס.

עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, (תלמודיש). אום צו קריגען אַ באַלויהנונג.

עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יָקוּם דָּבָר. (ביבליש). דורך צוויי עדות זאָל אַ זאַך באַשטעטיגט ווערען.

(עַל) רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ, (ביבליש). מיט זיין קאָפּ מיט זיינע פיס און זיינע אינגעווייד, אַלץ מיט אַנאַנדער, אין גאַנצען.

עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן, (תלמודיש). אויף דאָס ערשטע צו= ערשט און אויף דאָס לעצטע צולעצט, נאָך דער רייה, נאָך דער אָר= דענונג.

עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה, (תלמודיש). די אויבערשטע אונטען און די אונטערשטע אויבען.

עַם הַדּוֹמֶה לַחֲמוֹר, (תלמודיש). אַ פאָלק וואָס איז געגליכען צו אַ ן עזעל, אַ'ן אונוויסענדעס אָדער פאַרגרעבטעס פאָלק.

עִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל, (ביבליש). מיט דעם קרומען (שלעכטען) זאָלסטו זיין קרום.

עָנִי וְרוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, (ביבליש). אָרעם און רייטענדיג אויף אַ'ן עזעל (רעדענדיג פון משיח'ן).

עָנִי חָשׁוּב כְּמֵת, אַ'ן אָרעמאַן איז אַזוי ווי אַ טויטער.

עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב, (ביבליש). שטויב ביסטו און צו שטויב וועסט דו זיך אומקעהרען.

עָתִיד לִיתֵּן אֶת הַדִּין, (תלמודיש). אָנגעברייט אָפּצוגעבען אַ רעכענונג (פאַר גאָט).

פ.

פָּטוּר בְּלֹא כְלוּם אִי אֶפְשַׁר, זיך ארויסמאכען מיט גארנישט — דאס געהט ניט.

פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן, (ביבליש). די פלשתים (נאמען פון א געוויסען פיינדליכען פאלק) קומען אויף דיר, שמשון!.

פֶּן יִרְבֶּה, (ביבליש). טאמער וועט ער זיך פארמעהרען (ווערטער וואס פרעה האט געזאגט צו זיינע ראטהגעבער אויסדריקענדיג זיין מורא אז די אידען אין מצרים זאלען ניט ווערען צו גרויס אין צאהל).

פָּנָה הוֹדָהּ פָּנָה זִיוָהּ פָּנָה הֲדָרָהּ, (תלמודיש). עס איז אוועק איהר גלאנץ, אוועק איהר שיין און אוועק איהר פראכט.

פַּנּוּ מָקוֹם, (תלמודיש). מאכט א פלאטץ!.

פִּקּוּחַ נֶפֶשׁ דּוֹחֶה שַׁבָּת, (תלמודיש). ראטעווען א לעבען איז וויכטיגער ווי שבת.

פְּרוּטָה לִפְרוּטָה, (ליטורגיש). א פרוטה אויפצוצעהלען. ער האט ניט א פרוטה לפרוטה, ער האט ניט א'ן איינציגען גראשען.

פָּרוֹת הַבָּשָׁן, (ביבליש). די קיה פון בשן (א לאנד) (אזוי רופט דער פראפעט ישעיהו די פרויען פון יענער צייט).

פְּשׁוֹט נְבֵלְתָּא בְּשׁוּקָא וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת, (תלמודיש). שינד אפ א נבלה אין גאס אבער קום ניט אן צו לייטען.

פָּתַח בְּכַד וְסִיֵּם בְּחָבִית, (תלמודיש). ער האט אנגעהויבען מיט א קרוג און האט אויסגעלאזען מיט א פאס.

פֶּתִי יַאֲמִין לְכָל דָּבָר, (ביבליש). א נארר גלויבט יעדער זאך.

פְּרוּ וּרְבוּ, (ביבליש). פרוכטבארט זיך און מעהרט זיך (ווערטער וועלכע גאט האט געזאגט צו די טהירען נאכדעם ווי ער האט זיי באשאפען, ווי די ביבעל דערצעהלט).

צ.

צַד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם, זעה הַצַּד בַּשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם.

צַנָּא מָלֵא סִפְרָא, (תלמודיש). א קארב פול מיט ביכער, א גרויסער געלעהרטער.

ק.

קוֹל הָמוֹן כְּקוֹל שַׁדַּי, (נאָכתלמודיש). די שטים פון פאָלק איז ווי די שטים פון גאָט.

קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר, (תלמודיש). אַ שטים וועלכער רופט אין דער וויסטע.

קִנְאַת סוֹפְרִים תַּרְבֶּה חָכְמָה, (תלמודיש). די קנאה פון געלעהרטע (וועלכע ווילען איינער דעם אַנדערען אַריבעָרשטייגען) פאַרמעהרט געלעֶהרזאַמקייט.

קָרוֹב לְשָׂכָר וְרָחוֹק לְהֶפְסֵד, (תלמודיש). נאָהנט צו פאַרדינסט און ווייט פון פאַרלוסט.

קֵרֵחַ מִכָּאן וְקֵרֵחַ מִכָּאן, (תלמודיש). (קריגען) אויסגעריסען די האָאר אי פון דער זייט אי פון יענער זייט.

ר.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאִילָנוֹת, (תלמודיש). דאָס נייע יאָהר פון די בוימער, חמשה עשר בשבט (ט״ו).

רִבּוֹנָא דְעַלְמָא כּוּלָא, האַרר פון דער גאַנצער וועלט.

רַבִּי מְכַבֵּד עֲשִׁירִים, (תלמודיש). רבי (דער נאָמען פון דעם תנא רבי יהודה) פלעגט אָפּגעבען עהרע די רייכע.

רֶגַע כְּמֵימְרֵיהּ, (תלמודיש). אַזוי שנעל ווי עס נעהמט אַרויסצוזאָגען דאָס וואָרט "רגע", אויגענבליקליך, גלייך.

רָחוֹק לְשָׂכָר וְקָרוֹב לְהֶפְסֵד, (תלמודיש). ווייט צו פאַרדינסט און נאָהנט צו פאַרלוסט.

רָחוֹק מִן הַשֵּׂכֶל, ווייט פון פאַרשטאַנד, זיך ניט לעגענדיג אויפ'ן זינן.

רֵחַיִם בְּצַוָּארוֹ, (תלמודיש). אַ מיהל שטיין אויף זיין האַלז (אַ ווייב).

רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ, (ביבליש). רחל קלאָגענדיג אויף (דעם שיקזאַל פון) איהרע קינדער (דאָס אידישע פאָלק).

רֵישׁ־גָּלוּתָא, זעה ראש הַגּוֹלָה.

רָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי, (תלמודיש). פלינק ווי אַ הירש און שטאַרק ווי אַ לייב (צו טהאָן דעם ווילען פון גאָט).

רָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ, (ביבליש). רשע, וואָרום שלאָגסטו דיין חבר (די ווערטער וואָס משה האָט געזאָגט ווען ער האָט געזעהן ווי איין איד שלאָגט דעם צווייטען).

רְשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּאִים מֵתִים, (תלמודיש). די זינדיגע קֶענען ביים לע־בען אָנגערופען ווערען טויטע.

ש.

שׂוֹנֵא מַתָּנוֹת יִחְיֶה, (ביבליש). דער וואָס האָט פיינד געשאַנקען דער זאָל לעבען.

שִׂיחַת חוּלִּין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, די וואָכעדיגע רייד אָדער די פלוידעריי פון געלעהרטע.

שִׂישׂוּ בְנֵי מֵעַי, (תלמודיש). פרעהט זיך מיינע איינגעווייד!, פרעה זיך מיין הערץ!

שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, (קאַבאַליסטיש). די שכינה (גאָטהייט) איז אין גלות.

שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, (תלמודיש). ניט אום צו קריגען באַלויהנונג, אָהן איינענניציגע אַבזיכטען.

שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָם נִיזוֹקִין, (תלמודיש). די וועלכע ווערען געשיקט צו (טהאָן) א גוטע טהאַט ווערען ניט באַשעדיגט.

שְׁלוּמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל, (ביבליש). "די פרידליכע און געטרייע צווישען דעם אידישען פאָלק", די גאָטספאָרכטיגע לייט.

שַׁלַּח לַחְמְךָ עַל פְּנֵי הַמָּיִם, (ביבליש). לאָז אַוועק דיין ברויט אויפ'ן וואַ־סער (דען מיט דער צייט וועסטו עס צוריק־קריגען).

שְׂמַח בָּחוּר בְּיַלְדוּתֶךָ, (ביבליש). פרעה זיך יונגער־מאַן אין דיין יוגענד.

שֵׁן תַּחַת שֵׁן, (ביבליש). א צאָהן פאַר א צאָהן.

שָׁנָה וּפֵירַשׁ, (תלמודיש). ער האָט א מאָל געלערנט אָבער ער האָט אויפ־געהערט.

שָׁקוּל כְּנֶגֶד כֻּלָּם, (תלמודיש). עס וועגט אַזוי פיעל (איז אַזוי וויכטיג) ווי זיי אַלע צוזאַמען.

שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא, (ביבליש). דו זאָלסט עס פאַראַכטען און עס פאַראומווירדיגען דען עס איז פארשאָלטען (זיך באַציהענדיג אויף געצענדיענסט).

שֶׁקֶר אֵין לוֹ רַגְלַיִם, (תלמודיש). דער ליגען האָט קיין פיס (קיין באַ-שטאַנד) ניט.

שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיּוֹפִי, (ביבליש). פאַלש איז די אַנציהונג און פוסט איז די שענקייט.

שִׁשָּׁה בְּכֶרֶם אֶחָד, (תלמודיש). זעקס (קינדער) מיט איין מאָל.

שְׁתֵּין פּוּלְסֵי דְּנוּרָא, (תלמודיש). זעכציג פייערדיגע שמיץ.

שְׁתִיקָה כְּהוֹדָאָה דַּמְיָא, (תלמודיש). שווייגען איז גלייך ווי זיך מודה־זיין.

ת.

תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, (תלמודיש). זיין אינערליכקייט איז ווי זיין אויסערליכקייט.

תִּינוֹק בֶּן יוֹמוֹ, (תלמודיש). אַ זויגלינג פון איין טאָג.

תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכוּשׁ קַח לָךְ, (ביבליש). גיב מיר נאָר דאָס לעבען (אין טעקסט: די מענשען) און דאָס פאַרמעגען נעהם פאַר זיך.

תַּעֲלָא בְּעִידָנֵיה סְגִיד לֵיה, (תלמודיש). צו אַ פוקס אין זיין צייט (ווען ער איז הערשער) זאָלסטו זיך אויך בוקען.

תָּפַסְתָּ מְרוּבֶּה לֹא תָפַסְתָּ תָּפַסְתָּ מוּעָט תָּפַסְתָּ, (תלמודיש). ווען דו נעהמסט אָן צו פיעל (מיט אַ מאָל) בלייבסטו ביי גאָרניט, ווען דו נעהמסט אָן אַ ביסעל בלייבסטו דאָך ביי עפּעס.

איינִיגע אויסגעלאָזענע ווערטער און אויסדרוּקען.

א.

אֲמַתְ'לָא, הוו. (מ. אֲמַתְ'לוֹת). אויסרייד, פאַרענטפערונג.

אַסְמַכְ'תָּא, הוו. (מ. אַסְמַכְ'תוֹת). "אָנשפּאַר", אויטאָריטעט, באַווייז.

אֲסַפְ'סוּף, הם. פעבעל.

אעפ"כ, אב. אַף־עַל־פִּי־כֵן (ווז.).

אַף־עַל־פִּי־כֵן [כֵּן], או. (תלמודיש). דאָך, יעדאָך, יעדענפאַלס.

אָ'שֵׁר, אנם. דער נאָמען פון איינעם פון יעקב'ס צוועלף זיהן; דער שטאַם וואָס קומט אַרויס פון אָ'שר.

אֶתְנַחְ'תָּא, הם. אַ געוויסער אָפּשטעל-צייכען "^" (אין טראָפּ).

אֶתְ'נַן־זוֹ'נָה, הם. (ביבליש). דער לויהן פון אַ פּראָסטיטוטקע, דער לויהן פון פּראָסטיטוציאָן.

ב.

בָּא־כֹּחַ [כֹּ'חַ], הם. (מ. בָּ'אֵי־כֹחַ [כֹּ'חַ]). באַפאָלמעכטיגטער, פאַרטרעטער.

בְּאֵי'מָה־וּבְיִרְ'אָה, או. (תלמודיש). מיט שרעק און מיט פורכט, מיט עהרפורכט.

בִּגְ'דֵי־מֶ'שִׁי, מ. זיידענע קליידער.

בִּדְחִי'לוּ־וּרְחִי'מָא, או. (קאַבאַליסטיש). מיט ציטערניס און מיט ליעבע, מיט עהרפורכט.

בְּדִי'נֵי־גוֹיִם [גָ'יִים], או. לויט די ניט־אידישע ציוויל־געזעצען.

בְּדִינֵי'הֶם, או. זעה בְּדִי'נֵי־גוֹיִם.

בִּדְמָ'עוֹת־שָׁ'לִישׁ, או. (ביבליש). מיט פיעל טרעהרען

בְּהֶי'סַח־הַדַּ'עַת, או. (תלמודיש). גאָר ניט טראַכטענדיג, אומגערִיכטעָרהייד.

בַּהֲ'מִיּוֹת, הוו. טהירישע נייגונגען.

בּוֹ'עֵל־אֲרַמִּית, הם. (תלמודיש). איינער וואָס האָט געשלעכטליכען פאַרקעהר מיט אַ ניט־אידישער פרוי.

בְּחַרְ'בּוֹ־וּבְקַשְׁ'תּוֹ, או. (ביבליש). מיט זיין שווערד און מיט זיין בויגען, מיט געוואַלט.

בֵּי'נוֹנִי, א. (מ. בֵּי'נוֹנִים). אַ מיטעלמעסיגער מענש.

בִּי'עוּר־חָ'מֵץ, הם. די פאַרברענונג פון חמץ (ערב־פּסח).

בִּכְבוֹ'דוֹ־וּבְעַצְ'מוֹ, (תלמודיש). מיט זיין ווירדע און מיט זיין אייגענער פּערזאָן, ער אַליין.

בִּכּוּ'רִים, מ. ערשטע פּרוכטען, ערשטלינגען.

בְּכִי־טוֹב, (תלמודיש). אין אַ גוטער שעה, מיט גליק (אורשפּרינגליך הייסט עס: אין איינעם פון די טעג ביי וועלכע עס שטעהט אין דער ביבלישער ערצעהלונג פון דער וועלט־באַשאַפונג "וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב", און גאָט האָט געזעהן אַז עס איז גוט).

בַּל־תּוֹ'סֵף, זאָלסט ניט צולעגען.

בִּמְחִי'לַת־כְּבוֹ'דוֹ, מיט זיין (אייער) פּאַרצייהונג, מיט רעספּעקט צו מעלדען.

בִּמְלוֹא־מוּ'בַן־הַמִּ'לָּה, אין פולען זינן פון וואָרט.

בֶּן־בְּלִי־שֵׁם, המ. (ביבליש). אַ מאַן אָהן אַ נאָמען, אַ נידערטרעכטיגער קערל.

בֶּן־עוֹ'לָם־הַ'בָּא, המ. (תלמודיש). איינער וועלכער וועט האָבען יענע וועלט.

בִּנְקִי'טַת־חֵ'פֶץ, או. (תלמודיש). האַלטענדיג אַ געגענשטאַנד אין האַנד (און שווערענדיג ביי איהם).

בִּנְקִי'טַת־סֵ'פֶר, או. (תלמודיש). האַלטענדיג אַ הייליגעם בוך אין דער האַנד (און שווערענדיג ביי איהם).

בִּנְשִׁי'מָה־אַ'חַת, או. (תלמודיש). אין איין אָטהעם.

בְּסֵ'בֶר־פָּ'נִים־יָ'פוֹת, או. (תלמודיש). מיט אַ פריינדליכען געזיכט, פריינדליך.

בַּ'עַל־בָּ'שָׂר, המ. (מ. בַּ'עֲלֵי־בָ'שָׂר [בַּ'שָׂר]). אַ באַלייבטער אָדער פעטטער מענש.

בַּעֲ'לֵי־הַתּוֹ'סְפוֹת, מ. די געלעהרטע וועלכע האָבען אַנטהייל גענומען אין דער פאַרפאַסונג פון תוספות (ווז.).

בְּפַרְהֶסְ'יָא, או. עפענטליך.

בַּר־בֵּי־רַב דְּחַד־יוֹ'מָא, המ. (תלמודיש). אַ שילער פון איין טאָג, איינער וועלכער האָט נאָך ווייניג געלערנט.

בְּרַ'בִּים, או. עפענטליך.

בָּ'רָד, המ. האָגעל, איינע פון די עשר־מכות (ווז.).

בָּ'רָה־כַּחַ'מָּה, א. (ביבליש). קלאָר ווי די זונן.

בָּ'רָה־כַּשֶּׁ'מֶשׁ, א. קלאָר ווי די זונן.

בְּרִי'חַ־הַתִּי'כוֹן, המ. (ביבליש). דער מיטעלסטער ריגעל (וועלכער פאַראייניגט אַלע).

בְּשַׁ'לַּח, הוו. דער נאָמען פון דער זעכצעהנטער סדרה (ווז.).

בִּשְׁלִי'לָה, או. מיט אַ פאַרניינונג, נעגאַטיוו.

בְּשֵׁם־אוֹמְ'רוֹ, או. (תלמודיש). אין דעם נאָמען פון דעם וואָס האָט עס געזאָגט.

בְּתוּ'לוֹת, מ. מיידלעך אָדער קעניגינען (אין קאָרטען).

בְּתְמִי'דוּת, אוּ. שטענדיג.

בְּתְ'פִּים־וּבִמְחוֹ'לוֹת, אוּ. (ביבליש). מיט פויקען און מיט טענץ.

ג.

גְּבִ'יַּת־עֵ'דוּת, הוו. די אויסהערונג פון עדות.

גוֹ'בֶה, הס. (מ. גוֹ'בִים). מאָהנער, קרעדיטאָר.

גַּל־שֶׁל־עֲצָ'מוֹת, הס. (תלמודיש). אַ הויפען מיט ביינער.

גַּם־אַ'תֶּם, אר. "איהר אויך", איך ווינש אייך דאָס זעלביגע.

ד.

דָּ'בָר־שֶׁל־קַיָּ'מָא, הס. (תלמודיש). אַ זאַך וואָס האָט אַ באַשטאַנד.

דָּ'בָר הַשָּׁ'וֶה לְכָל נֶ'פֶשׁ, הס. (תלמודיש). אַ זאַך וואָס איז צוגעפאַסט אָדער נוצליך פאַר יעדערען.

דְּבָ'רִים־כַּהֲוָיָ'תָם, (תלמודיש). זאַכען אַזוי ווי זיי האָבען פאַסירט.

דְּבָ'רִים־שֶׁבְּלֵב', מ. (תלמודיש). זאַכען פון הערצען, אינערליכע געפיהלען.

דוֹר־תַּהְפּוּ'כוֹת, הס. (ביבליש). אַ פאַרקעהרטער אָדער אויסגעלאַסענער דור.

דְּמֵי־קְדִי'מָה, מ. האַנדגעלט.

דֶּ'רֶךְ־הַתַּגָּ'רִים, הס. (תלמודיש). דער איינפיהר צווישען קויפלייט.

ה.

הֹ'וֶה, הס. די געגענוואַרט.

הוֹ"ק, אב. הוֹצָ'אוֹת־קְטַ'נוֹת (ווז.).

הֲטָ'בַת־חֲלוֹם [חָ'לוֹם], הוו. די צערעמאָניע פון אויסטייטשען אַ טרוים צום גוטען (דער וואָס האָט געזעהן דעם שלעכטען טרוים זעצט אַוועג דריי מענשען און דערצעהלט פאַר זיי דעם טרוים און זיי ענטפערען: דו האָסט געזעהן אַ גוטען טרוים).

הָ'יָה־הֹ'וֶה־וְיִהְ'יֶה, ער איז געוועזען, איז, און וועט זיין (די אַטריבוטען פון דער גאָטהייט).

הַיּוֹ'צֵא־לָ'נוּ־מִדְּבָרֵ'ינוּ, ווי עס קומט אַרויס פון אונזערע רייד, אַלזאָ.

הַיּוֹ'צֵא־לָ'נוּ־מִזֶּה', ווי עס קומט אַרויס דערפון, אַלזאָ.

הִילוּ'לָא־וְחִנְּ'גָא, הוו. אַ הוליאַנקע.

הֲלָ'כָה־לְמ'שֶׁה־מִסִּי'נַי, הוו. (תלמודיש). אַ געזעץ וואָס איז געגעבען געוואָרען משה'ן אויפ'ן באַרג סיני, אַ פעסטעס געזעץ.

הִלְ'כְתָא־לִמְשִׁי'חָא, הוו. (תלמודיש). אַ געזעץ וואָס באַציהט זיך אויף משיח'ס צייטען, אַ געזעץ וואָס באַציהט זיך ניט אויף די געגענווערטיגע צייט.

הַלְעִיטֵ'נִי'ק, הס. אַ פרעסער (פון דעם אויסדרוק "הַלְעִיטֵנִי־נָא", גיב מיר עסען, וועלכען עשו האָט געזאָגט צו יעקב'ן ווען ער איז געקומען אַ הונגעריגער פון געיעג און האָט פאַר אַ טאָפ לינזען פאַרקויפט דעם לעצטערען די בכורה, ווי די ביבעל דערצעהלט).

הַנּוֹ'תֵן־תְּשׁוּ'עָה־לַמְּלָ'כִים, "דער

וואָס שענקט זיין הילף צו די קעניגען", די ערשטע ווערטער פון דעם געבעט וואָס מע זאָגט פאַר דעם הערשער פון לאַנד.

הַשְׁמָ'טָה, הוו. (מ. הַשְׁמָ'טוֹת). אַ'ן אויסגעלאָזען וואָרט אָדער שטעלע (אין אַ בוך).

הִתְגַ'לּוּת, הוו. אַנטפלעקונג, אָפּענבאַרונג.

ו.

וִיכּוּ'חַ, וְכּוּ'חַ, המ. (מ. וְכּוּ'חִים). דיספוט, שטרייט. **וכוח'ען** (זיך), צוו. דיספוטירען, שטרייטען.

וַיֹּא'מֶר־דָ'וִד־גליטש, המ. אַ געווייסער זאָרט אינגעלשער גליטש ביי וועלכען דער גליטשער האַלט דעם קאָפּ צוגעבויגען צו זיין אָרעם ווי צו ויאמר־דוד (ווז.).

וְיֵשׁ־לְיַשֵּׁב, אָבער מע קען פאַרענטפערען (אַ'ן אָפטער תלמודיםטישער אויסדרוק).

וַיִּשְׁ'מַן יְשֻׁ'רוּן וַיִּבְ'עָט, (ביבליש). און ישרון (דאָס אידישע פאָלק) איז פעט געוואָרען האָט עס אָנגעהויבען צו בריקען, עס געהט איהם גוט דאַריבער איז ער אויסגעלאַסען.

וּמַפְ'לִיא־לַעֲ'שׂוֹת, "און ער טהוט וואונדער", ווערטער גענומען פון דעם אשר־יצר־געבעט און געברויכט שפּאַסהאַפט אין דעם אויסדרוק: סור ובור **ומפליא־לעשות**, אַלערליי נישטיגע זאַכען.

ז.

זִיבּוּ'רִית, די ערגסטע.

זָ'כָה־בְּגוֹרָל [בְּגוֹ'רָל], געוואונען אין דער לאָטערי (ווערטער וועלכע מע פלעגט אויפשרייבען אין פאַרצייטיגע אידישע לאָטעריען אויף דעם געווינ־צעטעל.

זַרְ'קְ'ען, צא. וואַרפען, שליידערען. **ארויס'זרק'ען**, אַרויסוואַרפען.

ח.

חַ"י־קַ"קְ־סערעבּראָם', אַ קליינע סומע. "מ'שטיינס געזאָגט וואָס ער האָט **ח"י־ק"ק־סערעבראָם**".

חַ'יָּה. גרינע **חיה** (אַמעריקאַניש), אויסדרוק פון שפּאַס אָדער פאַראַכטונג אויף אַ נייאַריבערגעקומענעם.

חָ'כָם־בְּעֵי'נָיו, המ. (ביבליש). אַ קלוגער אין זיינע (אייגענע) אויגען.

חָ'כָם־לְהָ'רַע, המ. (ביבליש). אַ קלוגער צו טהאָן שלעכטס.

חֵ'רֵשׁ־שׁוֹ'טֶה־וְקָ'טָן, מ. (תלמודיש). אַ טויבער, אַ'ן אידיאָט און אַ קינד (די דריי וועלכע זיינען ניט פאַראַנטוואָרטליך פאַר וואָס זיי טהוען).

חֲתִי'מַת־הַתַּלְ'מוּד, הוו. די אָפּשליסונג (פאַרענדיגונג) פון דעם תלמוד (ווז.).

ט.

טוֹ'בַת־הֲנָ'אָה, הם. (תלמודיש). א נוץ, א טובה.

טְרָ'דוֹת־הַזְּמָן, מ. מאטעריעלע זאָר=גען.

י.

יוֹ'מָא־טָ'בָא, הם. (תלמודיש). א פייערטאָג.

יְחִי'דֵי־סְגוּ'לָה, מ. (תלמודיש). די וועניגע אויסגעקליבענע, די סאַ=מע פיינסטע.

יָ'רוּם־הוֹ'דוֹ (הוֹ'דָה), זאָל דערהויבט ווערען זיין (איהר) גלאַנץ (ווער=טער וועלכע מע שטעלט נאָך דעם נאָמען פון א קעניג).

יֶ'תֶר־הַפְּלֵ'טָה, הם. (ביבליש). דער געראַטעוועטער רעשט, דאָס בי=סעל וואָס איז געבליבען.

כ.

כְּאַ'חַד־הָרֵי'קִים, (ביבליש). ווי איינעם פון די אויסוואורפען. "זידלען כאחד־הריקים".

כְּ'לוֹ־זַ'כַּאי, (תלמודיש). אין גאַנ=צען אונשולדיג.

כְּ'לוֹ־חַ'יָּיב, (תלמודיש). אין גאַנצען שולדיג.

כְּ'לוֹת־הַנֶ'פֶשׁ, אויסגעהן פון דער נשמה.

כְּלֵי־גוֹ'לָה, מ. (ביבליש). וואַנדער=קליידער אָדער =געצייג.

כִּסְ'אוֹ שֶׁל אֵלִיָּ'הוּ הַנָּ'בִיא, הם. דער שטוהל פון אליהו־הנביא (אַזוי רופט מען דעם שטוהל אויף וועלכען דער סנדק זיצט).

כַּרְ'פַּס, פעטרושקע אָדער אַנדערע גרינס וועלכע מע עסט אין די נעכט פון סדר.

ל.

לֹא־הָ'יָה וְלֹא־נִבְ'רָא, (תלמודיש). "ניט געוועזן און ניט באַשאַפען", ניט געשטויגען ניט געפלויגען.

לֹא־כָל־שֶׁכֵּן [כָּלְ'שֶׁכֵּן], (תלמודיש). זעה מִכָּל־שֶׁכֵּן.

לֹא־תֵבוֹ'שִׁי וְלֹא־תִכָּלְ'מִי, (ביב=ליש). זאָלסט ניט פאַרשעמט ווערען און ניט רויט ווערען, געברויכט בלויז אין דער פאַראָדי: "לא־תבושי ולא־תכלמי ניט בענש מיך און ניט שילט מיך".

לְחֶרְ'פָּה־וְלִשְׁנִי'נָה, א. (ביבליש). צו שפּאָט און צו שאַנד.

לְמוֹ'רַת־רוּ'חַ, א. (ביבליש). פאַר=דריסליך, צו=ווידער.

לְרָ'צוֹן, א. אַנגענעהם.

מ.

מְאוֹר־הַגּוֹ'לָה, הם. דאָס ליכט פון אַלע אידען אין גלות (טיטול אויף א זעהר גרויסען מאַן).

מַאֲ'מָר־הַמּוּסְ'גָר, הם. א'ן איינגע=שלאָסענער זאַץ, פאַרענטהעזיס.

מוֹ'קִיר־רַבָּ'נָן, הם. (תלמודיש). א פאַרעהרער פון געלעהרטע.

מְנַ'תֵּר־זיין, צא. שענקען.

מִי־שֶׁפָּ'רַע, הם. "דער וואָס האָט באַשטראָפט", די ערשטע ווערטער און דער נאָמען פון אַ געוויסען פלוך וועלבער ווערט אויסגעשפראָכען פון דעם אידישען בית־דין אויף דעם וואָס וויל ניט האַלטען וואָרט אין אַ מינדליכען אָפּמאַך.

מְיַ'בֵּם־זיין, צא. (שפּאַסהאַפט) צונעהמען, צו'גנב'ען.

מִילְ'תָא־דִּבְדִי'חוּתָא, הוו. (תלמודיש). אַ שפּאַס־ווערטעל, אַ וויץ.

מְיַ'סֵּד, הם. (מ. מְיַסְ'דִים). גרינדער.

מַלְ'אַךְ־הַמוֹשִׁי'עַ, הם. אַ העלפענדער ענגעל.

מַס, הם. אַ צינז, אַ'ן אָפּצאָלל.

מַסְקָ'נָא, הוו. שלום, באַשלוס.

מְעָ'רַת־פָּרִי'צִים, הוו. (ביבליש). אַ הייהל פון פאַרברעכער.

מַעֲ'שֵׂה־מֶרְכָּ'בָה, הוו. (תלמודיש). די וואונדער וועלכע רינגלען אַרום דעם רייטוואָגען (פון גאָט) ווי עס ווערט באַשריבען אין דעם ביבלישען בוך יחזקאל (קאַפּ. א.); די פאַרבאָרגענע לעהרע פון דער גאָטהייט.

מִצְ'רִי, הם. (מ. מִצְ'רִים). עגיפּטער.

מִצְרַ'יִם, אנוו. עגיפּטען.

מִקְרָ'אוֹת־גְדוֹ'לוֹת, מ. אַ געוויסע אויסגאַבע פון תנ"ך מיט זעהר פיעל קאָמענטאַרען.

מֶ'תֶג, הם. אַ געוויסער אַקצענט־צייכען אין נקוד וואָס באַשטעהט פון אַ קורצען שטעהענדיגען שטריך אונטער דעם בוכשטאַב.

מְתוּרְ'גְמָן, הם. דאָלמעטשער, פאַרמיטלער.

מִתְחַ'יֵּב־בְּנַפְ'שׁוֹ, הם. (תלמודיש). אַ פאַרברעכער קעגען זיך אַליין.

מֵ'תֵי־מִדְ'בָּר, מ. (תלמודיש). די וועלכע זיינען אויסגעשטאָרבען אין דער וויסטע (די ביבעל דערצעהלט אַז פון די וועלכע משה האָט אַרויסגעפיהרט פון מצרים זיינען אַלע אויסגעשטאָרבען אויף דער וואַנדערונג דורך דער וויסטע און ערשט דער קומענדער דור איז אַריין אין כנען).

נ.

נְפִי'לִים, מ. געוויסע ריעזען וועלכע האָבען געלעבט פאַר'ן מבול, ווי די ביבעל דערצעהלט.

נְקֵ'בָה. אַ ביטערע נקבה, אַ שלעכטע אָדער חיטרע פרויענצימער.

נָ'שִׂיא, הם. (מ. נְשִׂי'אִים). פירסט, דער הויפּט פון אַ שטאַם. די נשיאים, די פסוקים וועלכע מע זאָגט אין די ערשטע צוועלף טעג פון מאָנאַט ניסן און אין וועלכע עס ווערט דערצעהלט פון די געשאַנקען וואָס דער הויפּט פון יעדער שטאַם האָט געבראַכט ווען דער משכן איז פאַרטיג געוואָרען (יעדען טאָג זאָגט מען די פסוקים פון איין נשיא).

ס.

סְגַן־, הם. געהילף, וויצע־.

סוֹף־אָדָם־לָמוּת, (תלמודיש). דאָס ענד פון יעדען מענשען איז שטאַרבען.

סוֹף־בְּהֵמָה־לִשְׁחִיטָה, (תלמודיש). דאָס ענד פון אַ פיה איז געקוילעט צו ווערען.

סוֹף־גַּנָּב־לִתְלִיָּה [לְתְלִיָּה], (נאָכתלמודיש): דאָס ענד פון אַ גנב איז געהאַנגען צו ווערען.

סוֹף־סוֹחֵר־לְפַלְּטָה [לְפְלֵטָה], דאָס ענד פון אַ סוחר איז צו מאַכען באַנקראָט.

סִטְרָא־דִמְסָאֲבוּתָא, הוו. (קאַבאַליסטיש). די אונריינע זייט, דער בייזער גייסט.

סְעוּדָה־שֶׁאֵינָהּ־מְסֻפֶּקֶת, הוו. (תלמודיש). אַ מאָהלצייט וועלכע איז ניט גענוג (צום זעטיגען).

סֵפֶר־הֶחָתוּם, המ. (ביבליש). אַ פאַרזיגעלט בוך. "עס איז פאַר איהם אַ ספר־החתום".

ע.

עִבְרִית־בְּעִבְרִית, העברעאיש אין העברעאיש (אַ מאָדערנע מעטהאָדע צו לעהרנען העברעאיש).

עֵדִית, די בעסטע.

עוֹדֵף, המ. (ביבליש). איבערבלייב, רעשט.

עוֹל־דֶּרֶךְ־אֶרֶץ, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון וועלטליכע זאַכען, די פליכטען פון פראַקטישען לעבען.

עוֹל־מַלְכוּת, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון דער רעגירונג, די פליכטען צו דער רעגירונג.

עוֹל־מַלְכוּת־שָׁמַיִם, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון דעם הימלישען קעניגרייך, די פליכטען צו גאָט.

עוֹל־תּוֹרָה, המ. (תלמודיש). דער יאָך פון לערנען תורה.

עוֹלֶה־יָפֶה־זיין, צש. (תלמודיש). אַרויסקומען גוט, געלינגען.

עוֹלָם־הָאֲצִילוּת, המ. (קאַבאַליסטיש). די וועלט אַבסטראַקטע אידעען.

עוֹלָם־הַנְּשָׁמוֹת, המ. (קאַבאַליסטיש). די וועלט פון די זעעלען.

עוֹלָם־הָפוּךְ, המ. (תלמודיש). אַ פאַרקעהרטע וועלט.

עוֹלָם־הַשָּׁפֵל, המ. (קאַבאַליסטיש). די נידעריגע וועלט, די אירדישע וועלט.

עוֹלָם־הַשֶּׁקֶר, המ. די וועלט פון ליגען, די אירדישע וועלט.

עוֹלָם־הַתַּחְתּוֹן, המ. (קאַבאַליסטיש). די אונטערשטע וועלט, די אירדישע וועלט.

עֵזֶר־כְּנֶגְדּוֹ, המ. (ביבליש). אַ הילף פאַר איהם (אַ ווייב).

עִיר־הַנִּדַּחַת, הוו. (ביבליש). אַ פאַרפיהרטע שטאָדט, אַ זינדיגע שטאָדט.

עַל־אֵם־הַדֶּרֶךְ, (ביבליש). אין מיטען וועג.

עַל־דַּעַת־הַקָּהָל, (ליטורגיש). מיט דעם וויסען (דער צושטימונג) פון דער געמיינדע.

עֲלִיַּת־נְשָׁמָה, הוו. (קאַבאַליסטיש). דאָס אַרויפשטייגען פון דער נשמה (צו געוויסע צייטען) אויפ'ן הימעל, אַ'ן אייגענשאַפט וועלכע ווערט צוגעשריבען צו געוויסע הייליגע לייט.

עַמּוּד־הָאֵשׁ, הם. (ביבליש). דער זייל פון פייער (וועלכער פלעגט ביי־נאַכט געהן פאָראוים פאַר די אידען ווען זיי האָבען געוואַנדערט דורך דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עַמּוּד־הֶעָנָן, הם. (ביבליש). דער וואָלקען־זייל (וועלכער פלעגט געהן פאָראוים פאַר די אידען ווען זיי האָבען געוואַנדערט דורך דער וויסטע, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עַמּוּד־הַתָּוֶךְ, הם. (ביבליש). דער מיטעלסטער זייל, די הויפטשטיצע.

עִנּוּי־הַדִּין, הם. (תלמודיש). די פייניגונג פון וואַרטען אויף דאָס אורטהייל פון געריכט. "ע נ ו י ־ ה ד י ן איז ערגער פון דין" (שפוו.).

עָצוּם, הם. זעה אַדִּיר.

עַצְמוֹת־הַיְבֵשׁוֹת, מ. (ביבליש). די פאַרדאַרטע ביינער (וועלכע דער פראָפעט יחזקאל האָט געזעהן און וועלכע גאָט האָט איהם געהייסען באַלעבען, ווי די ביבעל דערצעהלט).

עֲשָׂרָה־בַּטְלָנִים, מ. (תלמודיש). די צעהן פרומע לייט וועלכע זיצען שטענדיג אין קלויז און ווערען אויסגעהאַלטען פון דער קהלה.

עֲשָׂרָה־הֲרוּגֵי־מַלְכוּת, מ. (תלמודיש). די צעהן ערמאָרדעט פון דער רעגירונג", געוויסע צעהן באַריהמטע אידישע מאַרטירער פון וועלכע עס ווערט דערצעהלט אין תלמוד (ווז.).

עֲשָׂרָה־רִאשׁוֹנִים, מ. די צעהן וועלכע זיינען די ערשטע (צו קומען דאַוונען).

עֵת־לַעֲשׂוֹת, הוו. (ביבליש). אַ צייט צום טהאָן.

עֲתִידוֹת, הוו. די צוקינפטיגקייט.

צ.

צוּרְבָא־מֵרַבָּנָן, הם. (תלמודיש). זעה תַּלְמִיד־חָכָם.

צִמּוּקִים, מ. ראָזינקעס.

צַעַר־גִּדּוּל־בָּנִים, הם. (תלמודיש). די זאָרג פון אויפבריינגען קינדער.

צַעַר רִפּוּי שֶׁבֶת וּבוֹשֶׁת, מ. (תלמודיש). שמערץ, היילונג (=קאָסטען), לעדיג־געהן און שאַנד, די פיער ערליי געלטען פון שאָדענערזאַץ וועלכע דער וואָס שלאָגט און פאַרוואונדעט איסיצען מוז באַצאָהלען.

צָרַת־רַבִּים חֲצִי [חָצִין] נֶחָמָה, דאָס ליידען פון פיעלע (אַנדערע) איז אַ האַלבער טרייסט (פאַר זיך).

ק.

קִבַּלְתִּי, איך האָב ערהאַלטען.

קוֹל־בְּאִשָּׁה־עֶרְוָה, (תלמודיש). די שטים פון אַ פרויענצימער (צווישען מענער) איז אונאַנשטענדיג.

קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה, מ. (ביבליש). די (פרעהליכע) שטימען פון חתן און כלה.

קוֹל־שָׂשׂוֹן וְקוֹל־שִׂמְחָה, מ. (ביב־ליש). די שטים פון לוסטיגקייט און די שטים פון פרייד.

קוֹנֶה־שְׁבִיתָה־זיין, צש. (תלמו־דיש). זיך ערווערבען דאס רעכט פון איינוואוהנערשאפט זיך באַ־זעצען.

קוֹצוֹ־שֶׁל־יוּד, המ. (תלמודיש). דאס שפּיטציקעל פון דעם בוכ־שטאב יוד, די קלענסטע קלייניג־קייט.

קוֹרֵעַ־כְּדָג־זיין, צא. (תלמודיש). צורייסען ווי אַ פיש, צורייסען אויף שטיקער.

קִיקָיוֹן־דְיוֹנָה, המ. דער שאַטענדי־גער וואונדער־בוים וואס איז אויס־געוואקסען איבער נאכט אום צו באשיצען דעם פראפעט יונה'ן פון דער זונן און איז איבער נאכט ווידער פארוועלקט געווארען, אַ זאַך וואס פארגעהט שנעל.

קֶרֶדוֹם לַחְפּוֹר בָּה, (תלמודיש). אַ גראַב־אייזען דערמיט צו גראבען (אַ מיטעל צו דיענען די אייגענע נוצען).

ר.

רָאוּי־לִבְרָכָה, גרויס אָדער גוט גענוג צו מאכען דארויף אַ ברכה.

רוּחַ־הַטוּמְאָה, המ. דער גייסט פון אונריינקייט, דער בייזער גייסט.

ש.

שְׁטַר חֲצִי [חֲצִי] זָכָר, המ. אַ דאָקו־מענט וועלכען איינער גיט זיין טאָכטער אָבשרייבענדיג איהר דאס רעכט אויף אַ טהייל פון זיין ירושה (לויט דעם אידישען דין זיינען די נאטירליכע יורשים בלויז די זיהן).

שִׂישׂוּ־וְשִׂמְחוּ, (ליטורגיש). פרעהט זיך און זייט לוסטיג.

ת.

תובב"א, אב. תִּבָּנֶה וְתִכּוֹנֵן בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן, זי זאָל געבויט און אויפגעשטעלט ווערען אין גיכען אין אונזערע טעג אָמן (ווערטער וועלכע מע שטעלט נאך דעם ווארט ירושלים).

ביילאגע

---

1) נעמען פון פערזאָנען
2) פאַמיליען־נעמען
3) נעמען פון פעראיינען, חברות, שולען,
בית עולם׳ס א. ז. וו.

נעמען פון פערזאָנען *)

זייער אָבשטאַמונג און באַדייטונג.

א.

אַבָּא, מנ. (תלמודיש). דער פֿאָטער.

אֲבִיגְדוֹר, מנ. (ביבליש. דער פֿאָטער פון גדור (אַ אייגענגאָמען).

אֲבִיגַיִל, פנ. (ביבליש). דער פֿאָטער פון פרייד.

אֲבִימֶלֶךְ, מנ. (ביבליש). דער פֿאָטער פון קעניג.

אֲבִיעֶזֶר, מנ. (ביבליש). דער פֿאָטער פון הילף.

אֲבִישָׁלוֹם, מנ. (ביבליש). דער פֿאָטער פון פרידען.

אַבְנֵר, מנ. (ביבליש). דער פֿאָטער פון ליכט.

אַבְשָׁלוֹם, זעה אֲבִישָׁלוֹם.

אַבְרָהָם, אַבְרָם, מנ. (ביבליש). דער פֿאָטער פון ערהאַבענהייט. זעה ווב.

אַהֲרֹן, מנ. (ביבליש). דער בּאַרגוואוהנער. זעה ווב.

אוֹר־שְׁרַגָא, מנ. ליכט.

אוּרִי, אוּרִיָּה, מנ. (ביבליש). דאָס ליכט פון גאָט.

אוּרִיאֵל, מנ. (ביבליש). דאָס ליכט פון גאָט.

אִיזֶבֶל, פנ. (ביבליש). אָהן שמוץ.

אִיתִיאֵל, מנ. (ביבליש). גאָט איז מיט מיר.

אִיתָמָר, מנ. (ביבליש). דער אינזעל פון טייטעלבוימען.

אֶלְדָּד, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם ליעב.

אֶלְחָנָן, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געלייטזעליגט.

אֵלִיָּה, אֵלִיָּהוּ, מנ. (ביבליש). מיין גאָט איז יהוה. זעה ווב.

אֱלִימֶלֶךְ, מנ. (ביבליש). גאָט איז (זיין) קעניג.

אֱלִיעֶזֶר, מנ. (ביבליש). גאָט איז (זיין) הילף.

אֶלְיָקוּם, אֶלְיָקִים, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם אויפגעשטעלט.

---

*) מיר גיבען דאָ בלויז יענע העברעאישע נעמען מיט וועלכע מע רופט זיך נאָך יעצט אויך.

אֶלְיָשִׁיב, מנ. (ביבליש). גאָט וועט צוריק=ברייננגען.

אֶלְיָסָף, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם פאַרמעהרט.

אֱלִישֶׁבַע, פנ. (ביבליש). גאָט איז איהר שבועה.

אֱלִישָׁע, מנ. (ביבריש). גאָט איז (זיין) הילף.

אֶלְעָזָר, זעה אֱלִיעֶזֶר.

אֶלְקָנָה, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געקויפט.

אַמְנוֹן, מנ. (ביבליש). דער באַ=גלויבטער.

אָסְנַת, פנ. (ביבליש). אין עגיפטיש: (הייליג) צו דער געטין "נַת".

אֶסְתֵּר, פנ. (ביבליש). אַ שטערען; זעה ווב.

אֶפְרַיִם, מנ. (ביבליש). וואַרשיינליך: דאָפּעל=לאַנד,

אַרְיֵה, מנ. (ביבריש). דער לייב (דעט צונאָמען פון יהודה).

אָשֵׁר, מנ. (ביבליש). דער גליקלי=כער. זעה ווב.

ב.

בֶּן־צִיּוֹן, מנ. אַ זוהן פון ציון.

בִּנְיָמִין, מנ. (ביבליש). דער זוהן פון רעכטער האַנד. זעה ווב.

בְּצַלְאֵל, מנ. (ביבליש). אין דעם שאָטען פון גאָט.

בָּרוּךְ, מנ. (ביבליש). דער געבענש=טער.

בְּרָכָה, פנ. אַ בענשונג.

בָּרָק, מנ. (ביבליש). דער בליץ.

בַּת־צִיּוֹן, פנ. אַ טאָכטער פון ציון.

בַּת־שֶׁבַע, פנ. (ביבליש). די טאָכ=טער פון דער שבועה.

בִּתְיָה, פנ. די טאָכטער פון גאָט.

ג.

גַּבְרִיאֵל, מנ. (ביבליש). דער מאַן פון גאָט. זעה ווב.

גָּד, מנ. (ביבליש). גליק. זעה ווב.

גְּדַלְיָה, גְּדַלְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געגרויסט.

גַּמְלִיאֵל, מנ. (ביבליש). באַשאָנקע=נער פון גאָט.

גְּרוֹנָם, מנ.

גֵּרְשׁוֹם, מנ. (ביבריש). ער איז דאָרט אַ פרעמדער.

גֵּרְשׁוֹן, מנ. (ביבליש). אַרויסגעטרי=בענער.

ד.

דְּבוֹרָה, פנ. (ביבליש). די ביען.

דּוֹב, מנ. (ביבליש). דער בער (דער צונאָמען פון יששכר).

דָּוִד, מנ. (ביבליש). דער באַליעב=טער. זעה ווב.

דִּינָה, פנ. (ביבליש).

דָּן, מנ. (ביבליש). דער ריכטער. זעה ווב.

דָּנִיאֵל, מנ. (ביבליש). דער ריכטער פון גאָט.

דָּתָן, מנ. (ביבליש). דער פאָנטאַן.

ה.

הָדָס, הֲדַסָּה, פג. (ביבליש). די מירטהע (דער צונאָמען פון אסתר.

הוֹשֵׁעַ, מנ. (ביבליש). די אויסליי־זונג. זעה ווב.

הִילֵל, הִלֵּל, מנ. (ביב׳יש). לויב.

ו.

זְאֵב, מנ. (ביבליש). דער וואָלף. דער צונאָמען פון בנימין.

ז.

זְבֻלוּן, מנ. (ביבליש). א וואָהנונג. זעה ווב.

זַכַּאי, מנ. (תלמודיש). א גערעכטער.

זְכַרְיָה, זְכַרְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם דערמאָנט.

זֶרַח, מנ. (ביבליש). דער שיין (פון דער זונן).

ח.

חַוָּה, פג. (ביבליש). לעבען. זעה ווב.

חִזְקִיָּה, חִזְקִיָּהוּ, זעה יְחֶזְקִיָּהוּ.

חִיאֵל, מנ. (ביבליש: פארקירצט פון אֲחִיאֵל). דער ברודער פון גאָט.

חַיָּה, פג. לעבען.

חַנָּה, פג. (ביבליש). לייטזעליגקייט.

חֲנוֹךְ, מנ. (ביבליש). דער איינגע־וויהטער.

חֲנִינָא, מנ. (תלמודיש). לייטזעליג־קייט.

חָנָן, מנ. (תלמודיש). דער בארמ־הערציגער.

חֲנַנְיָה, מנ. (ביבליש). געלייטזוע־ליגט פון גאָט.

ט.

טוֹבִיָּה, מנ. (ביבליש). אנגענעהם צו גאָט.

י.

יְדִידְיָה, מנ. (ביבליש). געליבטער פון גאָט.

יְהוֹאָש, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם באשאָנקען.

יְהוּדָה, מנ. (ביבליש). דער געלויב־טער. זעה ווב.

יְהוּדִית, פג. (ביבליש). א אידישע פרויא. זעה ווב.

יְהוֹחָנָן, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט האָט איהם געלייטזעליגט.

יְהוֹנָתָן, מנ. (ביבליש). (ער) וועל־כען גאָט האָט געשאָנקען. זעה ווב.

יְהוֹשֶׁבַע, פג. (ביבליש). גאָט איז איהר שבועה.

יְהוֹשֻׁעַ, מנ. (ביבליש). גאָט איז זיין הילף. זעה ווב.

יוֹאֵל, מנ. (ביבליש). יהוה איז זיין גאָט. זעה ווב.

יוֹאָש, זעה יְהוֹאָש.

יוֹדִית, זעה יהוּדִית.

יוֹחָנָן, זעה יְהוֹחָנָן.

יום־טוב מנ. זעה ווב.

יוֹכֶבֶד, פנ. (ביבליש). וואָס גאָט איז איהר רוהם.

יוֹנָה, מנ. (ביבליש). אַ טויב.

יוֹסֵף, (ביבליש). ער (גאָט) זאָל פאַרמעהרען.

יְחֶזְקֵאל, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט שטאַרקט איהם. זעה ווב.

יְחִזְקִיָּהוּ, מנ. (ביבליש), וואָס גאָט שטאַרקט איהם. זעה ווב.

יחיאֵל, מנ. (ביבליש). גאָט לעבט.

יַעֲקֹב, מנ. (ביבליש). דער וואָס האָט אָנגענומען ביי דעם פוס־זויהל. זעה ווב.

יצחָק, מנ. (ביבליש). געלעכטער. זעה ווב.

יְקוּתִיאֵל, מנ. (ביבליש). וואהר־שיינליך מיטלייד פון גאָט.

יְרוּחָם, מנ. (ביבליש). וועלכער ווערט בעגנאַדיגט (פון גאָט).

ירחמְאֵל, יְרַחְמִיאֵל, מנ. (ביבליש). אויף וועלכען גאָט דערבאַרעמט זיך.

יִרְמְיָה, יִרְמְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט האָט דערהויבען. זעה ווב.

יֵשׁוּעַ, זעה יְהוֹשֻׁעַ.

יְשַׁעְיָה, יְשַׁעְיָהוּ, מנ. (ביבליש). די הילף פון גאָט. זעה ווב.

ישְׂרָאל, מנ. (ביבליש). דער קעמפ־פער פון גאָט. זעה ווב.

יִשָּׂשכָר, מנ. (ביבליש). דער לויהן. זעת ווב.

כ.

כַּתְרִיאֵל, מנ. די קרוין פון גאָט.

ל.

לֵאָה, פנ. (ביבליש). די פאַרצאָגטע. זעה ווב.

לֵוִי, מנ. (ביבליש). די באַהעפטונג. זעה ווב.

לֶמֶךְ, מנ. (ביבליש). זעה ווב.

לַפִּידוֹת, מנ. (ביבליש). פאַקעלען.

מ.

מֵאִיר, מנ. (תלמודיש). ליכט, באַ־לייכטער.

מַחְלָה, פנ. (ביבליש). קראַנקהייט.

מִיכָאֵל, מנ. (ביבליש). ווער איז ווי גאָט? זעה ווב.

מִיכַל, פנ. (ביבליש). פאַרקירצט פון מִיכָאֵל (ווז.).

מֶלֶךְ, מנ. (ביבליש). זעה ווב.

מַלְכָּה, פנ. קעניגין. זעה ווב.

מַלְכִּיאֵל, מנ. (ביבליש). מיין קעניג איז גאָט.

מָנוֹחַ, מנ. (ביבליש). רוה.

מְנוּחָה, פנ. רוה.

מְנַחֵם, מנ. (ביבליש). אַ טרייסטער.

מְנַשֶּׁה, מנ. (ביבליש). וועלכער מאַכט פאַרגעסען. זעה ווב.

מָרְדְּכַי, מנ. (ביבליש). וואהרשיינ־ליך פערזיש: אַ קליינער מענש. זעה ווב.

מִרְיָם, פנ. (ביבליש). אויפשטאַנד. זעה ווב.

משֶׁה, מנ. (ביבליש). ארויסגעצוי־געט (פון וואַסער). זעה ווב.

מְשׁוּלָּם, מנ. (ביבליש). דער פריינד (פון גאָט).

מַתִּתְיָה, מַתִּתְיָהוּ, מנ. (ביבליש). אַ געשאַנק פון גאָט.

נ.

נוּן, מנ. (ביבליש). אַ פיש.

נֹחַ, מנ. (ביבליש). רוה. זעה ווב.

נָחוּם, מנ. (ביבליש). אַ טרייסט. זעה ווב.

נֶחָמָה, פנ. אַ טרייסט.

נְחֶמְיָה, מנ. (ביבליש). וואָס גאָט טרייסט איהם. זעה ווב.

נַחְמָן, מנ. (תלמודיש). אַ טרייסטער.

נִיסָן, מנ. (תלמודיש). דער מאָנאַט פון בלומען. זעה ווב.

נַעֲמָה, פנ. (ביבליש). די אַנגענעהמע.

נָעֳמִי, פנ. (ביבליש). מיין אַנגע־נעהמקייט.

נַפְתָּלִי, מנ. (ביבליש). מיין ראַנגלען זיך. זעה ווב.

נָתָן, מנ. (ביבליש). וועלכען גע־געבען (האָט גאָט).

נְתַנְאֵל, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט האָט געגעבען.

נְתַנְיָה, מנ. (ביבליש). זעה נְתַנְאֵל.

ס.

סַעֲדְיָה, מנ. (ביבליש). די שטיצע פון גאָט.

סְתִירָה, פנ. וואַהרשיינליך פון אֶסְתֵּר.

ע.

עוֹזֵר, זעה עֵזֶר.

עֵזֶר, מנ. (ביבליש). אַ הילף.

עֶזְרָא, מנ. (ביבליש). אַ הילף. זעה ווב.

עַזְרִיאֵל, מנ. (ביבליש). די הילף פון גאָט.

עִמָּנוּאֵל, מנ. (ביבליש). מיט אונז איז גאָט.

עַמְרָם, מנ. (ביבליש). אַ הויבעס פאָלק.

עֲקִיבָא, מנ. (ביבליש). אַ פוס־וויהל.

עֲתַלְיָה, פנ. (ביבליש). די שטראָף פון גאָט.

פ.

פִּינְחָס, מנ. (ביבליש). דער מויל פון קופער. זעה ווב.

פַּלְטִיאֵל, מנ. (ביבליש). דערלייזט פון גאָט.

פִּנְחָס, זעה פִּינְחָס.

פֶּסח [פֶּסַח], מנ. (ביבליש). איבער־היפונג. זעה ווב.

פֶּרֶץ, מנ. (ביבליש). אַרויסברוך.

צ.

צְבִי, מנ. אַ הירש.

צִבְיָה, מנ. (ביבליש). אַ הירשען.

צָדוֹק, מנ. (ביבליש). דער גערעכ־טער.

צִלָּה, פנ. (ביבליש). אַ שאָטען.

צֶלֶק, מנ. (ביבליש). אַ פעלז־שפאַלט.

צֶמַח, מנ. אַ שפּראָצונג.

צְפַנְיָה, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט באַשיצט. זעה ווב.

צִפּוֹרָה, פנ. (ביבליש). אַ פויגעל.

ק.

קְהָת, מנ. (ביבליש). אַ פערזאַמלונג.

ר.

רְאוּבֵן, מנ. (ביבליש). זעהט אַ זוהן. זעה ווב.

רְאָיָה, פנ. (ביבליש אלס מעננער־נאָמען) וועלכען גאָט זעהט.

רִבְקָה, פנ. (ביבליש). צובינדונג. זעה ווב.

רוּת, פנ. (ביבליש). אַ פריינדין.

רְחָמָה, פנ. (ביבליש). באַמיטלייד־דענד.

רָחֵל, פנ. (ביבליש). אַ שאָף. זעה ווב.

רְעוּאֵל, מנ. (ביבליש). דער פריינד פון גאָט.

רְפָאֵל, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט היילט. זעה ווב.

ש.

שָׁאוּל, מנ. (ביבליש). דער פאַר־לאַנגטער. זעה ווב.

שְׁאַלְתִּיאֵל, מנ. (ביבליש). איך האָב איהם אויסגעבעטען פון גאָט.

שֶׁבַח, מנ. לויב.

שַׁבְּתָאִי, שַׁבְּתִי, מנ. (ביבליש). געבאָרען אום שבת.

שָׁחוֹר, מנ. דער שווארצער.

שָׁלוֹם, מנ. פריעדען.

שְׁלֹמֹה, מנ. (ביבליש). דער פריעד־ליבער. זעה ווב.

שַׁלְתִּיאֵל, זעה שְׁאַלְתִּיאֵל.

שַׁמַּאי, (תלמודיש). פארקירצט פון שְׁמַעְיָה.

שְׁמוּאֵל, מנ. (ביבליש). אין דעם נאָמען פון גאָט. זעה ווב.

שִׂמְחָה, מנ. פרייד.

שִׁמְעוֹן, מנ. (ביבליש). די הערונג. זעה ווב.

שְׁמַעְיָה, שְׁמַעְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט הערט.

שְׁמַרְיָה, שְׁמַרְיָהוּ, מנ. (ביבליש). וועלכען גאָט היט אָפּ.

שִׁמְשׁוֹן, מנ. (ביבליש). זונניג. זעה ווב.

שִׁפְרָה, פנ. (ביבליש). שעהן.

שְׁרַגָא, מנ. ליכט.

שָׂרָה, פנ. (ביבליש). פירסטין, האָ=
רינטע. זעה ווב.

שְׁנֵיאוֹר, מנ. צוויי ליכט.

ת.

תָּמָר, פנ. (ביבליש). טייטעלבוים.

תַּנְחוּם, מנ. (ביבליש). א טרייסט.

תִּרְצָה, פנ. (ביבליש). די לוסט.

העברעאישע פאמיליענעמען.

א.

אֲבִיגְדוֹר, זעה פערז.

אַבְנֵר, זעה פערז.

אַדְמוֹר, זעה ווב.

אַהֲרוֹן, זעה ווב.

אִישׁ־כִּישׁוֹר, דער מאַן פון שפינ= שטוהל (אין אַ געבאָרגטען זינן: דער מאַן פון רעכטפערטיגקייט).

אֵלִיָּהוּ, זעה פערז.

אֱלִיעֶזֶר, זעה פערז.

אֶלְיָשִׁיב, זעה פערז.

אֶלְקָנָה, זעה פערז.

אֶפְרַיִם, זעה פערז.

אֶפְרָתִי, איינער וועלכער קוממט פון שטאַם אפרים.

אַשְׁכְּנַזִי, אַ דייטשער.

אָשֵׁר, זעה פערז.

אָסְנַת, זעה פערז.

ב.

בָּחוּר, זעה ווב.

בֶּן־דָּוִד, דער זוהן פון דוד.

בֶּן־זְאֵב, דער זוהן פון זאב (פער= זאָנעננאַמען).

בֶּן־יְהוּדָה, דער זוהן פון יהודה.

בֶּן־יַעֲקֹב, דער זוהן פון יעקב.

בֶּן־יַקִּיר, זעה ווב.

בֶּן־צִיּוֹן, זעה פערז.

בִּנְיָמִין, זעה פערז.

בָּרוּךְ, זעה פערז.

בַּרְזִילַי, פון אייזען (ביבלישער פערזאָנעננאַמען).

בְּרִי״ל, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי יְהוּדָה לֵיב.

בְּרָכוֹת, בענשונגען.

בַּרַ״ן, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי נַחְמָן.

בָּרָ״ק, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי קאַפּפּעל.

בַּרְקוֹס, מאַלער (ביבלישער פערזאָ= נעננאַמען).

בַּרַ״ש, אב. בֶּן (דער זוהן פון) רַבִּי שִׁמְעוֹן.

ג.

גַבָּאי, זעה ווב.

גַבְרִיאֵל, זעה פערז.

גְדַלְיָה, זעה פערז.

גִדְעוֹן, דער בוימען־העקער (ביבלי־שער פערזאָנענאָמען).

גור־אַרְיֵה, א יונגער ליב.

גַמְזוּ, א צונאָמען פון א באוואוס־טען תנא וועלכער האָט אויף אלץ געזאָגט גַם־זוּ־לְטוֹבָה. (ווז.).

גֵרְשׁוֹן, זעה פערז.

גֵרְשׁוּנִי, איינער וועלכער קומט פון גרשון׳ס פאמיליע.

גֶ״ץ, אב. גֵר צֶדֶק. (ווז.).

ד.

דָוִד, זעה פערז.

דוֹכָם, זעה ווב.

דַיָן, זעה ווב.

דָנִיאֵל, זעה פערז.

ה.

הִלֵל, זעה פערז.

ז.

זְאֵב, זעה פערז.

זוּטְרָא, קליינער (תלמודישער פער־זאָנענאָמען).

זְכַרְיָה, זעה פערז.

ז״ק, אב. זֶרַע קוֹדֶשׁ. הייליגע אפּ־שטאמונג.

זַרְחִי, וועלכער קומט פון שטאם זֶרַח. זעה פערז.

ח.

חִדֶקֶל, א געוויסער טייך דערמאנט אין דער ביבעל.

חָדָשׁ, ניי, נייער.

חַיָּט, זעה ווב.

חַיִּם, זעה ווב.

חַלָּף, זעה ווב.

חַלְפָן, זעה ווב.

חֵן־טוֹב, אנגענעהמער רייץ.

חֵפֶץ, זעה ווב.

חֶרְמוֹן, דער נאָמען פון א באוואוס־טען בארג אין פאלעסטינא.

חֶרְמוֹנִי, איינער וועלכער וואָהנט אויפ׳ן בארג חרמון (ווז.).

חָרִיף, זעה ווב.

ט.

טוֹבְיָה, זעה פערז.

י.

יעב״ץ, אב. יַעֲקֹב עֶמְדִין בֶּן צְבִי, א געוויסער גרויסער געלעהרטער.

יִגְדַל, דער ערשטער וואָרט און דער נאָמען פון א געוויסער תפלה.

יְהוּדָה, זעה פערז.

יַהֲלוֹם, אַ געוויסער עדעלשטיין (וואהרשיינליך: אָניקס).

יוֹאֵל, זעה פערז.

יוד, זעה ווב.

יוֹם־טוֹב, זעה ווב.

יוֹנָה, זעה פערז.

יוֹסֵף, זעה פערז.

יָפֶה, שעהן.

יַעֲקֹב, זעה פערז.

יִצְחָק, זעה פערז.

יַרְמוּת, דער נאָמען פון אַ שטאָדט אין פאלעסטינא.

יָשְׁפֵה, אַ שטיין פון חשן (ווז.).

יִשְׂרָאֵל, זעה פערז.

יִשְׂרְאֵלִי, אַ איד.

כ.

כֹּהֵן, זעה ווב.

כֹּהֵן־צֶדֶק, זעה ווב.

כְּלִי־זֶמֶר, זעה ווב.

כֶּסֶף, זילבער.

כ״ץ, אב. כֹּהֵן צֶדֶק (ווז.).

כַּרְפַּס, זעה ווב.

כְּתֻבָּה, זעה ווב.

כַּתְרִיאֵל, זעה פערז.

ל.

לֵוִי, זעה פערז.

לַפִּידוֹת, זעה פערז.

מ.

מֵאִיר, זעה פערז.

מַגִּיד, זעה ווב.

מַהֲרַ״ם, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי מֵאִיר, אַ באוואוסטער געלעהר־טער.

מַהֲרְשַׁ״ק, אב. מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי שְׁלֹמֹה קְלוּגֶער, אַ באוואוסטער געלעהרטער.

מַזָּל, זעה ווב.

מַזָּל־טוֹב, זעה ווב.

מִזְרָח, זעה ווב.

מַחְלִי, זעה פערזאָנעננאָמען: מַחְלָה.

מִכְתָּם, אַ געזאַנג, אַ פסאַלם.

מַלְבִּי״ם, אב. מֵאִיר לֵיב בֶּן יְחִיאֵל מִיכַל. אַ באוואוסטער געלעהר־טער.

מֵלִיץ, זעה ווב.

מֶלֶךְ, זעה ווב.

מַלְכִּי־צֶדֶק, אַ גערעכטער קעניג (ביבלישער פערזאָנענגאָמען).

מַלְכִּיאֵל, זעה פערז.

מְלַמֵּד, זעה ווב.

מְנַשֶּׁה, זעה פערז.

מ״ץ, זעה ווב.

מַרְגָּלִיּוֹת, פערל.

מָרְדְכַי, זעה פערז.

משֶׁה, זעה פערז.

מְשׁוּלָם, זעה פערז.

מַשְׂכִּיל־לְאֵיתָן, אַ געדיכט פון איתן, דער אָנהויב פון אַ געוויסען קאַ־פיטעל תהלים.

נ.

נָחוּם, זעה פערז.

נְחֶמְיָה, זעה פערז.

נַפְתָּלִי, זעה פערז.

נִסִּים, זעה ווב. נֵס.

נָתָן, זעה פערז.

ס.

סֶגַ"ל, אב. סְגַן־לְוִיָּה, דער עלט־סטער פון די לוויים.

סוֹפֵר, זעה ווב.

סֶלָה, אויבּיג. זעה ווב. אָמֵן־סֶלָה.

סִינַי, זעה ווב.

סַפִּיר, סאַפפיר (עדעלשטיין).

סַפְרָא, אַ שרייבער.

ע.

עִמָּנוּאֵל, זעה פערז.

עַמְרָם, זעה פערז.

עֶפְרוֹן, "גלייך צו אַ הינדען" (ביב־לישער פערזאָנענאָמען).

פ.

פַּלְטִי, "געראַטעט" (ביבלישער פער־זאָנעננאָמען).

פַּלְטִיאֵל, זעה פערז.

פְּנִיאֵל, "דאָס געזיכט פון גאָט" (ביבלישער פערזאָנעננאָמען).

פִּנְקָס, זעה ווב.

פַּרְנָס, זעה ווב.

פֶּרֶץ, זעה פערז.

פְּרָת, דער נאָמען פון אַ טייך דער־מאָנט אין דער ביבעל.

צ.

צַדִּיק, זעה ווב.

צִיּוֹן, זעה ווב.

צִפּוֹרָה, זעה ווב.

צִיּוֹנִי, זעה ווב.

ק.

קַדִּישׁ, זעה ווב.

קַצָּב, זעה ווב.

ר.

רְאוּבֵן, זעה פערז.

רַב, זעה ווב.

רַבִּי, זעה ווב.

רַבַּ"ן, אב. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן נָתָן, אַ באַוואוסטער געלעהרטער.

רַדַ"ק, אב. רַבִּי דָוִד קִמְחִי׳ אַ גע־ וויסער גרויסער געלעהרטער און בעל דקדוק.

רַחֲמִיאֵל, זעה פערזאָנעננעמען: יְרַחְמְיאֵל.

רַמְבַּ"ם, זעה ווב.

רְפָאֵל, זעה פערז.

רַשְׁבַּ"ם, אב. רַבִּי שְׁלֹמֹה בֶּן מֵאִיר, אַ באַוואוסטער געלעהרטער.

ש.

שַׁבָּת, זעה ווב.

שֹׁהַם, "דיאַמאַנט".

שו"ב, זעה ווב.

שׁוֹחֵט, זעה ווב.

שׁוֹר, זעה ווב.

שָׁלוֹם, זעה ווב.

שַׁלִּיט, דער הערשער, דער געוועל־ טיגער.

שְׁלִיטָא, זעה ווב.

שְׁלֹמֹה, זעה פערז.

שְׁמוּאֵל, זעה פערז.

שִׁמְעוֹן, זעה פערז.

שַׁמָּשׁ, זעה ווב.

שְׁ"ץ, אב. שְׁלִיחַ נֶאֱמָן אַ באַגלויב־ טער שליח.

שָׂרָה, זעה פערז.

שָׂשׂוֹן, פרייד.

ת.

תָּמָר, זעה פערז.

תַּכְשִׁיט, זעה ווב.

תַּרְשִׁישׁ, אַ שטיין פון השן (ווז).

תִּשְׁעָה־בְּאָב, זעה ווב.

העברעאישע נעמען

פון וואהלטהעטיגע פעראיינען, חברות, שוהלען, בית־עולם׳ס א. א. וו.

א.

אֶבֶן־הָעֶזֶר, דער שטיין פון הילף.

אֲגוּדַת־, פערבאנד פון —.

אֲגוּדַת־אַהֲרֹן, פערבאנד פון אהרן.

— אַחִים, פערבאנד פון ברידער.

— אֱלֹהִים, געטליכער פערבאנד.

— יִשְׂרָאֵל, פערבאנד פון אידען.

— שָׁלוֹם, פערבאנד פון פרידען.

אַהֲבַת־, די ליעבע פון —, די ליעבע צו —.

אַהֲבַת־אַבְרָהָם, די ליעבע פון אברהם (צו גאָט).

— אַחִים, ברודער־ליעבע.

— גֵרִים, ליעבע צו פרעמדע.

— חֶסֶד, ליעבע צו וואָהלטהאט.

— יוֹסֵף, די ליעבע פון יוסף.

— יְשׁוּרוּן, די ליעבע פון אידען (צו גאָט).

— יִשְׂרָאֵל, די ליעבע פון אידען.

— צֶדֶק, ליעבע צו גערעכטיגקייט.

— צִיּוֹן, ליעבע צו ציון.

אַהֲבַת־שָׁלוֹם, ליעבע צו פרידען.

— תּוֹרָה, ליעבע צו דער תורה.

אוֹהֲבֵי־, די ליעבהאבער פון —.

אוֹהֲבֵי־אֱמוּנָה, די ליעבהאבער פון גלויבען.

— צֶדֶק, די ליעבהאבער פון גערעכטיגקייט.

— שָׁלוֹם, די ליעבהאבער פון פרידען.

אוֹהֶל־, דאָס געצעלט פון —.

אוֹהֶל־יַעֲקֹב, דאָס געצעלט פון יעקב.

— יִצְחָק, דאָס געצעלט פון יצחק.

אוֹר־חָדָשׁ, א נייעס ליכט.

אוֹרַח־חַיִּים, דער וועג פון לעבען.

אוֹר־צִיּוֹן, דאָס ליכט פון ציון.

אַחְדוּת־וְשָׁלוֹם, אייניגקייט און פרידען.

אֲחוּזַת־עוֹלָם, אויביגעס אייגענטהום.

אֲחֵי־, די ברידער פון —.

אַחִים־אֲהוּבִים, געליעבטע ברידער.

— רַחֲמָנִים, בארמהערציגע ברידער.

אַחֵינוּ־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, אונזערע אידישע ברידער.

אֱמוּנַת־יִשְׂרָאֵל, דער גלויבען פון אידען.

אַנְשֵׁי־, די מענער פון —, די מיט־גליעדער פון —.

אַנְשֵׁי־אֱמוּנִים, מענער פון טרייהייט.

— אֱמֶת, מענער פון ווארהייט.

— דָרוֹם, מענער פון זיד.

— הַשָּׁרוֹן, מענער פון שרון.

— זְקֵנִים, מענער פון די עלטסטע.

— חֶסֶד, מענער פון וואהלטהאט.

— יוֹשֶׁר, מענער פון עהרליכקייט.

— פּוֹעֲלֵי־צֶדֶק, מענער טהוערס פון גערעכטיגקייט.

— צָפוֹן, מענער פון נארד.

— שָׁלוֹם, מענער פון פרידען.

ב.

בְּאֵר־חַיִּים, ברונען פון לעבען.

בְּדֶרֶךְ־כָּבוֹד, אויפ'ן אנשטענדיגען וועג.

בּוֹנֵי־צִיּוֹן, די אויפבויערס פון ציון.

בֵּית־, דאס הויז פון.

בֵּית־אַבְרָהָם, דאס הויז פון אברהם.

— אַהֲבָה, דאס הויז פון ליעבע (צו גאט).

— אוֹר, דאס הויז פון ליכט.

— אֵל, דאס הויז פון גאט.

בֵּית־אֵל־אֱמֶת, דאס הויז פון דעם וואהרען גאט.

— אֵל־יַעֲקֹב, דאס הויז פון יעקב'ס גאט.

— אֱלֹהִים, דאס הויז פון גאט.

— אֱמֶת, דאס הויז פון וואהר־הייט.

בֵּית־הַגָּדוֹל, דאס גרויסע הויז.

בֵּית־הַכְּנֶסֶת, דאס הויז פון פערזאמ־לונג.

— הַשָּׁלוֹם, דאס הויז פון פרידען.

— יִשְׂרָאֵל, דאס הויז פון אידען.

— לֶחֶם־יְהוּדָה, נאמען פון א גע־וויסען פלאטץ דערמאנט אין דער ביבעל.

— צִיּוֹן, דאס הויז פון ציון.

— שָׁלוֹם, דאס הויז פון פרידען.

— תְּפִלָּה, דאס הויז פון געבעט.

בְּנוֹת־, די טעכטער פון —, די מיטגליעדער פון —.

בְּנוֹת־יְרוּשָׁלַיִם, די טעכטער פון ירושלים.

— יִשְׂרָאֵל, אידישע טעכטער.

בְּנֵי־, קינדער פון —, די מיטגליע־דער פון —, די נאכפאלגער פון —.

בְּנֵי־אַבְרָהָם, די קינדער פון אברהם.

— אַהֲרֹן, די קינדער פון אהרן.

— אֵל, קינדער פון גאט.

בְּנֵי־אֱמֶת, קינדער פון ווארהייט.

— אֱמוּנָה, קינדער פון גלויבען.

— אַנְשֵׁי־, מענער פון —.

— אֲרִי, נאָכפאָלגער פון אר״י.

— בִּנְיָמִין, קינדער פון בנימין.

— בְּרִית, קינדער פון בונד (מיט גאָט).

— דָוִד, קינדער פון דוד.

— חַיִּים, קינדער פון לעבען.

— יְהוֹאָשׁ, קינדער פון יהואש.

— יְהוּדָה, קינדער פון יהודה.

— יְהוֹשׁוּעַ, קינדער פון יהושוע.

— יוֹסֵף, קינדער פון יוסף.

— יְחֶזְקֵאל, קינדער פון יחזקאל.

— יַעֲקֹב, קינדער פון יעקב.

— יִצְחָק, קינדער פון יצחק.

— יַקִּיר *, טהייערע קינדער.

— יְשׁוּרוּן, אידישע קינדער.

— יִשְׂרָאֵל, אידישע קינדער.

— לֵוִי, קינדער פון לוי.

— מְנַשֶּׁה, קינדער פון מנשה.

— משֶׁה, קינדער פון משה.

— פִּינְחָס, קינדער פון פינחס.

— רִינָּה, קינדער פון געזאנג.

— שָׁלוֹם, קינדער פון פרידען.

— שְׁלֹמֹה, קינדער פון שלמה.

בִּנְיַן־בָּתִּים, אויפבויאונג פון הייזער (פאר אָרעמע).

בְּרִית־, דער בונד פון —.

בְּרִית־אַבְרָהָם, דער בונד (מיט גאָט) פון אברהם.

— יִשְׂרָאֵל, דער בונד פון אידען (מיט גאָט).

— שָׁלוֹם, דער בונד פון פרידען.

בַּת־יַעֲקֹב, די טאָכטער פון יעקב.

ג.

גִּבְעוֹת־עוֹלָם, די אויביגע בערג.

גּוֹמֵל־חֶסֶד, דער טהוער פון וואָהל־טהאַט.

גּוֹמְלֵי־חֶסֶד, די טהוערס פון וואָהל־טהאַט.

ד.

דֶּגֶל־יִשְׂרָאֵל, די פאָהן פון אידען.

דּוֹרֵשׁ־טוֹב, דער זוכער פון גוטס.

דֶּרֶךְ־אֱמוּנָה, דער וועג פון גלויבען.

ה.

הוֹלְכֵי־יֹשֶׁר, די וואָס געהען גלייך (אויפ'ן גלייכען וועג).

הֵיכַל־חַיִּים, דער טעמפעל פון לעבען

הַר־, דער באַרג —.

הַר־הַזֵּיתִים, דער באַרג פון די אייל־בערט־בוימען (אַ געוויסער באַרג (דערמאָנט אין ביבעל).

— מוֹרִיָּה, דער באַרג מוריה (דער־מאָנט אין ביבעל).

הַר־נְבוֹ, דער באַרג נבו (דערמאָנט אין דער ביבעל).

— סִינַי, דער באַרג סיני. זעה ווב.

ז.

זִכְרוֹן־ , דער אנדענק פון —.

זִכְרוֹן־אֶפְרַיִם, דער אנדענק פון אפרים.

— יַעֲקֹב, דער אנדענק פון יעקב.

— תּוֹרַת־מֹשֶׁה, דער אנדענק פון משה'ס לעהרע.

זֶרַע־ , די קינדער פון —.

זֶרַע־אַבְרָהָם, די קינדער פון אברהם.

ח.

חִזּוּק־אֱמוּנָה, די באַפעסטיגונג פון גלויבען.

חִזְקֵי־אֱמוּנָה, די פעסטע אין גלויבען.

חַיֵּי־אָדָם, דאָס לעבען פון מענשען. זעה ווב.

י.

יַד־חֲרוּצִים, די הענד פון די פלייסיגע.

יְדִידוּת־אַנְשֵׁי־ , די ליעבע פון די מענער פון —.

יְשׁוּעַת־יַעֲקֹב, די הילף פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, די הילף פון ישראל.

כ.

כּוֹכַב־יַעֲקֹב, דער שטערען פון יעקב.

כָּל־יִשְׂרָאֵל־אַחִים, אלע אידען זיינען ברידער.

כְּנֶסֶת־יִשְׂרָאֵל, די אידישע געמיינדע, די אידישע פאָלק.

כֶּרֶם־יִשְׂרָאֵל, דער וויינגאָרטען פון אידען.

כֶּתֶר־תּוֹרָה, די קרוין פון דער תורה.

ל.

לֶחֶם־מִשְׁנֶה, דאָפּעלע ברויט. זעה ווב.

לִינַת־הַלַּיְלָה, נאַכטלעגער.

— הַצֶּדֶק, נאַכטלעגער פון גערעכטיגקייט.

לֶכֶת־יָשָׁר, דאָס געהן גלייך (אויפ'ן גלייכען וועג).

מ.

מָגֵן־ , די באַשיצונג פון —.

מָגֵן־אַבְרָהָם, די באַשיצונג פון אברהם.

— דָּוִד, די באַשיצונג אָדער דער שילד פון דוד. זעה ווב.

— יַעֲקֹב, די באַשיצונג פון יעקב.

מַחֲזִיקֵי־, די באַפעסטיגערס פון —, די אויפהאַלטערס פון —, די שטיצערס פון —.

מְחַזְּקֵי־הַדָּת, די שטיצערס פון גלויּ=בען.

— הָרַב. די שטיצערס אָדער אנ=הענגער פון (א געוויסען) רב.

מַחֲנֵה־רְאוּבֵן, דער לאַגער פון ראובן.

מַכְפֵּלָה, זעה ווב. מְעָרַת־הַמַּכְפֵּלָה.

מַלְבִּישׁ־עֲרוּמִּים, די באַקליידער פון נאַקעטע.

מְנוֹרָה, זעה ווב.

מְסִלַּת־יְשָׁרִים, דער וועג פון די גערעכטע.

מִצְפֶּה, "אויסקוק", א נאָמען פון א'ן אָרט דערמאָנט אין דער ביבעל.

מִקְוֵה־יִשְׂרָאֵל, די האָפנונג פון אי=דען.

מִקְרָא־קֹדֶשׁ, הייליגע פאַרזאַמלונג.

מַשְׂכִּיל־אֶל־דָל, דער וואָס קוקט זיך צו צו דעם אָרעמאַן.

מִשְׁכַּן־, די וואָהנונג פון —.

מִשְׁכַּן־יִשְׂרָאֵל, די וואָהנונג פון אי=דען.

— שְׁלֹמֹה, די וואָהנונג פון שלמה.

— תְּפִלָּה, דער פלאַטץ פון געבעט.

נ.

נְוֵה־צֶדֶק, וואָהנונג פון גערעכטיג=קייט.

נַחַל־יִצְחָק, דער טייך פון יצחק.

נַחֲלַת־, דאָס ערבשאַפט פון —.

נַחֲלַת־יִשְׂרָאֵל, דאָס ערבשאַפט פון אידען.

— צְבִי, א שעהנע ערבשאַפט (דאָס וואָרט "צבי" איז אויך א אידישער אייגעננאָמען).

נְפוּצוֹת־יְהוּדָה, די פאַרטריבענע פון דעם אידישען פאָלק.

נֵר־תָּמִיד, זעה ווב.

ס.

סִינַי, זעה ווב.

ע.

עֲדַת־, די געמיינדע פון —.

עֲדַת־אֱמוּנָה, די געמיינדע פון גלויבען.

— יוֹסֵף, די געמיינדע פון יוסף.

— יַעֲקֹב, די געמיינדע פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, די אידישע געמיינדע.

— יְשׁוּרוּן, די אידישע געמיינדע.

— צִיּוֹן, די געמיינדע פון ציון.

— קוֹדֶשׁ, די הייליגע געמיינדע.

עוֹזֵר־דַּלִּים, דער העלפער פון די אָרעמע.

עֶזְרַת־נָשִׁים, זעה ווב.

עֲטֶרֶת־, די קרוין פון —.

עֲטֶרֶת־חַיִּים, די קרוין פון לעבען.

— יִשְׂרָאֵל, די קרוין פון אידען.

— צְבִי, די פרעכטיגע קרוין (דאָס וואָרט "צבי" איז אויך א אידישער אייגעננאָמען)

עֲטֶרֶת־שָׁלוֹם, די קרוין פון פרידען.

— תִּפְאֶרֶת, די פרעכטיגע קרוין.

עוֹשֵׂי־חֶסֶד־וֶאֱמֶת, די טהוער פון וואָהלטהאָט און עהרליכקייט.

עֶזְרַת־יִשְׂרָאֵל, די הילף פון אידען.

עֵין־יַעֲקֹב, דער קוואל פון יעקב. זעה ווב.

עַם־אֶחָד, דאָס איינציגע פאָלק.

עִמָּנוּאֵל, מיט אונז איז גאָט.

עֵץ־חַיִּים, דער בוים פון לעבען.

פ.

פּוֹעֲלֵי־צֶדֶק, די טהוערס פון גערעכ= טיגקייט.

פְּנִיאֵל, "דאָס געזיכט פון גאָט", דער נאָמען פון א געוויסען אָרט דערמאָנט אין ביבעל.

פִּתְחֵי־תְשׁוּבָה, די טהירען פון בא= רייאונג.

צ.

צֶדֶק־וֶאֱמֶת, גערעכטיגקייט און וואַרהייט.

צֶמַח־צֶדֶק, די שפראָצונג פון גע= רעכטיגקייט.

ק.

קְבוּצַת־אַחִים, די פארזאמלונג פון ברידער.

קָדִימָה, פאָרווערטס.

קְהַל־קוֹדֶשׁ, הייליגע געמיינדע.

קְהִלַּת־, די געמיינדע פון —.

קְהִלַּת־יַעֲקֹב, די געמיינדע פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, אידישע געמיינדע.

קֶשֶׁר־, דער בונד פון —.

קֶשֶׁר־אַהֲבָה, בונד פון ליעבע.

— יִשְׂרָאֵל, בונד פון אידען.

— שֶׁל־בַּרְזֶל, בונד פון אייזען.

ר.

רִאשׁוֹן־לְצִיּוֹן, דער ערשטער פאר ציון.

רוֹדֵף־שָׁלוֹם, דער נאָכיאָגער פון פרידען.

רוֹדְפֵי־צֶדֶק, די נאָכיאָגערס פון גע= רעכטיגקייט.

רוֹפֵא־חוֹלִים, דער היילער פון קראנקע.

רֵעִים־אֲהוּבִים געליעבטע קאמערא= דען.

ש.

שְׁאֵרִית־, דער רעשט פון —.

שְׁאֵרִית־יַעֲקֹב, דער רעשט פון יעקב.

— יִשְׂרָאֵל, דער רעשט פון אידען.

— בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, דער רעשט פון די אידישע קינדער.

שֶׁבֶת־אַחִים, די צוזאמענזיצונג פון ברידער.

שְׂדֵה־לָבָן, "דאָס ווייסע פעלד" (א נאָמען פון א ביבלישען פלאטץ, אזוי רופט מען אויך די

רוסישע שטאָדט "ביעלאָ=צערקאָוו" און די מיטגליעדער פון דער גע= מיינדע אָדער פעראיין ויינען וואהרשיינליך פון ביעלאָ=צערקאָוו.

שומֵר־, דער אָפּהיטער פון —.

שומֵר־אֱמוּנָה, דער אָפּהיטער פון גלויבען.

— אֱמוּנִים, דער אָפּהיטער פון טרייהייט (גלויבען).

שומְרֵי־הַדָּת, די היטערס פון גלויבען.

— מִשְׁמֶרֶת־הַקּוֹדֶשׁ, די וואָס האַלטען די הייליגע וואכע.

— שַׁבָּת, די אָפּהיטערס פון שבת.

שֵׁם־טוֹב, זעה ווב.

שִׂמְחַת־יִשְׂרָאֵל, די פרייד פון אידען.

שַׁעֲרֵי־. די טויערען פון —.

שַׁעֲרֵי־אֱמֶת, די טויערען פון וואַרהייט.

— בִּינָה, די טויערען פון פאַרשטאַנד.

— בְּרָכָה, די טויערען פון זעגען.

— טוֹב, די טויערען פון גוטס.

שַׁעֲרֵי־צֶדֶק, די טויערען פון גערעכטיגקייט.

— רְפוּאָה, די טויערען פון היילונג.

— שָׁלוֹם, די טויערען פון פרידען.

— שָׁמַיִם, די טויערען פון הימעל.

— תְּהִלִּים, די טויערען פון תהלים.

— תּוֹרָה, די טויערען פון דער הייליגער לעהרע.

— תְּפִלָּה, די טויערען פון געבעט.

ת.

תּוֹמְכֵי־שַׁבָּת, די אויפהאַלטערס פון שבת.

תּוֹרַת־מֹשֶׁה, די לעהרע פון משה.

תַּלְמוּד־יְלָדִים, דער אונטערריכט פון קליינע קינדער.

תִּפְאֶרֶת־, די צירונג פון —, דער שטאָלץ פון —.

תִּפְאֶרֶת־אַחִים, די צירונג פון ברידער.

— יוֹסֵף, די צירונג פון יוסף.

— יְרוּשָׁלַיִם, די צירונג פון ירושלים.

— יִשְׂרָאֵל, די צירונג פון אידען.

— צִיּוֹן, די צירונג פון ציון.

באמערקטע דרוקפעהלערן.

זייט	עמוד	שורה	אָנשטאָט	דארף שטעהן
14	1	26	חמ. מ.	מ.
16	1	3	הוו.	המ.
〃	2	13	המ. מ.	מ.
17	2	2	אמ.	המ.
28	1	20	הוו.	המ.
31	1	7	פינפטען	פיערטען
33	1	11	צעהן	צוועלף
42	2	32	או.	א.
43	2	4	מִילוֹת	מִילָה׳ם
45	2	28	(תלמודיש)	(ביבליש)
57	2	9	דובן׳נען	דובנ׳ען
58	2	27	הוו.	המ.
63	1	1	הוו.	המ.
73	2	17	אמ.	המ.
74	1	37	און ער (יתרו) האָט זיך געפרעהט	„און ער (יתרו) האָט זיך געפרעהט"
79	2	33	המ.	הוו.
85	2	37	המ.	הוו.
86	2	31	הוו.	המ.
87	1	1	א.	חמ.
92	1	29	חמ.	צ.
93	1	5	המ.	הז.
95	1	1	חֶפְ׳צוֹת	חֶפְ׳צוֹת *
97	2	12	חז.	חמ.

זייט	עמוד	שורה	אָנשטאָט	דאַרף שטעהן
112	1	26	הוו.	המ.
113	1	25	גאָרסענפרוכטען	גאָרטענפרוכטען
116	1	18	פאָדערונג	פאָדערונגען
121	1	3	צא.	צל.
122	1	32	או.	א.
125	2	28	צש.	צא.
126	1	3	המ.	א.
138	2	18	ז.	המ.
143	2	22	המ.	א.
144	1	14	מְהַגֶה	מְהַגֶה־זיין
145	1	24	או.	א.
150	1	9	בְּרָכוֹת	בְּרָכָה׳ם
151	2	13	מַחְזוֹר	מַחֲזִיר
154	2	8	צווייפלען	פערצווייפלען.
156	2	6	הוו.	המ.
157	2	6	הז.	המ.
158	2	28	דאָס ביבלישע	דעם ביבלישען
159	1	13	מַלְוֵי	מַלְוִים
160	2	7	פארלעצטע זילבען	זילבען פאר דער לעצטער
161	2	2	צוו.	צא.
〃	〃	19	או.	א.
164	1	24	(תלמודיש)	(ביבליש)
171	1	30	צא.	צש.
174	1	2	זיך האַלטען	מרחיק־זיין, זיך האַלטען
183	2	8	הב.	המ.
186	2	21	או.	א.
187	1	7	או.	א.
188	1	5	געשטאָרבען	געשטאָרבענעם
〃	〃	20	נעִימוֹת	נְעִימוֹת

זייט	עמוד	שורה	אַנשטאַט	דארף שטעהן
189	2	10	או.	א.
190	2	27	הונ.	הוו.
193	1	13	וועלכער	וועלכע
229	2	15	סוויניאַק	מעהר סוויניאַק
230	1	3	אבות	ישראל
239	1	13	או.	א.
240	2	7	הם. מ.	מ.
244	2	8	הם.	מ.
245	2	3	א.	או.
261	1	32	[שֲׁמָשׁ]	[שֲׁ׳מָם]
"	"	33	[שֲׁמָשִׁים]	[שֲׁמָ׳סִים]
"	2	13	[שֲׁמָשׁ]	[שֲׁ׳מָם]
"	"	15	[שֲׁמָשׁוּת] הוי.	[שֲׁמָ׳סוּת] הוו.
273	1	33	א.	או.
283		17	(ביבליש)	(תלמודיש)
288		5	(תלמודיש)	(ביבליש)
294		17	(ביבליש)	(תלמודיש)
305		3	(תלמודיש)	(ביבליש)

